

سازمان مدیریت صنعتی
مشاره آموزش تحقیق

مجموعه قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام

چاپ دوم

با نظارت محمدباقر عالی

گردآوری و تدوین:

ساعد شهسوار

سجاد ویسه

انتشارات سازمان مدیریت صنعتی

۱۴۰۰

سرشناسه	: شهسوار، ساعد، ۱۳۴۹ - گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام/ساعد شهسوار، سجاد ویسه.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان مدیریت صنعتی، انتشارات، ۱۳۹۹. چاپ دوم: ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	: ۴۴۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۵-۱۶۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: سازمان‌های دولتی -- ایران -- قوانین و رویه‌ها
موضوع	: Administrative agencies -- Iran -- Rules and practice
موضوع	: سازمان‌های دولتی -- ایران -- Administrative agencies -- Iran
شناسه افزوده	: ویسه، سجاد، ۱۳۶۸-
شناسه افزوده	: سازمان مدیریت صنعتی، انتشارات
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۲۶۴۶۰

◆ مجموعه قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام ◆

تالیف: ساعد شهسوار - سجاد ویسه   ناشر: سازمان مدیریت صنعتی

چاپ دوم: ۱۴۰۰   شابک: ۹-۱۶۶-۲۷۵-۶۰۰-۹۷۸ | ISBN: 978-600-275-166-9

فروشگاه شماره ۱: خیابان ولی عصر، نبش خیابان جام جم، ساختمان آموزش سازمان مدیریت صنعتی

تلفن: ۲۲۰۴۰۴۴۰

فروشگاه شماره ۲: خیابان شیخ بهایی جنوبی، خیابان ایرانشناسی، شهرک والفجر، خیابان نهم

سازمان مدیریت صنعتی، ساختمان شماره ۲

تلفن: ۸۸۶۰۴۲۸۰

۱۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱- فهرست دستگاه‌های اجرایی مستثنی از شمول تمام یا برخی از قوانین و مقررات

۱-۱- فهرست دستگاه‌های اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام.....

۱-۱-۱- شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره).....

۱-۱-۲- سازمان بازرسی کل کشور.....

۱-۱-۳- سازمان توسعه تجارت ایران.....

۱-۱-۴- صندوق‌های بازنشستگی.....

۱-۱-۵- سازمان انرژی اتمی و شرکت‌های تابعه.....

۱-۱-۶- صندوق ضمانت صادرات ایران.....

۱-۱-۷- سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی.....

۱-۱-۸- شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی.....

۱-۱-۹- شرکت بیمه مرکزی ایران.....

۱-۱-۱۰- دیوان محاسبات کشور.....

۱-۱-۱۱- وزارت اطلاعات.....

۱-۱-۱۲- سازمان صدا و سیما.....

۱-۱-۱۳- شرکت ملی گاز ایران.....

۱-۱-۱۴- مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.....

۱-۱-۱۵- شرکت صنایع الکترونیک ایران.....

۱-۱-۱۶- بانک مرکزی.....

۱-۱-۱۷- بانک ملی ایران.....

۱-۱-۱۸- شرکت هواپیمایی ملی ایران.....

۲-۱- فهرست دستگاه‌های اجرایی تابع قوانین و مقررات خاص

۱-۲-۱- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی.....

۲-۲-۱- سازمان تعزیرات حکومتی.....

۳-۱- فهرست دستگاه‌های مستثنی شده از برخی قوانین عمومی.....

۱-۳-۱- مستثنی شدن سازمان‌های توسعه‌ای از برخی قوانین.....

۲-۳-۱- مستثنی شدن نیروهای مسلح از شمول قانون برگزاری مناقصات.....

۱-۳-۳- مستثنی از شمول قانون محاسبات عمومی.....

۴-۱- سازمان‌های توسعه‌ای مستلزم ذکر یا تصریح نام.....

۱-۴-۱- شرکت ملی نفت ایران.....

۲-۴-۱- شرکت شهرک‌های کشاورزی.....

۳-۴-۱- سازمان گسترش و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران.....

۴-۴-۱- سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.....

۵-۴-۱- شرکت ملی صنایع پتروشیمی.....

۶-۴-۱- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران.....

۲- قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام.....

۱-۲- حکومت کل قانون.....

۱-۱-۲- مجموعه قوانین ایثارگران، جانبازان و آزادگان.....

۲-۱-۲- مجموعه قوانین استخدامی.....

۳-۱-۲- مجموعه قوانین مالی، معاملاتی.....

۴-۱-۲- سایر.....

۲-۲- حکومت بخشی از قانون.....

۱-۲-۲- مجموعه قوانین ایثارگران، جانبازان و آزادگان.....

۱-۱-۲-۲- استخدام فرزندان شهدا، جانبازان و آزادگان در دستگاه‌های دولتی.....

۲-۱-۲-۲- حداکثر سن داوطلبان استخدام.....

۳-۱-۲-۲- نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور.....

۴-۱-۲-۲- حقوق و مزایای مشمولین احکام موضوع این قانون.....

۲-۲-۱-۵- تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.....

۲-۲-۱-۶- نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به اینارگران.....

۲-۲-۲- مجموعه قوانین استخدامی.....

۲-۲-۱-۱- مأموریت مستخدمان دستگاه‌ها دولتی به مدارس غیردولتی.....

۲-۲-۲- سقف افزایش حقوق و مزایای دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۳- ممنوعیت به کارگیری افراد بازنشسته در دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۴- نحوه پرداخت به کارشناسان رسمی دادگستری توسط دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۵- محدودیت‌های قانونی کارشناسان دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۶- هماهنگی کلیه صندوق‌های بازنشستگی دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۷- تبدیل وجوه بازنشستگی به اوراق مشارکت.....

۲-۲-۸- عدم ممنوعیت استخدام دارندگان معافیت پزشکی.....

۲-۲-۹- تعریف و شرایط مأموریت در وزارت اطلاعات.....

۲-۲-۱۰- نحوه پرداخت عیدی و پاداش به کارکنان دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۱۱- حمایت از مادران در دوران شیردهی.....

۲-۲-۱۲- پرداخت کمک هزینه به دانشجویان کارآموز درحال خدمت دستگاه‌های اجرایی.....

۲-۲-۱۳- وضعیت استخدامی و بازنشستگی محافظین نمایندگان در دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۱۴- نحوه پرداخت حقوق و مزایای به همسر کارمندان موضوع این قانون.....

۲-۲-۱۵- شرایط بازنشستگی مستخدمین دستگاه‌های دولتی براساس قانون استخدام کشوری.....

۲-۲-۱۶- اعطاء مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی دارای شرایط موضوع این قانون.....

۲-۲-۱۷- نحوه بازگشته کردن مستخدمین دستگاه‌های دولتی.....

۲-۲-۱۸- شرایط خدمت نیمه وقت بانوان.....

۲-۲-۱۹- نحوه احتساب سوابق خدمت مستخدمین در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی.....

۲-۲-۲۰- اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت.....

۲-۲-۲۱- مجازات متخلفین از قانون برنامه و بودجه کشور مصوب سال ۱۳۵۱.....

- ۲-۲-۲۲- کسر اقساط معوقه و استیفای مطالبات بانک مسکن از محل حقوق و دریافتی‌های بدهکاران دستگاه‌های دولتی.....
- ۲-۲-۲۳- نظام‌های اداری و استخدامی شرکت‌های تابعه وزارت نفت.....
- ۲-۲-۳- مجموعه قوانین مالی، مالیاتی.....
- ۲-۲-۱- صلاحیت سازمان حسابرسی.....
- ۲-۳-۲- صلاحیت سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.....
- ۲-۳-۳- طرز استفاده از تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور.....
- ۳-۲-۲- نحوه اداره مراکز تفریحی، آموزشی و ورزشی دستگاه‌های ملی و استانی.....
- ۲-۳-۵- یکپارچگی و مدیریت تملک اراضی، املاک و ابنیه‌های دستگاه‌های دولتی.....
- ۲-۳-۶- تخصیص بودجه برای توسعه فعالیت‌های بخش غیر دولتی.....
- ۲-۳-۷- خرید خدمات از بخش غیردولتی.....
- ۲-۳-۸- صلاحیت مجامع عمومی یا شوراهای عالی شرکت‌ها تغییر ارقام مربوط به بودجه.....
- ۲-۳-۹- تأمین نقدینگی موضوع ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.....
- ۲-۳-۱۰- ممنوعیت دریافت هرگونه وجه از سوی دستگاه‌های دولتی.....
- ۲-۳-۱۱- مجوزهای موضوع قانون به دستگاه‌های مستلزم ذکر نام.....
- ۲-۳-۱۲- تأمین امکانات لازم شهرهای جدید توسط دستگاه‌های عمومی.....
- ۲-۳-۱۳- اقدامات دستگاه‌ها در حوزه طرح‌های عمومی و عمرانی.....
- ۲-۳-۱۴- صلاحیت وزارت مسکن و شهرسازی در امور اراضی.....
- ۲-۳-۱۵- ممنوعیت اختصاص هرگونه وجه از سوی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی از چاپ و انتشار نشریات غیرضروری.....
- ۲-۳-۱۶- تشریفات ورود و خروج کالا و خدمات از کشور.....
- ۲-۳-۱۷- سامانه تدارکات الکترونیکی دولت.....
- ۲-۳-۱۸- الزامات قراردادی دستگاه‌های اجرایی.....
- ۲-۳-۱۹- تعریف عرضه کنندگان کالا.....
- ۲-۳-۲۰- شرایط و نحوه نقل و انتقال زمین.....
- ۲-۳-۲۱- تعیین تکلیف مالکیت زمین‌های دستگاه‌های دولتی.....
- ۲-۳-۲۲- تکلیف سازمان امورمالیاتی کشور نسبت دستگاه‌های اجرایی.....

.....	۲-۳-۲۳- شرایط فروش اموال منقول مازاد.....
.....	۲-۴-۲- سایر موضوعات.....
.....	۲-۴-۱- ساختار و صلاحیت شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری.....
.....	۲-۴-۲- تعامل دستگاه‌ها با سازمان مدیریت بحران کشور.....
.....	۲-۴-۳- صلاحیت شورای عالی سازمان مدیریت بحران کشور.....
.....	۲-۴-۴- ارائه اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی.....
.....	۲-۴-۵- مجوز اصلاح اساس‌نامه‌هایی که به‌موجب قانون به هیأت وزیران واگذار شده.....
.....	۲-۴-۶- ارائه لایحه اصلاحی عنوان انجمن شهر از سوی دستگاه‌ها.....
.....	۲-۴-۷- همکاری دستگاه‌ها جهت برگزاری انتخابات.....
.....	۲-۴-۸- ممنوعیت بکارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه.....
.....	۲-۴-۹- شرایط اخذ امتیاز روزنامه.....
.....	۲-۴-۱۰- صلاحیت سازمان بازرسی کل کشور.....
.....	۲-۴-۱۱- سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای.....
.....	۲-۴-۱۲- لزوم ارائه ادله، اوراق و اسناد در تحقیق امر کیفری.....
.....	۲-۴-۱۳- ارائه تسهیلات به کارکنان وظیفه عمومی.....
.....	۲-۴-۱۴- ممنوعیت ایجاد دانشکده و مؤسسات آموزشی.....
.....	۲-۴-۱۵- استفاده از کد ملی و کد پستی برای امور اداری.....
.....	۲-۴-۱۶- نظارت بر مسافرت‌های خارجی کارکنان دولت.....
.....	۲-۴-۱۷- نحوه استفاده از نماینده حقوقی دستگاه‌های اجرایی.....
.....	۲-۴-۱۸- حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح.....
.....	۲-۴-۱۹- پرداخت حق محرومیت از مطب به کارکنان پزشک.....
.....	۲-۴-۲۰- استفاده حداکثری از توان فنی مهندسی، تولید و صنعتی و اجرایی کشور.....
.....	۲-۴-۲۱- بیمه همگانی خدمات درمانی کشور.....
.....	۲-۴-۲۲- حقوق اجتماعی موضوع قانون مجازات اسلامی.....
.....	۲-۴-۲۳- اصلاح اساس‌نامه دستگاه‌های اجرایی توسط وزارت رفاه و تأمین اجتماعی ظرف یک‌سال.....
.....	۲-۴-۲۴- همکاری با مجریان قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی.....

پیوست‌ها

پیوست شماره ۱ - احکام مرتبط با ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶.....

پیوست شماره ۲ - فهرست دستگاه‌های اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام واگذار شده.....

پیوست شماره ۳ - اسامی دانشگاه‌های دولتی، وابسته و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی -

غیرانتفاعی، پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها، دانشکده‌ها، آموزشکده‌ها، مجتمع‌های آموزش عالی،

مدارس عالی و مراکز آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری و فرهنگستان‌ها.....

پیوست شماره ۴ - فهرست سازمان‌های توسعه‌ای غیر مستلزم ذکر یا تصریح ذکر نام.....

دیباچه

مجموعه حاضر نخستین مجموعه‌ای است که در آن قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام گردآوری شده است. شرکت‌های دولتی از حیث سازمان و تشکیلات و نحوه اداره تابع قواعد خاصی است که قابل انطباق با سایر دستگاه‌های اجرایی نیستند. از طرف دیگر، اصولاً در تمام دنیا، هدف اولیه از تأسیس شرکت‌ها، کسب سود و منفعت است و همین خصیصه سبب شده تا قانونگذاران کشورهای مختلف، به این‌گونه شرکت‌ها، تسهیلات و اختیارات زیادی از منظر نحوه اداره و سازمان تشکیلات اعطا نموده و بر استقلال نسبی آن‌ها تأکید نمایند. قانونگذار ایرانی برخی از شرکت‌های دولتی را صرفاً از قوانین و مقررات دولتی مستثنی کرده و در صورتی که قصد تسری قوانین و مقررات به آن‌ها داشته باشد از اصطلاح «دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام» استفاده کرده است؛ به عبارت دیگر، تبعیت شرکت‌های دولتی از قوانین و مقررات عمومی وقتی حاصل می‌شود که در قوانین و مقررات مذکور، عبارت مستلزم ذکر یا تصریح نام قید شده باشد.

پس از تألیف چندین جلد از مجموعه قوانین و مقررات توسط مدیریت امور حقوقی، انجام این مهم یعنی تدوین «مجموعه قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام» امری بدیع محسوب می‌شود که با تدقیق در ۱۰۰ سال تقنین صورت پذیرفته است. البته از کلیه مسئولانی که زحمات تدوین چنین اثری را فراهم نموده‌اند و به ویژه از زحمات برادر گرامی جناب آقای دکتر ساعد شهسوار و همکارانش که در رفع موانع حقوقی سازمان و تعمیق دانش سازمانی از هیچ تلاشی دریغ نکرده و طبع تحقیقاتی و علاقه‌مندی ایشان، موجبات طبع چنین آثاری را فراهم می‌آورد، کمال تشکر و امتنان به عمل می‌آید.

نگارندگان این مجموعه در حد بضاعت علمی خود به این مهم پرداخته‌اند، که فرموده‌اند «لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا»؛ مع الوصف، مشارالیهما از صعوبت راهی که در پیش داشتند آگاهی داشته و بدین جهت از مسئولان اجرایی و خوانندگان صاحب‌نظر تقاضا داریم چنانچه لغزشی در این اثر مشاهده فرمایند بذل محبت نموده و مدونان این اثر را به نحو مقتضی ارشاد و آگاه نمایند.

محمد باقر عالی

معاون وزیر و رئیس هیات عامل

سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

زمستان ۱۳۹۸

پیش‌گفتار

وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی از حیث نحوه تأسیس، تشکیلات و اداره، به دلیل شباهت‌هایی که دارند تابع قواعد واحدی هستند اما شرکت‌های دولتی از نظر سازمان و تشکیلات و نحوه اداره تابع قواعد خاصی هستند که با سایر دستگاه‌های دولتی تطبیق ندارد.

هم‌چنین از آن‌جا که هدف از تأسیس شرکت تجاری (اعم از دولتی و خصوصی) کسب سود و منفعت است، در نظر گرفتن تسهیلات و اختیاراتی افزون بر دستگاه‌های حاکمیتی و همانند اشخاص حقوقی حقوق خصوصی برای شرکت‌های دولتی تجاری ضروری است. به همین دلیل است که از دههٔ چهل هجری شمسی، برخی از شرکت‌های دولتی با هدف گسترش صنایع و معادن و توسعهٔ اقتصادی در کشور به‌خصوص در مناطق کم‌برخوردار، ایجاد شدند که از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی بودند و مقرر بود در صنایع و معادنی که بخش خصوصی قادر به فعالیت در آن نبوده یا تمایلی به فعالیت در آن ندارد، اقدام نمایند.

قانون‌گذار به تدریج بر شمار شرکت‌های دولتی که از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی بوده یا تابع قوانین و مقررات خاص شناخته می‌شوند، افزود؛ تا جایی که بررسی‌ها نشان می‌دهد که در نظام قانون‌گذاری کشور، حدود پنجاه و چهار دستگاه اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام به شمار آمده‌اند^۱ که هر یک به‌دلیلی از شمول قوانین و مقررات عمومی خارج شده‌اند.

به طور کلی می‌توان توسعهٔ صنعت، معدن و کشاورزی در کشور (اشتغال‌زایی)^۲، توسعهٔ تجارت^۳، صادرات نفتی و غیرنفتی^۴، ارتقاء سطح آموزش و فرهنگ^۵، مسائل امنیتی و نظارتی^۱ و رونق مالی^۲ را از دلایل معافیت از تسری قوانین و مقررات عمومی برشمرد.

۱- برخی از دستگاه‌های اجرایی مذکور با اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی به بخش خصوصی واگذار شدند و هم‌اکنون حدود (۳۹) دستگاه اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام وجود دارد.

۲- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر؛ سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت‌های تابعهٔ وزارت جهاد کشاورزی، شرکت صنایع الکترونیک ایران و مراکز تهیه و توزیع کالا با این هدف از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شدند.

۳- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر؛ سازمان توسعهٔ تجارت، شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی، شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی، شرکت هواپیمایی ملی ایران با هدف توسعهٔ تجارت از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شده‌اند.

۴- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر؛ شرکت ملی نفت ایران، صندوق ضمانت صادرات ایران، سازمان مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی با هدف رونق صادرات نفتی و غیر نفتی از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شده‌اند.

۵- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر؛ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مؤسسهٔ مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، سازمان صدا و سیما، دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی و تحقیقاتی با هدف ارتقاء سطح فرهنگ و آموزش از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شده‌اند.

با وجود این، همواره قانون‌گذار برخی احکام قانونی را به دلایل مختلف به دستگاه‌های مذکور تسری داده است؛ تا آن‌جا که با افزایش تعداد دستگاه‌های اجرایی که از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی هستند، قانون‌گذار در دهه هشتاد هجری شمسی، با وضع مواد (۴) و (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، احکام این قانون را بر تمامی دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام، تسری داد. این در حالی است که احکام قانونی که بر چنین دستگاه‌هایی تسری دارد، متعدد و پراکنده است و این موضوع باعث دشواری دستگاه‌های مذکور در شناخت حقوق و تکالیف قانونی خود می‌شود. تاکنون نیز در خصوص جمع‌آوری کلیه احکام و قوانینی که به‌نحوی بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام تسری دارد در یک مجموعه، اقدام نشده است و همین امر ضرورت و اهمیت تهیه چنین اثری را دوچندان می‌نماید.

در تدوین مجموعه حاضر، موضوعاتی مدنظر نگارندگان قرار گرفته است که می‌تواند مخاطب را در بهره‌برداری از آن یاری نماید:

۱- روش گردآوری فهرست دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام، احکام و قوانین ناظر بر آن‌ها به این صورت بوده است:

۱-۱- از آن‌جا که اکتفاء به جستجوی برخی لغات می‌توانست منجر به از قلم افتادن برخی احکام به دلیل اختلاف یا اشتباه در حروف‌چینی کلمات شود، مجموعه قوانین جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۹۶ هجری شمسی که توسط روزنامه رسمی منتشر شده، با تدقیق فراوان مورد مطالعه قرار گرفته و قوانین و مقررات مرتبط با دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام با دسته‌بندی موضوعی استخراج شده است.

۱-۲- برای جلوگیری از هرگونه اشتباه و ضرورت بازنگری مجدد در خصوص صحت مواد استخراج شده، کلید واژگانی نظیر: «مستلزم ذکر یا تصریح نام»، «اسم برده شود»، «مستلزم ذکر نام»، «مستلزم تصریح نام»، «منحصراً تابع»، «منحصراً اداره»، «مستثنی»، «شمول»، «مشمول»، «قوانین و مقررات عمومی»، «قوانین و مقررات عمومی دولت» و غیره، در «سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران» مورد جستجو قرار گرفته و نتایج آن به دقت بررسی شده و با یافته‌های حاصل از مطالعه مجموعه قوانین تطبیق داده شده است.

۱- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر: سازمان انرژی اتمی و دیوان محاسبات کشور به دلیل مسائل امنیتی و نظارتی از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شده‌اند.

۲- به نظر می‌رسد دستگاه‌هایی نظیر: بانک مرکزی ایران، بانک ملی ایران، صندوق‌های بانکشستگی و شرکت بیمه مرکزی ایران با هدف رونق مالی از شمول قوانین و مقررات عمومی مستثنی شده‌اند.

۳-۱- قانون‌گذار، گاهی تمام احکام قانون را و گاه برخی احکام خاص را به دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام تسری داده است لذا قوانین و احکام به صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفت و سپس تلاش شد تا نسبت به دسته‌بندی موضوعی احکام اقدام شود. در راستای سهولت دسترسی مخاطبان، قوانینی که بر دستگاه‌های موصوف تسری داشتند، به ترتیب تاریخ تصویب و احکامی که شامل دستگاه‌های یادشده بودند به صورت موضوعی و نیز با رعایت ترتیب تاریخ تصویب، دسته‌بندی و در دو فصل مجزا ارائه شده است.

۴-۱- با تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی در سال ۱۳۸۷، قانون‌گذار ضمن تبیین نحوه اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی، بر نقش برخی از این شرکت‌ها - که برای نخستین بار آن‌ها را «سازمان‌های توسعه‌ای» نامید- به عنوان بازوی اجرایی دولت در امر توسعه منطقه‌ای و گسترش صنایع در کشور تأکید و این شرکت‌ها را با تشریفات مجاز به فعالیت در گروه یک فعالیت‌های اقتصادی با هدف سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه یافته و صنایع نوین با فناوری پیشرفته نمود. در زمان تدوین این اثر، از بین شرکت‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام، هفده شرکت دولتی به عنوان «سازمان‌های توسعه‌ای» شناخته می‌شوند که فهرست این دستگاه‌های اجرایی به صورت مجزا ارائه شده است.

۵-۱- در ارائه فهرست دستگاه‌های اجرایی، برای جلوگیری از اطناب و صرفه‌جویی در اوراق این مجموعه، فهرست شرکت‌های تابعه که با تبعیت از احکام ناظر بر شرکت مادر خویش، مستلزم ذکر یا تصریح نام شمرده می‌شوند، در پانویس فهرست شرکت‌های مادر، به فراخور، ارائه شده است. همچنین فهرست دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، که بالغ بر ۴۳۰ دستگاه اجرایی را در بر می‌گیرد، در پیوست کتاب معرفی شده است.

۶-۱- در اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، بسیاری از شرکت‌های دولتی به سایر بخش‌های اقتصادی واگذار شدند. لذا از آن‌جا که بحث دستگاه‌های اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام، صرفاً در خصوص اشخاص حقوقی دولتی مطرح است، فهرست این شرکت‌ها در انتهای کتاب ارائه شده است.

۲- «قانون‌گذار در استثنا نمودن برخی از دستگاه‌های اجرایی از شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها و همچنین شمول برخی قوانین و مقررات بر دستگاه‌های مستثنی، از رویه واحدی پیروی نکرده است. همین موضوع سبب شده است تفاسیر متعددی در این خصوص ارائه شود

که پذیرش هر یک از این تفاسیر، آثار حقوقی فراوانی را به دنبال خواهد داشت. برخی از دستگاه‌ها با عبارتی مشابه «تابع قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های عمومی مربوطه به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی کشور نمی‌باشد، مگر آن‌که در قانونی صراحتاً از آن اسم برده شود» از شمول قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی شده‌اند.^۱ برخی دیگر از دستگاه‌ها مشمول قوانین و مقررات خاص هستند.^۲ در نهایت، برخی از دستگاه‌ها از قوانین خاصی مستثنی شده‌اند و لذا سایر قوانین و مقررات عمومی دولت بر آن‌ها حکم فرماست.^۳ شمول قوانین و مقررات بر دستگاه‌های مستثنی شده نیز به روش واحدی صورت پذیرفته است. برای مثال گاه قانون‌گذار از عبارت «کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است» و گاه از عبارت «کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است» استفاده نموده است و در برخی موارد، افزون بر عبارات مذکور، نام بعضی از دستگاه‌ها را با عبارت «از جمله...» مشخصاً بیان نموده است.^۴ به همین دلیل است که تفاسیر متعددی در خصوص شمول قوانین و مقررات بر دستگاه‌های مختلف ارائه شده است. ممکن است گفته شود در صورتی که در اساس‌نامه یا قانون تأسیس، شمول قوانین و مقررات مستلزم اسم‌بردن یا نام‌بردن از دستگاه باشد، صرفاً قوانینی بر چنین دستگاهی حاکم خواهد بود که در آن‌ها عبارت «شمول قانون بر آن‌ها مستلزم تصریح نام است» به کار رفته باشد. هم‌چنین ممکن است با استناد به روش قانون‌گذار در مواردی که

۱- ماده (۲) قانون تأسیس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران- ماده (۸) قانون تأسیس شرکت هواپیمایی ملی ایران- ماده (۴) قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران- ماده (۳) قانون تشکیل شرکت صنایع الکترونیک ایران و ...

۲- ماده (۱۵) آیین‌نامه سازمان تعزیرات حکومتی- ماده (۱) قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی.

۳- ماده (۱۵) قانون تأسیس وزارت اطلاعات- ماده (۳) اساس‌نامه شرکت دخانیات ایران- ماده (۲) اساس‌نامه سازمان صنایع دفاع.

۴- در قوانین بودجه سنواتی نیز رویه‌های متفاوتی در نحوه شمول احکام بر دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، از سوی قانون‌گذار اتخاذ شده است به نحوی که در برخی از احکام صرفاً به عبارت «دستگاه‌های مستلزم ذکر نام» بسنده شده است که از جمله آن می‌توان به بند «ج» تبصره (۲۵) و تبصره (۶۰) قانون بودجه سال ۱۳۶۴، بند «ز» تبصره (۳۰) قانون بودجه سال ۱۳۶۵، بند «ج» تبصره (۲۹) و بند «الف» تبصره (۴۲) قانون بودجه سال ۱۳۶۶، تبصره (۲۳) قانون بودجه سال ۱۳۵۹، تبصره (۳۷) قانون بودجه سال ۱۳۶۰ و ... اشاره کرد. گاه نیز علاوه بر عبارت مذکور صراحتاً به نام سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اشاره شده است مانند بند «الف» تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۶۷، بند «الف» تبصره (۲) و بند (۱۶) تبصره (۲۹) قانون بودجه سال ۱۳۶۸، بند «الف» تبصره (۲) قوانین بودجه سال‌های ۱۳۶۹، ۱۳۷۰ و ۱۳۷۱. حتی در مواردی قانون‌گذار در یک قانون، طرق مختلفی را برای شمول قوانین اتخاذ کرده چنان‌که در بند «الف» تبصره (۲) و بند «ب» تبصره (۱۵) قانون بودجه سال ۱۳۷۱، صراحتاً از سازمان اسم برده لکن در بندهای «و» و «ج» تبصره (۲) همین قانون، شمول قانون را بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام، بدون تصریح به نام سازمان مقرر داشته است.

با استفاده از عبارت «از جمله...» نام برخی از دستگاه‌ها را صراحتاً بیان نموده است، بر این باور بود که تنها چنین قوانینی بر دستگاه‌هایی که مستلزم تصریح نام هستند حکومت خواهد نمود. با وجود این، به نظر می‌رسد هیچ تفاوت مفهومی و بنیادینی بین عبارات «مستلزم ذکر نام» و «مستلزم تصریح نام» وجود ندارد. در واقع، متعاقب افزایش تعداد شرکت‌های دولتی که مستلزم ذکر یا تصریح نام بودند قانون‌گذار به دلیل عدم امکان عملی تصریح به نام کامل این شرکت‌ها، هر جا تصمیم داشته است قوانین و مقررات عمومی را شامل این شرکت‌ها بگرداند، به عبارت «شرکت‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام بسنده کرده و از ذکر کامل نام این شرکت‌ها خودداری نموده است»^۱ بنا بر این، صرف درج عبارت «مستلزم ذکر نام» یا «تصریح نام» در مقررات، ملزم به تبعیت از مقررات موردنظر بوده و مآلاً ذکر نام خاص دستگاه طی قوانین و مقررات عمومی ضروری نیست.^۲

۳- قانون‌گذار گاه به صورت مطلق از عبارت «مقررات عمومی» استفاده کرده است. با وجود این، نباید پنداشت که دستگاهی اجرایی در کشور وجود دارد که از شمول قوانین و مقررات عمومی کشور، نظیر قانون اساسی، قانون مدنی، قانون مجازات اسلامی و قوانین آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی و کیفری و نظایر آن مستثنی هستند. بنابراین، اطلاق یادشده ناشی از مسامحه بوده و مقصود، استثناء شدن برخی دستگاه‌های اجرایی از شمول «قوانین و مقررات عمومی دولت» بوده است.

۴- از آن جاکه احکام قوانین برنامه و سنواتی، در مدت معینی دارای اعتبار بوده و پس از آن فاقد اعتبار خواهند بود، احکام ناظر بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام مندرج در قوانین برنامه و قوانین بودجه سنواتی قبل و بعد از انقلاب اسلامی، در مجموعه حاضر جمع‌آوری نشده است.

۵- در مواردی قانون‌گذار اساس‌نامه برخی از شرکت‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام را مورد اصلاح، بازنگری یا تصویب مجدد قرار داده است. این در حالی است که در اساس‌نامه جدید تصریح نموده است که این شرکت منحصرأ بر اساس مقررات این اساس‌نامه اداره می‌شود. پرسش و ابهام حقوقی این جاست که آیا احکامی که قبل از اصلاح اساس‌نامه به دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام تسری داشته و گاه نام آن شرکت خاص را نیز به صراحت ذکر کرده است،

۱- منته‌نژاد، صادق، بررسی حاکمیت قوانین و مقررات عمومی بر شرکت‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام، مجله دانش حسابرسی، بهار ۱۳۸۵، شماره ۱۹، ص ۴۳.

۲- شهسوار، ساعد؛ محمدکاظم مهتاب‌پور، قانون تأسیس و اساس‌نامه سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در نظم حقوقی کنونی، تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۹۶، ص ۵۰.

۳- ساعد شهسوار، مجموعه نظریات حقوقی مرتبط با فعالیت‌های سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۹۷، ص ۱۰۲.

- همچنان به این شرکت‌ها تسری دارد؟ به بیان دیگر، آیا با تصمیم جدید و تأکید قانون‌گذار بر عدم شمول قوانین و مقررات عمومی دولت، تسری مقررات پیشین منقطع می‌شود یا خیر؟
- ۶- ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۱۸ مقرر می‌دارد: «کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است ... دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند». متعاقباً قانون‌گذار در ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مقرر داشته است: «سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران ... با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، براساس قانون تأسیس و اساس‌نامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به‌جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است». این در حالی است که بعد از تصویب قانون اخیرالذکر، قانون‌گذار دامنه شمول بسیاری از احکام را «دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری» تعیین کرده است. این موضوع باعث اختلاف در برداشت مجریان و دستگاه‌های نظارتی شده است. به‌همین دلیل احکام قانونی که به دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری نظر دارند، در پیوست کتاب ارائه شده است. مع‌الوصف، معاون قوانین مجلس شورای اسلامی به‌موجب نظریه شماره ۲۲۷۴۶ مورخ ۱۳۹۷/۳/۲۳ اعلام داشته است: «سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران از شمول قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) آن مستثنی می‌باشد».
- ۷- نهادهای عمومی غیردولتی به تصریح ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، مشمول عنوان دستگاه اجرایی هستند، مع‌الوصف از آن‌جا که این نهادها غیردولتی به‌شمار می‌روند، شمول قوانین و مقررات عمومی دولت بر آن‌ها نیز مستلزم ذکر یا تصریح نام است. از آن‌جا که هدف از تدوین مجموعه حاضر، بررسی دستگاه‌های اجرایی دولتی مستلزم ذکر یا تصریح نام بوده است، نهادهای عمومی غیر دولتی مورد بررسی قرار نگرفته است.
- ۸- نهادهای زیر نظر رهبری، عبارتی است که در بسیاری از قوانین عادی به‌کار می‌رود و عاملی برای لحاظ استثنائاتی در قوانین است. تعریف و مصادیق این عبارت ابهام دارد و اغلب تفسیری موسع از آن صورت می‌گیرد. شورای نگهبان قانون اساسی طی ایرادات مکرر به قانون‌گذار، اطلاق احکام برخی قوانین را به‌دلیل شمول آن قانون بر نهادهای زیر نظر رهبری معیار قانون اساسی دانسته است. در مقابل، مجلس شورای اسلامی نیز با استثنا کردن این نهادها از احکام آن قوانین، ایراد

شورای نگهبان را برطرف کرده است. همانند ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری که ابراز می‌دارد: کلیه دستگاه‌های اجرایی به استثناء نهادها، مؤسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، مشمول مقررات این قانون می‌شوند. با رجوع به اساس‌نامه برخی از این نهادها، مستثنی شدن آن‌ها از قوانین و مقررات عمومی به چشم می‌خورد. از آن‌جا که هدف از تدوین مجموعه حاضر، بررسی دستگاه‌های اجرایی در بدنه قوه مجریه به معنای اخص است، نهادهای زیر نظر رهبری با آن‌که مستثنی از قوانین و مقررات عمومی هستند و منحصراً براساس اساس‌نامه خودشان اداره می‌شوند و در این مجموعه صرفاً سازمان صدا و سیما مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- فهرست دستگاه‌های اجرایی مستثنی از شمول تمام یا برخی از قوانین و مقررات

۱-۱- فهرست دستگاه‌های اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام

۱-۱-۱- شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)

ماده (۷) اساسنامه شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) مصوب ۱۳۹۳: شرکت دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل بوده که براساس ماده (۱۶۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت دولتی تشکیل و طبق مفاد این اساسنامه اداره می‌شود.^۱

۱-۱-۲- سازمان بازرسی کل کشور

ماده (۳) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳: سازمان می‌تواند برای انجام بازرسی و اظهارنظر کارشناسی، از وجود قضات و اشخاص صاحب صلاحیت و متخصصان در هر رشته به‌طور دائم یا موقت استفاده نماید و در سایر موارد نسبت به تأمین کادر مورد نیاز از طریق انتقال یا مأموریت کارکنان دولت و در صورت عدم امکان، از طریق استخدام اقدام نماید. تبصره ۱- انتقال کارمندان وزارتخانه و مؤسسات و شرکت‌های دولتی به سازمان به صورت مأمور یا انتقال دائم بلامانع است.

تبصره ۲- مقررات اداری و استخدامی سازمان توسط قوه قضائیه تهیه و پس از تصویب مجلس به مرحله اجراء در می‌آید، مگر در مواردی که مشمول ماده ۱۴ این قانون است. ماده (۱۳) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳: بودجه سازمان در بودجه کل کشور تحت ردیف مستقل، ذیل ردیف دادگستری منظور و یک پنجم آن خارج از شمول محاسبات عمومی و سایر مقررات مصرف خواهد شد.

ماده (۱۴) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۹۳: آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان بازرسی کل کشور تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

۱-۱-۳- سازمان توسعه تجارت ایران

ماده (۲) اساسنامه سازمان توسعه تجارت ایران مصوب ۱۳۸۳: سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و به صورت مؤسسه دولتی وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت اداره می‌شود و

۱- بند (۴) ماده (۵۳) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵: سازمان هواپیمایی و شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره» مشمول ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ است.

دارای مقررات مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی خاص می‌باشد و از شمول قانون و مقررات عمومی مربوط به دستگاه‌های دولتی و قانون محاسبات عمومی مستثنی است.^۱

۱-۱-۴- صندوق‌های بازنشستگی

– مادهٔ واحدهٔ قانون اصلاح برخی از مواد قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفهٔ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۸۰: مادهٔ (۱۱) و تبصره‌های آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

مادهٔ ۱۱- به‌منظور هماهنگی برنامه‌های کلیهٔ صندوق‌های بازنشستگی و وظیفه و عناوین مشابه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی از جمله وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که شمول مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، شورای هماهنگی مرکب از رییس‌های صندوق‌های بازنشستگی تشکیل می‌گردد.

تبصرهٔ ۱- کلیهٔ صندوق‌های بازنشستگی موضوع این ماده دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق ضوابط خود اداره خواهند شد.

تبصرهٔ ۲- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، تأسیس صندوق‌های بازنشستگی جدید و تصویب و اصلاح اساس‌نامه آن‌ها، هم‌چنین اصلاح اساس‌نامهٔ سازمان بازنشستگی کشوری با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصرهٔ ۳- سازمان بازنشستگی کشوری، صندوق‌های بازنشستگی و وظیفهٔ نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی موضوع این ماده از شمول قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی می‌باشند.

تبصرهٔ ۴- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است حداکثر ظرف مدت دو سال با اخذ پیشنهادها، شورای هماهنگی صندوق‌های بازنشستگی برای ایجاد وحدت رویهٔ مالی و خدماتی صندوق‌ها نسبت به اصلاح مقررات و قوانین صندوق‌ها از طریق مراجع ذی‌ربط اقدام نماید.

---

۱ - مادهٔ (۱) اساس‌نامهٔ سازمان توسعهٔ تجارت ایران مصوب ۱۳۸۳: سازمان توسعهٔ تجارت ایران که در این اساس‌نامه «سازمان» نامیده می‌شود از ادغام مرکز توسعهٔ صادرات ایران در مرکز تهیه و توزیع کالا تشکیل گردیده و طبق مقررات این اساس‌نامه اداره خواهد شد. از طرفی، وفق مادهٔ (۳) لایحهٔ قانونی تشکیل مراکز تهیه و توزیع کالا مصوب ۱۳۵۹، هر یک از مراکز پس از تشکیل دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و استخدامی بوده و در امور مالی و اداری و استخدامی منحصراً تابع این قانون و آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به خود می‌باشد و از شمول قانون و مقررات مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی و قانون استخدام کشوری مستثنی است.

– ماده (۴) اساس‌نامه صندوق بازنشستگی کشوری مصوب ۱۳۸۷: صندوق دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری می‌باشد و به‌صورت مؤسسه بیمه اجتماعی وابسته به سازمان تأمین اجتماعی طبق مقررات این اساس‌نامه و قوانین و مقررات مربوط اداره خواهد شد.^۲

– ماده (۳) اساس‌نامه سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۷: سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری بوده و وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و بر اساس تدابیر ابلاغی فرماندهی معظم کل قوا و طبق این اساس‌نامه و آیین‌نامه‌های مذکور در آن اداره می‌شود.

۱- ماده واحده اصلاح پاره‌ای از مواد قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۵۴: ماده (۷۰) به شرح زیر اصلاح می‌گردد:
از اول سال ۱۳۵۴ صندوق بازنشستگی کشوری به‌صورت مؤسسه‌ای مستقل، وابسته به سازمان امور اداری و استخدامی کشور تأسیس و به‌موجب اساس‌نامه‌ای که به تصویب کمیسیون‌های استخدام و امور اقتصادی و دارایی مجلسین می‌رسد اداره خواهد شد. اداره کل بازنشستگی فعلی و صندوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمین شرکت‌های دولتی با کلیه وظایف و دارایی و موجودی و اسناد و اوراق و بودجه و تعهدات و مستخدمین خود به صندوق بازنشستگی کشوری منتقل می‌شود.
تبصره ۱- حقوق بازنشستگی از کارافتادگی و وظیفه وراثت مستخدمینی که تا آخر سال ۱۳۵۳ بازنشسته یا از کارافتاده شده یا بشوند هم‌چنین وظیفه و ارث مستخدمینی که تا آخر سال ۱۳۵۳ بازنشسته یا از کار افتاده شده یا بشوند هم‌چنین وظیفه و ارث مستخدمینی که تا آخر سال ۱۳۵۳ فوت شده یا بشوند از محل اعتبار خاصی که به‌عنوان کمک صندوق بازنشستگی هر سال در بودجه کل کشور منظور می‌شود پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- کسور بازنشستگی متعلق به مدت خدمت گذشته مستخدمین رسمی که در اول فروردین سال ۱۳۵۴ به خدمت اشتغال دارند به‌میزان و ترتیبی که از طرف سازمان امور اداری و استخدامی کشور با جلب نظر وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید از محل اعتباری که در قوانین بودجه کل کشور منظور می‌گردد به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳- از اول سال ۱۳۵۴ مستخدمین پیمانی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول قانون استخدام کشوری و آن دسته از مستخدمین موقت شرکت‌ها و مؤسسات دولتی مستثنی شده از قانون استخدام کشوری که مشمول مقررات بازنشستگی و وظیفه خاصی نمی‌باشند مشمول مقررات قانون حمایت کارمندان در برابر اثرات ناشی از پیری و از کارافتادگی و فوت خواهند بود و صندوق بازنشستگی کشوری عهده‌دار وظایف صندوق حمایت مستخدمین مزبور خواهد بود.

تبصره ۴- اجازه داده می‌شود که اداره امور صندوق بازنشستگی شهرداری‌ها به پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی کشور و موافقت وزیر کشور به‌عهده صندوق بازنشستگی کشوری قرار گیرد.

با توجه به ماده واحده و ماده (۴) قانون محاسبات عمومی، صندوق بازنشستگی کشور یک شرکت دولتی محسوب می‌شود که مستلزم ذکر یا تصریح نام نیست اما از طرفی با توجه به ماده (۴) اساس‌نامه صندوق، ماهیت حقوقی این صندوق دارای ابهام است.

۲- ماده واحده قانون ادغام صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی در صندوق بازنشستگی کشوری مصوب ۱۳۹۰: از تاریخ تصویب این قانون، صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی، با کلیه اختیارات، وظایف، دارایی‌ها، امکانات، تجهیزات، تعهدات و نیروی انسانی در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام می‌گردد. بار مالی و هزینه انتقال از محل سهام قابل واگذاری دولتی در بنگاه‌های اقتصادی از ناحیه دولت تأمین و پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- برقراری حقوق بازنشستگی و وظیفه مشمولین صندوق مزبور بر اساس قانون مدیریت خدمات کشوری و مقررات صندوق بازنشستگی کشوری است.

تبصره - سازمان و واحدهای تابع، تابع ضوابط و مقررات عمومی نیروهای مسلح می‌باشد.
- ماده (۴) اساسنامه سازمان تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۹: صندوق دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی می‌باشد و به‌صورت مؤسسه عمومی غیردولتی زیرمجموعه وزارت رفاه و تأمین اجتماعی طبق مقررات این اساسنامه و سایر قوانین و مقررات مربوط اداره خواهد شد.

۱-۱-۵- سازمان انرژی اتمی و شرکت‌های تابعه

- ماده ۱۲۳ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹: به دولت اجازه داده می‌شود براساس آیین‌نامه‌هایی که توسط سازمان انرژی اتمی ایران، سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد می‌شود، مقررات مالی و استخدامی سازمان انرژی اتمی را بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی و قانون استخدامی کشوری و سایر مقررات عمومی تصویب و جهت اجرا ابلاغ کند.^۱

ماده (۳۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳: مقررات مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی سازمان انرژی اتمی ایران و شرکت‌های تابع و دستگاه‌های وابسته در بخش فعالیت‌های تخصصی، بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی کشور، قانون برگزاری مناقصات، قانون مدیریت خدمات کشوری و اصلاحات و الحاقات بعدی آن‌ها و سایر قوانین و مقررات عمومی مجری خواهد بود. مصادیق امور تخصصی و غیرتخصصی و مقررات یادشده حاکم بر امور تخصصی، بنابه پیشنهاد سازمان مذکور و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. اجرای مقررات مذکور در سقف اعتبارات مصوب مجاز است.

۱-۱-۶- صندوق ضمانت صادرات ایران

- ماده (۲) قانون چگونگی اداره صندوق ضمانت صادرات ایران مصوب ۱۳۷۵: صندوق دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری است و به صورت شرکت سهامی خاص زیر نظر وزارت بازرگانی و طبق این قانون و اساسنامه آن که به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، اداره خواهد شد و در موارد پیش‌بینی نشده، تابع قانون تجارت می‌باشد و در صورتی مشمول قوانین و مقررات عمومی مربوط به شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت می‌شود که به‌طور صریح از آن نام برده شود.

۱- تنفیذ شده در ماده ۱۵۴ قانون برنامه چهارم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳: مواد (۱)، (۹۰) و (۱۲۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

تبصره- آیین‌نامه استخدامی مشترک شرکت‌های بیمه و بیمه مرکزی ایران و تغییرات بعدی آن در صندوق قابل اجرا می‌باشد. تغییرات موردنظر صندوق در آیین‌نامه یادشده، به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و تصویب هیأت وزیران اعمال خواهد شد.

۱-۱-۷- سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی

ماده (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲: هر منطقه توسط سازمانی که به صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می‌شود. این شرکت‌ها و شرکت‌های وابسته^۱ از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصرأ براساس این قانون و اساس‌نامه‌های^۲ مربوط اداره خواهد شد و در موارد پیش‌بینی‌نشده در این قانون و اساس‌نامه، تابع قانون تجارت خواهند بود^۳.

۱- لیست سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی: ۱- شرکت منطقه آزاد شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)، ۲- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار، ۳- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی انزلی، ۴- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس، ۵- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی اروند، ۶- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی قشم، ۷- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی کیش، ۸- سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ماکو.

۲- ماده (۲۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: ایجاد هرگونه منطقه آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی جدید منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز برای استقرار واحدهای تولیدی، اخذ مجوز مورد نیاز از قبیل تأییدیه زیست‌محیطی، نظامی و امنیتی با رعایت قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ و قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ امکان‌پذیر است.

تبصره- کلیه وظایف، اختیارات، ساختار و تشکیلات دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با حفظ شخصیت حقوقی مستقل و با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه به وزارت امور اقتصادی و دارائی منتقل و وزیر ذی‌ربط مسؤول اجرای قوانین مرتبط با حوزه مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی خواهد بود.

بند الف ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵: به‌منظور سامان‌دهی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و ایفای نقش مؤثر آن‌ها در تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام، اعمال مدیریت یک‌پارچه و ایجاد رشد اقتصادی مناسب در این مناطق، هم‌پیوندی و تعامل اثرگذار اقتصاد ملی با اقتصاد جهانی و ارائه الگوی توسعه ملی در بخش‌های مختلف: الف: مدیران سازمان‌های مناطق آزاد به‌نماینده‌گی از طرف دولت، بالاترین مقام منطقه محسوب می‌شوند و کلیه وظایف، اختیارات و مسؤولیت‌های دستگاه‌های اجرایی دولتی مستقر در این مناطق به‌استثنای نهادهای دفاعی و امنیتی به‌عهده آنها است. سازمان‌های مناطق آزاد منحصرأ بر اساس قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی و اصلاحات بعدی آن و قانون کار اداره می‌شوند. تبصره ۱- واگذاری وظایف، اختیارات و مسؤولیت‌های دستگاه‌های تحت‌نظر مقام معظم رهبری، با موافقت ایشان صورت می‌پذیرد. تبصره ۲- اختیارات فرماندار در مورد مصوبات شوراهای اسلامی شهر و روستا در مناطق آزاد به مدیرسازمان منطقه آزاد واگذار می‌شود.

۳- نظر مجلس: ماده واحده- با توجه به صراحت ماده ( ) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲ که اعلام می‌دارد: «هر منطقه توسط سازمانی که به‌صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می‌شود و این شرکت‌ها و شرکت‌های وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های

۱-۱-۸- شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی

ماده واحده قانون تشکیل شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران مصوب ۱۳۷۱: در اجرای ماده (۲) اساس‌نامه سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به منظور سرمایه‌گذاری و همکاری مشترک با اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی در واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، بازرگانی، مالی و خدماتی در خارج از کشور، شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران که در این قانون اختصاراً شرکت نامیده می‌شود تشکیل می‌گردد. شرکت دارای شخصیت حقوقی مستقل است. کلیه سهام این شرکت متعلق به دولت می‌باشد و از شمول کلیه قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی است و شمول مقررات عمومی به آن مستلزم ذکر نام است. مواردی که در این قانون و اساس‌نامه شرکت پیش‌بینی نشده باشد تابع مقررات قانون تجارت می‌باشد. سرمایه اولیه شرکت مبلغ ده میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال منقسم به یک هزار (۱۰۰۰) سهم ده میلیون ریالی می‌باشد و از محل سهامی که در اختیار سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران است، تأمین می‌گردد. افزایش یا کاهش بعدی سرمایه با تصویب مجمع عمومی خواهد بود.

اعضای مجمع عمومی عبارتند از:

- ۱- وزیر امور اقتصادی و دارایی که ریاست مجمع عمومی را دارا خواهد بود؛
- ۲- وزیر صنعت، معدن و تجارت؛
- ۳- وزیر امور خارجه؛
- ۴- رئیس سازمان برنامه و بودجه؛
- ۵- یکی از وزرای صنعتی به انتخاب رئیس جمهور؛
- ۶- وزیر جهاد سازندگی.

تبصره ۱- هیأت وزیران می‌تواند در مورد واگذاری سهام دولت و واحدهای وابسته به دولت در شرکت‌های خارجی به این شرکت اتخاذ تصمیم نماید.

تبصره ۲- ارزش سهام دولت و واحدهای وابسته به دولت در سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در خارج از کشور که به این شرکت واگذار می‌گردد براساس نحوه ارزیابی که توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب مجمع عمومی شرکت می‌رسد تعیین می‌گردد.

دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصرأ بر اساس این قانون و اساس‌نامه‌های مربوط اداره خواهند شد» و با عنایت به این که قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی مصوب سال ۱۳۷۲ بوده و مؤخر و حاکم بر قانون «تعیین مرجع تصویب و یا اصلاح و تغییر اساس‌نامه شرکت‌ها و مؤسسات تابعه وزارتخانه‌ها مصوب» می‌باشد لذا سازمان مناطق آزاد از مصادیق ماده واحده مصوبه سال ۱۳۶۶ نمی‌باشد.

تبصره ۳- شرکت مجاز است تا پنجاه درصد از سود ویژه سالانه خود را برای انجام هزینه‌های سرمایه‌ای با تصویب مجمع عمومی به حساب اندوخته سرمایه‌ای منظور نماید. آن قسمت از سود ویژه شرکت که در اجرای این تبصره با تصویب مجمع عمومی به انجام هزینه‌های سرمایه‌ای اختصاص داده می‌شود، از مالیات بر درآمد معاف خواهد بود.

تبصره ۴- اساس‌نامه شرکت به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۹-۱-۱- شرکت بیمه مرکزی ایران

ماده (۴) قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۶۷: بیمه مرکزی ایران تابع قوانین و مقررات عمومی مربوط به دولت و دستگاه‌هایی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند نمی‌باشد، مگر آن‌که در قانون مربوط صراحتاً از بیمه مرکزی ایران نام برده شده باشد ولی نسبت به مواردی که در این قانون پیش‌بینی نشده باشد بیمه مرکزی ایران تابع قانون تجارت است.^۱

ماده (۴) قانون اداره امور شرکت‌های بیمه مصوب ۱۳۶۷: شرکت‌های بیمه ایران، آسیا، البرز و دانا با رعایت قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری و این قانون، طبق مقررات اساس‌نامه مربوط اداره خواهند شد و در موارد پیش‌بینی نشده، مشمول قانون تجارت می‌باشند و در صورتی تابع مقررات عمومی مربوط به دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند، می‌گردند که در مقررات مزبور صراحتاً از آن‌ها یاد شده باشد.^۲

ماده (۱) اساس‌نامه شرکت سهامی بیمه ایران مصوب ۱۳۵۲: شرکت سهامی بیمه ایران که در این اساس‌نامه شرکت نامیده می‌شود طبق مقررات این اساس‌نامه اداره خواهد شد و در مواردی که در این اساس‌نامه پیش‌بینی نشده باشد برحسب مورد، مشمول قانون تجارت و مقررات بیمه‌گری موضوع قانون تأسیس بیمه مرکزی و بیمه‌گری خواهد بود و در صورتی که تابع مقررات عمومی مربوط به دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند می‌باشد که در مقررات مزبور صراحتاً از شرکت سهامی بیمه ایران نام برده شده باشد.

۱- بند (الف) ماده (۲۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵: اداره امور بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر اساس قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ و مصوبات شورای عالی بیمه می‌باشد.

۲- در راستای اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، شرکت‌های سهامی بیمه‌های آسیا، البرز و دانا به بخش خصوصی واگذار شده است، فلذا با توجه به اساس‌نامه جدید این شرکت‌ها، آن‌ها از فهرست دستگاه‌های مستلزم ذکر نام خارج شده‌اند.

۱-۱-۱۰- دیوان محاسبات کشور

ماده (۹)- قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱: مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی می‌باشد و در امور مالی و اداری استقلال داشته و اعتبار مورد نیاز آن با پیشنهاد دیوان مذکور پس از تأیید کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی جداگانه در لایحه بودجه کل کشور منظور می‌شود. تشخیص، انجام تعهد و تسجیل هزینه‌های آن با رعایت قوانین و مقررات از وظایف رئیس دیوان محاسبات و یا کسانی است که از طرف وی مجاز به این امور بشوند. تبصره- دیوان محاسبات کشور از لحاظ مقررات مالی، تابع آیین‌نامه خاصی خواهد بود که ظرف مدت ۲ ماه از تاریخ تصویب این اصلاحیه تهیه و با رعایت اصل (۷۴) قانون اساسی^۱ جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌گردد.

۱-۱-۱۱- وزارت اطلاعات

ماده (۴) قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴: وزارتخانه از شمول ماده (۱۰۴) و تبصره ماده (۱۱۲) قانون استخدام کشوری مستثنی است.^۲ ماده (۱۵) قانون تأسیس وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۶۲: بودجه وزارت اطلاعات همه‌ساله به وسیله این وزارتخانه برآورد شده و در لایحه بودجه کل کشور منظور می‌گردد. تبصره ۱- اعتبارات وزارت اطلاعات با امضاء نخست‌وزیر^۳ و وزیر اطلاعات تخصیص یافته و به حساب هزینه قطعی منظور می‌گردد.

تبصره ۲- اعتبارات این وزارتخانه از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی و تابع آیین‌نامه‌ای است که به وسیله وزارتین اطلاعات و اقتصاد و دارایی، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱-۱-۱۲- سازمان صدا و سیما

ماده (۳) قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران مصوب ۱۳۵۰: سازمان دارای شخصیت حقوقی است و به صورت شرکت سهامی اداره می‌شود. این سازمان از هر لحاظ استقلال کامل داشته و مشمول قوانین و آیین‌نامه‌ها و مقررات عمومی مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت نمی‌باشد، مگر آن که در قانون صراحتاً از این سازمان اسم برده شود. سازمان و کلیه شرکت‌ها

۱- اصل (۷۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: لوایح قانونی پس از تصویب هیأت وزیران به مجلس تقدیم می‌شود و طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان، در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است.

۲- بر اساس قانون استخدامی وزارت اطلاعات باید توجه داشت کلیه امور استخدامی آن بر اساس این می‌باشد.

۳- بر اساس بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸، اختیارات نخست‌وزیر به رئیس‌جمهور منتقل می‌شود.

و سازمان‌های وابسته^۱ به آن تابع این قانون و مقررات اساس‌نامه خود می‌باشند. در مواردی که اساس‌نامه‌های مربوط مسکوت باشد طبق قانون تجارت عمل خواهد شد.

ماده (۷) قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران مصوب ۱۳۵۰: امور مالی و معاملاتی و اداری و استخدامی سازمان منحصراً طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مدیرعامل با تأیید شورای عالی به تصویب مجمع عمومی برسد.

ماده (۸) اساس‌نامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲: دارایی سازمان عبارت است از کلیه حقوق و دارایی‌های «سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران سابق» اعم از امتیازات اموال منقول و غیرمنقول، سهام و سرمایه‌ها در شرکت‌های دولتی و غیر دولتی، مطالبات، وجوه نقدی و سپرده‌ها و تأسیسات و نظایر آن. سازمان همچنین جانشین قانونی «سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران سابق» در مورد کلیه حقوق و تعهدات آن می‌باشد.

۱-۱-۱۳- شرکت ملی گاز ایران

بند ف ماده (۲۵) اساس‌نامه شرکت ملی گاز ایران مصوب ۱۳۵۶: هیأت مدیره در حدود مقررات این اساس‌نامه دارای همه‌گونه اختیار برای اجرای وظایف مصرح در این اساس‌نامه از جمله وظایف و اختیارات زیر می‌باشد:

الف - اجرای تصمیمات مجمع عمومی؛

ب - تأسیس شعب و نمایندگی‌ها و یا برچیدن آن‌ها در داخل و خارج از کشور؛

ج - تصویب تشکیلات و سازمان کلی شرکت بنابه پیشنهاد رییس هیأت مدیره و مدیر عامل با رعایت قوانین و مقررات مربوط؛

د - تهیه برنامه عملیات و فصول و ارقام کلی بودجه جاری و سرمایه‌ای شرکت برای تسلیم به مجمع عمومی؛

ه - تهیه گزارش هیأت مدیره و ترازنامه سالانه و حساب سود و زیان برای تصویب مجمع عمومی و پیشنهاد دستور جلسه مجمع عمومی؛

۱- شرکت‌های وابسته به صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران :

۱- شرکت سهامی انتشارات سروش؛

۲- شرکت سهامی تحقیق و تولید وسایل الکترونیک؛

۳- شرکت سهامی ساختمانی و تأسیساتی سارا ایل ایران؛

۴- شرکت سهامی سیما چوب.

غیر از این شرکت‌ها، شرکت‌های دیگری وابسته به سازمان صدا و سیما نیز هستند.

- و - تصویب بودجه تفصیلی شرکت و تصویب اصلاح بودجه و اعتبارات به پیشنهاد رییس هیأت مدیره و مدیر عامل در حدود اختیاراتی که از طرف مجمع عمومی به هیأت مدیره تفویض می‌شود؛
- ز - تهیه برنامه عملیات و تعیین خطمشی و سیاست کلی شرکت برای تسلیم به مجمع عمومی؛
- ح - اخذ تصمیم نسبت به معاملات و قراردادهای طبق آیین‌نامه معاملات شرکت؛
- ط - اخذ تصمیم نسبت به مشارکت با اشخاص و مؤسسات و شرکت‌های ایرانی و خارجی و پیشنهاد به مجمع عمومی برای تصویب؛
- ی - پیشنهاد تشکیل یا انحلال شرکت‌های فرعی و وابسته به مجمع عمومی؛
- ک - اخذ تصمیم نسبت به برنامه‌های شرکت و هرگونه اقدام دیگری که در حدود عملیات موضوع شرکت برای اداره آن لازم باشد؛
- ل - دادن اختیارات برای سازش و تعیین داور در مورد اختلافات و دعاوی شرکت و به‌طور کلی هر اقدامی که برای حفظ حقوق شرکت لازم باشد؛
- م - اخذ تصمیم درباره کلیه پیشنهادهای هیأت مدیره و مدیرعامل که برای حفظ حقوق شرکت لازم و در صلاحیت هیأت مدیره باشد؛
- ن - تصویب و اصلاح اساس‌نامه‌های شرکت‌های فرعی و انجام وظایفی که به‌موجب مقررات اساس‌نامه‌های شرکت‌های فرعی برعهده مجامع عمومی آن شرکت‌ها محول گردیده است و به‌طور کلی اعمال کلیه حقوق شرکت در شرکت‌های فرعی هیأت مدیره در این موارد به‌عنوان مجمع عمومی شرکت‌های فرعی اتخاذ تصمیم می‌نماید؛
- س - تعیین سیاست کلی فروش و پخش و صدور فرآورده‌های شرکت؛
- ع - تصویب معاملات غیرمنقول شرکت؛
- ف - آیین‌نامه‌ها و مقررات استخدامی، بازنشستگی، اداری، فنی، حسابداری و حسابرسی، معاملاتی و مالی شرکت ملی نفت ایران که به تصویب مجمع عمومی آن شرکت رسیده باشد در شرکت ملی گاز لازم‌الاجرا خواهد بود. در مواردی که آیین‌نامه‌ها و مقررات مزبور قابل انطباق با احتیاجات و عملیات شرکت نبوده و یا اجرای آن از لحاظ شرکت ملی گاز ممکن نباشد هیأت مدیره می‌تواند پس از بررسی موضوع، پیشنهادهای لازم را برای اخذ تصمیم به مجمع عمومی تسلیم نماید؛
- ض - پیشنهاد استفاده از ذخیره عمومی شرکت به مجمع عمومی؛
- ق - تعیین حقوق اعضای علی‌البدل هیأت مدیره با رعایت قوانین و مقررات مربوط؛
- ر - اخذ تصمیم نسبت به فروش انواع گاز و مشتقات آن.

۱-۱-۱۴- مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

ماده (۱۳) لایحه قانونی تشکیل مراکز تهیه و توزیع کالا مصوب ۱۳۵۹: به منظور انجام تحقیقات و جمع‌آوری آمار و نشر اطلاعات تجاری به وزارت بازرگانی اجازه داده می‌شود مؤسسه‌ای به نام مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی طبق مقررات اساس‌نامه‌ای که به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد تشکیل و اداره نماید. هر نوع تغییرات بعدی در اساس‌نامه به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره ۱- مراکز موظفند درصدی از درآمد خود را که از طرف وزیر صنعت، معدن و تجارت تعیین و اعلام می‌شود جهت تأمین هزینه‌های این مؤسسه اختصاص دهند.

تبصره ۲- کلیه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته دولت و همچنین مؤسسات تولیدی و وارداتی و خدماتی کشور موظفند آمار و اطلاعات مورد درخواست این مؤسسه را در اختیار آن قرار دهند.

تبصره ۳- مؤسسات مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و استخدامی بوده و آیین‌نامه‌های مالی و اداری و استخدامی و اجرایی آن توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید و هرگونه تغییرات بعدی نیز منوط به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. مؤسسه منحصراً تابع این قانون و آیین‌نامه و مقررات مربوط به خود بوده و از شمول قانون و مقررات مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی و قانون استخدام کشوری مستثنی است.

۱-۱-۱۵- شرکت صنایع الکترونیک ایران

ماده (۳) قانون تشکیل شرکت صنایع الکترونیک ایران مصوب ۱۳۵۲: شرکت دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است و به صورت شرکت سهامی اداره می‌شود. این شرکت و شرکت‌های تابع^۱ و وابسته به آن منحصراً تابع این قانون و اساس‌نامه و مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به خود بوده و تابع قوانین و مقررات مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی نمی‌باشند، مگر آن‌که در قوانین مزبور صراحتاً از این شرکت و شرکت‌های تابع و وابسته به آن نام برده شود. شرکت در اموری که در این قانون و اساس‌نامه‌های مربوط پیش‌بینی نشده است تابع قانون تجارت خواهد بود.

۱- لیست شرکت‌های تابع شرکت صنایع الکترونیک ایران: ۱- شرکت صنایع الکترونیک شیراز؛ ۲- شرکت صنایع مخابرات ایران؛ ۳- شرکت صنایع امنیت فضای تبادل اطلاعات؛ ۴- شرکت ایز ایران؛ ۵- شرکت انستیتو ایز ایران؛ ۶- شرکت صنایع قطعات الکترونیک ایران؛ ۷- شرکت صنایع اپتیک اصفهان؛ ۸- پژوهشگاه الکترونیک ایران.

۱-۱-۱۶- بانک مرکزی

الف- ماده (۱۰) قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱: الف- بانک مرکزی ایران مسؤؤل تنظیم و اجرای سیاست پولی و اعتباری بر اساس سیاست کلی اقتصادی کشور می‌باشد.

ب- هدف بانک مرکزی ایران حفظ ارزش پول و موازنهٔ پرداخت‌ها و تسهیل مبادلات بازرگانی و کمک به رشد اقتصادی کشور است.

ج- بانک مرکزی ایران دارای شخصیت حقوقی است و در مواردی که در این قانون پیش‌بینی نشده است تابع قوانین و مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی خواهد بود.

د- بانک مرکزی ایران جز در مواردی که قانون صریحاً مقرر داشته باشد مشمول قوانین و مقررات عمومی مربوط به وزارت‌خانه‌ها و شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و همچنین مشمول مقررات قسمت بانک‌داری این قانون نمی‌باشد.

ه- سرمایهٔ بانک مرکزی ایران پنج میلیارد ریال است که از محل سرمایهٔ قبلی بانک و تفاوت ناشی از اجرای ماده (۱) این قانون و اندوخته‌های بانک تأمین شده و متعلق به دولت است که تماماً پرداخت شده است. سرمایهٔ بانک به پیشنهاد مجمع عمومی و تصویب هیأت وزیران ممکن است افزایش یابد.

و- مرکز اصلی بانک مرکزی ایران تهران است و در صورت اقتضای مصالح کشور می‌توان با تصویب هیأت وزیران به محل دیگری منتقل نمود.

ز- بانک مرکزی ایران می‌تواند در هر محل لازم بداند شعبه تأسیس نماید یا به بانک ملی ایران و در صورت نبودن شعبه یا نمایندگی بانک ملی ایران به بانک دیگری نمایندگی بدهد.

ح- انحلال بانک مرکزی ایران فقط به‌موجب قانون امکان‌پذیر است.

۱-۱-۱۷- بانک ملی ایران

ماده (۱) اساس‌نامهٔ بانک ملی ایران مصوب ۱۳۴۶: بانک ملی ایران که به‌موجب قانون ۱۴ اردیبهشت ماه ۱۳۰۶ تأسیس گردیده طبق مقررات این اساس‌نامه اداره می‌شود و نسبت به مواردی که در اساس‌نامه پیش‌بینی نشده تابع قانون تجارت است. قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط به ادارات دولتی و مؤسساتی که با سرمایهٔ دولت تشکیل شده یا می‌شوند در صورتی شامل بانک ملی ایران است که صراحتاً این بانک مشمول شناخته شده یا بشود.

۱-۱-۱۸- شرکت هواپیمایی ملی ایران

ماده (۸) قانون تأسیس شرکت هواپیمایی ملی ایران و مقررات بهره‌برداری هوایی کشوری مصوب ۱۳۴۵: شرکت هواپیمایی ملی ایران دارای استقلال مالی و سازمانی است و طبق اصول بازرگانی اداره می‌شود و مشمول قانون محاسبات عمومی و قوانین و مقررات معاملاتی و استخدامی و مالی مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت نیست و تابع اساس‌نامه و آیین‌نامه‌های پیش‌بینی شده در تبصره یک خواهد بود، مگر در مواردی که در قانون خلاف آن تصریح و از شرکت هواپیمایی ملی ایران نام برده شود.

تبصره ۱- مرجع تصویب یا تغییرات و اصلاحات بعدی آیین‌نامه‌های مذکور در این ماده، هیأت دولت بوده و مقررات جاری تا تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی قابل اجراء خواهد بود.

تبصره ۲- شرکت هواپیمایی ملی ایران مجاز است متخصصین و مشاورین خارجی را با تحصیل پروانه کار برای استفاده در انجام امور مربوط استخدام نماید. در صورت وجود متخصصین و مشاورین هم‌طراز ایرانی، حق تقدم با ایرانی خواهد بود.

۱-۲- فهرست دستگاه‌های اجرایی تابع قوانین و مقررات خاص^۱

۱-۲-۱- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی^۲

ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵: دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند، بدون رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به‌ویژه قانون محاسبات عمومی کشور، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آن‌ها و فقط در چهارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی مصوب هیأت امنای که حسب مورد به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور و در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح به تأیید رئیس ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد، عمل می‌کنند.

۱- این دستگاه‌ها در واقع گروهی از دستگاه‌های مستلزم ذکر نام هستند با این تفاوت که قانون‌گذار آن‌ها را در زمره مستلزم ذکر نام ندانسته و به جای استفاده از اصطلاح مستلزم ذکر نام، برای آن‌ها قوانین و مقررات خاصی را معین کرده است.

۲- لیست دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی در پیوست شماره ۳ آورده شده است.

تبصره ۱- اعتبارات اختصاص یافته از منابع عمومی دولت به این مراکز و مؤسسات، کمک تلقی و بعد از پرداخت، به هزینه قطعی منظور می‌شود و براساس بودجه تفصیلی مصوب هیأت امنای و با مسؤلیت آن‌ها قابل هزینه است.

تبصره ۲- هرگونه استخدام جدید از محل منابع عمومی و توسعه تشکیلات اداری منوط به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (حسب مورد) و سازمان اداری و استخدامی کشور است.

تبصره ۳- هیأت امنای بر اساس ماده (۱۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ نمی‌تواند علاوه بر آنچه که از محل منابع عمومی و درآمدهای اختصاصی برای دانشگاه‌ها و مراکز مزبور پادار می‌شود تعهد جدیدی برای سال تصمیم‌گیری و سال‌های بعد مصوب کند.

تبصره ۴- صندوق‌های رفاه دانشجویان مشمول این ماده و تبصره‌های آن می‌شوند.

تبصره ۵- هرگونه اصلاح ساختار و مقررات مالی، اداری، معاملاتی، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی فقط مشمول این ماده و تبصره‌های آن است.

تبصره ۶- دولت موظف است برای مشارکت انجمن‌های علمی، نخبگان و دانشمندان کشور در همایش‌ها و مجامع علمی و پژوهشی بین‌المللی و برتر جهان و بهره‌گیری از توانمندی‌های دانشمندان و نخبگان ایران در جهان و فراهم کردن فرصت‌های مطالعاتی مناسب در داخل و خارج کشور سازوکار لازم را ایجاد نماید.

تبصره ۷- به منظور گسترش و ارتقای کیفیت و اثربخشی آموزش عالی و مهارت‌آموزی، دولت موظف است نسبت به تحقق موارد زیر اقدام کند:

۱. اعضای هیأت علمی می‌توانند با موافقت هیأت امنای همان دانشگاه نسبت به تشکیل مؤسسات و شرکت‌های صددرصد (۱۰۰٪) خصوصی دانش‌بنیان اقدام و یا در این مؤسسات و شرکت‌ها مشارکت کنند. این مؤسسات و شرکت‌ها برای انعقاد قرارداد پژوهشی مستقیم و یا غیرمستقیم با دستگاه‌های اجرایی، مشمول قانون منع مداخله کارکنان دولت در معاملات دولتی و اصلاحات بعدی آن نیستند.

۱- ماده (۱۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲): هیأت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی موظفند در مصوبات خود به‌گونه‌ای عمل کنند تا ضمن بهره‌گیری از امکانات و ظرفیت‌های در اختیار دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آموزشی، تمامی تعهدات قانونی در سقف منابع در اختیار تأمین گردد و از ایجاد تعهد مازاد بر منابع ابلاغی جلوگیری به عمل آید.

۲. به دولت اجازه داده می‌شود به منظور حمایت از دانشجویان دانشگاه‌های دولتی، آزاد اسلامی، علمی-کاربردی و پیام‌نور و دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی که دارای مجوز از وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند، تسهیلات اعتباری در اختیار صندوق رفاه دانشجویان و یا سایر نهادهای ذی‌ربط برای پرداخت وام بلند مدت قرض‌الحسنه به دانشجویان قرار دهد.

۳. وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مرکز آمار ایران، رشته‌های تحصیلی خود را متناسب با بازار کار تعیین نمایند.

۴. دانشگاه پیام‌نور مکلف است شصت درصد (۶۰٪) از درآمدهای حاصل از شهریه دانشجویان هر واحد را برای توسعه همان واحد و مابقی را برای توسعه و تجهیز واحدهای دانشگاهی در مناطق محروم اختصاص دهد.

ماده (۴۹) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳: دولت موظف است برای زمینه‌سازی و تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری با هدف توسعه کمی و کیفی، از ابتدای برنامه چهارم اقدامات ذیل را در مأموریت‌ها و ساختار دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای پاسخگویی به نیازهای بخش‌های مختلف کشور به انجام برساند:

الف- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند صرفاً براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی خاص، مصوب هیأت‌های امنای مربوط که به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد می‌رسد، بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی، قانون استخدام کشوری و سایر قوانین و مقررات عمومی اداری و مالی و استخدامی اداره خواهند شد و تا زمانی که آیین‌نامه‌ها و مقررات مورد نیاز به تصویب هیأت‌امناء نرسیده است طبق مقررات سابق عمل خواهد شد. اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی دولت براساس قیمت تمام‌شده به دستگاه‌های اجرایی یادشده اختصاص می‌یابد. اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اختصاصی این مؤسسات، کمک تلقی شده و پس از پرداخت به هزینه قطعی

۱- قانون برنامه چهارم توسعه قانون موقتی بوده که با سپری شدن پنج سال منسوخ می‌شود اما حکم این ماده باتوجه به مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی همچنان معتبر است.

منظور می‌گردد. سهم دولت در هزینه‌های آموزش عالی بخش دولتی بر مبنای هزینه سرانه تعیین و نسبت آن به بودجه عمومی دولت بر اساس رشد پوشش جمعیت دانشجویی در مقایسه با عدد مشابه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران افزایش می‌یابد.^۱

ب- هرگونه اصلاح ساختار مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی منحصرأ مشمول مفاد این ماده می‌باشند.

ج- ارزیابی مستمر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی دولتی و خصوصی توسط وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری انجمن‌های علمی و مداخله بر اساس آن و سرمایه‌گذاری در علوم منتخب و تکیه بر ایجاد قطب‌های علمی بر اساس مزیت‌های نسبی و نیازهای آتی کشور.

د- بازنگری در رشته‌های دانشگاهی بر مبنای نیازهای اجتماعی، بازار کار و تحولات علمی، در راستای توسعه علوم میان رشته‌ای با تأکید بر علوم انسانی.

ه- ایجاد تولید واحد در سیاست‌گذاری و مدیریت امور مربوط به استعداد‌های درخشان و نیز بهره‌برداری بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود در این زمینه، وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجازند از تأسیس باشگاه غیردولتی و صیانت از استعداد‌های درخشان کشور حمایت نمایند.

ماده (۱) قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹؛ امور مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی که بر اساس مجوزهای رسمی وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأسیس شده یا می‌شود در این قانون «مؤسسه» نامیده می‌شوند صرفاً تابع این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن می‌باشند.

تبصره- اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است تابع تعاریف مندرج در قوانین و مقررات مربوط می‌باشد.

ماده (۹) قانون تشکیل هیأت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مصوب ۱۳۶۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ امور مالی و معاملاتی مؤسسات جز در مورد ذی‌حسابی موضوع

۱- ماده واحد قانون مقررات مالی و معاملاتی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی مصوب ۱۳۸۶؛ سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی همانند دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی مشمول بند (الف) ماده (۴۹) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود و امور مالی، معاملاتی، تشکیلاتی، اداری و استخدامی آن بر اساس این قانون عمل خواهد شد. شورای این سازمان به‌عنوان هیأت امنا محسوب می‌شود و مصوبات هیأت امنا پس از تأیید وزیر علوم، تحقیقات و فناوری لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده (۳۱) قانون محاسباتی عمومی، مشمول سایر مقررات قانون مزبور و آیین‌نامه معاملاتی دولتی و سایر قوانین مربوط به مؤسسات دولتی نخواهد بود.

۱-۲-۲- سازمان تعزیرات حکومتی

ماده (۱۵) آیین‌نامه سازمان تعزیرات حکومتی مصوب ۱۳۷۳: امور مالی، معاملاتی، استخدامی و نظام پرداخت و تشکیلات سازمان منحصرأ تابع این آیین‌نامه و آیین‌نامه‌هایی است که به پیشنهاد وزیر دادگستری به تصویب هیأت دولت می‌رسد و از شمول قوانین محاسبات عمومی و استخدام کشوری مستثنی می‌باشد و تابع قانون نحوه هزینه کردن اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی خواهد بود.

۱-۳- فهرست دستگاه‌های مستثنی شده از برخی قوانین عمومی^۱

۱-۳-۱- مستثنی شدن سازمان‌های توسعه‌ای از برخی قوانین

ماده (۸) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴: مبادلات بازرگانی مناطق با خارج از کشور و یا با سایر مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد تجاری و صنعتی پس از ثبت در گمرک، از حقوق گمرکی، سود بازرگانی و کلیه عوارض ورود و صدور تحت هر عنوان معاف بوده و مشمول محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های مقررات واردات و صادرات به استثنای محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های قانونی و شرعی نمی‌شود و مبادلات بازرگانی مناطق با سایر نقاط کشور به استثنای مناطق یادشده در فوق، تابع مقررات صادرات و واردات می‌باشد.

تبصره ۱- کالاهایی که برای به‌کارگیری و مصرف از سایر نقاط کشور به مناطق حمل می‌گردند از موارد نقل و انتقال داخلی کشور است ولی صادرات آن‌ها از مناطق به خارج از کشور تابع قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ می‌باشد.

تبصره ۲- کالاهای صادراتی که تشریفات صدور (اعم از بانکی و اداری) آن‌ها به‌طور کامل انجام شده پس از ورود به منطقه، صادرات قطعی تلقی می‌گردد.

۱-۳-۲- مستثنی شدن نیروهای مسلح از شمول قانون برگزاری مناقصات

ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳: الف- این قانون به‌منظور تعیین روش و مراحل برگزاری مناقصات به تصویب می‌رسد و تنها در معاملاتی که با رعایت این قانون انجام می‌شود کاربرد دارد.

۱- این دستگاه‌ها در واقع گروهی از دستگاه‌های مستلزم ذکر نام هستند با این تفاوت که قانون‌گذار آن‌ها را در زمره مستلزم ذکر نام ندانسته و به جای استفاده از اصطلاح مستلزم ذکر نام، صرفاً آن‌ها را از برخی از قوانین و مقررات عمومی مستثنی کرده است.

ب - قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، اعم از این که قانون خاص خود را داشته یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع مدنی ایران، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن‌ها موظفند در برگزاری مناقصه، مقررات این قانون را رعایت کنند.

تبصره - نیروهای مسلح، تابع مقررات و ضوابط خاص خود بوده و از شمول این قانون مستثنی هستند.

۱-۳-۳- مستثنی از شمول قانون محاسبات عمومی

ماده (۲) قانون تشکیل سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴: سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل است و به صورت شرکت دولتی اداره می‌گردد.

تبصره ۱- سازمان از شمول قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ مستثنی و دارای آیین نامه‌های مالی، معاملاتی و استخدامی خاص است که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- سازمان از کلیه امتیازات، ترجیحات، تخفیفات و اولویت‌های قانونی که در مورد صنایع دفاعی در مقررات مربوط پیش‌بینی شده یا می‌شود، بهره‌مند خواهد بود.^۱

ماده (۱) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲: دولت موظف است به منظور حمایت از مأمورانی که به موجب قانون، متکفل امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌باشند و به تشخیص مراجع قضایی در هنگام انجام وظیفه ضمن رعایت ضوابط اداری و قانونی مربوط با زیان جانی و مالی نسبت به خود و یا دیگران مواجه می‌شوند، ردیفی در قوانین بودجه هر سال برای ستاد پیش‌بینی

۱- لازم به توضیح است که این دستگاه صرفاً از قانون محاسبات عمومی کشور مستثنی شده است، فلذا تنها نسبت به این قانون مستلزم ذکر یا تصریح نام است.

نماید. اعتبار موضوع این ردیف از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی است. اعتبارات این ردیف توسط دستگاه‌های کاشف^۱ به استناد گزارش بدوی و پس از تأیید ستاد هزینه می‌شود.

ماده (۳) اساس‌نامه سازمان صنایع دفاع ملی مصوب ۱۳۴۳: سازمان دارای شخصیت حقوقی بوده و کلیه امور مربوط به خود را بدون رعایت قانون محاسبات عمومی و آیین‌نامه معاملات دولتی برابر مقررات این اساس‌نامه و آیین‌نامه‌های مربوط و قانون تجارت انجام خواهند داد.

ماده (۱) قانون مقررات مالی، اداری و استخدامی وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۸۲: از تاریخ تصویب این قانون، وزارت جهاد کشاورزی که در این قانون به اختصار «وزارت» نامیده می‌شود و دستگاه‌های اجرایی تابعه آن،^۲ تابع قانون مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی (سابق) مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۳ که به شرح ذیل اصلاح گردیده و تحت عنوان قانون مقررات مالی، اداری و استخدامی وزارت جهاد کشاورزی نامیده می‌شود، خواهد بود.

تبصره ۱- در این قانون، مقررات مالی، اداری و استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی به اختصار «قانون جهاد» نامیده می‌شود.

تبصره ۲- شرکت‌های وابسته زیر نظر وزارت می‌توانند با تصویب مجامع عمومی خود تابع این قانون باشند. این اختیار صرفاً یک‌بار قابل استفاده است و مؤسسات عمومی غیردولتی و وابسته به وزارت، تابع مقررات خاص خود می‌باشند.

تبصره ۳- عناوین «شورای مرکزی»، «جهاد»، «جهاد استان» و «صندوق معذوریت از کار و از کارافتادگی و وظیفه» به ترتیب به «وزیر» و «وزارت جهاد کشاورزی» و «سازمان جهاد کشاورزی استان» و «صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت» تغییر می‌یابد.

۱- بند (ص) ماده (۱) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲: دستگاه کاشف: دستگاه اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری است که به موجب این قانون و سایر قوانین و مقررات، وظیفه مبارزه با قاچاق کالا و ارز و کشف آن را برعهده دارد.

۲- دستگاه‌های اجرایی تابعه به شرح زیر می‌باشند:

۱- سازمان امور اراضی کشور به موجب ماده (۸) اساس‌نامه آن که بیان می‌دارد: سازمان تابع مقررات اداری، مالی، تشکیلاتی و استخدامی وزارت کشاورزی (جهاد کشاورزی)- موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۹۴۶ت ۱۳هـ مورخ ۱۳۷۱، ۱، ۲۹ - و اصلاحات بعدی آن است؛ ۲- شرکت شهرک‌های کشاورزی؛ ۳- مؤسسه جهاد استقلال؛ ۴- مؤسسه جهاد توسعه؛ ۵- مؤسسه جهاد نصر؛ ۶- سازمان شیلات بر اساس تبصره (۸) ماده واحده قانون تأسیس سازمان شیلات ایران ابراز می‌دارد: سازمان از حیث مقررات اداری، مالی و استخدامی تابع مقررات خاص وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود.

تبصره ۴- آن دسته از کارکنانی که تا تصویب این قانون مشمول قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده‌اند کماکان مشمول قانون مذکور خواهند بود.^۱

۴-۱- سازمان‌های توسعه‌ای مستلزم ذکر یا تصریح نام^۲

۴-۱-۱- شرکت ملی نفت ایران

ماده (۱) قانون اساسی نامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۹۵: شرکت ملی نفت ایران که به موجب قانون «طرح قانونی دائر به طرز اجرای اصل ملی شدن صنعت نفت در سراسر کشور» مصوب ۱۳۳۰/۲/۹ تأسیس شده است و از این پس در این اساس نامه «شرکت» نامیده می‌شود، مطابق این اساس نامه و با رعایت قوانین و مقررات حاکم بر شرکت از جمله قانون نفت مصوب ۱۳۶۶/۷/۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن و قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ اداره می‌شود. این شرکت از شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت و دارای شخصیت حقوقی مستقل است.

ماده (۸۳) قانون اساسی نامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۹۵: در مواردی که احکامی در این اساس نامه در خصوص شرکت مقرر نشده باشد، قانون تجارت با رعایت اصل چهارم (۴) قانون اساسی^۳ معتبر خواهد بود.

تبصره ۱- شرکت در غیر موارد زیر از شمول قوانین و مقررات عمومی مربوط به دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی مستثنی است:

۱- ماده (۱۴) این قانون مصوب ۱۳۶۷ ابراز می‌دارد: وزارت جهاد کشاورزی در رابطه با تعاریف (سال مالی - اعتبار - تشخیص - تأمین اعتبار - تعهد - تسجیل - حواله - درخواست وجه - هزینه - پیش‌پرداخت - علی‌الحساب) تابع مفاد قانون محاسبات عمومی می‌باشد، پس در حوزه مالی می‌توان نتیجه گرفت که از برخی از احکام قانون محاسبات مستثنی شده است. همچنین در ماده (۲۴) قانون گذار بیان می‌دارد: وزارت جهاد کشاورزی تابع مفاد مواد ۸، ۴۱، ۵۰، ۵۲، ۶۲، ۷۱، ۷۳ و ۷۹ قانون محاسبات عمومی می‌باشد. لازم به ذکر است در ماده (۱۴) قانون مقررات مالی، اداری و استخدامی وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ قانون گذار بیان می‌دارد: ماده (۸۵) قانون جهاد به شرح ذیل تغییر می‌یابد: در مواردی که در این قانون حکمی برای آن پیش‌بینی نشده است، قوانین استخدامی کشوری، محاسبات عمومی و «قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶» و سایر قوانین و مقررات عمومی لازم‌الاجراء می‌باشد.

۲- فهرست دستگاه‌های توسعه‌ای غیرمستلزم ذکر یا تصریح نام در پیوست شماره (۴) آورده شده است.

۳- اصل (۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸: کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.

الف) قوانین و مقرراتی که نام شرکت در آن ذکر شده و یا به آن تصریح گردیده یا مقرر شده است آن قانون یا مقرر شامل دستگاه‌های اجرایی است که شمول قانون یا مقرر بر آن‌ها مستلزم تصریح یا ذکر نام است؛

ب) مواردی که در این اساس‌نامه تابع قوانین و مقررات مربوط قرار داده شده است.^۱

۱-۴-۲- شرکت شهرک‌های کشاورزی

ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، سازمان هواپیمایی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی و شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی «ره»)، شرکت شهرک‌های کشاورزی و سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط پتروشیمی در وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس قانون تأسیس و اساس‌نامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است.^۲

۱-۴-۳- سازمان گسترش و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران^۳

۱- با توجه به قانون اصلاح قانون نفت مصوب ۱۳۹۰: شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت: شرکت‌های ملی نفت، گاز، پتروشیمی و پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران که تابع وزارت نفت می‌باشند؛ شرکت‌های فرعی تابعه وزارت نفت: شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آن‌ها متعلق به شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت است.

حال با استناد به اساس‌نامه شرکت ملی نفت مصوب ۱۳۵۶، شرکت‌های تابع نیز در زمره دستگاه‌های مستلزم ذکر نام قرار می‌گیرند که عبارتند از: ۱- شرکت ملی حفاری ایران؛ ۲- شرکت ملی نفت خیز جنوب؛ ۳- شرکت پشتیبانی ساخت و تهیه کالای نفت تهران؛ ۴- شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز اروندان؛ ۵- شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران؛ ۶- شرکت مهندسی و توسعه نفت ایران؛ ۷- شرکت منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس (تصویب‌نامه در خصوص اصلاح سازمان مسؤل منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، از شرکت مهندسی و توسعه نفت به شرکت منطقه ویژه اقتصادی پارس مصوب ۱۳۹۵)؛ ۸- شرکت نفت و گاز پارس؛ ۹- شرکت نفت خزر (قانون اجازه به شرکت ملی نفت ایران جهت اجرای طرح‌های اکتشاف، توسعه و بهره‌برداری از میدان‌های نفت و گاز دریای خزر)؛ ۱۰- شرکت نفت مناطق مرکزی ایران.

۲- ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت شهرک‌های کشاورزی و سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط پتروشیمی در وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر اساس قانون تأسیس و اساس‌نامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به‌جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است.

۳- لیست شرکت‌های تابع سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران: ۱- شرکت تهیه و تولید مواد معدنی ایران؛ ۲- شرکت ملی فولاد ایران؛ ۳- شرکت آسکوتک؛ ۴- شرکت احداث صنعت؛ ۵- شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای

ماده ۶ قانون تأسیس وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۷۹: به منظور بررسی، تهیه و اجرای طرح‌های احداث، توسعه، تجهیز و نوسازی صنایع تولیدی متالوژی، استخراج فرآوری مواد معدنی و اجرای طرح‌های اکتشافی، «سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران» تشکیل می‌گردد. این سازمان، طبق قانون تأسیس گسترش و نوسازی صنایع ایران مصوب ۱۳۶۴/۴/۲۶ و اساس‌نامه و مقررات آن اداره خواهد شد.

۱-۴-۴- سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران^۱

بند (۵) ماده واحده قانون تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی ایران مصوب ۱۳۶۲: هر شرکت شهرک صنعتی بر طبق مفاد اساس‌نامه خود و اصول قانون تجارت اداره می‌گردد و از شمول مقررات مغایر مستثنی بوده و ضوابط استخدامی این شرکت‌ها تابع قانون کار و تأمین اجتماعی جمهوری اسلامی ایران است. اعتبارات مصوب در بودجه مربوط به نواحی صنعتی پس از تشکیل شرکت شهرک‌های صنعتی مذکور از طریق این شرکت‌ها هزینه می‌شود.^۲

زرشوران؛ ۶- شرکت منطقه ویژه اقتصادی صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس؛ ۷- شرکت مرکز تحقیقات فرآوری مواد معدنی ایران؛ ۸- شرکت مجتمع صنایع آلومینیوم جنوب (سالکو)؛ ۹- شرکت صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی؛ ۱۰- شرکت ایریتک؛ ۱۱- شرکت مجتمع معدنی سرب و روی باریت مهدی‌آباد؛ ۱۲- شرکت فولاد مبارکه؛ ۱۳- شرکت آلومینای ایران؛ ۱۴- شرکت منطقه ویژه اقتصادی پارسپان (last seen: 2019/2/13 / www.imidro.gov.ir)

۱- ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت شهرک‌های کشاورزی و سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط پتروشیمی در وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر اساس قانون تأسیس و اساس‌نامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است.

۲- ماده واحده قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی مصوب ۱۳۸۴: کلیه نواحی صنعتی ایجاد شده توسط وزارت جهاد کشاورزی از تاریخ تصویب این قانون مشمول قانون راجع به تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی ایران مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۷ و اصلاحیه‌های بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط به شهرک‌های صنعتی می‌شوند و از امتیازات مقرر در آن‌ها برخوردار می‌گردند. نواحی صنعتی جدید به پیشنهاد شرکت‌های فرعی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران (شرکت‌های استانی) و یا سازمان جهاد کشاورزی استان با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، توسط شرکت‌های مزبور ایجاد می‌شوند. تبصره- به دولت اجازه داده می‌شود اساس‌نامه شرکت‌های فرعی (استانی) را به گونه‌ای اصلاح نماید که رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان یکی از اعضای هیأت مدیره شرکت فرعی (استانی) مزبور باشد. آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت چهار ماه به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های صنایع و معادن و جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳ اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران مصوب ۱۳۸۴: سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری بوده و طبق اساسنامه به صورت بازرگانی و انتفاعی اداره می‌شود و تابع قانون تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی ایران مصوب ۱۳۶۲ و اصلاحیه بعدی آن و قانون تمرکز امور صنعت و معدن و تشکیل وزارت صنایع و معادن - مصوب ۱۳۷۹- می‌باشد.

۱-۴-۵- شرکت ملی صنایع پتروشیمی

ماده (۱) اساسنامه شرکت ملی صنایع پتروشیمی مصوب ۱۳۵۶: نام شرکت (شرکت ملی صنایع پتروشیمی) است که به موجب بند الف ماده (۵) اساسنامه شرکت ملی نفت ایران به صورت شرکت سهامی تشکیل می‌شود و شرکت فرعی شرکت ملی نفت ایران است.

بند ص ماده (۲۵) اساسنامه شرکت ملی صنایع پتروشیمی: هیأت مدیره در حدود مقررات این اساسنامه دارای همه‌گونه اختیار برای اجرای وظایف مصرح در این اساسنامه می‌باشد.

۱-۴-۶- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران^۱

ماده (۲) قانون تأسیس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مصوب ۱۳۴۶: سازمان دارای شخصیت حقوقی است و به صورت شرکت سهامی اداره می‌شود. این سازمان و کلیه شرکت‌ها^۲ و واحدهای تابعه و وابسته به آن از هر لحاظ استقلال کامل داشته و تابع قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های عمومی مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی نمی‌باشد، مگر آن که در قانون مربوط صراحتاً از سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اسم برده

۱- ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت شهرک‌های کشاورزی و سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط پتروشیمی در وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر اساس قانون تأسیس و اساسنامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است.

۲- لیست شرکت‌ها و واحدهای تابعه و وابسته به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران: ۱- شرکت توسعه مهندسی و ساخت واگن‌های مسافری رهنورد؛ ۲- شرکت سازمان مدیریت صنعتی؛ ۳- شرکت غشاگستر دالاهو؛ ۴- شرکت گسترش الیاف شیشه مرند؛ ۵- شرکت گسترش سوخت سبز زاگرس؛ ۶- شرکت گسترش صنایع بلوچ؛ ۷- شرکت گسترش صنایع آریا تایر هامون؛ ۸- شرکت لوله گستر اسفراین؛ ۹- شرکت مجتمع صنعتی اسفراین؛ ۱۰- شرکت مجتمع کشتی‌سازی و صنایع فراساحل ایران؛ ۱۱- شرکت مدیریت طرح‌های صنعتی ایران؛ ۱۲- شرکت مرکز گسترش فناوری اطلاعات؛ ۱۳- شرکت مدیریت منطقه ویژه اقتصادی چهرم؛ ۱۴- شرکت مدیریت منطقه ویژه اقتصادی گرمسار؛ ۱۵- شرکت توسعه صنایع نفت و گاز گسترش ایرانیان

شود. این سازمان و کلیه شرکت‌های وابسته، منحصرأً تابع این قانون و مقررات اساس‌نامه خود بوده و در مواردی که در این قانون و اساس‌نامه پیش‌بینی نشده باشد سازمان تابع مقررات قانون تجارت بوده و بر طبق اصول بازرگانی اداره می‌شود.^۱

۲- قوانین حاکم بر دستگاه‌های مستلزم ذکر یا تصریح نام

۲-۱- حکومت کل قانون

۲-۱-۱-۱- مجموعه قوانین ایثارگران، جانبازان و آزادگان

۲-۱-۱-۱-۱- قانون جامع خدمات‌رسانی ایثارگران مصوب سال ۱۳۹۱^۲

ماده ۱- تعاریف: الف- ایثارگر در این قانون به کسی اطلاق می‌گردد که برای استقرار و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران و استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان داخلی و خارجی انجام وظیفه نموده و شهید، مفقودالثر، جانباز، اسیر، آزاده و رزمنده شناخته شود.

تبصره- احراز مصادیق ایثارگری و تشخیص از کارافتادگی مشمولان این قانون در چهارچوب قوانین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با همکاری بنیاد و ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب- شهید و مفقودالثر: به کسی اطلاق می‌شود که جان خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار نثار نموده و یا در این رابطه مفقودالثر شناخته شود.

۱- سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران به موجب ماده ۶ قانون تأسیس وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶ مجلس شورای اسلامی و تبصره ذیل ماده مذکور تشکیل گردیده است. سازمان به‌موجب قانون مذکور، طبق قانون تأسیس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مصوب ۱۳۴۶/۴/۲۶ و اساس‌نامه و مقررات آن اداره خواهد شد.

ماده ۶- به‌منظور بررسی، تهیه و اجرای طرح‌های احداث، توسعه، تجهیز و نوسازی صنایع تولیدی متالورژی، استخراج فرآوری مواد معدنی و اجرای طرح‌های اکتشاف، «سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران» تشکیل می‌گردد. این سازمان طبق قانون تأسیس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مصوب ۱۳۴۶/۴/۲۶ و اساس‌نامه و مقررات آن اداره خواهد شد.

۲- این قانون بر اساس ماده (۲) بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ج- جانباز: به کسی اطلاق می‌شود که سلامتی خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار از دست داده و به اختلالات و نقص‌های جسمی یا روانی دچار شود.

د- اسیر: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار در داخل و یا خارج از کشور گرفتار آمده و هویت و وضعیت وی مورد تأیید مراجع صلاحیت‌دار قرار گیرد.

ه- آزاده: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار در داخل و یا خارج از کشور اسیر شده و سپس آزاد شود. هم‌چنین کلیه افرادی که از تاریخ ۱۳۴۲/۵/۲۸ تا ۱۳۵۷/۱۱/۱۶ با الهام از مبارزات و مجاهدات امام خمینی (ره) به دلایل امنیتی، مذهبی یا اتفاقات سیاسی دیگر حداقل به مدت سه ماه در بازداشت یا حبس قطعی بوده‌اند.

تبصره- استمرار شرایط این بند در طول دوران اسارت و یا زندان باید به تأیید مراجع صلاحیت‌دار برسد.

و- رزمنده: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، دفاع و حفظ ارزش‌ها و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضد انقلاب و اشرار با تأیید مراجع ذی‌صلاح به‌طور فعال حضور یافته باشد.

تبصره- رزمندگان موضوع این بند در استفاده از تسهیلات این قانون که شامل ایثارگران می‌باشد، مستثنی بوده و دولت موظف است اقدامات قانونی لازم را در جهت رسیدگی به امور آنان به عمل آورد.

ز- خانواده شاهد: خانواده‌های معظمی که در راه اعتلای اهداف عالی انقلاب اسلامی و مبارزه با دشمنان انقلاب یکی از اعضای خانواده‌اشان (پدر، مادر، همسر، فرزند) شهید یا مفقودالثر یا اسیر شده باشد.

ح- خانواده ایثارگران: خانواده‌های جانبازان و آزادگان که شامل همسر، فرزند و والدین آنها می‌شود. ط- در صورت فوت جانبازان و آزادگان مشمول این قانون، خدمات و امتیازات مربوط، به خانواده تحت تکفل آنان تعلق می‌گیرد.

ی- بنیاد شهید و امور ایثارگران در این قانون به اختصار «بنیاد» نامیده می‌شود.

ماده ۲- دستگاه‌های مشمول این قانون عبارتند از:

الف- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و ملی شده تحت پوشش و یا مدیریت دولتی اعم از این که دارای قوانین و مقررات خاص باشند و یا نباشند، قوه قضاییه اعم از کادر قضایی و اداری و سازمان‌ها و مؤسسات وابسته و تابعه آن‌ها، کانون وکلای دادگستری، کانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری، قوه مقننه، نهاد ریاست جمهوری، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران (سازمان‌های وابسته و تابعه)، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (نظامی و انتظامی) نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شرکت‌های تحت پوشش وابسته یا تابعه آن‌ها و کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که به‌نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آن‌ها توسط دولت تأمین می‌گردد، بانک‌ها، مؤسسات بیمه‌ای، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، شهرداری‌ها و شرکت‌های تحت پوشش آنان و نیز مؤسسات و شرکت‌هایی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است از قبیل سازمان تأمین اجتماعی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران، شرکت‌های هواپیمایی، سازمان انرژی اتمی، اعضای هیأت علمی و کادر اداری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و دانشگاه آزاد اسلامی.

ب- سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌ها و مراکز تولیدی و توزیعی و خدماتی که تحت پوشش قانون کار یا مقررات تأمین اجتماعی و قوانین خاص هستند.

ماده ۳- خدمات مسکن با استفاده از روش‌های ذیل ارائه می‌گردد:

الف- تأمین و واگذاری زمین یا مسکن؛

ب- واگذاری منازل اجاره به شرط تملیک؛

ج- ارائه تسهیلات بانکی بلندمدت با کارمزد حداکثر چهار درصد (۴٪) با بازپرداخت بیست ساله.

د- ودیعه مسکن استیجاری؛

ه- کمک بلاعوض؛

و- پرداخت هزینه تعمیر منزل و تبدیل به احسن نمودن مسکن نامناسب؛

ز- معافیت از هزینه‌های آماده‌سازی زمین، خدمات و تسهیلات مهندسی و شهری که حسب مورد به ایثارگران واجد شرایط تعلق می‌گیرد.

تبصره ۱- مشمولان دریافت خدمات مسکن عبارتند از:

۱- همسران، فرزندان و والدین شهدا، اسرا و مفقودالائرها، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگانی که فاقد مسکن بوده یا دارای مسکن نامناسب می‌باشند؛

۲- تا پایان قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر فاقد مسکن در صورتی که قبلاً از زمین یا مسکن دولتی استفاده نکرده‌اند.

تبصره ۲- جانبازان و آزادگان متوفای مشمول این فصل که قبل از فوت از خدمات مربوط به مسکن برخوردار نشده‌اند، خدمات مرتبط به مسکن به همسران آنان که مسؤولیت حضانت فرزندان جانباز و آزاده را عهده‌دار می‌باشند و یا به قیم قانونی به نام فرزندان آنان اعطاء می‌گردد. ضمناً جانبازان و آزادگان متأهل متوفی که دارای فرزند نباشند واگذاری خدمات مسکن موردنظر به همسر آنان ارائه می‌گردد.

ماده ۳ مکرر- دولت موظف است در اجرای بند (ل) ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۱، به تعداد یک‌صد هزار نفر از جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان و فرزندان شهدا، فرزندان جانبازان بالای هفتاد درصد (۷۰٪)، همسران و والدین شهدا، تسهیلات خرید یا ساخت مسکن اعطاء نماید.

مبلغ تسهیلات مزبور به ازای هر واحد مسکونی در شهرهای بیش از یک میلیون نفر چهارصد و پنجاه میلیون (۴۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال، مراکز استان‌ها سیصد و پنجاه میلیون (۳۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال، سایر شهرها دویست و پنجاه میلیون (۲۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال و برای روستاها یک‌صد و پنجاه میلیون (۱۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال با نرخ چهار درصد (۴٪) و بازپرداخت بیست ساله بدون رعایت الگوی مصرف^۱ و نوساز بودن مسکن تعیین می‌گردد.

دولت موظف است نسبت به تضمین، پیش‌بینی و پرداخت مابه‌التفاوت سود بانکی تا سقف نرخ مصوب نظام بانکی بانک‌های عامل اقدام نماید. بانک‌های عامل موظفند نسبت به ارزیابی ملک، محاسبه و اخذ تضمین‌های بازپرداخت لازم به میزان اصل تسهیلات و سود سهم ایتارگر (چهار درصد) اقدام نمایند.

۱- الگوی مصرف مسکن در شهرهای تهران، اصفهان، مشهد، تبریز و شیراز معادل ۷۵ مترمربع و یا کمتر زیربنای مفید است و در سایر شهرها معادل ۱۰۰ مترمربع و یا کمتر از آن.

تبصره- دولت مکلف است به جانبازان و آزادگان و خانواده‌شهادی دارای مسکن ناتمام و نامناسب که قبلاً از وام‌های کم‌تر از سقف وام مصوب در سال ۱۳۹۰ استفاده کرده‌اند، مابه‌التفاوت آن‌را با همان وثیقه قبل یا وثیقه جدید پرداخت نماید.^۱

تبصره الحاقی سال ۱۳۹۵- ایثارگران در پرداخت هزینه‌های حق‌الثبت و حقوق دولتی مربوط به خرید و فروش، ترهین اسناد مالکیت تسهیلات وام خرید یا ساخت مسکن از هفتاد درصد (۷۰٪) معافیت برخوردار می‌باشند.

ماده ۴- میزان تسهیلات بانکی این فصل برای هریک از مشمولان به ازای هر واحد مسکونی، یکصد و بیست میلیون (۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در شهرهای با بیش از یک میلیون نفر جمعیت و در سایر شهرها و روستاها یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال می‌باشد. افزایش سطح تسهیلات موضوع این ماده در سال‌های آتی، براساس نرخ تورم به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- مشمولان این قانون که عضو تعاونی‌های مسکن بوده و نیز مالکان املاک مسکونی فاقد سند مالکیت رسمی اعم از شهری و روستایی می‌توانند با ارائه ضمانت لازم (سفته و تعهدنامه کتبی بنیاد استان مربوط) از تسهیلات بانکی استفاده نمایند. این ضمانت نافی مسؤولیت بانک در پیگیری اقدامات قانونی برای وصول مطالبات معوق نخواهد بود.

تبصره ۲- رعایت آیین‌نامه مقاوم‌سازی در ساخت واحدهای مشمول این تسهیلات که به تأیید شهرداری یا بنیاد مسکن رسیده باشد ضروری است.

تبصره ۳- محاسبه سود و کارمزد متعلق به تسهیلات بانکی مسکن در چهارچوب ضوابط مورد عمل بانک‌ها در بخش مسکن صورت خواهد گرفت و سود و کارمزد قابل دریافت از ایثارگران مشمول، چهاردرصد (۴٪) بوده و پرداخت مابه‌التفاوت آن نسبت به سود مورد انتظار بانک‌ها در بخش مذکور در قوانین بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی خواهد شد تا از آن طریق به بانک‌ها پرداخت شود.

تبصره ۴- ایثارگرانی که از تسهیلات و وام خرید مسکن در سقف بالاتر از میزان اشاره شده در این ماده استفاده می‌نمایند سود تسهیلات و کارمزد وام دریافتی تا سقف پیش‌بینی شده در این ماده

۱- به‌موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲ که مقرر می‌دارد: «قوانینی که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱/۱۰/۲ به نفع ایثارگران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، به قوت خود باقی و در ابلاغ این مصوبه لحاظ خواهد شد. عبارت «فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر فاقد مسکن در صورتی که قبلاً از زمین یا مسکن دولتی استفاده نکرده‌اند، مندرج در بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ چون به نفع ایثارگران است به عنوان بند (ب) تبصره فوق اضافه گردید، نهایتاً چون احکام مندرج در ماده (۳) فوق جامع‌تر از احکام مندرج در بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ است، لذا بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه برای مجریان قابل استناد نیست.

براساس چهار درصد (۴٪) و مازاد بر آن برابر ضوابط نظام بانکی محاسبه خواهد شد. دریافت این تسهیلات و وام بدون شرایط سپرده‌گذاری می‌باشد.^۱

ماده ۵- به‌منظور پیش‌گیری از تخریب و بلااستفاده شدن و مساعدت در تعمیر و نگهداری منازل مسکونی مشمولان این فصل که در عسروخرج قرار دارند و از مساعدت‌های مربوط به مسکن نیز بهره‌مند نشده‌اند، بنیاد بر حسب ضوابط و مقررات مصوب هیأت امناء می‌تواند بخشی از هزینه‌های تعمیرات منازل را به صورت بلاعوض پرداخت نماید.

۱- به‌موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲ که مقرر می‌دارد: «قوانینی که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱/۱۰/۲ به نفع ایثارگران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، به قوت خود باقی و در ابلاغ این مصوبه لحاظ خواهد شد». عبارت «فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر فاقد مسکن در صورتی که قبلاً از زمین یا مسکن دولتی استفاده نکرده‌اند، مندرج در بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ چون به نفع ایثارگران است به‌عنوان بند (ب) تبصره فوق اضافه گردید، نهایتاً چون احکام مندرج در ماده (۳) فوق جامع‌تر از احکام مندرج در بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ است، لذا بند «ل» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه برای مجریان قابل استناد نیست.

۲- به‌موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲ بند (۶۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ و تبصره آن مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰ که متضمن عبارت «دولت موظف است در اجرای بند (ل) ...» تا عبارت «... یا وثیقه جدید پرداخت نماید» و به نفع ایثارگران است، به‌عنوان ماده (۳ مکرر) الحاق گردید.

ماده ۶- مشمولان این قانون برای احداث یک واحد مسکونی با زیربنای مفید تا یک‌صد و بیست مترمربع و بیست مترمربع تجاری در شهر محل سکونت خود از پرداخت هزینه‌های عوارض صدور پروانه‌های ساختمانی، عوارض شهرداری و نوسازی برای یک‌بار با معرفی بنیاد معاف می‌باشند. مفاد این ماده در احداث مجتمع‌های مسکونی نیز اعمال و مازاد بر تراکم شامل ایثارگران نخواهد بود. تبصره- مشمولان این قانون از پرداخت هرگونه هزینه انشعاب آب و فاضلاب، برق و گاز و پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه خدمات انشعاب آن‌ها برای یک‌بار معاف می‌باشند.

۱- بر اساس ماده (۵۰) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳، ماده (۴) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران حذف می‌شود.

ماده ۷- وزارت راه و شهرسازی موظف است برای جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان، همسران شهید و یا قیم قانونی فرزندان شهید (به نام فرزندان) نسبت به تأمین زمین بر مبنای قیمت منطقه‌ای سال ۱۳۶۹ و اولین سال قیمت منطقه‌ای برای زمین‌هایی که قیمت منطقه‌ای سال ۱۳۶۹ را ندارند با هماهنگی بنیاد اقدام نماید. در صورتی که واگذاری زمین به واجدین شرایط این ماده ممکن نباشد، دولت مکلف است به ازای آن جهت هریک از مشمولان مبلغ پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای سال اول و متناسب با نرخ تورم جهت سال‌های بعد، اعتبار لازم را اختصاص دهد.

ماده ۸- وزارت راه و شهرسازی موظف است سالانه حداکثر سی درصد (۳۰٪) از منازل اجاره به شرط تملیک خود را با در نظر داشتن تعداد واجدین شرایط و متناسب با نیاز بنیاد به این امر اختصاص دهد. مابه‌التفاوت سهم زمین در آپارتمان‌های اجاره به شرط تملیک به مشمولان واجد شرایط پرداخت می‌شود.

ماده ۹- مشمولان این فصل از پرداخت هزینه آماده‌سازی کلاً معاف و پرداخت این هزینه‌ها به‌عهده وزارت راه و شهرسازی است. این معافیت‌ها در هنگام انعقاد قرارداد محاسبه و قید می‌گردد.

ماده ۱۰- بنیاد موظف است با اعتبارات مصوب در بودجه سالانه نسبت به مناسب‌سازی اماکن مسکونی و سامان‌دهی محیط‌زیست شخصی جانبازان ویژه اقدام نماید.

ماده ۱۱- وزارت‌خانه‌های نیرو، نفت، راه و شهرسازی و کشور موظفند کلیه هزینه‌های خدمات مربوط به آبرسانی، برق‌رسانی، گازرسانی و جاده مواصلاتی و ساخت و سامان‌دهی و نگهداری گلزارهای شهدا و یادمان‌ها را با هماهنگی بنیاد تأمین نمایند. هزینه آب، برق و گاز مصرفی گلزارهای شهدا در مکان‌هایی که تحت پوشش شهرداری‌ها، اوقاف و سازمان میراث فرهنگی نیستند رایگان می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت کشور با هماهنگی بنیاد و ستادکل نیروهای مسلح و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور و وزارت‌خانه‌های مزبور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲- حدود خدمات بیمه بهداشتی، درمانی (همگانی، مکمل، خاص) قابل ارائه به خانواده شاهد، جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل ایشان طبق مفاد قانون بیمه همگانی درمانی کشور و قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و اصلاحات قوانین یادشده می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی ذی‌ربط با پیشنهاد مشترک بنیاد، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۳- الف- تأمین صددرصد (۱۰۰٪) هزینه بهداشتی درمانی به‌صورت بیمه سلامت، بیمه همگانی، بیمه مکمل و بیمه خاص (خدماتی که مشمول قوانین بیمه همگانی و تکمیلی نمی‌گردند) خانواده شاهد، جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان برعهده دولت بوده و اعتبارات آن هر ساله در قوانین بودجه سنواتی منظور می‌گردد.

تبصره ۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند از محل اعتبارات مصوب و در قالب تخصیص اعتبار ابلاغی نسبت به تأمین و پرداخت کسورات بیمه درمانی همگانی و مکمل سهم کارکنان ایثارگر شاغل در دستگاه مربوط و خانواده شاهد، جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان اقدام نمایند.

تبصره ۲- شرکت‌های دولتی، نهادها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، موظفند از محل هزینه عملیات جاری خود نسبت به پرداخت کسورات بیمه درمانی همگانی و مکمل سهم ایثارگران شاغل در مؤسسات مربوط و افراد تحت تکفل آنان اقدام نمایند.

تبصره ۳- دولت مکلف است به‌منظور پرداخت کسورات بیمه درمان همگانی و تکمیلی سهم ایثارگران شاغل در بخش غیردولتی مشمول قوانین کار و تأمین اجتماعی، اعتبار لازم را هر ساله در لوایح بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی نموده و در اختیار سازمان تأمین اجتماعی قرار دهد.

تبصره ۴- دولت موظف است ضمن لوایح بودجه سنواتی، سازوکارهای لازم و برای بهره‌مندی هماهنگ مشمولان این ماده از خدمات درمانی فراهم نماید.

ب- تا پایان قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران صددرصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران شاغل و بازنشسته و افراد تحت تکفل آنان به‌عهده دستگاه اجرایی و صددرصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران غیرشاغل و افراد تحت تکفل آنان به‌عهده بنیاد شهید و امور ایثارگران است.^۱

ماده ۱۴- بنیاد موظف است امکانات بهداشتی، درمانی، تشخیصی، توان‌بخشی، آموزشی، پیش‌گیری، دارو و تجهیزات موردنیاز و برای گروه‌های ویژه جانبازان شیمیائی، اعصاب و روان، نخاعی و اندام‌های مصنوعی داخلی و خارجی جانبازان تهیه و تأمین نماید. بدین‌منظور بنیاد می‌تواند ضمن استفاده از ظرفیت بخش‌های دولتی و غیردولتی، حسب ضرورت با تأیید معاونت برنامه‌ریزی و نظارت

۱- ماده (۴۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۹۳: در اجرای بندهای ماده (۱۳) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، دولت مکلف است مابه‌التفاوت خدمات بهداشتی و درمانی ایثارگران برای کلیه هزینه‌های مرتبط را که مطابق ضوابط آن دستگاه قابل پرداخت نیست و در تعهد صندوق‌های بیمه درمانی نمی‌باشد، از اعتبارات مربوطه آن دستگاه کسر و جهت پرداخت به مشمولان به حساب بنیاد شهید و امور ایثارگران اضافه نماید.

راهبردی رییس‌جمهور و تصویب هیأت وزیران نسبت به توسعه یا تأسیس مراکز ویژه موردنیاز ایثارگران واجد شرایط اقدام نماید.

تبصره ۱- سازمان بهزیستی کشور موظف است با اولویت نسبت به پذیرش فرزندان معلول، ایثارگران در مراکز دولتی و غیردولتی اقدام نموده و خدمات مربوطه را به آن‌ها ارائه نماید. اعتبار مربوط به این خدمات از محل اعتبارات مصوب سازمان مذکور تأمین و پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- بنیاد موظف است داروهای خاص، تجهیزات پزشکی و توانبخشی و آمبولانس موردنیاز ایثارگران را از محل اعتبارات مصوب خود تأمین و وارد نماید.

ماده ۱۵- بنیاد موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور تأمین و ارتقای سطح بهداشت و درمان و پایش و کنترل وضعیت جسمی و روانی خانواده شاهد، جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان نسبت به ایجاد بانک جامع اطلاعات پزشکی و پیراپزشکی و تشکیل پرونده سلامت برای آنان اقدام نماید.

ماده ۱۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است با هماهنگی بنیاد نسبت به واکسیناسیون خاص در مورد افراد مشمول ماده (۱۵) به صورت رایگان اقدام نماید.

ماده ۱۷- بنیاد موظف است نسبت به اعزام به خارج جانبازانی که امکان درمان آنان در داخل کشور وجود ندارد، حسب تشخیص و نظر کمیسیون پزشکی و تأیید شورای عالی پزشکی بنیاد و با استفاده از بودجه ارزی و ریالی که در اعتبارات سنواری بنیاد پیش‌بینی می‌گردد، اقدام نماید.

ماده ۱۸- بنیاد موظف است در چهارچوب قوانین، به منظور تعیین، تدوین و یا اصلاح معیارهای تشخیص درصد جانبازی به‌عنوان مبنای ارائه خدمت به جانبازان و آزادگان در مواردی که نیاز به رأی کمیسیون باشد نسبت به تشکیل کمیسیون‌های پزشکی اقدام و جهت تعیین نحوه کارافتادگی کلی آن‌ها، با در نظر گرفتن وضعیت فعلی سلامت روحی، جسمی، اجتماعی، اقتصادی، شغلی و سابقه حضور در جبهه و براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد بنیاد و ستاد کل نیروهای مسلح و با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد اقدام نماید.

ماده ۱۹- بنیاد موظف است حداکثر ظرف شش‌ماه پس از تصویب این قانون به منظور حفظ اسناد و مدارک پزشکی و سابقه مجروحیت موجود در بیمارستان‌ها و کلیه مراکز پزشکی، درمانی و ستادهای تخلیه مجروحان و جلوگیری از امحاء، مفقود یا معدوم شدن اسناد با استفاده از خدمات ماشینی و امکانات رایانه‌ای نسبت به تشکیل و تمرکز بانک اطلاعات و آمار مجروحان دوران دفاع مقدس اقدام نماید.

ماده ۲۰- بنیاد موظف است با هماهنگی وزارت‌خانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، آموزش و پرورش، ورزش و جوانان و سازمان بهزیستی کشور به‌منظور ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری، پیش‌گیری و درمان جهت ارتقای سطح سلامت و تأمین بهداشت روانی ایثارگران و خانواده‌ای ایشان «مراکز مشاوره‌ای و مددکاری ایثارگران» را تأسیس نماید.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی این فصل ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط بنیاد و با همکاری وزارت‌خانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۱- کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از نیازهای استخدامی و تأمین نیروهای موردنیاز خود را که وفق ضوابط و مجوزهای مربوط و جایگزینی نیروهای خروجی خود اخذ می‌نماید به خانواده‌های شاهد، جانبازان و آزادگان، همسر و فرزندان شهدا و جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، فرزندان و همسران آزادگان یک‌سال و بالای یک‌سال اسارت، اسرا و خواهر و برادر شاهد اختصاص دهند و پنج درصد (۵٪) سهمیه استخدامی را نیز به رزمندگان با سابقه حداقل شش ماه حضور داوطلبانه در جبهه‌ها و همسر و فرزندان آنان و فرزندان جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) و آزادگان کمتر از یک‌سال اسارت اختصاص دهند.^۱

تبصره ۱- آن دسته از فرزندان شاهد، جانبازان از کارافتاده کلی، آزادگان از کارافتاده کلی و فرزندان آنان که علاوه بر سهمیه استخدامی این ماده با کسب حدنصاب قبولی و امتیازات لازم در آزمون‌های استخدامی پذیرفته شوند می‌توانند همانند سایر فرزندان شاهد، جانبازان و آزادگان از شرط معافیت حداقل معدل و حداکثر سن بهره‌مند گردند.

تبصره ۲- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند پس از بازنشستگی یکی از ایثارگران از محل سهمیه استخدامی خود با رعایت شرایط عمومی استخدام یکی از فرزندان شهید، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزاده، اسیر و مفقودالثر را در آن دستگاه استخدام نمایند.

۱- به موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲، عبارت صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران شاغل و بازنشسته و افراد تحت تکفل آنان به‌عهده دستگاه اجرائی و صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران غیرشاغل و افراد تحت تکفل آنان به‌عهده بنیاد شهید و امور ایثارگران است «مندرج در بند «ب» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران اصلاحی ۱۳۹۰/۶/۷ چون به نفع ایثارگران است به عنوان بند (ب) ماده (۱۳) به انتهای ماده فوق اضافه گردید. نهایتاً چون احکام مندرج در ماده (۱۳) فوق جامع‌تر از احکام مندرج در بند «ب» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ است، لذا بند «ب» ماده (۴۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم برای مجریان قابل استناد نیست.

تبصره ۳- کسب حداقل هشتاد درصد (۸۰٪) حدنصاب آزمون علمی آخرین نفر پذیرفته شده برای مشمولان متقاضی استخدام در ادارات آموزش و پرورش و علوم تحقیقات و فناوری الزامی است.

تبصره ۴- وضعیت استخدامی مشمولان این ماده حداکثر پس از سه ماه رسمی قطعی می‌گردد.^۱

تبصره ۵- والدین، همسران و فرزندان شهدا و جانبازان و آزادگان و رزمندگان با حداقل شش ماه سابقه حضور در جبهه، شاغل در کلیه دستگاه‌های مشمول ماده (۲) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و مؤسسات تابعه آنها و شرکت‌های عمومی و دولتی، در صورت تنزل از پست سازمانی بالاتر، مشروط به عدم محکومیت آنها بر اساس آراء مراجع قضایی یا اداری به تنزل پست، از کلیه حقوق و مزایای همان پست سازمانی یا هم‌تراز شغل و پست قبلی برخوردار می‌شوند.^۲

ماده ۲۲- بنیاد حسب مورد به همسر و والدین شاهد، جانبازان و آزادگان، که بنابه تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد، دارای عائله تحت تکفل قانون^۳ محجور و معلول (ذهنی، جسمی، حرکتی) باشند، علاوه بر پرداختی‌های موضوع این قانون، در صورتی که نسبت به نگهداری فرد یا افراد یادشده در میان خانواده اقدام نمایند، حداقل به میزان یارانه موضوع قانون جامع حمایت از حقوق معلولان پرداخت می‌نماید.

ماده ۲۳- بنیاد مکلف است به کلیه والدین شاهد به میزان معادل یک و نیم برابر حداقل حقوق کارکنان دولت مستمری پرداخت نماید.

ماده ۲۴- همسران شاهد، همسران جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر، شیمیایی و اعصاب و روان (متوفی یا در قید حیات) و همسران آزادگان با سابقه اسارت پنج سال و بالاتر که قبل از اسارت با آنان ازدواج نموده‌اند، در صورت شاغل بودن می‌توانند با پنج سال سنوات ارفاقی از امتیاز بازنشستگی پیش از موعد با دریافت حقوق و مزایای کامل بهره‌مند گردند.

تبصره ۱- همسران شاغل جانبازان زیر پنجاه درصد (۵۰٪) و آزادگان با سنوات اسارت کم‌تر از پنج سال براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد بنیاد به تصویب هیأت وزیران می‌رسد از یک تا پنج سال سنوات ارفاقی بازنشستگی بهره‌مند می‌گردند.

تبصره ۲- کلیه همسران شاهد شاغل، همانند همسران جانبازان از کاهش ساعت کاری برخوردار می‌گردند.

۱- این تبصره الحاقی مصوب ۱۳۹۵ است که بر اساس قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به حکم ماده (۲۱) الحاق شده است.

۲- این تبصره الحاقی مصوب ۱۳۹۵ است که بر اساس قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به حکم ماده (۲۱) الحاق شده است.

۳- ظاهراً کلمه «قانونی» صحیح است منتهی در متن ماده مرقوم کلمه «قانون» ذکر شده است.

تبصره ۳- رعایت شرط سنی مقرر در قوانین و مقررات بازنشستگی زودتر از موعد جانبازان الزامی نمی‌باشد.

ماده ۲۵- به همسران شاهد سرپرست خانواده و جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و آزادگان متوفی که فرزند یا فرزندی را از آنان تحت تکفل قانونی داشته باشند معادل حداقل حقوق کارکنان دولت، حق سرپرستی پرداخت خواهد شد. افراد حضانت‌کننده از این فرزندان محروم از مادر نیز مشمول این ماده می‌باشند.

ماده ۲۶- دولت موظف است به منظور حمایت از سلامت جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و جانبازان اعصاب و روان و شیمیایی، جانبازان دارای محدودیت جسمی حرکتی به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد و براساس شدت و نوع ضایعات ناشی از مجروحیت و میزان ساعت کاری که از جانبازان مراقبت می‌شود، نسبت به برقراری و پرداخت حق پرستاری و حق همیاری بر مبنای حداقل دستمزد ماهانه کارگران اقدام و اعتبار مورد نیاز را در لوایح بودجه سنواتی منظور نماید.

تبصره ۱- والدین، همسران و فرزندان شهدا که دارای بیماری‌های خاص و یا صعب‌العلاج یا محدودیت جسمی حرکتی می‌باشند پس از تأیید کمیسیون پزشکی بنیاد، مشمول این ماده می‌شوند.

تبصره ۲- جانبازان گروه بیست و پنج درصد (۲۵٪) تا چهل و نه درصد (۴۹٪) ضریب کا (K) بهره‌مندی حق پرستاری آنان به میزان درصد جانبازی می‌باشد.^۱

ماده ۲۷- مدت خدمت داوطلبانه جانبازان، رزمندگان، آزادگان و شهدا در جبهه، قبل از استخدام و اشتغال، در صورت تمایل جزء سنوات قابل قبول از لحاظ بیمه و بازنشستگی به مأخذ مشاغل سخت و زیان‌آور (یک به یک و نیم) محسوب می‌گردد. دولت مکلف است مابه‌التفاوت کسور بیمه و بازنشستگی سهم کارمند و یا کارگر و کارفرما را برای مدت مذکور به مأخذ آخرین وضعیت استخدامی (حقوق و مزایای مشمول کسور بیمه و بازنشستگی) محاسبه و یک‌جا به صندوق‌های مربوط واریز نماید.

ماده ۲۸- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند نسبت به اعطای امتیازات دیپلم به شهدا و مفقودان زیر دیپلم و احتساب مزایای یک مقطع تحصیلی بالاتر به کلیه شهدا و مفقودان دارای مدرک دیپلم و بالاتر همانند جانبازان و آزادگان اقدام و حقوق و مزایای آنان را مطابقت دهند.

۱- بر اساس احکام برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جمهوری اسلامی دو تبصره به ماده (۲۶) الحاق می‌شود.

ماده ۲۹- خانواده شاهد، جانبازان، همسر و فرزندان جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان و همسر و فرزندان آنان مشروط بر آن که فاقد شغل و درآمد بوده و واجد شرایط شغل مورد نظر باشند می‌توانند از خدمات این فصل برخوردار شوند.

تبصره- رزمندگان و خواهر و برادر شاهد در اولویت بعدی برای استفاده از خدمات موضوع این فصل می‌باشند.

ماده ۳۰- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر واحدهای ذی‌ربط اعم از دولتی و غیردولتی موظفند ضمن هماهنگی با بنیاد در راستای جذب نیروی انسانی موردنیاز کارگاه‌های تابع قانون کار، مشمولان موضوع ماده (۲۹) این قانون را در اولویت قرار دهند.

ماده ۳۱- به‌منظور تشویق کارفرمایان کارگاه‌ها به جذب مشمولان موضوع ماده (۲۹) این قانون، دولت موظف است کارفرمایانی را که با هماهنگی بنیاد پس از اخذ تعهدات لازم و انعقاد قراردادی که مبین تعهدات طرفین باشد، اقدام به جذب نیرو در راستای تأمین نیروی انسانی موردنیاز خود می‌نمایند، مشمول تخفیفات و تسهیلاتی به شرح ذیل قرار دهد:

الف- حق بیمه سهم کارفرما برای جانبازان و آزادگان و فرزندان شاهد، فرزندان جانبازان، فرزندان آزادگان، رزمندگان و فرزندان رزمندگان با حداقل شش ماه سابقه حضور در جبهه به‌میزان صد درصد (۱۰۰٪) و سایر مشمولان موضوع ماده (۲۹) این قانون به‌میزان پنجاه درصد (۵۰٪) حداقل به مدت پنج سال توسط بنیاد پرداخت می‌گردد.

ب- کاهش مالیات کارفرمایان این‌گونه کارگاه‌ها از طریق احتساب یک‌صد و پنجاه درصد (۱۵۰٪) حقوق پرداختی به ایثارگران جدیدالاستخدام به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی به مدت پنج سال.

ج- کارفرمایانی که اقدام به جذب و استخدام افراد موضوع ماده (۲۹) این قانون حداقل به مدت پنج سال می‌نمایند تا مدت هجده ماه از هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) یارانه حداقل حقوق و دستمزد، موضوع ماده (۴۲) قانون کار بر حسب نوع شغلی که در اختیار آنان قرار خواهد گرفت بهره‌مند می‌شوند.

ماده ۳۲- بنیاد موظف است نسبت به ایجاد صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران اقدام نموده و اساس‌نامه آن را تدوین و به تصویب هیأت وزیران برساند. منابع مالی این صندوق به شرح زیر تأمین می‌گردد:

الف- بودجه عمومی دولت؛

ب- وجوه برگشتی از محل اقساط وام‌های اشتغال پرداختی به ایثارگران (وجوه اداره شده)؛

ج- سایر منابع بنیاد (منابع داخلی بنیاد).

ماده ۳۳- در صورتی که در راستای دستیابی فرزندان شاهد، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان بیکار به مشاغل مناسب، نیاز به فراگیری دوره‌های آموزشی و مهارتی باشد، به‌منظور تأمین حداقل معاش آنان در طول دوره آموزش (حداکثر تا هجده ماه) کمک هزینه زندگی معادل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) حداقل حقوق کارکنان دولت و برای یک‌بار توسط بنیاد پرداخت خواهد شد.

ماده ۳۴- برای بهره‌مندی افراد واجد شرایط این فصل، ضمن هماهنگی دستگاه‌ها و مراکز ارائه‌دهنده امکانات فوق با بنیاد، مشروط بر آن که قبلاً از تسهیلات این فصل استفاده نکرده باشند تا سی درصد (۳۰٪) از امکانات مربوط به موارد ذیل به این امر اختصاص می‌یابد:

الف- واگذاری غرفه میادین و بازارچه‌های خود اشتغالی و دکه از طریق شوراهای اسلامی و با هماهنگی شهرداری‌ها؛

ب- سهمیه پذیرش دوره‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت آموزش‌های مهارتی، تخصصی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به همراه تسهیلات رفاهی به‌ویژه خوابگاه؛

ج- اجرای دوره‌های کارورزی خاص فارغ‌التحصیلان توسط دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط؛

د- اعزام نیروی کار به خارج از کشور، توسط دستگاه‌های مشمول این قانون.

ماده ۳۵- دولت مکلف است سازوکارهای مناسب را برای ایجاد مشاغل پایدار برای مشمولان این فصل از محل تسهیلات تکلیفی، اعتبارات وجوه اداره‌شده، خود اشتغالی، برنامه کمک‌های فنی و اعتباری (ملی و استانی) در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی و اجراء نماید.

ماده ۳۶- به‌منظور سامان‌دهی موضوع اشتغال مشمولان این قانون در سیاست‌گذاری‌های کلان، رئیس بنیاد در شورای عالی اشتغال عضویت خواهد داشت.

ماده ۳۷- کسورات بازنشستگی سهم اسرا، آزادگان و جانبازان و فرزندان شهداء و رزمندگان با حداقل بیست و چهار ماه حضور در جبهه، شاغل و حالت اشتغال در دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون به شرح تبصره‌های زیر حسب مورد تأمین و پرداخت می‌گردد.^۱

تبصره ۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند از محل اعتبارات مصوب و در قالب تخصیص اعتبار ابلاغی نسبت به تأمین و پرداخت کسورات بازنشستگی سهم اسرا، آزادگان و جانبازان در دستگاه مربوط اقدام نمایند.

۱- بر اساس ماده (۸۸) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵ به این ماده پس از عبارت «کسورات بازنشستگی سهم اسرا و آزادگان و جانبازان» عبارت «فرزندان شهداء و رزمندگان با حداقل بیست و چهار ماه حضور در جبهه» اضافه می‌شود.

تبصره ۲- شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، نهادهای عمومی غیردولتی که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، موظفند از محل هزینه عملیات جاری خود نسبت به پرداخت کسورات بازنشستگی سهم اسراء، آزادگان و جانبازان شاغل و حالت اشتغال در مؤسسات مربوط اقدام نمایند.

تبصره ۳- دولت مکلف است به منظور پرداخت کسورات بازنشستگی سهم اسراء، آزادگان و جانبازان شاغل در بخش غیردولتی مشمول قانون کار و تأمین اجتماعی، اعتبار لازم را هر ساله در لوایح بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی نموده و در اختیار سازمان تأمین اجتماعی قرار دهد.

ماده ۳۸- حقوق و مزایای پرسنل وظیفه و نیروهای داوطلب غیرشاغل در دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون که به صورت بسیج مردمی از سوی مراجع ذیصلاح نظیر نیروی مقاومت بسیج، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ارتش، کمیته امداد امام خمینی (ره)، جهادسازندگی، سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه‌های علمیه و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران به جبهه اعزام و به دلیل حضور در جبهه و یا بر اثر ترور، شهید، مفقودالثر، جانباز از کارافتاده کلی و آزاده از کارافتاده کلی گردیده‌اند، طبق مقررات، هم‌تراز کادر نیروهای مسلح تعیین و توسط بنیاد پرداخت خواهد شد.

تبصره- حقوق وظیفه جانبازان غیرحالت اشتغال مشمول قوانین نیروهای مسلح براساس مقررات مربوط در نیروهای مسلح محاسبه و توسط نیروی مربوط پرداخت می‌گردد.

ماده ۳۹- حقوق و مزایای حالت اشتغال مستخدمان شهید، مفقودالثر، اسراء، آزادگان و جانبازان از کارافتاده کلی دستگاه‌ها، اعم از کشوری و لشکری براساس قوانین و مقررات استخدامی نیروهای مسلح محاسبه می‌گردد.

تبصره ۱- حقوق و مزایای اسراء، آزادگان و جانبازان از کارافتاده کلی توسط دستگاه مربوط و حقوق و مزایای شهدا و مفقودالثرها توسط بنیاد پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- حقوق حالت اشتغال جانبازان و آزادگان از کارافتاده کلی موضوع مواد (۳۸) و (۳۹) این قانون در صورت اشتغال در دستگاه‌های موضوع بند (الف) ماده (۲) این قانون قطع می‌گردد.^۱

ماده ۴۰- حقوق بازنشستگی شهدا، جانبازان و آزادگان مشمول قانون حالت اشتغال، معادل آخرین حقوق و مزایای دریافتی تعیین و هر ساله متناسب با افزایش ضریب حقوق شاغلان اضافه و به شکل تبصره‌های زیر عمل می‌شود.

۱- ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۳۹) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱: در تبصره (۲) ماده (۳۹) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ کلمه «می‌گردد» حذف و کلمه «نمی‌گردد» جایگزین آن می‌شود.

تبصره ۱- حقوق بازنشستگی مشمولان قانون حالت اشتغال، اعم از این که در اجرای قانون مذکور و یا سایر قوانین و مقررات مربوط بازنشسته شده باشند مشابه کارکنان هم‌طراز (بازنشسته در سال تصویب این قانون) تطبیق و اعمال می‌گردد.

تبصره ۲- حقوق بازنشستگی و وظیفه شهدا، جانبازان و آزادگان غیرمستخدم دولت توسط بنیاد و حقوق بازنشستگی و وظیفه جانبازان و آزادگان مستخدم دولت توسط صندوق بازنشستگی دستگاه ذی‌ربط پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- مشمولان قانون حالت اشتغال، هنگام نیل به بازنشستگی از کلیه امتیازات منظور شده برای شاغلان هم‌طراز (مانند پاداش پایان خدمت و غیره) برخوردار می‌گردند. دستگاه مجری حکم حقوق بازنشستگی مکلف به تأمین و پرداخت حقوق و امتیازات مذکور خواهد بود.

ماده ۴۱- جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان و خانواده‌های شاهد و خانواده جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) در صورت مسافرت داخلی از طریق هریک از شرکت‌های دولتی یا خصوصی هواپیمایی، راه‌آهن و کشتی‌رانی با ارائه کارت ایثارگری و یا معرفی‌نامه بنیاد از پرداخت پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه بلیط مسافرت معاف می‌باشند.

تبصره ۱- کلیه مشمولان این ماده از پرداخت هزینه بلیط اتوبوس و مترو (داخل شهری) معاف می‌باشند.

تبصره ۲- مشمولان این ماده در پروازهای خارجی با معرفی‌نامه بنیاد برای یک‌بار در سال از پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف مستقیم بهای روز فروش بهره‌مند می‌باشند.

تبصره ۳- تخفیف موضوع این ماده در بخش‌های دولتی و خصوصی توسط بنیاد تأمین و پرداخت می‌شود.

ماده ۴۲- معافیت ایثارگران و فرزندان ذکور آنان و برادران شهدا از انجام خدمت وظیفه عمومی طبق قانون نظام وظیفه عمومی و اصلاحات آن و تدابیر فرمانده کل نیروهای مسلح خواهد بود.

ماده ۴۳- سازمان حج و زیارت موظف است هر ساله پنج درصد (۵٪) تا ده درصد (۱۰٪) از سهمیه حج تمتع را به جانبازان و آزادگان و همسران آنان، همسر و والدین شاهد که توسط بنیاد معرفی و برای اولین بار مشرف می‌شوند اختصاص دهد.

ماده ۴۴- وزارت کشور ضمن هماهنگی‌های لازم نسبت به ارائه خدمات ترددی از جمله آرم و کارت تردد و مجوز ورود به محدوده طرح ترافیک و مناطق مربوط را برای جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، براساس معرفی‌نامه بنیاد به صورت رایگان فراهم نماید.

ماده ۴۵- دولت مکلف است سالانه اعتبار و تسهیلات لازم را برای تهیه خودرو مناسب برای کلیه جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و آن تعداد از جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) الی چهل و نه درصد (۴۹٪) که به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد از نظر جسمی محدودیت حرکتی دارند، پیش‌بینی نماید.

تبصره ۱- آن تعداد از همسر و فرزندان شاهد و آزادگانی که به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد معلول شناخته می‌شوند می‌توانند از تسهیلات موضوع این ماده استفاده نمایند.

تبصره ۲- آیین‌نامه چگونگی واگذاری، میزان تسهیلات، کارمزد و میزان کمک بلاعوض توسط بنیاد و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۴۶- دولت مکلف است نسبت به تأمین و پرداخت پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه بیمه عمر خانواده‌های شاهد، جانبازان و آزادگان که توسط هیچ‌یک از دستگاه‌های دولتی تحت پوشش بیمه مذکور نمی‌باشند، اقدام نماید.

ماده ۴۷- دولت مکلف است همه ساله مبلغی را به‌منظور کمک به صندوق ذخیره ایثارگران که توسط بنیاد تشکیل خواهد شد در بودجه سالانه بنیاد پیش‌بینی نماید.

ماده ۴۸- بنیاد مکلف است پس از فوت هریک از ایثارگران غیرمستخدم دولت، کمک هزینه فوت همانند مشمولان قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن، به خانواده آنان مشروط بر این‌که به‌موجب قوانین و مقررات دیگری دریافت ننموده باشند پرداخت نماید.

تبصره- دستگاه‌های اجرایی کشوری و لشکری و برای ایثارگران مستخدم خود، طبق قوانین و مقررات مربوط اقدام می‌نمایند.

ماده ۴۹- دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون موظفند برای مساعدت در امر ازدواج خانواده شاهد، آزادگان، جانبازان و فرزندان آنان برای یک نوبت هدیه ازدواج موضوع مفاد قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن را به میزان دو برابر پرداخت نمایند.

تبصره- پرداخت هدیه ازدواج به مشمولان این ماده که تحت پوشش دستگاه‌های اجرایی نیستند به‌عهده بنیاد است.

ماده ۵۰- تسهیلات بانکی (وام) بابت مساعدت در امر ازدواج خانواده شاهد، جانبازان، آزادگان و فرزندان آنان برای یک نوبت به میزان دو برابر ضوابط بانکی از سوی شورای پول و اعتبار به صورت قرض‌الحسنه تعیین می‌گردد.

ماده ۵۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون موظفند به شهدا و جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان شاغل مبلغی معادل بیست و پنج درصد (۲۵٪) حداقل حقوق کارکنان دولت را که هر سال توسط دولت تعیین می‌شود به‌عنوان فوق‌العاده ایثارگری به‌طور ماهانه پرداخت نماید.^۱

تبصره ۱- به افراد موضوع ماده مذکور که در استخدام دولت نیستند مبلغ یادشده توسط بنیاد تأمین و پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- این فوق‌العاده ایثارگری به جانبازان و آزادگان از کارافتاده کلی که از حقوق حالت اشتغال مطابق مواد (۳۸) و (۳۹) این قانون برخوردار گردیده‌اند تعلق نخواهد گرفت.

ماده ۵۲- بیمه درمانی فرزندان ذکور شهدا پس از فراغت از تحصیل تا زمان اشتغال حداکثر به مدت سه سال توسط بنیاد محاسبه و پرداخت می‌گردد.

ماده ۵۳- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند مرخصی استحقاقی و عملیاتی استفاده‌نشده شهدا و مفقودان را به ازای هر ماه طلب مرخصی آنان معادل یک‌ماه آخرین حقوق و مزایای دریافتی آنان محاسبه و از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط پرداخت نمایند.

ماده ۵۴- کارکنان شهید و جانباز و آزاده از کارافتاده کلی همانند سایر کارکنان شاغل دستگاه‌ها، از کلیه تسهیلات اجتماعی، رفاهی، آموزشی و خدمات قابل ارائه به کارکنان دستگاه‌ها، نظیر دفترچه اتکا، علاوه بر تسهیلات بنیاد برخوردار خواهند شد.

ماده ۵۵- جانبازان و آزادگان از کارافتاده کلی مشمول این قانون چنان‌چه قبل از سن بازنشستگی فوت نمایند، عائله تحت تکفل آنان از حقوق و مزایای حالت اشتغال تا سن بازنشستگی برخوردار خواهند شد.

ماده ۵۶- صد در صد (۱۰۰٪) حقوق و فوق‌العاده شغل و سایر فوق‌العاده‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر شاهد، جانبازان و آزادگان از پرداخت مالیات معاف می‌باشند.^۲

۱- این ماده بر اساس قانون برنامه ششم توسعه به این شکل اصلاح می‌گردد: کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون موظفند به شهدا و جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان، همسران و فرزندان شهدا شاغل مبلغی معادل بیست و پنج درصد (۲۵٪) حداقل حقوق کارکنان دولت را که هر سال توسط دولت تعیین می‌شود به‌عنوان فوق‌العاده ایثارگری به‌طور ماهانه پرداخت نماید.

۲- این ماده بر اساس قانون برنامه ششم مصوب ۱۳۹۵ بدین شکل اصلاح گردید: صد درصد (۱۰۰٪) حقوق و فوق‌العاده شغل و سایر فوق‌العاده‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر شاهد، جانبازان و آزادگان و رزمندگان با حداقل دوازده ماه حضور در جبهه از پرداخت مالیات معاف می‌باشند.

ماده ۵۷- مرخصی‌های استحقاقی آزادگان شاغل در طول ایام اسارت که بر اساس ماده (۱۳) قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) پس از ورود به کشور مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۳ سنوات خدمتی آنان دو برابر محاسبه و ذخیره شده است، براساس آخرین حقوق و مزایای فرد قابل پرداخت خواهد بود. هم‌چنین آزادگانی که بعد از اسارت شاغل شده‌اند از این مزایا برای مدت اسارت بهره‌مند خواهند شد. ماده ۵۸- وزارت دادگستری با همکاری قوه قضائیه نسبت به ارائه خدمات حمایت قضائی از خانواده شاهد، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان در مراجع قضایی جهت دفاع و استیفای حقوق آنان اقدام نماید.

تبصره ۱- هزینه ارائه خدمات حمایت قضائی از محل اعتبارات مصوب بنیاد تأمین و پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- شکایات مربوط به ایثارگران مشمول این ماده درخصوص عدم اجرای این قانون در کمیسیون ماده (۱۶) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی قابل طرح می‌باشد.

ماده ۵۹- قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و کانون وکلای دادگستری موظفند بیست و پنج درصد (۲۵٪) سهمیه صدور پروانه سردفتری و وکالت و مجوز کارشناسان رسمی دادگستری را به خانواده شاهد، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان با شش ماه سابقه اسارت و رزمندگان با شش ماه سابقه حضور در جبهه و در صورت واجد شرایط بودن اختصاص دهند.^۱ ماده ۶۰- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند حسب درخواست جانبازان و آزادگانی که قبل از تصویب این قانون در خدمت دستگاه بوده و قطع همکاری نموده‌اند صرفاً برای یک‌بار نسبت به اعاده به خدمت آنان اقدام نمایند.^۲

۱- بر اساس قانون برنامه ششم توسعه، ماده (۵۹) مکرر به قانون الحاق می‌گردد: قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، کانون وکلای دادگستری، کانون کارشناسان رسمی، مرکز وکلاء و کارشناسان قوه قضائیه، مکلفند سی درصد (۳۰٪) از سهمیه صدور دفاتر خدمات قضایی و الکترونیک، سردفتری، صدور پروانه وکالت، مجوز کارشناسان رسمی دادگستری را به فرزندان و همسران شهدا، جانبازان با حداقل ده درصد (۱۰٪)، آزادگان با داشتن حداقل سه ماه سابقه اسارت و رزمندگان با داشتن حداقل شش ماه حضور در جبهه و همسر و فرزندان جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و فرزندان و همسران آزادگان و فرزندان رزمندگان دارای حداقل دوازده ماه سابقه حضور داوطلبانه در جبهه، بدون رعایت شرط سنی در صورت واجد شرایط بودن اختصاص دهند.

۲- اصلاحی سال ۱۳۹۵: دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند حسب درخواست جانبازان و آزادگان همسران و فرزندان شهدا که قبل از تصویب این قانون در خدمت دستگاه بوده و قطع همکاری نموده‌اند صرفاً برای یک‌بار نسبت به اعاده به خدمت آنان اقدام نمایند.

تبصره- افرادی که به‌موجب رأی صادره از مراجع قضایی یا هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و یا سایر مراجع قانونی مربوط به‌دلیل محکومیت از کار بر کنار شده‌اند مشمول این ماده نخواهند بود.
ماده ۶۱- آیین‌نامه اجرایی این فصل از سوی بنیاد، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، ستاد کل نیروهای مسلح و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۶۲- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی و مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی موظفند با رعایت مقطع تحصیلی و نوع مؤسسه، نسبت به انتقال دانشجویان و پذیرفته‌شدگان، آزادگان، اسراء، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و همسر و فرزندان آنان و دانشجویان شاهد به دانشگاه یا مؤسسات آموزش عالی محل سکونت خانواده آنان و یا نزدیک‌ترین محل و همچنین تغییر رشته هم‌تراز در گروه آزمایشی مربوط برای یک‌بار اقدام نمایند.
ماده ۶۳- با هدف توسعه، ترویج و نهادینه نمودن فرهنگ جهاد، ایثار و شهادت و زنده نگه‌داشتن یاد شهیدان و حفظ و تقویت شأن و جایگاه الگوهای عینی عرصه جهاد، ایثار و شهادت، شورای عالی ترویج و توسعه فرهنگ ایثار و شهادت با شرح وظایف و ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف- شرح وظایف:

- ۱- سیاست‌گذاری در زمینه احیاء، حفظ، ترویج و نهادینه نمودن فرهنگ جهاد، ایثار و شهادت؛
- ۲- سامان‌دهی و هماهنگی در برنامه‌ریزی‌های کلان دستگاه‌ها و نهادهای متولی دولتی و غیردولتی؛
- ۳- به‌کارگیری ظرفیت‌های جامعه و کشور برای تحقق اهداف شهیدان، جانبازان و آزادگان؛
- ۴- سامان‌دهی نحوه تجلیل و تقدیر از ایثارگران و استفاده از توان و ظرفیت آنان در توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.

ب- ترکیب:

- ۱- رییس‌جمهور به‌عنوان رییس شورا؛
- ۲- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- ۳- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ۴- وزیر آموزش و پرورش؛
- ۵- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
- ۶- وزیر کشور؛
- ۷- رییس ستاد کل نیروهای مسلح؛
- ۸- رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران؛

- ۹- نماینده ولی فقیه در بنیاد؛
- ۱۰- رییس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس؛
- ۱۱- رییس سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران؛
- ۱۲- رییس سازمان تبلیغات اسلامی؛
- ۱۳- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور؛
- ۱۴- یکی از مجتهدین به انتخاب شورای عالی حوزه علمیه قم؛
- ۱۵- رییس مرکز رسیدگی به امور مساجد؛
- ۱۶- رییس شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه سراسر کشور؛
- ۱۷- دو نفر از نمایندگان عضو کمیسیون اجتماعی با معرفی کمیسیون و انتخاب مجلس شورای اسلامی.

تبصره ۱- دبیرخانه شورا در بنیاد مستقر می‌باشد و مسؤولیت پشتیبانی علمی، پژوهشی و خدماتی متناسب با وظایف و مسؤولیت شورا را برعهده خواهد داشت.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند به منظور توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت از تشکلهای و سازمان‌های غیردولتی فرهنگی، هنری، پژوهشی و ورزشی که در حوزه ایثارگران فعالیت می‌نمایند، حمایت‌های مادی و معنوی به عمل آورند.

تبصره ۳- دستورالعمل‌های داخلی شورا به پیشنهاد دبیرخانه به تصویب شورا خواهد رسید.

تبصره ۴- مصوبات این شورا با تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده ۶۴- با توجه به ضرورت حفظ، جمع‌آوری و تمرکز کلیه اسناد و آثار شهدا و ایثارگران، دولت موظف است اقدامات لازم را در جهت حفظ و نگهداری اصل آثار و اسناد فرهنگی، هنری، تاریخی و علمی مکتوب و غیرمکتوب شهدا و ایثارگران دفاع مقدس و انقلاب اسلامی با رعایت اصول طبقه‌بندی به عمل آورد.

تبصره ۱- در صورت انتشار این آثار، رعایت حقوق مادی و معنوی صاحبان آن الزامی است.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف سه ماه توسط بنیاد با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، مرکز اسناد ملی، ستاد کل نیروهای مسلح و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۵- به منظور تجلیل از همسر، فرزند، والدین شهدا، مفقودان، اسرا و هم‌چنین جانبازان، آزادگان و همسر و فرزندان جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و رزمندگان، به آنان نشان ویژه اعطاء خواهد شد. اعطای نشان ویژه به کلیه ایثارگران، تابع آیین‌نامه اجرایی خواهد بود که در کارگروهی

متشکل از نمایندگان بنیاد، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، ستاد کل نیروهای مسلح با مسؤولیت معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری حداکثر ظرف شش‌ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. این نشان غیر از نشان‌های دولتی است که تحت آیین‌نامهٔ مربوط اعطاء می‌شوند.

مادهٔ ۶۶- بنیاد موظف است نسبت به تأمین و پرداخت صد درصد (۱۰۰٪) هزینهٔ شهریهٔ کلیهٔ دانشجویان شاهد (همسر و فرزندان شهدا)، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و همسر و فرزندان آن‌ها و آزادگان و همسر و فرزندان آنان را که در مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی غیردولتی، پیام نور، شبانهٔ دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی و هر مؤسسه و دانشگاه آموزش عالی شهریه‌بگیر مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشغول تحصیل می‌باشند، اقدام نماید.

تبصره- تعیین رشته‌های تحصیلی موردنیاز، نوع، میزان و شرایط پرداخت هزینهٔ شهریهٔ دانشجویی به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط بنیاد و با همکاری وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

مادهٔ ۶۷- بنیاد موظف است نسبت به تأمین و پرداخت هزینه‌های خدمات آموزشی طرح شاهد در برنامه‌های آموزش عمومی و سایر برنامه‌های آموزش عالی از محل اعتباراتی که به‌همین منظور در قوانین بودجهٔ سنواتی پیش‌بینی می‌شود اقدام نماید.

تبصرهٔ ۱- بنیاد موظف است نسبت به پرداخت کمک هزینهٔ تحصیلی به دانش‌آموزان و دانشجویان شامل همسر و فرزندان شاهد، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، آزادگان و خانواده‌های آنان اقدام نماید.

تبصرهٔ ۲- آیین‌نامهٔ اجرایی این ماده از سوی بنیاد و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

مادهٔ ۶۸- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و دیگر دستگاه‌های اجرایی متولی امور فرهنگی کشور مشمول این قانون موظفند نسبت به تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و هنری مرتبط با ایثار و شهادت اقدام و از هنرمندانی که در این زمینه فعالیت می‌کنند به خصوص هنرمندان ایثارگر حمایت نمایند.

تبصره- آیین‌نامهٔ اجرایی و تعیین میزان تولیدات برنامه‌های موردنظر توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما با همکاری بنیاد، حداکثر ظرف شش‌ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۹- به منظور تشویق و حمایت از نخبگان و سرآمدان علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری خانواده شاهد و ایثارگران برای حضور مؤثر در عرصه‌های ملی و بین‌المللی، بنیاد موظف است با هماهنگی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور ظرف شش‌ماه آیین‌نامه‌ای را در این خصوص تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۷۰- وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کلیه دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲) این قانون موظفند در اعطای سهمیه‌های ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، بورس‌های تحصیلی داخل و خارج از کشور، فرصت‌های مطالعاتی و دوره‌های دکترای تخصصی بیست درصد (۲۰٪) از سهمیه را به همسر و فرزندان شاهد، جانبازان، آزادگان و همسر و فرزندان آزادگان و همسر و فرزندان جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪) اختصاص دهند.^۱

تبصره- کسب حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) حد نصاب شرایط علمی و امتیاز پذیرفته‌شدگان برای رشته‌ها و مقاطع تحصیلی الزامی می‌باشد. این میزان در خصوص رشته‌های پزشکی هشتاد درصد (۸۰٪) حدنصاب شرایط علمی می‌باشد.

ماده ۷۱- دولت به منظور استمرار، توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، در جهت حفظ کرامت ایثارگران با اولویت عرضه منابع مالی، فرصت‌ها، امکانات و تسهیلات و امتیازات به ایثارگران، پدر، مادر، همسر و فرزندان شهدا و همچنین جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان، اقدام زیر را انجام می‌دهد:

دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مکلفند حداقل بیست درصد (۲۰٪) اعضای هیأت علمی موردنیاز خود را از بین جامعه ایثارگران شامل رزمندگان با بیش از شش ماه سابقه حضور داوطلبانه در جبهه، جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪)، آزادگان بالای سه سال اسارت، همسران و فرزندان جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪)، همسران و فرزندان شهدا و فرزندان آزادگان با بیش از سه سال اسارت که دارای مدرک علمی مورد تأیید وزارت‌خانه‌های «علوم، تحقیقات و فناوری» و «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» می‌باشند، حسب مورد از طریق استخدام و یا موافقت با انتقال کارکنان دیگر دستگاه‌ها یا تبدیل وضعیت کارکنان غیر هیأت علمی تأمین و از ابتداء آنان را به صورت عضو

۱- ماده (۴۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳: ماده (۷۰) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و تبصره آن به شرح زیر اصلاح می‌شود: «ماده ۷۰- بیست درصد (۲۰٪) سهمیه ورود به بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافت. حد نصاب آخرین فرد پذیرفته شده برای وزارت‌خانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری، هفتاد درصد (۷۰٪) تعیین می‌شود».

هیأت علمی رسمی قطعی با احتساب سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی مرتبط و تأثیر آن در پایه و مرتبه علمی با رعایت شرایط اخلاقی، علمی و سنی و بدون آزمون و مصاحبه استخدام کنند. مسؤولیت اجرای این حکم به‌طور مستقیم برعهده وزرا و رؤسای دستگاه‌های مذکور است. مقامات یاد شده در این خصوص، مجاز به اتخاذ تصمیم می‌باشند. احکام و امتیازات این بند شامل اعضای هیأت علمی فعلی دارای شرایط فوق نیز می‌شود.

ماده ۷۲- با توجه به ضرورت حفظ نشاط و شادابی ایثارگران و خانواده‌های آنان، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲) این قانون که دارای امکانات تفریحی فرهنگی، هنری و ورزشی می‌باشند با در نظر داشتن اصل عزتمندی، برای استفاده ایثارگران و خانواده آنان پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف در بهره‌مندی از این تسهیلات در نظر گیرند.

ماده ۷۳- منابع مالی مورد نیاز با حفظ سهم سایر منابع بنیاد، در قالب مفاد لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی خواهد شد.

تبصره ۱- سایر منابع بنیاد به‌عنوان درآمد اختصاصی بنیاد هر ساله در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌گردد.

تبصره ۲- به‌منظور شفاف‌سازی منابع مالی اختصاص‌یافته برای خدمات‌رسانی به ایثارگران، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور مکلف است نسبت به ایجاد فصل رفاه و تأمین اجتماعی ایثارگران و برنامه‌های ذیل آن متناسب با عناوین فصول این قانون در لوایح بودجه سنواتی اقدام نماید.

ماده ۷۴- به‌منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن، رییس بنیاد موظف است گزارش عملکرد هر سال را که براساس شاخص‌های هر برنامه و فعالیت تنظیم شده است حداکثر تا پایان آذر ماه سال بعد به مقام معظم رهبری، رییس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

تبصره ۱- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند هر ساله گزارش عملکرد مربوط به نحوه و میزان ارائه خدمات و تسهیلات به ایثارگران مشمول این قانون را به بنیاد ارائه نمایند.

تبصره ۲- ارائه گزارش از سوی دستگاه‌هایی که مستقیماً زیر نظر مقام معظم رهبری هستند با اذن معظم‌له خواهد بود.

ماده ۷۵- نوع، میزان و تعیین اولویت ارائه خدمات هر فصل طبق آیین‌نامه‌هایی خواهد بود که توسط بنیاد با همکاری معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور، ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و دستگاه‌های ذی‌ربط (حسب مورد) تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۷۶- کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون ملغی الاثر می‌باشد.

قانون فوق مشتمل بر هفتاد و شش ماده در جلسه مورخ سوم تیرماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و شش کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت چهار سال در تاریخ بیست و پنجم شهریورماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و پنج، بندهای (الف)، (د)، (هـ)، (و) و (ط) ماده (۱) و تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۳) و مواد (۶)، (۷)، (۸)، (۹)، (۱۰)، (۱۳)، (۲۰)، (۲۲)، (۲۳)، (۲۴)، (۲۵)، (۲۸)، (۲۹)، (۳۳)، (۳۵)، (۳۷) و تبصره‌های آن، (۴۱) و تبصره‌های (۱) و (۲) آن، (۴۹)، (۵۲)، (۵۵)، (۵۶) و بخش اخیر فراز اول و فراز دوم ماده (۵۷) و مواد (۶۰)، (۷۲) و (۷۳) این قانون در تاریخ ۱۳۹۱/۱۰/۲ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با این قید که:

«قوانینی که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱/۱۰/۲ به نفع ایثارگران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است به قوت خود باقی و در ابلاغ این مصوبه لحاظ خواهد شد» موافق مصلحت نظام تشخیص داده شد و مابقی مواد این قانون در تاریخ ۱۳۸۶/۱/۲۹ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۲-۱-۱-۲- قانون تسهیلات استخدامی ویژه فرزندان شاهد مصوب سال ۱۳۸۰

ماده ۱- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، قوه قضاییه، مجلس شورای اسلامی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، نیروهای نظامی و انتظامی، نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش، وابسته و تابعه آن‌ها، نهادهای عمومی غیر دولتی و کلیه سازمان‌ها و مؤسساتی که به‌نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آن‌ها توسط دولت تأمین می‌شود و نیز مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است (همانند شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان صنایع ملی ایران، شرکت ملی فولاد ایران و ... ، بانک‌ها و شرکت‌های تابعه و تحت پوشش آن‌ها) مشمول این قانون هستند.

ماده ۲- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۱) این قانون مکلفند با رعایت اهداف قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران همه ساله در استخدام نیروی انسانی مورد نیاز خود (اعم از رسمی، پیمانی، ثابت، قراردادی و عناوین مشابه) حداقل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) از سهمیه ایثارگران یا پانزده درصد (۱۵٪) از ظرفیت و مجوزهای استخدامی کل کشور را جهت استخدام فرزندان شاهد که بیکار و واجد شرایط تحصیلی و سنی باشند اختصاص دهند.

۱- این قانون بر اساس ماده (۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

تبصره ۱- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است در تأمین نیروی انسانی دستگاه‌هایی که مجوز استخدام آن‌ها به تصویب هیأت وزیران می‌رسد نسبت به رعایت این موضوع اقدام کند.

تبصره ۲- سهمیه استخدامی پیش‌بینی شده برای فرزندان شاهد در سطوح تحصیلی مختلف و متناسب با شرایط تحصیلی پیش‌بینی شده برای مجوزهای استخدامی تعیین خواهد شد.

تبصره ۳- تأیید بیکار بودن فرزندان شاهد به‌عهدۀ بنیاد شهید انقلاب اسلامی خواهد بود.

ماده ۳- استخدام فرزندان شهدایی که قبل از شهادت یا مفقودیت، مستخدم آن دستگاه بوده‌اند نسبت به فرزندان دیگر شهدای متقاضی استخدام اولویت دارد.

ماده ۴- فرزندان شاهد فارغ‌التحصیل رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی که از گذراندن «طرح خدمت در مناطق موردنظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» معاف شده و یا می‌شوند مشمول تبصره (۲) ماده (۱۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۲/ ۲/ ۱۳۷۵ می‌باشند.

ماده ۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مسؤولیت نظارت بر اجرای این قانون را به‌عهده داشته و گزارش عملکرد آن‌را همه ساله به مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد کرد.

ماده ۶- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بنیاد شهید انقلاب اسلامی حداکثر ظرف سه ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۳-۱-۱-۲- قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی

مصوب ۱۳۷۴

ماده ۱- اهداف:

- الف- تأمین شرایط لازم برای حفظ و گسترش حضور معنوی و مستمر جانبازان در محیط‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛
- ب- حمایت از آرمان و استمرار حرکت اعتقادی و فرهنگی جانبازان و بهبود شرایط فردی، خانوادگی و اجتماعی آنان؛
- ج- ایجاد قابلیت تطبیق و هماهنگی در مقررات اداری و استخدامی کشور با شرایط خاص جسمی جانبازان.

۱- این قانون بر اساس ماده (۳) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ماده ۲- تعاریف:

الف- بنیاد، بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی است که در زمره نهادهای انقلاب اسلامی می‌باشد.

ب- جانباز، عنوان ایثارگرانی است که در جریان تکوین و شکوفایی انقلاب اسلامی و حفظ و حراست از دستاوردهای ارزشمند آن از تعرض و تجاوز عوامل داخلی و خارجی و یا هرگونه حوادث مستقیم ناشی از آن‌ها و طول جنگ تحمیلی به اختلالات و نقصان‌های عارضی جسمی و روانی دچار شده یا بشوند و در نتیجه در روند زندگی فردی و اجتماعی با محدودیت‌هایی مواجه می‌باشند.

تبصره ۱- بنیاد موظف است به منظور حمایت از استمرار حرکت حماسی فرهنگی و عقیدتی جانبازان و جبران محدودیت‌های ناشی از نقصان‌ها و اختلالات عارضی آنان را تحت پوشش قرار داده یا بدهد. تبصره ۲- در موارد اختلاف نظر در تشخیص و تطبیق جانباز، کمیسیون موضوع ماده (۱۶) این قانون تعیین تکلیف می‌نماید.

ج- درصد جانبازی عبارت است از میزان آسیب‌دیدگی جسمی و روانی که توسط کمیسیون پزشکی تخصصی تعیین درصد بنیاد مشخص و حسب مورد تجدیدنظر خواهد شد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی درصد جانبازی توسط بنیاد و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

د- پست هم‌تراز پست سازمانی با نامی است که با علامت اختصاری (×) مشخص می‌شود و در مجموعه تشکیلاتی دستگاه‌های موضوع ماده (۳) این قانون ایجاد می‌گردد و تا رسیدن خدمت مستخدمین جانباز به شرایط عمومی خروج از خدمت برای آنان در مجموعه مزبور حفظ می‌شود.

ه- جانباز از کار افتاده کلی کسانی که به تشخیص مراجع صالحه (بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی و یا مراجع ذی‌صلاح نیروهای مسلح) از کار افتاده کلی شناخته شده و قادر به کار نباشند.

تبصره- تصویب از کارافتادگی کلی کارکنان جانباز دولت به منظور برقراری حقوق وظیفه یا مستمری و یا حقوق حالت اشتغال با مرجع ذی‌صلاح مربوط و مطابق قوانین و مقررات ذی‌ربط می‌باشد و معیار برای تصمیم‌گیری نظر کمیسیون پزشکی فوق خواهد بود.

ماده ۳- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، دستگاه‌های قضایی، مجلس شورای اسلامی، نهاد ریاست جمهوری، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان‌ها و واحدهای تابعه، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اعم از نیروی نظامی و انتظامی، نهادهای انقلاب اسلامی و شرکت‌های تحت پوشش و وابسته و یا تابعه، کلیه مؤسسات و شرکت‌های مستقل

دولتی یا ملی شده و یا مصادره شده و یا دارای مدیریت دولتی که به‌نحوی تحت پوشش یکی از وزارت‌خانه‌ها و یا سازمان‌های دولتی اداره می‌شوند، بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، جمعیت هلال احمر، شهرداری‌ها، شرکت‌های تحت پوشش آنان و نیز کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که به‌نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آنان توسط دولت تأمین می‌گردد و همچنین مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است (از قبیل شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران) مشمول این قانون هستند.^۱

ماده ۴- دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند حسب درخواست جانبازانی که تا تصویب این قانون در خدمت دستگاه بوده‌اند فقط برای یک‌بار نسبت به اعاده به خدمت آنان اقدام نمایند. تبصره- جانبازانی که به‌دلیل محکومیت یا رای مراجع قضایی یا هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و یا سایر مراجع قانونی مشابه از کار برکنار شده‌اند مشمول این ماده نخواهند شد. ماده ۵- با جانبازانی که به‌دلیل آسیب‌ها و یا عوارض جانبایشان طبق مقررات، از کار افتاده کلی شناخته شده و قادر به کار نباشند بر اساس قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز از کار افتاده و مفقودالثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مصوب ۱۳۷۰/۶/۳۰ و اصلاحیه بعدی آن رفتار خواهد شد.

ماده ۶- دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند ضمن افزودن مدت خدمت در جبهه و مدت معالجه جانباز (بر اساس استعلام از مراجع ذی‌ربط) به حداکثر شرایط سنی مجاز جهت ورود به دستگاه، مدت مزبور را بدون پرداخت کسور بازنشستگی از هر نظر جزء سنوات خدمت قابل قبول بازنشستگی محسوب نمایند.

تبصره- پرداخت کسور بازنشستگی سهم مستخدم و کارفرما برای طی دوره فوق در دستگاه‌های دولتی مشمول این قانون، به‌عهده دستگاه مربوط و در دستگاه‌های غیر دولتی از جمله واحدهای تحت پوشش قانون کار به‌عهده دولت می‌باشد که اعتبار مربوط طی ردیف جداگانه همه ساله در بودجه کل کشور پیش‌بینی تا به صندوق‌های ذی‌ربط واریز شود.

۱- نظر مجلس: از آنجایی که نام دستگاه‌های قضایی در ماده (۲۳) قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور و ماده (۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی قید شده است بنابراین قضات جانباز و آزاده نیز می‌توانند از مزایای مقرر در قوانین مذکور استفاده نمایند. همچنین مزایای مقرر در قانون الحاق یک تبصره به ماده ( ) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۰/۱/۲۹ به قضات یاد شده تسری دارد.

ماده ۷- به منظور بهره‌برداری مناسب از نیروی کار و حفظ شئون جانبازان، دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند از خدمات ایشان در مشاغلی که متناسب با وضعیت جسمی و روانی آنان بوده و بیانگر توجه معنوی دستگاه ذی‌ربط نسبت به ارزش‌های والای این عزیزان باشد استفاده نمایند.

ماده ۸- دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ قانون نسبت به تبدیل وضعیت استخدامی جانبازان غیر رسمی خود حسب درخواست آنان و پس از احراز شرایط گزینش به استخدام رسمی، ثابت یا عناوین مشابه اقدام نمایند.

تبصره- سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است حسب درخواست دستگاه‌های یاد شده، در صورت فقدان پست سازمانی متناسب با شرایط عمومی جانبازان، نسبت به ایجاد پست موردنظر از محل حذف پست‌های بلامتصدی و در صورت فقدان پست سازمانی بلامتصدی، نسبت به ایجاد پست سازمانی جدید اقدام نماید.

ماده ۹- میزان ساعات کار کلیه جانبازان با توجه به نوع و درصد جانبازی و کاهش توانایی آنان به موجب آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد کمیته‌ای به سرپرستی نماینده بنیاد با موافقت ولی فقیه یا نماینده مأذون از طرف ایشان و عضویت نمایندگان تام‌الاختیار سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- بخش‌های غیر دولتی نیز مشمول مصوبات موضوع این ماده می‌باشند.

تبصره ۲- جانبازانی که به هر دلیل نتوانند از کسر ساعات کار استفاده نمایند، از اضافه کار ساعتی، مرخصی سالانه و کسر سنوات خدمت بازنشستگی به‌نحوی که در آیین‌نامه آن پیش‌بینی می‌گردد برخوردار خواهند شد.

تبصره ۳- دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند نسبت به ایجاد پست (شغل) سازمانی هم‌تراز جانباز جهت اشتغال جانبازانی که توانایی انجام کار تمام وقت را ندارند یا به خدمت اعاده یا به استخدام پذیرفته می‌شوند با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور یا مراجع ذی‌صلاح مربوط اقدام نمایند.^۱

۱- موضوع استفساریه: در اجرای تبصره ( ) ماده (۹) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱، چنانچه جانباز در پست مدیریتی یا سایر عناوین شغلی که بالاتر از شرایط احراز شغلی وی باشد، خدمت نموده آیا ایجاد پست هم‌تراز باید هم‌سطح همان پست شغل قبلی وی باشد؟ و اگر جانباز مدتی در پست سازمانی (اعم از مدیریت یا سایر عناوین شغلی) در محل مأموریت خدمت کرده باشد، آیا ایجاد پست هم‌تراز با دستگاه متبوع اصلی و هم‌تراز پست مأموریت می‌باشد؟

پاسخ: بلی، باید پست سازمانی ستاره‌دار هم‌تراز همان شغلی که خدمت نموده ایجاد شود و ایجاد پست هم‌تراز برای مأموران، با دستگاه متبوع اصلی مستخدم است.

ماده ۱۰- واحدهای غیر دولتی مشمول قانون کار در صورت استفاده مستخدم از کسر ساعت کار از پرداخت حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) حق بیمه کارفرمایی شاغلین خود و در صورت عدم استفاده از کسر ساعت کار، از حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سهم مزبور معاف هستند و دولت مکلف به پرداخت حق بیمه فوق به صندوق مربوط خواهد بود. اعتبار این ماده هر ساله در ردیف جداگانه‌ای در بودجه کل کشور منظور می‌شود.

ماده ۱۱- میزان ساعات کار افراد شاغل در دستگاه‌های مشمول این قانون که عهده‌دار پرستاری و مراقبت‌های ویژه جانبازان می‌گردند (بنابر رأی کمیسیون پزشکی تخصصی تعیین درصد جانبازی) تا حداکثر نصف ساعات کار هفتگی مقرر با استفاده از مزایای کامل قانونی تقلیل خواهد یافت. نحوه و ترتیب اجرای این ماده طی آیین‌نامه موضوع ماده (۹) مشخص می‌گردد.

تبصره- افراد غیر شاغلی که بنابر رأی کمیسیون پزشکی تعیین درصد جانبازی بنیاد می‌باید به صورت مستمر در مورد مراقبت و نگهداری جانبازان اقدام نمایند تحت پوشش بنیاد قرار گرفته و بنیاد موظف است با اذن ولی فقیه یا نماینده مأذون از طرف ایشان تا زمانی که آنان عهده‌دار این امر می‌باشند حق الزحمه ماهیانه مشخصی به ایشان پرداخت نماید.^۱

ماده ۱۲- به منظور ارتقاء سطح دانش و آمادگی جانبازان جهت تصدی مشاغل مناسب، کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند ضمن فراهم آوردن امکانات لازم برای آموزش‌های کوتاه مدت، با ادامه تحصیل جانبازانی که در استخدام دارند تا پایان تحصیلات دانشگاهی به صورت مأموریت آموزشی تمام وقت یا نیمه وقت موافقت نمایند. جانبازان یاد شده از کلیه حقوق و مزایای مربوط بهره‌مند خواهند شد. نحوه اجرای این ماده به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنابه پیشنهاد مشترک بنیاد با موافقت ولی فقیه یا نماینده مأذون از طرف ایشان، سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۳- دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند در اعطای تسهیلات رفاهی، اجتماعی و اقتصادی که واگذار می‌نمایند یا می‌توانند زمینه اعطای آن را از سوی دستگاه‌های دیگر فراهم آورند جانبازان را

۱- ماده (۹) قانون تنظیم برخی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰: متن زیر به عنوان تبصره (۲) به ماده (۱۱) قانون تسهیلات استخدامی اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی مصوب ۳۱/ ۳/ ۱۳۷۴ الحاق می‌گردد: تبصره ۲- دولت موظف است به منظور حمایت از سلامت جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و جانبازان اعصاب و روان و شیمیایی به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان امور جانبازان و بر اساس شدت و نوع ضایعات ناشی از مجروحیت و میزان ساعت کاری که از جانبازان مراقبت می‌شود، نسبت به برقراری و پرداخت حق پرستاری به مبنای حداقل دستمزد ماهانه کارگران اقدام و اعتبار مورد نیاز را در لوائح بودجه سنواری منظور نماید.

در اولویت قرار دهند. چگونگی اعطای تسهیلات مذکور بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنابه پیشنهاد بنیاد با موافقت ولی فقیه یا نماینده‌ی مأذون از طرف ایشان به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۴- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند به‌منظور رسیدگی هرچه شایسته‌تر و تسریع در ارائه خدمات به جانبازان انقلاب اسلامی، یکی از واحدهای تحت نظارت مستقیم بالاترین مقام اجرایی دستگاه را موظف به رسیدگی و حل و فصل مسایل جانبازان نمایند و با نمایندگان بنیاد همکاری لازم را معمول دارند.

تبصره- مشاور یا مدیریت واحد مذکور از بین ایثارگران با اولویت جانبازان منصوب خواهد گردید. ماده ۱۵- آن دسته از جانبازان انقلاب اسلامی که بنابه تشخیص کمیته تخصصی متشکل از نمایندگان بنیاد و بنیاد شهید انقلاب اسلامی به دلیل ضایعات ناشی از جانبازی فوت می‌نمایند «شهید» محسوب شده و خانواده و افراد تحت تکفل آنان طبق ضوابط مورد عمل در بنیاد شهید انقلاب اسلامی تحت پوشش بنیاد مزبور قرار می‌گیرند.

ماده ۱۶- بنیاد مجاز است با موافقت ولی فقیه یا نماینده‌ی وی کمیسیونی را به‌نام کمیسیون رسیدگی به شکایات جانبازان با عضویت دو نفر از بنیاد، یک نفر از سازمان امور اداری و استخدامی کشور، یک نفر از وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، یک نفر از وزارت کار و امور اجتماعی و یک نفر از دستگاه ذی‌ربط تشکیل و حسب مورد نسبت به رسیدگی به شکایات جانبازان از عدم اجرای صحیح این قانون در دستگاه مربوط اقدام نماید. تصمیمات کمیسیون مزبور قطعی و لازم‌الاجرا بوده و عدم اجرای به موقع آن خلاف قانون محسوب و قابل تعقیب در مراجع ذی‌صلاح می‌باشد.

ماده ۱۷- آن دسته از جانبازانی که قبل از تصویب این قانون اشتغال به کار یافته یا اعاده به خدمت شده یا در سازمان دیگری به‌نحوی از انواع استخدام مشغول به کار شده یا خواهند شد نیز مشمول این قانون خواهند بود و دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند نسبت به تطبیق وضعیت آنان با موارد پیش‌بینی شده در این قانون و پرداخت کلیه حقوق و مزایای مربوط اقدام نمایند.

ماده ۱۸- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون مکلفند نسبت به احتساب یک مقطع تحصیلی بالاتر از نظر امتیازات شغلی و سایر امتیازات مقرر در قوانین و مقررات مربوط برای جانبازان اقدام و حقوق و مزایای آنان را مطابقت نمایند.

تبصره- اعطای امتیازات معادل موضوع این ماده در واحدهای مشمول قانون کار که فاقد طرح طبقه‌بندی مشاغل کارگری می‌باشند، طبق دستورالعملی خواهد بود که توسط وزیر کار و امور اجتماعی ابلاغ می‌شود.

ماده ۱۹- کلیه دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند با مرخصی استعلاجی جانبازانی که به تأیید کمیسیون پزشکی بنیاد رسیده باشد موافقت نموده و نسبت به پرداخت حقوق و مزایای کامل آن‌ها اقدام نمایند.

تبصره- در واحدهای مشمول قانون کار و قانون تأمین اجتماعی چنانچه مرخصی استعلاجی جانبازان بالاتر از سقف قانونی آن باشد پرداخت حقوق و مزایای کامل آنان بر عهده دولت خواهد بود که از طریق سازمان تأمین اجتماعی اقدام می‌گردد.

ماده ۲۰- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین مغایر با آن لغو می‌گردد.

تبصره- کلیه آیین‌نامه‌های اجرایی قانون آزمایشی قبلی، تا تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون قابل اجرا می‌باشند.

۴-۱-۱-۲- قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور مصوب ۱۳۶۸

ماده ۱- اسرای آزاد شده به کسانی اطلاق می‌گردد که به سبب مأموریت محوله در طول جنگ تحمیلی و در جهت دفاع از انقلاب اسلامی و استقلال و تمامیت ارضی کشور جمهوری اسلامی توسط عوامل دشمن در داخل یا خارج از کشور اسیر گردیده و پس از مقاومت دلیرانه آزاد شده باشند.

ماده ۲- اسرای آزاد شده و مشمول قانون خدمت وظیفه عمومی در صورت سلامت روحی و جسمی در صورتی که بیش از شش ماه در اسارت بوده‌اند از خدمت وظیفه عمومی معاف می‌گردند و در صورتی که کم‌تر از شش ماه اسیر باشند به میزان سه برابر مدت اسارت از مدت خدمت وظیفه آنان کسر می‌گردد و اداره وظیفه عمومی مکلف است با اعلام نظر بنیاد شهید نسبت به تعیین وضعیت خدمت وظیفه عمومی آنان فوراً اقدام نماید.

تبصره ۱- ایرانیانی که در راه دفاع از انقلاب اسلامی در خارج از ایران برای مدت ۶ ماه یا بیش‌تر به زندان افتاده‌اند مشمول این قانون می‌باشند.

تبصره ۲- افراد غیر نظامی که در بدو تهاجم نظامی دشمن به‌طور عادی به اسارت درآمده‌اند در صورتی که شماره اسارت داشته و در اردوگاه بوده باشند مشمول این قانون خواهند بود و در موارد تردید، استعلام از وزارت اطلاعات ضروری است.

تبصره ۳- اسرای آزاد شده از پرداخت هرگونه وجوه اخذ شده تحت عنوانین، مابه‌التفاوت، خسارت وارده و غیره ناشی از اجرای این ماده معاف بوده و صدور کارت پایان خدمت به منزله تسویه حساب نیز تلقی می‌گردد.

ماده ۳- سازمان ثبت احوال کشور موظف است نسبت به صدور فوری شناسنامه جدید جمهوری اسلامی برای عموم اسرای آزاد شده اقدام نماید.

ماده ۴- کلیه دستگاه‌هایی که به‌نحوی خانواده‌های اسراء را بر طبق آیین‌نامه‌ها و ضوابط خاص خود حمایت می‌نموده‌اند موظفند پس از آزادی اسراء تا یک‌سال کماکان به حمایت خود ادامه دهند.

ماده ۵- اسرای آزاد شده که در جریان جنگ تحمیلی و مدت اسارت به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد امور جانبازان به درجه جانبازی نایل شده‌اند یا بر اثر ضایعات ناشی از دوران جنگ و اسارت جانباز و یا از کارافتاده می‌شوند با صلاحدید مقام رهبری تحت پوشش بنیاد جانبازان قرار خواهند گرفت و مانند سایر جانبازان با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۱- معالجه و درمان این عده از جانبازان با اولویت از سوی بنیاد جانبازان انجام می‌گیرد.

تبصره ۲- تشخیص لزوم اعزام اسرای آزاد شده جانباز و بیمار به خارج از کشور به‌عهده کمیسیون پزشکی بنیاد جانبازان می‌باشد.

ماده ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کلیه دستگاه‌هایی که امکانات بهداشتی و درمانی دارند و همچنین کلیه بیمارستان‌ها و مراکز درمانی خصوصی مکلفند حسب مورد نسبت به درمان رایگان آن دسته از اسرای آزاد شده که بیمار تشخیص داده می‌شوند تا بهبود کامل اقدام و گواهی لازم دال بر سلامت آنان را صادر نمایند و برای کلیه اسرای آزاد شده و افراد تحت تکفل آنان دفترچه تأمین خدمات درمانی همانند کارکنان مشمول قانون تأمین خدمات درمانی (بدون پرداخت حق تأمین سرانه ماهیانه و برای استفاده تا صدور گواهی بازتوانی و یا تا زمانی که تحت مقررات درمانی دیگری قرار نگرفته باشند) صادر نمایند.

تبصره ۱- هزینه خدمات ارائه شده از سوی بیمارستان‌ها و مراکز درمانی خصوصی به اسرای آزاد شده براساس تعرفه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از سوی وزارت مذکور پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- اعتبار مورد نیاز اجرای این طرح همه ساله در قانون بودجه کل کشور منظور می‌شود.

ماده ۷- اسرای آزاد شده که با تشخیص کمیسیون مربوطه از کار افتاده کلی شناخته شوند در صورتی که مشمول هیچ یک از قوانین و مقررات برقراری حقوق وظیفه یا مستمری از کارافتادگی جانبازان نباشند متوسط حقوق وظیفه و مستمری از کارافتادگی جانبازان موضوع قانون برقراری مستمری درباره بیمه‌شدگانی که به‌علت همکاری با نیروهای مسلح مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۸ توسط دستگاه مربوطه موظف است مابه‌التفاوت را برای نیل به زندگی متعارف پرداخت نماید و سایر آزادگان بر حسب مورد، مشمول قوانین و مقررات از کارافتادگی جانبازان ذی‌ربط خواهند شد.

ماده ۸- اسرای آزاد شده که قبل از اسارت در استخدام هر یک از دستگاه‌های مشمول این قانون بوده‌اند می‌توانند پس از آزادی تا مدت یک دهم زمان اسارت (حداقل ۲ ماه و حداکثر ۶ ماه) با استفاده از حقوق و مزایای مستمر استراحت نمایند.

تبصره- کلیه مرخصی‌های استحقاقی سالیانه آزادگان به نسبت مدت اسارت ذخیره می‌گردد و در صورت تمایل و درخواست فرد آزاده، معادل حقوق و مزایای مدت مذکور به وی پرداخت می‌گردد. ماده ۹- کلیه دستگاه‌ها موظفند نسبت به ادامه اشتغال اسرایی که آزاد شده یا می‌شوند حداقل در شغل سازمانی قبل از اسارتشان و یا هم‌طراز آن از نظر سطح حقوق و مزایا و شؤونات شغلی اقدام و امکان اشتغال به کار آزادگانی که کارمند دولت بوده و مایلند در محل سکونت فعلی خانواده خود بمانند را فراهم نمایند.

تبصره ۱- در صورتی که به‌دلیل عدم توانائی جسمی فرد آزاده یا به‌دلیل اشتغال پست سازمانی مربوط توسط متصدی دیگر، امکان اشتغال فرد در پست سازمانی قبلی یا هم‌طراز آن وجود نداشته باشد، در صورت کاهش حقوق و مزایا، مابه‌التفاوت حقوق و مزایای جدید با حقوق و مزایای پست قبلی بایستی به دریافتی وی اضافه گردد.

تبصره ۲- در مواردی که ارتقاء به پست سازمانی جدید نیازمند دوره‌های تخصصی و آموزشی ویژه باشد دستگاه ذی‌ربط موظف است اولویت برقراری دوره مزبور را برای آزادگان تسهیل نماید.

ماده ۱۰- محدودیت بند الف ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری برای استخدام اسرای آزاد شده جهت ورود به خدمت دستگاه‌های دولتی الزام نیست.

ماده ۱۱- کلیه دستگاه‌ها مکلفند وضعیت استخدامی اسرای آزاد شده که در هنگام اسارت استخدام غیر رسمی یا موقت داشته‌اند با درخواست کتبی آنان و تأیید دستگاه مسؤول رسیدگی به امور آزادگان، به رسمی، ثابت، دائم و یا عناوین مشابه تبدیل نمایند.

ماده ۱۲- اسرای آزاد شده از لحاظ مستثنی بودن از تبصره (۶۰) قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور همانند خانواده‌های شهداء و جانبازان خواهند بود و کلیه دستگاه‌ها موظفند از تاریخ تصویب این

قانون حداقل ده درصد از پرسنل مورد نیاز خود را با رعایت ضوابط و مقررات از میان اسیران آزاد شده‌ای که نیاز به اشتغال دارند ضمن هماهنگی با بنیاد شهید تأمین نمایند.

ماده ۱۳- مدت اسارت برای عموم آزادگان اعم از این که قبل از اسارت در دستگاه‌ها شاغل بوده و یا بعد از اسارت شاغل شوند با تمایل آنان، به ازاء هر یک سال اسارت دو سال به‌عنوان سابقه خدمت رسمی و مرتبط تلقی می‌گردد و از هر لحاظ مورد محاسبه قرار خواهد گرفت و دستگاه ذی‌نفع موظف است کسورات بازنشستگی را در قانون بودجه سال بعد پیش‌بینی و به صندوق‌های بازنشستگی ذی‌ربط پرداخت نماید.

تبصره- نحوه ارتقاء و ترفیعات آزادگان پرسنل نیروهای مسلح تابع دستورالعملی است که به تصویب ستاد فرماندهی کل قوا برسد.

ماده ۱۴- مدت معالجه آزادگان و استراحت‌های بعدی آنان طبق تجویز پزشک معالج و تأیید پزشک معتمد دستگاه محل اشتغال، جزء سابقه خدمت رسمی مربوط و به‌عنوان حالت اشتغال تلقی و از هر لحاظ مورد محاسبه قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۵- آزادگانی که به درجه جانبازی نایل گشته و یا آزادگان مجروح و بیمار که تحت پوشش برنامه‌های حمایتی هستند چنانچه تا قبل از زمان بازنشستگی به تشخیص کمیسیون پزشکی مشترک بنیاد شهید و آزادگان در اثر بیماری‌های ناشی از زمان اسارت وفات یابند، شهید تلقی و خانواده آنان تحت پوشش حمایتی بنیاد شهید قرار خواهند گرفت. در صورت فوت طبیعی، با پرداخت حق بیمه توسط دستگاه مسؤوّل رسیدگی به امور آزادگان از بدو اسارت به سازمان تأمین اجتماعی، از مستمری فوت و سایر مزایای تأمین اجتماعی استفاده خواهند نمود.

ماده ۱۶- برای جذب آزادشدگان در مشاغل آزاد اعم از تولیدی (تعاونی، کشاورزی، خدماتی و ...) کلیه بانک‌های سراسر کشور موظفند نسبت به اعطاء وام با حداقل کارمزد و هرگونه تسهیلات بانکی اقدام نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط بانک مرکزی و با همکاری دستگاه مسؤوّل رسیدگی به امور آزادشدگان ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران برای اجرا ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۷- وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی و شورای عالی بانک‌ها لازم است در اعطای اعتبار به آزادگانی که تصمیم به احداث واحد تولیدی (تعاونی، خدماتی و کشاورزی) دارند اولویت قابل شده و تسهیلات لازم جهت احداث واحدهای مذکور از طریق در نظر گرفتن معافیت‌های مالیاتی در پنج سال اول بهره‌برداری اقدام نمایند.

ماده ۱۸- کارفرمایان کارگاه‌ها، کارخانجات و مؤسسات خصوصی که به‌نحوی از امکانات و خدمات دولتی نظیر ارز، انرژی، مواد اولیه، اعتبارات بانکی و غیره استفاده می‌نمایند موظفند آن دسته از آزادگانی را که قبل از اسارت در واحدهای آنان به کار اشتغال داشته‌اند مجدداً به کار گرفته و نسبت به غیر شاغلین در استخدام جدید برای اشتغال آنان اولویت قایل شوند.

ماده ۱۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به آزادگانی که با مشکلات مالیاتی مواجه هستند معافیت با تخفیف ۵۰٪ مالیاتی اعطاء نماید.

ماده ۲۰- اسرای آزاد شده کلیه وزارت‌خانه‌ها و دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۳) این قانون مکلفند با دستگاه مسوول رسیدگی به امور اسرای آزاد شده همکاری نموده و بخشی از خدمات و امکانات خود را در زمینه‌های (درمان، توان‌بخشی، تهیه مسکن، ایجاد اشتغال، تحصیل، تهیه وسایل زندگی، اعطای معافیت‌های عوارض و مالیاتی، اعطای وام‌های ازدواج و ضروری، ایجاد واحدهای تولیدی و صنعتی، کشاورزی، خدماتی عمرانی و صنفی، برقراری مستمری، تهیه وسائط نقلیه شخصی و همگانی، دادن موافقت اصولی و پروانه‌های صنفی، ساختمانی و پایان کار، تهیه کالاهای اساسی و سهمیه‌بندی شده و مصالح ساختمانی، انجام امور حقوقی مبتلابه آنان و ...) به انجام امور اسراء آزاد شده تخصیص دهند. آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده ظرف سه ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۱- اسرای آزاد شده داوطلب استخدام در دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۳) از شرط حداقل تحصیلات مندرج در بند «ج» ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری معاف می‌باشند و با سواد خواندن و نوشتن می‌توانند استخدام شوند و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند وسایل ادامه تحصیل این قبیل افراد را فراهم نمایند.

تبصره- مدرک تحصیلی آزادگان از نظر استخدامی معادل یک مقطع تحصیلی بالاتر تلقی می‌شود.
ماده ۲۲- وزارت آموزش و پرورش و وزارت فرهنگ و آموزش عالی مکلفند که با تشکیل دوره‌های فشرده کوتاه مدت جبران عقب افتادگی تحصیلی دوران اسارت آزادگان را نموده و پس از امتحانات، مدرک تحصیلی لازم به آنان اعطاء نمایند. وزارتین مذکور آیین‌نامه اجرائی لازم را ظرف دو ماه تهیه و به تأیید هیأت وزیران می‌رسانند.

ماده ۲۳- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های قضایی، نهاد ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، سازمان صدا و سیما و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، مؤسسات و شرکت‌ها و کارخانجات ملی شده دارای مدیریت دولتی و تحت پوشش مؤسسات دولت، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی

ایران، شهرداری‌ها و مؤسسات تابعه و یا وابسته به آن‌ها و کلیه شرکت‌ها و مؤسساتی که به‌نحوی از بودجه عمومی دولت استفاده می‌نمایند، کلیه مؤسسات و شرکت‌ها و کارخانجاتی که به هر نحوی از سهام یا سرمایه‌گذاری و یا کمک مالی دولت استفاده می‌نمایند و صادره‌ای‌ها و مؤسسات واگذاری دولت به مؤسسات فرهنگی خیریه و عام‌المنفعه و همچنین مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مشمول این قانون می‌باشند و در این قانون اختصاراً دستگاه نامیده شده است.^۱

ماده ۲۴- دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۳) این قانون موظفند کلیه اقداماتی را که در برنامه حمایت از اسرای آزاد شده قرار می‌گیرد با هماهنگی دستگاه مسؤول رسیدگی به امور آزادگان اجرا نمایند.

ماده ۲۵- اعتبارات لازم برای هزینه‌های مربوط به کلیه امور آزادگان از محل‌های اعتبارات دفاعی ردیف ۵۰۳۰۴۱ برای سال جاری و برای سال‌های آتی در بودجه عمومی کشور تأمین گردد.

ماده ۲۶- اسرای آزاد شده موضوع این قانون، در شمول کلیه امتیازات اعطایی که قبلاً در قوانین و مصوبات هیأت وزیران و سایر مقررات قانونی برای رزمندگان پیش‌بینی شده است و در این قانون به آن اشاره‌ای نشده است خواهند بود.

تبصره- مدت اسارت اسرای آزاد شده برای احتساب امتیازات این قانون معادل دو برابر مدت حضور در جبهه محسوب می‌گردد.

ماده ۲۷- اجرای مفاد مواد (۹) و (۱۱) مصوب و ایجاد اشتغال دولتی در ماده (۱۹) مشروط به تأیید وزارت اطلاعات و در خصوص پرسنل کادر نیروهای مسلح، مشروط به تأیید حفاظت اطلاعات ذی‌ربط خواهد بود.

ماده ۲۸- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون حسب مورد ظرف مدت دو ماه به پیشنهاد دستگاه‌های ذی‌ربط و با تأیید دستگاه مسؤول رسیدگی به امور آزادگان و تصویب هیأت وزیران به مورد اجراء گذاشته می‌شود.

ماده ۲۹- رئیس جمهور مسؤول نظارت بر حسن اجرای این قانون بوده و مسؤول ستاد رسیدگی به امور آزادگان را تعیین خواهد نمود.

۵-۱-۱-۲- قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷

۱- نظر مجلس: از آنجائی که نام دستگاه‌های قضایی در ماده (۲۳) قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور و ماده (۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی قید شده است؛ بنابراین قضات جانباز و آزاده نیز می‌توانند از مزایای مقرر در قوانین مذکور استفاده نمایند. همچنین مزایای مقرر در قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۴) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۰/۱/۲۹ به قضات یاد شده تسری دارد.

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون، کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و شرکت‌های تحت پوشش آن‌ها، شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مؤسسات و شرکت‌های ملی و صادره شده و مؤسساتی که به‌نحوی از بودجه یا کمک دولت استفاده می‌کنند و نهادهای انقلاب اسلامی و شرکت‌های تحت پوشش آن‌ها مکلفند با رعایت مقررات مربوط، نیروهای مورد نیاز خود را (به‌صورت رسمی یا غیر رسمی) پس از کسب مجوزهای قانونی به ترتیب اولویت از بین آن دسته از جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی که قادر به کار باشند و اسرایی که آزاد شده یا می‌شوند و افراد خانواده شهداء، جانبازان از کارافتاده، اسراء و مفقودین و همچنین افرادی که حداقل ۹ ماه متوالی یا یک‌سال متناوب به‌صورت داوطلبانه در جبهه خدمت نموده باشند با معرفی سازمان امور اداری و استخدامی کشور و رعایت مقررات و ضوابط استخدامی و گزینشی مربوط استخدام نمایند.^۱

۱- در مورد جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی در درجات بین ۲۰٪ تا ۴۰٪ نقص عضو یا اعضاء یا کاهش توانایی‌ها برای انجام کار حداقل سه و حداکثر شش سال و درجات بین ۴۰٪ تا آستانه از کارافتادگی کامل حداقل شش و حداکثر ده سال به تناسب درجات فوق به جمع سنوات خدمت مستخدم افزوده می‌شود. ملاک ارفاق از نظر درجه معلولیت بالاترین میزان معلولیت از آغاز تا زمان بازنشستگی است.

۲- در مورد معلولیت‌های مربوط به حوادث ناشی از کار و یا بیماری‌های ناشی از شرایط خاص کار در درجات بین ۲۰٪ تا ۴۰٪ نقص عضو یا اعضاء و یا کاهش توانایی‌ها برای انجام کار حداقل دو و حداکثر پنج سال و درجات بین ۴۰٪ تا آستانه از کارافتادگی کامل، حداقل پنج و حداکثر هشت سال به تناوب درجات فوق به جمع سنوات خدمت مستخدم افزوده می‌شود.

۳- در مورد معلولین عادی که به‌دلایل غیر ناشی از کار، معلول شده‌اند در درجات بین ۲۰٪ تا ۴۰٪ نقص عضو یا اعضاء یا کاهش توانایی‌ها برای انجام کار حداقل دو و حداکثر سه و در درجات بین

۱- اصلاحی مصوب ۱۳۸۷: کلیه وزارت‌خانه‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و همچنین بنیاد شهید و امور ایثارگران انقلاب اسلامی ایران می‌توانند مستخدمین معلول (اعم از جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی، معلولین حوادث ناشی از کار، بیماران ناشی از شرایط خاص کار و معلولین عادی) رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را به‌شرط داشتن حداقل بیست سال تمام سابقه خدمت بر اساس درخواست کتبی آنان و تصویب شورای امور اداری و استخدامی کشور با افزودن سنوات خدمت ارفاقی که مدت آن ذیلاً بر حسب نوع و درجه معلولیت و یا بیماری مشخص گردیده است، به مدت خدمات آنان بدون پرداخت کسور فقط از لحاظ احتساب حقوق بازنشستگی بازنشسته نمایند. خدمت زائد بر سی سال این افراد قابل محاسبه نبوده و در تعیین حقوق بازنشستگی آنان، آخرین حقوق قبل از بازنشستگی مبنای محاسبه قرار می‌گیرد.

۴۰٪ تا آستانه‌ی از کارافتادگی کامل حداقل سه و حداکثر شش سال به تناسب درجات فوق به سوابق خدمت مستخدم اضافه می‌شود.

تبصره ۱- تشخیص درجه‌ی معلولیت جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی به‌عهده‌ی کمیسیون پزشکی بنیاد شهید و تشخیص نوع معلولیت و درجات نقص عضو یا اعضاء و یا کاهش توانایی برای انجام کار در مورد افراد مشمول این قانون به‌عهده‌ی کمیسیون پزشکی معتمد متشکل از حداقل سه نفر از افراد متخصص بر حسب نوع معلولیت و یا بیماری با معرفی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود و تعیین مدت سنوات ارفاقی براساس موارد فوق‌الذکر با شورای امور اداری و استخدامی کشور می‌باشد.

تبصره ۲- مستخدمینی که به استناد ماده (۷۹) قانون استخدام کشوری و مقررات مشابه آن در قوانین دستگاه‌های مذکور در این لایحه از کارافتاده می‌شوند، حداقل سه سال به سنوات خدمت آنان بدون پرداخت کسور از لحاظ بازنشستگی اضافه خواهد شد و در صورتی که با ارفاق مذکور، خدمت این قبیل افراد از پانزده سال کم‌تر شود مدت خدمت آنان پانزده سال منظور خواهد شد.

تبصره ۳- شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور که وظایف مربوط به شغل آنان باعث بروز ناراحتی‌های جسمی و روحی می‌گردد، می‌توانند با داشتن حداقل بیست سال سابقه‌ی خدمت براساس درخواست کتبی خود با حداکثر پنج سال ارفاق بازنشسته شوند.

تبصره ۴- آیین‌نامه‌ی اجرایی ماده‌ی فوق ظرف ۳ ماه با پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی با همکاری بنیاد شهید و سازمان بهزیستی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۵- جانبازان و آزادگان کارگر مشمول قانون کار و تأمین اجتماعی با لحاظ تبصره (۲) ماده (۲) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه‌ی قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ مشمول این قانون خواهند بود و مشمول حداقل شرط سنی پنجاه سال با داشتن سی سال سابقه کار نمی‌باشند.^۱

تبصره ۶- پرداخت هزینه‌های ناشی از اصلاح این قانون اعم از حق بیمه و مستمری قابل پرداخت تا احراز شرایط بازنشستگی و حق بیمه‌ی سنوات ارفاقی طبق مقررات در دستگاه‌های دولتی به‌عهده‌ی دستگاه مربوط و در دستگاه‌های غیردولتی از جمله دستگاه‌های مشمول قانون کار به‌عهده‌ی دولت

است که با اعلام آن توسط سازمان تأمین اجتماعی اعتبار مربوط طی ردیف جداگانه‌ای همه ساله در بودجه کل کشور پیش‌بینی و به حساب سازمان یاد شده پرداخت خواهد شد.^۱

۲-۱-۲- مجموعه قوانین استخدامی

۱-۲-۱-۲- قانون کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص مصوب

۱۳۹۵

ماده واحده- ساعات کار هفتگی بانوان شاغل اعم از رسمی، پیمانی و قراردادی که موظف به چهل و چهار ساعت کار در هفته هستند اما دارای معلولیت شدید یا فرزند زیر شش سال تمام یا همسر یا فرزند معلول شدید یا مبتلا به بیماری صعب‌العلاج می‌باشند و یا زنان سرپرست خانوار شاغل در دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ و بخش غیردولتی اعم از مشمولان قانون کار و قانون تأمین اجتماعی بنابه درخواست متقاضی از دستگاه اجرایی مستخدم و تأیید سازمان بهزیستی کشور یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دادگستری، سی و شش ساعت در هفته با دریافت حقوق و مزایای چهل و چهار ساعت تعیین می‌شود.

تبصره ۱- تأیید میزان و شدت معلولیت توسط سازمان بهزیستی، بیماران صعب‌العلاج توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرزندان زیر شش سال با ارائه شناسنامه معتبر و زنان سرپرست خانوار با ارائه اسناد مثبت یا گواهی دادگاه معتبر خواهد بود.

تبصره ۲- زمان شروع و خاتمه کار در اجرای این قانون با توافق مشمولان و مسؤولان مربوط آنان تعیین می‌گردد.

۱- قانون استفساریه تبصره (۶) ماده واحده قانون اصلاح قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷، مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۲: موضوع استفساریه: ماده واحده: آیا کارگران جانباز و آزاده شاغل در کارخانجات، کارگاه‌ها، شرکت‌های خصوصی، بخش‌های غیردولتی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مشمول مفاد تبصره (۶) ذیل ماده واحده قانون اصلاح قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷ می‌باشند یا خیر؟ نظر مجلس: بلی، مشمول مفاد تبصره (۶) ذیل ماده واحده قانون مذکور می‌باشند. قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و دوم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۳۰ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۲- ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران: کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و نیز دستگاه‌های موضوع مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون محاسبات عمومی کشور در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

تبصره ۳- کارفرمایان بخش غیردولتی از اعمال تخفیف پلکانی و یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرما برخوردار می‌شوند.

تبصره ۴- بانوانی که بر اساس سایر مقررات از امتیاز کاهش ساعت کار بهره‌مند هستند تا زمانی که از مقررات مزبور استفاده می‌کنند و یا دستگاه‌های تابع مقررات اداری و استخدامی خاص که امتیازات مشابه این قانون را دارند، از شمول این قانون مستثنی می‌باشند.

تبصره ۵- در صورتی که مشمولان این قانون، هم‌زمان شرایط استفاده از امتیاز آن و مرخصی ساعتی شیردهی را داشته باشند و یا هم‌زمان دارای شرایط مختلف مصرح در این قانون باشند، حق انتخاب یکی از امتیازات پیش‌بینی شده را دارند.

تبصره ۶- به‌منظور تأمین امنیت شغلی مشمولان این قانون در دوران استفاده از مزایای آن، دستگاه‌های اجرایی و کارفرمایان بخش غیردولتی مشمول این قانون نمی‌توانند به صرف استفاده بانوان از مزایای کاهش ساعات کار، آنان را اخراج کنند یا محل خدمت جغرافیایی آن‌ها را تغییر دهند. هرگونه اخراج، جابه‌جایی و استخدام جایگزین آنان ممنوع است.

تبصره ۷- اعمال احکام این قانون، برای آن دسته از کارکنانی که پیش از تصویب این قانون در بخش غیردولتی به کارگرفته شده‌اند منوط به تأمین نظر کارفرما توسط دولت است.

۲-۱-۲- قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶

ماده ۱- وزارت‌خانه: واحد سازمانی مشخصی است که تحقق یک یا چند هدف از اهداف دولت را برعهده دارد و به‌موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و توسط وزیر اداره می‌گردد.

ماده ۲- مؤسسه دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که به‌موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که برعهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد انجام می‌دهد. کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

ماده ۳- مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی: واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) بودجه سالانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد.

۱- این قانون بر اساس ماده (۵) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد و همچنین ماده (۱۱۷) که بیان می‌دارد احکام این قانون بر کلیه دستگاه‌های اجرایی تسری دارد.

ماده ۴- شرکت دولتی: بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری جزء وظایف دولت محسوب می‌گردد، ایجاد و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن متعلق به دولت می‌باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی منفرداً یا مشترکاً ایجاد شده، مادام که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً متعلق به واحدهای سازمانی فوق‌الذکر باشد شرکت دولتی است.

تبصره ۱- تشکیل شرکت‌های دولتی تحت هر یک از عناوین فوق‌الذکر صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است، هم‌چنین تبدیل شرکت‌هایی که سهام شرکت‌های دولتی در آن‌ها کم‌تر از پنجاه درصد (۵۰٪) است با افزایش سرمایه به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲- شرکت‌هایی که به حکم قانون یا دادگاه صالح، ملی و یا مصادره شده و شرکت دولتی شناخته شده یا می‌شوند، شرکت دولتی تلقی می‌گردند.

تبصره ۳- احکام «شرکت‌های دولتی» که در این قانون ذکر شده بر کلیه شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز اعمال خواهد شد.^۱

ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.^۲

۱- ماده (۱۷) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب: به منظور حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی، هیأت وزیران موظف است بنابه پیشنهاد مشترک وزارت‌خانه‌های نفت، نیرو، امور اقتصادی و دارایی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، آیین‌نامه‌های لازم را به طریقی که انگیزه کافی برای تشکیل و توسعه این گونه شرکت‌ها و خدمات مربوط به آن‌ها در کشور به وجود آید، حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب برساند. منابع مالی برای اجرای این ماده از محل ماده (۲۳) این قانون تأمین خواهد شد. هم‌چنین دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۴) قانون خدمات کشوری می‌توانند برای انعقاد قراردادهای صرفه‌جویی انرژی از محل صرفه‌جویی‌های حاصله، ایجاد تعهد نمایند و از محل منابع اعتباری ماده (۲۳) و صرفه‌جویی‌های حاصله اقدام کنند.

۲- به موجب ماده (۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴ دستگاه‌های ذکر شده از شمول این ماده خارج می‌گردند: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت شهرک‌های کشاورزی و سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط پتروشیمی در وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر اساس قانون تأسیس و اساس‌نامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، مستثنی می‌باشند. تسری قوانین به این سازمان‌ها مستلزم ذکر نام است.

ماده ۶- پست سازمانی؛ عبارت است از جایگاهی که در ساختار سازمانی دستگاه‌های اجرایی برای انجام وظایف و مسؤولیت‌های مشخص (ثابت و موقت) پیش‌بینی و برای تصدی یک کارمند در نظر گرفته می‌شود. پست‌های ثابت صرفاً برای مشاغل حاکمیتی که جنبه استمرار دارد ایجاد خواهد شد.

ماده ۷- کارمند دستگاه اجرایی؛ فردی است که براساس ضوابط و مقررات مربوط، به‌موجب حکم و یا قرارداد مقام صلاحیت‌دار در یک دستگاه اجرایی به خدمت پذیرفته می‌شود.

ماده ۸- امور حاکمیتی؛ آن دسته از اموری است که تحقق آن موجب اقتدار و حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه گردیده و بهره‌مندی از این نوع خدمات موجب محدودیت برای استفاده دیگران نمی‌شود از قبیل:

- الف- سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی؛
- ب- برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و بازتوزیع درآمد؛
- ج- ایجاد فضای سالم برای رقابت و جلوگیری از انحصار و تضییع حقوق مردم؛
- د- فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم برای رشد و توسعه کشور و رفع فقر و بیکاری؛
- ه- قانون‌گذاری، امور ثبتی، استقرار نظم و امنیت و اداره امور قضایی؛
- و- حفظ تمامیت ارضی کشور و ایجاد آمادگی دفاعی و دفاع ملی؛
- ز- ترویج اخلاق، فرهنگ و میانی اسلامی و صیانت از هویت ایرانی اسلامی؛
- ح- اداره امور داخلی، مالیّه عمومی، تنظیم روابط کار و روابط خارجی؛
- ط- حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی؛
- ی- تحقیقات بنیادی، آمار و اطلاعات ملی و مدیریت فضای فرکانس کشور؛
- ک- ارتقاء بهداشت و آموزش عمومی، کنترل و پیش‌گیری از بیماری‌ها و آفت‌های واگیر، مقابله و کاهش اثرات حوادث طبیعی و بحران‌های عمومی؛
- ل- بخشی از امور مندرج در مواد (۹)، (۱۰) و (۱۱) این قانون نظیر موارد مذکور در اصول بیست و نهم (۲۹) و سی‌ام (۳۰) قانون اساسی که انجام آن توسط بخش خصوصی و تعاونی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی با تأیید هیأت وزیران امکان‌پذیر نمی‌باشد؛
- م- سایر مواردی که با رعایت سیاست‌های کلی مصوب مقام معظم رهبری به‌موجب قانون اساسی در قوانین عادی جزء این امور قرار می‌گیرد.

ماده ۹- امور اجتماعی، فرهنگی و خدماتی؛ آن دسته از وظایفی است که منافع اجتماعی حاصل از آن‌ها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد می‌گردد، از قبیل:

آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، علوم و تحقیقات، درمان، توان‌بخشی، تربیت بدنی و ورزش، اطلاعات و ارتباطات عمومی و امور فرهنگی، هنری و تبلیغات اسلامی.

ماده ۱۰- امور زیربنایی: آن دسته از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که موجب تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و تولیدی کشور می‌گردد، از قبیل: طرح‌های آب و خاک و شبکه‌های انرژی، ارتباطات و راه.

ماده ۱۱- امور اقتصادی: آن دسته از اموری است که دولت، متصدی اداره و بهره‌برداری از اموال جامعه است و مانند اشخاص حقیقی و حقوقی در حقوق خصوصی عمل می‌کند از قبیل: تصدی در امور صنعتی، کشاورزی، حمل و نقل، بازرگانی، مسکن و بهره‌برداری از طرح‌های مندرج در ماده (۱۰) این قانون.

ماده ۱۲- سازمان: منظور از سازمان در این قانون سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد.

فصل دوم- راهبردها و فناوری انجام وظایف دولت

ماده ۱۳- امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی با رعایت اصول بیست و نهم (۲۹) و سی‌ام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از طریق توسعه بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی تعیین صلاحیت‌شده و با نظارت و حمایت دولت و با استفاده از شیوه‌های ذیل انجام می‌گردد:

۱- اعمال حمایت‌های لازم از بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مجری این وظایف؛

۲- خرید خدمات از بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی؛

۳- مشارکت با بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی از طریق اجاره، واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی.

۴- واگذاری مدیریت واحدهای دولتی به بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی با پرداخت تمام و یا بخشی از هزینه سرانه خدمات؛

۵- ایجاد و اداره واحدهای دولتی موضوع این ماده توسط دستگاه‌های اجرایی.

تبصره ۱- اگر انجام امور موضوع این ماده به یکی از طرق چهارگانه فوق‌الذکر (۱ لغایت ۴) مقدور نباشد ایجاد و اداره واحدهای دولتی وظیفه دولت است.

تبصره ۲- تأیید صلاحیت علمی و اخلاقی کلیه افراد موضوع این قانون که به‌موجب این ماده در بخش‌های آموزشی، بهداشتی و فرهنگی اشتغال خواهند داشت مطابق ضوابط فصل ششم این قانون و تأیید استانداردهای مربوط و کیفیت و قیمت خدمات نیز مطابق قوانین و مقررات مربوط است.

ماده ۱۴- امور زیربنایی با مدیریت، حمایت و نظارت دستگاه‌های اجرایی توسط بخش غیردولتی، (تعاونی و خصوصی و نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی) انجام خواهد شد و در موارد استثنائی با تصویب هیأت وزیران توسط بخش دولتی انجام خواهد شد.

ماده ۱۵- امور تصدی‌های اقتصادی با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد. دولت مکلف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط از ایجاد انحصار، تضییع حقوق تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان جلوگیری و فضای رقابت سالم و رشد و توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری و برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و بازتوزیع درآمد و فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت لازم و رفع بیکاری را فراهم نماید.

ماده ۱۶- به‌منظور افزایش بهره‌وری و استقرار نظام کنترل نتیجه و محصول (ستانده) و کنترل مراحل انجام کار و یا هردو، جلوگیری از تمرکز تصمیم‌گیری و اعطاء اختیارات لازم به مدیران برای اداره واحدهای تحت سرپرستی خود براساس آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد دستگاه‌های اجرایی موظفند اقدامات ذیل را به عمل آورند:

الف- تعیین قیمت تمام‌شده فعالیت‌ها و خدمات و محصولات واحدهای مجری از قبیل واحدهای آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی، خدماتی، تولیدی و اداری، متناسب با کیفیت و محل جغرافیایی ارائه فعالیت‌ها و خدمات، در چهارچوب متوسط قیمت تمام‌شده فعالیت‌ها و خدمات مذکور در بودجه مصوب سالانه ملی و استانی با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا استان؛

ب- تعیین شاخص‌های هدفمند و نتیجه‌گرا و استانداردهای کیفی خدمات و پیش‌بینی سازوکارهای نظارتی برای کنترل کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده؛

ج- انعقاد تفاهم‌نامه با مدیران واحدهای مجری براساس حجم فعالیت‌ها و خدمات و قیمت تمام‌شده آن و تعیین تعهدات طرفین؛

د- اعطاء اختیارات لازم برای پیشنهاد جابه‌جایی فصول و برنامه‌های اعتبارات مذکور به شورای برنامه‌ریزی استان در چهارچوب احکام قانون بودجه سالانه جابه‌جایی اعتبارات ملی براساس احکام قانون بودجه سالانه خواهد بود؛

ه- برای اجراء نظام قیمت تمام‌شده، اختیارات لازم اداری و مالی به مدیران، به‌موجب آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تعیین می‌گردد؛

و- اعتباراتی که براساس قیمت تمام‌شده در اختیار واحدها قرار می‌گیرد، به‌عنوان کمک تلقی شده و پس از پرداخت به حساب بانکی واحدهای ذی‌ربط به هزینه قطعی منظور می‌گردد.

مدیران دستگاه‌های اجرایی نسبت به تحقق اهداف و نتایج پیش‌بینی شده در تفاهم‌نامه در مدت مدیریت خود مسؤول و به نهادهای نظارتی پاسخگو خواهند بود و موظفند گزارش اقدامات مربوطه را هر شش ماه یک‌بار به سازمان ارائه نمایند و سازمان نیز مکلف است گزارش عملکرد این ماده را یک ماه قبل از ارسال لوایح بودجه سالانه به مجلس تقدیم نماید.

تبصره ۱- دستگاه‌هایی که با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران امکان محاسبه قیمت تمام شده محصولات و خدمات خود را نداشته باشند از طریق محاسبه هزینه تمام شده اقدام خواهند نمود. تبصره ۲- احکام این ماده می‌باید ظرف یک سال توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اجراء شده و از سال ۱۳۸۷ بودجه دستگاه‌های موضوع این قانون فقط با رعایت مفاد این ماده قابل تنظیم و ارائه می‌باشد.

ماده ۱۷- به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود از طریق مناقصه و با عقد قرارداد با شرکت‌ها و مؤسسات غیردولتی براساس فعالیت مشخص، حجم کار معین، قیمت هر واحد کار و قیمت کل، به‌طور شفاف و مشخص، بخشی از خدمات موردنیاز خود را تأمین نمایند. در صورت عدم مراجعه متقاضیان، اجازه داده می‌شود با رعایت قانون برگزاری مناقصات و تأیید سازمان از طریق ترک تشریفات مناقصه اقدام گردد.

تبصره- شرکت‌های موضوع این ماده حسب وظایف مربوط، توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تعیین صلاحیت شده و در صورت تخلف از حکم این ماده، لغو صلاحیت می‌گردند.^۱

ماده ۱۸- کارمندان بخش‌های غیردولتی که براساس احکام پیش‌بینی شده در این قانون، تمام و یا قسمتی از وظایف و تصدی امور دولتی و سایر امور قابل واگذاری که حسب قوانین و مقررات مربوط معین خواهد شد را عهده‌دار می‌باشند، کارکنان تحت پوشش کارفرمای غیردولتی تلقی می‌گردند. دستگاه‌های اجرایی هیچ‌گونه تعهد و یا مسؤولیتی در قبال این کارمندان ندارند. کارفرمایان این کارمندان موظفند با کارمندان تحت پوشش خود مطابق قانون کار و تأمین اجتماعی و سایر قوانین و مقررات مربوطه رفتار نمایند و پاسخ‌گوی مقامات و یا مراجع ذی‌صلاح در این رابطه خواهند بود. دستگاه‌های اجرایی موظفند در صورت تخلف کارفرمای بخش غیردولتی در احقاق حقوق کارمندان، از محل ضمانت‌نامه دریافت‌شده تعهدات کارمندان ذی‌ربط را پرداخت نمایند.

۱- این تبصره بر اساس قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰ اصلاح شده است.

ماده ۱۹- دستگاه‌های اجرایی به‌منظور ارتقاء مستمر در کیفیت و کمیت ارائه خدمات خود مجاز خواهند بود، برای انجام خدمات مشاوره‌ای در زمینه‌های توسعه مدیریت نظیر استقرار نظام‌های نوین مدیریتی، بازرگری و پالایش وظایف و مأموریت‌ها و ساختارهای تشکیلاتی، توسعه و مدیریت سرمایه‌های انسانی و فناوری‌های نوین اداری با مراکز آموزشی، پژوهشی، دولتی و مؤسسات خصوصی تأیید صلاحیت‌شده توسط سازمان، با رعایت مقررات ذی‌ربط عقد قرارداد نمایند.

ماده ۲۰- دستگاه‌های اجرایی مکلفند به‌منظور ایجاد انگیزه و افزایش کارایی و بهره‌مندی از فکر و اندیشه و خلاقیت کارمندان ذی‌ربط خود سازوکار مناسب برای جلب مشارکت کارمندان و دریافت پیشنهادها و اثرگذاری آن در تصمیم‌گیری‌ها را فراهم آورند. نظام پیشنهادها و نحوه پرداخت پاداش براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۱- با کارمندان رسمی و یا ثابت دستگاه‌های اجرایی که تمام یا بخشی از وظایف آن‌ها به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد به یکی از روش‌های ذیل عمل خواهد شد:

الف- انتقال به سایر واحدهای همان دستگاه یا دستگاه اجرایی دیگر؛

ب- بازخرید سنوات خدمت؛

ج- موافقت با مرخصی بدون حقوق برای مدت سه تا پنج سال؛

د- انتقال به بخش غیردولتی که مجری وظایف و فعالیت‌های واگذارشده می‌باشد. در صورت تمایل کارمندان به تغییر صندوق بازنشستگی، هزینه جابه‌جایی تغییر صندوق ذی‌ربط با حفظ سوابق مربوط توسط دولت تأمین می‌گردد؛

ه- انجام وظیفه در بخش غیردولتی به شکل مأمور که حقوق و مزایای وی را بخش غیردولتی پرداخت می‌کند.^۱

تبصره ۱- در صورت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به‌نحوی که شرکت مذکور غیردولتی شود، قوانین و مقررات قانون کار بر کارمندان شرکت واگذارشده اعمال می‌گردد و این افراد، کارمندان کارفرمای جدید محسوب می‌شوند و در صورت تمایل می‌توانند کماکان تابع صندوق بازنشستگی قبلی خود باقی بمانند.

۱- تبصره (۵) ماده (۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب: با کارشناسان و متخصصان و کارکنان شاغل رسمی در دستگاه‌های دولتی مرتبط که با اجراء این قانون وظایف آنان واگذار می‌شود، مطابق با ماده (۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری عمل خواهد شد.

تبصره ۲- در مواردی که با حفظ مالکیت دولت (یا شرکت دولتی) بهره‌برداری بخشی از دستگاه ذی‌ربط به بخش غیردولتی واگذار گردد، مأموریت کارمندان مربوط به بخش غیردولتی مجاز می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۳- کارمند می‌تواند سه طریق از طرق پنج‌گانه فوق را به ترتیب اولویت انتخاب و به دستگاه اجرایی اعلام کند. دستگاه مربوطه مکلف است با توجه به اولویت تعیین شده از سوی کارمند یکی از روش‌ها را انتخاب و اقدام کند.

ماده ۲۲- دستگاه‌های اجرایی موظفند به منظور تقویت و حمایت از بخش غیردولتی اقدامات لازم برای آموزش، سازمان‌دهی، ایجاد تسهیلات و کمک‌های مالی، رفع موانع اداری و خرید خدمات از بخش غیردولتی براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، به عمل آورند.

ماده ۲۳- ایجاد و اداره هرگونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، واحدهای درمانی و آموزشی، فضاهای ورزشی، تفریحی و نظایر آن توسط دستگاه‌های اجرایی ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- دستگاه‌هایی که براساس وظایف قانونی خود برای ارائه خدمات به مردم عهده‌دار انجام برخی از امور فوق می‌باشند با رعایت احکام این فصل از حکم این ماده مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- مناطق محروم کشور تا زمانی که از نظر نیروی انسانی کارشناس و متخصص، توسعه نیافته‌اند با تصویب هیأت وزیران از حکم این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۲۴- در راستای اجراء احکام این فصل، کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند از تاریخ تصویب این قانون اقدامات ذیل را انجام دهند:

الف- حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون آن دسته از وظایفی که قابل واگذاری به بخش غیردولتی است را احصاء و با رعایت راه‌کارهای مطروحه در این فصل نسبت به واگذاری آن‌ها اقدام نمایند به نحوی که طی هر برنامه بیست درصد (۲۰٪) از میزان تصدی‌های دولت در امور قابل واگذاری کاهش یابد؛

ب- تعداد مجوزهای استخدامی مذکور در ماده (۵۱) این قانون به نحوی تعیین گردد که تعداد کارمندان دستگاه‌های اجرایی که به هر نحو حقوق و مزایا دریافت می‌کنند و یا طرف قرارداد می‌باشند هر سال به میزان دو درصد (۲٪) در امور غیرحاکمیتی نسبت به سال قبل کاهش یابد؛

ج- حداکثر معادل یک سوم کارمندان که به روش‌های بازنشستگی، بازخریدی، استعفاء و سایر موارد از خدمت دستگاه‌های اجرایی خارج می‌شوند استخدام نمایند.

تبصره ۱- وظایف حاکمیتی موضوع ماده (۸) این قانون از شمول این ماده مستثنی هستند.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل وظیفه قابل واگذاری در چهارچوب این قانون، حمایت‌های دولت برای توسعه بخش غیردولتی و نحوه خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی و تعیین تکلیف کارمندان واحدهای واگذار شده و سایر موارد بنابه پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۳- دیوان محاسبات و سازمان بازرسی کل کشور موظفند اجراء این فصل را در دستگاه‌های اجرایی کنترل نموده و با مدیران متخلف برخورد قانونی نمایند.

فصل سوم- حقوق مردم

ماده ۲۵- مدیران و کارمندان دستگاه‌های اجرایی، خدمتگزاران مردم هستند و باید با رعایت موازین اخلاق اسلامی و اداری و طبق سوگندی که در بدو ورود اداء نموده و منشور اخلاقی و اداری که امضاء می‌نمایند وظایف خود را به‌نحو احسن در راه خدمت به مردم و با در نظر گرفتن حقوق و خواسته‌های قانونی آن‌ها انجام دهند.

تبصره ۱- اصول و مفاد منشور فوق‌الذکر، متن سوگندنامه و تعهدات کارمندان دستگاه‌های اجرایی با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند متناسب با وظایف و شرایط خاص دستگاه مربوط علاوه بر موارد فوق، مواردی را با رعایت منشور اخلاقی مصوب هیأت وزیران به آن اضافه نمایند.

ماده ۲۶- دستگاه‌های اجرایی مکلفند مردم را با حقوق و تکالیف خود در تعامل با دستگاه‌های اجرایی آشنا نموده و از طریق وسایل ارتباط جمعی به ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، سطح آگاهی عمومی در این زمینه را ارتقاء داده و اطلاعات لازم را به‌نحو مطلوب و مناسب در اختیار مردم قرار دهند.

ماده ۲۷- مردم در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرایی در شرایط مساوی از حقوق یکسان برخوردارند. دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر ظرف سه ماه، مراحل، زمان و کیفیت و استاندارد ارائه خدمات و تغییرات آن‌ها را مستند و شفاف نموده و از طرق مختلف به اطلاع مردم برسانند و در صورت بروز هرگونه تخلف، مسئولین دستگاه‌های اجرایی مسؤولیت پاسخ‌گویی به مردم و شکایت آنان را به‌عهده خواهند داشت.

ماده ۲۸- دولت مکلف است به‌منظور تأمین حقوق مردم و مراجعان، رضایت و عدم رضایت مردم از عملکرد کارمندان را در ارتقاء، انتصاب و تمدید قراردادهای استخدامی و بهره‌مندی از سایر امتیازات استخدامی و اعمال تشویقات و تنبیهات لحاظ نموده و کلیه آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها، ضوابط اداری و استخدامی مربوط به کارمندان دولت را به‌عنوان یک عامل مؤثر منظور نماید.

فصل چهارم - ساختار سازمانی

ماده ۲۹- دستگاه‌های اجرایی مکلفند سازمان‌دهی، طراحی و تنظیم تشکیلات خود را متناسب با ویژگی‌های مربوط در چهارچوب الگوها، ضوابط و شاخص‌هایی که سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد با رعایت موارد ذیل انجام دهند:

الف- سقف پست‌های سازمانی با رعایت راهبردهای مذکور در فصل دوم این قانون و با پیشنهاد دستگاه و تأیید سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب- تشکیلات و سقف پست‌های سازمانی مصوب، حداقل پس از یک برنامه و حداکثر پس از دو برنامه پنج ساله متناسب با سیاست‌ها و احکام برنامه جدید مورد بازنگری و تصویب مجدد قرار خواهد گرفت.

ج- به منظور کوتاه نمودن مراحل انجام کار و سلسله مراتب اداری، سطوح عمودی مدیریتی در دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی با احتساب بالاترین مقام اجرایی در هر واحد سازمانی، به قرار ذیل تعیین می‌گردد:

- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی: حداکثر در (۴) سطح؛

- واحدهای استانی: حداکثر (۳) سطح؛

- واحدهای شهرستانی، مناطق و نواحی هم‌تراز: حداکثر (۲) سطح؛

- سایر واحدهای تقسیمات کشوری: یک سطح.

د- هر کدام از وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های مستقل که تحت نظر معاون رئیس‌جمهور اداره می‌شوند، می‌توانند حداکثر (۵) معاون و سایر مؤسسات دولتی حداکثر (۳) معاون یا عناوین مشابه در ساختار تشکیلاتی خود پیش‌بینی نمایند و متناسب با حجم کار و تنوع وظایف و تعداد پست‌های سازمانی، هر معاون می‌تواند حداکثر (۵) مدیرکل یا مدیر یا رئیس یا عناوین مشابه داشته باشد. پست‌های مدیریتی مورد نیاز حوزه وزیر یا رئیس مؤسسات دولتی از سرجمع پست‌های مدیریتی مذکور در این بند تأمین خواهد شد.

ه- تعداد پست‌های مشاور برای مقامات اجرایی مذکور در بندهای (الف) ، (ب) و (ج) ماده (۷۱)، حداکثر (۱۰) و برای سایر مقامات اجرایی مذکور در این ماده حداکثر (۴) و برای رؤسای مؤسسات دولتی با گستره کشوری حداکثر (۳) پست در سقف پست‌های مصوب تعیین می‌گردد.

ی- واحدهای سازمانی وزارت‌خانه‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی در مراکز استان‌ها (به استثناء استانداری‌ها) با رعایت ماده (۲۹) این قانون حداکثر در سطح اداره کل سازمان‌دهی می‌شوند و سازمان‌های موجود در این سطح تغییر می‌یابند.

ط- در صورتی که دستگاه‌های اجرایی مطابق شرح وظایف قانونی و تشکیلات مصوب خود الزاماً موظف به ارائه خدماتی در شهرستان‌های کم‌تر از هفتاد هزار نفر جمعیت و بخش‌های کم‌تر از سی هزار نفر جمعیت باشند در صورتی که در تاریخ تصویب این قانون ساختمان‌های واحدهای اداری ذی‌ربط احداث نشده باشند موظفند کارمندان ذی‌ربط خود را در مجتمع اداری مراکز شهرستان و بخش که به‌عنوان نمایندگی تحت نظر فرماندار و بخشدار ایجاد می‌گردد مستقر نموده و از ایجاد واحدهای مستقل خودداری نمایند. افزایش جمعیت این گونه شهرها موجب لغو این حکم برای واحدهای ذی‌ربط نمی‌گردد. هزینه‌های پشتیبانی و خدماتی این مجتمع‌ها در بودجه وزارت کشور (استانداری‌ها) پیش‌بینی می‌گردد. در سایر شهرها با تشخیص هیأت وزیران اجراء این بند امکان‌پذیر می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی این بند با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۳۰- وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مستقل که تحت نظر معاون رئیس‌جمهور اداره می‌شوند، در صورت ضرورت با تأیید سازمان و تصویب هیأت وزیران می‌توانند حسب وظایف قانونی خود در برخی از سطوح تقسیمات کشوری واحد سازمانی داشته باشند. در این صورت، کلیه واحدهای وابسته به یک وزارتخانه و مؤسسات مستقل وابسته به رئیس‌جمهور در هر یک از سطوح تقسیمات کشوری در یک واحد سازمانی ادغام و تحت مدیریت واحد قرار می‌گیرند. موارد استثناء از حکم اخیر این ماده با تأیید سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۳۱- دستگاه‌های اجرایی مکلفند تشکیلات تفصیلی خود را با رعایت مفاد ماده (۲۹) تهیه و یک نسخه از آن را به سازمان ارسال دارند. سازمان موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ وصول پیشنهاد، مغایرت و یا عدم مغایرت با الگوها، ضوابط و شاخص‌های مذکور را اعلام نماید. دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند پس از اصلاح موارد مغایر، تأییدیه سازمان را کسب نمایند.

ماده ۳۲- هر یک از کارمندان دستگاه‌های اجرایی، متصدی یکی از پست‌های سازمانی خواهند بود و هرگونه به‌کارگیری افراد و پرداخت حقوق بدون داشتن پست سازمانی مصوب پس از یک سال از ابلاغ این قانون ممنوع است.

تبصره- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در شرایط خاص با تأیید سازمان تا ده درصد (۱۰٪) پست‌های سازمانی مصوب، بدون تعهد استخدامی و در سقف اعتبارات مصوب، افرادی را به‌صورت ساعتی یا کار معین برای حداکثر یک سال به‌کار گیرند.

ماده ۳۳- تنظیم تشکیلات داخلی واحدهایی از دستگاه‌های اجرایی که براساس قیمت تمام شده (موضوع ماده ۱۶ این قانون) اداره می‌شود برعهده آن‌ها بوده و نسخه‌ای از تشکیلات خود را جهت تطبیق با ضوابط به سازمان ارسال خواهند داشت.

ماده ۳۴- تنظیم شرح وظایف و ایجاد هرگونه واحد و پست سازمانی در دستگاه‌های اجرایی صرفاً در چهارچوب وظایف قانونی مصوب آن‌ها مجاز می‌باشد. سازمان مکلف به نظارت بر حسن انجام این کار می‌باشد.

ماده ۳۵- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند در چهارچوب احکام این فصل حداکثر ظرف مدت یک سال نسبت به پیشنهاد اصلاح ساختار سازمانی خود اقدام نمایند.

تبصره- پست‌های موردنیاز واحدهای مستقر در شهرستان‌ها و بخش‌های توسعه نیافته و کم‌تر توسعه یافته و جدیدالتأسیس از سرجمع پست‌های موضوع ماده (۲۹) این قانون تأمین خواهد شد. در صورت نبود پست بلا تصدی برای واحدهای فوق‌الذکر، دولت موظف است با رعایت احکام این فصل پست جدید ایجاد نماید.

فصل پنجم- فناوری اطلاعات و خدمات اداری

ماده ۳۶- دستگاه‌های اجرایی موظفند فرآیندهای مورد عمل و روش‌های انجام کار خود را با هدف افزایش بهره‌وری نیروی انسانی و کارآمدی فعالیت‌ها نظیر سرعت، دقت، هزینه، کیفیت، سلامت و صحت امور و تأمین رضایت و کرامت مردم و براساس دستورالعمل سازمان تهیه و به مورد اجراء گذارند و حداکثر هر سه سال یک‌بار این روش‌ها را مورد بازبینی و اصلاح قرار دهند.

تبصره- میزان بهره‌وری و کارآمدی فعالیت‌ها، صحت امور و رضایت مردم از خدمات دولتی براساس شاخص‌هایی که با پیشنهاد دستگاه‌های اجرایی به تأیید سازمان می‌رسد، سالیانه توسط سازمان با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط مورد اندازه‌گیری قرار گرفته و نتایج آن در ارزیابی عملکرد آن‌ها لحاظ می‌شود.

ماده ۳۷- دستگاه‌های اجرایی موظفند با هدف بهبود کیفیت و کمیت خدمات به مردم و با رعایت دستورالعمل‌های ذی‌ربط اقدامات زیر را به ترتیب انجام دهند:

۱- اطلاع‌رسانی الکترونیکی درخصوص شیوه‌ارائه خدمات همراه با زمان‌بندی انجام آن و مدارکی که متقاضی باید ارائه نماید؛

۲- ارائه فرم‌های موردنیاز جهت انجام خدمات از طریق ابزار و رسانه‌های الکترونیکی؛

۳- ارائه خدمات به شهروندان به صورت الکترونیکی و حذف لزوم مراجعه حضوری مردم به دستگاه اجرایی برای دریافت خدمت.

تبصره- مدت زمان اجراء بندهای (۱) و (۳) این ماده از تاریخ تصویب این قانون به ترتیب یک، دو و سه سال تعیین می‌گردد.

ماده ۳۸- به منظور تسریع و سهولت در ارائه خدمات به مردم، واحدهای خدمات‌رسانی الکترونیکی از طریق بخش دولتی و غیردولتی در مراکز شهرستان‌ها ایجاد می‌گردد. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۷ انجام آن دسته از خدماتی که از این طریق قابل ارائه می‌باشد را توسط این مراکز ارائه نمایند. دستورالعمل اجرایی این ماده به تصویب شورای عالی اداری می‌رسد.

ماده ۳۹- دستگاه‌های اجرایی موظفند به منظور صرفه‌جویی و بهره‌برداری مناسب از ساختمان‌ها و فضاهای اداری و جلوگیری از تشریفات زائد و هزینه‌های غیرضرور و فراهم آوردن موجبات ایمنی و سلامت شغلی کارمندان براساس ضوابط و استانداردهای به‌کارگیری فضاها، تجهیزات و ملزومات اداری که توسط سازمان تهیه و ابلاغ می‌گردد، اقدام نمایند.

تبصره- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر ظرف مدت یک‌سال ساختمان‌های مورد استفاده خود را با استانداردهای یاد شده تطبیق داده و فضاهای مازاد را حسب مورد در استان‌ها به ادارات کل اقتصادی و دارایی استان و در مرکز به وزارت امور اقتصادی و دارایی اعلام نمایند تا از طریق این وزارتخانه، حسب مورد با تصویب هیأت وزیران و یا شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، دستگاه‌های بهره‌بردار آن تعیین گردد. در صورتی که در مهلت تعیین شده دستگاه‌های اجرایی اقدام نکنند، ذی‌حسابان موظفند فضاهای مازاد را به وزارت یا اداره کل متبوع جهت اقدام به ترتیب فوق اعلام نمایند.

ماده ۴۰- به منظور ایجاد زیرساخت اطلاعاتی و تمرکز امور مربوط به استفاده از فناوری اطلاعات در خدمات اداری، دولت موظف است از طریق سازمان ثبت احوال و شرکت پست جمهوری اسلامی ایران و مشارکت کلیه دستگاه‌های اجرایی پایگاه اطلاعات ایرانیان را طراحی، سامان‌دهی و اجراء نماید.

تبصره ۱- این پایگاه با استفاده از شماره ملی و کدپستی از طریق سامان‌دهی، هدایت و اتصال داده‌ها و اطلاعات موجود دستگاه‌ها تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند تا پایان سال ۱۳۸۶ پایگاه‌های اطلاعات داده‌های مربوط به خود را با استفاده از شماره ملی و کدپستی آماده نمایند.

تبصره ۳- آیین‌نامه این ماده توسط سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴- سازمان مسؤول پیگیری و نظارت بر حسن انجام تکالیف مصرح در این ماده می‌باشد. هرگونه ارائه خدمات و برقراری ارتباط با مراجعانی که نیاز به شناسایی افراد و آدرس محل استقرار آن‌ها می‌باشد از سال ۱۳۸۸ بدون استفاده از شماره ملی و کدپستی توسط دستگاه‌های اجرایی ممنوع می‌باشد.

فصل ششم- ورود به خدمت

ماده ۴۱- ورود به خدمت و تعیین صلاحیت استخدامی افرادی که داوطلب استخدام در دستگاه‌های اجرایی می‌باشند براساس مجوزهای صادره، تشکیلات مصوب و رعایت مراتب شایستگی و برابری فرصت‌ها انجام می‌شود.

ماده ۴۲- شرایط عمومی استخدام در دستگاه‌های اجرایی عبارتند از:

الف- داشتن حداقل سن بیست سال تمام و حداکثر چهل سال برای استخدام رسمی و برای متخصصین با مدرک تحصیلی دکتری چهل و پنج سال؛

ب- داشتن تابعیت ایران؛

ج- انجام خدمت دوره ضرورت یا معافیت قانونی برای مردان؛

د- عدم اعتیاد به دخانیات و مواد مخدر؛

ه- نداشتن سابقه محکومیت جزائی مؤثر؛

و- دارا بودن مدرک تحصیلی دانشگاهی و یا مدارک هم‌تراز (برای مشاغلی که مدارک هم‌تراز در شرایط احراز آن‌ها پیش‌بینی شده است)؛

ز- داشتن سلامت جسمانی و روانی و توانایی برای انجام کاری که استخدام می‌شوند براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد؛

ح- اعتقاد به دین مبین اسلام یا یکی از ادیان شناخته‌شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛

ط- التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

تبصره ۱- به‌کارگیری موقت و تعیین حقوق و مدت خدمت اتباع خارجی حسب قوانین و مقررات خاص خود انجام خواهد شد.

تبصره ۲- استخدام افراد در دستگاه‌های اجرایی در مشاغل تخصصی و کارشناسی و بالاتر منوط به احراز توانایی آنان در مهارت‌های پایه و عمومی فناوری اطلاعات می‌باشد که عناوین و محتوای مهارت‌های مذکور توسط سازمان تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۳- استخدام ایثارگران و خانواده‌های آنان براساس قوانین مصوب مربوط به خود خواهد بود.

تبصره ۴- قوانین و مقررات گزینش به قوت خود باقی است.

تبصره ۵- به‌کارگیری افراد با مدرک تحصیلی دیپلم و یا با حداقل سن کمتر از رقم مذکور در این ماده در موارد یا مناطق خاص برای مدت زمان مشخص و برای فرزندان شهدا صرفاً در مشاغلی که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد مجاز می‌باشد.

ماده ۴۳- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در صورتی که در قوانین و مقررات قبلی مورد عمل خود شرایطی علاوه بر شرایط ماده (۴۲) این قانون داشته باشند، آن‌را ملاک عمل قرار دهند.

ماده ۴۴- به‌کارگیری افراد در دستگاه‌های اجرایی پس از پذیرفته شدن در امتحان عمومی که به‌طور عمومی نشر آگهی می‌گردد و نیز امتحان یا مسابقه تخصصی امکان‌پذیر است. دستورالعمل مربوط به نحوه برگزاری امتحان عمومی و تخصصی به تصویب شورای توسعه مدیریت می‌رسد.

فصل هفتم- استخدام

ماده ۴۵- از تاریخ تصویب این قانون، استخدام در دستگاه‌های اجرایی به دو روش ذیل انجام می‌پذیرد:

- الف- استخدام رسمی برای تصدی پست‌های ثابت در مشاغل حاکمیتی؛
- ب- استخدام پیمانی برای تصدی پست‌های سازمانی و برای مدت معین.
- تبصره ۱- کارمندی که به‌موجب قوانین مورد عمل به استخدام رسمی درآمده‌اند با رعایت مقررات این قانون به‌صورت استخدام رسمی ادامه خواهند داد.
- تبصره ۲- مشاغل موضوع بند (الف) این ماده با توجه به ویژگی‌های مذکور در ماده (۸) این قانون بنابه پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- تبصره ۳- سن کارمند پیمانی در انتهای مدت قرارداد استخدام نباید از شصت و پنج سال و برای مشاغل تخصصی از هفتاد سال تجاوز کند.
- تبصره ۴- تعیین محل خدمت و شغل مورد تصدی کارمندان پیمانی در پیمان‌نامه مشخص می‌گردد و در مورد کارمندان رسمی به‌عهده دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌باشد.
- ماده ۴۶- کسانی که شرایط ورود به استخدام رسمی را کسب می‌نمایند قبل از ورود به خدمت رسمی یک دوره آزمایشی را که مدت آن سه سال می‌باشد طی خواهند نمود و در صورت احراز شرایط ذیل از بدو خدمت جزء کارمندان رسمی منظور خواهند شد:
- الف- حصول اطمینان از لیاقت (علمی، اعتقادی و اخلاقی)، کاردانی، علاقه به کار، خلاقیت، نوآوری، روحیه خدمت به مردم و رعایت نظم و انضباط اداری از طریق کسب امتیاز لازم با تشخیص کمیته تخصصی تعیین صلاحیت کارمندان رسمی؛
- ب- طی دوره‌های آموزشی و کسب امتیاز لازم؛
- ج- تأیید گزینش.
- تبصره ۱- در صورتی که در ضمن یا پایان دوره آزمایشی کارمندان، شرایط ادامه خدمت و یا تبدیل به استخدام رسمی را کسب نمایند با وی به یکی از روش‌های ذیل رفتار خواهد شد:

الف- اعطاء مهلت دوسالۀ دیگر برای احراز شرایط لازم؛

ب- تبدیل وضع به استخدام پیمانی؛

ج- لغو حکم.

تبصره ۲- با کارمندان پیمانی در صورت شرکت در آزمون و احراز صلاحیت‌های موضوع ماده (۴۳) و پذیرفته شدن برای استخدام رسمی در مشاغل حاکمیتی به شرح زیر رفتار خواهد شد. سوابق پیمانی آن‌ها جزء سوابق رسمی محسوب می‌شود. سابقه سنوات خدمت آن‌ها به سقف سن موضوع بند (الف) ماده (۴۲) فصل ورود به خدمت اضافه می‌شود.

تبصره ۳- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۴۷- به کارگیری کارمندان شرکت‌ها و مؤسسات غیردولتی برای انجام تمام یا بخشی از وظایف و اختیارات پست‌های سازمانی دستگاه‌های اجرایی تحت هر عنوان ممنوع می‌باشد و استفاده از خدمات کارمندان این‌گونه شرکت‌ها و مؤسسات صرفاً براساس ماده (۱۷) این قانون امکان‌پذیر است.

ماده ۴۸- کارمندان رسمی در یکی از حالات ذیل از خدمت در دستگاه اجرایی منتزاع می‌گردند:

- بازنشستگی و یا از کارافتادگی کلی طبق قوانین ذی‌ربط؛

- استعفاء؛

- باخریدی به دلیل کسب نتایج ضعیف از ارزیابی عملکرد کارمند در سه سال متوالی یا چهارسال

متناوب (براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد)؛

- آماده به خدمت براساس ماده (۱۲۲)؛

- اخراج یا انفصال به موجب احکام مراجع قانونی ذی‌ربط.

تبصره ۱- کارمندی که به موجب احکام مراجع قانونی از خدمت منفصل می‌گردند در مدت انفصال

اجازه استخدام و یا هرگونه اشتغال در دستگاه‌های اجرایی را نخواهند داشت.

تبصره ۲- کارمندی که از دستگاه اجرایی اخراج می‌گردند، اجازه استخدام و یا هرگونه اشتغال مجدد

در همان دستگاه اجرایی را نخواهند داشت.

ماده ۴۹- تمدید قرارداد کارمندان پیمانی منوط به تحقق شرایط ذیل می‌باشد:

- استمرار پست سازمانی کارمندان؛

- کسب نتایج مطلوب از ارزیابی عملکرد و رضایت از خدمات کارمند؛

- جلب رضایت مردم و ارباب رجوع؛

- ارتقاء سطح علمی و تخصصی در زمینه شغل مورد تصدی.

تبصره- در صورت عدم تمدید قرارداد با کارمندان پیمانی مطابق قوانین و مقررات مربوط عمل خواهد شد.

ماده ۵۰- کارمندان، مشمول استفاده از مزایای بیمه بیکاری مطابق قوانین و مقررات مربوط خواهند بود.

ماده ۵۱- مجموع مجوزهای استخدام دستگاه‌های اجرایی با رعایت فصل دوم این قانون در برنامه‌های پنج ساله تعیین می‌گردد و سهم هریک از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره- هر گونه به‌کارگیری نیروی انسانی در دستگاه‌های اجرایی خارج از مجوزهای موضوع این ماده خلاف قانون محسوب و ممنوع می‌باشد و پرداخت هرگونه وجهی به افرادی که بدون مجوز به‌کار گرفته می‌شوند تصرف غیر قانونی در اموال عمومی محسوب می‌گردد.

ماده ۵۲- هر نوع به‌کارگیری افراد در دستگاه‌های اجرایی به غیر از حالات مندرج در ماده (۴۵) و تبصره ماده (۳۲) این قانون ممنوع می‌باشد.

فصل هشتم- انتصاب و ارتقاء شغلی

ماده ۵۳- انتصاب و ارتقاء شغلی کارمندان باید با رعایت شرایط تحصیلی و تجربی لازم و پس از احراز شایستگی و عملکرد موفق در مشاغل قبلی آنان صورت گیرد.

ماده ۵۴- به‌منظور استقرار نظام شایستگی و ایجاد ثبات در خدمت مدیران، دستگاه‌های اجرایی موظفند اقدامات زیر را انجام دهند:

الف- در انتخاب و انتصاب افراد به پست‌های مدیریت حرفه‌ای، شرایط تخصصی لازم را تعیین نموده تا افراد از مسیر ارتقاء شغلی به مراتب بالاتر ارتقاء یابند. در مواردی که از این طریق امکان انتخاب وجود نداشته باشد، با برگزاری امتحانات تخصصی لازم، انتخاب صورت می‌پذیرد. دستگاه‌های اجرایی می‌توانند برای حداکثر پانزده درصد (۱۵٪) سمت‌های مدیریت حرفه‌ای از افراد شایسته (با رعایت تخصص و تجربه شاغل نسبت به شغل، بدون رعایت سلسله مراتب مدیریتی) خارج از دستگاه استفاده نمایند.

ب- عزل و نصب متصدیان پست‌های مدیریت سیاسی (مذکور در ماده (۷۱) این قانون) بدون الزام به رعایت مسیر ارتقاء شغلی از اختیارات مقامات بالاتر می‌باشد.

ج- دوره خدمت در پست‌های مدیریت حرفه‌ای چهارساله می‌باشد و تمدید آن بلامانع است. تغییر سمت افراد قبل از مدت مذکور براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره ۱- در اجراء این ماده مجموع شرکت‌های زیرمجموعه یک شرکت مادر تخصصی برای انتصاب مدیران یک دستگاه اجرایی تلقی می‌گردد.

تبصره ۲- در هر یک از دستگاه‌های اجرایی، یکی از پست‌های معاونین مقامات اجرایی مذکور در بندهای (د) و (هـ) ماده (۷۱) این قانون ثابت تلقی می‌گردد و عزل و نصب متصدی آن براساس آیین‌نامه‌ای است که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۳- دستگاه‌های اجرایی موظفند امکان ارتقاء مسیر شغلی را با توجه به امتیازات مربوطه در فضای رقابتی برای کلیه کارمندان فراهم نمایند.

تبصره ۴- مدیران مذکور در ماده (۷۱) این قانون، مدیران سیاسی و بقیه مدیران، حرفه‌ای تلقی می‌گردند.

ماده ۵۵- سازمان مکلف است به منظور حفظ سرمایه‌های انسانی و شناسایی افراد واجد شرایط احراز پست‌های مدیریت نسبت به ایجاد بانک اطلاعات مدیران جهت استفاده مقامات و مدیران ذی‌ربط اقدام نماید.

ماده ۵۶- سازمان موظف است برنامه‌ها و سامانه‌های اجرایی مؤثری را برای آموزش مدیران متناسب با وظایف و نقش‌های مورد انتظار در بخش‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور تنظیم نماید و هرگونه انتصاب و ارتقاء مدیران منوط به طی دوره‌های ذی‌ربط می‌باشد.

ماده ۵۷- دستورالعمل اجرایی این فصل و شرایط تخصصی و عمومی پست‌های مدیریت حرفه‌ای و نحوه ارتقاء مسیر شغلی با پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی اداری می‌رسد.
فصل نهم- توانمندسازی کارمندان

ماده ۵۸- سازمان موظف است به منظور ارتقاء سطح کارایی و اثربخشی دستگاه‌های اجرایی، نظام آموزش کارمندان دستگاه‌های اجرایی را به گونه‌ای طراحی نماید که همراه با متناسب ساختن دانش، مهارت و نگرش کارمندان با شغل موردنظر، انگیزه‌های لازم را جهت مشارکت مستمر کارمندان در فرآیند آموزش تأمین نماید به نحوی که رابطه‌ای بین ارتقاء کارمندان و مدیران و آموزش برقرار گردد و از حداقل سرانه ساعت آموزشی براساس مقررات مربوط در هر سال برخوردار گردند.

ماده ۵۹- دستگاه‌های اجرایی مکلفند با رعایت مقررات این قانون و نظام آموزش کارمندان دولت، برنامه‌های آموزشی کارمندان خود را تدوین نمایند.

تبصره دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در قالب برنامه‌های آموزشی مصوب برای اجراء دوره‌های آموزشی موردنیاز خود با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی انعقاد قرارداد نمایند. همچنین دستگاه‌های مزبور می‌توانند کلیه مراحل طراحی، اجراء و ارزشیابی دوره‌ها و فعالیت‌های آموزشی و

پژوهشی خود را به مؤسسات و مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی و غیردولتی که صلاحیت فنی و تخصصی آن‌ها به تأیید سازمان رسیده باشد، واگذار نمایند.

ماده ۶۰- کلیه بورس‌های آموزشی که منجر به اخذ مدرک تحصیلی دانشگاهی نمی‌گردد و از سوی دولت‌های خارجی یا از طرف مؤسسات بین‌المللی در اختیار دولت قرار می‌گیرد، از طریق سازمان، متناسب با وظایف دستگاه‌های اجرایی توزیع می‌گردد. دوره‌هایی که طبق قرارداد دوجانبه برگزار می‌شود توسط دستگاه اجرایی مربوط اقدام خواهد شد.

تبصره- بورس‌ها و دوره‌های آموزشی که منجر به اخذ مدرک دانشگاهی می‌شود با نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری حسب مورد توزیع می‌گردد.

ماده ۶۱- اعزام کارمندان دستگاه‌های اجرایی از زمان تصویب این قانون برای طی دوره‌های آموزشی که منجر به اخذ مدرک دانشگاهی و یا معادل آن می‌گردد در داخل و خارج از کشور با هزینه دستگاه‌های مربوطه و استفاده از مأموریت آموزشی ممنوع می‌باشد.

تبصره- ایثارگران مشمول مقررات خاص خود می‌باشند.

ماده ۶۲- کارمندان موظفند همواره نسبت به توانمندسازی و افزایش مهارت‌ها و توانایی‌های شغلی خود اقدام نمایند. دستگاه‌های اجرایی شیوه‌ها و الگوهای لازم برای افزایش توان و توان‌سنجی مداوم کارمندان خود را که توسط سازمان تهیه و ابلاغ می‌شود به مورد اجراء خواهند گذارد.

ماده ۶۳- آیین‌نامه اجرایی این فصل به پیشنهاد سازمان و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فصل دهم- حقوق و مزایا

ماده ۶۴- نظام پرداخت کارمندان دستگاه‌های اجرایی براساس ارزشیابی عوامل شغل و شاغل و سایر ویژگی‌های مذکور در مواد آتی خواهد بود. امتیاز حاصل از نتایج ارزشیابی عوامل مذکور در این فصل ضرب در ضریب ریالی، مبنای تعیین حقوق و مزایای کارمندان قرار می‌گیرد و برای بازنشستگان و موظفین یا مستمری بگیران نیز به همین میزان تعیین می‌گردد.

تبصره- ضریب ریالی مذکور در این ماده با توجه به شاخص هزینه زندگی در لایحه بودجه سالانه پیش‌بینی و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ماده ۶۵- کلیه مشاغل مشمول این قانون براساس عواملی نظیر اهمیت و پیچیدگی وظایف و مسؤولیت‌ها، سطح تخصص و مهارت‌های موردنیاز به یکی از طبقات جدول یا جداول حق شغل اختصاص می‌یابند. حداقل امتیاز جدول یا جداول ارزشیابی مشاغل (۲۰۰۰) و حداکثر آن (۶۰۰۰) می‌باشد.

تبصره ۱- هرکدام از مشاغل متناسب با ویژگی‌ها، حداکثر در پنج رتبه مقدماتی، پایه، ارشد، خبره و عالی طبقه‌بندی می‌گردند و هرکدام از رتبه‌ها به یکی از طبقات جدول یا جداول موضوع این ماده اختصاص می‌یابد. رتبه‌های خبره و عالی به مشاغل کارشناسی و بالاتر اختصاص می‌یابد. شاغلین مربوط در بدو استخدام در رتبه مقدماتی قرار می‌گیرند و براساس عواملی نظیر ابتکار و خلاقیت، میزان افزایش مهارت‌ها، انجام خدمات برجسته، طی دوره‌های آموزشی و میزان جلب رضایت ارباب رجوع براساس ضوابطی که متناسب با ویژگی‌های مشاغل به تصویب شورای توسعه مدیریت می‌رسد ارزیابی و حسب امتیازات مکتسبه و طی حداقل مدت تجربه مربوط به سطوح پایه، ارشد، خبره و عالی ارتقاء می‌یابند. نخبگانی که طبق ضوابط مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی تعیین می‌شوند و افرادی که علاوه بر شرایط عمومی در بدو استخدام از تجربه و مهارت لازم برخوردار هستند طبق آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد از طی برخی از رتبه‌ها معاف و در یکی از رتبه‌های دیگر قرار می‌گیرند.

تبصره ۲- کلیه عناوین مدیریت و سرپرستی متناسب با پیچیدگی وظایف و مسؤولیت‌ها، حیطة سرپرستی و نظارت و حساسیت‌های شغلی و سایر عوامل مربوط در یکی از طبقات جدول فوق‌العاده مدیریت که حداقل امتیاز آن (۵۰۰) و حداکثر آن (۵۰۰۰) است، قرار می‌گیرند.

تبصره ۳- امتیاز طبقه مشاغل آموزشی تمام وقت وزارت آموزش و پرورش و بهداشتی و درمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جدول یا جداول حق شغل با ضریب (۱/۱) محاسبه می‌گردد.

ماده ۶۶- کلیه شاغلین مشمول این قانون براساس عواملی نظیر تحصیلات، دوره‌های آموزشی و مهارت (علاوه بر حداقل شرایط مذکور در اولین طبقه شغل مربوط)، سنوات خدمت و تجربه از امتیاز حق شاغل که حداقل (۱۰۰۰) و حداکثر (۴۵۰۰) امتیاز می‌باشد، بهره‌مند می‌گردند. حداکثر امتیاز این ماده برای هر شاغل از هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) امتیاز شغل وی تجاوز نخواهد کرد.

تبصره- هنرمندان و افرادی که در حوزه‌های علمیه تحصیل نموده‌اند براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد با مقاطع رسمی تحصیلی هم‌تراز می‌گردند.

ماده ۶۷- جدول یا جداول موضوع ماده (۶۵) و تبصره‌های (۱) و (۲) آن بنابه پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و تخصیص هرکدام از مشاغل و طبقات شغلی آن به یکی از طبقات جدول حق شغل با پیشنهاد سازمان، توسط شورای توسعه مدیریت انجام و برای اجراء به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌گردد. ارزیابی عوامل مربوط به شاغل براساس ضوابطی که با پیشنهاد سازمان به

تصویب شورای مذکور می‌رسد توسط دستگاه‌های اجرایی انجام خواهد شد و سازمان بر اجراء این امر نظارت می‌نماید.

ماده ۶۸- علاوه بر پرداخت‌های موضوع ماده (۶۵) و تبصره‌های آن و ماده (۶۶) که حقوق ثابت تلقی می‌گردد فوق‌العاده‌هایی به شرح زیر به کارمندان قابل پرداخت می‌باشد:

۱- فوق‌العاده مناطق کم‌تر توسعه‌یافته و بدی آب و هوا برای مشاغل تخصصی که شاغلین آن‌ها دارای مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشند تا به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪) امتیاز حقوق ثابت و برای سایر مشاغل تا بیست درصد (۲۰٪) حقوق ثابت هر کدام از کارمندان واجد شرایط پرداخت خواهد شد. فهرست این مناطق در هر دوره برنامه پنج‌ساله با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۲- فوق‌العاده ایثارگری متناسب با درصد جانبازی و مدت خدمت داوطلبانه در جبهه و مدت اسارت تا (۱۵۰۰) امتیاز و به دارندگان نشان‌های دولتی تا (۷۵۰) امتیاز تعلق می‌گیرد. کارمندان و بازنشستگان که در زمان جنگ در مناطق جنگ‌زده مشغول خدمت اداری بوده‌اند به ازاء هر سال خدمت در زمان جنگ (۱۲۵) امتیاز در نظر گرفته می‌شود.

۳- فوق‌العاده سختی کار و کار در محیط‌های غیرمتعارف نظیر کار با اشعه و مواد شیمیایی، کار با بیماران روانی، عفونی و در اورژانس و در بخش‌های سوختگی و مراقبت‌های ویژه بیمارستانی تا (۱۰۰۰) امتیاز و در مورد کار با مواد سمی، آتش‌زا و منفجره و کار در اعماق دریا، امتیاز یادشده با تصویب هیأت وزیران تا سه برابر قابل افزایش خواهد بود.

۴- کمک هزینه عائله‌مندی و اولاد به کارمندان مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر می‌باشند معادل (۸۰۰) امتیاز و برای هر فرزند معادل (۲۰۰) امتیاز و حداکثر سه فرزند. حداکثر سن برای اولادی که از مزایای این بند استفاده می‌کنند به شرط ادامه تحصیل و نیز غیرشاغل بودن فرزند، (۲۵) سال تمام و نداشتن شوهر برای اولاد اناث خواهد بود. کارمندان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نبوده و یا همسر آنان معلول و یا از کار افتاده کلی می‌باشد و یا خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند از مزایای کمک هزینه عائله‌مندی موضوع این بند بهره‌مند می‌شوند. فرزندان معلول و از کار افتاده کلی به تشخیص مراجع پزشکی ذی‌ربط مشمول محدودیت سقف سنی مزبور نمی‌باشند.^۱

۱- قانون تفسیر بند (۴) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۰: موضوع استفساریه: آیا کارمندان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ که دارای همسر نبوده و یا همسر آنان معلول و یا از کار افتاده کلی می‌باشد و یا خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند از مزایای کمک هزینه عائله‌مندی و اولاد موضوع بند (۴) ماده (۶۸) قانون مذکور نیز برخوردار می‌شوند یا خیر؟

۵- فوق‌العاده شغل برای مشاغل تخصصی، متناسب با سطح تخصص و مهارت‌ها، پیچیدگی وظایف و مسؤولیت‌ها و شرایط بازار کار با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران برای مشاغل تا سطح کاردانی حداکثر (۷۰۰) امتیاز و برای مشاغل هم‌سطح کارشناسی حداکثر (۱۵۰۰) امتیاز و برای مشاغل بالاتر حداکثر (۲۰۰۰) امتیاز تعیین می‌گردد. این فوق‌العاده با رعایت تبصره این ماده قابل پرداخت می‌باشد.

۶- فوق‌العاده کارایی و عملکرد در چهارچوب ضوابط این بند و تبصره این ماده قابل پرداخت می‌باشد:

الف- به حداکثر هفتاد درصد (۷۰٪) از کارمندان هر دستگاه براساس رتبه‌بندی نمرات ارزشیابی کارمندان، طبق عملکرد کارمندان و با توجه به امتیازی که از عواملی نظیر رضایت ارباب رجوع، رشد و ارتقاء، اثربخشی و کیفیت و سرعت در اتمام کار کسب می‌نمایند. براساس دستورالعملی که سازمان ابلاغ می‌نماید تا (۲۰٪) امتیازات مربوط به حقوق ثابت وی در مقاطع سه ماهه قابل پرداخت می‌باشد.

ب- میزان بهره‌مندی کارمندان هر دستگاه از سقف هفتاد (۷۰٪) درصد مذکور در این بند متناسب با میزان موفقیت در تحقق تکالیف قانونی و اجراء برنامه‌ها و ارزیابی عملکرد دستگاه که توسط سازمان و تصویب شورای عالی اداری در سه سطح متوسط، خوب و عالی رتبه‌بندی می‌گردند به ترتیب (۳۰٪، ۵۰٪ و ۷۰٪) تعیین می‌گردد.

ج- مقامات دستگاه‌های اجرایی مذکور در ماده (۷۱) متناسب با رتبه دستگاه ذی‌ربط مشمول دریافت این فوق‌العاده می‌باشند.

۷- به‌منظور جبران هزینه سفر و مأموریت روزانه داخل و خارج از کشور، نوبت کاری، جابه‌جایی محل خدمت کارمندان با تشخیص دستگاه اجرایی، کسر صندوق و تضمین، مبالغی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران به کارمندان پرداخت خواهد شد.

۸- به کارمندانی که در خارج از کشور در پست‌های سازمانی اشتغال دارند فوق‌العاده اشتغال خارج از کشور براساس ضوابطی که به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد پرداخت می‌گردد. این گونه کارمندان در مدتی که از فوق‌العاده اشتغال خارج از کشور استفاده می‌کنند دریافت دیگری به استثناء مواردی که به‌موجب قوانین خاص برای اشتغال در خارج از کشور به این گونه کارمندان تعلق می‌گیرد نخواهند داشت.

۹- در صورتی که بنابه درخواست دستگاه، کارمندان موظف به انجام خدماتی خارج از وقت اداری گردند براساس آیین نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، می‌توان مبالغی تحت عنوان اضافه کار، حق التحقیق، حق التدریس، حق ترجمه و حق التألیف به آن‌ها پرداخت نمود. مجموع مبالغ قابل پرداخت تحت عنوان اضافه کار و حق التدریس به هر یک از کارمندان نباید از حداکثر (۵۰٪) حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های وی تجاوز نماید. در هر دستگاه اجرایی حداکثر تا (۲۰٪) کارمندان آن دستگاه که به اقتضاء شغلی، اضافه کار بیش‌تری دارند از محدودیت سقف (۵۰٪) مستثنی می‌باشند.

۱۰- فوق‌العاده ویژه در موارد خاص با توجه به عواملی از قبیل بازار کار داخلی و بین‌المللی، ریسک‌پذیری، تأثیر اقتصادی فعالیت‌ها در درآمد ملی، انجام فعالیت و وظایف تخصصی و ستادی و تحقیقاتی و حساسیت کار با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران، امتیاز ویژه‌ای برای حداکثر (۲۵٪) از مشاغل، در برخی از دستگاه‌های اجرایی تا (۵۰٪) سقف امتیاز حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر مذکور در این فصل در نظر گرفته خواهد شد.

تبصره- پرداخت فوق‌العاده‌های مذکور در بندهای (۵) و (۶) این ماده در هر کدام از دستگاه‌های اجرایی، مشروط به اعمال اصلاحات ساختاری، نیروی انسانی، فناوری و واگذاری امور به بخش غیردولتی (احکام مذکور در این قانون) و استفاده از منابع حاصل از صرفه‌جویی‌های به‌عمل آمده، در سقف اعتبارات مصوب از سال ۱۳۸۷ امکان‌پذیر می‌باشد و این فوق‌العاده‌ها جزء دیون منظور نمی‌گردد. انجام اصلاحات مذکور در این تبصره باید به تأیید سازمان برسد.^۱

ماده ۶۹- به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود تا بیست و پنج درصد (۲۵٪) اعتباراتی که از محل اصلاحات مذکور در تبصره ماده فوق‌الذکر در هر کدام از واحدهای سازمانی صرفه‌جویی می‌گردد را (با تأیید ذی‌حساب مربوطه) به‌عنوان فوق‌العاده بهره‌وری غیرمستمر به کارمندان و مدیرانی که در همان واحدها، خدمات برجسته انجام می‌دهند پرداخت نمایند.

ماده ۷۰- شرایط تصدی مشاغل اختصاصی دستگاه‌های اجرایی به تناسب وظایف پست‌های قابل تخصیص به هر شغل، از لحاظ معلومات، تحصیلات، تجربه، مهارت و دوره‌های آموزشی موردنیاز و

۱- بند (۲) ماده واحد قانون ارتقاء بهره‌وری کارکنان بالینی نظام سلامت : کارکنان بالینی بیمارستان‌های روانی و سوختگی و مشمولین موضوع ماده (۱۶) قانون سازمان نظام پرستاری شاغل در بخش‌های دولتی و غیردولتی از شمول ماده (۷۵) قانون کار مستثنی می‌شوند. دولت می‌تواند مشاغل مزبور را جزء مشاغل سخت و زیان‌آور محسوب و از مزایای مواد (۶۷) و (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری برخوردار نموده و علاوه بر مرخصی استحقاقی سالیانه حداکثر تا یک ماه مرخصی کار در محیط‌های غیرمتعارف به آنان اعطاء نماید.

عوامل مؤثر دیگر با پیشنهاد دستگاه اجرایی و تأیید سازمان و تصویب شورای توسعه مدیریت تعیین می‌گردد و در انتصاب افراد به مشاغل مذکور رعایت شرایط مصوب الزامی می‌باشد.

تبصره ۱- شرایط تصدی مشاغل عمومی که در بیش از یک دستگاه شاغل دارند به تناسب پست‌های قابل تخصیص به هر شغل توسط سازمان تهیه و پس از تصویب شورای توسعه مدیریت جهت اجراء به دستگاه‌های ذی‌ربط ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر ظرف مدت سه سال شرایط تصدی مشاغل اختصاصی خود را به سازمان اعلام نمایند. در غیر این صورت، سازمان موظف است شرایط تصدی مشاغل اختصاصی را رأساً به شورای توسعه مدیریت پیشنهاد نماید. تا تغییر ضوابط قبلی، شرایط مصوب فعلی قابل اجراء است.

ماده ۷۱- سمت‌های ذیل، مدیریت سیاسی محسوب شده و به‌عنوان مقام شناخته می‌شوند و امتیاز شغلی مقامات مذکور در این ماده به شرح زیر تعیین می‌گردد:

الف- رؤسای سه قوه (۱۸۰۰۰) امتیاز؛

ب- معاون اول رئیس‌جمهور، نواب رئیس مجلس شورای اسلامی و اعضاء شورای نگهبان (۱۷۰۰۰) امتیاز؛

ج- وزراء، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و معاونین رئیس‌جمهور (۱۶۰۰۰) امتیاز؛

د- استانداران و سفراء (۱۵۰۰۰) امتیاز؛

ه- معاونین وزراء (۱۴۰۰۰) امتیاز.

تبصره ۱- نخست‌وزیران دوران انقلاب اسلامی با مقامات بند (ب) این ماده هم‌تراز می‌گردند و تعیین سایر پست‌های هم‌تراز به‌عهده هیأت وزیران بوده و تعیین هم‌طراز پست‌های کارکنان اداری مجلس به‌عهده رئیس مجلس خواهد بود.

تبصره ۲- علاوه بر حقوق موضوع ماده فوق و امتیاز ویژگی‌های شاغل (مذکور در ماده ۶۶) که حقوق ثابت تلقی می‌گردد فوق‌العاده‌های ماده (۶۸) این قانون نیز حسب مورد به مقامات تعلق خواهد گرفت.

تبصره ۳- مقامات مذکور در این ماده که حداقل دو سال در پست مدیریت‌های سیاسی انجام وظیفه نموده یا بنمایند پس از تصدی مقام در صورتی که به سمت پائین‌تری منصوب شوند، چنانچه حقوق ثابت و فوق‌العاده مستمر آن‌ها در مسؤولیت جدید از هشتاد درصد (۸۰٪) حقوق ثابت و فوق‌العاده مستمر وی در پست قبلی کمتر باشد به میزان مابه‌التفاوت تا (۸۰٪) را تفاوت تطبیق دریافت خواهند

نمود. این تفاوت تطبیق با ارتقاهای بعدی (عوامل شغل و شاغل و فوق‌العاده‌ها) مستهلک می‌گردد و این مابه‌التفاوت در محاسبه حقوق بازنشستگی و وظیفه نیز ملاک عمل خواهد بود.^۱

تبصره ۴- دولت مجاز است با پیشنهاد سازمان، برخی از امتیازات قانونی مقامات موضوع این قانون (به استثناء حقوق و مزایا) را به مشاغل خاص ویژه مدیریت حرفه‌ای و یا سمت‌های خاص و ویژه قضایی تسری دهد.

ماده ۷۲- امتیاز شغلی مدیران عامل و اعضاء هیأت‌های مدیره شرکت‌های دولتی که براساس سیاست‌های مصوب مقام معظم رهبری درمورد اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران باید در اختیار دولت بماند با توجه به نوع وظایف، حساسیت، سطح تخصصی کارمندان، تأثیر و نقش اقتصادی شرکت، نوع تولید و خدمات، کارایی و اثربخشی و سهم شرکت در درآمد ملی تعیین خواهد گردید. سقف امتیاز این ماده حداکثر (۱/۵) برابر حداکثر ارقام امتیاز شغلی مذکور در این فصل می‌باشد. این‌گونه کارمندان حسب مورد از امتیازات شاغل و فوق‌العاده‌های مذکور در ماده (۶۸) بهره‌مند خواهند بود.

تبصره- حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضاء هیأت مدیره سایر شرکت‌های دولتی که براساس سیاست‌های مصوب مقام معظم رهبری باید شرکت آن‌ها به بخش غیردولتی واگذار گردد، مشابه سایر مدیران حرفه‌ای مذکور در این قانون تعیین و پرداخت می‌گردد.

ماده ۷۳- به منظور ارتقاء کارایی و سوددهی بنگاه‌های اقتصادی و ایجاد انگیزه و تحرک در آن‌ها، به کارمندان آن دسته از شرکت‌های دولتی که براساس سیاست‌های مصوب مقام معظم رهبری در مورد اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران باید در اختیار دولت بماند براساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد متناسب با میزان سود حاصل و میزان اثرگذاری آن‌ها در توسعه اقتصادی کشور و عملکرد و بهره‌وری بنگاه‌ها، فوق‌العاده بهره‌وری به‌طور غیرمستمر پرداخت خواهد شد. حداکثر امتیاز این فوق‌العاده حسب مورد برای هفتاد درصد (۷۰٪) کارمندان تا سقف چهل درصد (۴۰٪) حقوق ثابت هریک از کارمندان می‌باشد.

تبصره- مشمولین این قانون صرفاً یکی از فوق‌العاده‌های مذکور در بند (۶) ماده (۶۸) و این ماده را می‌توانند دریافت نمایند.

ماده ۷۴- به منظور هماهنگی در تعیین حقوق و مزایای کارمندان دستگاه‌های اجرایی، شورای حقوق و دستمزد با عضویت رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزیر امور اقتصادی و دارایی و دو

۱- تبصره (۳) بر اساس ماده واحده زیر منسوخ شده است: ماده واحده قانون حذف تبصره (۳) ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری: ماده واحده- به‌موجب این قانون، تبصره (۳) ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ حذف می‌شود.

نفر از وزراء به انتخاب هیأت وزیران و رئیس دستگاه ذی‌ربط و مجموعاً دو نفر نماینده از کمیسیون‌های اجتماعی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (به‌عنوان ناظر) تشکیل می‌شود. کلیه دستگاه‌های اجرایی اعم از این که مشمول مقررات این قانون باشند یا نباشند مکلفند قبل از اتخاذ تصمیم در مراجع قانونی ذی‌ربط برای تعیین و یا تغییر مبانی و مقررات حقوق و مزایای کارمندان خود و یا هر نوع پرداخت جدید موافقت شورای مذکور را کسب کنند. مصوبات و تصمیمات شورا پس از تأیید رئیس‌جمهور قابل اجراء است. وظایف دبیرخانه شورای حقوق و دستمزد به‌عهده سازمان خواهد بود.

تبصره- هیأت وزیران و سایر مراجعی که اختیار تنظیم مقررات پرداخت دارند، موظفند قبل از هرگونه تصمیم‌گیری نظر موافق این شورا را اخذ نمایند.

ماده ۷۵- امتیاز میزان عیدی پایان سال کارمندان و بازنشستگان و موظفین معادل (۵۰۰۰) می‌باشد.
ماده ۷۶- حداقل و حداکثر حقوق و مزایای مستمر شاغلین، حقوق بازنشستگان و وظیفه‌بگیران مشمول این قانون و سایر حقوق‌بگیران دستگاه‌های اجرایی و صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های اجرایی هر سال با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره- سقف حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر نباید از (۷) برابر حداقل حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر تجاوز کند. فوق‌العاده‌های مذکور در بندهای (۲)، (۳) و (۵) ماده (۶۸)، فوق‌العاده مستمر تلقی می‌گردند.

ماده ۷۷- تعیین میزان فوق‌العاده‌های مذکور در بندهای (۵)، (۶)، (۷)، (۸)، (۹) و (۱۰) ماده (۶۸) این قانون تا سقف تعیین شده توسط مراجع ذی‌ربط با وزیر و یا رئیس دستگاه اجرایی و یا مقامات و مدیران خواهد بود.

ماده ۷۸- در دستگاه‌های مشمول این قانون، کلیه مبانی پرداخت خارج از ضوابط و مقررات این فصل به استثناء پرداخت‌های قانونی که در زمان بازنشسته شدن یا از کارافتادگی و یا فوت پرداخت می‌گردد و همچنین برنامه کمک‌های رفاهی که به‌عنوان یارانه مستقیم در ازاء خدماتی نظیر سرویس رفت و آمد، سلف سرویس، مهد کودک و یا سایر موارد پرداخت می‌گردد، با اجراء این قانون لغو می‌گردد.

تبصره- در صورتی که با اجراء این فصل، حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مشمول کسور بازنشستگی هریک از کارمندان که به‌موجب قوانین و مقررات قبلی دریافت می‌نمودند کاهش یابد، تا میزان دریافتی قبلی، تفاوت تطبیق دریافت خواهند نمود و این تفاوت تطبیق، ضمن درج در حکم حقوقی با

ارتقاءهای بعدی مستهلک می‌گردد. این تفاوت تطبیق در محاسبه حقوق بازنشستگی یا وظیفه نیز منظور می‌گردد.

ماده ۷۹- کلیه مبالغ پرداختی به مشمولین این قانون اعم از مستمر، غیرمستمر، پاداش و هزینه‌ها، باید در فیش حقوقی کارمندان درج گردد.

ماده ۸۰- آیین‌نامه اجرایی این فصل از تاریخ تصویب این قانون حداکثر ظرف مدت ۳ ماه با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر ظرف مدت (۳) ماه پس از ابلاغ آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط نسبت به صدور احکام اقدام نمایند.

فصل یازدهم- ارزیابی عملکرد

ماده ۸۱- دستگاه‌های اجرایی مکلفند بر اساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، با استقرار نظام مدیریت عملکرد مشتمل بر ارزیابی عملکرد سازمان، مدیریت و کارمندان، برنامه‌های سنجش و ارزیابی عملکرد و میزان بهره‌وری را در واحدهای خود به مورد اجراء گذاشته و ضمن تهیه گزارش‌های نوبه‌ای و منظم، نتایج حاصل را به سازمان گزارش نمایند.

ماده ۸۲- سازمان موظف است استقرار نظام مدیریت عملکرد را در سطح کلیه دستگاه‌های اجرایی پیگیری و نظارت نموده و هر سال گزارشی از عملکرد دستگاه‌های اجرایی و ارزشیابی آن‌ها در ابعاد شاخص‌های اختصاصی و عمومی و نحوه اجراء احکام این قانون را براساس آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، تهیه و به رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۸۳- سازمان موظف است هر ساله براساس شاخص‌های بین‌المللی و گزارش‌های دریافتی از دستگاه‌های ذی‌ربط، پس از انطباق با چشم‌انداز ابلاغی، جایگاه و میزان پیشرفت کشور را در مقایسه با سایر کشورهای جهان تعیین و گزارش لازم را به رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی ارائه نماید و از نتایج آن در تدوین راهبردهای برنامه‌های توسعه استفاده نماید.

فصل دوازدهم- حقوق و تکالیف کارمندان

ماده ۸۴- کارمندان دستگاه‌های اجرایی سالی سی روز حق مرخصی کاری با استفاده از حقوق و مزایای مربوط را دارند. حداکثر نیمی از مرخصی کارمندان در هر سال قابل ذخیره شدن است.

تبصره ۱- کارمندان دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در طول مدت خدمت خود با موافقت دستگاه ذی‌ربط حداکثر سه سال از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند و در صورتی که کسب مرخصی برای ادامه تحصیلات عالی تخصصی در رشته مربوط به شغل کارمندان باشد تا مدت دو سال قابل افزایش خواهد بود.

تبصره ۲- کارمندان دستگاه‌های اجرایی طبق گواهی و تأیید پزشک معتمد حداکثر از چهار ماه مرخصی استعلاجی در سال استفاده خواهند نمود. بیماری‌های صعب‌العلاج به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از محدودیت زمانی مذکور مستثنی می‌باشد و مقررات مربوط در آیین‌نامه این فصل پیش‌بینی می‌گردد.

تبصره ۳- مشمولین مقررات قانون تأمین اجتماعی از نظر استفاده از مرخصی استعلاجی تابع همان مقررات می‌باشند.

تبصره ۴- کارمندان زن که همسر آن‌ها در مأموریت به سر می‌برند می‌توانند تا پایان مأموریت حداکثر به مدت شش سال از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند.

ماده ۸۵- دستگاه‌های اجرایی مکلفند در چهارچوب بودجه‌های مصوب و آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، کارمندان و بازنشستگان و افراد تحت تکفل آنان را علاوه بر استفاده از بیمه پایه درمان، با مشارکت آنان به صورت هماهنگ و یکنواخت برای کلیه کارمندان دولت تحت پوشش بیمه‌های تکمیلی قرار دهند.

ماده ۸۶- دستگاه‌های اجرایی مکلفند در ایجاد محیط مناسب کار و تأمین شرایط بهداشتی و ایمنی برای کارمندان خود اقدامات لازم را به عمل آورند.

ماده ۸۷- ساعات کار کارمندان دولت چهل و چهار ساعت در هفته می‌باشد و ترتیب و تنظیم ساعات کار ادارات با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌گردد و تغییر ساعت کار کارمندان در موارد ضروری با رعایت سقف مذکور با دستگاه ذی‌ربط می‌باشد. میزان ساعات تدریس معلمان و اعضاء هیات علمی از ساعات موظف، در طرح‌های طبقه‌بندی مشاغل ذی‌ربط تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- کارمندان می‌توانند با موافقت دستگاه اجرایی ساعات کار خود را تا یک چهارم ساعت کار روزانه (حداکثر ۱۱ ساعت) تقلیل دهند. میزان حقوق و مزایا، نحوه محاسبه سوابق خدمت این قبیل کارمندان متناسب با ساعات کار آنان تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در موارد خاص با موافقت هیأت وزیران و رعایت سقف ساعات کار با توجه به شرایط جغرافیایی و منطقه‌ای و فصلی ساعات کار خود را به ترتیب دیگری تنظیم نمایند.

تبصره ۳- کلیه دستگاه‌های اجرایی استانی موظفند ساعات کار خود را در شش روز هفته تنظیم نمایند. (ستاد مرکزی دستگاه‌های اجرایی مشمول این حکم نمی‌باشند).

ماده ۸۸ - کارمندان دستگاه‌های اجرایی در انجام وظایف و مسؤولیت‌های قانونی در برابر شاکیان مورد حمایت قضایی می‌باشند و دستگاه‌های اجرایی مکلفند به تقاضای کارمندان برای دفاع از انجام وظایف آن‌ها با استفاده از کارشناسان حقوقی خود یا گرفتن وکیل از کارمندان حمایت قضایی نمایند. ماده ۸۹- کارمندان دستگاه‌های اجرایی در مورد استفاده از تسهیلات و امتیازات و انتصاب به مشاغل سازمانی در صورت داشتن شرایط لازم از حقوق یکسان برخوردار بوده و دستگاه‌های اجرایی مکلفند با رعایت موازین و مقررات مربوطه و عدالت استخدامی، حقوق کارمندان خود را در موارد مذکور در این قانون مدنظر قرار دهند.

ماده ۹۰- کارمندان دستگاه‌های اجرایی موظف می‌باشند که وظایف خود را با دقت، سرعت، صداقت، امانت، گشاده‌رویی، انصاف و تبعیت از قوانین و مقررات عمومی و اختصاصی دستگاه مربوطه انجام دهند و در مقابل عموم مراجعین به‌طور یکسان و دستگاه ذی‌ربط پاسخگو باشند. هرگونه بی‌اعتنایی به امور مراجعین و تخلف از قوانین و مقررات عمومی ممنوع می‌باشد. ارباب رجوع می‌توانند در برابر برخورد نامناسب کارمندان با آن‌ها و کوتاهی در انجام وظایف به دستگاه اجرایی ذی‌ربط و یا به مراجع قانونی شکایت نمایند.

ماده ۹۱- اخذ رشوه و سوءاستفاده از مقام اداری ممنوع می‌باشد. استفاده از هرگونه امتیاز، تسهیلات، حق مشاوره، هدیه و موارد مشابه در مقابل انجام وظایف اداری و وظایف مرتبط با شغل توسط کارمندان دستگاه‌های اجرایی در تمام سطوح از افراد حقیقی و حقوقی به جز دستگاه ذی‌ربط خود تخلف محسوب می‌شود.

تبصره ۱- دستگاه‌های اجرایی موظفند علاوه بر نظارت مستقیم مدیران از طریق انجام بازرسی‌های مستمر داخلی توسط بازرسان معتمد و متخصص در اجراء این ماده نظارت مستقیم نمایند. چنانچه تخلف هر یک از کارمندان مستند به گزارش حداقل یک بازرس معتمد به تأیید مدیر مربوطه برسد، بالاترین مقام دستگاه اجرائی یا مقامات و مدیران مجاز، می‌توانند دستور اعمال کسر یک سوم از حقوق، مزایا و عناوین مشابه و یا انفصال از خدمات دولتی برای مدت یک ماه تا یک سال را برای فرد متخلف صادر نمایند.

تبصره ۲- در صورت تکرار این تخلف به استناد گزارش‌هایی که به تأیید بازرس معتمد و مدیر مربوطه برسد پرونده فرد خاطی به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ارجاع و یکی از مجازات‌های بازخرید، اخراج و انفصال دائم از خدمات دولتی اعمال خواهد شد.

تبصره ۳- دستگاه‌های اجرایی موظفند پرونده افراد حقیقی و حقوقی رشوه‌دهنده به کارمندان دستگاه‌های اجرایی را جهت رسیدگی و صدور حکم قضایی به مراجع قضایی ارجاع نمایند.

تبصره ۴- سازمان موظف است اسامی افراد حقیقی و حقوقی رشوه‌دهنده به کارمندان دستگاه‌های اجرایی را جهت ممنوعیت عقد قرارداد به کلیه دستگاه‌های اجرایی اعلام نماید.

ماده ۹۲- مدیران و سرپرستان بلافصل، مسؤول نظارت و کنترل و حفظ روابط سالم کارمندان خود در انجام وظایف محوله می‌باشند و در مورد عملکرد آنان باید پاسخ‌گو باشند. در صورتی که کارمندان مزبور با اقدامات خود موجب ضرر و زیان دولت گردند و یا تخلفاتی نظیر رشوه و یا سوءاستفاده در حیطة مدیریت مسؤولین مزبور مشاهده و اثبات گردد، علاوه بر برخورد با کارمندان خاطی با مدیران و سرپرستان کارمندان (حسب مورد) نیز که در کشف تخلف یا جرایم اهمال نموده باشند مطابق قوانین مربوط، با آنان رفتار خواهد شد.

ماده ۹۳- کلیه کارمندان دستگاه‌های اجرایی موظفند در ساعات تعیین‌شده موضوع ماده (۸۷) به انجام وظایف مربوط بپردازند و در صورتی که در مواقع ضروری خارج از وقت اداری مقرر و یا ایام تعطیل به خدمات آنان نیاز باشد براساس اعلام نیاز دستگاه، مکلف به حضور در محل کار و انجام وظایف محوله در قبال حق‌الزحمه یا اضافه‌کاری برابر مقررات مربوط خواهند بود.

ماده ۹۴- تصدی بیش از یک پست سازمانی برای کلیه کارمندان دولت ممنوع می‌باشد. در موارد ضروری با تشخیص مقام مسؤول مافوق تصدی موقت پست سازمانی مدیریتی یا حساس به‌صورت سرپرستی بدون دریافت حقوق و مزایا برای حداکثر چهار ماه مجاز می‌باشد. تبصره- عدم رعایت مفاد ماده فوق‌الذکر توسط هر یک از کارمندان دولت اعم از قبول‌کننده پست دوم یا مقام صادرکننده حکم متخلف محسوب و در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری رسیدگی و اتخاذ تصمیم خواهد شد.

ماده ۹۵- به‌کارگیری بازنشستگان متخصص (با مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر) در موارد خاص به‌عنوان اعضاء کمیته‌ها، کمیسیون‌ها، شوراها، مجامع و خدمات مشاوره‌ای غیرمستمر، تدریس و مشاوره‌های حقوقی مشروط بر این که مجموع ساعت اشتغال آن‌ها در دستگاه‌های اجرایی از ۱/۳ [یک سوم] ساعت اداری کارمندان موظف تجاوز نکند بلامانع می‌باشد. حق‌الزحمه این افراد متناسب با ساعات کار هفتگی معادل کارمندان شاغل مشابه تعیین و پرداخت می‌گردد.^۱

ماده ۹۶- کارمندان دستگاه‌های اجرایی مکلف می‌باشند در حدود قوانین و مقررات، احکام و اوامر رؤسای مافوق خود را در امور اداری اطاعت نمایند. اگر کارمندان حکم یا امر مقام مافوق را برخلاف قوانین و مقررات اداری تشخیص دهند، مکلفند کتباً معایرت دستور را با قوانین و مقررات به مقام

---

۱ - این ماده بر اساس قانون ممنوعیت به‌کارگیری بازنشستگان مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی نسخ شده است.

مافوق اطلاع دهند. در صورتی که بعد از این اطلاع، مقام مافوق کتباً اجراء دستور خود را تأیید کرد، کارمندان مکلف به اجراء دستور صادره خواهند بود و از این حیث مسؤولیتی متوجه کارمندان نخواهد بود و پاسخ‌گویی با مقام دستوردهنده می‌باشد.

ماده ۹۷- رسیدگی به مواردی که در این قانون ممنوع و یا تکلیف شده است و سایر تخلفات کارمندان دستگاه‌های اجرایی و تعیین مجازات آن‌ها طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری -مصوب ۱۳۷۲- می‌باشد. «به استثناء ماده (۹۱) که ترتیب آن در این ماده مشخص شده است».

ماده ۹۸- خروج از تابعیت ایران و یا قبول تابعیت کشور بیگانه به شرط گواهی وزارت امور خارجه موجب انفصال از خدمات دولت خواهد بود.

ماده ۹۹- پرداخت اضافه‌کاری تنها در قبال انجام کار اضافی در ساعات غیر اداری مجاز می‌باشد و هرگونه پرداخت تحت این عنوان بدون انجام کار اضافی در حکم تصرف غیرقانونی وجوه و اموال عمومی است.

ماده ۱۰۰- آیین‌نامه‌های اجرایی این فصل با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فصل سیزدهم- تأمین اجتماعی

ماده ۱۰۱- کلیه کارمندان پیمانی دستگاه‌های اجرایی از لحاظ برخورداری از مزایای تأمین اجتماعی نظیر بازنشستگی، از کارافتادگی، فوت، بیکاری، درمان با رعایت این قانون مشمول قانون تأمین اجتماعی می‌باشند و کارمندان رسمی را که پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، می‌توان برای مشاغل حاکمیتی در دستگاه‌های اجرایی استخدام نمود از لحاظ برخورداری از مزایای تأمین اجتماعی حسب تقاضای خود، مشمول قانون تأمین اجتماعی یا قوانین بازنشستگی مورد عمل دستگاه اجرایی ذی‌ربط قرار می‌گیرند.

ماده ۱۰۲- کارمندان می‌توانند در صورت تمایل به‌جای سازمان تأمین اجتماعی یا سازمان بازنشستگی کشوری مشمول مقررات یکی دیگر از صندوق‌های بیمه‌ای قرار گیرند. در این صورت سهم کارفرمایی دولت برای خدمات تأمین اجتماعی حداکثر به میزان سهم کارفرمایی مقررات قانون تأمین اجتماعی می‌باشد و مابه‌التفاوت توسط کارمندان پرداخت می‌گردد. این قبیل کارمندان از لحاظ بازنشستگی، وظیفه، از کارافتادگی و نظایر آن مشمول مقررات صندوقی که انتخاب کرده‌اند می‌باشند. تغییر صندوق در طول مدت قرارداد فقط یک بار امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی نحوه تغییر صندوق‌ها با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۰۳- دستگاه اجرایی با داشتن یکی از شرایط زیر می‌تواند کارمند خود را بازنشسته نماید:

الف) حداقل سی سال سابقه خدمت برای مشاغل غیرتخصصی و سی و پنج سال برای مشاغل تخصصی با تحصیلات دانشگاهی کارشناسی ارشد و بالاتر با درخواست کارمند برای سنوات بالاتر از ۳۰ سال.

تبصره- ایثارگرانی که به موجب قوانین و مقررات مربوط از امتیاز یک مقطع تحصیلی بالاتر برخوردارند نیز با داشتن مدرک کارشناسی، مشمول حکم این ماده می‌باشند و می‌توانند تا سی و پنج سال خدمت نمایند.^۱

ب) حداقل شصت سال سن و حداقل بیست و پنج سال سابقه خدمت با بیست و پنج روز حقوق. تبصره ۱- سابقه مذکور در بند الف) و همچنین شرط سنی مزبور در بند «ب» برای متصدیان مشاغل سخت و زیان‌آور و جانبازان و معلولان تا پنج سال کمتر می‌باشد و شرط سنی برای زنان منظور نمی‌گردد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی مکلفند کارمندانی که دارای سی سال سابقه خدمت برای مشاغل غیرتخصصی و شصت سال سن و همچنین کارمندانی که دارای سی و پنج سال سابقه خدمت برای مشاغل تخصصی و شصت و پنج سال سن می‌باشند را رأساً و بدون تقاضای کارمندان بازنشسته نمایند.

تبصره ۳- دستگاه‌های اجرایی موظفند کارمندانی را که دارای شصت و پنج سال سن و حداقل بیست و پنج سال سابقه خدمت می‌باشند را بازنشسته کنند. سقف سنی برای متصدیان مشاغل تخصصی هفتاد سال است. کارمندان تخصصی فوق‌الذکر که سابقه خدمت آن‌ها کمتر از بیست و پنج سال است، در صورتی که بیش از بیست سال سابقه خدمت داشته باشند می‌توانند تا رسیدن به بیست و پنج سال سابقه، ادامه خدمت دهند و در غیر این صورت بازخرید می‌شوند.

ماده ۱۰۴- در هنگام تعیین حقوق بازنشستگی به کارمندانی که بیش از سی سال خدمت دارند به ازاء هر سال خدمت مازاد بر سی سال، دو و نیم درصد (۵/۲) رقم تعیین شده حقوق بازنشستگی علاوه بر حقوق تعیین شده محاسبه و پرداخت خواهد گردید.

ماده ۱۰۵- منظور از سابقه خدمت در این قانون برای بازنشستگی، آن مدت از سوابق خدمت کارمندان می‌باشد که در حالت اشتغال به صورت تمام وقت انجام شده و کسور مربوط را پرداخت نموده یا می‌نماید و مرخصی استحقاقی و استعلاجی و مدت خدمت نیمه وقت بانوان به استناد قانون

۱- این تبصره بر اساس قانون اصلاح بند الف) ماده (۱۰۳) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۲۴ به این ماده الحاق شده است.

راجع به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب ۱۳۶۲- (مشروط بر این که کسور بازنشستگی به طور کامل پرداخت شده باشد) و مدت خدمت نظام وظیفه به عنوان سابقه خدمت کارمندان محسوب می‌گردد. تبصره- مدت خدمت کارمندانی که در ابتداء یا حین خدمت به تحصیل مقاطع رسمی آموزشی یا معادل آن اشتغال می‌یابند و از مزایای تحصیلات مربوطه بهره‌مند می‌شوند جزء سابقه خدمت برای بازنشستگی منظور نمی‌گردد، مگر آن که همراه با تحصیل حداقل سه چهارم از وقت اداری را به انجام وظایف محوله اشتغال داشته باشند. مأموریت‌های تحصیلی و تعهدات خدمتی تحصیلی با رعایت ماده (۶۱) این قانون با موافقت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور انجام می‌گیرد. ماده ۱۰۶- مبنای محاسبه کسور بازنشستگی و برای محاسبه حقوق بازنشستگی کارمندان مشمول این قانون، حقوق ثابت به اضافه فوق‌العاده‌های مستمر و فوق‌العاده بند «۱۰» ماده (۶۸) این قانون می‌باشد.

تبصره- کارمندان دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون که از نظر بیمه و بازنشستگی تابع مقررات صندوق تأمین اجتماعی هستند و قبل از تصویب این قانون از مزایای غیرمستمر آنان کسور بازنشستگی برداشت شده است می‌توانند کسور مربوطه اعم از سهم کارمند و کارفرما را یک‌جا از صندوق تأمین اجتماعی دریافت نمایند و یا حسب تقاضا، مطابق مقررات مربوط، به نسبت سال‌های پرداخت کسور، قابل احتساب در حقوق بازنشستگی آنان خواهد بود. دستورالعمل اجرایی این تبصره از سوی معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی با هماهنگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و ابلاغ خواهد شد.^۱

ماده ۱۰۷- به کارمندان مشمول این قانون که بازنشسته می‌شوند به ازاء هر سال خدمت، یک ماه آخرین حقوق و مزایای مستمر (تا سی سال) به اضافه وجوه مربوط به مرخصی‌های ذخیره شده پرداخت خواهد شد. آن قسمت از سابقه خدمت کارمند که در ازاء آن وجوه بازخریدی دریافت نموده‌اند از سنوات خدمتی که مشمول دریافت این وجوه می‌گردد کسر می‌شود.

ماده ۱۰۸- کارمندانی که تا قبل از تصویب این قانون به استخدام درآمده و از نظر بازنشستگی مشمول صندوق بازنشستگی کشوری می‌باشند، با رعایت احکام پیش‌بینی شده در این فصل تابع صندوق خود می‌باشند و یا در صورتی که پس از اجراء این قانون به استخدام رسمی درآیند و این

۱- این تبصره بر اساس قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۶) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ به این ماده الحاق و توسط قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰ اصلاح شده است.

صندوق را انتخاب کنند با رعایت احکام مذکور در این قانون مشمول سایر مقررات قانونی قبلی خواهند بود.

ماده ۱۰۹- از تاریخ تصویب این قانون، حقوق کلیه بازنشستگان، وظیفه‌بگیران یا مستمری‌بگیران صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری که تا پایان سال ۱۳۸۵ بازنشسته یا از کارافتاده و یا فوت نموده‌اند در صورتی که کم‌تر از حاصل ضرب ضریب ریالی که با توجه به شاخص هزینه زندگی در لایحه بودجه سالیانه پیش‌بینی می‌گردد با رعایت ماده (۱۲۵) و ارقام مذکور در جداول بندهای «الف» و «ب» این ماده و تبصره‌های مربوط باشد تا این میزان افزایش می‌یابد.

الف) حقوق بازنشستگی، از کارافتادگی یا فوت کارمندان کشوری براساس امتیاز ردیف آخرین گروه شغلی مربوط در ضریب ریالی فوق‌الذکر و براساس سی سال سنوات خدمت مطابق جدول و احکام زیر خواهد بود.

امتیاز مربوطه	گروه شغلی
۴۰۰۰	۱ و ۲
۴۵۰۰	۳
۵۰۰۰	۴
۵۵۰۰	۵
۶۰۰۰	۶
۶۵۰۰	۷
۷۰۰۰	۸
۷۵۰۰	۹
۸۰۰۰	۱۰
۸۵۰۰	۱۱
۹۰۰۰	۱۲
۹۵۰۰	۱۳
۱۰۰۰۰	۱۴
۱۰۵۰۰	۱۵
۱۱۰۰۰	۱۶
۱۱۵۰۰	۱۷
۱۲۰۰۰	۱۸
۱۲۵۰۰	۱۹
۱۳۰۰۰	۲۰

امتیاز مربوط به تعیین حقوق بازنشستگی مقامات موضوع تبصره (۲) ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارمندان دولت و هم‌ترازان آن‌ها که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، تصدی مقامات را به‌عهده داشته و بازنشسته شده‌اند به شرح زیر خواهد بود:

۱۴۵۰۰	مقامات موضوع بند الف
۱۵۵۰۰	مقامات موضوع بند ب
۱۶۵۰۰	مقامات موضوع بند ج
۱۷۵۰۰	مقامات موضوع بند د
۱۹۰۰۰	مقامات موضوع بند هـ

ب) حقوق بازنشستگی، وظیفه و یا فوت کارمندان نیروهای مسلح براساس امتیاز ردیف جایگاه شغلی مربوط در ضریب ریالی مذکور در این ماده و براساس سی سال سنوات خدمت مطابق جدول و احکام زیر خواهد بود:

عنوان درجه یا رتبه شغلی	امتیاز	عنوان درجه یا رتبه شغلی	امتیاز	عنوان درجه یا رتبه شغلی	امتیاز
سرهنگ یا رتبه ۱۶	۱۲۶۰۰	ستوان سوم یا رتبه ۱۰	۹۰۰۰	سر جوخه یا رتبه ۴	۵۴۰۰
سرتیپ ۲ یا رتبه ۱۷	۱۳۲۰۰	ستوان دوم یا رتبه ۱۱	۹۶۰۰	گروه‌بان ۳ یا رتبه ۵	۶۰۰۰
سرتیپ یا رتبه ۱۸	۱۳۸۰۰	ستوان یکم یا رتبه ۱۲	۱۰۲۰۰	گروه‌بان ۲ یا رتبه ۶	۶۶۰۰
سرلشگر یا رتبه ۱۹	۱۴۴۰۰	سروان یا رتبه ۱۳	۱۰۸۰۰	گروه‌بان ۱ یا رتبه ۷	۷۲۰۰
سپهبد یا رتبه ۲۰	۱۵۰۰۰	سرگرد یا رتبه ۱۴	۱۱۴۰۰	استوار دوم یا رتبه ۸	۷۸۰۰
ارتشبد	۱۵۶۰۰	سرهنگ ۲ یا رتبه ۱۵	۱۲۰۰۰	استوار یکم یا رتبه ۹	۸۴۰۰

تبصره ۱- مشمولان بندهای «الف و ب» این ماده که در طول دوران خدمت حداقل به مدت (۲) سال دارای سمت‌های مدیریتی بوده‌اند، درصدهای زیر حسب مورد و براساس جدول بند «الف» به امتیاز حقوق آنان اضافه خواهد شد:

مشاغل سرپرستی و هم‌تراز	۵ درصد
معاونین مدیر کل و هم‌تراز آنان	۱۰ درصد
مدیران کل و هم‌تراز آنان	۱۵ درصد
مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره شرکت‌های دولتی	۲۰ درصد
مقامات موضوع تبصره‌های «۲» و «۳» ماده (۱) ن.ه.پ	۲۵ درصد

تبصره ۲- بازنشستگان و وظیفه‌بگیران که سابقه پرداخت کسور بازنشستگی آن‌ها بیش از سی سال است به ازاء هر سال (تا ده سال) دو و نیم درصد (۲,۵٪) به ارقام فوق‌الذکر اضافه می‌گردد و افرادی که سابقه پرداخت کسور بازنشستگی آن‌ها کم‌تر از سی سال است (تا پانزده سال) به ازاء هر سال دو

و نیم درصد (۲,۵٪) از ارقام فوق‌الذکر کسر می‌گردد مشروط بر این‌که میزان حقوق بازنشستگی یا وظیفه آنان از حداقل حقوق بازنشستگی کمتر نگردد.

تبصره ۳- کارمندی که به استناد مواد (۸۰) و (۸۳) قانون استخدام کشوری و مواد (۱۵۷)، (۱۵۸) و (۱۵۹) قانون آجا و موارد مشابه قانون سپاه و ناجا حقوق وظیفه یا مستمری دریافت می‌دارند، در صورتی که سابقه پرداخت کسور بازنشستگی آن‌ها کم‌تر از سی سال باشد مدت سابقه منظور شده آنان مطابق قوانین و مقررات مورد عمل که تعیین شد لازم‌الاجراء است.

تبصره ۴- کمک هزینه عائله‌مندی و اولاد بازنشستگان و وظیفه‌بگیران معادل شاغلین افزایش می‌یابد و با این افزایش حکم ماده (۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ و اصلاحات بعدی آن لغو می‌گردد.

تبصره ۵- هر کدام از بازنشستگان و وظیفه‌بگیران چنان‌چه براساس مقررات مورد عمل قبلی بیش از ارقام فوق‌الذکر دریافت می‌نمایند همان ارقام ملاک پرداخت می‌باشد.

تبصره ۶- درجات سابق نظامیان منفک از خدمت که در جدول بند «ب» این ماده نمی‌باشد به شرح زیر تطبیق می‌یابد:

الف) ستوان یار سوم و ستوان یار دوم، افسریار	معادل ستوان سوم
ب) ستوان یار یکم، همافر سوم، همافر دوم	معادل ستوان دوم
ج) همافر یکم	معادل ستوان یکم
د) سرهمافر سوم	معادل سروان
هـ) سرهمافر دوم	معادل سرگرد
و) سرهمافر یکم	معادل سرهنگ دوم

تبصره ۷- به هر یک از مشمولان موضوع بند «ب» که در طول دوران خدمت حداقل به مدت دو سال دارای عناوین شغلی فرماندهی، ریاست و مدیریت بوده‌اند، درصدی از جدول شماره (دو) به شرح زیر به حقوق آنان اضافه خواهد شد:

کارمندان در رتبه شغلی ۸ الی ۹	۵ درصد
کارمندان در رتبه شغلی ۱۰ الی ۱۳	۱۰ درصد
کارمندان در رتبه شغلی ۱۴ الی ۱۶	۱۵ درصد
کارمندان در رتبه شغلی ۱۷ و ۱۸	۲۰ درصد
کارمندان در رتبه شغلی ۱۹ و به بالا	۲۵ درصد

تبصره ۸- کلیه نظامیان بالاتر از درجه سرهنگی که از تاریخ ۱۳۵۸/۱/۱۵ به بعد در خدمت نیروهای مسلح نبوده‌اند و احکام خاص قضایی برای آنان تعیین نشده است، صرفاً از حقوق ردیف درجه سرهنگی برخوردار خواهند شد و مشمول سایر تبصره‌های این بند نخواهند شد.

تبصره ۹- مشمولین قانون حالت اشتغال مصوب ۱۳۷۲- مجلس شورای اسلامی از مقررات این دستورالعمل مستثنی می‌باشند.

ماده ۱۱۰- از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ حقوق کلیه بازنشستگان، موظفین یا مستمری بگیران اعضاء هیأت علمی و قضات که بازنشسته، از کارافتاده و فوت شده‌اند در صورتی که کم‌تر از حاصل ضرب ضریب ریالی موضوع ماده (۱۰۹) این قانون با رعایت ماده (۱۲۵) و ارقام مذکور در جداول بندهای (الف) و (ب) این ماده و تبصره‌های مربوط باشد تا این میزان افزایش می‌یابد:

الف) حقوق بازنشستگی، موظفین یا مستمری بگیران اعضاء هیأت علمی براساس امتیاز ردیف آخرین مرتبه علمی و بر اساس سی سال سنوات خدمت مطابق جدول و احکام زیر خواهد بود:

مرتبه علمی	امتیاز
مربی آموزش‌یار و پژوهش‌یاران	۹۵۰۰
مربی	۱۱۰۰۰
استادیار	۱۴۰۰۰
دانش‌یار	۱۶۰۰۰
استاد	۱۸۰۰۰

ب) حقوق بازنشستگی، موظفین یا مستمری بگیران قضات مطابق جدول و احکام زیر خواهد بود:

گروه	امتیاز
یک	۸۵۰۰
دو	۹۵۰۰
سه	۱۰۵۰۰
چهار	۱۱۵۰۰
پنج	۱۲۵۰۰
شش	۱۳۵۰۰
هفت	۱۵۰۰۰
هشت	۱۶۰۰۰

تبصره ۱- در محاسبه امتیاز حقوق مبنای دارندگان مشاغل قضایی با کم‌تر از مدرک لیسانس و معادل آن (موضوع ماده واحده قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند) پنج درصد (۵٪) از امتیاز گروه شغلی آنان کسر خواهد شد.

تبصره ۲- در محاسبه امتیاز حقوق دارندگان پایه قضایی در صورت داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا معادل آن در رشته‌های قابل قبول برای قضات پنج درصد (۵٪) و برای مدرک تحصیلی دکترا یا معادل آن در همان رشته‌ها ده درصد (۱۰٪) به امتیاز گروه شغلی آنان اضافه می‌گردد.

تبصره ۳- علاوه بر امتیازات فوق به متصدیان مشاغل مدیریت و سرپرستی در صورت داشتن مسؤولیت‌های زیر حداقل به مدت دو سال در طول دوران خدمت درصدهای زیر حسب مورد به امتیاز حقوق آنان اضافه خواهد شد. برای سنوات کم‌تر از دو سال نیز به همان نسبت محاسبه و پرداخت خواهد شد.

۱- دادستان نظامی استان، دادستان عمومی (غیر از تهران)، رئیس دادگستری شهرستان، دادستان انقلاب اسلامی استان، رئیس دادگاه حقوقی ۲ مستقل به مأخذ پنج درصد (۵٪).

۲- مدیران کل، رئیس سازمان قضائی نیروهای مسلح مرکز استان (غیر از تهران)، دادستان نظامی تهران، رئیس کل دادگستری استان، رئیس شعبه اول دادگاه انقلاب اسلامی تهران به مأخذ ده درصد (۱۰٪).

۳- معاونان رئیس قوه قضاییه و معاونان وزیر دادگستری، رئیس دیوان عدالت اداری، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، دادستان انتظامی قضات، رئیس سازمان قضائی نیروهای مسلح، دادستان تهران، رئیس کل دادگستری استان تهران به مأخذ پانزده درصد (۱۵٪) حقوق مبنای.

۴- رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور به مأخذ بیست درصد (۲۰٪).

تبصره ۴- تبصره‌های «۱»، «۲»، «۳»، «۴»، «۵» و «۶» ماده (۱۰۹) در مورد مشمولین این ماده لازم‌الاجراء می‌باشد.

ماده ۱۱۱- به منظور یک‌نواختی و هماهنگ‌سازی سایر حمایت‌های قانونی مشترکین، کلیه صندوق‌های بازنشستگی دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون، بندهای زیر لازم‌الاجراء خواهد بود.

۱- کلیه شاغلین و بازنشستگان مشترک صندوق‌های بازنشستگی می‌توانند والدین تحت تکفل خود را در صورتی که تحت پوشش هیچ یک از بیمه‌های خدمات درمانی نباشند، تحت پوشش بیمه خدمات درمانی خود قرار دهند.

۲- فرزندان اناث مشروط بر آن‌که ورثه قانونی باشند، در صورت نداشتن شغل یا شوهر و فرزندان ذکور مشروط بر آن‌که ورثه قانونی باشند تا بیست سالگی و در صورت اشتغال به تحصیلات دانشگاهی تا بیست و پنج سالگی از کمک هزینه اولاد، بیمه و یا مستمری والدین خود برخوردار می‌گردند.

ماده ۱۱۲- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلفند، آیین‌نامه نحوه تطبیق و تعیین حقوق بازنشستگان، موظفین یا مستمری‌بگیران آن دسته از دستگاه‌های اجرایی که مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت مصوب ۱۳۷۰ نبوده‌اند را با جدول بند «الف» ماده (۱۰۹) این قانون و احکام مربوط تهیه و حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران برسانند.^۱

ماده ۱۱۳- دولت مکلف است تا پایان قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خصوص تجمیع کلیه صندوق‌های بازنشستگی اعم از کشوری و تأمین اجتماعی در سازمان تأمین اجتماعی اقدامات قانونی لازم را به عمل آورد. سازمان مذکور زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است و وزیر در برابر مراجع قانونی ذی‌ربط پاسخگو می‌باشد.^۲

فصل چهاردهم- شورای عالی اداری و شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی
ماده ۱۱۴- به‌منظور ایجاد تحول در نظام اداری کشور در ابعاد، نقش و اندازه دولت، ساختار تشکیلاتی و نظام‌های استخدامی، مدیریت منابع انسانی، روش‌های انجام کار و فناوری اداری و ارتقاء و حفظ کرامت مردم و نیل به نظام اداری و مدیریتی کارا، بهره‌ور و ارزش‌افزا، پاسخ‌گو، شفاف و عاری از فساد و تبعیض، اثربخش، نتیجه‌گرا و مردم‌سالار، شورای عالی اداری با ترکیب و اختیارات زیر تشکیل می‌گردد.

اعضاء شورای یاد شده عبارتند از:

- ۱- رئیس‌جمهور (رئیس شورا) که در غیاب او معاون اول وی ریاست شورا را برعهده خواهد داشت؛
- ۲- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (عضو و دبیر شورا)؛
- ۳- وزراء آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار و امور اجتماعی و سه نفر از وزراء بخش‌های دیگر به انتخاب هیأت وزیران؛

۱- این ماده بر اساس قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰ اصلاح شده است.

۲- این ماده بر اساس قانون اصلاح ماده (۱۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و چگونگی تعیین مدیریت سازمان تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های درمانی مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۰۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی اصلاح شده است.

- ۴- وزیر یا رئیس دستگاه مستقل ذی‌ربط حسب مورد؛
  - ۵- دو نفر از استانداران به انتخاب استانداران سراسر کشور؛
  - ۶- دو نفر صاحب‌نظر در رشته حقوق اداری و مدیریت به انتخاب رئیس‌جمهور؛
  - ۷- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر؛
- دبیرخانه شورا در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور خواهد بود و سازمان مسؤول نظارت بر حسن اجراء تصمیمات مربوط می‌باشد. مصوبات این شورا پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجراء است.
- ماده ۱۱۵- وظایف و اختیارات شورای یاد شده به شرح زیر می‌باشد:
- ۱- اصلاح ساختار تشکیلات دستگاه‌های اجرایی به استثناء دستگاه‌هایی که احکام آن‌ها در قانون اساسی آمده و یا به امر امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری تأسیس شده است؛
  - ۲- تجدیدنظر در ساختار داخلی دستگاه‌های اجرایی به‌منظور ایجاد انسجام تشکیلاتی و حذف وظایف موازی، مشابه و تکراری؛
  - ۳- تفکیک وظایف اجرایی از حوزه‌های ستادی دستگاه‌های اجرایی و محدود نمودن فعالیت حوزه‌های ستادی به اعمال حاکمیت و امور مدیریتی و راهبردی، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، نظارت و کنترل و انتقال وظایف اجرایی به واحدهای استانی، شهرستانی و سایر سطوح جغرافیایی و اصلاح ساختار تشکیلاتی متناسب با تغییرات به‌عمل آمده؛
  - ۴- تنظیم دستورالعمل در مورد ادغام واحدهای استانی و شهرستانی وابسته به هر یک از وزارت‌خانه‌ها در یک واحد سازمانی؛
  - ۵- بررسی تعیین نقش و اندازه دولت و اتخاذ ضوابط و سیاست‌های مناسب برای کوچک‌سازی دولت در چهارچوب سیاست‌های کلان و قوانین مربوطه؛
  - ۶- بررسی و موافقت با ایجاد هرنوع دستگاه اجرایی قبل از ارائه به مراجع ذی‌ربط مذکور در این قانون؛
  - ۷- بازنگری و اصلاح نظام تصمیم‌گیری شوراها و کمیته‌های کشور به‌نحوی که ضمن ارتقاء کیفی و کوتاه نمودن مراحل آن، مراجع و نهادهای تصمیم‌گیرنده موازی و غیرضرور حذف شوند؛
  - ۸- تدوین مقررات لازم برای اجراء صحیح احکام این قانون؛
  - ۹- شناسایی و واگذاری وظایف، امور و فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های اجرایی به شهرداری‌ها و بخش غیردولتی با هدف رهاسازی دولت از تصدی‌های غیرضرور و هم‌چنین تعیین نحوه ارتباط و تنظیم مناسبات نظام اداری با شوراهای اسلامی روستا، بخش و شهر، شهرستان و استان؛

۱۰- اصلاح و مهندسی مجدد سیستم‌ها، روش‌ها و رویه‌های مورد عمل در دستگاه‌های اجرایی با گرایش ساده‌سازی مراحل انجام کار، خودکارسازی عملیات و کاهش میزان ارتباط کارمندان با مراجعه‌کنندگان، افزایش رضایت مراجعان، کاهش هزینه‌های اداری و اقتصادی نمودن فعالیت‌ها؛
۱۱- تصویب طرح‌های لازم برای ارتقاء بهره‌وری و کارآیی نیروی انسانی و مدیریت دستگاه‌های اجرایی؛

۱۲- تصویب مقررات لازم در جهت بهینه‌سازی ساختار، ترکیب و توزیع نیروی انسانی بخش دولتی؛
۱۳- تصویب دستورالعمل‌های مربوط به تعیین تکلیف نیروی انسانی دستگاه‌هایی که ادغام، منحل، واگذار و یا وظایف آن‌ها به دیگر دستگاه‌ها منتقل می‌شود؛

۱۴- تصویب دستورالعمل ناظر بر بهره‌برداری مطلوب از فضاها و تجهیزات و وسائط نقلیه اداری، جابه‌جایی و تأمین ساختمان‌های اداری؛

۱۵- پیشنهاد منابع موردنیاز برای تحقق برنامه‌های تحول نظام اداری و طرح‌های مصوب شورا که نیاز به منابع جدید دارد.

تبصره- ایجاد هرگونه دستگاه‌های اجرایی جدید بر اساس پیشنهاد دستگاه‌های ذی‌ربط موکول به تأیید شورای عالی اداری و تصویب هیأت وزیران و با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.
ماده ۱۱۶- شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی که در این قانون شورای توسعه مدیریت نامیده می‌شود برای انجام وظایف ذیل و با ترکیب مذکور در این ماده تشکیل می‌گردد.

الف- ترکیب شورا:

- ۱- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (رئیس شورا)؛
  - ۲- دونفر از معاونین شاغل با تجربه مرتبط وزارتخانه‌ها به مدت چهار سال؛
  - ۳- دونفر صاحب‌نظر در زمینه مدیریت و حقوق اداری به مدت چهار سال؛
  - ۴- یک نفر از معاونین تخصصی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور؛
  - ۵- یک نفر از اعضای کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی با معرفی کمیسیون به تصویب مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر؛
  - ۶- معاون ذی‌ربط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌عنوان دبیر شورا؛
- اعضاء مذکور در بندهای (۲)، (۳) و (۴) بنابه پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید رئیس‌جمهور انتخاب می‌گردند.

۷- وزیر کار و امور اجتماعی.

ب- وظایف و اختیارات:

- ۱- بررسی و تصویب تعاریف و شرح وظایف رشته‌های شغلی؛
  - ۲- بررسی و تصویب شرایط احراز رشته‌های شغلی و نحوه تخصیص آنها به طبقات جداول حقوق؛
  - ۳- بررسی و تصویب دستورالعمل‌ها و رویه‌هایی که به موجب این قانون در صلاحیت شورا قرار می‌گیرد؛
  - ۴- هماهنگی در اظهارنظر و پاسخ‌گویی به استعلامات و ابهامات اداری و استخدامی دستگاه‌های اجرایی در اجراء مفاد این قانون؛
  - ۵- ایجاد رویه‌های واحد اداری و استخدامی در چهارچوب مقررات این قانون؛
  - ۶- اتخاذ تصمیم در خصوص از کارافتادگی و فوت به سبب انجام وظیفه و سایر امور مربوط، برای کارمندی که تابع صندوق بازنشستگی کشوری می‌باشند؛
  - ۷- سایر مواردی که از طرف رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و یا وزراء در ارتباط با تعهدات این قانون برای کسب نظر مشورتی ارجاع می‌شود؛
  - ۸ - آیین‌نامه نحوه اداره شورای تخصصی با پیشنهاد سازمان مدیریت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- سایر وظایفی که طبق قانون به عهده شورای امور اداری و استخدامی کشور بوده است با تأیید رئیس‌جمهور.
- تصمیمات این شورا پس از تأیید رئیس‌جمهور برای دستگاه‌های مشمول این قانون لازم‌الاجراء است.
- فصل پانزدهم - مقررات مختلف
- ماده ۱۱۷- کلیه دستگاه‌های اجرایی به استثناء نهادها، مؤسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام رهبری اداره می‌شوند، وزارت اطلاعات، نهادهای عمومی غیردولتی که با تعریف مذکور در ماده (۳) تطبیق دارند، اعضاء هیأت علمی و قضات، دیوان محاسبات، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان رهبری مشمول مقررات این قانون می‌شوند و در خصوص نیروهای نظامی و انتظامی مطابق نظر مقام معظم رهبری عمل می‌شود.^۱

۱- نامه اصلاحی ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۰۷/۰۸: نظر به این که مطابق نامه شماره ۵۰/۱۱۳۹۳۵/د مورخ ۱۳۸۶/۸/۱ رئیس محترم کمیسیون مشترک بررسی لایحه مدیریت خدمات کشوری عبارت «هیأت‌های مستشاری» در ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری زائد بوده و باید حذف شود، لذا خواهشمند است دستور اقدام عاجل صادر فرمائید.

تبصره ۱- حقوق و مزایای قضات تابع قانون نظام هماهنگ پرداخت کارمندان دولت مصوب ۱۳۷۰ می‌باشد و جدول موضوع ماده (۱۴) قانون مذکور در خصوص اعداد مبنای گروه آنان به ترتیب به (۱۲) و (۲۰۰) افزایش می‌یابد.

تبصره ۲- به قضات نظامی سازمان قضایی نیروهای مسلح در مدتی که در پست‌های قضائی انجام وظیفه می‌نمایند، معادل مابه‌التفاوت مجموع دریافتی آنان تا هشتاد درصد (۸۰٪) حقوق و مزایای مستمر قضات هم‌تراز دادگستری، فوق‌العاده ویژه پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- در صورت موافقت فرماندهی کل قوا برای برخورداری کارکنان نیروهای مسلح از مقررات فصل دهم و سیزدهم این قانون، حداقل و حداکثر دریافتی آنان با رعایت مقررات ماده (۱۳۶) قانون آجا، امتیازات متعلقه به شغل و شاغل با توجه به کیفیت خاص خدمتی در نیروهای مسلح با ضریب (۱/۲) محاسبه و پرداخت می‌گردد. کارمندان نیروهای انتظامی کماکان از فوق‌العاده سختی کار طبق مقررات استخدامی این نیرو علاوه بر فوق‌العاده‌های مذکور در فصل دهم این قانون برخوردار می‌باشند.

تبصره ۴- کارمندانی که با رعایت ماده (۱۲۴) مطابق قانون کار جمهوری اسلامی ایران در دستگاه‌های اجرایی اشتغال دارند از شمول این قانون مستثنی می‌باشند.

تبصره ۵- کارمندان سیاسی و کارمندان شاغل در پست‌های سیاسی وزارت امور خارجه مشمول مقررات تشکیلاتی، استخدامی، مالی و انضباطی وزارت امور خارجه مصوب ۱۳۵۲ می‌باشند و کارمندان غیرسیاسی شاغل در پست‌های پشتیبانی از این قانون تبعیت خواهند نمود.

ماده ۱۱۸- دستگاه‌های اجرایی موظفند کلیه اطلاعات و اسناد و مدارک مربوط را در موارد لازم در اختیار سازمان قرار دهند و دستورالعمل‌های این سازمان در چهارچوب مفاد این قانون و آیین‌نامه‌های مربوط برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراء می‌باشد.

ماده ۱۱۹- آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به اجراء مفاد این قانون حداکثر ظرف مدت یک سال (به استثناء مواردی که در این قانون برای آن زمان دیگری مشخص شده است) با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۰- کارمندان رسمی در یکی از حالات ذیل قرار خواهند داشت:

الف- اشتغال در یکی از پست‌های سازمانی؛

ب- مرخصی استعلاجی، استحقاقی و بدون حقوق؛

ج- آماده به خدمت به‌موجب ماده (۱۲۲) این قانون؛

د- انتقال یا مأموریت به دستگاه‌های اجرایی دیگر و یا مأموریت آموزشی برای طی دوره‌های آموزش کوتاه مدت و یا کارآموزی؛

ه- انفصال موقت یا دائم و یا اخراج به موجب احکام قطعی مراجع قضایی و یا هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و یا احکام ماده (۹۱) این قانون؛

و- استعفاء و بازخریدی به موجب احکام مذکور در این قانون و قانون رسیدگی به تخلفات اداری؛

ز- سایر حالات که در قانون رسیدگی به تخلفات اداری و سایر قوانین پیش‌بینی شده است.

ماده ۱۲۱- آیین‌نامه اجرایی نحوه انتقال و مأموریت کارمندان مشمول این قانون به سایر دستگاه‌های اجرایی و مرخصی بدون حقوق شامل نحوه احتساب سوابق خدمت و نحوه پرداخت حقوق و مزایا و ارتباط سازمانی و سایر موارد مربوط با رعایت مفاد این قانون به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۲- کارمندان رسمی دستگاه‌های اجرایی در حالات زیر به صورت آماده به خدمت که مدت آن حداکثر یک سال خواهد بود درمی‌آیند:

۱- انحلال دستگاه اجرایی ذی‌ربط؛

۲- حذف پست سازمانی کارمندان؛

۳- نبود پست سازمانی بعد از اتمام مأموریت یا مرخصی بدون حقوق؛

۴- کارمندانی که براساس تصمیم مراجع مذکور در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری یا مراجع قضایی از خدمت معلق یا آماده به خدمت شده باشند.

تبصره ۱- در دوران آمادگی به خدمت، به کارمندان مزبور حقوق ثابت پرداخت خواهد شد و در صورت عدم اشتغال در دستگاه‌های اجرایی دیگر، کارمندان آماده به خدمت در صورت دارا بودن شرایط بازنشستگی، بازنشسته و در غیر این صورت با دریافت یک ماه و نیم حقوق و مزایای مستمر به ازاء هر سال سابقه خدمت و وجوه مرخصی‌های ذخیره شده بازخرید خواهند شد.

تبصره ۲- کارمندانی که براساس حکم مراجع قضایی و یا هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری از اتهام مربوط براءت حاصل نمایند، حقوق و مزایای مستمر مربوط را برای مدت آمادگی به خدمت دریافت خواهند نمود.

ماده ۱۲۳- کلیه اختیارات قانونی دستگاه‌های اجرایی و شوراها و مجامع و عناوین مشابه برای ایجاد هرگونه دستگاه اجرایی از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون لغو می‌گردد.

ماده ۱۲۴- به کارگیری نیروی انسانی در برخی از مشاغل که سازمان اعلام می‌دارد در سقف پست‌های سازمانی مصوب و مجوزهای استخدامی براساس قانون کار امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره- مجموع دریافتی کارمندانی که به‌موجب قانون کار در دستگاه‌های اجرایی شاغل می‌باشند نباید از (۱/۲) برابر حقوق و مزایای کارمندان مشابه تجاوز کند.

ماده ۱۲۵- ضرایب حقوق مذکور در فصول دهم و سیزدهم به تفکیک هر فصل، متناسب با احکام این قانون در اولین سال اجراء پانصد ریال تعیین می‌گردد و در سال‌های بعد، حداقل به اندازه نرخ تورم که هر ساله از سوی بانک مرکزی اعلام می‌گردد، افزایش می‌یابد.^۱

ماده ۱۲۶- بار مالی هر نوع افزایش یک‌باره حقوق و مزایای کارمندان و بازنشستگان موضوع این قانون از طریق واگذاری سهام دولتی در بنگاه‌های اقتصادی قابل عرضه در بورس و همچنین اعمال پلکانی افزایش سنواتی در حد بودجه مصوب سالانه و حداکثر در طول مدت اجراء آزمایشی این قانون تأمین می‌شود.

ماده ۱۲۷- کلیه قوانین و مقررات عام و خاص به جز قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۶/۶/۵ مجلس شورای اسلامی مغایر با این قانون از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون لغو می‌گردد.^۲

۱- بند (پ) ماده ۲۸ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران: دولت در حدود اعتبارات هزینه‌ای سالانه و متناسب با نرخ تورم نسبت به تعیین ضریب حقوق کارکنان دولت اعم از مشمولان و غیرمشمولان قانون مدیریت خدمات کشوری در لوائح بودجه سنواتی اقدام کند. این حکم در طول برنامه، حاکم بر ماده (۱۲۵) قانون مدیریت خدمات کشوری خواهد بود.

۲- با توجه به آزمایشی بودن قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶، هیأت وزیران طی لایحه اصلاح و دائمی نمودن قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۶ ماده (۱۲۷) قانون را به شکل زیر اصلاح نموده است که لازم به ذکر است در صورت تصویب مجلس شورای اسلامی تبدیل به قانون لازم‌الاجرا می‌شود:

ماده ۱۲۷- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون:

الف- قوانین زیر در مورد مشمولین این قانون قابلیت اجرا ندارد:

۱- لایحه قانونی مربوط به حداکثر و حداقل حقوق مستخدمان شاغل و بازنشسته و آماده به خدمت -مصوب ۱۳۵۸-

۲- بند (۴) ماده (۲۰) قانون حفاظت در برابر اشعه -۱۳۶۸-

۳- قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت -مصوب ۱۳۷۰- و اصلاحات بعدی آن.

ب- قوانین زیر لغو می‌گردد:

۱- قانون مقررات استخدامی شرکت‌های دولتی -مصوب ۱۳۵۲- و اصلاحات بعدی آن

۲- قانون احتساب دوره خدمت سپاهی‌گری جزء سوابق خدمت دولتی -مصوب ۱۳۵۳-

۳- قانون پرداخت حقوق وظیفه به فرزندان مستخدمین متوفی -مصوب ۱۳۵۵-

۴- لایحه قانونی احتساب سابقه خدمت محکومان سیاسی -مصوب ۱۳۵۸- و اصلاحات بعدی

۵- لایحه قانونی نحوه انتقال مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول قانون استخدام کشوری به مؤسسات مستثنی شده از قانون مزبور و بالعکس -مصوب ۱۳۵۹-

۶- قانون راجع به اعزام مستخدمان شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی غیرمشمول قانون استخدام کشوری به‌عنوان مأمور به

وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول این قانون و سایر شرکت‌ها و مؤسسات دولتی -مصوب ۱۳۶۳-

ماده ۱۲۸- مدت زمان آزمایشی این قانون پنج سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون خواهد بود.^۱

۳-۲-۱-۲- قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۶^۲

ماده ۱- به دولت اجازه داده می‌شود به منظور تشویق پس‌انداز و حمایت از کارکنان دولت از طریق تأمین اندوخته، بنابه درخواست هر یک از مستخدمین شاغل (اعم از رسمی، ثابت و پیمانی) وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی:

الف- حساب سپرده ثابت خاصی، تحت عنوان حساب پس‌انداز سهم مستخدم، نزد یکی از بانک‌ها به نام او افتتاح و همه ماهه برابر (۳۵٪) حداقل حقوق مبنای جدول موضوع ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت را به‌عنوان پس‌انداز سهم مستخدم از دریافتی او کسر و به حساب مزبور واریز نماید.

ب- هر ماه برابر ۱۰۰٪ سهم پس‌انداز هر مستخدم موضوع بند (الف) فوق از محل اعتبارات پرسنلی دستگاه مربوط حسب مورد به‌عنوان پس‌انداز سهم دولت، یا شرکت دولتی به حساب سپرده ثابت جداگانه‌ای که به نام مستخدم افتتاح خواهد شد، واریز کند.

ج- کلیه دستگاه‌های موضوع این ماده موظفند سهم خود را در بودجه سالانه دستگاه منظور نمایند.
ماده ۲- نرخ سود علی‌الحساب متعلق به حساب‌های پس‌انداز سهم مستخدم و سهم دولت یا شرکت دولتی متناسب با مدت سرمایه‌گذاری، بارعایت مقررات قانون عملیات بانکی بدون ربا، توسط شورای پول و اعتبار تعیین خواهد شد. سود علی‌الحساب متعلق به هر یک از حساب‌های موضوع بندهای (الف) و (ب)، ماده (۱) بایستی به همان حساب واریز گردد.

ماده ۳- موجودی حساب‌های موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۱)، در زمان اشتغال مستخدم مربوط، غیرقابل برداشت می‌باشد.

۷- قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های اجرایی - مصوب ۱۳۶۶-

۸- قانون تعیین تکلیف لوائح قانون مربوط به رفع آثار محکومیت‌های سیاسی - مصوب ۱۳۶۶-

۹- قانون جذب نیروی انسانی به نقاط محروم و دورافتاده و مناطق جنگی - مصوب ۱۳۶۷-

۱۰- قانون نظام هماهنگ حقوق بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۷۳ و اصلاحات بعدی

ج- سایر قوانین و مقررات عام و خاص مغایر با این قانون لغو می‌گردد.

۱- قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۰: ماده واحده- مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و اصلاحات بعدی آن تا پایان سال ۱۳۹۵ تمدید می‌شود.

۲- این قانون بر اساس ماده (۱۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ماده ۴- کلیه موجودی حساب‌های موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۱) اعم از اصل وجوه و سود حاصل از آن‌ها در مورد مستخدمین رسمی و ثابت به هنگام بازنشستگی، بازخریدی و ازکار افتادگی یا خروج از خدمت به دلایل دیگر و در مورد مستخدمین پیمانی به هنگام لغو یا خاتمه قرارداد به طور یکجا در وجه آنان پرداخت می‌شود.

ماده ۵- در صورت فوت مستخدم، موجودی حساب پس‌انداز سهم او اعم از اصل وجوه و سود حاصل از آن‌ها بین وراث شرعی او و موجودی حساب پس‌انداز سهم دولت یا شرکت دولتی اعم از اصل و سود حاصل از آن بین وراث قانونی مستخدم متوفی موضوع ماده (۸۶) قانون استخدام کشوری تقسیم و پرداخت خواهد شد.

ماده ۶- بانک و یا بانک‌های عامل برای رفع حوائج ضروری و همچنین احداث و یا خرید مسکن طبق ضوابطی که ضمن آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده (۹) به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به مستخدمین مشمول این قانون تسهیلات بانکی اعطاء خواهند نمود.

ماده ۷- آن تعداد از وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی که دارای صندوق پس‌انداز و یا اندوخته و یا عناوین مشابه هستند، در صورتی می‌توانند از مقررات و تسهیلات مقرر در این قانون برخوردار شوند که نسبت به انحلال صندوق مربوط اقدام و سهم مستخدم و دولت یا شرکت دولتی را به ترتیب و تفکیک در حساب‌های پس‌انداز سهم مستخدم و سهم دولت و یا شرکت دولتی موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۱) واریز نمایند.

ماده ۸- وجوه پرداختی توسط شرکت‌های دولتی بابت سهم شرکت موضوع بند (ب) ماده (۱)، به‌عنوان هزینه قابل قبول از نظر مالیاتی محسوب می‌شود.

ماده ۹- شهداء، جانبازان از کارافتاده کلی و آزادگان از کارافتاده کلی مادامی که طبق مقررات مربوط ورثه و وظیفه‌بگیر داشته باشند مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۱۰- آیین‌نامه اجرایی این قانون متضمن تعیین بانک عامل و یا بانک‌های عامل، نحوه افتتاح حساب و واریز وجوه، پرداخت تسهیلات اعتباری و سایر موارد مربوط، به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان امور اداری و استخدامی کشور، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۱- شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول

این قانون می‌باشند.^۱

۱- ماده واحده قانون تسری قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت به کارکنان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۶: قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت - مصوب ۱۳۷۶ - به کارکنان نیروهای مسلح (اعم از ستاد کل

۴-۲-۱-۲- ماده واحده قانون تسری قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش به کارکنان سایر وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی مصوب ۱۳۷۵

به منظور اجرای کامل فرمان حضرت امام (ره) و اعمال سیاست واحد در گزینش‌های سراسر کشور، امر گزینش و اجرای ضوابط و مقررات مربوط به آن در کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی، شرکتهای ملی نفت و گاز و پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران، جمعیت هلال احمر، شهرداری‌ها، سازمان تأمین اجتماعی، بانک‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، مؤسسات و شرکتهایی که تمام یا قسمتی از بودجه آنها از بودجه عمومی تأمین می‌شود و همچنین گزینش کارکنانی که به دستگاه‌های مشمول قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش مأمور یا منتقل گردند و نهادهای انقلاب اسلامی تابع احکام مقرر در قانون مذکور خواهند بود.

تبصره ۱- داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیر بورسیه یا غیر متعهد خدمت و مراکز آموزش عالی غیر وابسته به دستگاه‌های مذکور در فوق، قضات و اعضاء هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (اعم از کادر نظامی و غیر نظامی، ارتش، سپاه و نیروی انتظامی) تابع احکام مربوط به خود خواهند بود.

تبصره ۲- در هر مورد که برای وزیر یا وزارت آموزش و پرورش در قانون یاد شده حکمی پیش‌بینی شده است در دستگاه‌های مذکور حسب مورد بالاترین مقام دستگاه ذی‌ربط عهده‌دار وظایف مقرر خواهد بود.

تبصره ۳- حکم تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش در مورد استفاده از امکانات شامل کلیه دستگاه‌های مشمول ماده واحده خواهد بود و در صورتی که بعضی از

نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح) بر اساس سهم دولت و پرسنل هرکدام به میزان سی و پنج درصد (۳۵٪) حداقل حقوق مبنای جدول موضوع ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت - مصوب ۱۳۷۰- تسری می‌یابد.

کلیه وجوه کسر شده از حقوق کارکنان یاد شده و مابه‌ازاء آن (سهم دولت) که بر اساس ماده (۲۰) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۶۸- و بند (د) ماده (۱۴۲) قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۹- و بند (د) ماده (۱۵۲) قانون و مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - مصوب ۱۳۷۰- صورت گرفته با احتساب سود حاصل، حسب مورد به حساب پس‌انداز ثابت هریک از کارکنان موضوع این قانون منتقل می‌شود. تاریخ اجرای این قانون از زمان تصویب خواهد بود.

شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت فاقد واحد گزینشی باشند از نیروها و امکانات موجود مربوط به گزینش دستگاه متبوع خود استفاده خواهند کرد.

۵-۲-۱-۲- قانون نظام هماهنگ حقوق بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۷۳^۱

ماده ۱- در صورتی که حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث (مجموع پرداختی به وراث) در نیروهای مسلح و کلیه دستگاه‌های مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت و مشمولان قانون تأمین اجتماعی از حداکثر مقرر در ماده (۱۶) قانون یاد شده تجاوز کند، دو سوم مبلغ مزاد علاوه بر حداکثر مزبور به‌عنوان حقوق بازنشستگی و وظیفه قابل پرداخت است.

تبصره ۱- در محاسبه حقوق بازنشستگی و وظیفه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، معدل خالص حقوق و فوق‌العاده شغل سه سال آخر خدمت آنان و سنوات خدمت مربوط ملاک عمل قرار می‌گیرد.^۲

تبصره ۲- مفاد این ماده در مورد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نیز لازم‌الاجرا است و عبارت «و در هیچ مورد از بالاترین حقوق بازنشستگی مستخدمین مشمول قانون استخدام کشور کم‌تر نخواهد بود» از قسمت اخیر ماده (۴) قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به پایه حقوق اعضای رسمی هیأت علمی (آموزشی و پژوهشی) شاغل و بازنشسته دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی - مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۶ - حذف می‌شود.

ماده ۲- حقوق بازنشستگی و وظیفه مشترکان صندوق بازنشستگی کشوری که تا تاریخ اجرای این قانون بازنشسته، از کارافتاده یا فوت شده‌اند، به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- تعیین حقوق مینا بر اساس جدول حقوق موضوع ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت و تعیین فوق‌العاده شغل مربوط با رعایت مقررات جاری و مورد عمل شاغلان دستگاه مربوط.

ب- اعمال سه درصد (۳٪) افزایش حقوق مینا در ازای هر سال خدمتی که ملاک اعطای پایه یا عناوین مشابه قرار گرفته است به‌عنوان افزایش سنواتی.

ج- معدل مجموع حقوق و فوق‌العاده شغل سه سال آخر خدمت که در اجرای بندهای الف و ب بالا تعیین می‌شود، با رعایت قوانین و مقررات مربوط، مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی و وظیفه قرار

۱- این قانون بر اساس ماده (۴) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۲- تبصره (۱) با توجه به قانون اصلاح قوانین و مقررات بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۷۴ اصلاح می‌گردد: در محاسبه حقوق بازنشستگی و وظیفه اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، معدل حقوق و فوق‌العاده شغل سه سال آخر خدمت آنان و سنوات خدمت مربوط ملاک عمل قرار می‌گیرد.

می‌گیرد و چنان‌چه حقوق بازنشستگی، وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث (مجموع پرداختی به وراث) از حداکثر مقرر در ماده (۱۶) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت تجاوز کند، دوسوم مبلغ مازاد علاوه بر حداکثر مزبور قابل پرداخت است.

تبصره ۱- حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث دارندگان پایه‌های قضایی که تا تاریخ اجرای این قانون، بازنشسته، از کارافتاده یا فوت شده‌اند، هماهنگ با مضمولان ماده (۱۴) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت و با رعایت مفاد بند ج این ماده تعیین می‌شود.

تبصره ۲- حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری کارکنان نیروهای مسلح که تا تاریخ اجرای این قانون بازنشسته، از کارافتاده یا فوت شده‌اند مطابق با بندهای ۱، ۲ و ۵ ماده (۱۳) اصلاحی قانون اصلاح قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت - مصوب ۱۳۷۱- و ضریب افزایش سنوات خدمتی سالانه سه درصد (۳٪) محاسبه و پرداخت می‌شود و در صورتی که حقوق آنان از حداکثر مقرر در ماده (۱۶) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت تجاوز کند، دو سوم مبلغ مازاد علاوه بر حداکثر تعیین شده قابل پرداخت است.

تبصره ۳- حقوق بازنشستگی، وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث اعضای هیأت علمی که تا تاریخ اجرای این ماده بازنشسته، از کارافتاده یا فوت شده‌اند بر اساس ضوابط و مقررات مربوط به تعیین حقوق و فوق‌العاده شغل اعضای هیأت علمی شاغل و با رعایت مفاد این قانون تعیین می‌شوند.^۱

تبصره ۴- حقوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمانی که در طول سال ۱۳۷۴ بازنشسته، از کار افتاده و فوت شده یا می‌شوند همانند مستخدمان مشمول قانون نظام هماهنگ حقوق بازنشستگی و وظیفه و آیین‌نامه‌های اجرایی آن با ضریب یک‌صد و بیست (۱۲۰) ریال محاسبه و پرداخت می‌شود.^۲

تبصره ۵- حقوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمانی که از تاریخ ۱۳۷۵/۱/۱ به بعد بازنشسته، از کار افتاده و فوت می‌شوند، به استثنای افزایش سنواتی، بر مبنای ضریب حقوق مورد عمل در سه سال آخر خدمت مستخدم که در هر حال از یک‌صد و بیست (۱۲۰) ریال کم‌تر نخواهد بود محاسبه و پرداخت می‌شود و در صورت افزایش ضریب، ضریب‌های بعدی اعمال می‌شود.^۳

۱- نظر مجلس: تبصره‌های (۱) و (۳) ماده (۲) قانون نظام هماهنگ حقوق بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۷۳/۶/۲۳ ناظر بر آن دسته از قضات و اعضاء هیأت علمی است که تا تاریخ ۱۳۷۴/۱/۱ بازنشسته، از کار افتاده و یا فوت شده‌اند و صرفاً جهت تعیین حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث آنان در تاریخ ۱۳۷۴/۱/۱ به تصویب رسیده و شامل افزایش‌های آتی آنان نمی‌گردد و افزایش حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث آنان بعد از تاریخ ۱۳۷۴/۱/۱ تابع قوانین و مقررات مربوط خواهد بود.

۲- الحاقی ۱۳۷۴/۱۱/۲۵.

۳- الحاقی ۱۳۷۴/۱۱/۲۵.

تبصره ۶- حقوق بازنشستگی و وظیفه اعضای هیأت علمی و قضات با اعمال ضرایب مربوط به آنان در هر سال محاسبه و پرداخت می‌شود.^۱

تبصره ۷- افزایش سنواتی مستخدمانی که در فاصله اجرای قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت تا زمان اجرای این قانون بازنشسته شده‌اند به همان میزان در تطبیق با مقررات این قانون محاسبه می‌شود.^۲

تبصره ۸- حقوق بازنشستگی کارکنان نیروهای مسلح بر مبنای معدل مجموع حقوق و تفاوت تطبیق حقوق و مزایای شغل سه سال آخر خدمت آنان که حداکثر از معدل سه سال آخر مجموع حقوق و مزایای کارکنان استخدام کشوری بیست درصد (۲۰٪) اضافه‌تر است محاسبه و پرداخت می‌شود. در صورتی که کارکنان یاد شده قبل از ۳۰ سال خدمت بازنشسته شوند، پس از اعمال ترتیب فوق، نتیجه در یک سی‌ام سنوات خدمت قابل قبول آنان ضرب می‌شود (در هر صورت سنوات مزبور حداقل پانزده سال تمام محسوب می‌شود) و به میزان حقوق وظیفه و مستمری‌بگیران در قوانین نیروهای مسلح عبارت «مزایای شغل» اضافه می‌شود. از تاریخ اجرای این قانون، کسور حقوق بازنشستگی به میزان ده درصد (۱۰٪) مجموع حقوق و مزایای شغل ماهانه است.^۳

ماده ۳- آن دسته از دستگاه‌های دولتی که دارای مقررات استخدامی خاص و صندوق بازنشستگی جداگانه هستند و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت در آن دستگاه‌ها به اجرا درآمده است، مشمول مفاد ماده (۲) این قانون هستند.

تبصره- اجرای مفاد ماده (۲) این قانون در مورد آن دسته از مستخدمان ثابت شرکت‌های دولتی مشمول مقررات استخدامی شرکت‌های دولتی -مصوب ۱۳۵۲/۳/۵- که تابع قانون تأمین اجتماعی هستند و مستمری بازنشستگی از کارافتادگی کلی یا مجموع مستمری بازماندگان آنان از سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود، هم‌چنین مستخدمان رسمی سازمان تأمین اجتماعی با رعایت قانون تأمین اجتماعی و پیشنهاد سازمان مزبور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۴- حداقل حقوق بازنشستگی، وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراثت (مجموع پرداختی به وراثت) مستخدمان رسمی مشمول قانون استخدام کشوری و مستخدمانی که از لحاظ بازنشستگی و وظیفه مشمول قانون مزبور و مشترک صندوق بازنشستگی کشوری هستند، هم‌چنین مستخدمان ثابت شهرداری‌ها و نیروهای مسلح و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر

۱- الحاقی ۱۳۷۴/۱۱/۲۵.

۲- اصلاحی ۱۳۷۴/۱۱/۲۵.

۳- اصلاحی ۱۳۷۴/۱۱/۲۵.

نام است و مستمری‌بگیری که از محل اعتبار شرکت‌های دولتی مستمری دریافت می‌کند، همواره برابر با حداقل حقوق و مزایای مقرر برای مستخدمان شاغل است.

ماده ۵- در صورتی که در اجرای این قانون حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراثت کارکنان مشمول قانون استخدام کشوری و نیروهای مسلح کمتر از دریافتی قبلی شود مابه‌التفاوت پرداخت می‌شود.

ماده ۶- تاریخ اجرای ماده (۱) این قانون از ۱۳۷۳/۱/۱ و سایر مواد از ۱۳۷۴/۱/۱ تعیین می‌شود و آیین‌نامه‌های اجرایی آن حسب مورد ظرف مدت ۳ ماه پس از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون، توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور (برای کارکنان مشمول این قانون) و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح (برای نیروهای مسلح) تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷- کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون لغو می‌شود.

۶-۲-۱-۲- قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی^۱

ماده واحده- با توجه به اصل ۱۴۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هر شخص می‌تواند تنها یک شغل دولتی را عهده‌دار شود.

تبصره ۱- سمت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی از این حکم مستثنی می‌باشند.^۲

تبصره ۲- منظور از شغل عبارت است از وظایف مستمر مربوط به پست ثابت سازمانی، یا شغل و یا پستی که به‌طور تمام وقت انجام می‌شود.

تبصره ۳- شرکت و عضویت در شوراهای عالی، مجامع عمومی، هیأت‌های مدیره و شوراهای مؤسسات و شرکت‌های دولتی که به‌عنوان نمایندگان قانونی سهام دولت و به‌موجب قانون و یا در

۱- این قانون بر اساس تبصره (۹) ماده واحده به دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۲- بند (ب) ماده (۷۴) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران: کلیه پزشکان، دندان‌پزشکان و داروسازانی که در استخدام پیمانی و یا رسمی دستگاه‌های اجرائی موضوع این قانون هستند، مجاز به فعالیت انتفاعی پزشکی در سایر مراکز تشخیصی، آموزشی، درمانی و بیمارستان‌های بخش خصوصی، عمومی غیردولتی با رعایت تبصره (۱) ماده واحده قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۱ و یا فعالیت انتفاعی پزشکی در بخش خصوصی مرتبط با حوزه ستادی مربوط به غیر از دستگاه اجرائی خود نیستند. مسؤلیت اجرای این بند به‌عهده وزرای وزارت‌خانه‌های مربوطه و معاونان آن‌ها و مسؤولان مالی دستگاه‌های مذکور است. دولت مکلف است در اجرای این حکم با جبران خدمات ذی‌نفعان از طریق اعمال تعرفه خاص در چهارچوب بودجه سنواتی اقدام نماید. اجرای این حکم مشروط به جبران محرومیت از کار در بخش خصوصی، پرداخت حقوق مناسب و تأمین اعتبار در بودجه‌های سنواتی است.

ارتباط با وظایف و مسئولیت‌های پست و یا شغل سازمانی صورت می‌گیرد شغل دیگر محسوب نمی‌گردد، لکن پرداخت یا دریافت حقوق بابت شرکت و یا عضویت در موارد فوق ممنوع خواهد بود. تبصره ۴- تصدی هر نوع شغل دولتی دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت و یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی، وکالت دادگستری، مشاوره حقوقی و ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیأت مدیره انواع شرکت‌های خصوصی جز شرکت‌های تعاونی ادارات و مؤسسات برای کارکنان دولت ممنوع است.

تبصره ۵- متخلف از این قانون به انفسال خدمت موقت از ۶ ماه تا یک سال محکوم می‌گردد و وجوه دریافتی از مشاغلی که در یک زمان تصدی آنرا داشته است به جز حقوق و مزایای شغل اصلی وی مسترد می‌گردد. در صورت تکرار در مرتبه دوم، علاوه بر استرداد وجوه موضوع این تبصره، به انفسال دائم از مشاغل محکوم می‌گردد.

تبصره ۶- آمر و صادرکننده احکام در صورت اطلاع به نصف مجازات مذکور در صدر تبصره محکوم می‌گردند.

تبصره ۷- مسئولین ذی‌حسابی و واحدهای مالی دستگاه‌های دولتی در صورت پرداخت حقوق و مزایا بابت شغل دیگر، در صورت مطلع بودن از شغل دوم، به انفسال خدمت موقت بین ۳ تا ۶ ماه محکوم خواهند گردید.

تبصره ۸- افرادی که مستقیماً از سوی مقام معظم رهبری به سمت‌هایی در دستگاه‌های مختلف منصوب می‌گردند از شمول مفاد این قانون مستثنی خواهند بود.

تبصره ۹- کلیه سازمان‌ها، نهادها و ارگان‌هایی که به‌نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌نمایند و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مشمول این قانون می‌باشند.

تبصره ۱۰- عضویت همزمان کلیه اشخاص شاغل در هر یک از قوای سه‌گانه و مؤسسات و سازمان‌های تابعه آنها و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام بوده و به هر مقدار از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند، در شورای نگهبان به جز مشاغل آموزشی موضوع تبصره (۱) و افراد موضوع تبصره (۸) قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳ به‌عنوان حقوقدان ممنوع است و این ممنوعیت شامل اعضاء کنونی شورای نگهبان که قبل از این قانون انتخاب شده‌اند نیز می‌شود و چنانچه ظرف دو ماه پس از تصویب این قانون استعفاء ندهند از عضویت در شورای نگهبان مستعفی شناخته می‌شوند.

۷-۲-۱-۲- قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲^۱

ماده ۱- به منظور رسیدگی به تخلفات اداری در هر یک از دستگاه‌های مشمول این قانون هیأت‌های تحت عنوان «هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان» تشکیل خواهد شد. هیأت‌های مزبور شامل هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر می‌باشد.

تبصره ۱ - هیأت تجدیدنظر در مرکز وزارتخانه یا سازمان مستقل دولتی و نیز تعدادی از دستگاه‌های مشمول این قانون که فهرست آن‌ها به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، تشکیل می‌شود و در صورت لزوم دارای شعبه‌هایی خواهد بود.

تبصره ۲- در صورت تشخیص هیأت عالی نظارت یک هیأت تجدیدنظر در مرکز برخی از استان‌ها که ضرورت ایجاب نماید تشکیل می‌گردد.

ماده ۲- هر یک از هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر دارای سه عضو اصلی و یک یا دو عضو علی‌البدل می‌باشد که با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی مربوط و سایر دستگاه‌های موضوع تبصره ماده (۱) برای مدت سه سال منصوب می‌شوند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره ۱- در غیاب اعضای اصلی، اعضای علی‌البدل به جای آنان انجام وظیفه خواهند نمود.

تبصره ۲- هیچ یک از اعضای اصلی و علی‌البدل هیأت‌های بدوی یک دستگاه نمی‌توانند هم‌زمان عضو هیأت تجدیدنظر همان دستگاه باشند، همچنین اعضای مذکور نمی‌توانند در تجدیدنظر پرونده‌هایی که در هنگام رسیدگی بدوی به آن رأی داده‌اند شرکت نمایند.

ماده ۳- برکناری اعضای هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر با پیشنهاد وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی و سایر دستگاه‌های موضوع تبصره (۱) ماده (۱) و تصویب هیأت عالی نظارت صورت می‌گیرد.

ماده ۴- صلاحیت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان با هیأت بدوی است و آراء صادره در صورتی که قابل تجدیدنظر نباشد از تاریخ ابلاغ، قطعی و لازم‌الاجراء است. در مورد آرای که قابل تجدیدنظر باشد هرگاه کارمند ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ رأی درخواست تجدیدنظر نماید، هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی است. آرای هیأت تجدیدنظر از تاریخ ابلاغ قطعی و لازم‌الاجراء است.

تبصره ۱- هرگاه رأی هیأت بدوی قابل تجدیدنظر باشد و متهم ظرف مهلت مقرر درخواست تجدیدنظر ننماید رأی صادر شده قطعیت می‌یابد و از تاریخ انقضای مهلت یادشده لازم‌الاجراء است.

تبصره ۲- ابلاغ رأی طبق قانون آیین دادرسی مدنی به عمل می‌آید و در هر صورت فاصله بین صدور رأی و ابلاغ آن از ۳۰ روز نباید تجاوز کند.

۱- این قانون بر اساس ماده (۱۸) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ماده ۵- به منظور تسریع در جمع‌آوری دلایل و تهیه و تکمیل اطلاعات و مدارک هیأت‌ها می‌توانند از یک یا چند گروه تحقیق استفاده نمایند. شرح وظایف، تعداد اعضاء و شرایط عضویت در گروه‌های تحقیق، در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود.

تبصره- گروه‌های تحقیق هر یک از هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر مستقل از یکدیگر بوده و یک گروه تحقیق نمی‌تواند در تحقیقات مربوط به مراحل بدوی و تجدیدنظر یک پرونده اقدام به تحقیق نماید.

ماده ۶- اعضای هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر علاوه بر تدین به دین مبین اسلام و عمل به احکام آن و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران و اصل ولایت فقیه، باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تأهل؛

۲- حداقل ۳۰ سال سن؛

۳- حداقل مدرک تحصیلی فوق دیپلم یا معادل آن.

تبصره ۱- در موارد استثنایی داشتن مدرک دیپلم حسب مورد با تأیید هیأت عالی نظارت بلامانع است.

تبصره ۲- در هر هیأت باید یک نفر آشنا به مسایل حقوقی عضویت داشته باشد و حداقل دو نفر از اعضای اصلی هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر باید از بین کارکنان همان سازمان یا وزارتخانه که حداقل پنج سال سابقه کار دولتی دارند، به این سمت منصوب شوند.

ماده ۷- اعضای هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر در موارد زیر در رسیدگی و صدور رأی شرکت نخواهند کرد:

الف- عضو هیأت با متهم قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشد؛

ب- عضو هیأت با متهم دعوی حقوقی یا جزایی داشته یا در دعوی طرح شده ذی‌نفع باشد.

ماده ۸- تخلفات اداری به قرار زیر است:

۱- اعمال و رفتار خلاف شئون شغلی یا اداری؛

۲- نقض قوانین و مقررات مربوط؛

۳- ایجاد نارضایتی در ارباب رجوع یا انجام ندادن یا تأخیر در انجام امور قانونی آن‌ها بدون دلیل؛

۴- ایراد تهمت و افتراء، هتک حیثیت؛

۵- اخاذی؛

۶- اختلاس؛

۷- تبعیض یا اعمال غرض یا روابط غیر اداری در اجرای قوانین و مقررات نسبت به اشخاص؛

- ۸- ترک خدمت در خلال ساعات موظف اداری؛
- ۹- تکرار در تأخیر ورود به محل خدمت یا تکرار خروج از آن بدون کسب مجوز؛
- ۱۰- تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی، ایراد خسارات به اموال دولتی؛
- ۱۱- افشای اسرار و اسناد محرمانه اداری؛
- ۱۲- ارتباط و تماس غیر مجاز با اتباع بیگانه؛
- ۱۳- سرپیچی از اجرای دستورهای مقام‌های بالاتر در حدود وظایف اداری؛
- ۱۴- کم‌کاری یا سهل‌انگاری در انجام وظایف محول شده؛
- ۱۵- سهل‌انگاری رؤسا و مدیران در ندادن گزارش تخلفات کارمندان تحت امر؛
- ۱۶- ارائه گواهی یا گزارش خلاف واقع در امور اداری؛
- ۱۷- گرفتن وجوهی غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده یا اخذ هرگونه مالی که در عرف رشوه‌خواری تلقی می‌شود؛
- ۱۸- تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن‌را ندارند یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاص که حق دریافت آن‌را دارند؛
- ۱۹- تعطیل خدمت در اوقات مقرر اداری؛
- ۲۰- رعایت نکردن حجاب اسلامی؛
- ۲۱- رعایت نکردن شوون و شعایر اسلامی؛
- ۲۲- اختفاء، نگهداری، حمل، توزیع و خرید و فروش مواد مخدر؛
- ۲۳- استعمال یا اعتیاد به مواد مخدر؛
- ۲۴- داشتن شغل دولتی دیگر به استثنای سمت‌های آموزشی و تحقیقاتی؛
- ۲۵- هر نوع استفاده غیرمجاز از شوون یا موقعیت شغلی و امکانات و اموال دولتی؛
- ۲۶- جعل یا مخدوش نمودن و دست بردن در اسناد و اوراق رسمی یا دولتی؛
- ۲۷- دست بردن در سؤالات، اوراق، مدارک و دفاتر امتحانی، افشای سؤالات امتحانی یا تعویض آن‌ها؛
- ۲۸- دادن نمره یا امتیاز برخلاف ضوابط؛
- ۲۹- غیبت غیرموجه به صورت متناوب یا متوالی؛
- ۳۰- سوءاستفاده از مقام و موقعیت اداری؛
- ۳۱- توقیف، اختفاء، بازرسی یا باز کردن پاکت‌ها و محمولات پستی یا معدوم کردن آن‌ها و استراق سمع بدون مجوز قانونی؛

- ۳۲- کارشکنی و شایعه‌پراکنی، وادار ساختن یا تحریک دیگران به کارشکنی یا کم‌کاری و ایراد خسارت به اموال دولتی و اعمال فشارهای فردی برای تحصیل مقاصد غیر قانونی؛
- ۳۳- شرکت در تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیر قانونی، یا تحریک به برپایی تحصن، اعتصاب و تظاهرات غیر قانونی و اعمال فشارهای گروهی برای تحصیل مقاصد غیر قانونی؛
- ۳۴- عضویت در یکی از فرقه‌های ضاله که از نظر اسلام مردود شناخته شده‌اند؛
- ۳۵- همکاری با ساواک منحل به‌عنوان مأمور یا منبع خبری و داشتن فعالیت یا دادن گزارش ضد مردمی؛
- ۳۶- عضویت در سازمان‌هایی که مرام‌نامه یا اساس‌نامه آن‌ها مبتنی بر نفی ادیان الهی است یا طرفداری و فعالیت به نفع آن‌ها؛
- ۳۷- عضویت در گروه‌های محارب یا طرفداری و فعالیت به نفع آن‌ها؛
- ۳۸- عضویت در تشکیلات فراماسونری.
- ماده ۹- تنبیهات اداری به ترتیب زیر عبارتند از:
- الف- اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی؛
- ب- توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی؛
- ج- کسر حقوق و فوق‌العاده شغل یا عناوین مشابه حداکثر تا یک سوم از یک ماه تا یک سال؛
- د- انفصال موقت از یک ماه تا یک سال؛
- ه- تغییر محل جغرافیایی خدمت به مدت یک تا پنج سال؛
- و- تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پست‌های حساس و مدیریتی در دستگاه‌های دولتی و دستگاه‌های مشمول این قانون؛
- ز- تنزل یک یا دو گروه و یا تعویق در اعطای یک یا دو گروه به مدت یک یا دو سال؛
- ح- بازخرید خدمت در صورت داشتن کمتر از ۲۰ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین زن و کمتر از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین مرد با پرداخت ۳۰ تا ۴۵ روز حقوق مبنای مربوط در قبال هر سال خدمت به تشخیص هیأت صادرکننده رأی؛
- ط- بازنشستگی در صورت داشتن بیش از بیست سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین زن و بیش از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین مرد بر اساس سنوات خدمت دولتی با تقلیل یک یا دو گروه؛
- ی- اخراج از دستگاه متبوع؛
- ک- انفصال دائم از خدمات دولتی و دستگاه‌های مشمول این قانون.

تبصره ۱- در احتساب معدل خالص حقوق، تفاوت تطبیق و فوق‌العاده شغل مستخدمان موضوع بند ط در سه سال آخر خدمت در هنگام بازنشستگی، حقوق گروه جدید (پس از تنزل یک تا دو گروه) ملاک محاسبه قرار می‌گیرد.

تبصره ۲- کسور بازنشستگی یا حق بیمه (سهام کارمند) کارمندی که در اجرای این قانون به انفصال دایم، اخراج یا بازخریدی محکوم شده یا می‌شوند و نیز حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده آنان و در مورد محکومان به بازنشستگی، حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده، همچنین کسور بازنشستگی یا حق بیمه کارمندی که در گذشته در اجرای مقررات قانونی از دستگاه دولتی متبوع خود اخراج گردیده‌اند، قابل پرداخت است.

تبصره ۳- هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر، نماینده دولت در هر یک از دستگاه‌های مشمول این قانون هستند و رأی آنان به تخلف اداری کارمند تنها در محدوده مجازات‌های اداری معتبر است و به معنی اثبات جرم‌هایی که موضوع قانون مجازات‌های اسلامی است، نیست.

تبصره ۴- هیأت‌ها پس از رسیدگی به اتهام یا اتهامات منتسب به کارمند، در صورت احراز تخلف یا تخلفات، در مورد هر پرونده صرفاً یکی از مجازات‌های موضوع این قانون را اعمال خواهند نمود.

ماده ۱۰- فقط مجازات‌های بندهای د، ه، ح، ط، ی، ک ماده (۱۰) این قانون قابل تجدیدنظر در هیأت‌های تجدیدنظر هستند.

ماده ۱۱- برای کارمندی که با حکم مراجع قضایی یا با رأی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری یا هیأت‌های بازسازی و پاک‌سازی سابق، محکوم به اخراج یا انفصال دائم از خدمات دولتی شده یا می‌شوند، در صورت داشتن بیش از ۱۵ سال سابقه خدمت و ۵۰ سال سن، به تشخیص هیأت‌های تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات اداری مربوط، برای معیشت خانواده آنان مقرری ماهانه که مبلغ آن از حداقل حقوق کارمندان دولت تجاوز نکند برقرار می‌گردد. این مقرری از محل اعتبار وزارت‌خانه یا مؤسسه مربوط پرداخت می‌شود و در صورت رفع ضرورت به تشخیص هیأت مزبور، قطع می‌شود. چگونگی اجرا و مدت آن طبق آیین‌نامه اجرایی این قانون است.

ماده ۱۲- رییس مجلس شورای اسلامی، وزراء، بالاترین مقام اجرایی سازمان‌های مستقل دولتی و سایر دستگاه‌های موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون و شهردار تهران می‌توانند مجازات‌های بندهای الف، ب، ج، د ماده (۹) این قانون را رأساً و بدون مراجعه به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در مورد کارمندان متخلف اعمال نمایند و اختیارات اعمال مجازات‌های بندهای الف، ب و ج را به معاونان خود و بندهای الف و ب را به استانداران، روسای دانشگاه‌ها و مدیران کل تفویض کنند. در صورت اعمال مجازات توسط مقامات و اشخاص مزبور هیأت‌های تجدیدنظر حق رسیدگی و

صدور رأی مجدد در مورد همان تخلف را ندارند، مگر با تشخیص و موافقت کتبی خود آن مقامات و اشخاص.

ماده ۱۳- وزراء یا معاونان آنان در صورت تفویض وزیر، رئیس مجلس شورای اسلامی، بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی و سایر دستگاه‌های موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون، شهردار تهران، استانداران و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز مستقل آموزش عالی و تحقیقاتی و معاونان آنان می‌توانند کارمندی را که پرونده آنان به هیأت‌های رسیدگی ارجاع شده یا می‌شود را حداکثر به مدت سه ماه آماده به خدمت نمایند.

تبصره ۱- در مورد مؤسساتی که آمادگی به خدمت در مقررات استخدامی آن‌ها پیش‌بینی نشده است، بر اساس مفاد قانون استخدام کشوری رفتار خواهد شد.

تبصره ۲- چنان‌چه کارمند پس از رسیدگی در هیأت‌ها برائت حاصل نماید، فوق‌العاده شغل یا مزایای شغل یا عناوین مشابه دوران آمادگی به خدمت براساس آخرین حقوق و مزایای قبل از این دوران پرداخت می‌شود.

تبصره ۳- هیأت‌های بدوی رسیدگی به تخلفات اداری مکلفند در مدت آمادگی به خدمت، به پرونده اتهامی کارمندان رسیدگی کنند و تصمیم لازم را اتخاذ نمایند و در صورتی که در مدت مذکور پرونده جهت رسیدگی پژوهشی به هیأت تجدیدنظر ارجاع شود مدت آمادگی به خدمت برای سه ماه دیگر قابل تمدید خواهد بود و هیأت تجدیدنظر موظف است حداکثر تا پایان مدت مزبور به پرونده رسیدگی کرده رأی لازم را صادر نماید. در هر حال با صدور حکم قطعی هیأت‌های رسیدگی حکم آمادگی به خدمت لغو می‌گردد.

ماده ۱۴- هر گاه رسیدگی به اتهام کارمند به تشخیص هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر مستلزم استفاده از نظر کارشناسی باشد، مورد به کارشناسی ارجاع می‌شود.

ماده ۱۵- پرونده آن دسته از مستخدمان بازنشسته که قبل یا پس از بازنشستگی در هیأت‌های پاک‌سازی یا بازسازی مطرح بوده ولی منجر به صدور رای نگردیده است یا آرای صادرشده قطعیت نیافته یا آرای که در دیوان عدالت اداری نقض شده است، هم‌چنین پرونده بازنشستگان متهم به موارد مندرج در بندهای (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷) و (۳۸) ماده (۸) در صورت وجود مدارک مثبت، برای رسیدگی و صدور رای در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مطرح و مجازات‌های مصرح در این قانون حسب مورد اعمال خواهد شد.

تبصره- افراد موضوع بند (۳۴) ماده (۸) این قانون که بر اساس قانون پاک‌سازی بازنشسته شده‌اند در صورت باقی بودن در عضویت، پرونده آنان در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مطرح و بر اساس این قانون رأی لازم صادر می‌شود.

ماده ۱۶- وزرا و نمایندگان مجلسین رژیم سابق، دبیران حزب رستاخیز در مراکز استان‌ها، مدیران کل حفاظت، رؤسای دوایر حفاظت و رمز و محرمانه بعد از خرداد ۱۳۴۲ و اعضای تشکیلات فراماسونری که توسط هیأت‌های پاک‌سازی یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته است از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم منفصل می‌شوند و حقوق بازنشستگی آنان قطع می‌شود. معاونان نخست‌وزیر، رییس کل بانک مرکزی، مدیران عامل و رؤسای شرکت‌ها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ در صورتی که در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ثابت شود که در تحکیم رژیم گذشته مؤثر بوده‌اند به انفصال دائم محکوم خواهند شد. سفرا و استانداران و معاونان وزرای رژیم سابق بعد از خرداد ۱۳۴۲ حسب مورد طبق این قانون محکوم به بازخرید یا بازنشستگی خواهند شد و در صورت ارتکاب یکی از جرایم مصرح در این قانون در صورتی که مجازات آن جرم بیش از بازنشستگی باشد، به آن مجازات طبق این قانون محکوم خواهند شد.

تبصره- در خصوص آن دسته از کارمندانی که به تحکیم رژیم گذشته متهم بوده و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده یا رأی صادر شده در دیوان عدالت اداری نقض شده است، هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازات‌های مقرر در این قانون را در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۱۷- رییس مجلس شورای اسلامی، وزرا یا بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌های موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون، شهردار تهران، شهرداران مراکز استان‌ها، استانداران و رؤسای دانشگاه‌ها می‌توانند کارمندانی را که بیش از دو ماه متوالی یا چهار ماه متناوب در سال بدون عذر موجه در محل خدمت خود حاضر نشده‌اند، از خدمت وزارت‌خانه یا دستگاه متبوع اخراج نمایند.

تبصره ۱- هرگاه کارمند یاد شده حداکثر تا سه ماه پس از ابلاغ حکم دستگاه متبوع خود مدعی شود که عذر او موجه بوده است، وزیر یا بالاترین مقام دستگاه متبوع کارمند موظف است پرونده وی را جهت تجدیدنظر به هیأت تجدیدنظر مربوط ارجاع نماید. هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی بوده و

رای آن قطعی است و در صورت تأیید حکم اخراج یا برائت، از تاریخ اخراج، در غیر این صورت از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجراء است.

تبصره ۲- در مورد آن دسته از مستخدمان موضوع این ماده که به هر دلیل به کار بازگشت داده می‌شوند، مدت

غیبت و عدم اشتغال آنان حسب‌مورد جزء مرخصی استحقاقی، استعلاجی یا بدون حقوق آنان منظور خواهد شد.

تبصره ۳- در مواردی که حکم اخراج یا انفصال کارمند یا کارمندان توسط مقامات صلاحیت‌دار دستگاه‌های اجرایی قبل از قانون بازسازی نیروی انسانی صادر گردیده است، این احکام قطعی محسوب می‌شوند.

ماده ۱۸- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، شرکت‌های ملی نفت و گاز و پتروشیمی و شهرداری‌ها و بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و مؤسساتی که تمام یا قسمتی از بودجه آنها از بودجه عمومی تأمین می‌شود و نیز کارکنان مجلس شورای اسلامی و نهادهای انقلاب اسلامی مشمول مقررات این قانون هستند. مشمولان قانون استخدام نیروهای مسلح و غیر نظامیان ارتش و نیروهای انتظامی، قضات، اعضای هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مشمولان قانون کار از شمول این قانون خارج بوده و تابع مقررات مربوط به خود خواهند بود.^۱

ماده ۱۹- هرگاه تخلف کارمند عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را نیز داشته باشد هیأت رسیدگی به تخلفات اداری مکلف است مطابق این قانون به تخلف رسیدگی و رای قانونی صادر نماید و مراتب را برای رسیدگی به اصل جرم به مرجع قضایی صالح ارسال دارد. هرگونه تصمیم مراجع قضایی مانع اجرای مجازات‌های اداری نخواهد بود. چنان‌چه تصمیم مراجع قضایی مبنی بر برائت باشد هیأت رسیدگی به تخلفات اداری طبق ماده (۲۴) این قانون اقدام می‌نماید.

۱- ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات مصوب ۱۳۸۵: استعمال دخانیات در نهادهای موضوع ماده (۱۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری ممنوع و مرتکب به شرح زیر مجازات می‌شود: الف- چنان‌چه مرتکب از کارکنان نهادهای مذکور باشد، به حکم هیأت رسیدگی به تخلفات اداری به یکی از تنبیهات مقرر در بندهای (الف) و (ب) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری و در صورت تکرار در مرتبه سوم به تنبیه مقرر در بند (ج) ماده مذکور محکوم می‌شود. ب- سایر مرتکبین به جزای نقدی از هفتاد هزار (۷۰۰۰۰) ریال تا یکصد هزار (۱۰۰۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

تبصره ۱- مصرف دخانیات در اماکن عمومی یا وسایل نقلیه عمومی موجب حکم به جزای نقدی از پنجاه هزار (۵۰۰۰۰) ریال تا یکصد هزار (۱۰۰۰۰۰) ریال است. تبصره ۲- هیأت دولت می‌تواند حداقل و حداکثر جزای نقدی مقرر در این قانون را هر سه سال یک بار بر اساس نرخ رسمی تورم تعدیل کند.

ماده ۲۰- به آن دسته از کارمندانی که پرونده آنان در هیأت‌های پاک‌سازی و بازسازی سابق و هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مطرح و به دلیل عدم صدور رأی یا قطعیت نیافتن رأی یا نقض رأی صادر شده در دیوان عدالت اداری، در هیأت‌های رسیدگی تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار گرفته و منجر به براءت آنان گردیده، حقوق مبنا یا عنوان مشابه دوران عدم اشتغال به مأخذ آخرین پست سازمانی که قبل از این دوران، تصدی آن‌را به‌عهده داشته‌اند پرداخت خواهد گردید و در صورت عدم براءت، دوران عدم اشتغال شاغلان جزء سابقه خدمت آنان محسوب نمی‌شود و طبق بند «د» ماده (۱۲۴) قانون استخدام کشوری عمل می‌شود.

تبصره ۱- در مورد بازنشستگان در صورت براءت، حقوق بازنشستگی پرداخت می‌شود و در صورت عدم براءت، نسبت به مدت گذشته حقوق پرداخت نمی‌شود.

تبصره ۲- کلیه احکام آمادگی به خدمت و برکناری از خدمت در مورد متهمانی که بعد از انقضای مهلت قانونی پاک‌سازی و قبل از اجرای قانون بازسازی نیروی انسانی توسط مقامات اجرایی صادر گردیده اعتبار قانونی داشته و در صورت محکومیت، غیر از آنچه به‌عنوان حقوق آمادگی به خدمت دریافت داشته‌اند، حقوق دیگری به آنان تعلق نخواهد گرفت. در صورت براءت، مابه‌التفاوت حقوق آمادگی به خدمت و حقوق مبنای متعلق به آنان پرداخت خواهد شد.

ماده ۲۱- در صورتی که متهم به آراء قطعی صادره توسط هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری اعتراض داشته باشد، می‌تواند حداکثر تا یک ماه پس از ابلاغ رأی به دیوان عدالت اداری شکایت نماید، در غیر این صورت رأی قابل رسیدگی در دیوان نخواهد بود.

تبصره ۱- رسیدگی دیوان عدالت اداری به آراء هیأت‌ها به‌صورت شکلی خواهد بود.

تبصره ۲- آن دسته از کارمندانی که بر اساس آرای هیأت‌های بازسازی یا پاک‌سازی نیروی انسانی به محکومیت قطعی رسیده و تا تاریخ ۱۳۶۷/۷/۲ به دیوان عدالت اداری شکایت تسلیم نکرده‌اند، دیگر حق شکایت ندارند.

ماده ۲۲- به‌منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون در دستگاه‌های مشمول و برای ایجاد هماهنگی در کادر هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری «هیأت عالی نظارت» به ریاست دبیر کل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و عضویت یک نفر نماینده رئیس قوه قضاییه و سه نفر از بین نمایندگان وزراء و یا بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی تشکیل می‌شود. هیأت مزبور در صورت مشاهده موارد زیر از سوی هر یک از هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر دستگاه‌های مزبور، تمام یا بعضی از تصمیمات آن‌ها را ابطال و در صورت تشخیص سهل‌انگاری در کار هر یک از هیأت‌ها، هیأت مربوط

را منحل می‌نماید. هیأت عالی نظارت می‌تواند در مورد کلیه احکامی که در اجرای این قانون و مقررات مشابه صادر شده یا می‌شود بررسی و اتخاذ تصمیم نماید.

الف- عدم رعایت قانون رسیدگی به تخلفات اداری و مقررات مشابه؛

ب- اعمال تبعیض در اجرای قانون رسیدگی به تخلفات اداری و مقررات مشابه؛

ج- کم‌کاری در امر رسیدگی به تخلفات اداری؛

د- موارد دیگر که هیأت بنا به مصالحی ضروری تشخیص می‌دهد.

تبصره ۱- تخلفات اداری اعضاء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری توسط هیأتی که از طرف هیأت عالی نظارت تعیین می‌شود رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۲- هیچ یک از اعضاء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری را نمی‌توان در رابطه با آراء صادره از سوی هیأت‌های مذکور تحت تعقیب قضایی قرار داد، مگر در صورت اثبات غرض محرمانه.

تبصره ۳- هیأت عالی نظارت می‌تواند بازرسانی را که دستگاه‌های مشمول اعزام نموده و در صورت مشاهده موارد تخلف، کارکنان متخلف را جهت رسیدگی به پرونده آنان به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری معرفی نماید.

تبصره ۴- در مورد معنادان به مواد مخدر که بر اساس آرای قطعی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به مجازات‌های بازخریدی خدمت، بازنشستگی با تقلیل گروه، اخراج و انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم شده یا می‌شوند، در صورت ترک اعتیاد در مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی، به تشخیص هیأت تجدیدنظر، موضوع بر اساس ماده (۲۴) این قانون به هیأت عالی نظارت ارجاع می‌شود.

ماده ۲۳- اعمال مجازات شدیدتر نسبت به آرای غیر قطعی هیأت‌های بدوی یا آراء نقض شده توسط دیوان عدالت اداری با توجه به مستندات جدید پس از رسیدگی مجدد با توجه به کلیه جوانب امر بالامانع است.

ماده ۲۴- اصلاح یا تغییر آرای قطعی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری صرفاً در مواردی که هیأت به اکثریت آراء تشخیص دهد که مفاد حکم صادر شده از لحاظ موازین قانونی (به لحاظ شکلی یا ماهوی) مخدوش می‌باشد، پس از تأیید هیأت عالی نظارت در خصوص مورد امکان‌پذیر است.

ماده ۲۵- هرگاه برای عضویت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری پست سازمانی پیش‌بینی نشده باشد، انجام وظیفه به هر عنوان در هیأت‌ها، تصدی دو پست سازمانی محسوب نمی‌شود.

ماده ۲۶- از تاریخ تصویب آیین‌نامه اجرایی این قانون، کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می‌گردد و پرونده‌هایی که در هیأت‌های پاک‌سازی، بازسازی و رسیدگی به تخلفات اداری گذشته منجر به

صدور رأی قطعی نگرديده يا توسط ديوان عدالت ادارى نقض شده است، حسب مورد براى رسيدگى و صدور رأى قطعى به هيأت‌هاى بدوى و تجديدنظر موضوع اين قانون ارسال مى‌شود. ماده ۲۷- آيين‌نامه اجرائى اين قانون حداكثر ظرف يك ماه پس از ابلاغ اين قانون به وسيله سازمان امور ادارى و استخدامى كشور تهيه و به تصويب هيأت وزيران مى‌رسد.

۸-۲-۱-۲- ماده واحده قانون نحوه تأثير سوابق خدمت غيردولتى در احتساب حقوق بازنشستگى ووظيفه و مستمرى كاركنان دولت مصوب ۱۳۷۲

سوابق خدمت مستخدمين دولت، شهردارى‌ها و نهادهای انقلاب اسلامى در شرکتهای و مؤسسات غير دولتى که بابت آن حق بيمه يا کسور بازنشستگى به صندوق بازنشستگى ذى‌ربط پرداخت گرديده است، با انتقال حق بيمه يا کسور بازنشستگى پرداختى سهم مستخدم و کارفرما به صندوق بازنشستگى مربوط به مستخدم در حالات بازنشستگى ووظيفه ووظيفه از کارافتادگى، صرفاً در تعيين حقوق يا مستمرى بازنشستگى ووظيفه قابل احتساب مى‌باشد، مشروط بر آن که مستخدمين مزبور (در حالت بازنشستگى) داراى حداقل بيست (۲۰) سال سابقه خدمت دولتى باشند.

تبصره ۱- سنوات خدمت موضوع اين قانون در محاسبه سنوات خدمت لازم براى بازنشستگى، اعطاء پايه، درجه يا نظاير آن منظور نخواهد گرديد.

تبصره ۲- قوانين استخدامى دستگاه‌هاى دولتى من جمله قوانين خاص شرکتهای و مؤسسات دولتى که شمول قانون بر آنان مستلزم ذکر نام است از لحاظ سنوات خدمت لازم براى بازنشستگى، تعيين حقوق بازنشستگى و ساير مقررات مربوط در اين رابطه کماکان به قوت خود باقى است.

تبصره ۳- ميزان کسور بازنشستگى که از صندوق قبلى به صندوق جديد منتقل مى‌شود و ميزان کسور بازنشستگى متعلقه و هم‌چنين مابه‌التفاوت اين دو مبلغ بر اساس آيين‌نامه‌اى که ظرف مدت سه ماه از تاريخ تصويب اين قانون توسط سازمان امور ادارى و استخدامى كشور تهيه و به تصويب هيأت وزيران مى‌رسد، تعيين خواهد گرديد.^۱

۹-۲-۱-۲- قانون تأمين زنان و کودکان بى سرپرست مصوب ۱۳۷۱

ماده ۱- به پيروى از تعاليم عاليه اسلام در جهت حفظ شوون و حقوق اجتماعى زن و کودک بى سرپرست و زدودن آثار فقر از جامعه اسلامى و به منظور اجرائى قسمتى از اصل (۲۱) قانون اساسى

۱- ماده واحده قانون نحوه تأثير سوابق خدمت غير دولتى در احتساب حقوق بازنشستگى ووظيفه و مستمرى كاركنان دولت مصوب ۱۳۷۲.

۲- اين قانون بر اساس ماده (۱۰) آن بر دستگاه‌هاى مستلزم ذکر نام تسرى دارد.

جمهوری اسلامی ایران، زنان و کودکان بی‌سرپرستی که تحت پوشش قوانین حمایتی دیگری نیستند از حمایت‌های مقرر در این قانون بهره‌مند خواهند شد.

ماده ۲- مشمولان این قانون عبارتند از:

۱- زنان بیوه- بیوه به زانی اطلاق می‌شود که به عقد ازدواج (دائم یا منقطع) درآمد و سپس به یکی از دلایل طلاق، فوت شوهر، فسخ عقد، صدور حکم موت فرضی، بذل مدت و یا انقضای مدت در نکاح منقطع، شوهر خود را از دست داده باشند.

۲- زنان پیر و سالخورده- زنان بی‌سرپرست و مسنی هستند که قادر به تأمین معاش خود نباشند.

۳- سایر زنان و دختران بی‌سرپرست- به زنان و دخترانی اطلاق می‌شود که بنابه علیی از قبیل: مفقودالاثر شدن یا از کارافتادگی سرپرست، به‌طور دائم یا موقت بدون سرپرست (نان‌آور) می‌مانند.

۴- کودکان بی‌سرپرست- به کودکانی اطلاق می‌شود که بنابه هر علت و به‌طور دائم یا موقت، سرپرست خود را از دست داده باشند.

تبصره ۱- پسران موضوع بند (۴) این ماده تا رسیدن به حداقل سن قانونی (مندرج در قانون کار) و دختران تا زمانی که ازدواج نمایند مشمول این قانون باقی خواهند ماند، مگر این که تحت سرپرستی قرار گیرند یا به‌نحوی تمکن مالی بیابند.

تبصره ۲- پسرنی که ادامه تحصیل دهند به شرط وجود اعتبار تا پایان تحصیل مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

ماده ۳- زنان و کودکان بی‌سرپرست که به هر نحو از مستمری‌های بازنشستگی، از کارافتادگی و بازمندگان بهره‌مند می‌شوند و یا از تمکن مالی برخوردار باشند از شمول مقررات این قانون خارج هستند.

ماده ۴- حمایت‌های موضوع این قانون عبارتند از:

۱- حمایت‌های مالی شامل تهیه وسایل و امکانات خودکفایی یا مقرری نقدی و غیرنقدی به صورت نوبتی یا مستمر؛

۲- حمایت‌های فرهنگی، اجتماعی شامل ارائه خدماتی نظیر خدمات آموزشی (تحصیلی)، تربیتی، کاریابی، آموزش حرفه و فن جهت ایجاد اشتغال، خدمات مشاوره‌ای و مددکاری جهت رفع مسایل و مشکلات زندگی مشمولان و به وجود آوردن زمینه ازدواج و تشکیل خانواده؛

۳- نگهداری روزانه یا شبانه‌روزی کودکان و زنان سالمند بی‌سرپرست در واحدهای بهزیستی یا واگذاری سرپرستی و نگهداری این‌گونه کودکان و زنان به افراد واجد شرایط.^۱

۱- بند ۳ این ماده با توجه به قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست منسوخ شده است.

تبصره- کلیهٔ مشمولان واجد شرایط که از سلامتی جسمی و روانی برخوردارند به تشخیص مددکاران ذی‌ربط، جهت شرکت در دوره‌های آموزش حرفه‌ای و کارآیابی معرفی می‌شوند.
مادهٔ ۵- میزان و مدت پرداخت مقرری ماهیانه طبق آیین‌نامه‌ای تعیین می‌گردد که بنابه پیشنهاد سازمان بهزیستی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
تبصره- پرداخت مقرری نقدی و غیرنقدی تا احراز موارد مندرج در مادهٔ (۶) این قانون ادامه خواهد یافت.

مادهٔ ۶- در موارد زیر مقرری مشمولان قطع خواهد شد:

۱- در صورت ازدواج، رجوع یا تحت تکفل قرارگرفتن؛

۲- یافتن تمکن مالی؛

۳- خودداری از شرکت در دوره‌های آموزشی (تحصیلی) و آموزش بدون عذر موجه؛

۴- امتناع از قبول شغل مناسب پیشنهادی.

تبصره- در صورت محکومیت کیفری که منجر به بازداشت و زندان شود، مقرری مربوط در مدت محکومیت قطع خواهد شد.

مادهٔ ۷- هر کس بر اساس اسناد و گواهی‌های خلاف یا با توسل به عناوین تقلبی از مزایای مقرر در این قانون به نفع خود استفاده نماید به رد عین یا معادل کمک‌های نقدی و غیرنقدی دریافتی و نیز تا دو برابر آن جریمه محکوم می‌شود و چنانچه موجبات استفاده اشخاص ثالث را من غیر حق فراهم نماید به جزای نقدی تا سه برابر مزبور محکوم خواهد شد.

تبصرهٔ ۱- کلیهٔ خسارات و وجوه حاصله از جرایم نقدی مقرر در این قانون جزء درآمد اختصاصی سازمان بهزیستی و در یک ردیف درآمد و هزینهٔ مستقل همه ساله در قانون بودجه منظور و طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید هزینه می‌گردد.

تبصرهٔ ۲- سازمان بهزیستی می‌تواند از هدایا و کمک‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت اجرای این قانون استفاده نماید.

مادهٔ ۸- چنانچه مشمولان این قانون، اشتغال، ازدواج یا رجوع خود را مکتوم داشته و مقرری دریافت دارند، برابر مادهٔ (۷) این قانون مورد پیگرد قرار خواهد گرفت.

مادهٔ ۹- سازمان بهزیستی کشور مجری این قانون خواهد بود و موظف است آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط را ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ قانون با هماهنگی کلیهٔ نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران تقدیم نماید.

تبصره- اجرای این قانون مانع از انجام وظایف قانونی و موارد پیش‌بینی شده در اساس‌نامه کمیته امداد امام خمینی (ره) نمی‌باشد و کمیته مزبور در چهارچوب وظایف قانونی خویش کماکان نسبت به ارائه خدمات مربوط ادامه خواهد داد.

ماده ۱۰- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌های دولتی و وابسته به دولت، مؤسسات عمومی و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام می‌باشد موظفند همکاری‌های لازم را در زمینه اجرای این قانون با سازمان بهزیستی کشور معمول دارند.^۱

۱۰-۱-۲- قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰^۲

ماده ۱- حقوق مبناء مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری و مقررات استخدامی شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۵۲ برابر است با حاصل ضرب ضریب حقوق موضوع ماده (۳۳) قانون مذکور در عدد مبناء گروه مربوط به شرح جدول زیر که جایگزین جدول حقوق ماده (۳۲) قانون استخدام کشوری می‌شود تعیین می‌گردد.

گروه	عدد مبناء
۱	۴۰۰
۲	۴۵۰
۳	۵۰۰
۴	۵۶۰
۵	۶۲۰
۶	۶۸۰
۷	۷۴۰
۸	۸۱۰
۹	۸۸۰
۱۰	۹۵۰
۱۱	۱۰۲۰

فواصل اعداد مبناء گروه‌های متوالی بعد از گروه ۱۱ به ترتیب ۷۰ و حداکثر گروه قابل احراز، گروه ۲۰ خواهد بود.

۱- به نظر می‌رسد این قانون به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران تسری ندارد به خاطر این که شرکت‌های مستلزم ذکر نام را قانون‌گذار در حکم ماده مورد توجه و تصریح و تسری قرار نداده است.

۲- این قانون بر اساس ماده (۱۲) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

تبصره ۱- گروه‌های ورودی مستخدمین مشمول این قانون با در نظر گرفتن مقاطع تحصیلی آنان و نوع و حساسیت شغل، اهمیت وظایف، میزان مسئولیت‌ها و برحسب رشته‌ها و رشته‌های مختلف شغلی در یکی از یازده گروه اول جدول موضوع ماده (۱) تخصیص می‌یابد.

تبصره ۲- اعداد مبنای حقوق ماهانه مقامات و هم‌تراز آنان به شرح زیر تعیین می‌گردد که با اعمال ضریب مذکور در ماده (۱) قابل پرداخت خواهد بود.

الف- معاونین وزراء ۱۷۰۰؛

ب - استانداران، سفراء ۱۸۰۰؛

ج - وزراء، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، معاونین رئیس‌جمهور، معاونین قوه قضاییه و رییس کل دیوان محاسبات ۱۹۰۰؛

د - معاون اول رییس‌جمهور، نواب رییس مجلس شورای اسلامی و اعضای شورای نگهبان ۲۰۰۰؛

ه - رؤسای سه قوه ۲۲۰۰.

تبصره ۳- مقامات مذکور پس از پایان دوران تصدی به ترتیب در بالاترین گروه‌های جدول فوق تخصیص می‌یابند و حقوق هر یک از آنان بر اساس عدد مبنای گروه مربوط تعیین خواهد شد. نخست‌وزیران دوران انقلاب اسلامی با معاون اول رییس‌جمهوری هم‌تراز می‌گردند.^۱

تبصره ۴- دولت مکلف است تغییر ضریب حقوق موضوع ماده (۳۳) قانون استخدام کشوری و اصلاحات بعدی آن را که همه ساله با توجه به شاخص هزینه زندگی مشترکاً توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه و بانک جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد خواهد شد مورد تصویب قرار دهد و به همین منظور نسبت حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران را افزایش دهد.

۱- قانون استفساریه در خصوص تبصره ۳ ماده ۱ قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۸ موضوع استفساریه: آیا مفاد تبصره ۳ ماده ۱ قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت شامل مقاماتی که پس از پایان دوران تصدی در سمت عضویت در هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و یا در کادر قضائی و یا نیروهای نظامی و انتظامی اشتغال می‌یابند نیز خواهد بود یا خیر؟

نظر مجلس: ماده واحده- اعضاء رسمی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، قضات و پرسنل نیروهای نظامی و انتظامی که در مقامات تبصره ۲ ماده یک قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ اشتغال می‌یابند در صورتی که پس از پایان تصدی مقام مربوط در سمت‌های مذکور انجام وظیفه نمایند مشمول قوانین و مقررات استخدامی مربوط به خود خواهند بود لکن چنانچه حقوق آنان در اجرای قوانین و مقررات مزبور از حقوق موضوع تبصره ۳ ماده یک قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت کم‌تر باشد حقوق موضوع تبصره یادشده به آنان پرداخت خواهد شد.

ماده ۲- حقوق مستخدمین در هر سال با در نظر گرفتن خدمت قابل قبول آنان در سال قبل به شرح زیر تعیین می‌گردد:

(ضریب افزایش سنواتی + ۱) = حقوق هر سال

ضریب افزایش سنواتی سالانه بر اساس ارزشیابی شاغلین به میزان ۳، ۴ و ۵ درصد خواهد بود.
تبصره ۱- مستخدمینی که حقوق آنان با این قانون تطبیق داده می‌شود در قبال هر سال از خدمت خود تا پایان سال ۱۳۶۹ از افزایش سنواتی به میزان ۳٪ حقوق مبناء آخرین گروه‌های مربوط براساس مقاطع تحصیلی آنان تعیین خواهد شد برخوردار خواهند گردید.

تبصره ۲- افزایش سنواتی برای هر یک از مقامات موضوع تبصره (۲) ماده (۱) بر اساس عدد مبنای مربوطه محاسبه خواهد شد.

تبصره ۳- مشمولین تبصره (۳) ماده (۱) در صورت اشتغال در هر یک از دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکتهایی که شمول حکم بر آنها مستلزم ذکر نام است از افزایش سنواتی بر اساس اعداد مبنای گروه مربوط برخوردار خواهند شد.

تبصره ۴- مستخدمینی که بیش از ۳۰ سال خدمت دولتی داشته و دارند و کسورات مربوط را پرداخت نموده و یا بنمایند به جای معادل ریالی آخرین پایه موضوع ماده (۳) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ می‌توانند در قبال هر سال خدمت مازاد بر ۳۰ سال از افزایش سنواتی مضاعف برخوردار باشند.

ماده ۳- جدول و نحوه ارتقاء گروه مستخدمین با در نظر گرفتن ارزش کار، میزان مسؤولیت‌ها، اهمیت وظایف، سوابق تجربی، تحصیلات و ارزشیابی شاغلین تعیین خواهد شد که در زمان تطبیق حقوق و مزایای کارکنان شاغل و هم‌چنین در اجرای موضوع ماده (۲) این قانون نیز ملاک عمل قرار خواهد گرفت. تعداد گروه‌های قابل تخصیص در هر مقطع تحصیلی با در نظر گرفتن عوامل فوق ۵ الی ۷ گروه تعیین می‌گردد.

تبصره ۱- مستخدمینی که ارتقاء گروه می‌یابند حقوق آنان بر اساس عدد مبناء در گروه جدید به اضافه مجموع افزایش‌های سنواتی در گروه قبل تعیین می‌گردد.

تبصره ۲- مستخدمینی که مشاغل آنان دارای ویژگی‌های خاص و پیچیده بوده و از حساسیت بالایی برخوردار است و یا دارای مهارت‌های خاص و خارق‌العاده می‌باشند در یکی از گروه‌های جدول موضوع ماده (۱) تخصیص می‌یابند.

تبصره ۳- مستخدمینی که به درجه رفیع شهادت نایل شده و یا می‌شوند همواره در دو گروه بالاتر از مستخدمین شاغل و مشابه تخصیص می‌یابند و بر اساس گروه تعیین شده از افزایش سنواتی سالانه کماکان برخوردار خواهند شد.

تبصره ۴- دولت می‌تواند در موارد زیر به مستخدمین یک الی دو گروه تشویقی علاوه بر گروه استحقاقی اعطاء نماید:

الف- آزادگان؛

ب- جانبازان انقلاب اسلامی؛

ج- رزمندگانی که حداقل ۶ ماه متوالی یا ۹ ماه متناوب در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل خدمت نموده‌اند؛

د- مدیران؛

ه- مستخدمینی که خدمات برجسته انجام داده باشند.

تبصره ۵- مستخدمینی که تنزل گروه می‌یابند مابه‌التفاوت حقوق مبنای گروه قبلی با گروه جدید به اضافه مجموع افزایش‌های سنواتی قبلی را دریافت خواهند نمود. هرگونه افزایش‌های سنواتی بعدی این قبیل مستخدمین در گروه جدید و نیز افزایش حقوق ناشی از ارتقاء گروه بعدی آنان تا استهلاک کامل از مابه‌التفاوت مذکور کسر خواهد شد.

تبصره ۶- تحصیلات غیر رسمی مستخدمینی که قابلیت انطباق با مدارک تحصیلی رسمی را داشته باشند با مدارک تحصیلی رسمی هم‌تراز خواهند شد.^۱

ماده ۴- میزان فوق‌العاده شغل مستخدمین شاغل حداقل برابر با ۵۰٪ حقوق مبنای گروه مربوط تعیین گردد که با در نظر گرفتن نوع کار و وظایف و مسؤولیت‌ها به‌منظور ایجاد هماهنگی در پرداخت‌ها تا ۱۵۰٪ حقوق مبنای آنان قابل افزایش است.

تبصره ۱- فوق‌العاده شغل متصدیان مشاغل مدیریت و سرپرستی علاوه بر فوق‌العاده شغل موضوع این ماده تا ۲۵٪ حقوق مبنای آنان قابل افزایش است.

تبصره ۲- فوق‌العاده شغل آن دسته از مستخدمینی که تصدی مشاغل تخصصی و تحقیقی و یا آموزشی را به‌عهده دارند علاوه بر موارد فوق تا ۲۵٪ حقوق مبنای آنان قابل افزایش است.

۱- قانون الحاق یک تبصره به عنوان تبصره (۷) به ماده (۳) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۱: ماده واحده- متن زیر به عنوان تبصره (۷) به ماده (۳) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت- مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳- اضافه می‌شود: تبصره ۷- دولت می‌تواند به ایثارگرانی که مشمول بندهای (د) و (ه) تبصره (۴) این ماده می‌شوند، علاوه بر گروه‌های تشویقی تبصره یاد شده یک الی دو گروه تشویقی دیگر اعطاء نماید.

- ماده ۵- به کارکنانی که مشاغل آنان استاندارد شده است و شاغلین مربوط بیش از استاندارد تعیین شده انجام وظیفه می‌نمایند فوق‌العاده‌ای تحت‌عنوان فوق‌العاده کارانه حداکثر معادل حقوق مبنای آنان و بر حسب ارزش واحد استاندارد کار و کار اضافی انجام شده در هر ماه پرداخت خواهد گردید.
- تبصره ۱- کارکنانی که مشاغل آنان قابل استاندارد نمی‌باشد و بیش از حد معمول با کیفیت مطلوب وظایف خود را انجام می‌دهند نیز می‌توانند به‌همان نسبت از فوق‌العاده کارانه برخوردار شوند.
- تبصره ۲- استاندارد مشاغل عمومی توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور و استاندارد مشاغل خاص با پیشنهاد دستگاه‌های مربوط و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی تعیین می‌گردد.
- ماده ۶- به دولت اجازه داده می‌شود در اجرای نظام هماهنگ پرداخت به‌منظور تطبیق وضع کارکنان دستگاهی مشمول مقررات خاص و جذب و نگهداری نیروهای مناسب برای مشاغل تخصصی و مدیریت در مواردی که در این قانون پیش‌بینی نشده است فوق‌العاده‌های خاصی وضع نماید.
- ماده ۷- دولت مکلف است با در نظر گرفتن تغییرات ناشی از اجرای این قانون نسبت به تغییر و اصلاح درصد و یا میزان پرداخت فوق‌العاده‌های موضوع مواد ۳۹ و ۴۰ قانون استخدام کشوری در حدود اعتبارات مصوب اقدام نماید.
- ماده ۸- حقوق و فوق‌العاده شغل دارندگان مدارک تحصیلی دکتری و فوق لیسانس و مدارک هم‌تراز از لحاظ استخدامی، که در مراکز و یا واحدهای آموزشی، مطالعاتی و تحقیقاتی دستگاه‌های مشمول این قانون اشتغال به کار دارند نباید از هشتاد درصد (۸۰٪) مجموع حقوق و فوق‌العاده شغل کارکنان مشابه مشمول قانون اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کم‌تر باشد.
- ماده ۹- کمک هزینه عائله‌مندی و اولاد مستخدمین مشمول قانون استخدام کشوری و این قانون به شرح زیر قابل پرداخت است:
- ۱- به مستخدمین مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر دائم می‌باشند ماهیانه معادل پنجاه درصد (۵۰٪) حداقل حقوق مبنای جدول موضوع ماده (۱) این قانون به‌عنوان کمک هزینه عائله‌مندی.
  - ۲- به هر یک از مستخدمین مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه و مستمری‌بگیر مشمول این قانون که دارای فرزند تا سن ۲۰ سال هستند به ازای هر فرزند (حداکثر تا سه فرزند) ماهیانه معادل ده درصد (۱۰٪) حداقل حقوق مبنای جدول موضوع ماده (۱) این قانون به‌عنوان کمک هزینه اولاد. فرزندان مستخدمین متوفی مشمول این قانون که کم‌تر از ۲۰ سال سن دارند مشمول کمک مزبور خواهند بود. حداکثر سن برای اولادی که از مزایای این ماده استفاده می‌کنند به شرط ادامه تحصیل و ارائه گواهی مربوط ۲۵ سال تمام برای اولاد ذکور و زمان ازدواج برای اولاد اناث خواهد بود.

تبصره- مستخدمین زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نبوده و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان می‌باشند از مزایای کمک هزینه عائله‌مندی موضوع بند (۱) این ماده بهره‌مند می‌شوند.^۱

ماده ۱۰- جدول موضوع ماده (۱) این قانون و سایر مواد مرتبط به آن تا پایان مدت آزمایشی آیین‌نامه استخدامی کارگزاران مجلس شورای اسلامی جایگزین جدول متوسط حقوق موضوع ماده (۱۶) آیین‌نامه مذکور می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی این ماده به تصویب کمیسیون مشترک دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی و اداری و استخدامی مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۱۱- تفاوت حقوق و مزایای کارکنان غیر رسمی شاغل در دستگاه‌های مشمول این قانون نباید از شصت درصد (۶۰٪) مجموع حقوق و مزایای مستخدمین مشمول این قانون در مشاغل مشابه، تجاوز نماید.

ماده ۱۲- کلیه دستگاه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی که دارای مقررات خاص استخدامی می‌باشند، بانک‌ها و شهرداری‌ها و نیز شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است تابع ضوابط و مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۱۳- حکم موضوع ماده ۱۳۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶ و تبصره (۲) ماده (۱) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸ مشمول افزایش موضوع این قانون نخواهند بود.^۲

۱- ماده واحده قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵: ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰ به شرح زیر اصلاح می‌شود:
الف- عبارت‌های «پنجاه درصد (۵۰٪)» و ده درصد (۱۰٪) مندرج در بندهای (۱) و (۲) ماده یاد شده به ترتیب به هفتاد درصد (۷۰٪) و چهارده درصد (۱۴٪) تغییر می‌یابد و عبارت زیر به انتهای بند (۳) اضافه می‌شود. به مستخدمان یاد شده، همچنین مستخدمان متوفی که فرزند آنان معلول بوده و قادر به کار نباشند، کمک هزینه اولاد بدون لحاظ شرایط پیش‌بینی شده قابل پرداخت است.

ب- شماره تبصره ماده (۹) به تبصره (۱) تغییر می‌یابد و به شرح زیر اصلاح می‌شود:
تبصره ۱- مستخدمان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نباشند یا همسر آنان معلول و از کارافتاده باشد و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند، از کمک هزینه عائله‌مندی بهره‌مند می‌شوند. حداکثر سن برای فرزندان ذکور مستخدمانی که از کمک موضوع این تبصره استفاده می‌کنند (۲۰) سال و در صورت ادامه تحصیل (۲۵) سال و برای اولاد اناث تا زمان ازدواج و برای فرزندان معلولی که قادر به کار نیستند، بدون شرط سنی خواهد بود.

ج- متن زیر به عنوان تبصره (۲) به ماده (۹) اضافه می‌شود.
تبصره ۲- مفاد این ماده شامل نیروهای مسلح و اعضای هیأت علمی شاغل، بازنشسته و وظیفه‌بگیر کلیه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی می‌شود.

۲- ماده واحده مصوب ۱۳۷۱- ماده ۱۳ قانون نظام هماهنگ پرداخت به شرح زیر اصلاح می‌گردد.

ماده ۱۴- حقوق قضات به شرح زیر محاسبه می‌گردد:

(سنوات خدمت قابل قبول $\times$ ضریب افزایش سنواتی + عدد مبناء) ضریب حقوق = حقوق

ماده ۱۳- از تاریخ اجرای این قانون، نیروهای مسلح، مشمول مفاد تبصره‌های ۲ و ۳ مواد ۱ و ۲ و مواد ۶، ۸، ۱۵ و ۱۶ آن بوده و اصلاحات ذیل در قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران اعمال می‌شود.

۱- عدد ۳۰۰ در بند الف ماده ۱۴۴ قانون مقررات استخدامی سپاه و بند الف ماده ۱ قانون حقوق و مزایای مستمر ارتش به عدد ۴۸۰ تغییر می‌یابد.

۲- واحد حق کارائی موضوع بند ج ماده ۱۴۴ قانون مقررات استخدامی سپاه و بند ب ماده ۱ قانون حقوق و مزایای مستمر ارتش، برای پرسنل دارای مدرک لیسانس و معادل آن یا بالاتر، عدد ۲/۵ تعیین می‌گردد.

۳- بندهای «ج» و «د» ماده ۱۳۱ قانون ارتش، بند ب ماده ۱۴۴ قانون مقررات استخدامی سپاه و بندهای «ج» و «د» ماده ۱ قانون حقوق و مزایای ارتش حذف و بند زیر جایگزین می‌شود.

حقوق پایه- مبلغی است معادل ۳، ۴ یا ۵ درصد مجموع حداقل حقوق و حق کارائی و حقوق پایه سال‌های قبل که بر اساس ارزشیابی پرسنل، پس از هر یک سال خدمت به پرسنل تعلق می‌گیرد و به حقوق آنان اضافه می‌شود.

۴- مبالغ موضوع بندهای ۱ و ۲ ماده ۹ قانون نظام هماهنگ پرداخت، به ترتیب جایگزین مبالغ موضوع ردیف‌های ۲ و ۱ بند ب ماده ۱۴۹ قانون مقررات استخدامی سپاه و مبالغ موضوع بندهای ب و الف ماده ۱۵ قانون حقوق و مزایای ارتش می‌گردد و تبصره‌های ۲ و ۳ ماده ۱۵ قانون حقوق و مزایای ارتش و تبصره‌های ۴ و ۷ بند ب ماده ۱۴۹ قانون مقررات استخدامی سپاه لغو می‌شود.

۵- تبصره‌ای به شرح زیر به مواد ۱۳۹ قانون ارتش و ۱۵۰ مقررات استخدامی سپاه اضافه می‌شود.

میزان فوق‌العاده شغل پرسنل شاغل در نیروهای مسلح، نباید از ۵۰٪ مجموع حداقل حقوق و حق کارائی شاغل کم‌تر و از ۱۵۰٪ آن بیش‌تر باشد. فوق‌العاده شغل پرسنل شاغل در مشاغل فرماندهی، مدیریت و سرپرستی، هم‌چنین فوق‌العاده شغل پرسنل متصدی مشاغل تحقیقی و تخصصی و آموزشی، هر کدام تا ۲۵٪ مجموع حداقل حقوق و حق کارائی پرسنل قابل افزایش است

تبصره ۱- پرسنل نیروهای مسلح، در قبال هر سال از خدمت قابل قبول خود تا پایان سال ۱۳۶۹، از حقوق پایه به میزان ۳٪ مجموع حداقل حقوق و حق کارائی مربوط به آخرین درجه یا رتبه برخوردار می‌گردند.

تبصره ۲- پرسنلی که طبق ضوابط بنیاد شهید انقلاب اسلامی، شهید شناخته شده یا می‌شوند، از امتیازات مندرج در تبصره ۳ ماده ۳ قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت بهره‌مند می‌گردند.

تبصره ۳- در صورت اصلاح گروه یا گروه‌های ورودی مستخدمین مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت توسط هیأت دولت، از این پس واحد حق کارائی موضوع بند ۲ این قانون نیز با توجه به ماده ۱۳۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران و تبصره ۵ ماده ۱۴۴ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، توسط هیأت دولت برای همان مقطع یا مقاطع مشابه نیروهای مسلح نیز افزایش می‌یابد.

تبصره ۴- پرسنلی که بیش از ۳۰ سال سابقه خدمت دارند و کسورات مربوط را پرداخت کرده باشند در قبال هر سال خدمت مازاد بر (۳۰) سال از افزایش سنواتی مضاعف برخوردار می‌باشند.

تبصره ۵- آیین‌نامه‌های مورد نیاز این قانون ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب، توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و با همکاری ستاد مشترک ارتش، ستاد مشترک سپاه و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران حسب مورد تهیه و پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- ضریب حقوق موضوع این ماده معادل ضریب حقوق اعضای رسمی هیأت علمی (آموزشی و پژوهشی) شاغل و بازنشسته دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۳۶۸ مجلس شورای اسلامی و تغییرات بعدی آن خواهد بود.

تبصره ۲- عدد مبناء به ترتیب گروه‌های شغل قضات که حداقل دارای دانشنامه لیسانس قضایی و یا معادل آن باشند به شرح زیر تعیین می‌گردد:

گروه (۱) ۸۰؛ گروه (۲) ۹۰؛ گروه (۳) ۱۰۰؛ گروه (۴) ۱۱۰؛ گروه (۵) ۱۲۰؛ گروه (۶) ۱۳۰؛ گروه (۷) ۱۴۰؛

گروه (۸) ۱۵۰.

تبصره ۳- در محاسبه حقوق دارندگان مشاغل قضایی کم‌تر از لیسانس و معادل آن (موضوع ماده واحده قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند) ۱۰ واحد از عدد مبنای هر گروه کسر خواهد شد.

تبصره ۴- ضوابط افزایش سنواتی تا پایان سال ۱۳۶۹ برابر (۳) و از اول سال ۱۳۷۰ برابر با (۵) تعیین می‌گردد.

تبصره ۵- ضوابط مربوط به تغییر مقام و ارتقاء گروه قضات با در نظر گرفتن سوابق تجربی در امور قضایی، تحصیلات، ارزشیابی و توانایی آنان در انجام امور محوله بر اساس آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد وزیر دادگستری به تصویب رئیس قوه قضاییه خواهد رسید.

تبصره ۶- مفاد تبصره (۳) ماده (۳) این قانون شامل قضاتی که به درجه رفیع شهادت نایل شده یا می‌شوند نیز خواهد بود.

تبصره ۷- عبارت «قضات دادگستری» به‌عنوان ردیف ۵ به بند ه- تبصره (۴۳) قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور

افزوده می‌شود.

تبصره ۸- فوق‌العاده شغل قضات به‌میزان مقرر در ماده (۴) این قانون و تبصره‌های آن بنابه پیشنهاد مشترک وزارت دادگستری و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۱

۱- تبصره ۹- (الحاقی ۱/۲۹/۱۳۸۰) در محاسبه حقوق دارندگان پایه قضائی در صورت داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا معادل آن در رشته‌های قابل قبول برای قضات ده واحد و برای مدرک دکترا یا معادل آن در همان رشته‌ها بیست واحد به عدد مبنای گروه شغلی آنان اضافه خواهد شد.

ماده ۱۵- از تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ به حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراثت قانونی مستخدمین متوفی که تا قبل از تاریخ مزبور بازنشسته، از کارافتاده یا وظیفه‌بگیر شده یا می‌شوند به میزان بیست درصد (۲۰٪) حقوق قبلی آنان (اسفند ماه سال ۱۳۷۰) اضافه می‌گردد.

ماده ۱۶- از تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراثت (جمع پرداختی به وراثت) موضوع قانون راجع به تعیین حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفه مصوب خرداد ماه ۱۳۶۱ معادل ۱۱۰٪ حداکثر عدد مبنای جدول حقوق موضوع این قانون و از تاریخ ۱۳۷۲/۱/۱ حداقل آن معادل دویست درصد (۲۰۰٪) حداقل عدد مبنای جدول حقوق موضوع ماده یک این قانون تعیین می‌شود.

تبصره- حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفه موضوع این ماده شامل مستخدمینی است که از تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ به بعد بازنشسته، از کارافتاده و یا فوت می‌شوند.

ماده ۱۷- در صورتی که مبلغ حقوق و فوق‌العاده شغل مستخدمین مشمول این قانون پس از تطبیق وضع استخدامی با مقررات این قانون از مجموع حقوق و فوق‌العاده‌هایی که طبق قوانین و مقررات مورد عمل مستحق دریافت آن هستند کم‌تر شود تفاوت این دو مبلغ را به‌عنوان تفاوت تطبیق حقوق دریافت خواهند کرد. هرگونه افزایش بعدی حقوق و فوق‌العاده شغل آن‌گونه مستخدمین تا استهلاك کامل از تفاوت تطبیق مذکور کسر خواهد شد.

تبصره- دولت می‌تواند به‌منظور تطبیق وضع مقررات مربوط به امتیازات پایه‌ها و سنوات ترفیع تشویقی یا سایر عناوین مشابه که تاکنون اعمال می‌شده است معادل آن‌را به کلیه کارکنان شاغل و بازنشسته بابت سوابق خدمت در جبهه، بسیج، مناطق جنگ‌زده و محروم و سوابق اسارت، مفقودالاثر بودن و جانبازی اعطاء نماید.

ماده ۱۸- به‌منظور استقرار نظام هماهنگ پرداخت در دستگاه‌های دولتی و نظارت بر اجرای آن، شورای حقوق و دستمزد مرکز از دبیر کل سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان برنامه و بودجه و دو نفر از اعضای کمیسیون امور اداری و استخدامی به‌انتخاب مجلس شورای اسلامی (به‌عنوان ناظر) و وزیر ذی‌ربط (در صورت طرح موضوع مرتبط با آن وزارت‌خانه در دستور جلسه شورا) تشکیل می‌شود.

ماده ۱۹- مواد ۱، ۲، ۳، ۴، ۷، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۲ و تبصره‌های ذیل آن‌ها از تاریخ ۱۳۷۰/۱/۱ در سقف اعتبار ردیف‌های ۵۰۳۱۳۷ و ۵۰۳۱۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور و اعتبارات مصوب دستگاه‌های ذی‌ربط و سایر مواد و تبصره‌های این قانون از تاریخ ۱۳۷۱/۱/۱ لازم‌الاجرامی باشد.

تبصره- دولت مکلف است پرداخت فوق‌العاده شغل مستخدمین موضوع ماده (۴) این قانون را در سال ۱۳۷۰ نسبت به سایر پرداخت‌ها در اولویت بعدی قرار داده و نسبت به برقراری آن در حدود اعتبارات باقی‌مانده از ردیف‌های ۵۰۳۱۳۷ و ۵۰۳۱۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور و اعتبارات پرسنلی مربوطه به تناسب و به ترتیب مقرر در ماده مذکور اقدام نماید، علاوه بر آن حقی را برای مستخدمین مشمول ایجاد نمی‌نماید.

ماده ۲۰- به دولت اجازه داده می‌شود تا تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون صدور احکام تطبیق وضع کارکنان مشمول قسمتی از افزایش حقوق و مزایای موضوع این قانون نسبت به دریافتی فعلی کارکنان مذکور را از محل اعتبارات پرسنلی دستگاه‌های اجرایی مربوط و اعتبار ردیف ۵۰۳۱۳۷ قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور تأمین و پرداخت و به هزینه قطعی منظور دارد.

ماده ۲۱- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف سه ماه توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۲- کلیه قوانین مغایر با این قانون لغو می‌گردد.

تبصره- قانون مصوب شورای انقلاب در خصوص تعیین حداقل و حداکثر دریافتی مشمولین قانون استخدام کشوری توسط هیأت دولت به قوت خود باقی است.

۱۱-۲-۱-۲- قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳۶۸

فصل اول- کلیات

ماده ۱- اهداف

با توجه به گسترش روزافزون کاربرد اشعه (پرتوها) در امور مختلف و ضرورت حفاظت کارکنان، مردم، نسل‌های آینده و محیط در برابر اثرات زیان‌آور اشعه، مقررات ذیل تدوین گردیده است.

ماده ۲- تعاریف

۱- «اشعه» یا «پرتوها» شامل اشعه یون‌ساز و غیر یون‌ساز می‌باشد.

۲- «منابع مولد اشعه» به مواد پرتوزا (راديواکتیو) اعم از طبیعی و یا مصنوعی یا مواد و اشیاء حاوی آن و یا

دستگاه‌ها و تأسیسات مولد اشعه اطلاق می‌گردد.

۳- «کار با اشعه» هرگونه کار یا فعالیتی است که در ارتباط با منابع مولد اشعه انجام شود.

۴- «واحد قانونی» در مفهوم «سازمان انرژی اتمی ایران» است.

۱- این قانون بر اساس ماده (۲۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۵- «شخص مسؤؤل» شخص حقیقی است که برابر آیین‌نامهٔ مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم

برای تصدی و نظارت بر کلیهٔ امور مربوطه به کار با اشعه در محدودهٔ پروانهٔ مربوطه باشد.

۶- «مسؤؤل فیزیک بهداشت» شخص حقیقی است که برابر آیین‌نامهٔ مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم برای تصدی مسؤولیت حفاظت در برابر اشعه در محدودهٔ پروانهٔ مربوطه باشد.

مادهٔ ۳- شمول مقررات

مقررات این قانون شامل کلیهٔ امور مربوط به حفاظت در برابر اشعه در سطح کشور از جمله موارد زیر می‌باشد:

۱- منابع مولد اشعه؛

۲- کار با اشعه؛

۳- احداث، تأسیس، راه اندازی، بهره‌برداری، ازکاراندازی و تصدی هر واحدی که در آن کار با اشعه انجام شود؛

۴- هرگونه فعالیت در رابطه با منابع مولد اشعه شامل واردات و صادرات، ترخیص، توزیع، تهیه، تولید، ساخت، تملک، تحصیل، اکتشاف، استخراج، حمل و نقل، معاملات، پیمان کاری، نقل و انتقال، کاربرد و یا پسمانداری؛

۵- حفاظت کارکنان، مردم و نسل‌های آینده به‌طور کلی و محیط در برابر اثرات زیان‌آور اشعه.

فصل دوم- پروانه و مسؤولیت‌ها

مادهٔ ۴- انجام هرگونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای (۱)، (۲)، (۳) و (۴) از مادهٔ (۳)، غیر از موارد مستثنی به‌موجب آیین‌نامه‌های مربوطه مستلزم اخذ پروانهٔ کسب از واحد ذی‌ربط و پروانهٔ اشتغال از واحد قانونی می‌باشد.

تبصره- مجوز کار با اشعه در مورد مؤسسات پزشکی صرفاً برای متخصصین گروه پزشکی توسط کمیسیون مرکب از دو نفر متخصص امور حفاظت در برابر اشعه از واحد قانونی و دو نفر کارشناس از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد بررسی و تأیید قرار گرفته و از طرف واحد قانونی داده خواهد شد. صدور پروانهٔ نهایی تأسیس واحد کار با اشعه از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده ۵- دارنده پروانه کسب مکلف است حداقل یک فرد واجد شرایط به‌عنوان شخص مسؤو و یک فرد واجد شرایط به‌عنوان مسؤو فیزیک بهداشت به واحد قانونی معرفی تا پروانه اشتغال به‌نام آنان اخذ گردد.

تبصره- در موارد خاص (مانند واحدهای تشخیصی با اشعه ایکس با فعالیت محدود) و طبق آیین‌نامه‌های مربوط، مسؤولیت شخص حقیقی دارنده پروانه کسب، شخص مسؤو و مسؤو فیزیک بهداشت می‌تواند تماماً به‌عهده یک یا دو شخص حقیقی واجد شرایط باشد.

ماده ۶- دارنده پروانه اشتغال مکلف است منحصراً در محل و در حدود و شرایط مندرج در پروانه و دستورالعمل‌های مربوطه فعالیت نماید.

ماده ۷- هرگونه تغییر در وضعیت حقوقی دارنده پروانه کسب در ارتباط با منابع مولد اشعه و نیز هرگونه تغییر کمی و کیفی در ارتباط با منابع مزبور مستلزم اخذ مجوز از واحد قانونی است.

تبصره- در خصوص مؤسسات پزشکی پس از اخذ مجوز از واحد قانونی، صدور پروانه کار جدید از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده ۸- دارندگان پروانه و یا قائم‌مقام قانونی آن‌ها و نیز کلیه افرادی که به لحاظ وظیفه شغلی با منابع مولد اشعه در ارتباط می‌باشند مکلفند موارد زیر را بلافاصله به واحد قانونی اطلاع دهند:

۱- تعلیق و یا تعطیل بهره‌برداری از منابع مولد اشعه؛

۲- مفقود شدن و یا سرقت منابع مولد اشعه؛

۳- هرگونه حادثه، اختلال، عیب و یا تغییرات در رابطه با منابع مولد اشعه که احتمال افزایش مخاطرات بالقوه پرتوگیری افراد را در بر داشته باشد؛

۴- سوانح پرتوگیری و نیز پرتوگیری مشکوک افراد.

ماده ۹- کلیه افرادی که به کار با اشعه گمارده می‌شوند باید تحت معاینات و آزمایش‌های پزشکی لازم قبل و بعد از استخدام و به‌صورت دوره‌ای طبق آیین‌نامه مربوطه قرار گرفته و مدارک لازم را در اختیار واحد قانونی قرار دهند.

ماده ۱۰- گماردن افراد زیر به کار با اشعه ممنوع است:

۱- افراد کم‌تر از ۱۸ سال سن غیر از موارد مستثنی به‌موجب آیین‌نامه مربوطه؛

۲- افرادی که در نتیجه آزمایش‌های پزشکی مورد تأیید واحد قانونی کار با اشعه برای سلامتی آنان زیان‌آور تشخیص داده شده باشد.

ماده ۱۱- در انجام هرگونه فعالیت مربوط به موارد مندرج در ماده (۳)، دارنده پروانه کسب، شخص مسؤو و مسؤو فیزیک بهداشت مکلفند:

- ۱- کلیه مقررات، استانداردها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های حفاظت در برابر اشعه را رعایت نمایند؛
- ۲- کلیه تدابیر و تجهیزات حفاظتی لازم را طبق مقررات مربوط پیش‌بینی، تأمین و به اجراء در آورند؛
- ۳- از پرتودهی غیرضروری اجتناب نمایند.

ماده ۱۲- کلیه افرادی که به کار با اشعه اشتغال دارند مکلفند وسائل حفاظت در برابر اشعه پیش‌بینی شده را شخصاً به کار گرفته و مقررات و دستورالعمل‌های مربوط به اجراء در آورند.

فصل سوم- نظارت و بازرسی

ماده ۱۳- واحد قانونی در جهت حسن اجرای مقررات این قانون، نظارت بر کلیه امور مندرج در ماده (۳) این قانون و بازرسی در زمینه‌های مزبور را به عهده دارد.

ماده ۱۴- دارنده پروانه کسب، شخص مسؤول و مسؤول فیزیک بهداشت مکلفند توصیه‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغ شده توسط واحد قانونی و بازرسین مربوطه را به اجراء در آورند.

ماده ۱۵- در مواردی که اجرای امور مربوط به مفاد ماده (۱۴) و یا حفاظت افراد و اموال در برابر اشعه مستلزم ارائه خدمات از طرف واحد قانونی باشد، اشخاص ذی‌نفع مکلفند بهاء خدمات ارائه شده را طبق تعرفه مقرر در آیین‌نامه مربوطه به حساب خزانه‌داری کل واریز نمایند.

تبصره- در مورد مؤسسات پزشکی که منجر به صرف هزینه یا ارائه خدمات توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌شود آیین‌نامه مربوطه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می‌گردد.

ماده ۱۶- دارنده پروانه و یا هر شخصی که به نحوی از انحاء منابع مولد اشعه را برابر مفاد این قانون در اختیار و یا تحت نظر داشته و یا به‌عنوان شخص مسؤول و یا مسؤول فیزیک بهداشت انجام وظیفه نماید مکلف است در حوزه فعالیت شغلی خود تسهیلات لازم برای اعمال نظارت و بازرسی واحد قانونی را فراهم نموده و اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در اختیار واحد قانونی قرار دهد.

ماده ۱۷- واحد قانونی مکلف است در اجرای مقررات این قانون، در صورت وقوف بر وجود اشکالات یا تخلفاتی در کار با اشعه یا بهره‌برداری از منابع مولد اشعه پس از ابلاغ کتبی مدت‌دار به وزارت و یا مؤسسه مربوطه و در صورت عدم رعایت توصیه‌ها، دستور توقف و یا تعطیل بهره‌برداری از منابع مربوطه را صادر نموده و یا پروانه صادره را لغو نماید و در صورت لزوم با اخذ مجوز لازم از مرجع ذی‌صلاح اقدام به لاک و مهر آن بنماید.

فصل چهارم- جرائم و مجازات‌ها

ماده ۱۸- موارد زیر جرم محسوب و مرتکب حسب مورد با رعایت شرایط و امکانات خاکی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید و درجات تعزیر به مجازات مشروحه ذیل محکوم خواهد شد:

۱- عدم استفاده از وسایل حفاظتی پیش‌بینی شده و هم‌چنین عدم رعایت دستورالعمل‌های حفاظتی توسط کارکنان با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا صد و پنجاه هزار ریال محکوم خواهد شد.

۲- گمردن افراد بدون انجام آزمایش‌های پزشکی لازم قبل از استخدام و یا بدون مراقبت‌ها و آزمایش‌های دوره‌ای پزشکی در مدت اشتغال به کار با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم خواهد شد.

۳- گمردن افرادی به کار با اشعه که به موجب ماده (۱۰) این قانون کار با اشعه برای آنان ممنوع اعلام شده است جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهد شد.

۴- کوتاهی در اعلام موارد مذکور در مواد (۷) و (۸) و (۹) این قانون توسط اشخاص نامبرده در موارد یاد شده جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی هزار ریال تا دو میلیون ریال محکوم خواهد شد.

۵- متخلف موارد زیر به جزای نقدی از سی هزار ریال تا پنج میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از یک ماه تا شش ماه و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد:

الف- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون اتخاذ تدابیر حفاظتی و تدارک تجهیزات حفاظتی

توصیه شده توسط واحد قانونی؛

ب- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون نظارت شخص مسؤول و مسؤول فیزیکی بهداشت؛

ج- اخلال در امر نظارت و بازرسی واحد قانونی و ندادن اطلاعات لازم و یا ارائه اطلاعات ناقص و یا کذب به واحد قانونی و نیز هر اقدامی که موجب انحراف تشخیص واحد قانونی گردد.

۶- ایجاد اختلال در کار با اشعه و یا منابع مولد اشعه جرم محسوب و متخلف به جزای نقدی از پانصد هزار تا پانزده میلیون ریال و حبس تعزیری از یک‌ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

۷- عدم رعایت حدود و شرایط مقرر در پروانه یا تغییر در شرایط مزبور جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پنج میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا دو سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

۸- نداشتن پروانه معتبر در مواردی که به موجب ماده (۴) این قانون داشتن پروانه الزامی اعلام گردیده است جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

۹- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه که توسط واحد قانونی به نحوی ممنوع اعلام شده است جرم محسوب می‌شود و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پانزده میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۱۹- در مواردی که جرائم موضوع این قانون به لحاظ انطباق با عناوین قانونی دیگر مستلزم مجازات شدیدتر باشد مقررات قانون مجازات اشد درباره مرتکب اعمال خواهد شد.

فصل پنجم- مقررات ویژه

ماده ۲۰- به افرادی که به‌طور مستمر به کار با اشعه اشتغال داشته باشند، مزایای زیر بر مبنای مقدار و شرایط بالقوه پرتودهی محیط کار به تشخیص واحد قانونی و طبق آیین‌نامه‌های مربوط تعلق می‌گیرد:

۱- کاهش ساعات کار هفتگی تا میزان ۲۵٪ ساعات کار مقرر برای سایر کارکنان؛

۲- افزایش میزان مرخصی استحقاقی سالیانه تا یک ماه در سال برای مدت اشتغال به کار با اشعه استفاده از مرخصی استحقاقی سالیانه در اینگونه موارد در طول هر سال اجباری است؛

۳- افزایش مدت خدمت مورد قبول تا یک سال به ازاء هر یک سال کار با اشعه. حداکثر این افزایش تا ده سال و منحصرأ از نظر بازخرید، بازنشستگی، از کارافتادگی و تعیین حقوق وظیفه قابل احتساب می‌باشد؛

۴- پرداخت تا پنجاه درصد حقوق و مزایا به‌عنوان فوق‌العاده کار با اشعه.

تبصره- در مورد بند (۲) این ماده به‌جای استفاده از مرخصی، فرد ذی‌نفع می‌تواند درخواست اشتغال در محلی غیر از محیط کار با اشعه بنماید.

ماده ۲۱- وزارت‌خانه‌ها، نهادهای انقلاب اسلامی، مؤسسات، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و یا وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و نیز کلیه مأمورین انتظامی موظفند در اجرای این قانون با واحد قانونی همکاری نمایند.

ماده ۲۲- واحد قانونی، مسؤولیت حسن اجرای مقررات این قانون را به‌عهده داشته و مکلف است با به کار گماردن متخصصین واجد صلاحیت علمی و فنی و از طریق تهیه و تدوین ضوابط، مقررات، استانداردها و دستورالعمل‌های لازم و به‌کارگیری امکانات تخصصی، آموزش و پژوهش و ارائه خدمات در سطح علمی پیشرفته روز، تدابیر مقتضی را اتخاذ نماید.

ماده ۲۳- این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجراء می‌باشد و از تاریخ مزبور، کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو و کان لم یکن تلقی می‌گردد. دولت مکلف است آیین‌نامه‌های مربوطه را بر اساس پیشنهاد واحد قانونی تصویب و جهت اجراء ابلاغ نماید. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول این قانون مکلفند حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ اجراء این قانون وضعیت خود را با مقررات آن منطبق نمایند.

تبصره- در خصوص مؤسسات پزشکی کشور آیین‌نامه‌های مربوطه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و واحد قانونی تهیه و تدوین و پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجراء خواهد بود.

۱۲-۱-۲- قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری

مصوب ۱۳۶۷

ماده ۱- هرکس از راه حیله و تقلب مردم را به وجود شرکت‌ها یا تجارت‌خانه‌ها یا کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم یا به داشتن اموال و اختیارات واهی فریب دهد یا به امور غیر واقع امیدوار نماید یا از حوادث و پیشامدهای غیرواقع بترساند و یا اسم و یا عنوان مجعول اختیار کند و به یکی از وسایل مذکور و یا وسایل تقلبی دیگر وجوه و یا اموال یا اسناد یا حوالجات یا قبوض یا مفاصاحساب و امثال آن‌ها تحصیل کرده و از این راه مال دیگری را ببرد، کلاه‌بردار محسوب و علاوه بر رد مال به صاحبش، به حبس از یک تا هفت سال و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود. در صورتی که شخص مرتکب بر خلاف واقع عنوان یا سمت مأموریت از طرف سازمان‌ها یا مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شرکت‌های دولتی یا شهرداری‌ها یا نهادهای انقلابی و به‌طور کلی قوای سه‌گانه و هم‌چنین نیروهای مسلح و نهادهای و مؤسسات مأمور به خدمت عمومی اتخاذ کرده یا این‌که جرم با استفاده از تبلیغ عامه از طریق وسایل ارتباط جمعی از قبیل رادیو، تلویزیون، روزنامه و مجله یا نطق در مجامع و یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد یا مرتکب از کارکنان دولت یا مؤسسات و سازمان‌های دولتی یا وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا نهادهای انقلابی و یا به‌طور کلی از قوای سه‌گانه و هم‌چنین نیروهای مسلح و مأمورین به خدمت عمومی باشد، علاوه بر رد اصل مال به صاحبش، از دو تا ده سال و انفصال ابد از خدمات دولتی و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود.

۱- این قانون بر اساس ماده (۸) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

تبصره ۱- در کلیه موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات و کیفیات مخففه، دادگاه می‌تواند با اعمال ضوابط مربوط به تخفیف، مجازات مرتکب را فقط تا حداقل مجازات مقرر در این ماده (حبس) و انفصال ابد از خدمات دولتی تقلیل دهد ولی نمی‌تواند به تعلیق اجرای کیفر حکم دهد.

تبصره ۲- مجازات شروع به کلاهبرداری حسب مورد حداقل مجازات مقرر در همان مورد خواهد بود و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع‌کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌شود. مستخدمان دولتی علاوه بر مجازات مذکور چنانچه در مرتبه مدیر کل یا بالاتر یا هم‌تراز آن‌ها باشند، به انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین‌تر باشند به شش ماه تا سه سال انفصال موقت از خدمات دولتی محکوم می‌شوند.

ماده ۲- هرکس به نحوی از انحا امتیازاتی را که به اشخاص خاص به جهت داشتن شرایط مخصوص تفویض می‌گردد نظیر جواز صادرات و واردات و آنچه عرفاً موافقت اصولی گفته می‌شود در معرض خرید و فروش قرار دهد و یا از آن سوء استفاده نماید و یا در توزیع کالاهایی که مقرر بوده طبق ضوابطی توزیع نماید مرتکب تقلب شود و یا به‌طور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است مجرم محسوب و علاوه بر رد اصل مال به مجازات سه ماه تا دو سال حبس و یا جریمه نقدی معادل دو برابر مال به دست آمده محکوم خواهد شد.

تبصره- در موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات تخفیف و تعلیق دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره یک ماده یک این قانون خواهد بود.

ماده ۳- هر یک از مستخدمین و مأمورین دولتی اعم از قضایی و اداری یا شوراها یا شهرداری‌ها یا نهادهای انقلابی و به‌طور کلی قوای سه‌گانه و همچنین نیروهای مسلح یا شرکت‌های دولتی یا سازمان‌های دولتی وابسته به دولت و یا مأمورین به خدمات عمومی خواه رسمی یا غیر رسمی برای انجام دادن یا انجام ندادن امری که مربوط به سازمان‌های مزبور می‌باشد، وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیماً یا غیر مستقیم قبول نماید در حکم مرتشی است، اعم از این که امر مذکور مربوط به وظایف آن‌ها بوده یا آن که مربوط به مأمور دیگری در آن سازمان باشد، خواه آن کار را انجام داده یا نداده و انجام آن بر طبق حقانیت و وظیفه بوده یا نبوده باشد و یا آن که در انجام یا عدم انجام آن مؤثر بوده یا نبوده باشد به ترتیب زیر مجازات می‌شود. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از بیست هزار ریال نباشد به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیر کل یا هم‌تراز مدیر کل یا بالاتر باشد به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد و بیش از این مبلغ تا دویست هزار ریال از یک سال تا سه سال حبس و جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب در

مرتبه مدیرکل یا هم‌تراز مدیرکل یا بالاتر باشد به جای انفصال موقت به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از دویست هزار ریال تا یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب دو تا پنج سال حبس به‌علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق خواهد بود و چنان‌چه مرتکب در مرتبه پایین‌تر از مدیرکل یا هم‌تراز آن باشد به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب پنج تا ده سال حبس به‌علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق خواهد بود و چنان‌چه مرتکب در مرتبه پایین‌تر از مدیرکل یا هم‌تراز آن باشد به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- مبالغ مذکور از حیث تعیین مجازات و یا صلاحیت محاکم اعم از این است که جرم دفعتاً واحده و یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ مأخوذه بالغ بر نصاب مزبور باشد.

تبصره ۲- در تمامی موارد فوق مال ناشی از ارتشا به‌عنوان تعزیر رشوه‌دهنده به نفع دولت ضبط خواهد شد و چنان‌چه راشی به‌وسیله رشوه امتیازی تحصیل کرده باشد این امتیاز لغو خواهد شد.

تبصره ۳- مجازات شروع به ارتشا حسب مورد حداقل مجازات مقرر در آن مورد خواهد بود. (در مواردی که در اصل ارتشا انفصال دائم پیش‌بینی شده است در شروع به ارتشا به‌جای آن سه سال انفصال تعیین می‌شود) و در صورتی که نفس عمل انجام شده جرم باشد به مجازات این جرم نیز محکوم خواهد شد.

تبصره ۴- هرگاه میزان رشوه بیش از مبلغ دویست هزار ریال باشد، در صورت وجود دلایل کافی صدور قرار بازداشت موقت به مدت یک ماه الزامی است و این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. هم‌چنین وزیر دستگاه می‌تواند پس از پایان مدت بازداشت موقت کارمند را تا پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی وی از خدمت تعلیق کند. به ایام تعلیق مذکور در هیچ حالت، هیچ‌گونه حقوق و مزایایی تعلق نخواهد گرفت.

تبصره ۵- در هر مورد از موارد ارتشا هرگاه راشی قبل از کشف جرم، مأمورین را از وقوع بزه آگاه سازد از تعزیر مالی معاف خواهد شد و در مورد امتیاز طبق مقررات عمل می‌شود و چنان‌چه راشی در ضمن تعقیب با اقرار خود موجبات تسهیل تعقیب مرتشی را فراهم نماید تا نصف مالی که به‌عنوان رشوه پرداخته است به وی بازگردانده می‌شود و امتیاز نیز لغو می‌گردد.

ماده ۴- کسانی که با تشکیل یا رهبری شبکه به امر ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری مبادرت ورزند علاوه بر ضبط کلیه اموال منقول و غیر منقولی که از طریق رشوه کسب کرده‌اند به نفع دولت و استرداد اموال مذکور در مورد اختلاس و کلاهبرداری و رد آن حسب مورد به دولت یا افراد، به جزای نقدی معادل مجموع آن اموال و انفصال دائم از خدمات دولتی و حبس از پانزده سال تا ابد محکوم می‌شوند و در صورتی که مصداق کامل مفسد فی‌الارض باشند مجازات آن‌ها مجازات مفسد فی‌الارض خواهد بود.

ماده ۵- هر یک از کارمندان ادارات و سازمان‌ها و یا شوراها و یا شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و یا وابسته به دولت و یا نهادهای انقلابی و دیوان محاسبات و مؤسساتی که به کمک مستمر دولت اداره می‌شوند و دارندگان پایه قضایی و به‌طور کلی قوای سه‌گانه و همچنین نیروهای مسلح و مأمورین به خدمات عمومی اعم از رسمی یا غیر رسمی وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا سهام یا اسناد و اوراق بهادار و یا سایر اموال متعلق به هر یک از سازمان‌ها و مؤسسات فوق‌الذکر و یا اشخاص را که بر حسب وظیفه به آن‌ها سپرده شده است به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب نماید مختلس محسوب و به ترتیب زیر مجازات خواهد شد. در صورتی که میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس و شش ماه تا سه سال انفصال موقت و هرگاه بیش از این مبلغ باشد به دو تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی و در هر مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می‌شود.

تبصره ۱- در صورت اتلاف عمدی، مرتکب علاوه بر ضمان، به مجازات اختلاس محکوم می‌شود.
تبصره ۲- چنانچه عمل اختلاس توأم با جعل سند و نظایر آن باشد در صورتی که میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به دو تا پنج سال حبس و یک تا پنج سال انفصال موقت و هرگاه بیش از این مبلغ باشد به هفت تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی و در هر دو مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس، به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می‌شود.

تبصره ۳- هرگاه مرتکب اختلاس قبل از صدور کیفرخواست تمام وجه یا مال مورد اختلاس را مسترد نماید دادگاه او را از تمام یا قسمتی از جزای نقدی معاف می‌نماید و اجرا مجازات حبس را معلق ولی حکم انفصال درباره او اجرا خواهد شد.

تبصره ۴- حداقل نصاب مبالغ مذکور در جرایم اختلاس از حیث تعیین مجازات یا صلاحیت محاکم اعم از این است که جرم دفعتاً و واحده یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ مورد اختلاس بالغ بر نصاب مزبور باشد.

تبصره ۵- هرگاه میزان اختلاس زاید بر صد هزار ریال باشد، در صورت وجود دلایل کافی، صدور قرار بازداشت موقت به مدت یک ماه الزامی است و این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی نخواهد بود. همچنین وزیر دستگاه می‌تواند پس از بازداشت موقت، کارمند را تا پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی وی از خدمت تعلیق کند. به ایام تعلیق مذکور در هیچ حالت هیچ‌گونه حقوق و مزایایی تعلق نخواهد گرفت.

تبصره ۶- در کلیه موارد مذکور در صورت وجود جهات تخفیف دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره یک ماده یک از لحاظ حداقل حبس و نیز بنابه مورد حداقل انفصال موقت یا انفصال دایم خواهد بود.

ماده ۶- مجازات شروع به اختلاس حسب مورد حداقل مجازات در همان مورد خواهد بود و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع‌کننده به مجازات به آن جرم محکوم می‌شود. مستخدمان دولتی علاوه بر مجازات مذکور چنانچه در مرتبه مدیر کل یا بالاتر و یا هم‌تراز آنها باشد به انفصال دایم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین‌تر باشد به شش ماه تا سه سال انفصال موقت از خدمات دولتی محکوم می‌شوند.

ماده ۷- در هر مورد از بزه‌های مندرج در این قانون که مجازات حبس برای آن مقرر شده در صورتی که مرتکب از مأمورین مذکور در این قانون باشد از تاریخ صدور کیفرخواست از شغل خود معلق خواهد شد. دادسرا مکلف است صدور کیفرخواست را به اداره یا سازمان ذی‌ربط اعلام دارد. در صورتی که متهم به موجب رای قطعی برائت حاصل کند ایام تعلیق جزء خدمت او محسوب و حقوق و مزایای مدتی را که به علت تعلیقش نگرفته دریافت خواهد کرد.

ماده ۸- کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است مشمول این قانون خواهند بود همچنین کلیه مقررات مغایر این قانون لغو می‌شود.

۱۳-۲-۱-۲- قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی مصوب ۱۳۶۶

ماده ۱- مستخدمینی که بر اساس قانون اصلاح تبصره ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری و تبصره‌های الحاقی آن مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷ بازخرید می‌شوند می‌توانند تقاضا نمایند کسور بازنشستگی یا حق بیمه آنان (سهام مستخدم) به سازمان تأمین اجتماعی منتقل شود که در این صورت کسور

۱- این قانون بر اساس ماده (۴) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

مزبور به صندوق تأمین اجتماعی منتقل می‌شود و پس از پرداخت مابه‌التفاوت کسور یا حق بیمه مزبور با حق بیمه مقرر در قانون تأمین اجتماعی (اعم از سهم مستخدم و کارفرما) توسط این‌گونه مستخدمین به سازمان تأمین اجتماعی، سنوات مربوط به عنوان سنوات، پرداخت حق بیمه آنان جهت استفاده از مزایای قانون تأمین اجتماعی منظور و محسوب می‌گردد.

تبصره ۱- مستخدمین رسمی و ثابت که از نظر بازنشستگی مشمول قانون تأمین اجتماعی هستند در شمول مستخدمین مزبور در تبصره (۱) ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷ بوده و می‌توانند بر اساس تبصره مزبور و تبصره‌های الحاقی قانون فوق بازنشسته و بازخرید شوند.

تبصره ۲- بازنشستگی بر اساس تبصره (۱) ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷ و مقررات خاص دستگاه‌های دولتی منوط به داشتن حداقل ۴۵ سال سن برای مستخدمین زن و ۵۰ سال برای مستخدمین مرد خواهد بود در غیر این صورت بر اساس مقررات مربوطه، سنوات خدمت آنان بازخرید می‌شود.

ماده ۲- کلیه قوانین و مقررات استخدامی در دستگاه‌های مذکور در ماده (۴) این قانون در خصوص بازنشستگی کارمندان با سنوات خدمت کمتر از ۲۰ سال و نیز با سنوات ارفاقی لغو می‌گردد و بازنشستگی در صورت درخواست آنان فقط بر اساس سنوات خدمت امکان‌پذیر خواهد بود.

تبصره- مستخدمینی که دارای ۶۵ سال سن هستند از حکم این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۳- دستگاه‌های مذکور در ماده (۴) این قانون می‌توانند کارمندانی را که حداقل ۳۰ سال سابقه خدمت قابل قبول از لحاظ بازنشستگی داشته باشند راساً بر اساس مقررات مربوطه بازنشسته نمایند. حداقل مذکور در این ماده برای مشمولین تأمین اجتماعی ۳۵ سال خواهد بود.

تبصره- مستخدم رسمی می‌تواند هنگام تقاضای بازنشستگی، حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط به ایام مرخصی‌های استحقاقی استفاده‌نشده خود را مطالبه و یا تقاضا نماید در احتساب سابقه خدمت جهت تعیین حقوق بازنشستگی یا از کارافتادگی به جمع خدمت رسمی وی اضافه شود و در صورتی که مستخدم رسمی فوت شود و استحقاق مرخصی داشته باشد تمام حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط بابت مرخصی استحقاقی به وارث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

ماده ۴- وزارت خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلفند بر اساس ضوابط ذیل حداکثر ظرف مدت یکسال نسبت به اصلاح تشکیلات تفصیلی خود با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور اقدام نمایند.

الف- هشتاد درصد پست‌های بلا متصدی در دستگاه‌های فوق حذف می‌گردد.

ب- مجموع پست‌های پشتیبانی (اداری و خدماتی) در دستگاه‌های فوق‌الذکر از یک سوم پست‌های اصلی هر دستگاه تجاوز نماید. این نسبت برای مدارس یک ششم (با احتساب کادر دفتری مدارس در پست‌های پشتیبانی) و برای دانشگاه‌ها یک دوم می‌باشد.

ج- دستگاه‌های فوق مکلفند کارمندان غیر رسمی خود را به پست‌های موقت تخصیص دهند. تبصره ۱- در صورتی که هر یک از دستگاه‌های فوق در مهلت مقرر نسبت به اصلاح تشکیلات تفصیلی خود اقدام ننماید سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلف است راساً نسبت به اصلاح تشکیلات آن اقدام و مراتب را به دستگاه مزبور ابلاغ نماید و پرداخت هر گونه وجهی به کارکنان مازاد بر پست‌های مصوب، تصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب خواهد گردید.

تبصره ۲- هرگونه افزایش پست سازمانی اعم از ثابت یا موقت با رعایت موارد فوق صرفاً پس از تأیید سازمان امور اداری استخدامی کشور و تصویب هیأت وزیران امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۵- استخدام آزمایشی افرادی که بر اساس بند ب تبصره (۶۰) قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور تعهد استخدامی می‌نمایند، در صورتی که حداقل نصف ساعات کار هفتگی مقرر را به خدمت مشغول باشند، مجاز می‌باشد. صدور حکم قطعی این افراد منوط به موفقیت در دوره آموزشی مربوطه با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌باشد و رعایت حداکثر دوره آزمایشی مقرر در مورد آنان لازم نخواهد بود. دوره‌های آموزشی که مدت آن حداقل یک سال باشد مشمول بند ب تبصره (۶۰) خواهد بود.

ماده ۶- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و فرهنگ و آموزش عالی می‌توانند صرفاً با رعایت مفاد ماده (۴) این قانون و نسبت‌های زیر و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور نسبت به استخدام کادر مورد نیاز خود اقدام نمایند.

الف- به ازاء افزایش هر ۲۰ نفر دانش‌آموز در مناطق شهری و ۱۵ نفر دانش‌آموز در مناطق روستایی یک نفر (اعم از آموزشی و غیر آموزشی).

ب- به ازاء افزایش هر یک تخت بیمارستانی دو نفر (اعم از کادر پزشکی و غیر پزشکی).

ج- به ازاء افزایش هر ۱۴ نفر دانشجو یک نفر کادر غیر هیأت علمی و در مورد مؤسسات آموزشی جدیدالتأسیس تا یک سوم پست‌های سازمانی مصوب.

تبصره- استخدام در کادر هیأت علمی تابع ضوابط مقرر در تبصره ۶۰ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ خواهد بود و استفاده از تبصره ۶۰ برای وزارتخانه‌های یادشده به استثناء وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ممنوع می‌باشد.^۱

ماده ۷- استخدام در سایر دستگاه‌ها برای مشاغل که به موجب تبصره ۶۰ ممنوع اعلام گردیده، با رعایت ماده ۴ این قانون و حداکثر به تعداد یک دوم افرادی که در همان مشاغل از خدمت خارج می‌گردند (به استثنای انتقال) با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور مجاز خواهد بود.

تبصره ۱- دستگاه‌های فوق مکلفند نیمی از افرادی را که به موجب این ماده به استخدام درمی‌آورند از بین پدران و برادران شهداء، اسراء، مفقودین و جانبازانی که قادر به کار نباشند و نیز رزمندگان داوطلبی که ۹ ماه متوالی یا یک سال متناوب در جبهه‌های جنگ تحمیلی خدمت نموده‌اند در رشته‌های شغلی که واجد شرایط آن باشند (و در مورد همسران و خواهران آنان در مشاغل آموزشی و بهداشتی و درمانی) انتخاب نمایند.

تبصره ۲- استخدام در مشاغل پشتیبانی (اداری و خدماتی) فقط به صورت پیمانی امکان‌پذیر خواهد بود و تبدیل وضع مستخدمین پیمانی به رسمی منوط به داشتن حداقل ۸ سال سابقه خدمت به صورت پیمانی در همان دستگاه و یا یک سال خدمت داوطلبانه در جبهه به علاوه حداقل ۲ سال سابقه خدمت پیمانی در دستگاه می‌باشد.

تبصره ۳- منظور از استخدام غیر رسمی مذکور در تبصره (۶۰) قانون بودجه سال ۱۳۶۴ هرگونه استخدام به صورت پیمانی، قراردادی، خرید خدمت، روزمزد و کارگری و عناوین مشابه می‌باشد.

ماده ۸- اشتغال به کار کلیه بازنشستگان و نیز کسانی که سنوات خدمات آنان بر اساس قوانین و مقررات استخدامی بازخرید شده است در وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها ممنوع است و در صورت نیاز دولت به تخصص بعضی از این افراد، اشتغال آنان به صورت غیر رسمی و برای مدت معین با تصویب هیأت وزیران مجاز خواهد بود.^۲

۱- موضوع استفسار: آیا ممنوعیت مندرج در ذیل تبصره ماده ۶ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷ مجلس شورای اسلامی شامل استخدام کادر هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌شود یا نمی‌شود؟

نظر مجلس: ماده واحده- ممنوعیت مندرج در ذیل تبصره ماده ۶ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷ مجلس شورای اسلامی شامل استخدام کادر هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی نمی‌شود.

۲- موضوع تفسیر: آیا منظور از ممنوعیت اشتغال به کار بازنشستگان موضوع ماده ۸ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷، اعاده به خدمت بازنشستگان موضوع ماده واحده قانون اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۸ نیز می‌باشد؟

ماده ۹- فرزندان و نوادگان اناث متوفی تا زمانی که شرط سنی مقرر در بند ب ماده (۸۶) قانون استخدام کشوری و یا شرایط مشابه در سایر قوانین و مقررات مربوط را داشته باشند می‌توانند از حقوق وظیفه یا مستمری به میزانی که طبق مقررات مربوط به آنان تعلق می‌گیرد استفاده نمایند، لکن پس از خارج شدن از شرایط مذکور، حقوق وظیفه یا مستمری آنان در اجرای قانون برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان اناث مصوب ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی در مورد ورثه^۱ منحصر به فرد فقط تا میزان حداقل حقوق وظیفه^۲ تعیین شده با رعایت کلیه ضوابط مربوط قابل پرداخت خواهد بود.

تبصره- در اجرای قانون برقراری حقوق وظیفه درباره فرزندان اناث مصوب ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی چنانچه تعداد ورثه بیش از یک نفر باشد در ازاء هر نفر یک دوم رقم حداقل به جمع حقوق وظیفه یا مستمری افزوده می‌شود، مشروط بر آنکه جمع حقوق وظیفه یا مستمری از حقوق وظیفه‌ای که بر اساس مقررات مربوط به آن تعلق می‌گرفته تجاوز ننماید.^۱

ماده ۱۰- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت ۳ ماه به پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱۴-۲-۱-۲- قانون خدمت یک ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳۶۳

ماده واحده- تا زمانی که جنگ جاری ادامه دارد^۲ کلیه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی، پیراپزشکی که به‌طور آزاد یا در بخش‌های خصوصی کار می‌کنند یا شاغل در وزارت بهداشتی یا سایر وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است^۱ موظفند هر سال یک ماه در محل‌هایی که وزارت بهداشتی معین می‌نماید خدمت کنند حقوق و مزایا و حق محرومیت از مطب و دستمزد ایام کار اضافی این عده هم‌تراز و مشابه حرف مربوطه در وزارت بهداشتی تعیین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- کلیه وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است^۱ مکلفند در اجرای این قانون با وزارت بهداشتی همکاری نمایند.

نظر مجلس: ماده واحده: ممنوعیت اشتغال به کار بازنشستگان موضوع ماده ۸ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷ شامل اعاده به خدمت بازنشستگان موضوع ماده واحده قانون اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۸ است.

۱- این ماده توسط قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری منسوخ شده است.

۲- با توجه به قید مزبور، به نظر می‌رسد این قانون فقط در محدوده زمانی منتهی تا پایان جنگ تحمیلی معتبر بوده و جزء قوانین مقید به زمان خاص محسوب می‌شود.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این قانون و همچنین آیین‌نامه هم‌طرازی پزشکان و وابستگان به حرف پزشکی و پیراپزشکی که در سایر وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و یا به‌طور آزاد و یا در بخش‌های خصوصی اشتغال به‌کار دارند به‌وسیله کمیسیونی مرکب از سه نفر نماینده نظام پزشکی و سه نفر نماینده از وزارت بهداشتی و یک نفر نماینده از وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه و پس از تصویب وزارت بهداشتی به‌موقع اجراء گذاشته می‌شود.

تبصره ۳- پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی در موارد زیر از انجام خدمات مزبور معاف هستند.

الف- کسانی که به‌علت بیماری تأییدشده توسط وزارت بهداشتی قادر به انجام این خدمت نباشند؛

ب- کسانی که بیش از ۵۵ سال داشته باشند؛

ج- زنان متأهل پزشک و پیراپزشک و حرف وابست مگر این که داوطلب باشند؛

د- پزشکان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تابع مقررات خود می‌باشند.

تبصره ۴- پزشکان متخلف طبق رأی صادره محاکم انتظامی نظام پزشکی مادام که خدمت مزبور را انجام نداده‌اند از اشتغال به‌کار پزشکی ممنوع می‌باشند و کارکنان دولت و مؤسسات وابسته به دولت علاوه بر این، به‌عنوان تمرد اداری طبق مقررات تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند. ضمناً متخلفین در مدت ممنوعیت از اشتغال به‌کار پزشکی، حق خروج از کشور را ندارند.

تبصره ۵- وزارت بهداشتی مأمور اجرای این قانون می‌باشد.^۱

۱۵-۱-۲- قانون اصلاح تبصره (۲) ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب ۲۸ آذرماه ۱۳۳۸ و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان اناث مصوب ۱۳۶۳

ماده واحده- الف- از تاریخ تصویب این قانون حقوق وظیفه و مستمری موضوع تبصره ۲ ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب آذرماه ۱۳۳۸ در مورد ورثه ذکور تا پایان بیست سالگی و چنان‌چه به‌موجب مدارک مثبت در یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزشی رسمی عالی مشغول تحصیل باشند تا پایان بیست و پنج سالگی قابل پرداخت خواهد بود.

ب- حقوق وظیفه سهم فرزندان و نوادگان اناث کلیه مستخدمین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و همچنین سازمان‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و قانون تأمین

۱- وزارت بهداشتی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تغییر نام داده است.

اجتماعی که طبق قوانین و مقررات مربوطه برقرار شده یا بشود با رعایت کلیه قوانین و مقررات مورد عمل به شرط نداشتن شوهر و شغل قابل پرداخت می‌باشد.

تبصره ۱- حقوق وظیفه سهم فرزندان و نوادگان اناث که بر اساس قوانین قبلی به‌علت رسیدن به سن مقرر قطع شده است به شرط آن که شوهر و یا شغل نداشته باشند مشمول مقررات بند ب مذکور خواهد بود.

تبصره ۲- حقوق وظیفه و مستمری موضوع این قانون و سایر قوانین و مقررات استخدامی اعم از قانون استخدام کشوری و قانون استخدام نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و قانون تأمین اجتماعی (در خصوص کارمندان دولت) و مقررات استخدامی خاص سازمان‌های دولتی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، در مورد کسانی که شخصاً دارای تمکن مالی در امرار معاش مناسب می‌باشند و یا آن‌که افراد دیگر شرعاً مکلف به اداء نفقه آن‌ها می‌باشند و همچنین دانشجویانی که شخصاً تمکن مالی جهت ادامه تحصیل داشته باشند، قابل پرداخت نخواهد بود. احراز عدم تمکن مالی و عدم تأمین نفقه موکول به ادعای ذی‌نفع خواهد بود، مگر در مواردی که خلاف آن ثابت شود.^۱

تبصره ۲- آیین‌نامه موضوع این ماده واحده توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱۶-۲-۱-۲- قانون راجع به تعیین حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفه کارکنان

دولت و مشمولین صندوق تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۱

ماده واحده- از تاریخ تصویب این ماده واحده حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفه از کارافتادگی و وظیفه وراث (جمع پرداختی به وراث) و مستمری هیچ یک از کارکنان (اعم از کارمند و کارگر) وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و بانک‌ها و شهرداری‌ها و سازمان‌های دولتی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است نمی‌تواند از حداکثر حقوق مقرر در آخرین پایه گروه ۱۲ جدول ماده (۳۲) قانون استخدام کشوری و اصلاحات و تغییرات بعدی آن تجاوز نماید. حداکثر فوق

۱- ماده (۵) قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی، بانوان شاغل، خانواده‌ها و سایر کارکنان مصوب ۱۳۷۹/۰۲/۱۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی: قانون اصلاح تبصره (۲) ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراث کارمندان مصوب ۲۸ آذرماه ۱۳۲۸ و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان اناث مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

۱- در بند (ب) قانون مذکور پس از کلمه «شوهر» کلمه «حرفه» حذف می‌گردد.

۲- تبصره (۲) قانون مذکور حذف می‌گردد و تبصره (۳) به تبصره (۲) تبدیل می‌یابد.

شامل کسانی که از حقوق بازنشستگی و وظیفهٔ وراثت یا مستمری موضوع قانون تأمین اجتماعی استفاده نموده و می‌نمایند نیز خواهد بود.

تبصره- قانون راجع به حداکثر حقوق بازنشستگی مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۲۶ از تاریخ تصویب این قانون لغو می‌شود.^۱

۱۷-۲-۱-۲- نحوهٔ انتقال مستخدمین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول قانون استخدام کشوری به مؤسسات مستثنی‌شده از قانون مزبور و بالعکس مصوب ۱۳۵۹

مادهٔ واحده-

الف- انتقال مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری به شرکت‌ها و مؤسسات دولتی مستثنی‌شده از قانون مزبور و شهرداری تهران با تقاضای دستگاه اجرایی متقاضی و رضایت مستخدم و موافقت وزارت‌خانه یا مؤسسهٔ دولتی متبوع مستخدم مجاز می‌باشد و با این‌گونه مستخدمین طبق مقررات مادهٔ (۱۴۴) قانون استخدام کشوری رفتار خواهد شد.

ب- در مواردی که خدمت مستخدمین ثابت شرکت‌ها و مؤسسات دولتی مستثنی‌شده از قانون استخدام کشوری و شهرداری تهران مورد نیاز وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول قانون مزبور باشد مستخدمین مورد نیاز به ترتیب مقرر در بند الف این ماده واحده به دستگاه دولتی متقاضی منتقل خواهند شد و براساس مادهٔ (۱۴۲) قانون استخدام کشوری نسبت به تعیین گروه و پایهٔ آنان اقدام خواهد شد. در مورد مستخدمینی که دستگاه اجرایی متبوع آنان مشمول جدول حقوق موضوع مادهٔ (۳۲) قانون استخدام کشوری و ضریب ریالی آن می‌باشد و طرح طبقه‌بندی مشاغل مربوط آنان به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور رسیده است در صورتی که هنگام انتقال با توجه به شغل ارجاعی در گروه پایین‌تری قرار گیرند طبق حکم مندرج در تبصرهٔ (۲) مادهٔ (۳۶) قانون استخدام کشوری می‌توانند از تفاوت تطبیق حقوق استفاده نمایند.

ج- کسور بازنشستگی یا حق بیمهٔ (سهم مستخدم) مستخدمین موضوع بند (ب) این ماده واحده به صندوق بازنشستگی کشوری منتقل می‌شود و کلیهٔ سوابق خدمت دولتی که بابت آن کسور بازنشستگی یا حق بیمه پرداخت شده است از هر لحاظ جزء خدمت آنان محسوب و منظور خواهد شد و در مورد آن مدت از خدمت این قبیل کارکنان که بابت آن کسور بازنشستگی یا حق بیمه پرداخت

۱- ماده واحدهٔ قانون راجع به تعیین حداکثر حقوق بازنشستگی و وظیفهٔ کارکنان دولت و مشمولین صندوق تأمین اجتماعی مصوب

نشده باشد طبق مقررات پیش‌بینی شده در قانون استخدام کشوری و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی آن رفتار خواهد شد.

د- حکم این ماده شامل سایر شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول مقررات نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام آنان است نیز خواهد بود.

ه- مشمولین قانون استخدام ارتش جمهوری اسلامی ایران کماکان تابع قوانین و مقررات خاص خود خواهند بود.

۱۸-۲-۱-۲- لایحه قانونی نحوه بازنشسته‌کردن و بازخرید خدمت کارکنان مازاد بر احتیاج دولت مصوب ۱۳۵۹

ماده ۱- الف- کلیه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها مکلفند ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون مستخدمین رسمی را که در تاریخ تصویب این قانون در استخدام دارند و مشمول قانون استخدام کشوری هستند و سابقه خدمت آنان به بیست و پنج سال تمام رسیده یا برسد (به استثنای مشمولین طرح طبقه‌بندی مشاغل معلمان کشور و شاغلان مشاغل بهداشتی و درمانی و فنی و مهندسی و کشاورزی) با آخرین حقوق بازنشسته نمایند.

ب- در مورد کلیه مستخدمین رسمی مازاد بر احتیاج که مشمول بند الف قرار نمی‌گیرند می‌توان کماکان طبق تبصره ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری عمل نمود.

ج- به مدت خدمت مستخدمین رسمی که بیش از ۱۵ سال و کم‌تر از بیست سال سابقه خدمت دارند چنانچه ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون درخواست بازنشستگی نمایند با موافقت دستگاه اجرایی مربوطه و یا چنانچه زاید شناخته شوند رأساً توسط دستگاه اجرایی مربوط ۱۰ سال از لحاظ بازنشستگی بدون پرداخت کسور بازنشستگی افزوده می‌شود. در این صورت حقوق بازنشستگی آنان بدون رعایت متوسط حقوق و بر اساس حاصل جمع سنوات خدمت تعیین می‌شود و این قبیل مستخدمین چنانچه کم‌تر از ۱۵ سال سابقه خدمت داشته باشند به طریق زیر خدمت آنان بازخرید می‌شود:

- مستخدمینی که خدمت آنان بازخرید می‌شود تا ۵ سال سابقه خدمت در ازای هر یک سال خدمت دولتی معادل سه ماه آخرین حقوق و فوق‌العاده شغل آنان و مزایای شغلی که مستمراً دریافت می‌کرده‌اند پرداخت می‌شود. کسر یک سال در این مورد یک سال محسوب می‌شود.

- تا ده سال سابقه خدمت نسبت به مازاد پنج سال در ازای هر سال سابقه خدمت دو ماه حقوق و فوق‌العاده شغل و مزایای شغلی که مستمراً دریافت می‌کرده‌اند.

۱- این قانون بر اساس ماده (۶) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

- تا پانزده سال سابقه خدمت نسبت به مازاد ده سال در ازای هر یک سال سابقه خدمت یک ماه حقوق و فوق‌العاده شغل و مزایای شغلی که مستمراً دریافت می‌کرده‌اند. جمع پرداختی از بابت وجوه مذکور در فوق نباید از ۲۰۰۰۰۰۰ ریال تجاوز کند.

- به مستخدمینی که خدمت آنان بازخرید می‌شود علاوه بر وجوه مذکور در فوق، حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط به ایام مرخصی استحقاقی استفاده‌نشده بر مبنای آخرین حقوق و فوق‌العاده شغل و مزایای شغلی که مستمراً دریافت می‌کرده‌اند، طبق مقررات قانون استخدام کشوری و همچنین کسور بازنشستگی که توسط مستخدم به صندوق مربوط پرداخت شده است اعطاء می‌شود. تبصره- زاید بودن کارمند موضوع این بند اعم از این که فرد موردنظر دارای پست سازمانی بوده و یا نبوده باشد.

ماده ۲- مدت اجرای این قانون از تصویب شش ماه می‌باشد و اجرای آن در کلیه شهرستان‌های استان تهران و با تصویب هیأت وزیران در مراکز سایر استان‌های کشور الزامی خواهد بود.

ماده ۳- هر یک از مضمولان بند الف این قانون که کتباً تعهد نمایند بقیه مدت خدمت خود را در شهرستان‌ها یا بخش‌ها و روستاهای کشور ادامه دهند حکم این قانون درباره آنان اجرا نمی‌شود و بلافاصله به مناطقی که نیاز به کارمند دارند منتقل خواهند شد.

ماده ۴- اجرای مفاد این قانون درباره مشاغل مستثنی‌شده مذکور در ماده (۱) یا برخی از رشته‌های شغلی هر یک از رشته‌های مذکور با تصویب وزیر الزامی خواهد بود.

ماده ۵- در موارد استثنائی با تصویب هیأت وزیران و همچنین در مورد مشاغل موضوع ماده (۹۱) قانون استخدام کشوری، اشتغال مستخدمین بازنشسته موضوع این قانون مجاز خواهد بود.

ماده ۶- دولت مکلف است به منظور جلوگیری از تمرکز مستخدمین در تهران و نیز تقلیل کارکنان زائد، طبق آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی کشور و مسؤول سازمان مربوط ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، مستخدمین مؤسساتی را که در تاریخ تصویب این قانون مستثنی‌شده از قانون استخدام کشوری هستند بازنشسته یا خدمت آنها را بازخرید نماید. حکم این ماده در مورد مستخدمین سازمان‌هایی که شمول حکم بر آنها مستلزم ذکر نام در قانون مربوط است نیز اجرا خواهد شد.

۱۹-۲-۱-۲- لایحه قانونی راجع به برقراری حقوق وظیفه درباره کارکنان دولت و مشمولین قانون تأمین اجتماعی که در جریان انقلاب اسلامی ایران از کارافتاده یا به درجه شهادت نائل شده یا می‌شوند مصوب ۱۳۵۸

ماده واحده- کلیه مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی من جمله سازمان‌های دولتی که شمول حکم درباره آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مستخدمین شهرداری‌ها و مشمولین قانون تأمین اجتماعی که در راه به‌ثمر رساندن انقلاب اسلامی ایران یا حفظ دستاوردهای آن از کارافتاده شده یا بشوند و یا این‌که به درجه شهادت رسیده یا برسند با رعایت مقررات مربوط به خود مشمول احکام مربوط به ازکارافتادگی و فوت به‌سبب انجام وظیفه محسوب می‌شوند و حقوق وظیفه‌ای که بر این اساس تعیین می‌شود در مورد آنان یا ورثه قانونی برقرار و پرداخت می‌گردد. از تاریخ تصویب این لایحه قانونی، لایحه شمول مواد ۸۰ و ۸۴ قانون استخدام کشوری درباره کارمندان وزارتخانه‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی که در جریان انقلاب اخیر دچار نقص عضو شده و یا از کارافتاده گردیده‌اند و یا به‌درجه شهادت رسیده‌اند و طی شماره ۶۹۲ مورخ ۱۳۵۷/۱۲/۱۶ ابلاغ گردیده است ملغی می‌باشد.

تبصره- کارکنان اتاق اصناف که در جریان انقلاب شهید و یا از کارافتاده شده باشند نیز در صورت تأیید و تصویب کمیته امداد امام در هر مورد مشمول مقررات این قانون می‌گردند.

۲۰-۲-۱-۲- قانون پرداخت حقوق وظیفه به فرزندان مستخدمین متوفی مصوب

۱۳۵۵

ماده واحده- در صورت فوت مادر و پدری که مستخدم وزارتخانه‌ها یا مؤسسات یا شرکت‌های دولتی یا شهرداری‌ها باشند، فرزندان آنان می‌توانند با رعایت شرایط قانونی مربوط از هر دو حقوق وظیفه‌ای که طبق مقررات به‌علت فوت پدر و یا مادر برقرار می‌شود استفاده نمایند. حکم این ماده شامل سازمان‌هایی که شمول حکم درباره آنان مستلزم ذکر نام آن‌ها در قانون است نیز خواهد شد.

۲-۱-۳- مجموعه قوانین مالی، معاملاتی

۱-۳-۱-۲- قانون نظام صنفی کشور مصوب ۱۳۹۲

ماده ۱- نظام صنفی: قواعد و مقرراتی است که امور مربوط به سازمان، وظایف، اختیارات، حدود و حقوق افراد و واحدهای صنفی را طبق این قانون تعیین می‌کند.

۱- این قانون بر اساس ماده (۷۲) مکرر آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ماده ۲- فرد صنفی: هر شخص حقیقی یا حقوقی که در یکی از فعالیت‌های صنفی اعم از تولید، تبدیل، خرید، فروش، توزیع، خدمات و خدمات فنی سرمایه‌گذاری کند و به‌عنوان پیشه‌ور و صاحب حرفه و شغل آزاد، خواه به‌شخصه یا با مباشرت دیگران محل کسی دایر یا وسیله کسی فراهم آورد و تمام یا قسمتی از کالا، محصول یا خدمات خود را به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم و به‌صورت کلی یا جزئی به مصرف‌کننده عرضه دارد، فرد صنفی شناخته می‌شود.

تبصره- صنفی که قانون خاص دارند، از شمول این قانون مستثنی می‌باشند. قانون خاص قانونی است که بر اساس آن نحوه صدور مجوز فعالیت، تنظیم و تنسيق امور واحدهای ذی‌ربط، نظارت، بازرسی و رسیدگی به تخلفات افراد و واحدهای تحت پوشش آن به صراحت در متن قانون مربوطه معین می‌شود.

ماده ۳- واحد صنفی: هر واحد اقتصادی که فعالیت آن در محل ثابت یا وسیله سیار باشد و توسط فرد یا افراد صنفی با اخذ پروانه کسب دایر شده باشد، واحد صنفی شناخته می‌شود. آیین‌نامه اجرایی تعیین صنوف سیار موضوع این ماده ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۱- فعالیت واحدهای صنفی سیار در محل ثابت با اخذ پروانه کسب برای همان محل، بلامانع است.

تبصره ۲- اماکنی که واجد شرایط لازم جهت استقرار چند واحد صنفی باشند، می‌توانند به‌عنوان محل ثابت کسب، توسط یک یا چند فرد صنفی، پس از اخذ پروانه کسب از اتحادیه یا اتحادیه‌های ذی‌ربط، مورد استفاده قرار گیرند. آیین‌نامه اجرایی این تبصره به‌وسیله دبیرخانه هیأت عالی نظارت با همکاری اتاق اصناف ایران و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تهیه می‌شود و ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۳- دفاتری که خدماتی به واحدهای صنفی سیار می‌دهند، واحد صنفی محسوب می‌شوند.

ماده ۴- صنف: عبارت است از گروهی از افراد که طبیعت فعالیت آنان از یک نوع باشد. صنوف مشمول این قانون، با توجه به نوع فعالیت آن‌ها به دو گروه تولیدی- خدمات فنی، و توزیعی- خدماتی تقسیم می‌شوند.

ماده ۵- پروانه کسب: مجوزی است که طبق مقررات این قانون به‌منظور شروع و ادامه کسب و کار یا حرفه به صورت موقت یا دایم به فرد یا افراد صنفی برای محل مشخص یا وسیله کسب معین داده می‌شود.

تبصره ۱- پروانه کسب موقت تنها برای یک بار صادر می‌شود. مدت اعتبار پروانه کسب موقت یک سال و پروانه کسب دائم پنج سال است.

تبصره ۲- اتحادیه صنفی مکلف است با انقضای مدت اعتبار پروانه کسب، اختاریه یک ماهه برای تبدیل پروانه موقت به پروانه دائم یا تمدید پروانه دائم صادر نماید و در صورت عدم تبدیل یا تمدید پروانه، واحد صنفی در حکم واحد بدون پروانه تلقی می‌شود.

ماده ۶- پروانه تخصصی و فنی: گواهینامه‌ای است که بر داشتن مهارت انجام دادن کارهای تخصصی یا فنی دلالت دارد و به وسیله مراجع ذیصلاح صادر می‌شود.

ماده ۷- اتحادیه: شخصیتی حقوقی است که از افراد یک یا چند صنف که دارای فعالیت یکسان یا مشابه‌اند، برای انجام دادن وظایف و مسؤولیت‌های مقرر در این قانون تشکیل می‌گردد.

ماده ۸- اتاق اصناف شهرستان: اتافی متشکل از رؤسای اتحادیه‌های صنفی هر شهرستان برای انجام وظایف و مسؤولیت‌های مقرر در این قانون است.

ماده ۹- اتاق اصناف ایران: اتافی است که از نمایندگان هیأت‌رئیسۀ اتاق اصناف شهرستان‌های کشور با هدف تقویت مبانی نظام صنفی در تهران تشکیل می‌گردد.

ماده ۱۰- کمیسیون نظارت: کمیسویی است که به منظور برقراری ارتباط و ایجاد هماهنگی بین اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی با سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی در راستای وظایف و اختیارات آن‌ها و همچنین نظارت بر اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی هر شهرستان تشکیل می‌شود.

ماده ۱۱- هیأت عالی نظارت: هیأتی است که به منظور تعیین برنامه‌ریزی، هدایت، ایجاد هماهنگی و نظارت بر کلیه اتحادیه‌ها، مجامع امور صنفی، اتاق اصناف ایران و کمیسیون‌های نظارت تشکیل می‌گردد و بالاترین مرجع نظارت بر امور اصناف کشور است.

ماده ۱۲- افراد صنفی موظفند قبل از تأسیس هر نوع واحد صنفی یا اشتغال به کسب و حرفه، نسبت به اخذ پروانه کسب اقدام کنند. آیین‌نامه اجرایی نحوه صدور، تمدید و تعویض پروانه کسب موقت و دائم موضوع این ماده ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۱- آیین‌نامه صدور پروانه کسب طبق مفاد این قانون ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت با کسب نظر وزارت‌خانه‌های کشور، بهداشت، درمان و

آموزش پزشکی و اداره کل نظارت بر اماکن عمومی ناجا و اتاق‌های اصناف مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.^۱

تبصره ۲- کلیه دستگاه‌هایی که اتحادیه‌ها برای صدور پروانه کسب از آن‌ها استعلام می‌کنند، موظفند ظرف مدت پانزده روز از تاریخ دریافت استعلام، نظر قطعی و نهایی خود را اعلام دارند. عدم اعلام نظر در مهلت مقرر به منزله نظر مثبت است.

تبصره ۳- صدور بیش از یک پروانه کسب برای هر فرد صنفی واجد شرایط قانونی برای یک یا چند محل کسب به شرط معرفی مباشر، بر اساس آیین‌نامه اجرایی موضوع این ماده بلامانع است.

تبصره ۴- در صورتی که چند نفر، یک واحد صنفی را به صورت مشترک اداره کنند، به طور مشترک مسؤلیت امور واحد را عهده‌دار خواهند بود.

تبصره ۵- در صورت عدم فعالیت بیش از شش ماه واحد صنفی، بدون اطلاع اتحادیه مربوطه یا تغییر محل کسب یا نوع فعالیت توسط صاحب پروانه کسب یا واگذاری محل صنفی دارای پروانه کسب به غیر، اتحادیه موظف است پس از اخطار پانزده روزه به واحد صنفی مزبور، پروانه کسب را ابطال کند.

ماده ۱۳- صدور پروانه کسب برای مشاغل تخصصی و فنی مستلزم اخذ پروانه تخصصی و فنی از مراجع ذی‌ربط به وسیله متقاضی است. اگر متقاضی واجد شروط لازم برای اخذ پروانه تخصصی و فنی نباشد، حضور یک نفر شاغل دارنده پروانه تخصصی و فنی در واحد صنفی برای صدور پروانه کسب مشروط، به نام متقاضی کافی است.

تبصره- انواع مشاغل تخصصی و فنی به شرح آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت و با هماهنگی وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط و نظرخواهی از مجامع امور صنفی مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید.

ماده ۱۴- افراد صنفی مکلفند در هر سال حق عضویت اتحادیه ذی‌ربط را بپردازند.

ماده ۱۵- افراد صنفی عرضه‌کننده کالاها و خدمات مکلفند با الصاق برچسب روی کالا، یا نصب تابلو در محل کسب یا حرفه، قیمت واحد کالا یا دستمزد خدمت را به طور روشن و مکتوب و به گونه‌ای که برای همگان قابل رؤیت باشد، اعلام کنند.

تبصره ۱- هر فرد صنفی در مقابل دریافت بها، اجرت یا دستمزد باید صورت‌حسابی شامل نام و نشانی واحد صنفی، تاریخ، مبلغ دریافتی و نوع و مشخصات کالاهای فروخته‌شده یا خدمات انجام شده را به مشتری تسلیم دارد.

۱- بر اساس اصلاح قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۹۲ صرفاً تبصره (۱) منسوخ شده است.

تبصره ۲- اتاق اصناف شهرستان می‌تواند با تصویب کمیسیون نظارت مرکز استان، بعضی از صنوف یا مشاغل را تا مبلغی معین، یا برخی دیگر را که دادن صورت‌حساب برای آن‌ها مشکل است، از دادن صورت‌حساب معاف کند.

تبصره ۳- افراد صنفی که کالاهای خود را به صورت کلی عرضه می‌دارند باید از صورت‌حساب‌های چاپ‌شده استفاده کنند و مشخصات خریدار را نیز در آن بنویسند.

تبصره ۴- فرد صنفی، مسؤول انطباق کیفیت و کمیت هر نوع کالای عرضه‌شده یا خدمت ارائه‌گردیده با وجه یا اجرت دریافتی مندرج در صورت‌حساب است.

ماده ۱۶- صاحبان اماکن عمومی به تشخیص اتاق اصناف شهرستان و تصویب کمیسیون نظارت مکلفند:

الف- فهرست قیمت غذا و مواد غذایی را که برای مصرف مشتریان ارائه می‌شود در برگه‌های مخصوص تهیه و در دسترس مشتریان قرار دهند و بر مبنای آن صورت‌حساب به مشتری تسلیم دارند.

ب- نرخ اغذیه و مواد غذایی خود را در تابلو مخصوص در محل کسب به قسمی که در معرض دید همگان باشد نصب کنند.

ماده ۱۷- افراد صنفی مکلفند قوانین و مقررات جاری کشور، از جمله قوانین و مقررات صنفی، انتظامی، بهداشتی، ایمنی، حفاظت فنی و زیباسازی محیط کار و دستورالعمل‌های مربوط به نرخ‌گذاری کالاها و خدمات را که از سوی مراجع قانونی ذی‌ربط ابلاغ می‌گردد، رعایت و اجرا کنند.

تبصره ۱- افراد صنفی مکلفند پیش از به‌کارگیری کسانی که برای انجام دادن خدمات به منازل و اماکن مراجعه می‌کنند، مراتب را به اتحادیه اطلاع دهند تا اتحادیه پس از اخذ نظر نیروی انتظامی، نسبت به صدور کارت شناسائی عکس‌دار با درج تخصص، اقدام لازم را به عمل آورد.

تبصره ۲- افراد صنفی مجاز نیستند برای جلب مشتری درباره محصولات، کالاها یا خدمات، برخلاف واقع تبلیغ کنند. در غیر این صورت طبق ماده (۶۸) این قانون با آن‌ها رفتار خواهد شد.

تبصره ۳- انتشار هرگونه آگهی تبلیغاتی به هر طریق توسط فرد صنفی فاقد پروانه کسب معتبر، ممنوع است و متخلف به جریمه نقدی از یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دویست و پنجاه میلیون (۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شود. رسانه‌های گروهی، چاپ‌خانه‌ها و مؤسسات تولید محصولات چندرسانه‌ای مکلفند قبل از قبول سفارش تولید یا نشر هرگونه آگهی تبلیغاتی، یک نسخه از پروانه کسب متقاضی را مطالبه نمایند، در غیر این صورت به جریمه نقدی موضوع این تبصره محکوم می‌شوند.

ماده ۱۸- در صورتی که دارنده پروانه کسب بخواهد محل کسب خود را به دیگری واگذار کند، باید درخواست کتبی خود را به اتحادیه تسلیم نماید. اتحادیه در صورتی که فرد معرفی شده را واجد شرایط قانونی بداند با رعایت سایر مقررات، پس از ابطال پروانه کسب قبلی، پروانه جدیدی به نام فرد معرفی شده صادر می‌کند.

تبصره- در صورت درخواست صاحب پروانه مبنی بر تغییر پروانه کسب به حرفه‌ای دیگر، علاوه بر طی مراحل قانونی، استعلام و تسویه حساب از اتحادیه قبلی ضروری است. عدم پاسخ‌گویی اتحادیه قبلی ظرف پانزده روز پس از تاریخ استعلام به منزله نظر موافق تلقی می‌شود.

ماده ۱۹- در صورتی که دارنده پروانه کسب محجور شود، قیم می‌تواند با رعایت غبطه محجور و طبق مقررات این قانون نسبت به اداره یا انتقال واحد صنفی اقدام کند.

ماده ۲۰- در صورت فوت صاحب پروانه کسب، حقوق متعارف ناشی از واحد صنفی متعلق به ورثه است. چنانچه ورثه یا نماینده قانونی آن‌ها مایل باشند، در صورت دارابودن شروط فردی، می‌توانند ظرف مدت دو سال نسبت به اخذ پروانه کسب با رعایت مقررات اقدام کنند. پس از انقضای مهلت مقرر، پروانه متوفی از درجه اعتبار ساقط است.

ماده ۲۱- در هر شهرستان که واحدهای صنفی با فعالیت‌های شغلی مشابه یا همگن وجود داشته باشد، افراد صنفی با رعایت این قانون مبادرت به تشکیل اتحادیه می‌کنند.

تبصره ۱- اتحادیه دارای شخصیت حقوقی و غیرانتفاعی است و پس از ثبت در وزارت صنعت، معدن و تجارت رسمیت می‌یابد. اساسنامه الگوی اتحادیه‌های صنفی توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و به تصویب هیأت عالی نظارت می‌رسد.

تبصره ۲- حد نصاب تعداد واحدهای صنفی برای تشکیل یک اتحادیه در کشور به شرح زیر است:
الف- در تهران، ۳۰۰ واحد؛

ب- در شهرستان‌های با بیش از دو میلیون نفر جمعیت، ۲۰۰ واحد؛

ج- در شهرستان‌های دارای بیش از یک میلیون نفر و کمتر از دو میلیون نفر جمعیت، ۱۵۰ واحد؛

د- در شهرستان‌های دارای بیش از پانصد هزار نفر و کمتر از یک میلیون نفر جمعیت، ۱۰۰ واحد؛

ه- در شهرستان‌های با کمتر از پانصد هزار نفر جمعیت، ۵۰ واحد.

تبصره ۳- کمیسیون نظارت هر شهرستان با همکاری اتاق اصناف شهرستان موظف است اتحادیه‌هایی را که تعداد واحدهای صنفی تحت پوشش آن‌ها کمتر از نصاب‌های تعیین شده است، ادغام نماید.

تبصره ۴- اگر تشکیل اتحادیه واحد برای تمامی شهرها یا بخش‌های هر شهرستان به تشخیص کمیسیون نظارت مرکز استان ممکن نباشد، شیوه اداره امور واحدهای صنفی آن شهرها یا بخش‌ها تابع آیین‌نامه‌ای است که توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۵- اگر تشکیل اتحادیه‌ای از واحدهای صنفی یک شهرستان، که تعدادشان به نصاب مقرر جهت تشکیل اتحادیه نرسیده است، به تشخیص کمیسیون نظارت مرکز استان لازم باشد، در صورت تصویب هیأت عالی نظارت، اتحادیه‌ای با همان تعداد واحدهای موجود تشکیل خواهد شد.

تبصره ۶- اگر تشکیل اتحادیه‌ای در مرکز استان از واحدهای صنفی موجود در شهرستان‌های همان استان به تشخیص کمیسیون نظارت مرکز استان لازم باشد، در صورت تصویب هیأت عالی نظارت، اتحادیه‌ای در مرکز استان تشکیل خواهد شد. این اتحادیه مانند سایر اتحادیه‌های موضوع این ماده تلقی خواهد شد.

تبصره ۷- چنانچه تعداد واحدهای صنفی در هر استان جهت تشکیل اتحادیه به حد نصاب مقرر در این ماده نرسد با پیشنهاد اتاق اصناف و تأیید وزیر صنعت، معدن و تجارت، اتحادیه‌ای از واحدهای صنفی در سطح کشور تشکیل می‌شود. آیین‌نامه اجرایی موضوع این تبصره ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

ماده ۲۲- اتحادیه‌ها توسط هیأت مدیره منتخب اعضای اتحادیه اداره می‌شوند. تعداد اعضای این هیأت پنج نفر اصلی و دو نفر علی‌البدل برای اتحادیه‌های دارای کمتر از هزار واحد صنفی عضو و هفت نفر اصلی و سه نفر علی‌البدل برای اتحادیه‌های دارای بیش از هزار واحد صنفی عضو خواهد بود.

تبصره ۱- مدت مسؤولیت اعضای هیأت مدیره اتحادیه‌ها از تاریخ انتخاب چهار سال تمام است. اعضای هیأت مدیره با رأی مخفی و مستقیم اعضای اتحادیه انتخاب می‌شوند. اعضای مذکور نمی‌توانند بیش از دو دوره متوالی و یا چهار دوره متناوب در هیأت مدیره اتحادیه عضویت داشته باشند.

تبصره ۲- کمیسیون نظارت هر شهرستان موظف است شش ماه قبل از پایان هر دوره هیأت مدیره، مقدمات برگزاری انتخابات را فراهم آورد.

تبصره ۳- انتخابات اتحادیه‌ها در دور اول با حضور حداقل یک سوم اعضا و در صورت عدم دستیابی به حد نصاب مذکور، در دور دوم با حضور حداقل یک چهارم اعضا رسمیت می‌یابد. آیین‌نامه اجرایی نحوه برگزاری انتخابات موضوع این تبصره ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۴- در صورتی که بر اثر استعفا، عزل، فوت، بیماری، حجر یا محرومیت از حقوق اجتماعی عضو یا اعضای از هیأت مدیره، با وجود جایگزینی اعضای علی‌البدل، آن هیأت از نصاب این ماده خارج شود، کمیسیون نظارت مکلف است ظرف شش ماه نسبت به برگزاری انتخابات برای تعیین اعضای جایگزین اقدام کند. تا انجام انتخابات، افرادی از اعضای همان صنف که واجد شروط قانونی برای اداره امور اتحادیه باشند، توسط اتاق اصناف شهرستان معرفی می‌گردند تا پس از تصویب کمیسیون نظارت، به‌عنوان اعضای جایگزین به عضویت اصلی یا علی‌البدل هیأت مدیره منصوب شوند. اگر کمتر از دو سال از مدت مأموریت هیأت مدیره مانده باشد، مدت مأموریت اعضای جایگزین تا پایان مدت مأموریت هیأت مدیره ادامه خواهد یافت. اعضای مستعفی هیأت مدیره در صورتی که به‌تشخیص کمیسیون نظارت، به‌منظور اخلال در انتخابات استعفاء داده باشند و اعضای معزول از آن هیأت، نمی‌توانند برای اولین انتخابات بعدی هیأت مدیره اتحادیه داوطلب شوند.

تبصره ۵- افراد منصوب شده موضوع تبصره‌های (۳) و (۴) این ماده دارای کلیه اختیارات، حقوق و تکالیف هیأت مدیره، به استثنای عضویت در هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان خواهند بود.

تبصره ۶- داوطلب شدن کارکنان اتحادیه‌ها، اتاق اصناف شهرستان و ایران و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در انتخابات هیأت مدیره اتحادیه‌های صنفی منوط به استعفای آنان از شغل قبلی خود پیش از ثبت‌نام در انتخابات است. اعلام رسمی پذیرش استعفای کارکنان موضوع این ماده پیش از شروع به کار در هیأت مدیره اتحادیه الزامی است.

ماده ۲۲ مکرر- شرایط داوطلبان عضویت در هیأت مدیره اتحادیه‌ها عبارت است از:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران؛

۲- اعتقاد و التزام عملی به نظام جمهوری اسلامی ایران؛

۳- نداشتن سوءپیشینه کیفری مؤثر؛

۴- عدم ممنوعیت تصرف در اموال، مانند حجر، ورشکستگی و افلاس؛

۵- عدم اعتیاد به مواد مخدر؛

۶- عدم اشتها به فساد؛

۷- داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم برای افراد فاقد سابقه عضویت در هیأت مدیره اتحادیه؛

۸- حداکثر سن در زمان ثبت نام هفتاد و پنج سال؛

۹- داشتن پروانه کسب معتبر دائم؛

۱۰- وثاقت و امانت.

تبصره ۱- کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان تعزیرات حکومتی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و دو نفر از اتاق اصناف شهرستان از مراجع ذیصلاح شامل وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی، سازمان ثبت احوال کشور و قوه قضائیه ظرف یک ماه شرایط مذکور را استعلام می‌نماید. نمایندگان اتاق اصناف شهرستان در این کمیته نباید خود نامزد انتخابات باشند. تصمیم‌گیری در این کمیته با اکثریت آراء صورت می‌گیرد و نتیجه به متقاضی اعلام می‌شود. وظیفه این کمیته حصول اطمینان از صحت موارد مندرج در بندهای مذکور از طریق رؤیت اسناد مثبت و بررسی مدارک و شواهد است.

تبصره ۲- افرادی که صلاحیت آن‌ها توسط کمیته موضوع این ماده رد شده باشد می‌تواند ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ رأی کمیته مزبور تقاضای بررسی مجدد نمایند. مرجع رسیدگی مجدد کمیسیون نظارت شهرستان است.

ماده ۲۳- در اتحادیه‌ها افراد منتخب به ترتیب بر اساس اکثریت نسبی آرای مأخوذه شامل یک نفر رئیس، دو نفر نایب‌رئیس (اول و دوم)، یک نفر دبیر و یک نفر خزانه‌دار تعیین می‌شود. هم‌زمان با برگزاری انتخابات اعضای هیأت مدیره اتحادیه، انتخاباتی برای انتخاب دو نفر بازرس (اصلی و علی‌البدل) برگزار می‌شود. آیین‌نامه اجرایی شرح وظایف بازرس از جمله نظارت بر عملکرد هیأت مدیره اتحادیه و نیز تهیه گزارش بازرسی برای اتاق اصناف شهرستان مربوطه موضوع این ماده ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۱- در صورت عدم آمادگی پذیرش سمت تعیین شده توسط فرد منتخب، تعویض سمت وی با سمتی که احراز آن نیاز به تعداد آرای کم‌تری دارد بلامانع است.

تبصره ۲- در صورت تساوی آراء بین دو یا چند نفر از اعضای هیأت مدیره اتحادیه، سمت آن‌ها به طریق قرعه توسط رئیس کمیسیون نظارت و یا نماینده وی و با حضور اکثریت اعضای هیأت مدیره اتحادیه تعیین می‌شود.

تبصره- در صورت درخواست کلیهٔ منتخبان، سمت آن‌ها از طریق برگزاری انتخابات داخلی در حضور رئیس یا نمایندهٔ کمیسیون نظارت تعیین می‌شود.

مادهٔ ۲۴- هیأت مدیرهٔ هر اتحادیه مکلف است از خدمات یک نفر، که دارای حداقل مدرک کارشناسی باشد، به صورت تمام وقت به‌عنوان مدیر اجرایی استفاده کند. در شهرستان‌های دارای کم‌تر از یک میلیون نفر جمعیت، به‌کارگیری افراد دیپلمه به‌عنوان مدیر اجرایی، بلامانع است. مدیر اجرایی مجری مصوبات هیأت مدیره و منتخب آن است و با جایگزین شدن هیأت مدیرهٔ جدید، مستعفی تلقی می‌گردد. استفاده از خدمات همان مدیر در ادوار بعد بلامانع است.

مادهٔ ۲۵- در صورت نیاز، کمیسیون نظارت مرکز استان بنابه درخواست اکثریت نسبی اتحادیه‌های صنفی شهرستان‌های همان استان، با نظرخواهی از اتاق اصناف مرکز استان، نسبت به تشکیل مجمع استانی برای اتحادیه‌های آن استان اقدام خواهد کرد. این مجمع متشکل از نمایندگان هیأت مدیرهٔ اتحادیه‌های شهرستان‌ها خواهد بود و به‌منظور تبادل نظر درخصوص مشکلات و امور صنفی، ارائهٔ پیشنهاد و برقراری ارتباط و هماهنگی‌های لازم با مراجع و مراکز ذی‌ربط تشکیل می‌شود.

تبصره- تعداد نمایندگان هر شهرستان به ازای هر پنج اتحادیه، یک نفر خواهد بود که با رأی رؤسای اتحادیه‌ها انتخاب خواهند شد. مدت مأموریت اعضای هیأت مدیرهٔ مجمع استانی دو سال است.

مادهٔ ۲۶- هرگاه شخصی بخواهد فعالیت صنفی را آغاز کند، ابتدا باید به اتحادیهٔ ذی‌ربط مراجعه و تقاضای کتبی خود را تسلیم و رسید دریافت دارد. اتحادیه مکلف است در چهارچوب مقررات نظر خود را مبنی بر رد یا قبول تقاضا حداکثر ظرف پانزده روز با احتساب ایام غیرتعطیل رسمی به‌صورت کتبی به متقاضی اعلام کند. عدم اعلام نظر درمدت یاد شده به‌منزلهٔ پذیرش تقاضا محسوب می‌گردد. در صورت قبول تقاضا توسط اتحادیه، متقاضی باید از آن تاریخ ظرف حداکثر سه ماه مدارک مورد نیاز اتحادیه را تکمیل کند و به اتحادیه تسلیم دارد درغیر این صورت، متقاضی جدید محسوب خواهد گردید. اتحادیه موظف است پس از دریافت تمام مدارک لازم و با رعایت ضوابط، ظرف پانزده روز نسبت به صدور پروانهٔ کسب و تسلیم آن به متقاضی اقدام کند. هم‌چنین متقاضی پروانهٔ کسب موظف است از تاریخ دریافت پروانهٔ کسب، ظرف شش ماه نسبت به افتتاح محل کسب اقدام کند.

تبصرهٔ ۱- چنان‌چه اتحادیه درخواست متقاضی پروانهٔ کسب را رد کند یا از صدور پروانهٔ کسب استنکاف ورزد، باید مراتب را با ذکر دلایل مستند به‌طور کتبی به متقاضی اعلام کند. در صورتی‌که متقاضی به آن معترض باشد، می‌تواند اعتراض کتبی خود را ظرف بیست روز از تاریخ دریافت پاسخ به اتاق اصناف شهرستان ذی‌ربط تسلیم دارد. اتاق اصناف شهرستان مکلف است طی پانزده روز به اعتراض متقاضی رسیدگی و نظر نهایی خود را برای اجرا به اتحادیهٔ مربوط اعلام کند.

تبصره ۲- در صورتی که اتحادیه یا متقاضی به نظر اتاق اصناف شهرستان معترض باشند می‌توانند ظرف بیست روز از زمان ابلاغ نظر اتاق اصناف شهرستان، اعتراض خود را نسبت به نظر مجمع مذکور به کمیسیون نظارت منعکس کنند. کمیسیون نظارت مکلف است ظرف یک ماه نظر خود را اعلام دارد. نظر کمیسیون نظارت در این مورد معتبر و قابل اجرا است، مگر آن که هیأت عالی نظارت نظر کمیسیون نظارت را ظرف یک ماه پس از دریافت اعتراض، نقض کند. در این صورت، نظر هیأت عالی نظارت قطعی و لازم‌الاجراء است. در صورت اعتراض، هر یک از طرفین می‌توانند به مراجع ذیصلاح قضایی مراجعه کنند.

تبصره ۳- برای صنفی که تعداد آن‌ها به حد نصاب لازم برای تشکیل اتحادیه نرسیده است یا فاقد اتحادیه‌اند، ارائه پروانه کسب و سایر امور صنفی از طریق اتحادیه همگن یا اتاق اصناف شهرستان مربوط، بنابه تشخیص کمیسیون نظارت صورت می‌گیرد.

تبصره ۴- واحدهای صنفی که به‌عنوان آلاینده یا مزاحم نقل مکان داده می‌شوند، هم‌چنان عضو اتحادیه‌ای که بوده‌اند خواهند ماند، حتی اگر در محدوده جغرافیایی جدیدی قرار گیرند.

ماده ۲۷- محل دایر شده به‌وسیله هر شخص حقیقی یا حقوقی که پروانه کسب برای آن صادر نشده است با درخواست اتحادیه و تأیید اتاق اصناف شهرستان توسط نیروی انتظامی پلمب می‌شود.

تبصره ۱- قبل از پلمب محل دایر شده، از ده تا بیست روز به دایرکننده مهلت داده می‌شود تا کالاهای موجود در محل را تخلیه کند.

تبصره ۲- کسانی که پلمب یا لاک و مهر محل‌های تعطیل شده در اجرای این قانون را بشکنند و محل‌های مزبور را به‌نحوی از انحاء برای کسب مورد استفاده قرار دهند، به مجازات‌های مقرر در قانون مجازات اسلامی محکوم خواهند شد.

تبصره ۳- پرداخت عوارض توسط اشخاص موضوع این ماده موجب احراز هیچ یک از حقوق صنفی نخواهد شد.

تبصره ۴- در صورت عدم شناسایی یا عدم درخواست پلمب واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب از سوی اتحادیه مربوط، اتاق اصناف شهرستان و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلفند واحدهای فاقد پروانه کسب را شناسایی و پلمب نمایند.

تبصره ۵- در مورد مشاغل خانگی، سایر مشاغل و تعاونی‌های توزیع و مصرف که براساس قوانین و مقررات دیگری تشکیل می‌شوند بر همان اساس عمل می‌شود.

ماده ۲۸- واحد صنفی تنها در موارد زیر پس از گذراندن مراحل مندرج در آیین‌نامه‌ای که به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید، به‌طور موقت از یک هفته تا شش ماه تعطیل می‌گردد:

- الف- اشتغال به شغل یا مشاغل دیگر در محل کسب، غیر از آنچه در پروانه کسب قید گردیده یا کمیسیون نظارت مجاز شمرده است.
- ب- تعطیل محل کسب بدون دلیل موجه حداقل به مدت پانزده روز برای آن دسته از صنوفی که به تشخیص هیأت عالی نظارت موجب عسر و حرج برای مصرف کننده می‌شود.
- تبصره- تشخیص موجه بودن دلیل با اتاق اصناف شهرستان است.
- ج- عدم پرداخت حق عضویت به اتحادیه براساس ضوابطی که در آیین‌نامه مصوب کمیسیون نظارت تعیین شده است.
- د- عدم اجرای مصوبات و دستورات قانونی هیأت عالی و کمیسیون نظارت که به وسیله اتحادیه‌ها به واحدهای صنفی ابلاغ شده است.
- تبصره- تشخیص عدم اجرا برعهده اتاق اصناف شهرستان است.
- ه- عدم اجرای تکالیف واحدهای صنفی به موجب این قانون.
- تبصره ۱- تعطیل موقت واحد صنفی با اعلام اتحادیه، رأساً از طریق نیروی انتظامی به عمل می‌آید.
- تبصره ۲- هر فرد صنفی که واحد کسب وی تعطیل می‌شود می‌تواند به کمیسیون نظارت شکایت کند. نظر کمیسیون نظارت که حداکثر ظرف دو هفته اعلام خواهد شد، لازم‌الاجراء است. در صورت اعتراض فرد صنفی می‌تواند به مراجع ذیصلاح قضایی مراجعه کند.
- تبصره ۳- جبران خسارات وارد شده به واحد صنفی در اثر تعطیل غیرموجه با مجوز اتحادیه یا مراجع دیگر، به استناد نظر کمیسیون نظارت، برعهده دستوردهنده است.
- تبصره ۴- در مواردی که تعطیلی واحد صنفی به تشخیص کمیسیون نظارت شهرستان موجب عسر و حرج مصرف کننده می‌شود، واحد صنفی مزبور به جریمه نقدی از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰۰۰۰۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.
- ماده ۲۹- اتحادیه‌ها می‌توانند وصول مالیات، عوارض و هزینه خدمات وزارتخانه‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت را طبق مقررات و قوانین جاری در راستای قرارداد تنظیمی و در قبال اخذ کارمزد عهده‌دار شوند و مبالغ وصول شده بابت مالیات، عوارض یا هزینه خدمات را بلافاصله به حساب قانونی مربوطه واریز کنند.
- تبصره- در صورت عدم اقدام از سوی اتحادیه‌ها، اتاق اصناف شهرستان می‌تواند با تنظیم قرارداد و در قبال اخذ کارمزد، عهده‌دار انجام مسؤلیت‌های مقرر در این ماده شود.
- ماده ۳۰- وظایف و اختیارات اتحادیه‌ها عبارت است از:

الف- ارائه پیشنهاد برای تهیه، تنظیم یا تغییر ضوابط صدور پروانه کسب و انواع پروانه‌های لازم برای مشاغل، به اتاق اصناف شهرستان.

ب- اجرای مصوبات و بخش‌نامه‌های هیأت عالی نظارت و کمیسیون نظارت که در چهارچوب این قانون به اتحادیه‌ها ابلاغ می‌گردد.

تبصره- اتاق اصناف شهرستان موظف است مصوبات و بخشنامه‌های هیأت عالی نظارت و کمیسیون نظارت را ظرف پنج روز از تاریخ دریافت به اتحادیه‌ها ابلاغ کند. پس از انقضای این مهلت، دبیرخانه هیأت عالی نظارت و کمیسیون نظارت می‌توانند بی‌واسطه مصوبات و بخشنامه‌های خود را به اتحادیه‌ها برای اجرا ابلاغ کنند.

ج- ارائه پیشنهاد درباره امور اصناف به اتاق اصناف شهرستان.

د- صدور پروانه کسب با دریافت تقاضا و مدارک متقاضیان با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

ه- ابطال پروانه کسب و تعطیل محل کسب طبق مقررات این قانون و اعلام آن به کمیسیون نظارت و جلوگیری از ادامه فعالیت واحدهای صنفی که بدون پروانه کسب دایر می‌شوند مطابق ماده (۲۷) این قانون یا پروانه آن‌ها به عللی باطل می‌گردد.

و- تنظیم بودجه سال بعد و تسلیم آن تا آخر دی ماه هر سال به اتاق اصناف شهرستان جهت رسیدگی و تصویب.

ز- تنظیم ترازنامه سالانه و تسلیم آن تا پایان خرداد ماه هر سال به اتاق اصناف شهرستان برای رسیدگی و تصویب.

ح- ایجاد تسهیلات لازم برای آموزش‌های مورد نیاز افراد صنفی به‌طور مستقل یا با کمک سازمان‌های دولتی یا غیردولتی.

ط- تشکیل کمیسیون‌های رسیدگی به شکایات، حل اختلاف، بازرسی واحدهای صنفی، فنی و آموزشی و کمیسیون‌های دیگر مصوب هیأت عالی نظارت.

تبصره ۱- اعضای کمیسیون‌های مذکور بین سه تا پنج نفرند که از میان اعضای دارای پروانه کسب به پیشنهاد اتحادیه و تصویب اتاق اصناف شهرستان ذی‌ربط تعیین می‌شوند.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این بند توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت و مجامع امور صنفی مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید.

تبصره ۳- در صورت بروز اختلاف صنفی بین افراد صنفی و اتحادیه، مراتب به اتاق اصناف شهرستان جهت رسیدگی و صدور رأی ارجاع می‌شود. طرف معترض نسبت به رأی صادر شده می‌تواند ظرف بیست روز اعتراض خود را به کمیسیون نظارت تسلیم دارد. نظر کمیسیون نظارت

قطعی و لازم‌الاجراء خواهد بود. در صورت اعتراض، هر یک از طرفین می‌توانند به مراجع ذی‌صلاح قضایی مراجعه کنند.

ی- وصول مالیات، عوارض و هزینه خدمات به نمایندگی از طرف وزارت‌خانه‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت.

ک- هماهنگی با شهرداری و شورای شهر به‌منظور ایجاد شهرک‌های صنفی و تمرکز تدریجی کالاها و معاملات عمده‌فروشی در میداين و مراکز معین شهری متناسب با احتیاجات شهر طبق مقررات و ضوابطی که به‌تصویب کمیسیون نظارت برسد.

ل- ارائه پیشنهاد به‌منظور تعیین نرخ کالا و خدمات، حدود صنفی، تعداد واحدهای صنفی مورد نیاز در هر سال جهت صدور پروانه کسب به اتاق اصناف شهرستان جهت رسیدگی و تصویب کمیسیون نظارت.

م- سایر مواردی که در این قانون پیش‌بینی شده است.

تبصره- در بخش‌ها و شهرهای تابعه مرکز شهرستان که بنابه اعلام اتحادیه‌ها و تصویب هیأت عالی نظارت انجام خدمات صنفی از طریق اتحادیه مقدور نمی‌باشد، ادارات دولتی ذی‌ربط، شهرداری‌ها، سازمان‌های وابسته و دفاتر اتاق‌های اصناف شهرستان‌ها حسب مورد مجازند خدمات مذکور را انجام دهند.

ن- برگزاری دوره‌های آموزشی احکام تجارت و کسب و کار به‌طور مستقل یا با کمک بسیج اصناف کشور قبل از صدور و تمدید پروانه کسب اعضای صنف.

س- اتحادیه‌هایی که بیش از دو هزار عضو و بازارهای گسترده صنفی دارند می‌توانند برای کمک و تسهیل انجام امور مراجعین، در نقاط مختلف دفتر نمایندگی تشکیل دهند.

ماده ۳۱- منابع مالی هر اتحادیه عبارتند از:

الف- حق عضویت افراد صنفی در اتحادیه؛

ب- وجوه دریافتی در ازای خدمات غیرموظف از قبیل خدمات فنی و آموزشی به اعضای صنف؛

ج- کمک‌های دریافتی از اشخاص حقیقی یا حقوقی؛

د- کارمزد وصول مالیات، عوارض و هزینه خدمات وزارت‌خانه‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت؛

ه- درصدی از وجوه دریافتی بابت صدور و تمدید پروانه کسب.

تبصره ۱- اتحادیه‌ها مکلفند هنگام صدور و تمدید پروانه کسب، مبالغی را از افراد صنفی وصول و درصدی از آن‌را به حساب اتاق اصناف شهرستان (موضوع بند ۱ ماده ۳۷ مکرر) و درصد دیگری را به

حساب اتاق اصناف ایران (موضوع بند ۱ ماده ۴۷) واریز کنند. میزان مبالغ دریافتی و درصد سهم اتاق‌های اصناف شهرستان و ایران و نحوه وصول وجوه مزبور و سایر بندهای این ماده متناسب با وضعیت اتحادیه، نوع شغل و شهر، فقط در چهارچوب آیین‌نامه‌ای مجاز است که به پیشنهاد اتاق اصناف ایران و با همکاری اتاق‌های اصناف استان‌ها توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

تبصره ۲- اتحادیه‌ها موظفند بیست درصد (۲۰٪) مبالغ دریافتی به موجب این ماده را به حساب اتاق اصناف شهرستان واریز کنند. مبالغی که جهت تهیه ساختمان و برگزاری دوره‌های آموزشی در قالب کمک‌های دریافتی از اعضاء اخذ شده است با تأیید اتاق اصناف شهرستان از حکم این تبصره مستثنی است.

ماده ۳۲- اتاق اصناف هر شهرستان مرکب از رؤسای اتحادیه‌های صنوف تولیدی - خدمات فنی و توزیعی - خدماتی است.

تبصره ۱- اتاق اصناف شهرستان شخصیت حقوقی، غیرانتفاعی و غیرتجاری دارد و پس از ثبت در سازمان صنعت، معدن و تجارت استان رسمیت می‌یابد.

تبصره ۲- در شهرستان‌هایی که دو اتاق اصناف دارند، کمیسیون نظارت موظف است پس از انقضای دوره قانونی هیأت رئیسه، نسبت به ادغام اتاق‌های یاد شده در یکدیگر اقدام نماید. اموال، دارایی‌ها، حقوق و تعهدات اتاق‌های قبلی پس از ادغام با نظارت کمیسیون نظارت مذکور به اتاق جدید انتقال می‌یابد.

ماده ۳۳- در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان دارای پنج نفر عضو اصلی به ترتیب شامل یک رئیس، دو نایب‌رئیس (اول و دوم)، یک دبیر و یک خزانه‌دار و دو نفر عضو علی‌البدل می‌باشند. دو نفر از اعضاء اصلی هیأت رئیسه از بین صنوف تولیدی - خدمات فنی، دو نفر از صنوف توزیعی - خدماتی و یک نفر از حائزین اکثریت آراء انتخاب می‌شوند.

ماده ۳۴- جلسات مجامع امور صنفی با حضور حداقل دو سوم اعضاء تشکیل می‌شود و رسمیت می‌یابد و تصمیمات متخذه با اکثریت نصف به علاوه یک آراء حاضران در جلسه معتبر خواهد بود.

تبصره - مدت مأموریت نماینده هر اتحادیه در اتاق اصناف شهرستان ذی‌ربط تا پایان مدت مأموریت او در هیأت مدیره اتحادیه است. در صورت فوت، بیماری، محرومیت از حقوق اجتماعی، استعفاء، حجر یا عزل هر نماینده، اتحادیه وفق مواد (۲۲) و (۲۳) این قانون نسبت به معرفی نماینده دیگری برای مدت باقیمانده به اتاق اصناف شهرستان اقدام می‌کند.

ماده ۳۵- اتاق اصناف شهرستان در اولین جلسه هر دوره، هیأت رئیسه اتاق را برای مدت چهار سال انتخاب می‌کند. انتخاب مجدد اعضای مذکور در محدوده ماده (۱۲) بلامانع است.

ماده ۳۶- ترتیب انتخاب هیأت رئیسه مجامع امور صنفی، وظایف هیأت رئیسه، طرز تشکیل جلسات و تعداد کمیسیون‌های آن و سایر مقررات مربوط به اداره مجامع و حق الزحمه خدمات آن‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت با کسب نظر از مجامع امور صنفی مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید.

ماده ۳۷- وظایف و اختیارات مجامع امور صنفی به شرح زیر است:

الف- ایجاد هماهنگی بین اتحادیه‌ها، نظارت بر عملکرد آن‌ها و راهنمایی صنوف؛

ب- تنظیم و تصویب آیین‌نامه‌های مالی، استخدامی، اداری، آموزشی و تشکیلاتی اتحادیه‌ها و تغییرات آن‌ها؛

ج- اظهارنظر در مورد ضوابط خاص داخلی اتحادیه‌های تحت پوشش برای صدور پروانه کسب جهت بررسی و تصویب کمیسیون نظارت؛

د- نظارت بر حسن اجرای اقدامات اتحادیه‌ها درخصوص صدور پروانه کسب از جهت تطبیق با مقررات این قانون و آیین‌نامه‌های آن؛

ه- تأیید، انتخاب و معرفی نمایندگان اتحادیه‌ها به اداره‌های امور مالیاتی، هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و سایر مراجعی که به‌موجب قانون، معرفی نماینده از طرف صنوف به عمل می‌آید؛

و- اجرای مصوبات هیأت عالی نظارت، کمیسیون نظارت و اتاق اصناف ایران حسب مقررات این قانون؛

ز- نظارت بر اجرای مقررات فنی، بهداشتی، ایمنی، انتظامی، حفاظتی، بیمه‌گزاری، زیباسازی و سایر مقررات مربوط به واحدهای صنفی که از طرف مراجع ذی‌ربط وضع می‌شود. همچنین همکاری با مأموران انتظامی در اجرای مقررات؛

تبصره- چنانچه افراد صنفی در انجام دادن ضوابط انتظامی که در موارد خاص تعیین و از طریق اتاق اصناف شهرستان ابلاغ می‌گردد؛ و نیز در اجرای مقررات بهداشتی، ایمنی یا زیباسازی با مخالفت مالک ملک مواجه شوند، می‌توانند با جلب موافقت اتاق اصناف شهرستان و با هزینه خود اقدام مقتضی را به عمل آورند.

ح- رسیدگی به اعتراض افراد صنفی نسبت به تصمیمات اتحادیه‌ها؛

ط- انتخاب و معرفی یک نفر نماینده از بین اعضاء هیأت رئیسه به کمیسیون نظارت برای نظارت بر حسن اجرای انتخابات هیأت مدیره اتحادیه‌ها؛

ی- پیشنهاد تشکیل اتحادیه جدید یا ادغام اتحادیه‌ها یا تقسیم یک اتحادیه به دو یا چند اتحادیه برای اتخاذ تصمیم به کمیسیون نظارت؛

ک- تعیین نوع و نرخ کالاها و خدماتی که افراد هر صنف می‌توانند برای فروش، عرضه یا ارائه کنند و پیشنهاد آن برای اتخاذ تصمیم به کمیسیون نظارت و اعلام مصوبه کمیسیون به اتحادیه‌ها برای ابلاغ به افراد صنفی با هدف جلوگیری از تداخل صنفی؛

ل- جمع‌آوری اطلاعات و آمار لازم با وسایل مقتضی برای تعیین حدود و تعداد واحدهای صنفی متناسب با جمعیت و نیازها و ارائه آن به کمیسیون نظارت جهت تصمیم‌گیری؛^۱

م- تنظیم ساعات کار و ایام تعطیل واحدهای صنفی با توجه به طبیعت و نوع کار آنان و ارائه برنامه برای اتخاذ تصمیم به وسیله کمیسیون نظارت؛

تبصره- به منظور ایجاد وحدت رویه بین کمیسیون‌های نظارت شهرستان‌ها، دستورالعمل نحوه تنظیم ساعات کار و ایام تعطیلی واحدهای صنفی بر اساس دستورالعملی است که با پیشنهاد اتاق اصناف ایران و با همکاری نیروی انتظامی توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

ن- همکاری و معاضدت با سایر مجامع امور صنفی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون؛

س- تصویب بودجه، ترازنامه و صورت‌های مالی اتحادیه‌ها پس از رسیدگی به آن‌ها و نظارت بر عملیات مالی اتحادیه‌ها؛

ع- درجه‌بندی واحدهای صنفی، در موارد لزوم، طبق ضوابط و مقرراتی که توسط وزارت بازرگانی و با کسب نظر نیروی انتظامی و اتحادیه‌های ذی‌ربط تهیه می‌شود و به تصویب کمیسیون نظارت می‌رسد؛

ف- اجرای برنامه‌های علمی، آموزشی، فرهنگی و پژوهشی مورد نیاز برای ارتقای سطح آگاهی‌های هیأت مدیره اتحادیه‌ها با همکاری دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی ذی‌ربط و بسیج اصناف کشور در چهارچوب مقررات؛

ص- تنظیم ترازنامه و صورت‌های مالی سالانه و تسلیم آن ظرف دو ماه بعد از پایان هر سال مالی به کمیسیون نظارت برای رسیدگی و تصویب؛

۱- این بند بر اساس اصلاح قانون نظام صنفی کشور مصوب ۱۳۹۲ حذف شده است.

تبصره- کمیسیون نظارت مکلف است ترازنامه و صورت‌های مالی را ظرف یک ماه رسیدگی کند و نتیجه را به اتاق اصناف شهرستان اعلام دارد. تأیید ترازنامه به‌منزله مفاصاحساب دوره عملکرد اتاق اصناف شهرستان خواهد بود.

ق- تنظیم بودجه سال بعد و تسلیم آن تا اول بهمن ماه هر سال به کمیسیون نظارت برای تصویب و نظارت بر اجرای آن؛

تبصره- کمیسیون نظارت موظف است تا پایان بهمن ماه، بودجه پیشنهادی اتاق اصناف را بررسی و پس از تصویب اعلام نماید.

ر- سایر مواردی که در این قانون پیش‌بینی شده است؛

ش- تشکیل واحدهای بازرسی و نظارت به‌منظور نظارت بر عملکرد واحدهای صنفی و بررسی شکایات؛

ت- عضویت رؤسای اتاق‌های اصناف شهرستان‌ها و مراکز استان‌ها در شورای اداری شهرستان‌ها و مراکز استان‌ها.

تبصره ۱- اداره امور مجامع امور صنفی و هم‌چنین پیگیری و اجرای مصوبات اجلاس مجامع امور صنفی و نیز مسؤولیت پیگیری و اجرای بندهای (الف)، (د)، (ه)، (ز)، (ح)، (ط)، (ل)، (ن)، (ع) و (ف) این ماده، به هیأت رئیسه مجامع امور صنفی و سایر وظایف و اختیارات محوله به اجلاس عمومی اعضای مجامع امور صنفی واگذار می‌گردد.

تبصره ۲- مجامع امور صنفی با وزارت آموزش و پرورش در مورد آموزش مهارت‌های شاخه کار دانش همکاری لازم را به‌عمل خواهند آورد.

تبصره ۳- مجامع امور صنفی مجازند برای تشکیل بانک اصناف، مؤسسه اعتباری، صندوق قرض‌الحسنه، شرکت تعاونی اعتبار و دیگر مؤسسات پولی، بانکی، مالی و اعتباری، طبق قوانین و مقررات جاری کشور اقدام کنند.

ماده ۳۷- مکرر- منابع مالی اتاق اصناف شهرستان عبارتند از:

۱- بیست درصد (۲۰٪) دریافتی از درآمد اتحادیه‌ها؛

۲- درصدی از محل وجوه ناشی از جرائم و تخلفات صنفی موضوع تبصره (۷) ماده (۷۲) این قانون؛

۳- وجوه دریافتی در ازای ارائه خدمات غیرموظف به اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی.

آیین‌نامه اجرایی میزان و نحوه دریافت منابع مالی، موضوع بندهای این ماده ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

ماده ۳۸- در شهرستان‌هایی که برخی از اتحادیه‌ها به علت نداشتن امکانات و توانایی‌های لازم نتوانند صدور پروانه کسب را عهده‌دار شوند، به پیشنهاد آن اتحادیه و تصویب کمیسیون نظارت، مسؤولیت صدور پروانه کسب به‌طور موقت به اتاق اصناف شهرستان واگذار می‌گردد. در صورت رفع مشکل، بنابه پیشنهاد همان اتحادیه و تصویب کمیسیون نظارت، مسؤولیت صدور پروانه کسب برعهده اتحادیه قرار خواهد گرفت.

ماده ۳۹- وظایف کمیسیون بازرسی مجامع امور صنفی به قرار زیر است:

الف- بازرسی امور مربوط به اتحادیه‌ها به‌منظور حصول اطمینان از رعایت ضوابط و مقررات صنفی و تنظیم گزارش‌های لازم؛

تبصره- کمیسیون موظف است نتیجه بررسی و گزارش‌های خود را از طریق هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان جهت بررسی کمیسیون نظارت تسلیم دارد.

ب- بازرسی و رسیدگی به شکایات و اعتراضاتی که به اتاق اصناف شهرستان می‌رسد و ارائه گزارش لازم به اتاق.

ماده ۴۰- مسؤولان مجامع امور صنفی و اتحادیه‌ها مکلفند تسهیلات لازم را برای انجام دادن وظایفی که طبق این قانون به کمیسیون بازرسی محول شده است، فراهم کنند.

ماده ۴۱- به‌منظور تقویت مبانی نظام صنفی، سامان‌دهی اصناف کشور و مشارکت در سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و مدیریت مسایل صنفی، اتاقی به نام اتاق اصناف ایران در تهران تشکیل می‌شود. این اتاق دارای شخصیت حقوقی مستقل، غیرتجاری، غیرانتفاعی و فاقد شعبه است.

ماده ۴۲- اتاق اصناف ایران متشکل از نمایندگان هیأت رئیسه اتاق‌های اصناف شهرستان‌های کشور است. تعداد نمایندگان اتاق‌های اصناف هر استان در اتاق اصناف ایران یک نفر است و به‌ازای هر بیست هزار واحد صنفی یک نماینده دیگر اضافه می‌شود که با نظارت کمیسیون نظارت مرکز استان و با رأی مخفی اعضای هیأت رئیسه اتاق‌های اصناف شهرستان‌های آن استان انتخاب و به دبیرخانه هیأت عالی نظارت معرفی می‌گردند. تعداد نمایندگان استان تهران حداکثر بیست نفر و سایر استان‌ها حداکثر ده نفر می‌باشد.

تبصره ۱- نیمی از نمایندگان در هر مورد همواره از صنوف تولیدی - خدمات فنی و نیم دیگر از صنوف توزیعی - خدماتی خواهند بود.

تبصره ۲- هزینه‌های اعضای اتاق اصناف ایران در قبال حضور و انجام تکالیف محوله با توجه به بودجه اتاق در آیین‌نامه موضوع ماده (۴۶) قانون، تعیین می‌شود و به‌غیر از مبلغ فوق، حق دریافت وجه دیگری را ندارند.

تبصره ۳- رئیس اتاق اصناف مرکز استان یکی از نمایندگان آن استان در اتاق اصناف ایران است.

تبصره ۴- هرگاه استان جدیدی طبق قانون تشکیل شود نمایندگان فعلی استان‌های مربوطه در اتاق اصناف ایران تا پایان دوره به عضویت و فعالیت خود ادامه می‌دهند.

ماده ۴۳- هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران مرکب از هفت نفر شامل سه نفر از صنوف تولیدی - خدمات فنی و سه نفر از صنوف توزیعی - خدماتی است که با رأی مخفی اعضای اتاق اصناف ایران برای مدت چهار سال انتخاب می‌شوند. نفر هفتم به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و با تصویب هیأت عالی نظارت از بین افراد متعهد و آگاه به مسایل صنفی تعیین می‌شود.

تبصره ۱- مدت مسؤولیت هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران نمی‌تواند بیش از مدت باقیمانده از عضویت آن‌ها در هیأت رئیسه مجامع امور صنفی باشد. با پایان یافتن مدت مسؤولیت هر عضو، عضو دیگری با رعایت مفاد همین ماده جایگزین خواهد شد.

تبصره ۲- اعضای اتاق اصناف ایران برای انتخاب در هیأت رئیسه اتاق باید سابقه یک دوره عضویت در هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران یا اتاق اصناف شهرستان را دارا باشند. نحوه بررسی صلاحیت و برگزاری انتخابات هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مجامع امور صنفی مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید.

ماده ۴۴- ظرف پانزده روز پس از انتخاب هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران، این هیأت تشکیل جلسه می‌دهد و از میان خود یک نفر رئیس، دو نفر نایب رئیس (اول و دوم)، یک نفر دبیر و یک نفر خزانه‌دار انتخاب می‌کند. جلسه‌های ادواری اتاق اصناف ایران در محل اتاق اصناف ایران یا هر مکان دیگری که به اعضاء به‌طور کتبی اعلام می‌گردد، تشکیل می‌شود.

ماده ۴۵- وظایف و اختیارات اتاق اصناف ایران به‌شرح زیر است:

۱- ابلاغ دستورالعمل‌های اجرایی و نظارتی مصوب هیأت عالی نظارت به اتاق‌های اصناف شهرستان‌ها؛

۲- ارائه نظر مشورتی در مورد مسائل صنفی به وزارت صنعت، معدن و تجارت و سایر دستگاه‌های اجرایی؛

۳- سامان‌دهی امور مرتبط با اصناف و مشارکت در تنظیم بازار؛

- ۴- تنظیم بودجه سالانه اتاق و ارائه آن تا اول بهمن ماه هر سال به دبیرخانه هیأت عالی نظارت جهت رسیدگی و تصویب در هیأت عالی نظارت؛
- ۵- تنظیم ترازنامه مالی سالانه و ارائه آن تا پایان اردیبهشت ماه هر سال به دبیرخانه هیأت عالی نظارت جهت رسیدگی و تصویب در هیأت عالی نظارت؛
- ۶- نظارت بر عملکرد اتاق‌های اصناف شهرستان‌ها و مراکز استان‌ها و مدیریت بازرسی و نظارت آن‌ها بر واحدهای صنفی؛
- ۷- سایر امور محوله از سوی هیأت عالی نظارت و وزارت صنعت، معدن و تجارت در راستای اختیارات تفویضی در چهارچوب این قانون.
- تبصره ۱- اتاق اصناف ایران می‌تواند قسمتی از وظایف و اختیارات خود را به اتاق‌های اصناف استان‌ها و شهرستان‌ها تفویض کند.
- تبصره ۲- دستورالعمل‌های موضوع این ماده باید به گونه‌ای تدوین شود که متضمن تداخل در وظایف و اختیارات قانونی هیأت عالی نظارت، کمیسیون‌های نظارت، اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها نشود.
- تبصره ۳- رئیس اتاق اصناف ایران در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی عضویت می‌یابد.
- تبصره ۴- اتاق اصناف ایران می‌تواند در راستای ایفای وظایف خود کمیسیون‌های تخصصی صنفی متشکل از اعضای اتحادیه‌های آن صنف در سراسر کشور را تشکیل دهد.
- آیین‌نامه اجرایی شرح وظایف، نحوه برگزاری انتخابات و منابع مالی کمیسیون‌های موضوع این تبصره ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.
- ماده ۴۶- شیوه اداره، مصارف و جوه اتاق اصناف ایران و بازپرداخت هزینه‌های قابل قبول ناشی از عضویت اعضاء در اتاق، به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت و با نظرخواهی از اتاق اصناف مراکز استان‌ها تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.
- ماده ۴۷- منابع مالی اتاق اصناف ایران عبارتند از:
- ۱- سه درصد (۳٪) از درآمد اتاق اصناف شهرستان‌ها؛
  - ۲- جوه دریافتی بابت ارائه خدمات فنی و آموزشی غیرموظف؛
  - ۳- کمک‌های داوطلبانه و بلاعوض مردمی؛

- ۴- وجوه حاصل از چاپ و فروش نشریات، کتب و جزوات منتشره به منظور ارتقای سطح اطلاعات و آگاهی اعضای هیأت مدیره اتحادیه‌ها و افراد صنفی؛
- ۵- درآمد موضوع تبصره (۷) ماده (۷۲) این قانون.
- تبصره- میزان و نحوه دریافت موارد فوق حسب آیین‌نامه‌ای است که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت و با همکاری اتاق اصناف ایران تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.
- ماده ۴۸- کمیسیون نظارت در شهرستان‌های هر استان به ترتیب زیر تشکیل می‌شود:
- الف- در شهرستان‌های مراکز استان‌ها مرکب از مدیران کل و رؤسای سازمان‌ها و نهادهای استانی یا معاونان آن‌ها در صورت وجود به شرح زیر:
- ۱- صنعت، معدن و تجارت (رئیس کمیسیون)؛
  - ۲- امور مالیاتی؛
  - ۳- بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۴- تعزیرات حکومتی؛
  - ۵- نیروی انتظامی؛
  - ۶- استاندارد و تحقیقات صنعتی؛
  - ۷- انجمن حمایت از مصرف‌کنندگان؛
  - ۸- بسیج اصناف؛
  - ۹- اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی استان؛
  - ۱۰- اتاق تعاون استان؛
  - ۱۱- رئیس شورای اسلامی استان؛
  - ۱۲- رئیس و نائب‌رئیس اتاق اصناف مرکز استان؛
  - ۱۳- نماینده مطلع و تام‌الاختیار استاندار؛
- ب- در سایر شهرستان‌های هر استان مرکب از رؤسا یا معاونان ذی‌ربط ادارات و نهادهای زیر در صورت وجود:
- ۱- صنعت، معدن و تجارت (رئیس کمیسیون)؛
  - ۲- امور مالیاتی؛
  - ۳- بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۴- تعزیرات حکومتی؛

- ۵- نیروی انتظامی؛
  - ۶- انجمن حمایت از مصرف‌کنندگان شهرستان؛
  - ۷- اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی شهرستان؛
  - ۸- اتاق تعاون شهرستان؛
  - ۹- بسیج اصناف؛
  - ۱۰- رئیس و نائب‌رئیس اتاق اصناف شهرستان؛
  - ۱۱- نماینده مطلع و تام‌الاختیار فرماندار؛
  - ۱۲- رئیس شورای اسلامی شهرستان.
- تبصره ۱- جلسات کمیسیون‌های یادشده با حضور حداقل هفت نفر از اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات با اکثریت مطلق آرای حاضران معتبر خواهد بود.
- تبصره ۲- کمیسیون نظارت می‌تواند از افراد ذی‌صلاح و صاحب‌نظر و نیز نماینده دستگاه‌های دولتی یا عمومی ذی‌مدخل بدون داشتن حق رأی برای حضور در جلسات دعوت به عمل آورد.
- تبصره ۳- کمیسیون‌های نظارت مراکز استان‌ها دبیرخانه‌ای دارند که در سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها مستقر می‌باشد. تشکیلات اداری، مالی و نحوه فعالیت دبیرخانه‌های فوق به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت و با کسب نظر از سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها، تهیه می‌شود و ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت عالی نظارت می‌رسد.
- ماده ۴۹- وظایف و اختیارات کمیسیون نظارت به شرح زیر است:
- الف- تصمیم‌گیری در مورد ادغام اتحادیه‌ها یا تقسیم یک اتحادیه به دو یا چند اتحادیه، تعیین رسته‌های صنفی و موافقت با تشکیل اتحادیه جدید در صورت تشخیص ضرورت یا با کسب نظر از اتاق اصناف شهرستان.
- تبصره- وضعیت اموال، دارایی‌ها، حقوق و تعهدات اتحادیه‌ای که به دو یا چند اتحادیه تقسیم می‌گردد به‌موجب آیین‌نامه‌ای تعیین می‌شود که به پیشنهاد اتاق اصناف ایران توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.
- ب- نظارت بر انتخابات اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی.
- ج- رسیدگی و بازرسی عملکرد اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی و تطبیق دادن اقدامات انجام‌شده آن‌ها با قوانین و مقررات.

د- رسیدگی به بودجه، ترازنامه و صورت‌های مالی مجامع امور صنفی و تصویب آن‌ها.

ه- سایر مواردی که در این قانون پیش‌بینی شده است.

تبصره ۱- کمیسیون نظارت موظف به اجرای تصمیمات هیأت عالی نظارت در حدود وظایف و اختیارات قانونی است.

تبصره ۲- کمیسیون نظارت هر شهرستان موظف است بر اساس امکانات و به‌منظور رعایت مصالح عمومی و حفظ حقوق دیگران در ابتدای هر سال بر اساس دستورالعمل تعیین‌شده از سوی هیأت عالی نظارت تعداد واحدهای مورد نیاز هر صنف را در هر شهرستان مشخص و جهت صدور پروانه کسب به اتحادیه‌های صنفی مربوط ابلاغ کند.

ماده ۵۰- مسؤولیت ایجاد هماهنگی و همکاری‌های لازم بین کمیسیون‌های نظارت، اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی استان برعهده رئیس کمیسیون نظارت شهرستان مرکز استان است. رئیس کمیسیون نظارت شهرستان مرکز استان موظف است با تشکیل جلسات و گردهمایی‌ها و اتخاذ تدابیر لازم، زمینه انجام دادن امور را فراهم آورد.

ماده ۵۱- کمیسیون نظارت مکلف است نرخ کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی -یارانه‌ای و ضروری را که هیأت عالی نظارت قیمت‌گذاری آن‌ها را لازم تشخیص می‌دهد بر اساس دستورالعمل قیمت‌گذاری آن هیأت برای مدت معین تعیین کند و به اتاق اصناف ذی‌ربط اعلام دارد. نرخ کالاها و خدماتی که از طرف مجلس شورای اسلامی، دولت یا شورای اقتصاد تعیین می‌شود، برای کمیسیون لازم‌الرعایه است. اتاق اصناف شهرستان مکلف است مراتب را از طریق رسانه‌های گروهی برای اطلاع عموم آگهی و از طریق اتحادیه‌ها به افراد و واحدهای صنفی اعلام کند. کلیه افراد و واحدهای صنفی ملزم به رعایت نرخ‌های تعیین شده از طرف کمیسیون نظارت هستند.

ماده ۵۲- کمیسیون نظارت موظف است برای نظارت بر واحدهای صنفی، بازرسان و ناظرانی از بین معتمدان خود تعیین کند. گزارش بازرسان و ناظران برای مراجع قانونی ذی‌صلاح قابل پیگیری است. برای بازرسان و ناظران از سوی کمیسیون نظارت کارت شناسایی صادر می‌شود.

تبصره- دبیرخانه هیأت عالی نظارت موظف است ظرف شش‌ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، آیین‌نامه اجرایی چگونگی انتخاب و تأمین مالی بازرسان و ناظران موضوع این ماده و چگونگی نظارت و برخورد با تخلف‌های آن‌ها را تهیه کند و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت برساند.

ماده ۵۳- هیأت عالی نظارت با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف- وزیر صنعت، معدن و تجارت (رئیس هیأت)؛

- ب- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
پ- وزیر کشور؛
ت- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
ث- وزیر دادگستری؛
ج- وزیر امور اقتصادی و دارایی؛
چ- رئیس شورای عالی استان‌ها؛
خ- فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران؛
د- هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران؛
ذ- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران؛
ر- دبیرکل اتاق تعاون ایران؛
ز- نماینده بسیج اصناف کشور؛
ژ- دو نفر از نمایندگان عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس به‌عنوان عضو ناظر بدون حق رأی.
- تبصره ۱- جلسات هیأت عالی نظارت با حضور اکثریت نسبی اعضاء رسمیت می‌یابد.
تبصره ۲- وزیران دیگر، براساس دستور جلسه، با داشتن حق رأی در جلسات حضور خواهند یافت.
تبصره ۳- هیأت عالی نظارت می‌تواند از افراد ذی‌صلاح و صاحب‌نظر برای حضور بدون داشتن حق رأی در جلسات خود دعوت به عمل آورد.
- ماده ۵۴- هیأت عالی نظارت دارای دبیرخانه‌ای است که در وزارت صنعت، معدن و تجارت مستقر است. دبیرخانه، بازوی اجرایی هیأت عالی نظارت به‌شمار می‌آید و علاوه بر هماهنگ کردن امور، وظایف تهیه و تدوین مکتوبات مورد نیاز جهت تصویب هیأت و ارائه پیشنهاد را برعهده دارد. تشکیلات اداری و امور مالی و نحوه اداره دبیرخانه به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.
- ماده ۵۵- وظایف و اختیارات هیأت عالی نظارت به شرح زیر است:
الف- ابطال انتخابات یا عزل هیأت رئیسه اتحادیه‌ها یا اتاق‌های اصناف؛
ب- ابطال انتخابات یا عزل هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران؛
ج- رسیدگی به اختلاف بین کمیسیون نظارت و مجامع امور صنفی یا اتاق اصناف ایران؛
د- تعیین دستورالعمل نظارت بر چگونگی صدور پروانه کسب در سطح کشور؛

ه- تعیین دستورالعمل نظارت بر حسن انجام وظایف قانونی و ایجاد هماهنگی بین کمیسیون‌های نظارت، اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی کشور و اتاق اصناف ایران و نظارت بر فعالیت آن‌ها در حدود مفاد این قانون؛

و- ارائه راه‌کارهای اجرایی مناسب برای صدور کالاها و خدمات واحدهای صنفی با رعایت قوانین و مقررات جاری کشور؛

ز- سایر مواردی که به موجب این قانون به هیأت عالی نظارت محول گردیده است؛

ح- بررسی و تعیین صنوف مشمول قانون نظام صنفی کشور؛

ط- تهیه و تصویب دستورالعمل‌های لازم در رابطه با نحوهٔ نرخ‌گذاری کالاها و خدمات واحدهای صنفی.

مادهٔ ۵۶- هیأت عالی نظارت می‌تواند قسمتی از وظایف خود را به کمیسیون‌های نظارت مراکز استان‌ها تفویض کند.

مادهٔ ۵۷- گران‌فروشی: عبارت است از عرضه یا فروش کالا یا ارائهٔ خدمت به‌بهایی بیش از نرخ‌های تعیین شده به‌وسیلهٔ مراجع قانونی ذی‌ربط، عدم اجرای مقررات و ضوابط قیمت‌گذاری و انجام دادن هر نوع عملی که منجر به افزایش بهای کالا یا خدمت به زیان خریدار گردد.

جریمهٔ گران‌فروشی، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

- متخلف علاوه بر الزام به پرداخت خسارت وارد شده به خریدار یا مصرف‌کننده در مرتبهٔ اول به دو برابر مبلغ گران‌فروشی و در مرتبهٔ دوم به چهار برابر مبلغ گران‌فروشی جریمه می‌گردد.

- در مرتبهٔ سوم به شش برابر مبلغ گران‌فروشی جریمه می‌شود و علاوه بر پرداخت جریمه، پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به‌مدت دو هفته نصب می‌شود.

- در مرتبهٔ چهارم به هشت برابر مبلغ گران‌فروشی جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به‌مدت یک ماه نصب می‌شود.

- در مرتبهٔ پنجم و مراتب بعدی به ده برابر مبلغ گران‌فروشی جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به‌مدت دو ماه نصب می‌شود. هم‌چنین به مدت شش ماه، پروانهٔ کسب وی تعلیق و محل کسب تعطیل می‌گردد.

مادهٔ ۵۸- کم‌فروشی: عبارت است از عرضه یا فروش کالا یا ارائهٔ خدمت کم‌تر از میزان یا معیار مقرر شده. جریمهٔ کم‌فروشی با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

- متخلف علاوه بر الزام به پرداخت خسارت وارد شده به خریدار یا مصرف‌کننده در مرتبهٔ اول به دو برابر مبلغ کم‌فروشی و در مرتبهٔ دوم به چهار برابر مبلغ کم‌فروشی جریمه می‌شود.

- در مرتبه سوم به شش برابر مبلغ کم‌فروشی جریمه می‌شود و علاوه بر پرداخت جریمه، پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت دو هفته نصب می‌شود.
- در مرتبه چهارم به هشت برابر مبلغ کم‌فروشی جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت یک ماه نصب می‌شود.
- در مرتبه پنجم و مراتب بعدی به ده برابر مبلغ کم‌فروشی جریمه می‌شود و به مدت دو ماه پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی نصب می‌گردد. هم‌چنین به مدت شش ماه پروانه کسب وی تعلیق و محل کسب تعطیل می‌گردد.
- تبصره- عدم انجام خدمات پس از فروش در دوره ضمانت (گارانتی) توسط متعهد، در حکم کم‌فروشی است و متخلف از این امر علاوه بر انجام خدمت مربوط، به جریمه‌های موضوع این ماده نیز محکوم می‌شود. مبنای محاسبه ارزش خدمات پس از فروش، قیمت کارشناسی خدمات مورد نظر است که توسط کارشناسان سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تعیین می‌شود.
- ماده ۵۹- تقلب: عبارت است از عرضه یا فروش کالا یا ارائه خدمتی که از لحاظ کیفیت یا کمیت منطبق با مشخصات کالا یا خدمت ابرازی یا درخواستی نباشد. جریمه تقلب، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:
- متخلف علاوه بر الزام به پرداخت خسارت وارد شده به خریدار یا مصرف‌کننده در مرتبه اول معادل دو برابر مابه‌التفاوت ارزش کالا یا خدمت ابرازی یا درخواستی و کالای عرضه‌شده یا فروخته شده یا خدمت ارائه داده شده و در مرتبه دوم به چهار برابر مابه‌التفاوت مذکور جریمه می‌شود.
- در مرتبه سوم به شش برابر مابه‌التفاوت، جریمه می‌شود و علاوه بر پرداخت جریمه، پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت دو هفته نصب می‌گردد.
- در مرتبه چهارم به هشت برابر مابه‌التفاوت جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت یک ماه نصب می‌گردد.
- در مرتبه پنجم و مراتب بعدی به ده برابر مابه‌التفاوت جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت دو ماه نصب می‌گردد. هم‌چنین به مدت شش ماه پروانه کسب وی تعلیق و محل کسب تعطیل می‌گردد.
- تبصره ۱- در صورت تقاضای خریدار مبنی بر استرداد کالای مورد تقلب، فروشنده علاوه بر پرداخت جریمه مقرر، مکلف به قبول کالا و استرداد وجه دریافتی به خریدار است و در صورت استنکاف، واحد صنفی تا اجرای کامل حکم، تعطیل می‌شود.

تبصره ۲- در صورتی که در قوانین دیگر برای عمل متقلبانه، مجازات شدیدتری پیش‌بینی شده باشد، فرد متقلب به مجازات مزبور محکوم خواهد شد.

تبصره ۳- عرضه، نگهداری به قصد فروش و فروش کالا بدون علامت استاندارد ایران و ارائه خدمات بدون تأیید مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در صورتی که استاندارد کالا یا خدمات اجباری شده باشد، مشمول مقررات این ماده می‌شود.

تبصره ۴- فروش کالاهای تاریخ مصرف گذشته در حکم تقلب محسوب می‌شود و مرتکب به جرمه مقرر در این ماده محکوم می‌شود. چنانچه کالا یا خدمات عرضه‌شده بنابر نظر کارشناسی غیرقابل مصرف باشد، جرمه و خسارت بر مبنای قیمت عرضه‌شده محاسبه می‌شود.

ماده ۶۰- احتکار: عبارت است از نگهداری کالا به صورت عمده با تشخیص مراجع ذیصلاح و امتناع از عرضه آن به قصد گران‌فروشی یا اضرار به جامعه پس از اعلام ضرورت عرضه از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت یا سایر مراجع قانونی ذی‌ربط.

جریمه احتکار، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

- مرتبه اول- الزام محکوم به عرضه و فروش کل کالاهای احتکار شده و جریمه نقدی معادل هفتاد درصد (۷۰٪) قیمت روز کالاهای احتکار شده.

- مرتبه دوم- الزام محکوم به عرضه و فروش کل کالاهای احتکار شده و جریمه نقدی معادل سه برابر قیمت روز کالاهای احتکار شده و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی و تعطیلی محل کسب به مدت یک ماه.

- مرتبه سوم- الزام محکوم به عرضه و فروش کل کالاهای احتکار شده و جریمه نقدی معادل هفت برابر قیمت روز کالاهای احتکار شده و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی و تعطیلی محل کسب به مدت سه ماه.

تبصره ۱- عدم اعلام موجودی کالا به صورت ماهیانه به اتحادیه مربوط توسط تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان عمده و خرده‌فروشی که کالاهای خود را به صورت عمده در انبار یا هر محل دیگری نگهداری می‌کنند صرفاً در مورد کالاهایی که کمیسیون نظارت ضروری تشخیص بدهد تخلف محسوب می‌شود و با متخلفان برابر مقررات مربوط رفتار می‌شود.

تبصره ۲- برای کشف تخلف در صورتی که قرائنی حاکی از صحت گزارش و ضرورت ورود به محل اختفاء یا احتکار کالا باشد، در صورت عدم اعلام موجودی موضوع تبصره (۱) این ماده، حسب مورد، شعب سازمان تعزیرات حکومتی با رعایت مقررات قانونی و تحت نظارت مدیر کل استان یا رئیس

اداره تعزیرات حکومتی شهرستان، اجازه ورود به محل یاد شده را صادر می‌کند و نیروی انتظامی موظف به اجرای دستور ابلاغ و اجرای احکام شعب سازمان تعزیرات حکومتی است.^۱ ماده ۶۱- عرضه خارج از شبکه: عبارت است از عرضه کالا یا ارائه خدمت برخلاف ضوابط و شبکه‌های تعیین شده از طرف وزارت بازرگانی یا دستگاه اجرائی ذی‌ربط. جریمه عرضه خارج از شبکه، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

الف- مرتبه اول- الزام به عرضه کالا یا ارائه خدمت در شبکه و جریمه نقدی معادل دو برابر ارزش روز کالا یا خدمت خارج شده از شبکه در زمان تخلف.

ب- مرتبه دوم- الزام به عرضه کالا یا ارائه خدمت در شبکه و جریمه نقدی معادل چهار برابر ارزش روز کالا یا خدمت خارج شده از شبکه در زمان تخلف.

ج- مرتبه سوم- الزام به عرضه کالا یا ارائه خدمت در شبکه و جریمه نقدی معادل شش برابر ارزش روز کالا یا خدمت خارج شده از شبکه در زمان تخلف و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت یک ماه.

ماده ۶۲- عرضه و فروش کالای قاچاق: حمل و نقل، نگهداری، عرضه و فروش کالای قاچاق توسط واحدهای صنفی ممنوع است و متخلف با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر جریمه می‌گردد:

الف- مرتبه اول- جریمه نقدی معادل دو برابر قیمت روز کالای قاچاق و ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت.

ب- مرتبه دوم- جریمه نقدی معادل پنج برابر قیمت روز کالای قاچاق، ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت یک ماه.

ج- مرتبه سوم- جریمه نقدی معادل ده برابر قیمت روز کالای قاچاق، ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی و تعطیل محل کسب به مدت شش ماه.

د- چنانچه در قوانین دیگر برای عرضه و فروش کالای قاچاق مجازات شدیدتری پیش‌بینی شده باشد متخلف به مجازات مزبور محکوم خواهد شد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی این ماده در مورد چگونگی اجراء، نحوه تخصیص و پرداخت حق‌الکشف مأموران یا دستگاه مربوطه و نگهداری کالا توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط

۱- تبصره‌های (۱) و (۲) بر اساس قانون اصلاح قانون نظام صنفی کشور مصوب ۱۳۹۲ به ماده (۶۰) الحاق شده است.

تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن قانون به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.^۱

ماده ۶۳- عدم اجرای ضوابط قیمت‌گذاری و توزیع: عبارت است از عدم ارائه مدارک لازم جهت اجرای ضوابط قیمت‌گذاری و توزیع به مراجع قانونی بدون عذر موجه ظرف سه ماه از تاریخ ترخیص کالا یا خدمت وارداتی یا در اختیار گرفتن تولید داخلی برای آن دسته از کالاها و خدماتی که توسط مراجع قانونی ذی‌ربط مشمول قیمت‌گذاری می‌گردند.

تبصره- تشخیص موجه بودن عذر با وزارت صنعت، معدن و تجارت است. جریمه عدم اجرای ضوابط قیمت‌گذاری و توزیع، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال تخلف، به شرح زیر است:

الف- مرتبه اول- جریمه نقدی معادل نصف قیمت رسمی کالا یا خدمت.
ب- مرتبه دوم- جریمه نقدی معادل دو برابر قیمت رسمی کالا یا خدمت.
ج- مرتبه سوم- جریمه نقدی معادل چهار برابر قیمت رسمی کالا یا خدمت و نصب پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به عنوان متخلف صنفی و تعطیل محل کسب به مدت یک ماه.

ماده ۶۴- فروش اجباری: عبارت است از فروش اجباری یک یا چند نوع کالا یا خدمت به همراه کالا یا خدمت دیگر. جریمه فروش اجباری به شرح زیر است:

الف- برای فروش اجباری کالا، الزام فروشنده به پس گرفتن کالا و جریمه نقدی معادل پنج برابر قیمت فروش کالای تحمیلی.

ب- برای فروش اجباری خدمت، جبران خسارت وارد شده به خریدار و جریمه نقدی معادل پنج برابر مبلغ خدمت اجباری.

ماده ۶۵- عدم درج قیمت: عبارت است از نصب نکردن برچسب قیمت بر کالا، استفاده نکردن از تابلو نرخ دستمزد خدمت در محل کسب یا حرفه یا درج قیمت به نحوی که برای مراجعه‌کنندگان قابل رؤیت نباشد. جریمه عدم درج قیمت در هر بار تخلف هشتصد هزار (۸۰۰/۰۰۰) ریال است.

ماده ۶۶- عدم صدور صورت‌حساب: عبارت است از خودداری از صدور صورت‌حسابی که با ویژگی‌های مندرج در ماده (۱۵) این قانون منطبق باشد. جریمه عدم صدور صورت‌حساب در هر بار تخلف هفتصد هزار (۷۰۰/۰۰۰) ریال است.

۱- این ماده بر اساس قانون اصلاح قانون نظام صنفی منسوخ شده است.

ماده ۶۷- چنانچه بر اثر وقوع تخلف‌های مندرج در این قانون، خسارتی به اشخاص ثالث وارد شود، به درخواست شخص خسارت‌دیده، فرد صنفی متخلف، علاوه بر جریمه‌های مقرر در این قانون، به جبران زیان‌های وارد شده به خسارت‌دیده نیز محکوم خواهد شد.

تبصره- هر فرد صنفی که نسخه‌ای از صورت‌حساب (فاکتور) خرید کالا را در واحد صنفی خود محفوظ ندارد و یا از ارائه آن به مأموران خودداری کند به پرداخت ششصد هزار (۶۰۰/۰۰۰) ریال جریمه محکوم می‌شود.

ماده ۶۸- عدم رعایت مفاد مواد (۱۶) و (۱۷) و مقررات موضوع بند (ک) ماده (۳۷) قانون از سوی فرد صنفی، تخلف محسوب می‌شود و متخلف به پرداخت جریمه نقدی در مرتبه اول دو میلیون و پانصد هزار (۲/۵۰۰/۰۰۰) ریال و در مرتبه دوم شش میلیون و سیصد هزار (۶/۳۰۰/۰۰۰) ریال و در مرتبه سوم و مراتب بعدی به دوازده میلیون و پانصد هزار (۱۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شود. ماده ۷۰- اگر اشخاص حقیقی یا حقوقی با فروش فوق‌العاده یا فروش اقساطی به اشخاص خسارت وارد آورند، علاوه بر جبران خسارت وارد شده به خریدار، به پرداخت جریمه نقدی معادل مبلغ دریافتی یا قیمت روز کالا یا خدمت عرضه‌شده ملزم خواهند شد.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی موضوع این ماده ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون به‌وسیله دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.

ماده ۷۱- به‌منظور تسهیل داد و ستد، ثبت و مستندسازی، نظارت بر قیمت‌ها و شفافیت در مبادلات اقتصادی، افراد صنفی عرضه‌کننده کالا یا خدمات مکلفند مطابق اولویت‌بندی مشاغل که هر سال اعلام می‌شود از سامانه صندوق مکانیزه فروش (posse) استفاده نمایند. معادل هزینه‌های انجام شده بابت خرید، نصب و راه‌اندازی دستگاه صندوق فروش اعم از سخت‌افزاری و نرم‌افزاری توسط صاحبان مشاغل مذکور، از درآمد مشمول مالیات مؤدیان مزبور در اولین سال استفاده قابل کسر است. عدم استفاده صاحبان مشاغل مذکور از صندوق فروش در هر سال، موجب محرومیت از معافیت‌های مالیاتی مقرر در قانون برای سال مربوط می‌شود.

تبصره- تعیین صنوف مشمول و اولویت‌بندی و نحوه استفاده از صندوق و چگونگی ارائه اطلاعات آن به مراجع ذی‌ربط به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت با همکاری سازمان امور مالیاتی و اتاق اصناف ایران تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷۲- خریداران و مصرف‌کنندگان و همچنین بازرسان و ناظران موضوع ماده (۵۲) این قانون می‌توانند شکایت یا گزارش خود را در مورد تخلفات موضوع این قانون به اتحادیه‌های ذی‌ربط

تسلیم، ارسال یا اعلام دارند. اتحادیه‌ها موظفند حداکثر ظرف ده روز شکایت یا گزارش تخلف دریافتی را مورد بررسی قرار دهند و در صورت احراز عدم تخلف فرد صنفی و یا انصراف شاکی، پرونده را مختومه نمایند و در صورت احراز تخلف و یا اعتراض شاکی، پرونده را در مرکز استان به سازمان تعزیرات حکومتی و در شهرستان‌ها به ادارات تابعه سازمان مذکور تسلیم نمایند. سازمان تعزیرات حکومتی و ادارات تابعه در شهرستان‌ها مکلفند حداکثر ظرف دوهفته در جلسه‌ای با دعوت از شاکی و مشتکی‌عنه به پرونده رسیدگی و طبق مفاد این قانون حکم مقتضی را صادر نمایند.

تبصره ۱- صدور رأی در مورد تخلفات موضوع این قانون به‌غیر از مواردی که در تبصره (۲) این ماده آمده است، رأساً توسط رؤسای شعب سازمان تعزیرات حکومتی و با دعوت از شاکی و مشتکی‌عنه انجام خواهد شد. حضور نمایندگان سازمان صنعت، معدن و تجارت و اتاق اصناف یا اتحادیه‌ی مربوط در جلسات رسیدگی به تخلفات موضوع این تبصره بلامانع است. تجدیدنظرخواهی در مورد تخلفات موضوع این تبصره، مطابق مقررات سازمان تعزیرات حکومتی انجام می‌شود.

تبصره ۲- رسیدگی بدوی به تخلفات موضوع مواد (۵۷) (گران‌فروشی)، (۵۸) (کم‌فروشی)، (۵۹) (تقلب)، (۶۰) (احتکار) و (۶۳) (عدم اجرای ضوابط قیمت‌گذاری و توزیع) در مواردی که موضوع شکایت شاکی یا گزارش بازرسی حاکی از تخلف بیش از سه میلیون (۳,۰۰۰,۰۰۰) ریال است، توسط هیأتی متشکل از یکی از رؤسای شعب سازمان تعزیرات حکومتی، نماینده‌ی اتاق اصناف و نماینده‌ی سازمان صنعت، معدن و تجارت با دعوت از شاکی و مشتکی‌عنه انجام خواهد شد. مبنای مذکور هرساله بر اساس نرخ تورم سالانه با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب هیأت وزیران قابل تغییر است. در صورت تجدیدنظرخواهی هریک از طرفین، هیأت تجدیدنظر متشکل از یکی از رؤسای شعب تجدیدنظر سازمان تعزیرات حکومتی، نماینده‌ی اتاق اصناف شهرستان و نماینده‌ی اداره‌ی صنعت، معدن و تجارت شهرستان به موضوع رسیدگی خواهد کرد. نمایندگان اتاق اصناف و اداره‌ی صنعت، معدن و تجارت شهرستان در هیأت تجدیدنظر مربوط به هر پرونده باید غیر از نماینده‌ی دستگاه‌های مزبور در هیأت بدوی رسیدگی‌کننده به همان پرونده باشند. جلسات هیأت‌های رسیدگی بدوی و تجدیدنظر با حضور هر سه عضو رسمی است و آراء صادره با دو رأی موافق معتبر می‌باشد.

تبصره ۳- ترتیبات رسیدگی اعم از ابلاغ، تشکیل جلسات، وخواهی و اجرای احکام به‌موجب مقررات سازمان تعزیرات حکومتی صورت می‌گیرد.

تبصره ۴- در مورد تخلفات تبصره (۲) در صورت عدم وجود اداره‌ی صنعت، معدن و تجارت یا اتاق اصناف در شهرستان مربوط، نمایندگان نزدیک‌ترین شهرستان در جلسه شرکت خواهند کرد.

تبصره ۵- در صورت عدم امکان تشکیل هیأت رسیدگی در هر شهرستان، با تعیین رئیس سازمان تعزیرات حکومتی استان، یکی از هیأت‌های رسیدگی شهرستان هم‌جوار استان یا مرکز استان، وظایف مقررشده را عهده‌دار خواهد شد.

تبصره ۶- اداره امور مراجع رسیدگی بدوی، تجدیدنظر و شعب و مسؤولیت تشکیل جلسات رسیدگی برعهده سازمان تعزیرات حکومتی شهرستان یا استان است. هم‌چنین مسؤولیت هماهنگی و رسیدگی به تخلفات هیأت‌ها، صدور رأی و ابلاغ آن و آموزش بازرسان و ناظران برعهده سازمان تعزیرات حکومتی می‌باشد. نحوه نظارت و بازرسی، تهیه گزارش و اجرای رأی و رسیدگی به شکایات و تخلفات موضوع این قانون و تهیه دستورالعمل اجرایی و مالی آن به‌موجب این قانون خواهد بود.

تبصره ۷- درآمدهای ناشی از جریمه‌های دریافتی به حساب خزانه واریز می‌شود و معادل آن در بودجه‌های سنواتی منظور و توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت پس از تأمین بار مالی ماده (۴۴) این قانون به‌طور مساوی در اختیار سازمان تعزیرات حکومتی، اتاق اصناف ایران و وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار می‌گیرد تا در اجرای این قانون هزینه نمایند.

تبصره ۸- هریک از طرفین در صورت اعتراض به آرای صادره در سازمان تعزیرات حکومتی، می‌توانند در دیوان عدالت اداری اقامه دعوی نمایند.

ماده ۷۲ مکرر- دادگستری، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، کلیه وزارت‌خانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات، سازمان‌ها، شرکت‌های دولتی، سایر دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، مؤسسات عمومی غیردولتی و سازمان‌های تابعه سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و بانک‌ها موظفند در اجرای احکام تخلفات موضوع این قانون با سازمان تعزیرات حکومتی همکاری نمایند.

ماده ۷۳- از زمان لازم‌الاجراء شدن این قانون، رسیدگی به تخلفات افراد صنفی و تعیین جریمه‌های آن‌ها تنها به‌موجب احکام این قانون صورت خواهد پذیرفت. قوانین و مقررات مغایر با این قانون از جمله مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام درخصوص تعزیرات حکومتی مربوط به اصناف و واحدهای صنفی موضوع این قانون لغو می‌گردد.

ماده ۷۴- میزان جریمه‌های نقدی تعیین‌شده در این قانون، هر ساله براساس نرخ تورم سالانه بنابه پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تأیید هیأت وزیران قابل تعدیل است.

ماده ۷۵- اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف شهرستان می‌توانند برای خدمات اعضای هیأت مدیره یا هیأت رئیسه خود، برحسب آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد اتاق اصناف ایران و توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه می‌شود و حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب

وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد، مبالغی را از محل درآمدهای خود در بودجه سالانه پیش‌بینی و پرداخت نمایند.

تبصره- اعضای موضوع این ماده تا زمانی که عضو هیأت مدیره اتحادیه یا هیأت رئیسه اتاق اصناف شهرستان باشند، مشمول قانون تأمین اجتماعی می‌شوند.

ماده ۷۶- هر یک از اعضای هیأت مدیره اتحادیه‌ها و هیأت رئیسه اتاق‌های اصناف شهرستان و اتاق اصناف ایران نسبت به وجوه و اموال اتحادیه، اتاق اصناف شهرستان و اتاق اصناف ایران و وجوهی که در اجرای این قانون و سایر قوانین و مقررات در اختیار آنان قرار می‌گیرد، امین محسوب می‌شوند

ماده ۷۷- به منظور حمایت از بافندگان فرش دستباف و حرف مشابه، به کمیسیون‌های نظارت اجازه داده می‌شود، حسب مورد، نسبت به تشکیل اتحادیه استانی و شهرستانی، جهت بافندگان و حرف مشابه مزبور اقدام کنند. این اتحادیه‌ها تحت نظارت کمیسیون نظارت مرکز استان و شهرستان‌های خود می‌باشند.

ماده ۷۸- به منظور تقویت صنوف تولیدی و توسعه صادرات غیرنفتی کشور، به پیشنهاد کمیسیون نظارت و تصویب هیأت عالی نظارت، اتحادیه‌های صادراتی در شهرهای مرکز استان یا تهران، به صورت استانی یا کشوری، تشکیل خواهد شد. فعالیت این اتحادیه‌ها تابع آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.

ماده ۷۹- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با رعایت بند (ه) ماده (۵۵) این قانون نسبت به صدور پروانه کسب برای افرادی که نام برده می‌شوند، در صورتی که دارای محل کسب ملکی یا اجاره‌ای باشند، اقدام کند:

الف- جانباز، همسر جانباز، یکی از فرزندان جانباز متوفی و یکی از فرزندان جانباز از کارافتاده؛

ب- آزاده، همسر آزاده، یکی از فرزندان آزاده متوفی و یکی از فرزندان آزاده از کارافتاده؛

ج- کلیه اعضای خانواده شهدا اعم از همسر، فرزند، والدین، خواهر و برادر؛

آیین‌نامه اجرایی این ماده به وسیله دبیرخانه هیأت عالی نظارت با همکاری بنیاد شهید، بنیاد جانبازان انقلاب اسلامی و ستاد آزادگان تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.

تبصره ۱- صدور پروانه کسب پس از دریافت معرفی‌نامه از نهاد ذی‌ربط و احراز شروط لازم تنها برای یک بار خواهد بود.

تبصره ۲- اتحادیه‌ها موظفند دارنده پروانه کسب را به‌عنوان فرد صنفی بپذیرند. همچنین کلیه سازمان‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به اعطای تسهیلات و امکانات همسان با سایر افراد صنفی عضو آن اتحادیه برای دارنده پروانه کسب اقدام کنند.

تبصره ۳- افراد صنفی موضوع این ماده نمی‌توانند شغل دیگری داشته باشند، یا از وزارتخانه‌های دیگر موافقت اصولی یا پروانه تأسیس دریافت کرده باشند، مگر آن‌که موضوع موافقت اصولی یا پروانه تأسیس مرتبط با موضوع فعالیتی باشد که برای آن درخواست پروانه کسب کرده‌اند.

تبصره ۴- افراد صنفی موضوع این ماده می‌توانند در صورت منتقل شدن به شهرستان یا استان دیگر، به شرط ابطال پروانه کسب قبلی، در محل جدید با رعایت مفاد این ماده، پروانه کسب معوض دریافت دارند.

ماده ۸۰- صدور پروانه کسب برای اماکن با کاربری اداری یا کارگاهی بلامانع است.

ماده ۸۱- نیروی انتظامی کشور موظف است در اجرای این قانون همکاری لازم را با اتحادیه‌ها، مجامع امور صنفی و اتاق اصناف ایران معمول دارد. نحوه همکاری به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت با همکاری وزارت کشور و نیروی انتظامی تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.

ماده ۸۲- اگر یک فرد صنفی، به سبب تغییر الگوی مصرف یا نیازها، یا رویدادهای پیش‌بینی‌نشده تحمیلی، امکان ادامه فعالیت صنفی خود را از دست بدهد، می‌تواند با کسب نظر مالک و تأیید کمیسیون نظارت و با حفظ کاربری محل کسب به فعالیت صنفی دیگری در همان محل بپردازد.

ماده ۸۳- شهرداری‌ها موظفند در صورت تخریب محل‌های کسب، در اجرای طرح‌های مصوب، از دریافت هزینه‌های مترتب بر صدور پروانه ساخت محل جدید خودداری ورزند. اگر معوضی از طرف شهرداری‌ها پیشنهاد شود، ارزش روز آن نباید از ارزش روز محل کسب تخریب شده کم‌تر باشد.

ماده ۸۴- حراج‌های فردی یا جمعی فصلی یا غیرفصلی واحدها یا افراد صنفی طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد. برگزاری حراج بدون رعایت ضوابط مندرج در آن آیین‌نامه، واحد صنفی را مشمول مجازات مندرج در ماده (۶۸) این قانون خواهد کرد.

ماده ۸۵- برگزاری روز بازارهای جمعی واحدها یا افراد صنفی براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط دبیرخانه هیأت عالی نظارت تهیه و به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد رسید.

ماده ۸۶- فروشگاه‌های بزرگ چندمنظوره که مجموعه‌ای متنوع از کالاها و خدمات مورد نیاز عموم را در یک مکان مناسب عرضه می‌نمایند و فروشگاه‌های بزرگ زنجیره‌ای تحت مدیریت متمرکز و با

نام تجاری واحد که حداقل در دو فروشگاه به عرضه کالا و خدمات مبادرت می‌کنند، مشمول این قانون می‌باشند و باید حداقل عضو یکی از اتحادیه‌های صنفی ذی‌ربط باشند و پروانه کسب دریافت نمایند.

تبصره- مرجع صدور مجوز فعالیت فروشگاه‌های موضوع این ماده، وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

ماده ۸۷- فعالیت افراد صنفی در فضای مجازی (سایبری) مستلزم اخذ پروانه کسب از اتحادیه مربوطه است.

تبصره- چگونگی صدور مجوز و نحوه نظارت بر این‌گونه فعالیت‌های صنفی به‌موجب آیین‌نامه اجرایی است که توسط اتاق اصناف ایران با همکاری دبیرخانه هیأت عالی نظارت و وزارتخانه‌های اطلاعات و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه می‌شود و پس از تأیید هیأت عالی نظارت حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به‌تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

ماده ۸۸- دبیرخانه هیأت عالی نظارت مکلف است با همکاری دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری صنعتی، نسبت به تهیه آیین‌نامه اجرایی حاکم بر تشکیل و فعالیت تشکل‌های صنفی در مناطق آزاد کشور اقدام کند تا پس از تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت به اجرا در آید.

ماده ۸۹- کلیه واردکنندگان کالا که به صورت تجاری به واردات کالا اقدام می‌کنند و قصد توزیع یا فروش کالاهای وارداتی خود را دارند، در صورتی که به عرضه مستقیم کالا به مصرف‌کننده مبادرت ورزند، ملزم به اخذ پروانه کسب طبق مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۹۰- وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها یا شرکت‌های دولتی، سایر دستگاه‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است و نهادهای عمومی غیردولتی، که طبق قوانین جاری ملزم یا مجاز به عرضه مستقیم کالاها یا خدمات به مصرف‌کنندگان هستند، اعم از این که از طریق اماکن و تأسیسات متعلق به خود یا دیگر اشخاص به این کار مبادرت ورزند، از شمول این قانون مستثنی هستند. اما رعایت سایر قوانین و مقررات جاری و نرخ‌های تعیین شده برای کالاها و خدمات توسط مراجع قانونی ذی‌ربط، الزامی است. دستگاه دولتی یا نهاد عمومی غیردولتی متبوع در حیطه وظایف و اختیارات قانونی خود، مسؤولیت نظارت و کنترل و سایر امور مربوط به اداره اماکن را برعهده دارد. در صورتی که این قبیل فعالیت‌ها به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار گردد یا انجام دادن آن‌ها با مشارکت بخش خصوصی صورت پذیرد، مشمول قانون نظام صنفی و مقررات آن خواهد بود.

ماده ۹۱- اشخاص حقیقی یا حقوقی اعم از دولتی یا غیر دولتی که طبق قوانین جاری موظف به اخذ مجوز فعالیت یا پروانه تأسیس، بهره‌برداری یا اشتغال از وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها یا شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است می‌باشند و همچنین نهادهای عمومی غیردولتی چنان‌چه به عرضه کالاها یا خدمات به خرده‌فروشان یا مصرف‌کنندگان مبادرت ورزند، مکلفند علاوه بر دریافت مجوز فعالیت یا پروانه، به اخذ پروانه کسب از اتحادیه مربوط نیز اقدام کنند.

تبصره ۱- اخذ پروانه کسب از اتحادیه، مانع اعمال نظارت مقرر در قوانین جاری از سوی هر یک از دستگاه‌های دولتی یا نهادهای عمومی غیردولتی یادشده بر آن‌ها نخواهد بود.

تبصره ۲- کلیه واحدهای صنفی مستقر در میداين میوه و تره‌بار شهرداری، پایانه‌های ورودی، خروجی، مسافربری، فرودگاهی، ایستگاه‌های راه‌آهن و مترو، مساجد و اماکن فرهنگی و مذهبی در صورتی که به عرضه کالا و خدمات به عموم بپردازند، مشمول این قانون می‌باشند و موظفند از اتحادیه‌های ذی‌ربط موضوع این قانون پروانه کسب اخذ نمایند.

ماده ۹۲- سازمان تأمین اجتماعی فقط در صورت شکایت هر یک از کارکنان واحدهای صنفی مبنی بر عدم پرداخت حق بیمه در مدت همکاری توسط افراد صنفی می‌تواند به نظر بازرس یا مندرجات دفاتر قانونی فرد صنفی، استناد و حق بیمه را دریافت کند. این مبلغ در صورت احراز تخلف فرد صنفی، معادل حق بیمه پرداخت‌نشده شاکی شاغل و جریمه‌ای به مبلغ دو برابر آن خواهد بود. چنان‌چه مبلغ جریمه کم‌تر از یک‌صد هزار (۱۰۰۰۰۰) ریال باشد جریمه نقدی معادل یک‌صد هزار (۱۰۰ ۰۰۰) ریال خواهد بود.

ماده ۹۳- اتاق اصناف شهرستان منحل نمی‌شود، مگر در مواردی که در انجام وظایف محوله تسامح ورزد، یا برخلاف مصالح عمومی و وظایف مقرر رفتار کند. در این صورت، کمیسیون نظارت مراتب را با ذکر دلایل کافی به هیأت عالی نظارت اعلام می‌دارد. اگر هیأت عالی نظارت پس از رسیدگی به دلایل طرفین، انحلال را لازم بداند مراتب را جهت تصویب به وزیر صنعت، معدن و تجارت اعلام می‌دارد. اتحادیه‌ها موظفند ظرف یک ماه از تاریخ انحلال مجمع، نمایندگان خود را جهت تشکیل مجدد اتاق اصناف شهرستان معرفی کنند. انحلال اتاق اصناف ایران نیز به پیشنهاد هیأت عالی نظارت و تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت خواهد بود. اتاق‌های اصناف شهرستان موظفند ظرف یک ماه از تاریخ انحلال اتاق اصناف، نمایندگان خود را جهت تشکیل مجدد اتاق اصناف ایران معرفی کنند. در صورت اعتراض هر یک از طرفین می‌توانند به مراجع ذی‌صلاح قضایی مراجعه کنند.

ماده ۹۴- آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده (۲۹)، بند (ی) ماده (۳۰) و تبصره (۳) ماده (۳۷) این قانون به پیشنهاد وزارت‌خانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹۵- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است گزارش عملکرد این قانون را سالیانه به کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.
ماده ۹۵ مکرر ۱- رسیدگی به تخلفات اعضای هیأت مدیره اتحادیه‌ها و هیأت رئیسه اتاق‌های اصناف شهرستان حسب شکایات و گزارش‌هایی که با ذکر مشخصات شاکی و گزارش‌دهنده واصل می‌شود برعهده کمیسیون‌های نظارت است.
ماده ۹۵ مکرر ۲- رسیدگی به تخلفات صنفی کلیه افراد صنفی به موجب احکام این قانون خواهد بود و کلیه قوانین عام و خاص مغایر، لغو می‌شود.

ماده ۹۶- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۵۹/۴/۱۳ شورای انقلاب و کلیه اصلاحات و الحاقات بعدی آن و قانون ایجاد تسهیلات لازم جهت صدور پروانه کسب برای جانبازان، اسرای آزاد شده و خانواده محترم شهدا مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳، «مواد (۱۴) ، (۱۵)، (۱۷) و (۲۲) قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۵/ ۷/ ۱۳۸۸» و نیز سایر قوانین مغایر لغو و بلاثر می‌گردد.

۲-۱-۳-۲- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱

ماده ۱- عبارات و اصطلاحات این قانون در معانی مشروحه زیر به کار می‌رود:
۱- طرح (پروژه): عبارت از مجموعه فعالیت‌های هدف‌دار مهندسی، طراحی پایه، مفهومی، تفصیلی، پژوهشی، خرید ماشین‌آلات، تجهیزات و لوازم، پیمان‌کاری عملیات عمرانی، اجراء، آزمایش، راه‌اندازی و یا بخشی از انجام مراحل فوق است که به احداث یک واحد جدید منجر شود و یا توسعه، بهبود، افزایش ظرفیت تولید یا بهره‌برداری یک واحد را موجب گردد.
۲- ارجاع کار: عبارت از واگذاری مسؤلیت انجام طرح (پروژه) است.
۳- شرکت ایرانی: عبارت از شرکت ثبت‌شده در مراجع قانونی داخل کشور که صددرصد (۱۰۰٪) سهام آن متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی است.

۴- شرکت خارجی: عبارت از شرکت‌های خارجی که صد در صد (۱۰۰٪) سهام آن‌ها متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیرایرانی است و بر اساس قوانین جمهوری اسلامی ایران در کشور فعالیت می‌کنند.

۵- شرکت خارجی- ایرانی: عبارت از شرکت ثبت‌شده در مراجع قانونی داخل کشور است که بیش از پنجاه و یک درصد (۵۱٪) سهام آن متعلق به شرکت‌های خارجی مورد قبول جمهوری اسلامی ایران و بقیه سهام آن متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی است.

۶- شرکت ایرانی- خارجی: عبارت از شرکت ثبت‌شده در ایران است که بیش از پنجاه و یک درصد (۵۱٪) سهام آن متعلق به اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی و بقیه سهام آن متعلق به اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی است.

۷- کار در داخل کشور: سهم ارزش فعالیت‌های مختلف اقتصادی به جز ارزش زمین، ساختمان و تأسیسات آن است که توسط طرف قرارداد به‌طور مستقیم یا از طریق شرکت اشخاص ثالث اعم از ایرانی یا خارجی در داخل کشور تولید یا اجراء می‌شود.

۸- تولید داخلی: عبارت از تولید کالا، تجهیزات، خدمات یا محصولاتی اعم از سخت‌افزار، نرم‌افزار، فناوری و نشان «برند» است که صد در صد (۱۰۰٪) آن با طراحی متخصصین ایرانی یا به‌طریق مهندسی معکوس یا انتقال دانش فنی و فناوری انجام می‌شود.

۹- لوازم: عبارت از دستگاه‌ها و ابزاری است که در انجام خدمات مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۱۰- تجهیزات: به لوازم و ماشین‌آلات دارای ویژگی‌های فناورانه اعم از نرم‌افزار و سخت‌افزار اطلاق می‌شود.

۱۱- کالا: عبارت از هرگونه مواد نیمه‌ساخته یا ساخته‌شده و اجناسی است که در ساخت و تکمیل پروژه به مصرف می‌رسد.

۱۲- محصولات کشاورزی: به تولیدات دامی، طیور، شیلات، زنبورداری و محصولات زراعی و باغی و وابسته به آن‌ها اطلاق می‌شود.

۱۳- فرآورده: عبارت از هرگونه تولید صنعتی از مواد خام یا مواد اولیه فرآوری شده است.
ماده ۲- به منظور حداکثر استفاده از توان پژوهشی، طراحی، فنی، مهندسی، تولیدی، صنعتی، خدماتی و اجرایی کشور کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن، بانک‌ها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون موصوف، مؤسسات عمومی یا عام‌المنفعه، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، سازمان‌ها، بنگاه‌ها، صنایع، کارخانجات و

همچنین کلیه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات، دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است از قبیل وزارت نفت و شرکت‌های تابعه، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، سازمان هواپیمایی کشوری، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی فولاد و شرکت ملی صنایع مس ایران، اعم از این که قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها، موظفند در تأمین کالاهای مصرفی و سرمایه‌ای امور خدمات مهندسی مشاور، پیمان‌کاری ساختمانی و تأسیساتی، تأمین تجهیزات کلیه پروژه‌های کشور اعم از این که از بودجه عمومی دولت و یا از درآمدهای خود و یا از اعتبارات و تسهیلات ارزی و ریالی دستگاه‌های مزبور یا زمین‌های منابع طبیعی و سایر امکانات دولتی استفاده می‌کنند براساس این قانون اقدام نمایند.^۱

تبصره- شرکت‌ها، صنایع، کارخانجات، مؤسسات بخش خصوصی و تعاونی و شرکت‌های مندرج در بندهای (۳)، (۴)، (۵) و (۶) ماده (۱) این قانون که در اجرای پروژه‌ها یا طرح‌هایی از تسهیلات ارزی یا ریالی دولت استفاده می‌کنند به میزان تسهیلات و امکانات دولتی مورد استفاده مشمول این قانون می‌شوند.

ماده ۳- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون موظفند در صورت نیاز به تولیدات غیرداخلی، فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌ها را به‌طور رسمی به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام نمایند تا در صورت صرفه و صلاح برای تولید آن‌ها برنامه‌ریزی شود. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان‌ها، انجمن‌ها، اتحادیه (سندیکا)های تولیدی و خدماتی مرتبط، هر شش ماه یک‌بار فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌های ساخت داخل و ظرفیت تولیدی آن‌ها را استخراج کند و به‌طور رسمی در دسترس دستگاه‌های ذی‌نفع موضوع ماده (۲) این قانون و عموم مردم قرار دهد.

ماده ۴- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون موظفند در اجرای کلیه طرح‌ها و پروژه‌های خدماتی، ساخت، نصب و تأمین کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌ها به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) هزینه هر طرح و پروژه آن‌ها به‌صورت کار در داخل کشور باشد. با

۱- ماده (۱۵) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹: کلیه دستگاه‌های اجرایی، نهادها، مؤسسات، شرکت‌ها و واحدهای صنعتی دولتی و همچنین نیروهای نظامی و انتظامی موظفند تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز خود را بر اساس بهترین الگوی مصرف سطوح انرژی‌بری خریداری نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط شورای عالی انرژی ضمن رعایت تبصره ذیل ماده (۵) این قانون با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرائی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ تهیه و به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد. کلیه وزارت‌خانه‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند نسبت به حسن اجراء این ماده نظارت نمایند.

توجه به فهرست تولیدات داخلی موضوع ماده (۳) این قانون اگر استفاده از تولیدات و خدمات داخل کشور ممکن نباشد، با توافق بالاترین مقام اجرایی دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون حسب مورد و وزیر صنعت، معدن و تجارت دستگاه‌های مزبور می‌توانند نیاز طرح یا پروژه خود را از خدمات یا محصولات خارجی تأمین کنند.

تبصره- اختیارات وزیر جهاد کشاورزی مندرج در قوانین مربوط به این وزارتخانه از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۵- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون موظفند کلیه فعالیت‌های خدماتی، ساخت، نصب و تأمین کالا، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌های مورد نیاز طرح‌ها و پروژه‌های خود را فقط به شرکت‌های ایرانی ذی صلاح ارجاع دهند. در صورت عدم ارائه خدمات توسط شرکت‌های ایرانی، فعالیت‌های موردنظر را با رعایت ماده (۴) این قانون می‌توان با تأیید بالاترین مقام اجرایی دستگاه به مشارکت ایرانی - خارجی یا خارجی واگذار کرد.

تبصره- صلاحیت شرکت‌های ایرانی با توجه به رتبه‌بندی اعلام شده از سوی اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران توسط دستگاه‌های ذی‌ربط تعیین می‌شود.

ماده ۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است از ثبت سفارش کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌هایی که احکام این قانون را رعایت نکرده‌اند جلوگیری کند.

ماده ۷- طرح‌ها و پروژه‌هایی که قبل از لازم‌الاجراء شدن این قانون، مناقصه آن‌ها برگزار شده یا قرارداد آن‌ها منعقد گردیده از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۸- در ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن، عبارت «پنج درصد (۵٪) آن به‌عنوان علی‌الحساب مالیات مؤدی (دریافت‌کنندگان وجوه) کسر و ظرف سی روز» حذف و عبارت «سه درصد (۳٪) آن به‌عنوان علی‌الحساب مالیات مؤدی (دریافت‌کنندگان وجوه) کسر و تا پایان ماه بعدی»، جایگزین می‌گردد.

ماده ۹- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲) این قانون که طرف قرارداد با پیمان‌کاران و مهندسین مشاور می‌باشند مکلفند مالیات و عوارض مربوط به هر صورت وضعیت را ظرف یک ماه از دریافت صورت وضعیت پرداخت نمایند، در غیر این صورت دستگاه مذکور، مشمول پرداخت اصل مالیات و عوارض متعلق و جریمه‌های مربوط به آن می‌گردد.

ماده ۱۰- دولت مکلف است به‌منظور تسریع در پرداخت مطالبات پیمان‌کاران طرح‌های صنعتی و معدنی در چهارچوب بودجه سنواتی، اوراق مشارکت منتشر نماید. این اوراق می‌تواند در بورس اوراق

بهادار معامله شود و برای پرداخت مالیات و خرید شرکت‌های دولتی از سازمان خصوصی‌سازی مورد استفاده قرار گیرد.

ماده ۱۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است با اتخاذ تدابیر لازم، واریز و برداشت از حساب‌های ارزی را به‌نحوی تسهیل نماید تا واریزکنندگان وجوه نقد، مجاز به برداشت این وجوه به‌صورت نقدی باشند و واریزکنندگان حواله ارزی بتوانند موجودی خود را به حساب‌های خارج از کشور حواله کنند.

ماده ۱۲- کارگران ایرانی اعزامی موضوع قراردادهای صدور خدمات فنی به خارج از کشور به شرط داشتن گواهینامه شغلی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از پرداخت هرگونه عوارض و مالیات معاف می‌باشند.

تبصره ۱- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است برای کلیه کارگران ایرانی که در ارتباط با صدور خدمات فنی اعزام می‌شوند گواهینامه شغلی صادر کند و جهت وصول حق بیمه و تحت پوشش قراردادن آن‌ها در داخل و خارج کشور مراتب را به سازمان تأمین اجتماعی اطلاع دهد.

تبصره ۲- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه افراد مذکور در این ماده مطابق قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ و اصلاحیه‌های بعدی، آن‌ها را بیمه نماید.

ماده ۱۳- تمام یا قسمتی از جریمه‌های مقرر در قانون تأمین اجتماعی بنابه درخواست کارفرما و با توجه به دلایل ابرازی مبنی بر خارج از اختیار بودن عدم انجام تکالیف مقرر و با در نظر گرفتن سوابق گذشته و خوش‌حسابی واحد تولیدی، صنعتی و معدنی و به تشخیص و موافقت سازمان تأمین اجتماعی براساس بندهای ذیل ماده (۲) قانون اصلاح قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۷/۴/۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام، قابل بخشودگی است. آیین‌نامه اجرایی این ماده به‌وسیله وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه می‌شود و دو ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۴- سازمان تأمین اجتماعی موظف است حق بیمه کارکنان قراردادهای ارائه خدمات اجتماعی پیمان‌کاران طرح‌های عمرانی و غیرعمرانی با مصالح یا بدون مصالح را بر مبنای فهرست ارائه شده توسط پیمانکاران دریافت نماید. اعمال هرگونه روش دیگری غیر از روش مندرج در این ماده ممنوع است.

تبصره- در صورت عدم ارسال دقیق فهرست توسط پیمان‌کار و عدم انجام تعهدات، طبق ماده (۱۴۸) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام و مواد (۲۸) و (۲۹) قانون تأمین

اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ و اصلاحیه‌های بعدی آن و شکایت نیروی کار، سازمان تأمین اجتماعی براساس قانون تأمین اجتماعی با پیمان کار برخورد می‌کند.

ماده ۱۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط برای خروج مصالح، لوازم و کالاهای مصرفی مورد نیاز اجرای قراردادهای خارجی تسهیلات لازم را فراهم نماید.

ماده ۱۶- «صندوق حمایت از تولیدات صنعتی» از تجمیع صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، صنایع دریایی و بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی تشکیل می‌شود. اساس‌نامه این صندوق به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت ظرف شش ماه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۷- افزایش سرمایه بنگاه‌های اقتصادی ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های آن‌ها، از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به مدت پنج سال از شمول مالیات معاف است، مشروط بر آن‌که متعاقب آن به نسبت استهلاك دارایی مربوطه و یا در زمان فروش، مبنای محاسبه مالیات اصلاح گردد و بنگاه یادشده طی پنج سال اخیر تجدید ارزیابی نشده باشد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به‌وسیله معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه می‌شود و حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۸- دولت مجاز است به‌منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ ترتیبی اتخاذ نماید تا شرکت‌های صنعتی و معدنی با صدور اوراق مشارکت شرکتی رتبه‌بندی شده در چهارچوب قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، بخشی از نیازهای مالی خود را تأمین کنند. حجم اوراق نمی‌تواند از سرمایه پرداخت شده شرکت بیش‌تر باشد.

ماده ۱۹- دولت موظف است:

۱- برای هدایت بازار به بهره‌گیری از توان تولید و خدمات داخلی و حمایت از صادرات، با استفاده از ظرفیت صنعت بیمه کشور به طراحی و استقرار نظام بیمه حمایتی مصرف‌کنندگان تولیدات و خدمات داخلی اقدام کند.

۲- مشوق‌های صادراتی کالا و خدمات را به‌نحوی طراحی کند که منجر به افزایش تولید صادرات‌گرا شود. اولویت استفاده از این مشوق‌ها با آن دسته از تولیدکنندگانی در سرزمین اصلی یا مناطق آزاد می‌باشد که به تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت تولیدات و خدمات آن‌ها از مزیت برخوردارند.

ماده ۲۰- دولت موظف است به‌منظور حمایت از سازمان‌های توسعه‌ای ضمن پیش‌بینی منابع مالی لازم در بودجه سنواتی آن‌ها، سود شرکت‌های تابعه را مطابق آن‌چه در بودجه سالانه مشخص

می‌شود پس از کسر سهم دولت با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به‌همراه منابع حاصله از فروش اموال و دارایی‌های آن‌ها با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در اختیار سازمان‌های مذکور قرار دهد.

ماده ۲۱- به‌منظور سرمایه‌گذاری در صنایع اولویت‌دار و یا حل مشکل واحدهای صنعتی، معدنی موجود، منابع لازم براساس پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت در قالب یارانه سود تسهیلات یا کمک‌های فنی - اعتباری در بودجه‌های سنواری پیش‌بینی می‌شود. وزارتخانه مذکور لیست اولویت‌های مشمول این ماده و منابع مورد نیاز را به‌طور سالانه ارائه می‌کند.

ماده ۲۲- قوه قضاییه در حدود اختیارات خود مکلف است شعبه یا شعباتی از دادگاه‌های عمومی را برای رسیدگی و صدور حکم تخلفات ناشی از عدم اجرای این قانون توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی اختصاص دهد.

ماده ۲۳- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، قانون حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به‌منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ لغو می‌گردد.

۳-۱-۲- قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳

فصل اول - کلیات

ماده ۱- کاربرد الف- این قانون به‌منظور تعیین روش و مراحل برگزاری مناقصات به تصویب می‌رسد و تنها در معاملاتی که با رعایت این قانون انجام می‌شود کاربرد دارد.

ب- قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، اعم از این که قانون خاص خود را داشته یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان

۱- این قانون بر اساس ماده (۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

توسعه و نوسازی معادن و صنایع مدنی ایران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن‌ها موظفند در برگزاری مناقصه مقررات این قانون را رعایت کنند.^۱ تبصره- نیروهای مسلح، تابع مقررات و ضوابط خاص خود بوده و از شمول این قانون مستثنی هستند.

ماده ۲- تعاریف و اژگانی که در این قانون به کار برده شده، به شرح زیر تعریف می‌شوند:
الف- مناقصه: فرآیندی است رقابتی برای تأمین کیفیت مورد نظر (طبق اسناد مناقصه) که در آن تعهدات موضوع معامله به مناقصه‌گری که کم‌ترین قیمت متناسب را پیشنهاد کرده باشد، واگذار می‌شود.

ب- مناقصه‌گزار: دستگاه موضوع بند «ب» ماده (۱) این قانون که مناقصه را برگزار می‌نماید.
مناقصه‌گر: شخصی حقیقی یا حقوقی است که اسناد مناقصه را دریافت و در مناقصه شرکت می‌کند.
د - کمیته فنی بازرگانی: هیأتی است با حداقل سه عضو خبره فنی بازرگانی صلاحیت‌دار که از سوی مقام دستگاه مناقصه‌گزار انتخاب می‌شود و ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها و سایر وظایف مقرر در این قانون را برعهده می‌گیرد.

ه- ارزیابی کیفی مناقصه‌گران: عبارت است از ارزیابی توان انجام تعهدات مناقصه‌گران که از سوی مناقصه‌گزار یا به تشخیص وی توسط کمیته فنی بازرگانی انجام می‌شود.

و- ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها: فرآیندی است که در آن مشخصات، استانداردها، کارایی، دوام و سایر ویژگی‌های فنی بازرگانی پیشنهادها، مناقصه‌گران بررسی، ارزیابی و پیشنهادها قابل قبول برگزیده می‌شوند.

ز- ارزیابی مالی: فرآیندی است که در آن مناسب‌ترین قیمت به شرح مندرج در ماده (۲۰) این قانون از بین پیشنهادهایی که از نظر فنی بازرگانی پذیرفته شده‌اند، برگزیده می‌شود.

ح- ارزیابی شکلی: عبارت است از بررسی کامل بودن سند و امضای آن‌ها، غیرمشروط و خوانا بودن پیشنهاد قیمت.

ط- انحصار: انحصار در معامله عبارت است از یگانه بودن متقاضی شرکت در معامله که به طرق زیر تعیین می‌شود:

۱- ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳: به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود مبلغی را که طبق قوانین بودجه سنواتی در قبوض گاز و برق برای هر واحد مسکونی و تجاری تعیین می‌گردد، اخذ و صرفاً جهت بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشتریان شهری و روستایی و سکونتگاهی عشایری گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام کنند.

- ۱- اعلان هیأت وزیران برای کالاها و خدماتی که در انحصار دولت است؛
- ۲- انتشار آگهی عمومی و ایجاب تنها یک متقاضی برای انجام معامله.
- ی- برنامه زمانی مناقصه: سندی است که در آن زمان و مهلت برگزاری مراحل مختلف مناقصه، مدت اعتبار پیشنهادها و زمان انعقاد قرارداد مشخص می‌شود.
- ماده ۳- طبقه‌بندی معاملات از نظر نصاب (قیمت معامله) به سه دسته تقسیم می‌شوند:
  - ۱- معاملات کوچک: معاملاتی که به قیمت ثابت سال ۱۳۸۲ کم‌تر از بیست میلیون (۲۰۰۰۰۰۰۰) ریال باشد.
  - ۲- معاملات متوسط: معاملاتی که مبلغ مورد معامله بیش از سقف مبلغ معاملات کوچک بوده و از ده برابر سقف ارزش معاملات کوچک تجاوز نکند.
  - ۳- معاملات بزرگ: معاملاتی که مبلغ برآورد اولیه آن‌ها بیش از ده برابر سقف ارزش مبلغ معاملات کوچک باشد.^۱
- تبصره ۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است در ابتدای هر سال نصاب معاملات را براساس شاخص بهای کالاها و خدمات اعلام شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، جهت تصویب به هیأت وزیران پیشنهاد نماید.^۲
- تبصره ۲- مبلغ نصاب برای معاملات کوچک و متوسط مبلغ مورد معامله و در معاملات عمده مبلغ برآوردی واجد متقاضی معامله می‌باشد.
- تبصره ۳- مبلغ یا برآورد معاملات مشمول هر یک از نصاب‌های فوق نباید با تفکیک اقلامی که به‌طور متعارف یک مجموعه واحد تلقی می‌شوند به نصاب پایین‌تر برده شود.

۱- هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۶/۲/۳ به پیشنهاد شماره ۵۶/ ۵۸۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۱/۲۷ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات -مصوب ۱۳۸۳- و ماده (۴۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)- مصوب - تصویب کرد:

الف- نصاب معاملات موضوع ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات به شرح زیر تعیین می‌شود: ۱- معاملات کوچک: معاملاتی که تا سقف مبلغ دویست و بیست میلیون (۲۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد. ۲ - معاملات متوسط: معاملاتی که مبلغ معامله بیش‌تر از سقف معاملات کوچک بوده و از مبلغ دو میلیارد و دویست میلیون (۲/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تجاوز نکند. ۳ - معاملات بزرگ: معاملاتی که مبلغ برآورد اولیه آن‌ها بیش از دو میلیارد و دویست میلیون (۲/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد. ب- نصاب معاملات موضوع بند (الف) به مواردی که معامله به‌صورت مزایده انجام می‌شود، تسری می‌یابد.

۲- ماده (۴۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۹۳: اختیارات هیأت وزیران در مورد تعیین نصاب معاملات، موضوع قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳ به مواردی که معامله به‌صورت مزایده انجام می‌شود، تسری می‌یابد.

ماده ۴ - طبقه‌بندی انواع مناقصات الف - مناقصات از نظر مراحل بررسی به انواع زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

۱- مناقصه یک مرحله‌ای: مناقصه‌ای است که در آن نیازی به ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها نباشد. در این مناقصه پاکت‌های پیشنهاد مناقصه‌گران در یک جلسه گشوده و در همان جلسه برنده مناقصه تعیین می‌شود.

۲- مناقصه دومرحله‌ای: مناقصه‌ای است که به تشخیص مناقصه‌گزار، بررسی فنی بازرگانی پیشنهادها لازم باشد. در این مناقصه، کمیته فنی بازرگانی تشکیل می‌شود و نتایج ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها را به کمیسیون مناقصه گزارش می‌کند و براساس مفاد ماده (۹) این قانون برنده مناقصه تعیین می‌شود.

ب- مناقصات از نظر روش دعوت مناقصه‌گران به انواع زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

۱- مناقصه عمومی: مناقصه‌ای است که در آن فراخوان مناقصه از طریق آگهی عمومی به اطلاع مناقصه‌گران می‌رسد.

۲- مناقصه محدود: مناقصه‌ای است که در آن به تشخیص و مسؤولیت بالاترین مقام دستگاه مناقصه‌گزار محدودیت برگزاری مناقصه عمومی با ذکر ادله تأیید شود. فراخوان مناقصه از طریق ارسال دعوت‌نامه برای مناقصه‌گران صلاحیت‌دار براساس ضوابط موضوع مواد (۱۳) و (۲۷) این قانون به اطلاع مناقصه‌گران می‌رسد.

فصل دوم- سازماندهی مناقصات

ماده ۵- کمیسیون مناقصه الف- کمیسیون مناقصه از اعضاء زیر تشکیل می‌شود:

۱- رئیس دستگاه مناقصه‌گزار یا نماینده وی.

۲- ذی‌حساب یا بالاترین مقام مالی دستگاه مناقصه‌گزار حسب مورد؛

۳- مسؤول فنی دستگاه مناقصه‌گزار یا واحدی که مناقصه به درخواست وی برگزار می‌شود.

ب- در مناقصه مربوط به شهرداری‌ها، از سوی شورای شهر یک نفر به‌عنوان ناظر در جلسات کمیسیون مناقصه شرکت خواهد کرد.

ج- کمیسیون با حضور هر سه نفر اعضاء مزبور رسمیت دارد و تمام اعضاء مکلف به حضور در جلسه و ابراز نظر هستند. تصمیمات کمیسیون با رأی اکثریت اعضاء معتبر خواهد بود.

د- در مناقصات دو مرحله‌ای کمیسیون، مناقصه با حضور رئیس دستگاه مناقصه‌گزار تشکیل می‌شود.

ه- اعضاء کمیسیون مناقصات در شرکت‌های دولتی به انتخاب هیأت مدیره می‌باشد.

ماده ۶ - وظایف کمیسیون مناقصه؛ اهم وظایف کمیسیون مناقصه به شرح زیر است:

- الف- تشکیل جلسات کمیسیون مناقصه در موعد مقرر در فراخوان مناقصه؛
- ب- بررسی پیشنهادهای مناقصه‌گران از نظر کامل بودن مدارک و امضای آنها و نیز خوانا بودن و غیرمشروط بودن پیشنهادهای قیمت (ارزیابی شکلی)؛
- ج- ارزیابی پیشنهادهای و تعیین پیشنهادهای قابل قبول طبق شرایط و اسناد مناقصه؛
- د- ارجاع بررسی فنی پیشنهادهای به کمیته فنی بازرگانی در مناقصات دو مرحله‌ای؛
- ه- تعیین برندگان اول و دوم مناقصه (طبق ضوابط مواد (۱۹) و (۲۰) این قانون)؛
- و- تنظیم صورت‌جلسات مناقصه؛
- ز- تصمیم‌گیری درباره تجدید یا لغو مناقصه.
- ماده ۷ - هیأت رسیدگی به شکایات به منظور رسیدگی به دعاوی بین مناقصه‌گر و مناقصه‌گزار هیأت رسیدگی تشکیل می‌گردد. اساس‌نامه هیأت رسیدگی به شکایات به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.
- ماده ۸- وظایف هیأت رسیدگی به شکایات:
- الف- رسیدگی به اعتراضات مربوط به اجرا نشدن هر یک از موارد این قانون؛
- ب- صدور رأی تجدید یا لغو مناقصه.
- تبصره - موارد زیر مشمول رسیدگی از سوی هیأت رسیدگی به شکایات نیست:
- ۱- معیارها و روش‌های ارزیابی پیشنهادهای؛
  - ۲- ترجیح پیشنهاددهندگان داخلی؛
  - ۳- اعتراضاتی که یک ماده پس از اعتبار پیشنهادها ارسال شده باشد؛
  - ۴- شکایات برندگان مناقصات پس از انعقاد قرارداد.
- تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده پس از تصویب این قانون و اساس‌نامه موضوع ماده (۷) به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
- فصل سوم- برگزاری مناقصات
- ماده ۹ - فرآیند برگزاری مناقصات؛ فرآیند برگزاری مناقصات به ترتیب شامل مراحل زیر است:
- الف- تأمین منابع مالی؛
- ب- تعیین نوع مناقصه در معاملات بزرگ (یک مرحله‌ای یا دو مرحله‌ای، عمومی یا محدود)؛
- ج- تهیه اسناد مناقصه؛
- د- ارزیابی کیفی مناقصه‌گران در صورت لزوم؛

ه- فراخوان پیشنهادها؛

و- ارزیابی پیشنهادها؛

ز- تعیین برنده مناقصه و انعقاد قرارداد.

ماده ۱۰- تأمین منابع مالی

الف- انجام معامله به هر طریق مشروط بر آن است که دستگاه‌های موضوع بند «ب» ماده (۱) این قانون به‌نحو مقتضی نسبت به پیش‌بینی منابع مالی معامله در مدت قرارداد اطمینان حاصل و مراتب در اسناد مرتبط قید شده باشد.

ب- موضوع پیش‌بینی منابع مالی و نحوه ضمان تأخیر تعهدات برای انجام معامله باید به صراحت در شرایط و اسناد مناقصه از سوی دستگاه مناقصه‌گزار قید و تعهد شود.

ماده - روش‌های انجام مناقصه به طریق زیر انجام می‌شود:

الف- در معاملات کوچک، کارپرداز یا مأمور خرید باید با توجه به کم و کیف موضوع معامله (کالا، خدمت یا حقوق) درباره بهای آن‌ها تحقیق نماید و با رعایت صرفه و صلاح و اخذ فاکتور مشخص و به تشخیص و مسؤولیت خود، معامله را با تأمین کیفیت به کمترین بهای ممکن انجام دهد.

ب- در معاملات متوسط، کارپرداز یا مأمور خرید باید با توجه به کم و کیف موضوع معامله (کالا، خدمت یا حقوق) درباره بهای آن تحقیق نماید و با رعایت صرفه و صلاح و اخذ حداقل سه فقره استعلام کتبی، با تأمین کیفیت موردنظر، چنانچه بهای به‌دست آمده مورد تأیید مسؤول واحد تدارکاتی یا مقام مسؤول هم‌تراز وی باشد، معامله را با عقد قرارداد یا اخذ فاکتور انجام دهد و چنانچه اخذ سه فقره استعلام کتبی ممکن نباشد با تأیید مسؤول تدارکاتی یا مقام مسؤول هم‌تراز وی، به تعداد موجود کفایت می‌شود.

تبصره- چنانچه مسؤولیت واحد تدارکاتی برعهده کارپرداز واحد باشد امضای نامبرده به‌منزله امضای مسؤول واحد تدارکاتی است. در صورتی که دستگاه اجرایی فاقد کارپرداز باشد می‌توان وظایف مندرج در این قانون را به متصدیان پست‌های مشابه سازمانی یا به مأمور خرید محول نمود.

ج- در معاملات بزرگ به یکی از روش‌های زیر عمل می‌شود:

۱- برگزاری مناقصه عمومی از طریق انتشار فراخوان در روزنامه‌های کثیرالانتشار؛

۲- برگزاری مناقصه محدود.

ماده ۱۲- ارزیابی کیفی مناقصه‌گران؛ الف- در ارزیابی کیفی مناقصه‌گران، باید موارد زیر لحاظ شود:

۱- تضمین کیفیت خدمات و محصولات؛

۲- داشتن تجربه و دانش در زمینه مورد نظر؛

- ۳- حسن سابقه؛
  - ۴- داشتن پروانه کار یا گواهینامه‌های صلاحیت، در صورت لزوم؛
  - ۵- توان مالی متقاضی برای انجام کار در صورت لزوم.
- ب- مراحل ارزیابی کیفی مناقصه‌گران به شرح زیر است:
- ۱- تعیین معیارهای ارزیابی و اهمیت نسبی معیارها؛
  - ۲- تهیه اسناد ارزیابی؛
  - ۳- دریافت، تکمیل و ارسال اسناد ارزیابی از سوی متقاضیان؛
  - ۴- ارزیابی اسناد دریافت‌شده و تعیین امتیاز هر یک از مناقصه‌گران و رتبه‌بندی آن‌ها؛
  - ۵- اعلام اسامی مناقصه‌گران صلاحیتدار به کارفرما و امتیازات و رتبه آن‌ها (تهیه لیست کوتاه)؛
  - ۶- مستندسازی ارزیابی کیفی مناقصه‌گران.
- ج- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون آیین‌نامه اجرایی ارزیابی کیفی مناقصه‌گران را با رعایت موازین مقرر در این ماده که بیانگر شاخص‌های اندازه‌گیری و روش ارزیابی مناقصه‌گران باشد تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.
- ماده ۱۳- فراخوان مناقصه؛ الف- مفاد فراخوان مناقصه حداقل باید شامل موارد زیر باشد:
- ۱- نام و نشانی مناقصه‌گزار؛
  - ۲- نوع، کمیت و کیفیت کالا یا خدمات؛
  - ۳- نوع و مبلغ تضمین شرکت در مناقصه؛
  - ۴- محل، زمان و مهلت دریافت اسناد، تحویل و گشایش پیشنهادها؛
  - ۵- مبلغ برآورده‌شده معامله و مبانی آن (در صورتی که تعیین آن میسر یا به مصلحت باشد). در مواردی که فهرست بهای پایه وجود دارد، برآورد مربوط طبق فهرست یادشده تهیه می‌شود.
- ب- فراخوان مناقصه عمومی باید به تشخیص مناقصه‌گزار در دو تا سه نوبت حداقل در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار کشوری یا استان مربوط منتشر گردد.
- ج- مناقصه‌گزار می‌تواند علاوه بر موارد مذکور در بند «ب» این ماده از طریق سایر رسانه‌های گروهی و رسانه‌های ارتباط جمعی یا شبکه‌های اطلاع‌رسانی نیز فراخوان را منتشر نماید.
- د- در صورتی که نیاز به برگزاری مناقصه بین‌المللی باشد، یا استفاده از تسهیلات اعتباری خارجی مطرح باشد، باید با کسب مجوزهای مربوط و با رعایت موازین قانون حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی، تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ آگهی مربوط در یکی از

روزنامه‌های کثیرالانتشار و حداقل یک نوبت در یکی از روزنامه‌های انگلیسی زبان داخل و یک مجله یا روزنامه بین‌المللی مرتبط با موضوع مناقصه، منتشر شود.

ماده - اسناد مناقصه

الف- تمامی اسناد مناقصه باید به‌طور یکسان به همه داوطلبان تحویل شود.

ب- اسناد مناقصه شامل موارد زیر است:

۱- نام و نشانی مناقصه‌گزار؛

۲- نوع و مبلغ تضمین مناقصه؛

۳- محل، زمان و مهلت دریافت اسناد، تحویل پیشنهاد و گشایش آن‌ها؛

۴- مبلغ پیش‌پرداخت و تضمین حسن انجام کار؛

۵- مدت اعتبار پیشنهادها؛

۶- شرح کار، مشخصات فنی بازرگانی، استانداردها، نوع، کمیت و کیفیت کالا یا خدمات؛

۷- برنامه‌ریزی انجام کار یا تحویل کالا؛

۸- معیارها و روش ارزیابی کیفی مناقصه‌گران؛

۹- روش تهیه و مهلت مقرر برای تسلیم پیشنهادها و تعداد نسخه‌های آن‌ها؛

۱۰- متن قرارداد شامل موافقت‌نامه، شرایط عمومی و خصوصی و ضمیمه آن؛

۱۱- صورت‌جلسات و توضیحات موضوع ماده (۱۷)؛

۱۲- سایر اسنادی که به تشخیص مناقصه‌گزار لازم باشد.

ماده ۱۵- ترتیب تهیه و تسلیم پیشنهادها:

الف- شرکت‌کنندگان در مناقصه پس از دریافت یا خرید اسناد باید پیشنهادهای خود را به ترتیب زیر

تهیه و به مناقصه‌گزار تسلیم کنند:

۱- تهیه و تکمیل اسناد و پیشنهادها؛

۲- تسلیم پیشنهادها در مهلت مقرر در فراخوان مناقصه.

ب - مهلت قبول پیشنهادها در مورد مناقصات داخلی و بین‌المللی از آخرین مهلت تحویل اسناد

مناقصه به ترتیب نباید کمتر از ده روز و یک ماه باشد.

ماده ۱۶- شرایط تسلیم و تحویل پیشنهادها:

الف- هیچ‌یک از شرکت‌کنندگان در مناقصه، جز در موردی که در اسناد مناقصه پیش‌بینی شده باشد،

نمی‌توانند بیش از یک پیشنهاد تسلیم کنند.

ب- شرکت‌کنندگان در مناقصه، اسناد مناقصه و پیشنهادهای خود را باید در پاکت‌های جداگانه لاک و مهر شده شامل تضمین (پاکت الف)، پیشنهاد فنی بازرگانی (پاکت ب) و پیشنهاد قیمت (پاکت ج) بگذارند و همهٔ پاکت‌ها را در لفاف مناسب و لاک و مهر شده قرار دهند.

ج- مناقصه‌گزار موظف است در مهلت مقرر همهٔ پیشنهادهای ارائه‌شدهٔ شرکت‌کنندگان را پس از دریافت، ثبت و تا جلسهٔ بازگشایی، از پاکت‌ها صیانت نماید.

د- هرگونه تسلیم، تحویل، اصلاح، جایگزینی و یا پس گرفتن پیشنهاد باید به صورت قابل گواهی و در مهلت و مکان مقرر در اسناد مناقصه انجام شود.

مادهٔ ۱۷- توضیح و تشریح اسناد:

الف- چنانچه شرکت‌کننده در اسناد مناقصه، ابهام یا ایرادی مشاهده کند، می‌تواند از مناقصه‌گزار توضیح بخواهد.

ب- توضیحات و پاسخ به پرسش‌های مناقصه‌گران و همچنین در صورت تشکیل «جلسهٔ توضیح اسناد»، رونوشت صورت‌جلسهٔ آن مطابق مادهٔ (۲۲) این قانون به‌طور یکسان برای همه شرکت‌کنندگان مناقصه‌گر ارسال خواهد شد.

مادهٔ ۱۸- گشایش پیشنهادهای:

الف- پیشنهادهای مناقصه‌گران در زمان و مکان مقرر گشوده می‌شود.

ب- مراحل گشایش پیشنهادهای به شرح زیر است:

۱- تهیهٔ فهرست اسامی دریافت‌کنندگان اسناد، (پیشنهاددهندگان)، حاضران و شرکت‌کنندگان در جلسه.

۲- بازکردن پاکت تضمین (پاکت الف) و کنترل آن.

۳- بازکردن پاکت فنی بازرگانی.

۴- بازکردن پیشنهاد قیمت و کنترل از نظر کامل بودن مدارک و امضای آن‌ها و کنار گذاشتن پیشنهادهای غیرقابل قبول در مناقصات یک مرحله‌ای.

۵- تحویل پاکت‌های فنی بازرگانی به کمیتهٔ فنی بازرگانی در مناقصات دومرحله‌ای.

۶- تهیه و تنظیم و امضای صورت‌جلسهٔ گشایش پیشنهادهای توسط کمیسیون مناقصه.

۷- تحویل پاکت‌های قیمت و پاکت تضمین پیشنهادهای ردشده به مناقصه‌گزار برای استرداد به ذی‌نفع.

ج- در صورت برگزاری مناقصه دو مرحله‌ای، زمان و مکان تشکیل جلسهٔ گشایش پیشنهادهای قیمت، در جلسهٔ گشایش پاکت‌ها اعلام خواهد شد. این مدت فقط برای یک‌بار تا سقف مدت اعتبار

پیشنهادها قابل تمدید است. در این صورت، پاکت‌های قیمت در یک لفاف لاک و مهر شده توسط دستگاه مناقصه‌گزار صیانت می‌شود. در مناقصات یک مرحله‌ای، پیشنهادهای قیمت بی‌درنگ گشوده و براساس ماده (۲۰) این قانون، برنده مناقصه تعیین می‌شود.

د- دستگاه مناقصه‌گزار مکلف است از مناقصه‌گران یا نمایندگان آنها جهت حضور در جلسه گشایش پیشنهادهای مالی دعوت نماید.

ماده ۱۹- ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها:

الف- در مناقصات دو مرحله‌ای، مناقصه‌گزار موظف است براساس معیارها و روش‌های اعلام شده در اسناد مناقصه، ارزیابی کیفی مناقصه‌گران و ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها را انجام و اعلام نماید.

ب- در صورتی که بررسی فنی بازرگانی پیشنهادها لازم باشد، نتیجه بررسی طی مهلتی که کمیسیون مناقصه معین می‌کند به جلسه بعدی کمیسیون حواله می‌شود و براساس گزارش کمیته فنی بازرگانی، پاکت‌های قیمت پیشنهاددهندگانی که امتیاز فنی بازرگانی لازم را احراز کرده‌اند، گشوده می‌شود.

ج- هرگونه ارزیابی فنی بازرگانی، تنها پیش از گشودن پیشنهادهای قیمت مجاز است.

د- پاکت پیشنهاد قیمت مناقصه‌گرانی که در ارزیابی‌های فنی بازرگانی پذیرفته نشده‌اند، باید ناگشوده بازگردانده شود.

ماده ۲۰- ارزیابی مالی و تعیین برنده مناقصه:

الف- هنگام ارزیابی مالی، مناقصه‌گری که مناسب‌ترین قیمت حائز شده باشد، به‌عنوان برنده اول اعلام خواهد شد و برنده دوم در صورتی اعلام می‌شود که تفاوت قیمت پیشنهادی وی با برنده اول، کم‌تر از مبلغ تضمین باشد. روش ارزیابی مالی باید در اسناد مناقصه به‌صورت مشروح با ذکر نحوه تأثیرگذاری ارزیابی فنی بازرگانی بر قیمت اعلام شود.

ب- پس از گشودن پاکت‌های قیمت، چنان‌چه بررسی قیمت‌ها و تجزیه و کنترل مبانی آن لازم باشد، کمیسیون مناقصه می‌تواند بررسی آن‌را به کمیته فنی بازرگانی ارجاع نماید و کمیته فنی بازرگانی حداکثر ظرف دو هفته نتیجه ارزیابی را به کمیسیون مناقصه اعلام می‌کند.

ج- پس از گشودن پیشنهادهای قیمت، تضمین برنده اول و دوم، نزد مناقصه‌گزار نگهداری و تضمین سایر مناقصه‌گران بازگردانده می‌شود.

د- در مناقصات بین‌المللی، مناقصه‌گران داخلی نسبت به مناقصه‌گران خارجی ترجیح دارند. نحوه ترجیح مناقصه‌گران داخلی، در اسناد مناقصه قید خواهد شد. مناقصاتی که در آنها رعایت این قاعده به مصلحت نباشد، باید از سوی شورای اقتصاد تأیید شود.

ماده ۲۱- انعقاد قرارداد:

الف- قرارداد با برنده مناقصه، باید پیش از پایان مدت اعتبار پیشنهادها منعقد شود. این مدت حداکثر برای یکبار و برابر مدت پیش‌بینی شده در اسناد مناقصه قابل تمدید است. بعد از عقد قرارداد، تضمین پیشنهاددهنده دوم مسترد می‌گردد.

ب- قرارداد با برنده اول در مهلت پیش‌بینی شده در اسناد منعقد خواهد شد. چنانچه برنده اول از انعقاد قرارداد امتناع نماید و یا ضمانت انجام تعهدات را ارائه ننماید، تضمین مناقصه وی ضبط و قرارداد با برنده دوم منعقد می‌گردد. در صورت امتناع نفر دوم، تضمین وی نیز ضبط و مناقصه تجدید خواهد شد.

فصل چهارم- مقررات مناقصات

ماده ۲۲- شرایط ارسال اسناد و مکاتبات یا اسناد مرتبط با مناقصه موضوع ماده (۲۰) این قانون در صورتی معتبر است که فرستادن آن جز در موارد تغییر نشانی یا محل قبل تصدیق باشد؛ مانند پست سفارشی، تلگرام، تلکس و نظایر آن.

ماده ۲۳- مستندسازی و اطلاع‌رسانی:

الف- دولت موظف است ظرف مدت یک سال بانک اطلاعات و پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات را ایجاد و اطلاعات و اسناد زیر را ثبت و نگهداری کند:

۱- فراخوان مناقصه؛

۲- نام و مشخصات اعضاء کمیسیون، مناقصه‌گران و حاضران در جلسات مناقصات؛

۳- خلاصه اسناد مناقصه؛

۴- روش و مراحل ارزیابی کیفی مناقصه‌گران و نتایج ارزیابی آن‌ها؛

۵- صورت‌جلسات و نتایج ارزیابی‌ها؛

۶- نام، مشخصات و نحوه انتخاب برنده یا برندگان مناقصه.

ب- مناقصه‌گزار موظف است اطلاعات موضوع بند «الف» این ماده و نیز همه اسناد مناقصه را به‌نحوی مطمئن بایگانی و نگهداری و نسخه‌ای از آن را برای بانک اطلاعات مناقصات ارسال کند.

ج- اطلاعات کلیه معاملات اعم از مناقصه و ترک مناقصه -جز آن دسته از معاملاتی که به تشخیص هیأت وزیران باید مستور بماند- باید از طریق شبکه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات در اختیار عموم قرار گیرد.

د- حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، آیین‌نامه اجرایی نظام مستندسازی و اطلاع‌رسانی مناقصات از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۴- تجدید و لغو مناقصه: الف- مناقصه در شرایط زیر تجدید می‌گردد:

۱- کم بودن تعداد مناقصه‌گران از حد نصاب تعیین شده در اسناد مناقصه؛

۲- امتناع برندگان اول و دوم مناقصه از انعقاد قرارداد؛

۳- پایان مدت اعتبار پیشنهادها؛

۴- رأی هیأت رسیدگی به شکایات؛

۵- بالا بودن قیمت‌ها به نحوی که توجیه اقتصادی طرح منتفی گردد.

ب- مناقصه در شرایط زیر لغو می‌شود:

۱- نیاز به کالا یا خدمات موضوع مناقصه مرتفع شده باشد؛

۲- تغییرات زیادی در اسناد مناقصه لازم باشد و موجب تغییر در ماهیت مناقصه گردد؛

۳- پیشامدهای غیرمتعارف نظیر جنگ، زلزله، سیل و مانند آن‌ها؛

۴- رأی هیأت رسیدگی به شکایات؛

۵- تشخیص کمیسیون مناقصه مبنی بر تبانی بین مناقصه‌گران.

ج- مناقصه‌گزار باید تجدید و یا لغو مناقصه را مطابق ماده (۲۲) این قانون به آگاهی همه مناقصه‌گران برساند.

ماده ۲۵- نحوه رسیدگی به شکایات:

الف- چنانچه هر یک از مناقصه‌گران نسبت به اجرا نشدن موادی از قانون برگزاری مناقصات اعتراض داشته باشد می‌تواند به بالاترین مقام دستگاه مناقصه‌گزار شکایت کند.

ب- دستگاه مناقصه‌گزار مکلف است در مهلت پانزده روز کاری از تاریخ دریافت شکایت، رسیدگی‌های لازم را به عمل آورده و در صورت وارد دانستن اعتراض، مطابق مقررات مربوط اقدام نماید و در صورتی که شکایت را وارد تشخیص ندهد، ظرف مهلت تعیین شده، جوابیه لازم را به شاکی اعلام کند.

ج- در صورت عدم پذیرش نتیجه توسط شاکی، هیأت رسیدگی به شکایات موضوع را بررسی و رأی قطعی را طی پانزده روز اعلام خواهد کرد. در صورت اعتراض هر یک از طرفین، موضوع جهت رسیدگی قانونی به مراجع ذیصلاح ارجاع می‌شود و فرآیند برگزاری مناقصه نیز روال معمول خود را طی خواهد کرد.

ماده ۲۶- نحوه برگزاری مناقصه محدود با رعایت مواد (۴) و (۱۳) در موارد زیر برگزار می‌شود:

الف- وجود فهرست‌های مناقصه‌گران صلاحیت‌دار معرفی شده توسط مراجع ذی‌صلاح دولتی. تهیه این فهرست با رعایت اصل رقابت بین تمامی مناقصه‌گران صلاحیت‌دار، برابر آیین‌نامه‌ای است که با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب- وجود فهرست کوتاه مناقصه‌گران صلاحیت‌دار که طبق ماده (۱۲) این قانون حداکثر دو سال قبل تهیه شده باشد. در مناقصه محدود، نیازی به انتشار آگهی (انجام ترتیبات موضوع بندهای «ب»، «ج» و «د» ماده (۱۳) این قانون نیست.

ماده ۲۷- ترک تشریفات مناقصه در مواردی که انجام مناقصه براساس گزارش توجیهی دستگاه مناقصه‌گزار به تشخیص یک هیأت سه نفره مرکب از مقامات مذکور در ماده (۲۸) این قانون میسر نباشد، می‌توان معامله را به طریق دیگری انجام داد و در این صورت، هیأت ترک تشریفات مناقصه با رعایت صرفه و صلاح دستگاه، ترتیب انجام این‌گونه معاملات و با رعایت سایر مقررات مربوط در هر مورد برای یک نوع کالا یا خدمت تعیین و اعلام خواهد نمود.

ماده ۲۸- ترکیب هیأت ترک تشریفات مناقصه موضوع ماده (۲۷) این قانون در مورد دستگاه‌های موضوع بند «ب» ماده (۱) این قانون به شرح زیر خواهد بود:

الف- در مورد معاملات واحدهای مرکزی دستگاه‌های موضوع بند «ب» ماده (۱) این قانون، معاون مالی و اداری و یا مقام مشابه وزارتخانه یا مؤسسه دولتی حسب مورد و ذی‌حساب مربوط یا مقام مشابه و یک نفر دیگر از کارکنان خبره و متعهد دستگاه مربوطه به انتخاب بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط.

ب- در انجام معاملات دستگاه‌های اجرایی که دارای اعتبارات استانی هستند در واحدهای خارج از مرکز دستگاه‌های موضوع بند «ب» ماده (۱)، استاندار یا نماینده او و بالاترین مقام دستگاه اجرایی در محل و حسب مورد ذی‌حساب یا مسؤول امور مالی مربوط.

تبصره ۱- در دستگاه‌هایی که ذی‌حساب ندارند، بالاترین مسؤول امور مالی، جانشین ذی‌حساب می‌باشد.

تبصره ۲- هیأت ترک مناقصه در استانداری‌ها، استاندار یا نماینده و معاون ذی‌ربط استاندار و ذی‌حساب استانداری می‌باشد.

ج- در مورد انجام معاملات شرکت‌های دولتی، مدیر عامل و یا بالاترین مقام اجرایی و حسب مورد ذی‌حساب یا مدیر مالی شرکت و یک نفر به انتخاب مجمع عمومی یا شورای عالی حسب مورد.

د- هیأت موضوع این ماده که در هر مورد بنابه دعوت بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها تشکیل می‌شود با حضور هر سه نفر اعضاء مربوطه رسمیت دارد و کلیه

اعضاء مکلف به حضور در جلسات هیأت و ابراز نظر خود نسبت به گزارش توجیهی دستگاه اجرایی مربوط در مورد تقاضای ترک مناقصه و همچنین نحوه انجام معامله موردنظر هستند لکن تصمیمات هیأت با رأی اکثریت اعضاء معتبر خواهد بود.

ه- در اجرای ماده (۲۷) این قانون در صورتی که مبلغ معامله بیش از پنجاه برابر نصاب معاملات کوچک باشد، انجام معامله پس از تصویب هیأت‌های سه نفری موضوع این ماده حسب مورد با تأیید مقامات زیر مجاز خواهد بود:

۱- در مورد واحدهای مرکزی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به ترتیب وزیر یا رئیس مؤسسه مزبور و در مورد شرکت‌های دولتی هیأت مدیره شرکت.

۲- در مورد دستگاه‌های اجرایی محلی تابع نظام بودجه استانی و در مورد معاملات مربوط به اعتبارات غیراستانی که توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی به واحدهای خارج از مرکز ابلاغ می‌گردد و همچنین در مورد مؤسسات دولتی مستقر در خارج از مرکز، استاندار استان مربوطه.

تبصره- در مواردی که استاندار شخصاً در هیأت ترک مناقصه موضوع این ماده شرکت کند و با نظر موافق صورت جلسه مربوط را امضاء نماید تأیید مجدد وی ضرورت ندارد.

۳- در مورد معاملات مربوط به قوه قضاییه، شورای نگهبان، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، دیوان محاسبات کشور و سایر مؤسسات دولتی که به صورت مستقل اداره می‌شوند و تابع هیچ یک از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی نیستند، به ترتیب رئیس قوه قضاییه یا حسب مورد یکی از معاونین منتخب وی، رئیس سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، رئیس دیوان محاسبات کشور و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط.

۴- در مورد معاملات مربوط به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی بالاترین مقام اجرایی نهاد یا مؤسسه مربوط.

و- در اجرای بند «ه» این ماده در صورتی که مبلغ معامله بیش از دویست برابر نصاب معاملات کوچک باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت‌های سه نفری موضوع این ماده تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران منوط به تأیید شورای اقتصاد و پس از آن منوط به تأیید هیأتی مرکب از رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (دبیر هیأت)، وزیر امور اقتصادی و دارایی و بالاترین مقام مذکور در بند «ه» خواهد بود.

ماده ۲۹- موارد عدم الزام به برگزاری مناقصه: در موارد زیر الزام به برگزاری مناقصه نیست و دستگاه‌های اجرایی مندرج در بند «ب» ماده (۱) این قانون می‌توانند بدون انجام تشریفات مناقصه، معامله مورد نظر را انجام دهند:

الف- خرید اموال منقول، خدمات و حقوقی که به تشخیص و مسؤولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها منحصر به فرد(انحصاری) بوده و دارای انواع مشابه نباشد.

ب- خرید، اجازه به شرط تملیک یا اجاره گرفتن اموال غیرمنقول که به تشخیص و مسؤولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها با کسب نظر از هیأت کارشناسان رسمی دادگستری حداقل سه نفر و یا هیأت کارشناسان خبره مربوطه در صورت نبود کارشناسان رسمی انجام خواهد شد.

ج- خرید اموال منقول و غیرمنقول، کالا و خدمات با قیمت تعیین شده یا کم‌تر یا حقوقی که نرخ‌های آن‌ها از طرف مراجع قانونی ذی‌صلاح تعیین شده باشد.

د- تعمیر تجهیزات و ماشین‌آلات ثابت و متحرک و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات صرفاً جایگزین و مرتبط با تداوم تولید در واحدهای تولیدی به‌نحوی که شامل توسعه واحد نگردد به تشخیص و مسؤولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها با رعایت صرفه و صلاح کشور.

ه- خرید خدمات مشاوره اعم از مهندسی مشاور و مشاوره فنی بازرگانی مشتمل بر مطالعه، طراحی و یا مدیریت بر طرح و اجرا و نظارت و یا هر نوع خدمات مشاوره‌ای و کارشناسی.

آیین‌نامه اجرایی این بند جهت تعیین ضوابط، موازین و معیارهای خدمات مشاوره حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

و- خدمات فرهنگی و هنری، آموزشی و ورزشی و نظایر آن به تشخیص و مسؤولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی که امکان برگزاری مناقصه مقدور نباشد با رعایت صرفه و صلاح کشور.

ز- خرید قطعات یدکی برای تعویض و یا تکمیل لوازم و تجهیزات ماشین‌آلات ثابت و متحرک موجود و همچنین ادوات و ابزار و وسایل اندازه‌گیری دقیق و لوازم آزمایشگاه‌های علمی و فنی و نظایر آن که تأمین آن با تشخیص بالاترین مقام اجرایی از طریق مناقصه امکان‌پذیر نباشد، با تعیین بهای مورد معامله از سوی حداقل یک نفر کارشناس رشته مربوط که حسب مورد توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها انتخاب می‌شود.

ح- در مورد معاملات محرمانه به تشخیص هیأت وزیران به رعایت صرفه و صلاح کشور.

ط- خرید سهام و تعهدات ناشی از اجرای احکام قضایی.

ماده ۳۰ - نسخ قوانین؛ از تاریخ تصویب این قانون تمامی قوانین و مقررات مغایر دستگاه‌های مشمول این قانون منسوخ می‌گردد.

۴-۳-۱-۲- ماده واحده قانون پیش‌گیری از عوارض ناشی از خشک‌سالی و جبران خسارات مصوب ۱۳۸۰

ماده واحده- به‌منظور پیش‌گیری از عوارض ناشی از خشک‌سالی و جبران خسارات دولت مکلف است به میزان چهار هزار میلیارد (۴ ۰۰۰۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال از محل منابع زیر در اختیار ستاد خشک‌سالی قرار دهد و معادل وجوه تأمین شده از محل ردیف ۵۰۳۴۶۱ و براساس مفاد این قانون جهت اجرا ابلاغ نماید.

۱- معادل پنج درصد (۵٪) اعتبارات عمرانی ملی به استثناء فصول کشاورزی و آب.

۲- معادل هفت در هزار (۰,۰۰۷) درآمدهای عملیات جاری شرکت‌های دولتی غیر زیانده، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، از جمله شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول حکم بر آن‌ها مستلزم ذکر نام می‌باشد.

۳- از محل منابع پرداخت‌نشده بندهای (۴) و (۵) قانون اصلاح قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور مصوب ۱۳۷۹/۷/۱۹.

تبصره ۱- مبلغ دو هزار میلیارد (۲ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال از محل ردیف ۵۰۳۴۶۱ توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گیرد تا برای افزایش سرمایه بانک مزبور مصرف شود. بانک کشاورزی موظف است مبلغ چهار هزار میلیارد (۴ ۰۰۰۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال به صورت تسهیلات، سرمایه‌گذاری برای طرح‌های پیش‌گیری از قبیله طرح‌های زود بازده آب و خاک داخل مزارع و باغات، طرح‌های کوچک تأمین آب، مرمت قنوات، آب‌خیزداری، مرتع‌داری، دام و طیور و آبیان، تأمین بذر و نهال اصلاح شده و کشت گلخانه‌ای و سرمایه در گردش به خسارت‌دیدگان از عوارض ناشی از خشک‌سالی در کلیه مناطق کشور پرداخت نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است اقدامات لازم را برای تحقق این تبصره معمول دارد.

تبصره ۲- مبلغ دو هزار میلیارد (۲ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال برای اجرای عملیات پیش‌گیری، جبران خسارات، افزایش سرمایه صندوق بیمه محصولات کشاورزی، ضرر و زیان خرید دام، تأمین بخشی از سود و کارمزد وام‌های تبصره (۱) این قانون، تأمین اضطراری آب آشامیدنی با اولویت روستاها توزیع و پرداخت شود.

تبصره ۳- اعتبارات تبصره (۱) به هزینه قطعی منظور شده و اعتبارات تبصره (۲) از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی بوده و طبق قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند -مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶- قابل مصرف است.

تبصره ۴- بخشی از یارانه سود و کارمزد تسهیلات و میزان کمک بلاعوض (از جمله سود ناشی از تمدید مهلت بازپرداخت اقساط معوقه خسارت دیدگان) توسط ستاد خشک‌سالی پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید و از محل اعتبارات فوق قابل تأمین می‌باشد.

تبصره ۵- سیستم بانکی مکلف است در مناطق خسارت دیده برابر مقررات نسبت به تمدید مطالبات سررسید شده اقدام نماید.

تبصره ۶- اعتبار موضوع این ماده واحده صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی می‌گردد و حداکثر تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۰ در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار می‌گیرد.

تبصره ۷- دولت موظف است نسبت به ارائه گزارش عملکرد این قانون هر چهار ماه یک‌بار به مجلس شورای اسلامی اقدام نماید.

تبصره ۸- قانون جبران خسارات و پیش‌گیری عوارض ناشی از خشک‌سالی مصوب ۱۳۷۹/۲/۲۰ مورد شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز لازم‌الاجرا می‌باشد.

تبصره ۹- آیین‌نامه اجرایی این قانون، براساس پیشنهاد ستاد خشک‌سالی (مرکب از وزارت کشور، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک کشاورزی) حداکثر ظرف مدت یک ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۵-۳-۱-۲- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴

ماده ۱- به منظور حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و تداوم و بهره‌وری آن‌ها از تاریخ تصویب این قانون، تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها جز در موارد ضروری ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- تشخیص موارد ضروری تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در هر استان به‌عهده کمیسیونی مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیر امور اراضی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، مدیرکل حفاظت محیط زیست آن استان و یک نفر نماینده استاندار می‌باشد که به ریاست سازمان جهاد کشاورزی تشکیل می‌گردد. نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌تواند بدون حق رأی در جلسات کمیسیون شرکت نماید. سازمان جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت دو

۱- این قانون بر اساس تبصره (۱) ماده (۳) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام، مطابق نظر کمیسیون نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید. دبیرخانه کمیسیون فوق در سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها زیر نظر رئیس سازمان مذکور تشکیل می‌گردد و عهده‌دار وظیفه دریافت تقاضا، تشکیل و تکمیل پرونده، بررسی کارشناسی اولیه، مطرح نمودن درخواست‌ها به نوبت در کمیسیون و نگاه‌داری سوابق و مصوبات می‌باشد.

تبصره ۲- مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغ‌ها، وزارت جهاد کشاورزی است و مراجع قضایی و اداری، نظر سازمان جهاد کشاورزی ذی‌ربط را در این زمینه استعلام می‌نمایند و مراجع اداری موظف به رعایت نظر سازمان مورد اشاره خواهند بود. نظر سازمان جهاد کشاورزی استان برای مراجع قضایی به‌منزله نظر کارشناس رسمی دادگستری تلقی می‌شود.

تبصره ۳- ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر هیأت‌ها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک، افزاز و تقسیم اراضی زراعی و باغ‌ها و تغییر کاربری آن‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها از سازمان‌های جهاد کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند.

تبصره ۴- احداث گلخانه‌ها، دامداری‌ها، مرغداری‌ها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی در روستاها بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی‌شود. موارد مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت ضوابط زیست محیطی با موافقت سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها بلامانع می‌باشد.

تبصره ۵- اراضی داخل محدوده قانونی روستاهای دارای طرح هادی مصوب، مشمول ضوابط طرح هادی بوده و از کلیه ضوابط مقرر در این قانون مستثنی می‌باشند.

تبصره ۶- به‌منظور تعیین روش کلی و ایجاد وحدت رویه اجرایی و نظارت و ارزیابی عملکرد کمیسیون‌های موضوع تبصره (۱) این ماده، دبیرخانه مرکزی در وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی) تشکیل می‌گردد.

تبصره ۷- تجدیدنظر در مورد تصمیمات کمیسیون‌های موضوع تبصره (۱) این ماده در مواردی که مجوز تغییر کاربری صادرشده با تشخیص و پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به‌عهده کمیسویی به ریاست وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده تام‌الاختیار وی و با عضویت معاونان ذی‌ربط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد، نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌تواند حسب مورد و بدون حق رأی در جلسات مذکور شرکت نماید.

ماده - در مواردی که به اراضی زراعی و باغ‌ها طبق مقررات این قانون مجوز تغییر کاربری داده می‌شود هشتاد درصد (۸۰٪) قیمت روز اراضی و باغ‌های مذکور با احتساب ارزش زمین پس از تغییر کاربری بابت عوارض از مالکین وصول و به خزانه‌داری کل کشور واریز می‌گردد.

تبصره ۱- تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها برای سکونت شخصی صاحبان زمین تا پانصد متر مربع فقط برای یک‌بار و احداث دامداری‌ها، مرغداری‌ها، پرورش آبزیان، تولیدات گلخانه‌ای و همچنین واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع دستی مشمول پرداخت عوارض موضوع این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲- اراضی زراعی و باغ‌های مورد نیاز طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب مجلس شورای اسلامی (ملی-استانی) و طرح‌های خدمات عمومی مورد نیاز مردم از پرداخت عوارض موضوع این ماده مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات مربوط می‌باشد.

تبصره ۳- تقویم و ارزیابی اراضی زراعی و باغ‌های موضوع این قانون توسط کمیسیون سه نفره‌ای متشکل از نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی، استانداری، امور اقتصادی و دارایی استان در هریک از شهرستان‌ها انجام می‌پذیرد.

ماده ۳ - کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغ‌های موضوع این قانون که به صورت غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر قلع و قمع بنا، به پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغ‌ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که موردنظر متخلف بوده است و در صورت تکرار جرم به حداکثر جزای نقدی و حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و نهادهای عمومی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

تبصره ۲- هریک از کارکنان دولت و شهرداری‌ها و نهادهای که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند ضمن ابطال مجوز صادره به جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغ‌ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که موردنظر متخلف بوده است و در صورت تکرار، علاوه بر جریمه مذکور، به انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداری‌ها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت و در صورت تکرار به شش ماه حبس و محرومیت از سردفتری محکوم می‌شوند.

ماده ۴- دولت مکلف است همه‌ساله اعتباری معادل هشتاد درصد (۸۰٪) از درآمدهای موضوع این قانون را در بودجه سالیانه وزارت جهاد کشاورزی منظور نماید تا وزارت مزبور طبق ضوابط قانونی مربوطه به مصرف امور زیربنایی کشاورزی شامل تسطیح اراضی، احداث کانال، آبیاری، زهکشی، سدها و بندهای خاکی، تأمین آب و احیای اراضی موات و بایر و هزینه‌های دادرسی و اجرای این قانون برساند و بیست درصد (۲۰٪) باقی‌مانده از درآمد موضوع این قانون به‌منظور مطالعه و آماده‌سازی زمین‌های غیرقابل کشت و زرع برای توسعه شهرها و روستاها و ایجاد شهرک‌ها در اختیار وزارت راه و شهرسازی قرار می‌گیرد.

ماده ۵- از تاریخ تصویب این قانون، نماینده وزارت کشاورزی در کمیسیون ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران عضویت خواهد داشت.

ماده ۶- مقدار سیصد هکتار اراضی غیر قابل کشت از یک‌هزار و یکصد هکتار اراضی مربوط به ورزشگاه بزرگ اصفهان جهت احداث ورزشگاه مذکور اختصاص یافته و با بقیه اراضی مطابق با این قانون عمل خواهد شد.

ماده ۷- کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) موظف است در تشخیص ضرورت‌ها موارد زیر را رعایت نماید:

- ۱- اخذ مجوز لازم از دستگاه اجرایی ذی‌ربط متناسب با کاربری جدید توسط متقاضی؛
- ۲- ضوابط طرح‌های کالبدی، منطقه‌ای و ناحیه‌ای مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران؛
- ۳- مطالبه مصوبه ستاد فرماندهی نیروهای مسلح در رسیدگی به درخواست نیروهای مسلح؛
- ۴- ضوابط حفظ محیط زیست و تداوم تولید و سرمایه‌گذاری با توجه به روح کلی قانون مبنی بر حفظ کاربری

اراضی زراعی و باغ‌ها؛

- ۵- استانداردها، اصول و ضوابط فنی مربوط مطابق مجوزهای صادره از سوی دستگاه ذی‌ربط.
- ۸- صدور هرگونه مجوز یا پروانه ساخت و تأمین و واگذاری خدمات و تأسیسات زیربنایی مانند آب، برق، گاز و تلفن از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط در اراضی زراعی و باغ‌ها موضوع ماده (۱) این قانون توسط وزارت‌خانه‌های جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، استانداری‌ها، شهرداری‌ها و سایر مراجع ذی‌ربط صرفاً پس از تأیید کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مبنی بر ضرورت تغییر کاربری مجاز خواهد بود. متخلف از این ماده برابر مقررات ماده (۳) این قانون مجازات خواهد شد.

ماده ۹- به منظور حمایت از تداوم کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها واقع در داخل محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها که در طرح‌های جامع و تفصیلی دارای کاربری کشاورزی می‌باشند، دولت و شهرداری‌ها موظفند تسهیلات و خدمات شهری را مطابق تعرفه فضای سبز شهرداری‌ها در اختیار مالکان آن‌ها قرار دهند.

ماده ۱۰- هرگونه تغییر کاربری در قالب ایجاد بنا، برداشتن یا افزایش شن و ماسه و سایر اقداماتی که بنابه تشخیص وزارت جهاد کشاورزی تغییر کاربری محسوب می‌گردد، چنان‌چه به‌طور غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون صورت پذیرد، جرم بوده و مأموران جهاد کشاورزی محل مکلفند نسبت به توقف عملیات اقدام و مراتب را به اداره متبوع جهت انعکاس به مراجع قضایی اعلام نمایند.

تبصره ۱- چنان‌چه مرتکب پس از اعلام جهاد کشاورزی به اقدامات خود ادامه دهد نیروی انتظامی موظف است بنابه درخواست جهاد کشاورزی از ادامه عملیات مرتکب جلوگیری نماید.

تبصره ۲- مأموران جهاد کشاورزی موظفند با حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه محل، ضمن تنظیم صورت‌مجلس، رأساً نسبت به قلع و قمع بنا و مستحذات اقدام و وضعیت زمین را به حالت اولیه اعاده نمایند.^۱

ماده ۱۱- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ مجوز تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها را دریافت نموده‌اند، موظفند حداکثر ظرف مدت نه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، نسبت به اجرای طرح موضوع مجوز مربوطه اقدام نمایند. در صورت عدم اقدام در مهلت تعیین شده، موضوع مشمول مقررات این قانون خواهد شد.^۲

ماده ۱۲- ایجاد هرگونه مستحذات پس از حریم قانونی موضوع ماده (۱۷) قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن مصوب ۱۳۷۹ در مورد اراضی زراعی و باغی فقط با رعایت تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مجاز می‌باشد.

ماده ۱۳- وزارت جهاد کشاورزی مسؤول اجرای این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن می‌باشد.

ماده ۱۴- وزارت جهاد کشاورزی موظف است آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون را با همکاری وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست ظرف مدت سه ماه تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

۱- این ماده بر اساس قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی و باغ‌ها مصوب ۱۳۸۵ الحاق شده است.

۲- این ماده بر اساس قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی و باغ‌ها مصوب ۱۳۸۵ الحاق شده است.

ماده ۱۵- کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از جمله ماده (۷۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ لغو می‌گردد.

۶-۳-۱-۲- قانون صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲^۱

ماده ۱- مقررات صادرات و واردات کالا و انجام خدمات مربوطه نسبت به کلیه صادرکنندگان، واردکنندگان و نیز آن‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است به موجب این قانون تعیین و کلیه قوانین مغایر با آن لغو می‌گردد.^۲

ماده ۲- کالاهای صادراتی و وارداتی به سه گروه زیر تقسیم می‌شوند:

۱- کالای مجاز: کالایی است که صدور یا ورود آن با رعایت ضوابط، نیاز به کسب مجوز ندارد.

۲- کالای مشروط: کالایی است که صدور یا ورود آن با کسب مجوز امکان‌پذیر است.

۳- کالای ممنوع: کالایی است که صدور یا ورود آن به موجب شرع مقدس اسلام (به اعتبار خرید و فروش و یا مصرف) و یا به موجب قانون ممنوع گردد.^۳

تبصره ۱- دولت می‌تواند بنابه مقتضیات و شرایط خاص زمانی با رعایت قوانین مربوطه صدور یا ورود بعضی از کالاها را ممنوع نماید.

تبصره ۲- نوع و مشخصات کالاهای هر یک از موارد سه‌گانه فوق‌الذکر بر اساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارت بازرگانی تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد معین خواهد شد.^۴

ماده ۳- مبادرت به امر صادرات و واردات کالا به صورت تجاری مستلزم داشتن کارت بازرگانی است که توسط اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران صادر و به تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌رسد.

۱- این قانون بر اساس ماده (۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۲- موضوع استفساریه: ماده واحده- آیا با وجود مواد (۱) و (۱۳) قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴، می‌توان از زمان تصویب قانون مذکور تاکنون به استناد مواد (۵) و (۷) قانون راجع به واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب ۱۳۳۶/۱۲/۲۴، صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی را تعقیب و مجازات نمود؟

نظر مجلس: پیمان‌های ارزی که قبل از تصویب قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ سپرده شده است کماکان تابع مقررات زمان انعقاد پیمان خواهد بود و پیمان‌های ارزی بعد از قانون یادشده مشمول قانون راجع به واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران مصوب ۱۳۳۶/۱۲/۲۴ نمی‌باشد. پیمان‌های ارزی مستند به مقررات ناشی از ماده (۶) قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام تابع مقررات مربوط است.

۳- بندهای ۱ و ۲ و ۳ ماده ۲ بر اساس قانون امور گمرکی منسوخ شده است.

۴- اصلاحیه ۱۳۹۰: نوع و مشخصات کالاهای هر یک از موارد سه‌گانه فوق‌الذکر بر اساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- ملاک تجاری بودن کالا و نیز نحوه صدور، تمدید و ابطال کارت بازرگانی مطابق آیین‌نامه اجرایی خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- مرجع رسیدگی و اظهارنظر قطعی هنگام بروز اختلاف بین متقاضی کارت و اتاق، وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد.

تبصره ۳- شرکت‌های تعاونی مرزنشین، ملوانان، پیلهوران و کارگران ایرانی مقیم خارج از کشور دارای کارنامه شغلی از وزارت کار و امور اجتماعی (مجاز) از داشتن کارت بازرگانی معاف می‌باشند.

ماده ۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است تغییرات کلی آیین‌نامه اجرایی این قانون و جداول ضمیمه مقررات صادرات و واردات را قبل از پایان هر سال، برای سال بعد و تغییرات موردی آن‌ها را طی سال، پس از نظرخواهی از دستگاه‌های ذی‌ربط و اتاق ضمن منظور نمودن حقوق مکتسب تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران جهت اطلاع عموم منتشر نماید.

تبصره- کلیه بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به صدور و ورود کالا منحصرأً از طریق وزارت صنعت، معدن و تجارت به سازمان‌های اجرایی ذی‌ربط اعلام می‌گردد.

ماده ۵- کلیه وزارت‌خانه‌های تولیدی موظفند همه ساله پیشنهادات خود را در خصوص شرایط صدور و ورود کالاهای مشابه تولید داخلی با توجه به نیازهای داخلی و مقتضیات کشور برای سال آینده حداکثر تا پانزدهم بهمن ماه همان سال به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام نمایند.

تبصره- سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و اتاق می‌توانند پیشنهادات خود را نسبت به اقلام مربوطه با توجه به نیازهای داخلی و مقتضیات کشور تا تاریخ پانزدهم بهمن ماه به وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه نمایند.

ماده ۶- اولویت حمل کلیه کالاهای وارداتی کشور با وسایل نقلیه ایرانی است. دستورالعمل مربوط به استفاده از وسایل نقلیه خارجی اعم از دریایی، هوایی، جاده‌ای و راه‌آهن را شورای عالی هماهنگی ترابری کشوری بر اساس آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران تهیه می‌نماید.

ماده ۷- دولت موظف است اماکن خاصی را برای نگهداری امانی کالاهای موردنیاز جهت تعمیر و تجهیز ناوگان‌های تجاری دریایی و هوایی کشور اختصاص دهد.

تبصره ۱- ترانزیت کالاهای موضوع این ماده از یک مبداء به مبادی دیگر، با رعایت مقررات مربوط به ترانزیت مجاز می‌باشد.

تبصره ۲- این‌گونه کالاها از شمول پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و هرگونه عوارض معاف می‌باشند.

تبصره ۳- آن قسمت از نیازمندی‌های ناوگان‌های یاد شده که از داخل کشور قابل تأمین باشد، از هر گونه تعهد و اخذ مجوزهای صادراتی معاف می‌باشد.

ماده ۸- واردکنندگان کالاهای مختلف اعم از دولتی و غیر دولتی جهت اخذ مجوز ورود و ثبت سفارش باید منحصرأً به وزارت صنعت، معدن و تجارت مراجعه نمایند.

تبصره ۱- موافقت با ورود کالا، مجوز ترخیص نیز تلقی شده و نیازی به اخذ مجوز جداگانه نیست.

تبصره ۲- خانوارهای مرزنشین یا شرکت‌های تعاونی آن‌ها، ملوانان، پیله‌وران و کارکنان شناورها که اقدام به ورود کالا جهت مصرف شخصی خود می‌نمایند از موضوع این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و گمرک ایران موظفند آمار ثبت سفارش گشایش شده و ترخیص کالا را حداکثر هر سه ماه یک بار به وزارت صنعت، معدن و تجارت و سایر ارگان‌های ذی‌ربط و اتاق ارسال دارند.

ماده ۱۰- دولت موظف است در آیین‌نامه اجرایی نکات ذیل را در خصوص مبادلات مرزی مشخص نماید:

۱- نقاط یا اعماقی از حاشیه‌های مرزی که ساکنین آن‌ها مجاز به مبادلات مرزی هستند.

۲- نوع و مقدار کالاهای قابل صدور و ورود توسط خانوارهای مرزنشین یا شرکت‌های تعاونی آن‌ها، کارگران ایرانی شاغل مجاز در خارج، پیله‌وران مرزنشین، ملوانان و کارکنان شناورهایی که بین سواحل جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها در تردد هستند.

۳- شرایطی که اشخاص و گروه‌های یاد شده باید داشته باشند.

۴- شرایط صدور و ورود کالا و انجام تعهدات.

تبصره ۱- کالاهای قابل ورود که خانوارهای مرزنشین یا شرکت‌های تعاونی آنان و کارکنان شناورها برای مصارف شخصی خود، وارد کشور می‌نمایند با تصویب هیأت وزیران در مورد ارزاق عمومی از پرداخت سی درصد (۳۰٪) تا حداکثر معادل صد درصد (۱۰۰٪) حقوق گمرکی و سود بازرگانی متعلقه و در مورد لوازم خانگی از پرداخت حداکثر تا معادل پنجاه درصد (۵۰٪) حقوق گمرکی و سود بازرگانی متعلقه معاف می‌باشند.

تبصره ۲- کارگران و ایرانیان شاغل مجاز در خارج از کشور می‌توانند ماشین‌آلات صنعت، ابزار و مواد اولیه مورد نیاز کشور را با رعایت میزان و با استفاده از معافیت درصدی از سود بازرگانی که متفقاً توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت‌خانه‌های صنعتی ذی‌ربط تعیین و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، وارد نمایند.

ماده ۱۱- به دولت اختیار داده می‌شود در هر یک از مناطق مرزی که ایجاد بازارچه مرزی را مفید تشخیص می‌دهد با رعایت اولویت نظیر استعداد محلی، ضرورت اشتغال و توسعه روابط تجاری با کشور همسایه نسبت به ایجاد آن اقدام نماید.

ماده ۱۲- واردات قبل از صادرات مواد و کالاهای مورد مصرف در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی به صورت ورود موقت با ارائه تعهد یا سفته معتبر به گمرک از پرداخت کلیه وجوه متعلق به واردات، جز آن چه که جنبه هزینه یا کارمزد دارد، معاف است.

تبصره ۱- چنانچه کالای ساخته شده از مواد و کالاهای وارداتی موضوع این ماده ظرف مهلت تعیین شده صادر نشود، گمرک موظف است واردکننده را جهت استیفای حقوق دولت تحت تعقیب قرار دهد.

تبصره ۲- کالاهای موضوع این ماده از کسب مجوزهای مقرر در جدول ضمیمه مقررات صادرات و واردات معاف می‌باشند.

تبصره ۳- واردکننده شخصاً ملزم به صادرات نبوده بلکه صادرات آن با ارائه پروانه گمرکی آن برای رفع تعهد کافی است.^۱

ماده ۱۳- کلیه کالاهای صادراتی کشور (به استثنای نفت خام و فرآورده‌های پایین دستی آن که تابع مقررات خاص خود است) از هرگونه تعهد یا پیمان ارزی معاف می‌باشند.

ماده ۱۴- مابه‌التفاوت اخذ شده توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و کلیه وجوه دریافتی گمرک، به استثنای آن چه جنبه هزینه و کارمزد دارد، در رابطه با کالاها، مواد، اجزا و قطعات خارجی مورد مصرف در ساخت، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی بر اساس دستورالعملی که در آیین‌نامه مشخص می‌شود، به صادرکننده مسترد می‌گردد.^۲

تبصره ۱- در صورتی که اختلاف بین صادرکننده و گمرک وجود داشته باشد، موضوع در کمیسیون مرکب از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، اتاق، وزارتخانه ذی‌ربط، گمرک ایران و مرکز توسعه صادرات مطرح و تصمیم نهایی اتخاذ می‌شود.

تبصره ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است حساب متمرکزی به نام سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و گمرک ایران جهت تأمین وجوه پرداختی موضوع این ماده افتتاح و

۱- طبق قانون سامان‌دهی مبادلات مرزی مصوب ۱۳۸۴، مفاد این ماده اصلاح و به موجب مفاد ماده (۵۱) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی لغو شده است.

۲- مفاد این ماده به موجب مفاد ماده ۱۱ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی لغو شده است.

در صورت ارائه پروانه صادراتی و یا فیش پرداخت سازمان مزبور با تأیید مؤسسات فوق‌الذکر نسبت به استرداد وجوه مذکور اقدام نماید.

تبصره ۳- در مورد مواد و کالاهای وارداتی مورد مصرف در ساخت کالاهای صادراتی که به صورت قطعی از گمرک ترخیص شده باشد، وجوه پرداخت شده بابت واردات قطعی پس از صدور محصول به مأخذ زمان صدور قابل استرداد می‌باشد.

تبصره ۴- در صورتی که کالاهای مورد مصرف در ساخت اقلام صادراتی، تولید داخلی بوده، ولی مواد آن از خارج وارد شده باشد وجوه پرداختی برای مواد مزبور قابل استرداد می‌باشد.

تبصره ۵- چنانچه کالایی تولید داخلی به سازمان‌ها و اشخاصی که در رابطه با واردات کالای مشابه خارجی معافیت دارند، فروخته شود، وجوه پرداختی برای ورود کالاها و مواد، اجزاء و قطعات آن طبق مقررات این ماده به تولیدکننده قابل استرداد می‌باشد.^۱

تبصره ۶- کالاهای وارداتی که عیناً و بدون تغییر شکل صادر می‌گردد، مشمول تسهیلات ماده فوق‌الذکر می‌باشد.^۲

ماده ۱۵- وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت و امور اقتصادی و دارایی موظفند ضمن عنایت به حمایت از تولیدات داخلی به منظور ساده کردن محاسبات مربوط به مبالغ دریافتی از کالاهای وارداتی از قبیل سود بازرگانی، عوارض گمرکی، مابه‌التفاوت سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، حق ثبت سفارش، حق انحصار، عوارض شهرداری، عوارض شهرداری محل (تعاون)، عوارض هلال احمر، عوارض آسفالت، عوارض هوایی، عوارض بندری، عوارض بهداشتی و غیره به استثنای مبالغی که به‌عنوان حقوق گمرکی، هزینه کارمزد دریافت می‌شود در مورد هر کدام از ردیف‌های تعرفه گمرکی با مأخذ مناسب در مجموع تحت عنوان «سود بازرگانی» تعیین و جهت وصول به گمرک جمهوری اسلامی ایران ابلاغ نمایند.

ماده ۱۶- چگونگی بررسی قیمت کالاهای وارداتی جهت ثبت سفارش در آیین‌نامه اجرایی که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، مشخص می‌گردد.

۱- به موجب قانون الحاق یک تبصره به ماده ۱۴ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی این تبصره به مفاد این ماده اضافه شده است.

۲- مفاد این ماده طبق قانون مالیات بر ارزش افزوده (VAT) مصوب ۱۳۸۷ کمیسیون اقتصاد مجلس شورای اسلامی نسخ ضمنی شده است.

ماده - مسافری که وارد کشور می‌شود، علاوه بر وسایل شخصی می‌تواند تا سقف ارزشی مصوب هیأت وزیران با معافیت از حقوق گمرکی و سود بازرگانی کالا وارد نماید. ترخیص کالاهای موضوع این ماده به شرط غیر تجاری بودن آن بلامانع است.

تبصره ۱- فهرست کالای همراه مسافر توسط وزارت بازرگانی تهیه و اعلام می‌گردد.

تبصره- مقررات این ماده شامل مسافرین ورودی مناطق آزاد نیز می‌باشد.

تبصره ۳- مسافری که از کشور خارج می‌شود (اعم از اتباع ایرانی و خارجی) علاوه بر وسایل شخصی خود، می‌تواند مصنوعات و محصولات داخلی را بدون سقف به شرط این که جنبه تجاری پیدا نکند و کالاهای خارجی را تا سقف ارزشی مزبور در این ماده از کشور خارج نماید.^۱

ماده ۱۸- وضع و اخذ هرگونه عوارض از اقلام و کالاهای صادراتی به‌وسیله مقامات استانی و محلی ممنوع بوده و مرتکبین، به‌عنوان تخلف قانونی تحت پیگرد قرار می‌گیرند.

ماده ۱۹- دولت می‌تواند همه ساله وجوهی را تحت عنوان تشویق صادرات در بودجه سنواتی منظور و به صورت کمک سود تسهیلات پرداختی بنابه پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب هیأت وزیران به صادرکنندگان پرداخت نماید.

ماده ۲۰- دولت مکلف است از ابتدای سال ۱۳۷۳ از واردکنندگان بخش‌های غیر دولتی که به‌صورت تجاری کالا وارد می‌نمایند، برابر یک درصد (۱٪) از مجموع وجوه دریافتی بابت حقوق گمرکی و سود بازرگانی کلیه کالاهای وارداتی را علاوه بر حقوق گمرکی و سود بازرگانی مقرر به‌عنوان عوارض ویژه دریافت و به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید. همه‌ساله معادل صد درصد (۱۰۰٪) مبالغی که از این بابت به حساب درآمد عمومی کشور واریز می‌گردد از محل اعتباری که به‌همین منظور در قانون بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود تا بر اساس آیین‌نامه اجرایی این قانون جهت تشویق و توسعه صادرات کالاهای غیر نفتی و همچنین راه‌اندازی صندوق تضمین صادرات، آموزش و تبلیغات بازرگانی به مصرف برسانند.

ماده ۲۱- هیأت وزیران موظف است به‌منظور حمایت از تولیدکنندگان داخلی و تنظیم سیاست بازرگانی کشور، ضمن رعایت حال مصرف‌کنندگان، ظرف مدت ۲ ماه از تاریخ تصویب این قانون نسبت به تهیه لایحه قانونی حقوق گمرکی کالاهای وارداتی و همچنین اصلاح ماده ۳۷ قانون امور گمرکی و تسلیم آن به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب اقدام نماید.

ماده ۲۲- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به‌منظور حفظ و صیانت فرش ایران و ایجاد زمینه مناسب برای حمایت از آن در بازارهای جهانی از صدور فرش‌های صادراتی از ۳۰ رج به بالا

۱- مفاد این ماده به موجب مفاد بند (ت) ماده ۱۶۵ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی لغو شده است.

بدون شناسنامه از تاریخ ۱۳۷۴/۱/۱۱ جلوگیری به عمل آورد. اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن از تاریخ فوق بنابه درخواست صادر کننده، به صدور شناسنامه به‌طور الزامی و تا تاریخ مزبور به صورت تشویقی اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۳- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به تهیه آیین‌نامه اجرایی آن اقدام و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ماده ۲۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت، مسئول حسن اجرای این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن می‌باشد.

۷-۳-۱-۲- قانون نحوه اعمال نظارت بر کاهش هزینه‌های غیر ضروری و جلوگیری از تجمل‌گرایی مصوب ۱۳۷۰

ماده ۱- به‌منظور کنترل هزینه‌های غیر ضرور و مبارزه با تجمل‌گرایی در وزارت‌خانه‌ها، نیروهای نظامی و انتظامی، شهرداری‌ها، سازمان‌ها، بانک‌ها، شرکت‌ها و واحدهای مختلف وابسته به قوه مجریه، مقننه و قضاییه و کلیه نهادهای انقلاب اسلامی و تمامی دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، شورای عالی بررسی و تعیین الگوی مصرف موضوع تبصره ۳۰ قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موظف است علاوه بر انجام وظایف مذکور در تبصره فوق‌الذکر، آیین‌نامه نحوه استفاده از امکانات عمومی از قبیل: اتومبیل، هواپیما، هلیکوپتر، مسافرت‌های خارجی، پذیرایی‌ها و دیگر هزینه‌های اداری، خدماتی، و رفاهی را حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

تبصره- وزیر دادگستری به‌عنوان عضو ثابت در شورای مذکور شرکت می‌نماید.

تبصره- شورا حداقل هر دو هفته یک‌بار باید تشکیل جلسه دهد.

تبصره ۳- برگزاری سمینارها، کنگره‌ها، بزرگداشت‌ها، گردهم‌آیی‌های بین‌المللی توسط دستگاه‌های اجرایی تنها با تصویب هیأت وزیران و در مورد قوای مقننه و قضاییه با تأیید رئیس هر قوه امکان‌پذیر است.

تبصره ۴- سازمان برنامه و بودجه و دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور موظفند گزارش چگونگی اجراء و موارد تخلف از این قانون را هر سه ماه یک‌بار به رؤسای سه قوه و دبیرخانه شورای عالی بررسی و تعیین الگوی مصرف ارائه نمایند.

ماده ۲- شورای امنیت کشور موظف است حداکثر تا یک ماه رده‌بندی حفاظتی، نحوه حفاظت و اتومبیل مورد استفاده و تشریفات سان و رژه کلیه مسئولین و شخصیت‌های کشور و لشکری را تهیه

۱- این قانون بر اساس ماده (۱) بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

و جهت اجراء ابلاغ نماید. وزیر کشور مسئول پیگیری و نظارت بر اجراء این مصوبه می‌باشد و موظف است هر سه ماه یک‌بار گزارش عملکرد و تخلفات را به مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری و قوه قضائیه ارائه نماید.

ماده ۳- کلیه دستگاه‌های مذکور در ماده یک موظف به اجراء دقیق مفاد این قانون بوده و تخلف از آن در حکم تصرف غیر قانونی در اموال عمومی محسوب و طبق قوانین و مقررات مربوط رسیدگی خواهد شد.

ماده ۴- صدا و سیما و سایر وسایل ارتباط جمعی موظفند برنامه‌های خود را به نحوی تهیه و تنظیم نمایند که منجر به تبلیغ فرهنگ تجمل‌گرایی نشود.

۸-۳-۱-۲- قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶

ماده ۱- بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه و حاوی پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه‌ها برای انجام عملیاتی که منجر به نیل سیاست‌ها و هدف‌های قانونی می‌شود، بوده و از سه قسمت به شرح زیر تشکیل می‌شود:

۱- بودجه عمومی دولت که شامل اجزاء زیر است:

الف- پیش‌بینی دریافت‌ها و منابع تأمین اعتبار که به‌طور مستقیم و یا غیر مستقیم در سال مالی قانون بودجه به وسیله دستگاه‌ها از طریق حساب‌های خزانه‌داری کل اخذ می‌گردد.

ب- پیش‌بینی پرداخت‌هایی که از محل درآمدهای عمومی و یا اختصاصی برای اعتبارات جاری عمرانی و اختصاصی دستگاه‌های اجرایی می‌تواند در سال مالی مربوط انجام گردد.

۲- بودجه شرکت‌های دولتی و بانک‌ها شامل پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار.

۳- بودجه مؤسساتی که تحت عنوانی غیر از عناوین فوق در بودجه کل کشور منظور می‌شود.

ماده ۲- وزارت‌خانه واحد سازمانی مشخصی است که به‌موجب قانون به این عنوان شناخته شده و یا بشود.

ماده ۳- مؤسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که به‌موجب قانون ایجاد و زیر نظر یکی از قوای سه‌گانه اداره می‌شود و عنوان وزارت‌خانه ندارد.

تبصره- نهاد ریاست جمهوری که زیر نظر ریاست جمهوری اداره می‌گردد از نظر این قانون، مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

ماده ۴- شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به‌صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به‌عنوان شرکت دولتی شناخته شده

۱- این قانون بر اساس تبصره (۲) ماده (۷۲) بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌های دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

تبصره- شرکت‌هایی که از طریق مضاربه و مزارعه و امثال این‌ها به‌منظور به‌کار انداختن سپرده‌های اشخاص نزد بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه ایجاد شده یا می‌شوند از نظر این قانون شرکت دولتی شناخته نمی‌شوند.

ماده ۵- مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی از نظر این قانون، واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به‌منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل شده و یا می‌شود.

تبصره- فهرست این قبیل مؤسسات و نهادها با توجه به قوانین و مقررات مربوط از طرف دولت پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۶- سال مالی یک سال هجری شمسی است که از اول فروردین ماه آغاز و به پایان اسفند ماه ختم می‌شود.

ماده ۷- اعتبار عبارت از مبلغی است که برای مصرف یا مصارف معین به‌منظور نیل به اهداف و اجرای برنامه‌های دولت به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ماده ۸- دیون بلامحل عبارت است از بدهی‌های قابل پرداخت سنوات گذشته که در بودجه مربوط اعتباری برای آن‌ها منظور نشده و یا زائد بر اعتبار مصوب و در هر دو صورت به یکی از طرق زیر بدون اختیار دستگاه ایجاد شده باشد:

الف- احکام قطعی صادره از طرف مراجع صالحه.

ب- انواع بدهی به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی ناشی از خدمات انجام شده مانند حق اشتراک برق، آب، هزینه‌های مخابراتی، پست و هزینه‌های مشابه که خارج از اختیار دستگاه اجرایی ایجاد شده باشد.

ج- سایر بدهی‌هایی که خارج از اختیار دستگاه ایجاد شده باشد. انواع دیون بلامحل موضوع این بند از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۹- مواد هزینه، نوع هزینه را در داخل بودجه و یا قسمتی از فعالیت یک وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی مشخص می‌کند.

ماده ۱۰- درآمد عمومی عبارت است از درآمدهای وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی و و درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت و سایر درآمدهایی که در قانون بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد عمومی منظور می‌شود.

ماده ۱۱- دریافت‌های دولت عبارت است از کلیه وجوهی که تحت عنوان درآمد عمومی و درآمد اختصاصی و درآمد شرکت‌های دولتی و سایر منابع تأمین اعتبار و سپرده‌ها و هدایا به استثناء هدایایی که برای مصارف خاصی اهداء می‌گردد و مانند این‌ها و سایر وجوهی که به موجب قانون باید در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز شود.

ماده ۱۲- سایر منابع تأمین اعتبار عبارتند از منابعی که تحت عنوان وام، انتشار اوراق قرضه، برگشتی از پرداخت‌های سال‌های قبل و عناوین مشابه در قانون بودجه کل کشور پیش‌بینی می‌شود و ماهیت درآمد ندارند.

ماده ۱۳- وجوه عمومی عبارت است از نقدینه‌های مربوط به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و مؤسسات وابسته به سازمان‌های مذکور که متعلق به حق افراد و مؤسسات خصوصی نیست و صرف‌نظر از نحوه و منشاء تحصیل آن، منحصراً برای مصارف عمومی به موجب قانون قابل دخل و تصرف می‌باشد.

تبصره ۱- وجوهی نظیر سپرده، وجه‌الضمان و مانند آن‌ها که به‌طور موقت در اختیار دستگاه‌های مذکور در این ماده قرار می‌گیرد و پس از انقضای مدت معین و یا حصول شرایط خاص قابل استرداد است مادام که در اختیار دستگاه‌های مزبور می‌باشد تصرف در آن‌ها بدون رضایت صاحب وجه یا احراز اعراض صاحب آن در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه عمومی تلقی می‌گردد.

تبصره ۲- اسناد و اوراق بهادار متعلق به سازمان‌های مذکور در این ماده نیز در حکم وجوه عمومی است.

ماده ۱۴- درآمد اختصاصی عبارت است از درآمدهایی که به موجب قانون برای مصرف یا مصارف خاص در بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد اختصاصی منظور می‌گردد.

ماده ۱۵- درآمد شرکت‌های دولتی عبارت است از درآمدهایی که در قبالت ارائه خدمت و یا فروش کالا و سایر فعالیت‌هایی که شرکت‌های مذکور به موجب قوانین و مقررات مجاز به انجام آن‌ها هستند عاید آن شرکت‌ها می‌گردد.

ماده ۱۶- سایر منابع تأمین اعتبار شرکت‌های دولتی عبارت است از منابعی که شرکت‌های مزبور تحت عنوان کمک دولت، وام، استفاده از ذخائر، کاهش سرمایه در گردش و یا عناوین مشابه به موجب قانون، مجاز به منظور کردن آن در بودجه‌های مربوط هستند.

تبصره- منظور از سرمایه در گردش مذکور در این ماده، مازاد دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری است.

ماده ۱۷- تشخیص، عبارت است از تعیین و انتخاب کالا و خدمات و سایر پرداخت‌هایی که تحصیل یا انجام آن‌ها برای نیل به اجرای برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی ضروری است.

ماده ۱۸- تأمین اعتبار عبارت است از اختصاص دادن تمام یا قسمتی از اعتبار مصوب برای هزینه معین.

ماده ۱۹- تعهد از نظر این قانون عبارت است از ایجاد دین بر ذمه دولت ناشی از:

الف- تحویل کالا یا انجام دادن خدمت؛

ب- اجرای قراردادهایی که با رعایت مقررات منعقد شده باشد؛

ج- احکام صادر شده از مراجع قانونی و ذی‌صلاح؛

د- پیوستن به قراردادهای بین‌المللی و عضویت در سازمان‌ها یا مجامع بین‌المللی با اجازه قانون.

ماده ۲۰- تسجیل عبارت است از تعیین میزان بدهی قابل پرداخت به‌موجب اسناد و مدارک اثبات‌کننده بدهی.

ماده ۲۱- حواله اجازه‌ای است که کتباً به‌وسیله مقامات مجاز وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی و یا شرکت دولتی و یا دستگاه اجرایی محلی و یا نهادهای عمومی غیر دولتی و یا سایر دستگاه‌های اجرایی برای تأدیه تعهدات و بدهی‌های قابل پرداخت از محل اعتبارات مربوط به‌عهده ذی‌حساب در وجه ذی‌نفع صادر می‌شود.

ماده ۲۲- درخواست وجه سندی است که ذی‌حساب برای دریافت وجه به‌منظور پرداخت حواله‌های صادرشده موضوع ماده (۲۱) این قانون و سایر پرداخت‌هایی که به‌موجب قانون از محل وجوه متمرکز شده در خزانه مجاز می‌باشد حسب مورد از محل اعتبارات و یا وجوه مربوط عهده خزانه در مرکز و یا عهده نمایندگی خزانه در استان در وجه حساب بانکی پرداخت دستگاه اجرایی ذی‌ربط صادر می‌کند.

ماده ۲۳- هزینه عبارت از پرداخت‌هایی است که به‌طور قطعی به ذی‌نفع در قبال تعهد یا تحت عنوان کمک یا عناوین مشابه با رعایت قوانین و مقررات مربوط صورت می‌گیرد.

ماده ۲۴- تنخواه‌گردان خزانه عبارت است از اعتبار بانکی در حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که به‌موجب قانون، اجازه استفاده از آن به میزان معین در هر سال مالی برای رفع احتیاجات نقدی خزانه در همان سال به وزارت امور اقتصادی و دارایی داده می‌شود و منتها تا پایان سال واریز می‌گردد.

ماده ۲۵- تنخواه‌گردان استان عبارت است از وجهی که خزانه از محل اعتبارات مصوب به‌منظور ایجاد تسهیلات لازم در پرداخت هزینه‌های جاری و عمرانی دستگاه‌های اجرایی محلی تابع نظام بودجه‌استانی در اختیار نمایندگان خزانه در مرکز هر استان قرار می‌دهد.

ماده ۲۶- تنخواه‌گردان حسابداری عبارت است از وجهی که خزانه و یا نمایندگی خزانه در استان از محل اعتبارات مصوب برای انجام بعضی از هزینه‌های سال جاری و تعهدات قابل پرداخت سال‌های قبل در اختیار ذی‌حساب قرار می‌دهد تا در قبال حواله‌های صادرشده، واریز و با صدور درخواست وجه مجدداً دریافت گردد.

ماده ۲۷- تنخواه‌گردان پرداخت عبارت است از وجهی که از محل تنخواه‌گردان حسابداری از طرف ذی‌حساب با تأیید وزیر یا رییس مؤسسه و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها برای انجام برخی از هزینه‌ها در اختیار واحدها و یا مأمورینی که به‌موجب این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن مجاز به دریافت تنخواه‌گردان هستند قرار می‌گیرد تا به تدریج که هزینه‌های مربوط انجام می‌شود اسناد هزینه تحویل و مجدداً وجه دریافت دارند.

ماده ۲۸- پیش‌پرداخت عبارت است از پرداختی که از محل اعتبارات مربوط بر اساس احکام و قراردادهای طبق مقررات پیش از انجام تعهد صورت می‌گیرد.

ماده ۲۹- علی‌الحساب عبارت است از پرداختی که به‌منظور ادای قسمتی از تعهد با رعایت مقررات صورت می‌گیرد.

ماده ۳۰- سپرده از نظر این قانون عبارت است از:

الف- وجوهی که طبق قوانین و مقررات به‌منظور تأمین و یا جلوگیری از تضییع حقوق دولت دریافت می‌گردد و استرداد و یا ضبط آن تابع شرایط مقرر در قانون و مقررات و قراردادهای مربوط است.

ب- وجوهی که به‌موجب قرارها و یا احکام صادره از طرف مراجع قضایی از اشخاص حقیقی و یا حقوقی دریافت می‌گردد و به‌موجب قرارها و احکام مراجع مذکور کلاً یا بعضاً قابل استرداد می‌باشد.

ج- وجوهی که بر اساس مقررات قانونی توسط اشخاص نزد دستگاه‌های دولتی به نفع اشخاص ثالث تودیع می‌گردد تا با رعایت مقررات مربوط به ذی‌نفع پرداخت شود.

تبصره- وجوهی که توسط دستگاه‌های دولتی به‌موجب مقررات تحت عنوان ودیعه و یا حق اشتراک آب و برق، تلفن، تلکس، گاز و نظایر آن‌ها از اشخاص دریافت می‌شود از نظر این قانون سپرده تلقی نمی‌گردد و از هر نظر مشمول مقررات مربوط به خود می‌باشد.

ماده ۳۱- ذی‌حساب مأموری است که به‌موجب حکم وزارت امور اقتصادی و دارایی از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت به‌منظور اعمال نظارت و تأمین هماهنگی لازم در اجرای مقررات

مالی و محاسباتی در وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و دستگاه‌های اجرایی محلی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی به این سمت منصوب می‌شود و انجام سایر وظایف مشروحه زیر را به‌عهده خواهد داشت:

۱- نظارت بر امور مالی و محاسباتی و نگاه‌داری و تنظیم حساب‌ها بر طبق قانون و ضوابط و مقررات مربوط و صحت و سلامت آن‌ها؛

۲- نظارت بر حفظ اسناد و دفاتر مالی؛

۳- نگاه‌داری و تحویل و تحول وجوه و نقدینه و سپرده‌ها و اوراق بهادار؛

۴- نگاه‌داری حساب و اموال دولتی نظارت بر اموال مذکور.

تبصره ۱- ذی‌حساب زیر نظر رییس دستگاه اجرایی وظایف خود را انجام می‌دهد.

تبصره ۲- ذی‌حساب مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع ماده (۵) این قانون در مورد وجوهی که از محل درآمد عمومی دریافت می‌دارند، با حکم وزارت امور اقتصادی و دارایی با موافقت آن دستگاه منصوب خواهند شد.

ماده ۳۲- معاون ذی‌حساب مأموری است که با حکم وزارت امور اقتصادی و دارایی از بین کارکنان رسمی واجد صلاحیت به این سمت منصوب می‌شود.

ماده ۳۳- نمایندگی خزانه در استان، واحد سازمانی مشخصی است که در مرکز هر استان امور مربوط به دریافت تنخواه‌گردان استان و واگذاری تنخواه‌گردان حسابداری به ذی‌حسابان دستگاه‌های اجرایی، تابع نظام بودجه‌استانی و ابلاغ اعتبار بودجه‌های استانی و افتتاح حساب‌های جاری دولتی در سطح استان و سایر وظایفی را که به‌موجب این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن برعهده واحد مزبور محول می‌شود به نمایندگی خزانه در استان مربوط زیر نظر مدیر کل امور اقتصادی و دارایی محل انجام خواهد داد.

ماده ۳۴- امین اموال مأموری است که از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت و امانتدار با موافقت ذی‌حساب و به‌موجب حکم وزارت‌خانه یا مؤسسه ذی‌ربط به این سمت منصوب و مسؤولیت حراست و تحویل و تحول و تنظیم حساب‌های اموال و اوراقی که در حکم وجه نقد است و کالاهای تحت ابواب جمعی، به‌عهده او واگذار می‌شود. آیین‌نامه مربوط به شرایط و طرز انتخاب و حدود وظایف و مسؤولیت‌های امین اموال در مورد اموال منقول و غیر منقول با رعایت مقررات این قانون از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۳۵- کاربرد از مأموری است که از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت دستگاه ذی‌ربط به این سمت منصوب می‌شود و نسبت به خرید و تدارک کالاها و خدمات مورد نیاز طبق دستور مقامات مجاز با رعایت مقررات اقدام می‌نماید.

ماده ۳۶- عامل ذی‌حساب مأموری است که با موافقت ذی‌حساب و به‌موجب حکم دستگاه اجرایی مربوط از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت در مواردی که به‌موجب آیین‌نامه اجرایی این ماده معین خواهد شد به این سمت منصوب و انجام قسمتی از وظایف و مسؤولیت‌های موضوع ماده (۳۱) این قانون توسط ذی‌حساب به او محول می‌شود. کارپردازان و واحدهای تدارکاتی و سایر مأموران و واحدهای دولتی مادام‌که به اقتضای طبع و ماهیت وظایف قانونی خود و یا مأموریت‌های محوله مجاز به دریافت تنخواه‌گردان پرداخت از ذی‌حساب می‌باشند از لحاظ مقررات مربوط به واریز تنخواه‌گردان دریافتی در حکم عامل ذی‌حساب محسوب می‌شوند.

ماده ۳۷- پیش‌بینی درآمد و یا سایر منابع تأمین اعتبار در بودجه کل کشور مجوزی برای وصول از اشخاص تلقی نمی‌گردد و در هر مورد احتیاج به مجوز قانونی دارد. مسؤولیت حصول صحیح به موقع درآمدها به‌عهده رؤسای دستگاه‌های اجرایی مربوط می‌باشد.

ماده ۳۸- وصول درآمدهایی که در بودجه کل کشور منظور نشده باشد طبق قوانین و مقررات مربوط به خود مجاز است.

ماده ۳۹- وجوهی که از محل درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در بودجه کل کشور وصول می‌شود و همچنین درآمدهای شرکت‌های دولتی به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه باید به حساب‌های خزانه که در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می‌گردد تحویل شود. خزانه مکلف است ترتیب لازم را بدهد که شرکت‌های دولتی بتوانند در حدود بودجه مصوب از وجوه خود استفاده نمایند.

تبصره- در مورد شرکت‌های دولتی که قسمتی از سهام آن‌ها به بخش غیر دولتی (خصوصی و تعاونی) متعلق باشد در صورتی که اساس‌نامه آن‌ها با هر یک از مواد این قانون مغایر باشد با موافقت صاحبان سهام مذکور قابل اجرا می‌باشد و در غیر این صورت، مواد این قانون نسبت به سهام مربوط به بخش دولتی لازم‌الاجرا است.

ماده ۴۰- نحوه عمل و روش‌های اجرایی در مورد وصول درآمدهای وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی، نمونه فرم‌های مورد استفاده برای این منظور براساس دستورالعمل‌هایی خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره- شرکت‌های دولتی به استثناء بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه مکلفند روش‌های اجرایی وصول درآمدهای خود را به تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی برسانند.

ماده ۴۱- وجوهی که به‌وسیله وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی (به استثناء بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری) به‌عنوان سپرده و یا وجه‌الضمان و یا وثیقه و یا نظایر آن‌ها دریافت می‌گردد باید به حساب‌های مخصوصی که از طرف خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا شعب سایر بانک‌های دولتی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمایندگی داشته باشند افتتاح می‌گردد واریز شود. وجوه واریز شده به حساب‌های مذکور که بدون حق برداشت خواهد بود باید در آخر هر ماه به حساب مخصوص تمرکز وجوه در خزانه منتقل شود.

تبصره- رد وجوه سپرده طبق مقررات خود به‌عمل می‌آید و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است از طریق واگذاری تنخواه‌گردان رد سپرده از حساب تمرکز وجوه سپرده و یا به‌طریق مقتضی دیگر موجبات تسریع و تسهیل در رد کلیه سپرده‌های موضوع این ماده را فراهم نماید.

ماده ۴۲- کلیه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی مکلفند حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ اجرای این قانون، کلیه وجوه سپرده‌هایی را که تا تاریخ مذکور دریافت گردیده و نسبت به رد آن به ذی‌نفع اقدام نشده است به حساب تمرکز وجوه سپرده خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتقل و فهرست مشخصات کامل سپرده‌های مذکور را به خزانه اعلام نمایند.

ماده ۴۳- آیین‌نامه نحوه اجرای مواد (۳۹) و (۴۱) و (۴۲) توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی تصویب و ابلاغ خواهد شد و متخلف از اجرای این مواد به‌موجب رأی هیأت‌های مستشاری دیوان محاسبات کشور به مجازات‌های مقرر در قانون محاسبات کشور محکوم خواهند شد.

ماده ۴۴- شرکت‌های دولتی مکلفند پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت توسط مجامع عمومی مربوط، حداکثر ظرف یک ماه ترتیب پرداخت مبالغ مالیات و همچنین سود سهام دولت را در وجه وزارت امور اقتصادی و دارایی بدهند. تخلف از اجرای این ماده در حکم تصرف غیر مجاز در وجوه عمومی محسوب می‌شود.

تبصره- شرکت‌های دولتی مکلفند در صورتی که تا پایان شهریور ماه هر سال تراز نامه و حساب سود و زیان سال قبل آن‌ها به تصویب مجامع عمومی مربوط نرسیده باشد، بر مبنای ارقام ترازنامه و حساب سود و زیانی که به حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه داده‌اند مالیات متعلقه را طبق قوانین مالیاتی مربوط و یا معادل ۸۰ درصد مبلغی را که به‌عنوان مالیات دوره مالی مورد نظر در لایحه بودجه کل کشور برای آن‌ها پیش‌بینی شده است به ترتیب مقرر در این ماده در وجه وزارت امور اقتصادی و دارایی به طور علی‌الحساب پرداخت نمایند.

ماده ۴۵- مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مجاز نیستند در موقع تصویب پیشنهاد تقسیم سود، اندوخته‌های سرمایه‌ای و جاری شرکت را که در مفاد اساس‌نامه آن‌ها پیش‌بینی شده است طوری تعیین کنند که موجب کاهش سود سهام دولت در بودجه کل کشور گردد.

ماده ۴۶- انواع تمبر و اوراقی که برای وصول درآمدهای عمومی منظور در بودجه کل کشور مورد استفاده قرار می‌گیرند و انواع گذرنامه، شناسنامه، سند مالکیت و همچنین سایر اوراق و اسناد رسمی دولتی در شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران تحت نظارت هیأتی مرکب از دو نفر نماینده وزیر امور اقتصادی و دارایی، یک نفر نماینده دادستانی کل کشور و یک نفر نماینده دیوان محاسبات کشور و یک نفر به انتخاب مجلس شورای اسلامی چاپ و تحویل وزارتخانه یا مؤسسه دولتی ذی‌ربط می‌گردد.

تبصره ۱- تشخیص اوراق و اسناد مشمول این ماده با وزارت امور اقتصادی و دارایی است.
تبصره ۲- هیأت وزیران مجاز است در صورت اقتضاء، چاپ و تحویل تمام و یا قسمتی از تمبر و اوراق و اسناد موضوع این ماده را به چاپخانه اسکناس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و چاپخانه یکی دیگر از بانک‌های دولتی محول نماید تا تحت نظارت هیأت مذکور انجام شود و در این صورت یک نفر از مقامات بانک مربوط نیز به انتخاب رییس بانک به‌جای یک نفر از نمایندگان وزیر امور اقتصادی و دارایی در هیأت مزبور عضویت خواهد داشت.

تبصره ۳- ترتیب اجرای این ماده و همچنین نحوه نظارت هیأت مذکور تابع آیین‌نامه‌ای است که بنابه پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۴۷- در مواردی که برای تقسیط بدهی اشخاص به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و یا دادن مهلت به بدهکاران مزبور و نیز جریمه‌های نقدی ناشی از استنکاف و یا عدم پرداخت به‌موقع بدهی به‌موجب مقررات خاص و یا مقررات عمومی تعیین تکلیف نشده باشد، نحوه عمل بر طبق آیین‌نامه‌ای است که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به‌موقع اجراء گذارده می‌شود.

تبصره- چنانچه بدهی‌های موضوع این ماده از ارتکاب جرایم و یا تخلفاتی ناشی شده باشد، استیفای طلب دولت از طریق تقسیط بدهی و یا دادن مهلت مانع از تعقیب قانونی متخلفین و یا مجرمین ذی‌ربط توسط دستگاه‌های اجرایی مربوط یا سایر مراجع ذی‌صلاح نخواهد بود.

ماده ۴۸- مطالبات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی از اشخاصی که به‌موجب احکام و اسناد لازم‌الاجرا به مرحله قطعیت رسیده است بر طبق مقررات اجرایی مالیات‌های مستقیم قابل وصول خواهد بود.

ماده ۴۹- وجوهی که بدون مجوز یا زاید بر میزان مقرر وصول شود اعم از این که منشاء این دریافت اضافی اشتباه پرداخت‌کننده یا مأمور وصول و یا عدم انطباق مبلغ وصولی با مورد باشد و یا این که تحقق اضافه دریافتی بر اثر رسیدگی دستگاه ذی‌ربط و یا مقامات قضایی حاصل شود باید از محل درآمد عمومی به‌نحوی که در ادای حق ذی‌نفع تأخیری صورت نگیرد رد شود.

تبصره ۱- در مورد اضافه دریافتی از صاحبان کالا به‌عنوان حقوق و عوارض گمرکی مقررات مربوط اجرا می‌شود.

تبصره ۲- به مطالبات اشخاص بابت اضافه پرداختی آنان خسارت تأخیر تأدیه تعلق نمی‌گیرد.

ماده ۵۰- وجود اعتبار در بودجه کل کشور به‌خودی خود برای اشخاص اعم از حقیقی و یا حقوقی ایجاد حق نمی‌کند و استفاده از اعتبارات باید با رعایت مقررات مربوط به خود به عمل آید.

ماده ۵۱- در مورد آن قسمت از هزینه‌های جاری مستمر که نوعاً انجام آن از یک سال مالی تجاوز می‌کند وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند برای مدت متناسب قراردادهایی که مدت اجرای آن از سال مالی تجاوز می‌کند منعقد نمایند. وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات مذکور مکلفند در بودجه سالانه خود اعتبارات لازم برای پرداخت تعهدات مربوط را مقدم بر سایر اعتبارات منظور نمایند.

تبصره- انواع هزینه‌های موضوع این ماده و شرایط آن از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه تعیین و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۵۲- پرداخت هزینه‌ها به ترتیب پس از طی مراحل تشخیص و تأمین اعتبار و تعهد و تسجیل و حواله و با اعمال نظارت مالی به عمل خواهد آمد.

ماده ۵۳- اختیار و مسئولیت تشخیص و انجام تعهد و تسجیل و حواله به‌عهده وزیر یا رییس مؤسسه و مسئولیت تأمین اعتبار و تطبیق پرداخت با قوانین و مقررات به‌عهده ذی‌حساب می‌باشد.

تبصره ۱- اختیارات و مسئولیت‌های موضوع این ماده حسب مورد مستقیماً و بدون واسطه از طرف مقامات فوق و سایر مقامات دستگاه مربوط کلاً یا بعضاً قابل تفویض خواهد بود، لکن در هیچ مورد تفویض اختیار و مسئولیت سلب اختیار و مسئولیت از تفویض‌کننده نخواهد کرد.

تبصره ۲- در اجرای این ماده، تفویض اختیارات و مسئولیت‌های مربوط به وزیر یا رییس مؤسسه و ذی‌حساب به شخص واحد و نیز تفویض اختیار و مسئولیت‌های وزیر یا رییس مؤسسه به ذی‌حساب و یا کارکنان تحت نظر او مجاز نخواهد بود.

ماده ۵۴- به‌منظور ایجاد تسهیل در پرداخت هزینه‌های وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و واحدهای تابعه آن‌ها در مرکز و شهرستان‌ها و خارج از کشور وزارت امور اقتصادی و دارایی وجوه لازم به‌عنوان تنخواه‌گردان در اختیار ذی‌حسابان مربوط و نمایندگی‌های خزانه در استان‌ها قرار خواهد داد. آیین‌نامه

نحوه واگذاری و میزان و موارد استفاده از انواع تنخواه‌گردان در اختیار ذی‌حسابان مربوط و نمایندگی‌های خزانه در استان‌ها قرار خواهد داد. آیین‌نامه نحوه واگذاری و میزان و موارد استفاده از انواع تنخواه‌گردان‌هایی که واگذاری آن‌ها بر حسب این ماده و سایر مواد این قانون ضرورت پیدا می‌کند و همچنین ترتیب و ارزیابی آن‌ها از طرف وزیر امور اقتصادی و دارایی تصویب و ابلاغ خواهد گردید.

ماده ۵۵- اعتباری که تحت عنوان هزینه‌های پیش‌بینی شده در قانون بودجه کل کشور منظور می‌شود، بنابه پیشنهاد وزرای ذی‌ربط و تأیید وزارت برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران با رعایت مقررات این قانون و سایر مقررات عمومی دولت قابل مصرف می‌باشد و هیأت وزیران مجاز است در مورد دستگاه‌های اجرایی که دارای مقررات قانونی خاص می‌باشند اجازه دهد که اعتبار واگذاری از محل اعتبارات موضوع این ماده طبق مقررات خاص دستگاه مربوط مصرف شود.

تبصره- حواله و درخواست وجه اعتبار موضوع این ماده با رعایت مفاد این قانون توسط مقامات مجاز دستگاه اجرایی مربوط و در سایر دستگاه‌ها که فاقد ذی‌حساب می‌باشند، توسط مقامات مجاز نخست‌وزیری صادر خواهد شد.

ماده ۵۶- مرجع صدور حواله و درخواست وجه از محل اعتباراتی که به‌طور جداگانه در بودجه کل کشور منظور می‌شود و مستقیماً مربوط به هزینه‌های دستگاه اجرایی خاصی نمی‌باشد جز در مواردی که در این قانون برای آن‌ها تعیین تکلیف شده است توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌شود.

ماده ۵۷- منظور کردن اعتبار تحت عنوان (سری) در بودجه کل کشور جز در مورد وزارت اطلاعات و دستگاه‌های نظامی و انتظامی ممنوع است. مصرف اعتباراتی که تحت این عنوان به تصویب می‌رسد تابع مقررات این قانون و سایر قوانین نیست و در مورد وزارت اطلاعات با موافقت وزیر و صدور حواله از طرف وزیر اطلاعات و در مورد دستگاه‌های نظامی و انتظامی با تأیید شورای عالی دفاع و صدور حواله از طرف وزیر مربوط پرداخت و به ترتیب با گواهی مصرف نخست‌وزیر و شورای عالی دفاع به هزینه قطعی منظور می‌گردد. گزارش این قبیل هزینه‌ها باید حداکثر ظرف شش‌ماه از طریق نخست‌وزیر به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود.

ماده ۵۸- اعتبارات مندرج در بودجه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی تحت عنوان «دیون بلامحل» در مورد اعتبارات جاری با موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی و در مورد اعتبارات عمرانی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و سایر دستگاه‌های اجرایی با تأیید وزارت برنامه و بودجه قابل مصرف است.

ماده ۵۹- در مواردی که لازم است قبل از انجام تعهد بر اساس شرایط مندرج در احکام یا قراردادها طبق مقررات وجهی پرداخت شود می‌توان به تشخیص مقامات مجاز، مبالغی به‌عنوان پیش‌بینی پرداخت تأدیه نمود.

ماده ۶۰- در مواردی که بنابه عللی تسجیل و یا تهیه اسناد و مدارک لازم برای تأدیه تمام دین مقدور نبوده و یا پرداخت تمام وجه مورد تعهد میسر نباشد می‌توان قسمتی از وجه تعهد انجام شده را تحت عنوان علی‌الحساب به تشخیص مقامات مجاز پرداخت نمود.

ماده ۶۱- میزان و موارد تأدیه پیش‌پرداخت و علی‌الحساب و همچنین نحوه واریز و احتساب آن‌ها به هزینه قطعی طبق آیین‌نامه‌ای است که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۲- ۱- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی در صورتی می‌توانند برای خدمات و کالاهای وارداتی مورد نیاز خود اقدام به افتتاح اعتبار اسنادی نمایند که معادل کل مبلغ آن و حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی و سایر هزینه‌های ذی‌ربط، اعتبار تأمین کرده باشند.

۲- در مورد آن قسمت از کالاها و خدمات موضوع این ماده که به‌موجب قراردادهای منعقدۀ بهای آن‌ها باید تدریجاً و یا به‌طور یک‌جا در سال‌های بعد به فروشنده پرداخت شود افتتاح اعتبار اسنادی توسط بانک مرکزی ایران بدون پیش‌دریافت بهای کالاها و خدمات مزبور با تعهد وزارت برنامه و بودجه مشعر بر پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه سال‌های مربوط مجاز خواهد بود.

۳- آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل مبالغی که از بابت افتتاح اعتبار اسنادی قبل از حصول تعهد به‌عنوان پیش‌پرداخت قابل تأدیه می‌باشد از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۳- کلیه اعتبارات جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) منظور در قانون بودجه کل کشور تا آخر سال مالی قابل تعهد و پرداخت است و مانده وجوه اعتبارات مصرف نشده هر سال باید حداکثر تا پایان فروردین ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود. تعهداتی که تا آخر سال مالی مربوط با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب ایجاد شده و پرداخت نشده باشد در سال‌های بعد به شرح زیر قابل پرداخت خواهد بود:

۱- تعهدات مربوط به اعتبارات جاری از محل اعتبار خاصی که تحت عنوان (تعهدات پرداخت‌نشده بودجه مصوب سال‌های قبل) در بودجه سال‌های بعد منظور می‌شود.

۲- تعهدات مربوط به سال‌های ۱۳۵۲ به بعد طرح‌های عمرانی پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیة تعهد از محل اعتباری که در سال‌های بعد ضمن موافقت‌نامه طرح‌های مربوط منظور می‌شود.

۳- تعهدات سنوات مذکور در بند (۲) در مورد طرح‌هایی که عملیات آن‌ها خاتمه یافته و یا کلاً متوقف گردیده است پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیة تعهد و با موافقت وزارت برنامه و بودجه در قالب طرحی که اعتبار آن محل برنامه مربوط و یا از محل ردیف خاصی که به‌همین منظور در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود.

تبصره ۱- بهای کالا یا خدمات موضوع قراردادهایی که در هر سال مالی برای تأمین احتیاجات همان سال طبق مقررات منعقد و از محل اعتبارات جاری و یا عمرانی مصوب تأمین شده است مشروط بر آن که پایان مدت قرارداد حداکثر آخر همان سال مالی بوده ولی به علی که خارج از اختیار طرفین قرارداد و یا یکی از آن‌ها است کلاً و یا بعضاً در سال مالی بعد به مرحله تعهد می‌رسد با تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد از محل اعتبارات مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده قابل پرداخت است.

تبصره ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ترتیبی اتخاذ نماید که در صورت لزوم، مانده وجوه مصرف‌نشده مربوط به اعتبارات واحدهای خارج از کشور وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی در پایان هر سال مالی با رعایت مفاد آیین‌نامه موضوع ماده (۵۴) این قانون به پای‌تخواه‌گردان سال بعد واحدهای مذکور محسوب گردد.

تبصره ۳- چک‌هایی که تا پایان هر سال عهده حساب‌های خزانه صادر می‌شود پرداخت آن سال محسوب می‌شود.

ماده ۶۴- اعتبارات مصوب از محل درآمدهای اختصاصی تا آخر سال مالی در حدود وصولی درآمدهای مربوط قابل تعهد و پرداخت می‌باشد و مانده وجوه اعتبارات از محل درآمد اختصاصی مصرف‌نشده هر سال باید تا پایان فروردین ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود تا به حساب درآمد عمومی کشور منظور گردد. تعهداتی که تا آخر سال مالی با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب و درآمدهای وصولی مربوط ایجاد شده و پرداخت نشده باشد، در سال‌های بعد از محل اعتبار موضوع بند یک ماده (۶۳) این قانون قابل پرداخت خواهد بود.

تبصره ۱- هر مبلغ از درآمدهای اختصاصی موضوع این ماده که زائد بر میزان پیش‌بینی شده در بودجه‌های مصوب مربوط وصول شود، قابل مصرف نبوده و باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد.

تبصره ۲- سازمان تأمین اجتماعی از شمول مقررات این ماده مستثنی است و مشمول مقررات مربوط به خود می‌باشد.

ماده ۶۵- کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند جز در مواردی که به موجب این قانون و یا سایر قوانین و مقررات ترتیب دیگری مقرر شده باشد پرداخت‌های خود را منحصرأ از طریق حساب‌های بانکی مجاز انجام دهند و گواهی بانک دائر بر:

۱- انتقال وجه به حساب ذی‌نفع؛

۲- پرداخت وجه به ذی‌نفع یا قائم مقام قانونی او؛

۳- حواله در وجه ذی‌نفع یا قائم مقام قانونی او پرداخت محسوب می‌گردد.

ماده ۶۶- در مورد بودجه شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی رعایت مقررات این قانون الزامی نیست و مصرف اعتبارات هر یک از آن‌ها تابع آیین‌نامه داخلی خاص هر کدام خواهد بود و اعتبارات مزبور بر اساس درخواست وجه از طرف دبیر شورای نگهبان و رئیس مجلس شورای اسلامی و یا مقاماتی که از طرف ایشان مجاز هستند توسط خزانه قابل پرداخت می‌باشد.

ماده ۶۷- عناوین کمک مندرج در بودجه کل کشور منحصرأ ناظر بر اعتبارات جاری است.

ماده ۶۸- بودجه هر یک از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و واحدهای وابسته به آن‌ها باید به‌طور کامل و جداگانه در بودجه کل کشور درج شود و منظور کردن اعتبار تحت عنوان کمک ضمن بودجه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی برای پرداخت به واحدهای تابعه و وابسته همان وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی و یا به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی دیگر و همچنین پرداخت هر نوع وجه از این بابت ممنوع است.

ماده ۶۹- اعتباراتی که در قانون بودجه کل کشور به‌عنوان کمک برای عملیات جاری شرکت‌های دولتی منظور می‌شود به‌موجب حواله و درخواست وجه مقامات مجاز شرکت‌های مذکور با رعایت مقررات مربوط توسط خزانه قابل پرداخت خواهد بود. هرگاه پس از پایان سال مالی، زیان شرکت بر اساس ترازنامه و حساب سود و زیان مصوب مجمع عمومی از مبلغ پیش‌بینی شده در بودجه مصوب مربوط کم‌تر باشد شرکت مکلف است ابتدا زیان حاصله را از محل منابع داخلی پیش‌بینی شده در بودجه مصوب خود تأمین و از کمک دولت فقط برای جبران باقی‌مانده زیان استفاده نماید و مازاد کمک دریافتی از دولت ناشی از تقلیل زیان پیش‌بینی شده را به حساب خزانه واریز نماید.

تبصره- شرکت‌های دولتی مکلفند حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان توسط مجمع عمومی، وجوه قابل برگشت موضوع این ماده را به خزانه مسترد نمایند.

ماده ۷۰- کلیه وجوهی که خارج از منابع داخلی شرکت‌های دولتی و اعتبارات دستگاه‌های اجرایی بابت خرید و تدارک مواد غذایی و کالاهای اساسی مورد نیاز عامه اختصاص داده می‌شود باید منحصراً به مصرف تدارک همان مواد و کالاها برسد. وجوه حاصل از فروش مواد و کالاهای مزبور باید مستقیماً به منظور واریز وجوه دریافتی از این بابت به حساب‌های بانکی مربوط تودیع شود. زیان احتمالی حاصل از خرید و فروش این قبیل مواد و کالاها بر اساس قوانین و مقررات مربوط و در حدود اعتبارات مصوب پس از رسیدگی و تأیید حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی قابل پرداخت و احتساب به هزینه قطعی می‌باشد.

تبصره ۱- حساب خرید و فروش مواد و کالاهای مزبور باید به طور مجزا از عملیات مالی دستگاه اجرایی مربوط نگه‌داری شود به ترتیبی که رسیدگی حساب‌های مذکور به طور مستقل امکان‌پذیر باشد.

تبصره ۲- در موارد لزوم بنابه پیشنهاد دستگاه اجرایی مربوط و موافقت وزارت برنامه و بودجه قبل از رسیدگی حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا معادل ۷۰ درصد مبلغ زیان پیش‌بینی شده مربوط به خرید و فروش کالاهای موضوع این ماده به طور علی‌الحساب قابل پرداخت می‌باشد.

تبصره ۳- هر نوع تخلف از مقررات این ماده در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

ماده ۷۱- پرداخت کمک و یا اعانه به افراد و مؤسسات غیر دولتی از محل بودجه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی جز در مواردی که به اقتضای وظایف قانونی مربوط ناگزیر از تأدیه چنین وجوهی می‌باشند ممنوع است. ضوابط پرداخت این قبیل کمک‌ها و اعانات به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید و وجوه پرداختی از این بابت توسط ذی‌حسابان دستگاه‌های پرداخت‌کننده با اخذ رسید از دریافت‌کننده به حساب هزینه قطعی منظور خواهد شد مگر آن که در ضوابط مذکور ترتیب دیگری مقرر شده باشد.^۱

۱- قانون ضوابط پرداخت کمک و یا اعانه به افراد و مؤسسات غیر دولتی موضوع ماده (۷۱) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۷۸:

ماده ۱- پرداخت کمک و یا اعانه به اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی از محل بودجه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی در صورتی که دستگاه‌های اجرایی یاد شده به تشخیص بالاترین مقام اجرائی ذی‌ربط و یا مقام مجاز از طرف او به اقتضای طبع و ماهیت وظایف قانونی مربوط ناگزیر از تأدیه چنین وجوهی باشند بودجه و اعتبار لازم برای این منظور ضمن بودجه‌های آن دستگاه‌ها به تصویب رسیده باشد منحصراً در موارد زیر مجاز خواهد بود:

تبصره- دولت مکلف است بر مصرف اعتباراتی که به‌عنوان کمک از محل بودجه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و یا از محل اعتبارات منظور در سایر ردیف‌های بودجه کل کشور به مؤسسات غیر دولتی پرداخت می‌شود نظارت مالی اعمال کند. نحوه نظارت مذکور تابع

الف- فعالیت شخص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی، به تشخیص بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوط و یا مقام مجاز از طرف او، در زمینه اهداف و وظایف قانونی دستگاه بوده و یا نیل به اهداف و وظایف مذکور را تسریع و تسهیل نماید و در عین حال، پرداخت کمک یا اعانه برای استمرار یا توسعه فعالیت شخص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی ضروری باشد.

ب- شخص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی در جهت اهداف و وظایف قانونی دستگاه اجرایی مربوط تعهدات مشخصی را بپذیرد.

ج- پرداخت کمک و یا اعانه به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی مورد نظر جزء وظایف قانونی دستگاه اجرایی ذکر شده باشد.

د- پرداخت کمک و یا اعانه به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی که برای رفع نیازمندی‌های مشروع و اجتناب‌ناپذیر آن‌ها به تشخیص بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوط و یا مقام مجاز از طرف او ضرورت داشته باشد.

تبصره ۱- در کلیه موارد مذکور در این ماده، پرداخت کمک و یا اعانه به صورتی که جنبه خرید خدمت، روزمزد و یا هر نوع رابطه استخدامی دیگر اعم از رسمی و غیر رسمی ایجاد کند، ممنوع می‌باشد و همچنین دریافت کمک و یا اعانه به هیچ وجه، علقه و حق استخدامی برای اشخاص ایجاد نخواهد نمود.

تبصره ۲- پرداخت هر گونه کمک و یا اعانه موضوع این قانون منحصرأ از محل بودجه و اعتبارات جاری دستگاه‌ها مجاز خواهد بود.

ماده - پرداخت کمک و یا اعانه به‌صورت مستقیم و یا غیرمستقیم و به شرح زیر انجام خواهد شد:

الف - در صورتی که کمک و یا اعانه به صورت نقدی و مستقیماً به شخص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی پرداخت شود حسب مورد با اخذ رسید از شخص حقیقی و یا مقام مجاز شخص حقوقی غیر دولتی مزبور به هزینه قطعی منظور خواهد شد. در اجرای این بند، اعلامیه بانکی مبنی بر واریز وجه به حساب بانکی ذی‌نفع نیز در حکم رسید خواهد بود.

ب- در مواردی که برحسب ضرورت کمک و یا اعانه به صورت غیرنقدی پرداخت می‌شود در صورتی که دستگاه اجرایی مربوط دارای مقررات معاملاتی خاصی باشد، تهیه و تدارک کالاهای مذکور بر طبق مقررات مزبور و در غیر این صورت، بر اساس مقررات عمومی مجاز خواهد بود. چنانچه اعطای کمک و یا اعانه مذکور از طریق صدور حواله تحویل کالا عهده تولیدکننده یا توزیع‌کننده یا فروشنده باشد و یا به صورت موردی و برای شخص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی مشخصی تهیه و به تشخیص رییس دستگاه اجرایی ذی‌ربط یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها انتقال کالا به انبار مقدور یا ضروری نباشد، رسید اخذ شده از دریافت‌کننده کمک یا اعانه در حکم قبض انبار و حواله انبار خواهد بود.

ج- چنانچه کمک و یا اعانه به‌صورت نقدی و غیرمستقیم به شخص حقیقی پرداخت شود با اخذ رسید از دریافت‌کننده وجه به هزینه قطعی منظور خواهد شد. در این گونه موارد دستگاه اجرایی مربوط بایستی مراقبت نماید که کمک مذکور عاید ذی‌نفع گردد.

ماده ۳- دیات قتل نفس و نقص عضو و جرح که پرداخت آن به موجب احکام صادره از مراجع قضایی به‌عهده دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون محول می‌گردد از نظر نحوه پرداخت و احتساب به هزینه قطعی مشمول مقررات این قانون می‌باشد.

ماده ۴- پرداخت کمک و یا اعانه به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی توسط دستگاه‌های مشمول این قانون از محل اعتباراتی که ضمن ردیف‌های بودجه کل کشور به‌صورت کمک منظور می‌گردد تابع مقررات این قانون خواهد بود.

ماده ۵- پرداخت کمک و یا اعانه علاوه بر رعایت ضوابط مقرر در این قانون در مورد وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی موکول به پیش‌بینی موضوع در موافقت‌نامه شرح فعالیت‌ها و در مورد شرکت‌های دولتی منوط به منظور شدن در بودجه تفصیلی شرکت مصوب مراجع ذی‌صلاح مقرر در اساس‌نامه مربوط می‌باشد.

آیین‌نامه‌ای است که بنابه پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۱

ماده ۷۲- مصرف اعتبارات جاری و عمرانی منظور در بودجه کل کشور تابع مقررات این قانون و سایر قوانین و مقررات عمومی دولت می‌باشد.

تبصره ۱- مصرف اعتبارات از محل درآمدهای اختصاصی بر اساس بودجه‌های مصوب جز در مواردی که در این قانون برای آن‌ها تعیین تکلیف شده است تابع مقررات قانونی مربوط می‌باشد و در صورتی که دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط دارای مقررات قانونی خاص برای این موضوع نباشند اعتبارات مذکور بر اساس قوانین و مقررات عمومی دولتی قابل مصرف خواهد بود.

۱- ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰: متن زیر به عنوان ماده (۷۱ مکرر) به قانون محاسبات عمومی کشور الحاق می‌گردد: پرداخت هرگونه وجهی توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون، به دستگاه‌های اجرایی به‌عنوان کمک یا هدیه به صورت نقدی و غیرنقدی به جز در مواردی در مقررات قانونی مربوط تعیین شده یا می‌شود ممنوع است. هدایای نقدی که برای مصارف خاص به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی با رعایت ماده (۴) این قانون اهداء می‌شود باید تنها به حساب بانکی مجاز که توسط خزانه‌داری کل کشور برای دستگاه‌های مذکور افتتاح شده یا می‌شود واریز گردد. مصرف وجوه مذکور با رعایت هدف‌های اهداءکننده، برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. هدایایی که به‌طور غیرنقدی به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی اهداء می‌گردد مشمول مقررات اموال دولتی خواهد بود و شرکت‌های دولتی این‌گونه موارد را باید طبق اصول حسابداری در دفاتر خود ثبت نمایند. هدایای اهداء شده به سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره) هدایای خاص تلقی می‌شود و چنانچه اهداءکننده هدف خود را اعلام نکند با نظر شورای مشارکت مردمی با بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) به مصرف خواهد رسید. اجرای تعهدات معموله قبل از تصویب این قانون بلامانع است.

ماده (۶۰) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۹۳: متن زیر به عنوان یک تبصره به ماده (۷۱ مکرر) قانون محاسبات عمومی کشور الحاق می‌شود:

تبصره- دریافت و پرداخت هرگونه وجهی تحت هر عنوان توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی باید در چهارچوب قوانین موضوعه کشور باشد و هرگونه دریافت و پرداخت برخلاف مفاد این ماده در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی است. کلیه مسؤولان و مقامات ذی‌ربط، مدیران، ذی‌حسابان و مدیران مالی حسب مورد مسؤول اجرای این حکم می‌باشند.

بند (ز) ماده (۲۲۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵: در کلیه موارد قانونی انجام تعهد و هرگونه پرداخت و کمک مالی توسط دستگاه‌های اجرایی، فقط بر اساس مفاد موافقت‌نامه و بعد از تخصیص و در حدود آن مجاز است. همچنین در کلیه موارد قانونی هرگونه کمک غیرنقدی و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی از جمله عین، منفعت و مشابه آن شامل اموال منقول و غیرمنقول و نیز رد دیون، مطالبات، حقوق و مانند آن در قالب فرم‌ها، شرایط و دستورالعمل‌های ابلاغی معاونت مجاز است. نسخه‌ای از این فرم‌ها ضمیمه موافقت‌نامه اعتبارات هزینه‌ای دستگاه خواهد شد. احکام این بند در خصوص نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی در حدود اعتبارات مندرج در قانون و مابزه‌آراء یا معوض آن لازم‌الاجراء است. شرایط موضوع این بند نباید مغایر قانون باشد.

تبصره ۲- مصرف درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار شرکت‌های دولتی بر اساس بودجه‌های مصوب جز در مواردی که در این قانون برای آن‌ها تعیین تکلیف شده است تابع مقررات قانونی مربوط می‌باشد لکن اجرای طرح‌های عمرانی شرکت‌های مذکور از نظر مقررات مالی و معاملاتی تابع مفاد این قانون و سایر قوانین و مقررات عمومی دولت خواهد بود. شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی که شمول مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مفاد این ماده خواهند بود.

تبصره ۳- در صورتی که مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی دارای مقررات قانونی خاصی برای مصرف اعتبارات خود باشند می‌توانند اعتبارات جاری را که از محل اعتبارات منظور در قانون بودجه کل کشور در اختیار آن‌ها گذارده می‌شود جز در مواردی که در این قانون صراحتاً برای آن تعیین تکلیف شده است طبق مقررات مربوط به خود به مصرف برسانند. در مواردی که اعتبارات موضوع این تبصره از محل اعتبارات منظور در بودجه وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی به‌عنوان کمک در اختیار مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی گذارده می‌شود، ذی‌حساب دستگاه پرداخت‌کننده کمک وجوه پرداختی از این بابت را با اخذ رسید مؤسسه دریافت‌کننده به هزینه قطعی منظور خواهد نمود.

تبصره ۴- اعتبارات طرح‌های عمرانی مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی تابع این قانون و سایر قوانین و مقررات عمومی دولت می‌باشد.

تبصره ۵- حساب و اسناد هزینه مربوط به اعتبارات جاری و طرح‌های عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی باید قبل از تصویب مراجع قانونی ذی‌ربط به‌وسیله حسابرسان منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی رسیدگی شود و حساب سالانه آن‌ها برای حسابرسی به دیوان محاسبات کشور تحویل گردد.

تبصره ۶- آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی مربوط به اعتبارات جاری آن دسته از مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی که به‌موجب قانون از شمول مقررات عمومی مستثنی شده و یا بشود با رعایت قانون دیوان محاسبات کشور توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تنظیم و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده - نقصان و تفریط حاصل در ابواب جمعی مأمورین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که به‌موجب مقررات مجاز به اخذ و نگاه‌داری وجه نقد و یا اوراقی که در حکم وجه نقد است می‌باشد نسبت به وجوه و یا اوراق مذکور با اعلام دستگاه اجرایی مربوط با رأی دیوان محاسبات کشور از محل اعتبار هزینه‌های پیش‌بینی نشده منظور در بودجه کل کشور تأمین می‌شود. این اقدام مانع تعقیب قانونی مسئولان امر نخواهد بود.

تبصره- وجوهی که بر اثر تعقیب مسئولان امر از این بابت وصول خواهد شد به حساب درآمد عمومی منظور می‌گردد.

ماده ۷۴- نحوه انجام و حدود وظایف و مسؤولیت‌های نمایندگی‌های خزانه در استان‌ها و چگونگی ارتباط آن‌ها با خزانه‌داری کل و دستگاه‌های اجرایی مستقر در شهرستان‌های تابعه هر استان به موجب آیین‌نامه‌ای که با رعایت مفاد این قانون به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد معین خواهد شد.

ماده - مقررات مربوط به نحوه درخواست وجه برای هزینه‌های دستگاه‌های اجرایی در مرکز و شهرستان‌ها و نیز مقررات مربوط به ابلاغ اعتبار و حواله‌های نقدی به موجب دستورالعملی خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به موقع اجراء گذارده خواهد شد.

تبصره- حداکثر تا اول اردیبهشت ماه هر سال باید بودجه عمرانی مصوب آن سال و اعتبارات کلیه دستگاه‌ها و موافقت‌نامه‌ها به آن‌ها ابلاغ و مقداری از اعتبارات طبق قانون به دستگاه‌های مجری تخصیص داده شود.

ماده ۷۶- برای وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی (به استثناء بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری) و واحدهای تابعه آن‌ها در مرکز و شهرستان‌ها حسب مورد از طرف خزانه و یا نمایندگی خزانه در استان‌ها در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا سایر بانک‌های دولتی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمایندگی داشته باشند، به تعداد مورد نیاز حساب‌های بانکی برای پرداخت‌های مربوط افتتاح خواهد شد. استفاده از حساب‌های مزبور در مورد وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی با امضاء مشترک ذی‌حساب و یا مقام مجاز از طرف او و لااقل یک نفر دیگر از مقامات مسئول و مجاز دستگاه مربوط به معرفی خزانه و یا نمایندگی خزانه در استان به عمل خواهد آمد و کلیه پرداخت‌های دستگاه‌های نامبرده منحصرأ از طریق حساب‌های بانکی مذکور مجاز خواهد بود. استفاده از حساب‌های بانکی شرکت‌های دولتی با امضاء مشترک مقامات مذکور در اساس‌نامه آن‌ها و ذی‌حساب شرکت یا مقام مجاز از طرف او ممکن خواهد بود.

تبصره- مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع ماده ۵ این قانون مادامی که از محل درآمد عمومی وجهی دریافت می‌دارند و در مورد وجوه مذکور مشمول مقررات این ماده خواهند بود و وجوه اعتباراتی که در قانون بودجه کل کشور برای این قبیل دستگاه‌ها به تصویب می‌رسد، توسط خزانه و یا نمایندگی خزانه در استان منحصرأ از طریق حساب‌های بانکی مذکور قابل پرداخت می‌باشد.

ماده ۷۷- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند برای رفع احتیاجات سال بعد در مواردی که موضوعی جنبه فوری و فوری داشته و تأخیر در انجام آن منجر به زیان و خسارت دولت گردد به

پیشنهاد بالاترین مقام اجرایی دستگاه مربوط و تأیید وزارت برنامه و بودجه با موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی قراردادهای لازم برای خرید کالا یا خدمات مورد نیاز با رعایت مقررات منعقد نمایند، مشروط بر این که مبلغ آن گونه قراردادها به تشخیص وزارت برنامه و بودجه در هر مورد حداکثر بیش از اعتبار مصوب و مشابه آن در آن سال و یا در صورت جدید بودن موضوع مجموعاً در مورد هر دستگاه اجرایی حداکثر بیش از ده درصد مجموع اعتبارات غیر پرسنلی مصوب واحد مربوط نباشد. چنانچه در اجرای قرارداد منعقد و بر اساس مقررات مربوط پرداخت وجوهی به‌عنوان پیش‌پرداخت ضرورت پیدا کند و یا قراردادهای مزبور قبل از پایان سال مالی به مرحله تعهد برسد، وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند وجوه لازم را به‌عنوان پیش‌پرداخت از محل اعتبار خاصی که در اجرای این ماده در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود تأدیه نماید و در سال بعد پس از تصویب بودجه رأساً از اعتبارات دستگاه مربوط واریز نماید.

ماده ۷۸- در مورد مخارج مربوط به حوادث مهم و ناگهانی مملکتی از قبیل جنگ، آتش‌سوزی، زلزله، سیل، بیماری‌های همه‌گیر و بیماری‌های مربوط به حوادث فوق، حصر اقتصادی و هم‌چنین موارد مشابه که به فرمان رهبر یا شورای رهبری به‌عنوان ضرورت‌های اسلامی و یا مملکتی اعلام گردد، رعایت مقررات این قانون الزامی نیست و تابع قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به‌موجب قانون از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند، می‌باشد. گزارش امر باید در اولین جلسه مجلس شورای اسلامی توسط نخست‌وزیر تقدیم گردد.

ماده ۷۹- معاملات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی اعم از خرید و فروش و اجاره و استجاره و پیمان‌کاری و اجرت کار و غیره (به استثناء مواردی که مشمول مقررات استخدامی می‌شود) باید حسب مورد از طریق مناقصه یا مزایده انجام شود مگر در موارد زیر:

- ۱- در مورد معاملاتی که طرف معامله وزارتخانه یا مؤسسه دولتی و یا شرکت دولتی باشد.
- ۲- در مورد معاملاتی که انجام آن‌ها به تشخیص و مسؤلیت بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها با نهادها و مؤسسات و شرکت‌های مشروحه زیر:
  - الف- مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و مؤسسات تابعه که بیش از پنجاه درصد سهام و یا سرمایه و یا مالکیت آن‌ها متعلق به مؤسسات و نهادهای مذکور باشد.
  - ب- شرکت‌های تعاونی مصرف و توزیع کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی که بر اساس قوانین و مقررات ناظر بر شرکت‌های تعاونی تشکیل و اداره می‌شوند.
  - ج- شرکت‌ها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع که تحت نظارت مستقیم دولت تشکیل و اداره می‌گردند که مقرون به صرفه و صلاح دولت باشد.

۳- در مورد خرید اموال و خدمات و حقوقی که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها منحصر به فرد بوده و دارای انواع مشابه نباشد.

۴- در مورد خرید یا استجارهٔ اموال غیر منقول که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها با کسب نظر کارشناس رسمی دادگستری و یا کارشناس خبره و متعهد رشتهٔ مربوطه انجام خواهد شد.

۵- در مورد خرید خدمات هنری با رعایت موازین اسلامی و صنایع مستظرفه و خدمات کارشناسی.

۶- در مورد خرید کالاهای انحصاری دولتی و یا سایر کالاهایی که دارای فروشندهٔ انحصاری بوده و برای آن‌ها از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی نرخ‌های معینی تعیین و اعلام شده باشد.

۷- در مورد خرید کالاهای مورد مصرف روزانه که در محل از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی و یا شهرداری‌ها برای آن‌ها نرخ ثابتی تعیین شده باشد.

۸- در مورد کالاهای ساخت کارخانه‌های داخلی و کرایه حمل و نقل بار از طریق زمینی که از طرف دستگاه‌های دولتی ذی‌ربط برای آن‌ها نرخ تعیین شده باشد.

۹- در مورد کرایهٔ حمل و نقل هوایی، دریایی، هزینه مسافرت و نظایر آن در صورت وجود نرخ ثابت و مقطوع.

۱۰- در مورد تعمیر ماشین‌آلات ثابت و متحرک به تشخیص و مسئولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها.

۱۱- در مورد خرید قطعات یدکی برای تعویض یا تکمیل لوازم و تجهیزات ماشین‌آلات ثابت و متحرک موجود و همچنین ادوات و ابزار و وسائل اندازه‌گیری دقیق و لوازم آزمایشگاه‌های علمی و فنی و نظایر آن با تعیین بهای مورد معامله حداقل به‌وسیلهٔ یک نفر کارشناس خبره و متعهد رشته مربوط که حسب مورد توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها انتخاب خواهد شد، پس از تأیید مقامات مذکور در این ردیف.

۱۲- در مورد معاملاتی که به تشخیص هیأت وزیران به ملاحظهٔ صرفه و صلاح دولت باید مستور بماند.

۱۳- در مورد چاپ و صحافی که به‌موجب آیین‌نامهٔ خاصی که بنابه پیشنهاد وزارت ارشاد اسلامی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، انجام خواهد شد.

۱۴- در مورد فروش کالاها و خدماتی که مستقیماً توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی تولید و ارائه می‌شود و نرخ فروش آن‌ها توسط مراجع قانونی مربوط تعیین می‌گردد.

- تبصره- انجام معاملات موضوع ردیف‌های ۱ و ۲ این ماده بدون رعایت تشریفات مناقصه و یا مزایده مشروط بر آن است که دستگاه فروشنده، مورد معامله را در اختیار داشته یا تولیدکننده یا انجام‌دهنده آن باشد یا این که وظیفه تهیه و توزیع و فروش مورد معامله را به عهده داشته باشد.
- ماده ۸۰- معاملات دولتی به سه دسته جزیی، متوسط و عمده به شرح زیر تقسیم می‌شود:
- الف- معاملات جزیی: معاملاتی است که مبلغ آن از سیصد هزار ریال تجاوز نکند.
- ب- معاملات متوسط: معاملاتی است که مبلغ آن از سیصد هزار ریال بیش تر باشد و از دو میلیون ریال تجاوز ننماید.
- ج- معاملات عمده: معاملاتی است که مبلغ آن از دو میلیون ریال بیش تر باشد.^۱
- تبصره ۱- مبنای نصاب در خرید برای معاملات جزیی و متوسط مبلغ مورد معامله و در مورد معاملات عمده مبلغ برآورد است.
- تبصره ۲- مبنای نصاب در فروش مبلغ ارزیابی کاردان خبره و متعهد رشته مربوط که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط انتخاب می‌شود خواهد بود.
- ماده ۸۱- مناقصه در معاملات به طرق زیر انجام می‌پذیرد:
- الف- در مورد معاملات جزیی به کم‌ترین بهای ممکن به تشخیص و مسؤو‌لیت کارپرداز.

۱- هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۳/۶ بنا به پیشنهاد شماره ۵۳۱۱/۱۱۷۴/۵۶ مورخ ۱۹/۲/۱۳۸۳ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد ماده (۶۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران -مصوب ۱۳۷۹- تصویب نمود:

۱- نصاب‌های مندرج در بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده (۸۰) قانون محاسبات عمومی کشور - مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحیه مربوط به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- نصاب معاملات جزیی: معاملاتی که مبلغ آن از دو میلیون (۲/۰۰۰/۰۰۰) ریال تجاوز نکند.

ب- نصاب معاملات متوسط: معاملاتی که مبلغ آن از دو میلیون (۲/۰۰۰/۰۰۰) ریال بیش تر باشد و از سی میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تجاوز نکند.

ج- نصاب معاملات عمده: معاملاتی که مبلغ آن از سی میلیون (۳۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال بیشتر باشد.

۲- مبلغ موضوع ماده (۸۶) قانون محاسبات عمومی کشور -مصوب ۱۳۶۶- و اصلاحیه آن به مبلغ سیصد میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال افزایش می‌یابد.

۳- نصاب معاملات موضوع ماده (۸۷) قانون محاسبات عمومی کشور -مصوب ۱۳۶۶- و اصلاحیه آن به مبلغ دو میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تغییر می‌یابد.

۴- نصاب‌های تعیین شده از ابتدای سال ۱۳۸۳ تا زمانی که اصلاح نشده‌اند و حداکثر تا پایان مدت اجرای برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران قابل اجرا خواهند بود.

ب- در مورد معاملات متوسط به کم‌ترین بهای ممکن به تشخیص و مسؤولیت کارپرداز و مسؤول واحد تدارکاتی مربوط و تأیید وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها.

ج- در مورد معاملات عمده با انتشار آگهی مناقصه عمومی و یا ارسال دعوت‌نامه (مناقصه محدود) به تشخیص وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی و مقامات مجاز از طرف آن‌ها.
ماده ۸۲- مزایده در معاملات به طریق زیر انجام می‌پذیرد:

الف- در مورد معاملات جزئی به بیش‌ترین بهای ممکن به تشخیص و مسؤولیت مأمور فروش؛

ب- در مورد معاملات عمده با انتشار آگهی مزایده.

ماده ۸۳- در مواردی که انجام مناقصه یا مزایده بر اساس گزارش توجیهی دستگاه اجرایی مربوط به تشخیص یک هیأت سه نفره مرکب از مقامات مذکور در ماده (۸۴) این قانون میسر یا به مصلحت نباشد، می‌توان معامله را به طریق دیگری انجام داد و در این صورت هیأت مزبور با رعایت صرفه و صلاح دولت، ترتیب انجام آن‌گونه معاملات را با رعایت سایر مقررات مربوط در هر مورد یا به‌طور کلی برای یک نوع کالا یا خدمات تعیین و اعلام خواهد نمود.

ماده ۸۴- ترکیب هیأت ترک مناقصه و مزایده موضوع ماده (۸۳) این قانون در مورد دستگاه‌های اجرایی در مرکز و استان‌ها به شرح زیر خواهد بود:

الف- در مورد اعتبارات جاری و عمرانی واحدهای مرکزی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین در مورد مؤسسات دولتی مستقر در خارج از مرکز، معاون مالی و اداری و یا مقام مشابه وزارتخانه یا مؤسسه دولتی حسب مورد و ذی‌حساب مربوط و یک نفر دیگر از کارکنان خبره و متعهد دولت به انتخاب وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط.

ب- در مورد اعتبارات جاری و عمرانی غیر استانی واحدهای خارج از مرکز وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، استاندار یا نماینده او و بالاترین مقام دستگاه اجرایی در محل و عامل ذی‌حساب مربوط در مرکز استان.

ج- در مورد اعتبارات جاری و عمرانی دادگستری جمهوری اسلامی ایران و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و دیوان محاسبات کشور و سایر مؤسسات دولتی که به‌صورت مستقل اداره می‌شوند و تابع هیچ یک از وزارتخانه‌ها نمی‌باشند به‌جای نماینده وزیر، به ترتیب، نماینده شورای عالی قضایی و نماینده شورای سرپرستی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و نماینده رییس دیوان محاسبات کشور و نماینده بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط در هیأت موضوع این ماده شرکت خواهد نمود.

د- در مورد اعتبارات جاری و عمرانی استانی، استاندار و یا نماینده او و بالاترین مقام دستگاه اجرایی محلی ذی‌ربط و ذی‌حساب مربوط.

ه- در مورد عملیات جاری و طرح‌های عمرانی شرکت‌های دولتی، مدیر عامل و یا بالاترین مقام اجرایی و ذی‌حساب مربوط و یک نفر به انتخاب مجمع عمومی.

و- در مورد مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مادام که از محل درآمد عمومی وجهی دریافت می‌دارند در صورتی که به‌موجب مقررات مربوط زیر نظر شورا و یا ارکان مشابه اداره می‌شوند، ذی‌حساب و دو نفر به انتخاب شورا یا ارکان مربوط و در صورتی که فاقد شورا یا ارکان مشابه می‌باشند، ذی‌حساب و دو نفر به انتخاب بالاترین مقام اجرایی مؤسسه یا نهاد مربوطه.

ز- در مورد معاملات مربوط به نیروهای سه‌گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران در مرکز، فرمانده نیروی مربوط و ذی‌حساب مربوط و یک نفر به انتخاب رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و در خارج از مرکز به ترتیب نماینده فرمانده نیروی مربوط و عامل ذی‌حساب در محل و نماینده رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ح- در مورد معاملات وزارت دفاع به ترتیب مقرر در بند (الف) این ماده و در مورد معاملات مربوط به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، ذی‌حساب مربوط و دو نفر به انتخاب رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ماده ۸۵ - هیأت موضوع مواد (۸۳) و (۸۴) این قانون که در هر مورد بنابه دعوت وزیر یا یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی و یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها تشکیل می‌شود با حضور هر سه نفر اعضای مربوط رسمیت دارد و کلیه اعضای مکلف به حضور در جلسات هیأت و ابراز نظر خود نسبت به گزارش توجیهی دستگاه اجرایی مربوط در مورد تقاضای ترک مناقصه یا مزایده و همچنین نحوه انجام معامله مورد نظر هستند لکن تصمیمات هیأت با رأی اکثریت اعضای معتبر خواهد بود.

ماده ۸۶- در اجرای ماده (۸۳) این قانون در صورتی که مبلغ معامله بیش از ۲۰ میلیون ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت سه نفری موضوع ماده (۸۴) این قانون حسب مورد با تأیید مقامات زیر مجاز خواهد بود:

الف- در مورد واحدهای مرکزی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، وزیر مربوطه.
ب- در مورد دستگاه‌های اجرایی محلی تابع نظام بودجه استانی و سایر واحدهای تابعه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در خارج از مرکز و همچنین در مورد مؤسسات دولتی مستقر در خارج از مرکز، استاندار استان مربوط.

ج- در مورد معاملات نیروهای سه‌گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران و ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و در مورد معاملات نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران، رئیس ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و در مورد معاملات مربوط به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح. در مورد معاملات مربوط به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.

د- در مورد معاملات مربوط به دادگستری جمهوری اسلامی ایران، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و دیوان محاسبات کشور و سایر مؤسسات دولتی که به صورت مستقل اداره می‌شوند و تابع هیچ یک از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی نیستند به ترتیب شورای عالی قضایی، شورای سرپرستی، رییس دیوان محاسبات کشور و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط.

ه- در مورد معاملات مربوط به مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی در صورتی که به موجب مقررات مربوط زیر نظر شورا و یا ارکان مشابه اداره می‌شوند، شورا و یا رکن مربوط و در صورتی که فاقد شورا و یا ارکان مشابه می‌باشند، بالاترین مقام اجرایی مؤسسه یا نهاد مربوط.

ماده ۸۷- در اجرای ماده (۸۳) در صورتی که مبلغ معامله بیش از دویست میلیون ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت سه نفری موضوع ماده (۸۴) موکول به پیشنهاد مقامات و مراجع مذکور در بندهای ذیل ماده (۸۶) و تأیید شورای اقتصاد خواهد بود.

ماده ۸۸- در مواردی که رعایت برخی از مقررات این قانون و آیین‌نامه معاملات دولتی در مورد معاملات مربوط به کالاها و خدماتی که در محل مورد نیاز واحدهای خارج از کشور وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی واقع می‌شود به تشخیص و مسؤولیت سفیر دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور مربوط و یا بالاترین مقام سیاسی که در غیاب سفیر عهده‌دار انجام وظایف او باشد، مقدور نباشد، معامله به ترتیبی که توسط سفیر و یا مقام مذکور با رعایت صرفه و صلاح دولت در هر مورد یا به‌طور کلی برای یک نوع کالا یا خدمات تعیین می‌شود انجام خواهد شد.

ماده ۸۹- نحوه انجام معاملات و تشریفات مناقصه و مزایده و سایر مقررات اجرایی مواد (۷۹) الی (۸۸) این قانون به‌موجب قانونی خواهد بود که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۹۰- اعمال نظارت مالی بر مخارج وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی از نظر انطباق پرداخت‌ها با مقررات این قانون و سایر قوانین و مقررات راجع به هر نوع خرج، به‌عهده وزارت امور اقتصاد و دارایی است.

تبصره- نظارت عملیاتی دولت بر اجرای فعالیت‌ها و طرح‌های عمرانی که هزینه آن‌ها از محل اعتبارات جاری و عمرانی منظور در قانون بودجه کل کشور تأمین می‌شود، به‌منظور ارزشیابی و از نظر مطابقت عملیات و نتایج حاصله با هدف‌ها و سیاست‌های تعیین شده در قوانین برنامه عمرانی و قوانین بودجه کل کشور و مقایسه پیشرفت کار با جدول‌های زمان‌بندی به ترتیبی که در قانون برنامه و بودجه کشور مقرر شده و یا خواهد شد کماکان به‌عهده وزارت برنامه و بودجه می‌باشد.

ماده ۹۱- در صورتی که ذی‌حساب انجام خرجی را بر خلاف قانون و مقررات تشخیص دهد، مراتب را با ذکر مستند قانونی مربوط کتباً به مقام صادرکننده دستور خرج اعلام می‌کند. مقام صادرکننده دستور پس از وصول گزارش ذی‌حساب چنانچه دستور خود را منطبق با قوانین و مقررات تشخیص داده و مسؤلیت قانونی بودن دستور خود را کتباً با ذکر مستند قانونی به‌عهده بگیرد و مراتب را به ذی‌حساب اعلام نماید. ذی‌حساب مکلف است وجه سند هزینه مربوط را پس از ضمیمه نمودن دستور کتبی متضمن قبول مسؤلیت مذکور پرداخت و مراتب را با ذکر مستندات قانونی مربوط به وزارت امور اقتصادی و دارایی و رونوشت آن را جهت اطلاع به دیوان محاسبات کشور گزارش نماید. وزارت امور اقتصادی و دارایی در صورتی که مورد را خلاف تشخیص داد مراتب را برای اقدامات قانونی لازم به دیوان محاسبات کشور اعلام خواهد داشت.

ماده ۹۲- در مواردی که بر اثر تعهد زائد بر اعتبار یا عدم رعایت مقررات این قانون خدمتی انجام شود یا مالی به تصرف دولت درآید، دستگاه اجرایی ذی‌ربط مکلف به رد معامله مربوط می‌باشد و در صورتی که رد عین آن میسر نبوده و یا فروشنده از قبول امتناع داشته باشد و همچنین در مورد خدمات انجام شده مکلف به قبول و وجه مورد معامله در حدود اعتبارات موجود یا اعتبارات سال بعد دستگاه اجرایی مربوط قابل پرداخت است و اقدامات فوق مانع تعقیب قانونی متخلف نخواهد بود.

ماده ۹۳- در صورتی که بر اساس گواهی خلاف واقع ذی‌حساب نسبت به تأمین اعتبار و یا اقدام یا دستور وزیر یا رییس مؤسسه دولتی یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها زائد بر اعتبار مصوب و یا بر خلاف قانون وجهی پرداخت یا تعهدی علیه دولت امضاء شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

ماده ۹۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با رعایت قوانین و مقررات نسبت به ایجاد وحدت رویه در مورد اعمال نظارت قبل از خرج اقدام نماید.

ماده ۹۵- کلیه ذی‌حسابان وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی مکلفند نسخه اول صورت‌حساب دریافت و پرداخت هر ماه را همراه با اصل اسناد و مدارک مربوط منتهی تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال را حداکثر تا پایان خرداد ماه سال بعد به ترتیبی که در اجرای ماده (۳۹) قانون دیوان محاسبات

کشور مقرر می‌شود به دیوان مذکور تحویل و نسخه دوم صورت حساب‌های مذکور را بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به‌نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند به وزارت نامبرده ارسال نمایند.

تبصره ۱- صورت حساب‌های فوق باید به امضاء بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوط و یا مقام مجاز از طرف او و ذی حساب و گواهی نماینده دیوان محاسبات کشور رسیده باشد.

تبصره ۲- مواعد تنظیم و ارسال صورت حساب‌های موضوع این ماده توسط دیوان محاسبات کشور با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی قابل تغییر می‌باشد.

تبصره ۳- نحوه حسابرسی یا رسیدگی دیوان محاسبات کشور نسبت به صورت حساب‌ها و اسناد و مدارک موضوع این ماده در آیین‌نامه‌های اجرایی قانون دیوان محاسبات کشور معین خواهد شد.

تبصره ۴- به‌منظور از میان برداشتن موانع موجود در راه تنظیم حساب‌ها و صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور یک هیأت سه نفره مرکب از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل و در موارد زیر تصمیمات لازم را اتخاذ می‌نماید:

الف- در مورد اسناد و مدارک ناقص سنواتی (از سال ۱۳۶۴ به بعد) وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و اعتبارات عمرانی شرکت‌های دولتی که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند.

ب- در خصوص اسناد و مدارک دستگاه‌های مذکور در بند الف که بر اثر حوادث غیر مترقبه و جنگ تحمیلی به تشخیص هیأت مذکور به‌نحوی از انحاء از بین رفته است.

ج- نقصان و تفریط حاصل در موجودی‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی مشمول ماده (۷۳) قانون محاسبات عمومی کشور خواهند بود. تصمیمات این هیأت با اکثریت آراء قطعی و لازم‌الاجراء خواهد بود لکن این تصمیمات که صرفاً ناظر بر ایجاد تسهیلات لازم در امر تنظیم حساب‌ها می‌باشد مانع از تعقیب قانونی متخلفین امر نخواهد بود. دستورالعمل اجرایی این تبصره مشترکاً توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و دیوان محاسبات کشور حداکثر ظرف مدت دو ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به مورد اجراء گذاشته خواهد شد.

ماده ۹۶- دستگاه‌های اجرایی مکلفند به ترتیبی که هیأت وزیران معین خواهد نمود حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از پایان هر سال مالی گزارش عملیات انجام‌شده طی آن سال را بر اساس اهداف پیش‌بینی شده در بودجه مصوب به دیوان محاسبات کشور و وزارت برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال دارند.

ماده ۹۷- در مواقعی که سمت ذی حساب تغییر کند و یا به هر عنوان سمت ذی حسابی از وی سلب شود ذی حسابان قبلی و بعدی مکلفند حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ اشتغال ذی حساب جدید، بر اساس دستورالعملی که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود سوابق ذی حسابی را با تنظیم صورت مجلس، تحویل و تحول نمایند. این صورت مجلس باید به امضاء تحویل دهنده و تحویل گیرنده رسیده و نسخه اول آن به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال گردد.

تبصره- در مواردی که ذی حساب از تحویل ابواب جمعی خود استنکاف نماید یا به هر علتی شرکت او در امر تحویل و تحول میسر نباشد، ابواب جمعی وی با حضور نماینده دیوان محاسبات کشور و نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی با تنظیم صورت مجلس به ذی حساب جدید تحویل خواهد شد.

ماده ۹۸- شرکت‌های دولتی مکلفند ترازنامه و حساب سود و زیان خود را بلافاصله پس از تصویب مجمع عمومی مربوط برای درج در صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند.

ماده ۹۹- شرکت‌های دولتی مکلفند صورت حساب دریافت و پرداخت طرح‌های عمرانی اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت خود را مطابق دستورالعملی که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تنظیم خواهد شد تهیه و پس از تصویب مجمع عمومی مربوط بلافاصله جهت درج در صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند. مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت موضوع ماده (۱۳۰) این قانون نیز مشمول حکم این ماده می‌باشد.

ماده ۱۰۰- کلیه مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) این قانون مکلفند صورت حساب دریافت و پرداخت سالانه خود اعم از اعتبارات جاری و یا طرح‌های عمرانی (اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت) را مطابق دستورالعملی که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ خواهد شد تنظیم و پس از تصویب مراجع ذی ربط حداکثر تا پایان شهریور ماه سال بعد جهت درج در صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال دارند.

تبصره- نهادها و مؤسسات مشمول این ماده پس از به تصویب رسیدن آیین‌نامه مالی مربوط در اجرای تبصره (۶) ماده (۷۲) این قانون در مورد تنظیم و ارسال صورت حساب‌های فوق در موعد و به ترتیب مقرر در آیین‌نامه مذکور عمل خواهند کرد.

ماده ۱۰۱- خزانه مکلف است صورت حساب دریافت‌ها و پرداخت‌های ماهانه حساب‌های درآمد متمرکز در خزانه را به تفکیک انواع حساب‌ها حداکثر ظرف مدت دو ماه تهیه و به دیوان محاسبات کشور تحویل نماید. طبقه‌بندی انواع حساب‌های مذکور در این ماده با در نظر گرفتن طبقه‌بندی

درآمدها و اعتبارات در قانون بودجه کل کشور توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۱۰۲- پیش‌پرداخت‌ها در سالی که به مرحله تعهد می‌رسد و علی‌الحساب‌ها در سالی که تصفیه می‌شود به حساب قطعی همان سال محسوب و در صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور جمعاً و خرجاً منظور می‌شود.

ماده ۱۰۳- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است صورت حساب عملکرد هر سال مالی را حداکثر تا پایان آذر ماه سال بعد طبق تقسیمات و عناوین درآمد و سایر منابع تأمین اعتبار و اعتبارات مندرج در قانون بودجه سال مربوط تهیه و همراه با صورت گردش نقدی خزانه حاوی اطلاعات زیر:

الف- صورت حساب دریافت‌های خزانه شامل:

۱- موجودی اول سال خزانه؛

۲- درآمدهای وصولی سال مالی مربوط؛

۳- سایر منابع تأمین اعتبار؛

۴- واریز پیش‌پرداخت‌های سال‌های قبل.

ب- صورت حساب پرداخت‌های خزانه شامل:

۱- پرداختی از محل اعتبارات و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در قانون بودجه سال مربوط؛

۲- پیش‌پرداخت‌ها؛

۳- پیش‌پرداخت‌های سال‌های قبل که به پای اعتبارات مصوب سال مالی منظور شده است؛

۴- موجودی آخر سال.

به‌طور هم‌زمان یک نسخه به دیوان محاسبات کشور و یک نسخه به هیأت وزیران تسلیم نماید.

ماده ۱۰۴- دیوان محاسبات کشور مکلف است (مطابق اصل ۵۵ قانون اساسی) با بررسی حساب‌ها و اسناد و مدارک و تطبیق با صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور نسبت به تهیه تفریغ بودجه سالانه اقدام و هر سال گزارش تفریغ بودجه سال قبل را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم و هر نوع تخلف از مقررات این قانون را رسیدگی و به هیأت‌های مستشاری ارجاع نماید.

ماده ۱۰۵- ذی‌حسابان و سایر مأموران مالی در اجرای تکالیف و مسئولیت‌هایی که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی به آن‌ها محول می‌شود، موظفند به تکالیف و مسئولیت‌های محوله عمل نمایند و کلیه مسئولان دستگاه‌های اجرایی و کارکنان ذی‌حسابی‌ها مکلف به همکاری و تشریک مساعی در این مورد خواهند بود. متخلفین با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی و یا دادستان دیوان محاسبات

کشور به موجب رأی هیأت‌های مستشاری دیوان مزبور حسب مورد به مجازات‌های زیر محکوم خواهند شد:

۱- اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی؛

۲- توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی؛

۳- کسر حقوق و مزایا تا حداکثر یک سوم از یک ماه تا سه ماه؛

۴- انفصال موقت از سه ماه تا یک سال.

ماده ۱۰۶- مسؤلیت حفظ و حراست و نگهداری حساب اموال منقول دولتی و غیر منقول در اختیار وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی یا وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی استفاده‌کننده و نظارت و تمرکز حساب اموال مزبور با وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشد. در اجرای این ماده، وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است در مواردی که لازم تشخیص دهد به حساب و موجودی اموال وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی به طرق مقتضی رسیدگی نماید و دستگاه‌های مزبور مکلف به همکاری و ایجاد تسهیلات لازم در این زمینه خواهند بود و در هر حال رسیدگی و نظارت وزارت امور اقتصادی و دارایی رفع مسؤلیت دستگاه‌های دولتی مربوط نخواهد بود.

تبصره- اسلحه و مهمات و سایر تجهیزات نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اعم از نظامی و انتظامی از لحاظ رسیدگی و نظارت وزارت امور اقتصادی و دارایی از شمول حکم این ماده مستثنی است و تابع مقررات مربوطه به خود می‌باشد. فهرست سایر تجهیزات موضوع این تبصره به پیشنهاد وزارتین دفاع و سپاه و تصویب شورای عالی دفاع تعیین خواهد شد.

ماده ۱۰۷- انتقال بلاعوض اموال منقول دولت از یک وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی به وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی دیگر در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که علاوه بر موافقت وزارت‌خانه یا مؤسسه‌ای که مال را در اختیار دارد، موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی قبلاً تحصیل شده باشد.

ماده ۱۰۸- انتقال بلاعوض اموال منقول وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی به شرکت‌های دولتی که صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت باشد بنابه تقاضای شرکت دولتی ذی‌ربط و موافقت وزیر یا بالاترین مقام اجرایی وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی انتقال‌دهنده مال با تأیید قبلی وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز می‌باشد. در صورتی که ارزش اموال منقولی که در اجرای این ماده در هر سال به شرکت دولتی منتقل می‌شود بر اساس ارزیابی کارشناس منتخب شرکت جمعاً بیش از یک میلیون ریال باشد در پایان هر سال باید سرمایه شرکت معادل مبلغ ارزیابی‌شده افزایش یابد و در هر حال، شرکت انتقال‌گیرنده مکلف است ارزش مال منتقل‌شده را به حساب‌های مربوط منظور نماید.

ماده ۱۰۹- انتقال بلاعوض اموال منقول شرکت‌های دولتی که صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت می‌باشد به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی بنابه تقاضای وزیر یا رییس مؤسسه دولتی مربوط و موافقت مجمع عمومی شرکت و اطلاع قبلی وزارت امور اقتصادی و دارایی مشروط بر آن‌که ارزش دفتری (قیمت تمام‌شده منهای تجمع ذخیره استهلاک) اموالی که در اجرای این ماده انتقال داده می‌شود جمعاً از ۵۰٪ سرمایه پرداخت‌شده شرکت تجاوز نکند، مجاز می‌باشد. شرکت انتقال‌دهنده مال مکلف است در صورتی که ارزش دفتری اموال منقول شرکت که در اجرای این ماده به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی منتقل می‌شود تا یک میلیون ریال باشد معادل مبلغ مزبور به حساب هزینه همان سال منظور و در صورت تجاوز این مبلغ از یک میلیون ریال معادل ارزش دفتری اموال منتقل‌شده، سرمایه شرکت را کاهش دهد.

ماده ۱۱۰- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی می‌توانند اموال منقول خود را به‌طور امانی در اختیار سایر وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی قرار دهند. در این صورت، وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی تحویل‌گیرنده بدون این‌که حق تصرفات مالکانه نسبت به اموال امانی مذکور داشته باشند مسئول حفظ و حراست و نگهداری حساب این اموال خواهند بود و باید فهرست اموال مزبور را به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال و عین اموال را پس از رفع نیاز به وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی و یا شرکت دولتی ذی‌ربط اعاده و مراتب را به وزارت امور اقتصادی و دارایی اطلاع دهند.

ماده ۱۱۱- منظور از اموال منقول مذکور در فصل پنجم این قانون اموال منقول و غیر مصرفی است و ترتیب نگهداری حساب نقل و انتقال اموال منقول مصرفی و در حکم مصرفی در آیین‌نامه موضوع ماده (۱۲۲) این قانون تعیین خواهد گردید.

ماده ۱۱۲- فروش اموال منقول وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که اسقاط شده و یا مازاد بر نیاز تشخیص داده می‌شود و مورد نیاز سایر وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی نباشد، با اطلاع قبلی وزارت امور اقتصادی و دارایی و اجازه بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط با رعایت مقررات مربوط به معاملات دولتی مجاز می‌باشد. وجوه حاصل از فروش این قبیل اموال باید به حساب درآمد عمومی واریز شود.

تبصره- اموال منقولی که فروش آن‌ها به‌موجب قانون ممنوع می‌باشد، از شمول این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده - کلیه اموال و دارایی‌های منقول و غیر منقولی که از محل اعتبارات طرح‌های عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) برای اجرای طرح‌های مزبور خریداری و یا بر اثر اجرای این طرح‌ها ایجاد و یا تملک می‌شود اعم از این که دستگاه اجرایی طرح، وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت دولتی و یا مؤسسه و نهاد عمومی غیر دولتی باشد تا زمانی که اجرای طرح‌های مربوط خاتمه نیافته است متعلق به دولت است و حفظ و حراست آن‌ها با دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط می‌باشد و در صورتی که از اموال مذکور برای ادامه عملیات طرح رفع نیاز شود، واگذاری عین و یا حق استفاده از آن‌ها به سایر دستگاه‌های دولتی و همچنین فروش آن‌ها تابع مقررات فصل پنجم این قانون خواهد بود و وجوه حاصل از فروش باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد.

تبصره ۱- اموال منقول و غیر منقول موضوع این ماده پس از خاتمه اجرای طرح‌های مربوط در مورد طرح‌هایی که توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی اجراء می‌شود کماکان متعلق به دولت خواهد بود و در مورد طرح‌هایی که مجری آن‌ها شرکت‌های دولتی یا نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی هستند به حساب اموال و دارایی‌های دستگاه مسئول بهره‌برداری طرح منظور خواهد شد.

تبصره ۲- درآمدهای ناشی از بهره‌برداری از این نوع اموال و دارایی‌ها در مورد طرح‌های عمرانی که توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی اجرا می‌شود قبل و بعد از خاتمه اجرای طرح به حساب درآمد عمومی کشور و در مورد طرح‌های مورد اجرای شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی در صورتی که هزینه بهره‌برداری از محل منابع شرکت و یا منابع داخلی مؤسسه و نهاد عمومی غیر دولتی مربوط تأمین شود به حساب درآمد دستگاه مسئول بهره‌برداری طرح و در غیر این صورت به حساب درآمد عمومی کشور منظور خواهد گردید.

ماده ۱۱۴- کلیه اموال غیر منقول وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی متعلق به دولت است و حفظ و حراست آن‌ها با وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی است که مال را در اختیار دارد. وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند با تصویب هیأت وزیران حق استفاده از اموال مزبور را که در اختیار دارند به یکدیگر واگذار کنند.

ماده ۱۱۵- فروش اموال غیر منقول وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که مازاد بر نیاز تشخیص داده می‌شود به استثناء اموال غیر منقول مشروحه زیر:

۱- اموال غیر منقولی که از نفایس ملی باشد؛

۲- تأسیسات و استحکامات نظامی و کارخانجات اسلحه و مهمات‌سازی؛

۳- آثار و بناهای تاریخی؛

۴- اموال غیر منقول که در رابطه با مصالح و منافع ملی در تصرف دولت باشد که فروش آن‌ها ممنوع می‌باشد بنابه پیشنهاد وزیر مربوط با تصویب هیأت وزیران و با رعایت سایر مقررات مربوط مجاز می‌باشد. وجوه حاصل از فروش این قبیل اموال باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز شود. تبصره ۱- در مورد مؤسسات دولتی که زیر نظر هیچ یک از وزارت‌خانه‌ها نیستند و به‌طور مستقل اداره می‌شوند پیشنهاد فروش اموال غیر منقول مربوط در اجرای این ماده از طرف بالاترین مقام اجرایی مؤسسات مذکور به عمل خواهد آمد.

تبصره ۲- فروش اموال غیر منقول شرکت‌های دولتی به‌جز اموال غیر منقول مستثنی‌شده در این ماده با تصویب مجمع عمومی آن‌ها مجاز می‌باشد.

ماده ۱۱۶- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است اموال غیر منقولی را که در قبال مطالبات دولت و یا در اجرای قوانین و مقررات خاص و یا احکام دادگاه‌ها به تملک دولت درآمده و یا درآید چنانچه از مستثنیات موضوع ماده (۱۱۵) این قانون نباشد با رعایت مقررات مربوط به فروش رسانیده و حاصل فروش را به درآمد کشور واریز نماید.

تبصره- مادام که اموال موضوع این ماده به فروش نرسیده، نگهداری و اداره و بهره‌برداری از آن به‌عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشد.^۱

ماده ۱۱۷- اموال غیر منقول وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی به پیشنهاد وزیر یا رییس مؤسسه مربوط و با تصویب هیأت وزیران قابل انتقال به شرکت‌هایی که صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت است می‌باشد. اموال مزبور توسط کارشناس یا کارشناسان منتخب مجمع عمومی شرکت به قیمت روز ارزیابی و پس از تأیید مجمع عمومی، سرمایه شرکت معادل قیمت مذکور افزایش می‌یابد.

ماده ۱۱۸- اموال غیر منقول متعلق به شرکت‌های دولتی که صد درصد سرمایه و سهام آن‌ها متعلق به دولت است با تصویب هیأت وزیران قابل انتقال به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌باشد، مشروط بر این که قیمت دفتری آن گونه اموال انتقالی، مجموعاً از پنجاه درصد سرمایه پرداخت‌شده شرکت تجاوز ننماید. معادل قیمت دفتری اموال مزبور از سرمایه شرکت کسر می‌شود.

ماده ۱۱۹- اموال غیر منقول متعلق به شرکت‌هایی که صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت است با تصویب مجامع عمومی آن‌ها قابل انتقال به یکدیگر می‌باشد. بهای آن گونه اموال با توافق مجامع عمومی مربوط تعیین و معادل آن از سرمایه شرکت انتقال‌دهنده کسر و به سرمایه شرکت انتقال‌گیرنده افزوده می‌گردد.

۱- این ماده بر اساس قانون تأسیس سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی و اساس نامه آن مصوب ۱۳۷۰ منسوخ شده است.

ماده ۱۲۰- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند پس از تصویب هیأت وزیران حق استفاده از اموال غیر منقول دولتی مزاد بر احتیاج خود را به‌طور موقت به مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی واگذار نماید. در این صورت مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی انتقال‌گیرنده بدون این‌که حق تصرف مالکانه داشته باشند مسئول حفظ و حراست اموال مذکور بوده و باید پس از رفع نیاز، عین مال را به وزارتخانه یا مؤسسه دولتی ذی‌ربط اعاده و مراتب را به وزارت امور اقتصادی و دارایی اطلاع دهند.

ماده - نقل و انتقال اموال منقول و غیر منقول شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی تابع مقررات این فصل نبوده و تابع آیین‌نامه خاص خود خواهد بود.

ماده ۱۲۲- آیین‌نامه مربوط به نحوه اجرای فصل پنجم این قانون و چگونگی رسیدگی و نظارت و تمرکز حساب اموال منقول و غیر منقول دولت از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۳- سهام و اسناد مالکیت اموال غیر منقول و تضمین‌نامه‌ها و سایر اوراق بهادار متعلق به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین سهام متعلق به دولت در شرکت‌ها باید به ترتیب و در محل و یا محل‌هایی که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌شود نگاه‌داری شود. خزانه‌داری کل کشور مکلف است بر نگاه‌داری صحیح سهام و اسناد و اوراق مذکور نظارت نماید و سهام و اسناد و تضمین‌نامه‌ها و سایر اوراق بهادار مشمول این ماده به‌موجب دستورالعمل اجرایی مربوط که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ خواهد گردید، معین می‌شود.

ماده ۱۲۴- حساب‌های خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا شعب سایر بانک‌های دولتی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمایندگی داشته باشند به درخواست خزانه‌دار کل کشور و یا مقام مجاز از طرف او افتتاح و یا مسدود می‌گردد و استفاده از حساب‌های مزبور با حداقل امضاء مشترک دو نفر از مقامات خزانه‌داری کل که کارمند رسمی دولت باشند به معرفی خزانه‌دار کل کشور و در غیاب او مقامی که طبق حکم وزیر امور اقتصادی و دارایی موقتاً عهده‌دار وظایف او می‌باشد خواهد بود. کلیه مکاتباتی که موجب نقل و انتقال موجودی حساب‌های خزانه گردد باید حداقل با دو امضاء مقامات مجاز مذکور در این ماده صادر شود.

ماده ۱۲۵- خزانه مجاز است برای رفع احتیاجات خود از موجودی حساب‌های اختصاصی از جمله حساب تمرکز درآمد شرکت‌های دولتی و سپرده موقتاً استفاده نماید، مشروط بر این‌که بلافاصله پس از درخواست سازمان ذی‌ربط وجوه استفاده‌شده را مسترد دارد.

ماده ۱۲۶- حقوقی که بر اثر تخلف از شرایط مندرج در قراردادها برای دولت ایجاد می‌شود جز در مورد احکام قطعی محاکم دادگستری که لازم‌الاجرا خواهد بود کلاً یا بعضاً قابل بخشودن نیست.

ماده ۱۲۷- کلیه لوایح که جنبه مالی دارد باید علاوه بر امضای نخست‌وزیر و وزیر مسؤو امضای وزیر امور اقتصادی و دارایی را نیز داشته باشد. کلیه تصویب‌نامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی که جنبه مالی دارد در صورتی قابل طرح در هیأت وزیران است که قبلاً به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال و نظر وزارت مزبور کسب شده باشد.

ماده - نمونه اسنادی که برای پرداخت هزینه‌ها مورد قبول واقع می‌شود و هم‌چنین مدارک و دفاتر و روش نگه‌داری حساب با موافقت وزارت دارایی و تأیید دیوان محاسبات کشور تعیین می‌شود و دستورالعمل‌های اجرایی این قانون از طرف وزارت مزبور ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۲۹- در مورد دریافت درآمد و پرداخت هزینه کسور ریال دریافت و پرداخت نمی‌شود. ماده - از تاریخ تصویب این قانون، ایجاد یا تشکیل سازمان دولتی با توجه به مواد (۲) و (۳) و (۴) این قانون منحصرأ به صورت وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت دولتی مجاز خواهد بود. کلیه مؤسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته به دولت و سایر دستگاه‌های دولتی که به صورتی غیر از وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت دولتی ایجاد شده و اداره می‌شوند مکلفند حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ اجرای این قانون با رعایت مقررات مربوط، وضع خود را با یکی از سه وضع حقوقی تطبیق دهند والا با انقضای این فرصت، مؤسسه دولتی محسوب و تابع مقررات این قانون در مورد مؤسسات دولتی خواهند بود.

تبصره- نهادها و مؤسساتی که در جریان تحقق انقلاب اسلامی و یا پس از آن بنابه ضرورت‌های انقلاب اسلامی به وجود آمده‌اند و تمام یا قسمتی از اعتبارات مورد نیاز خود را از محل اعتبارات منظور در قانون بودجه کل کشور مستقیماً از خزانه دریافت می‌نمایند، در صورتی که وضعیت حقوقی آن‌ها به موجب قانون معین نشده باشد، مکلفند ظرف مدت مذکور در این ماده، وضع حقوقی خود را با یکی از مواد ۲، ۳، ۴ و ۵ این قانون تطبیق دهند.

ماده ۱۳۱- در مواردی که باید وجوهی طبق مقررات به‌عنوان حق تمبر و یا از طریق الصاق و ابطال تمبر وصول شود وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند روش‌های مناسب دیگری را برای وصول آن‌گونه درآمدها تعیین نماید. موارد و نحوه عمل و روش‌های جایگزینی به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه خواهد شد.

ماده ۱۳۲- مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ظرف شش ماه پس از پایان سال مالی ترازنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) شرکت را رسیدگی و تصویب نمایند.

تبصره ۱- ترازنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) در صورتی قابل طرح و تصویب در مجمع عمومی خواهد بود که از طرف حسابرسی منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی مورد رسیدگی قرار گرفته و گزارش حسابرسی را همراه داشته باشد.

تبصره ۲- هیأت مدیره و یا هیأت عامل حسب مورد در شرکت‌های دولتی مکلف است پس از پایان سال مالی حداکثر تا پایان خرداد ماه، ترازنامه و حساب سود و زیان و ضمایم مربوط را جهت رسیدگی به حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی تسلیم نماید. حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است پس از وصول ترازنامه و حساب سود و زیان و ضمایم مربوط حداکثر ظرف مدت دو ماه رسیدگی‌های لازم را انجام داده و گزارش حسابرسی را به مقامات و مراجع ذی‌ربط تسلیم نماید.

تبصره ۳- موعده مقرر برای تسلیم ترازنامه و حساب سود و زیان و ضمایم مربوط از طرف هیأت مدیره و یا هیأت عامل به حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا دو ماه و مهلت رسیدگی حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا سه ماه با ارائه دلایل قابل توجیهی که به تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی برسد قابل تمدید است.

ماده ۱۳۳- در صورتی که پس از تشکیل مجامع عمومی ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی به دلایل موجهی قابل تصویب نباشد، مجامع عمومی مکلفند هیأت مدیره یا هیأت عامل شرکت را حسب مورد موظف نمایند در مهلتی که تعیین می‌شود نسبت به رفع ایرادات و اشکالات اقدام نمایند و مجدداً ترتیب تشکیل مجمع عمومی را برای تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان بدهند. در هر حال ترازنامه و حساب سود و زیان هر سال مالی شرکت‌های دولتی باید حداکثر تا پایان آذر ماه سال بعد به تصویب مجامع عمومی آن‌ها رسیده باشد.

تبصره- تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی از طرف مجامع عمومی مربوط مانع از تعقیب قانونی تخلفات احتمالی مسؤولان امر در رابطه با عملکرد شرکت نخواهد بود.

ماده ۱۳۴- انحلال شرکت‌های دولتی منحصرأ با اجازه قانون مجاز می‌باشد، مگر آن که در اساس‌نامه‌های مربوط ترتیبات دیگری مقرر شده باشد.

ماده ۱۳۵- شرکت‌های دولتی مکلفند هر سال معادل ده درصد سود ویژه شرکت را که به‌منظور افزایش بنیه مالی شرکت دولتی به‌عنوان اندوخته قانونی موضوع نمایند تا وقتی که اندوخته مزبور معادل سرمایه ثبت شده شرکت بشود.

تبصره- افزایش سرمایه شرکت از محل اندوخته قانونی مجاز نمی‌باشد.

ماده ۱۳۶- سود و زیان حاصل از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت‌های دولتی درآمد یا هزینه تلقی نمی‌گردد. مابه‌التفاوت حاصل از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های مذکور باید در حساب «ذخیره تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی» منظور شود. در صورتی که در پایان سال مالی، مانده حساب ذخیره مزبور بدهکار باشد این مبلغ به حساب سود و زیان همان سال منظور خواهد شد. تبصره- در صورتی که مانده حساب ذخیره تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی در پایان سال مالی از مبلغ سرمایه ثبت شده شرکت تجاوز نماید، مبلغ مازاد پس از طی مراحل قانونی، قابل انتقال به حساب سرمایه شرکت می‌باشد.

ماده ۱۳۷- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی مکلفند کلیه اطلاعات مالی مورد درخواست وزارت امور اقتصادی و دارایی را که در اجرای این قانون برای انجام وظایف خود لازم بدانند مستقیماً در اختیار وزارت‌خانه مذکور قرار دهند.

ماده ۱۳۸- صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با رعایت قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸ مجلس شورای اسلامی از نظر شمول این قانون در حکم شرکت دولتی محسوب می‌گردد.

ماده ۱۳۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به‌منظور فراهم آوردن موجبات نظارت مالی فراگیر بر هزینه‌های دستگاه‌های دولتی و نیز تجهیز کادر مالیاتی و حسابرسی طبق اساس‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، نسبت به تأسیس آموزشگاه عالی اختصاصی برای این امر اقدام نماید و هزینه آن بر اساس تبصره (۶۵) قانون بودجه سال ۱۳۶۰ تأمین می‌شود.

ماده ۱۴۰- این قانون از تاریخ تصویب به مورد اجراء گذارده می‌شود و از تاریخ مذکور، قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ و اصلاحات بعدی آن و کلیه قوانین و مقررات عمومی در مواردی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

تبصره- آیین‌نامه‌های اجرایی قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ تا زمانی که آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون تصویب و ابلاغ نشده است جز در مواردی که با متن این قانون مغایرت دارد به قوت خود باقی است.

۹-۳-۱-۲- قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱

ماده ۱- هدف دیوان محاسبات کشور با توجه به اصول مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از اعمال کنترل و نظارت مستمر مالی به منظور پاسداری از بیت‌المال از طریق:
الف: کنترل عملیات و فعالیت‌های مالی کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به‌نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند.

ب: بررسی و حسابرسی وجوه مصرف‌شده و درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار در ارتباط با سیاست‌های مالی تعیین شده در بودجه مصوب با توجه به گزارش عملیاتی و محاسباتی ماخوذه از دستگاه‌های مربوطه.

ج: تهیه و تدوین گزارش حاوی نظرات در مورد لایحه تفریح بودجه و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی.^۲

ماده ۲- حسابرسی یا رسیدگی کلیه حساب‌های درآمد و هزینه و سایر دریافت‌ها و پرداخت‌ها و نیز صورت‌های مالی دستگاه‌ها از نظر مطابقت با قوانین و مقررات مالی و سایر قوانین مربوط و ضوابط لازم‌الاجراء.

تبصره- منظور از دستگاه‌ها در این قانون، کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر واحدها که به‌نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند و به‌طور کلی هر واحد اجرایی که بر طبق اصول (۴۴) و (۴۵) قانون اساسی مالکیت عمومی بر آن‌ها مترتب بشود می‌باشد. واحدهایی که شمول مقررات عمومی در مورد آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول این تعریف می‌باشند.

ماده ۳- بررسی وقوع عملیات مالی در دستگاه‌ها به‌منظور اطمینان از حصول و ارسال صحیح و به موقع درآمد و یا انجام هزینه و سایر دریافت‌ها و پرداخت‌ها.

ماده ۴- رسیدگی به موجودی حساب اموال و دارایی‌های دستگاه‌ها.

ماده ۵- بررسی جهت اطمینان از برقراری روش‌ها و دستورالعمل‌های مناسب مالی و کاربرد مؤثر آن‌ها در جهت نیل به اهداف دستگاه‌های مورد رسیدگی.

۱- این قانون بر اساس تبصره ماده (۲) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۲- بند «ج» ماده ۱ قانون دیوان محاسبات کشور به صورت زیر اصلاح می‌گردد: ج- تهیه و تدوین گزارش تفریح بودجه به انضمام نظرات خود و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی.

ماده ۶- اعلام‌نظر در خصوص لزوم وجود مرجع کنترل‌کننده داخلی و یا عدم کفایت مرجع کنترل‌کننده موجود در دستگاه‌های مورد رسیدگی با توجه به گزارشات حسابرسی‌ها و رسیدگی‌های انجام‌شده جهت حقوق بیت‌المال.

ماده ۷- رسیدگی به حساب کسری ابواب‌جمعی و تخلفات مالی و هرگونه اختلاف حساب مأمورین ذی‌ربط دولتی در اجرای قوانین و مقررات به ترتیب مقرر در این قانون.

ماده ۸- تجزیه و تحلیل لایحه تفریغ بودجه ارسالی از طرف قوه مجریه براساس نتایج حاصل از بررسی‌ها، رسیدگی‌ها و یا حسابرسی‌های انجام شده و تهیه و ارائه گزارش حاوی نظرات به مجلس شورای اسلامی.^۱

فصل سوم: سازمان و تشکیلات

ماده ۹- دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی می‌باشد و در امور مالی و اداری استقلال داشته و اعتبارمورد نیاز آن با پیشنهاد دیوان مذکور پس از تأیید کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی جداگانه در لایحه بودجه کل کشور منظور می‌شود تشخیص، انجام تعهد و تسجیل هزینه‌های آن با رعایت قوانین و مقررات از وظایف رئیس دیوان محاسبات و یا کسانی است که از طرف وی مجاز به این امور بشوند.^۲

ماده ۱۰- مقر دیوان محاسبات کشور در تهران است و در مراکز استان‌ها نیز دارای تشکیلات استان خواهد بود.

ماده ۱۱- رئیس دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانون‌گذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب می‌شود. تبصره- برکناری رئیس دیوان محاسبات با پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و با تصویب اکثریت نمایندگان انجام می‌گیرد.

۱- قانون الحاق یک ماده به قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱ مصوب ۱۳۸۱: ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون یک ماده به شرح ذیل به عنوان ماده (۸) به قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ الحاق می‌گردد: ماده ۸- دیوان محاسبات کشور در جهت انجام وظایف قانونی خود در حدود اعتبارات مصوب می‌تواند از خدمات حساب‌برسان بخش خصوصی استفاده نماید. حساب‌برسان مذکور پس از تأیید صلاحیت توسط دیوان محاسبات به عنوان حساب‌برس مورد تأیید آن دیوان محسوب می‌گردند.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف سه ماه توسط دیوان محاسبات کشور تهیه و به تصویب کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی خواهد رسید .

۲- تبصره زیر به ماده ۹ الحاق می‌گردد: تبصره- دیوان محاسبات کشور از لحاظ مقررات مالی تابع آیین‌نامه خاصی خواهد بود که ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این اصلاحیه تهیه و با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌گردد.

ماده ۱۲- دیوان محاسبات کشور دارای ۴ هیأت مستشاری و یک دادسرا در تهران و ۴ هیأت مستشاری و دادیار مقیم در ۴ منطقه کشور می‌باشد. هر هیأت مرکب از سه مستشار است که یکی از آن‌ها رئیس هیأت خواهد بود.

تبصره- هر منطقه شامل چند استان و مقر هیأت مستشاری در مرکز یکی از استان‌های مربوط خواهد بود.^۱

ماده ۱۳- دادسرای دیوان محاسبات کشور از یک دادستان و تعداد کافی دادیار و یک دفتر تشکیل می‌شود.

ماده ۱۴- دادستان دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانون‌گذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب می‌شود. برکناری دادستان دیوان محاسبات به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و با تصویب اکثریت نمایندگان مجلس خواهد بود.

ماده ۱۵- سایر اعضای تشکیلات دیوان محاسبات کشور عبارتند از:

الف: دو معاون؛

ب: تعداد مأمور لازم؛

ج: تعداد کافی حسابرس و ممیز حساب و کارشناس فنی؛

د: مستخدمین اداری.^۲

ماده ۱۶- انتخاب هیأت‌های مستشاری از طریق زیر به عمل می‌آید: رئیس دیوان محاسبات کشور ظرف دو ماه از دریافت حکم اسامی ۴۰ نفر از میان افراد واجد شرایط در ماده (۱۷) را به کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی پیشنهاد خواهد نمود. کمیسیون از بین افراد مذکور، ۲۴ نفر را به‌عنوان اعضاء اصلی هیأت‌های مستشاری و ۸ نفر را به‌عنوان عضو جانشین انتخاب و به رئیس دیوان محاسبات کشور معرفی خواهد کرد.^۳

۱- ماده ۱۲ قانون به شرح ذیل اصلاح و تبصره آن حذف می‌گردد: ماده - دیوان محاسبات کشور دارای یک دادسرا و حداقل سه و حداکثر هفت هیأت مستشاری می‌باشد. هر هیأت مرکب از سه مستشار است که یکی از آن‌ها رئیس هیأت خواهد بود.

۲- بندهای «الف» و «ج» ماده ۱۵ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد: الف- چهار معاون؛ ج - تعداد کافی حسابرس و کارشناس.

۳- ماده ۱۶ قانون به صورت زیر اصلاح و دو تبصره به شرح ذیل به آن اضافه می‌شود: ماده ۱۶- انتخاب هیأت‌های مستشاری از طریق زیر به عمل می‌آید: رئیس دیوان محاسبات کشور پس از دریافت حکم حداقل اسامی پانزده نفر از افراد امین و متدین و کارداران را حتی‌الامکان از میان افراد واجد شرایط دیوان محاسبات کشور به کمیسیون دیوان محاسبات، بودجه و امور مالی مجلس پیشنهاد خواهد نمود. کمیسیون از بین افراد مذکور حداقل ۹ نفر را به‌عنوان اعضاء اصلی هیأت مستشاری و سه نفر را به‌عنوان اعضاء جانشین انتخاب و به رئیس دیوان محاسبات کشور معرفی خواهد کرد.

ماده ۱۷- مستشاران دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانون‌گذاری، از بین کارکنان امین و متدین و متخصص در امور دیوان محاسبات و یا افراد دیگر واجد شرایط مذکور در این ماده انتخاب می‌شوند.^۱

ماده ۱۸- رئیس و دادستان و اعضاء هیأت‌های مستشاری تا انتخاب و معرفی اعضاء جدید در هر دوره قانون‌گذاری به‌کار خود ادامه خواهند داد و انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع است.

ماده ۱۹- جلسات هیأت‌های مستشاری با حضور سه نفر رسمیت خواهد داشت و آراء صادره با اکثریت معتبر است. در مواردی که عده آن‌ها کم‌تر از سه نفر باشد به درخواست هیأت، از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور کمبود از بین مستشاران سایر هیأت‌ها انتخاب و در رسیدگی و اتخاذ تصمیم شرکت خواهند نمود.

ماده ۲۰- اعضاء جانشین موضوع ماده (۱۶) با انتخاب و از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور در موارد ذیل به عضویت هیأت‌های مستشاری درخواست خواهند آمد.

۱- در مورد فوت یا استعفا یا بازنشستگی یکی از اعضاء هیأت‌ها؛

۲- در مواردی که هر یک از مستشاران به‌علتی برای مدتی بیش از ۴ ماه متوالی از انجام وظیفه بازماند.

تبصره- اعضاء جانشین قبل از این‌که به‌موجب این ماده به کار دعوت شوند وظایفی را که از طرف دستگاه‌های مربوط به آن‌ها ارجاع می‌شود انجام خواهند داد.

ماده ۲۱- دادستان دیوان محاسبات کشور در حدود قوانین و مقررات مالی در حفظ حقوق بیت‌المال اقدام می‌نماید و در انجام وظایف خود می‌تواند به هر یک از دستگاه‌ها شخصاً مراجعه و یا این مأموریت را به یکی از دادیاران محول نماید.^۲

تبصره ۱- افزایش تعداد هیأت‌های مستشاری، تعیین رؤسای هیأت‌ها و صدور حکم مستشاران از وظایف رئیس دیوان محاسبات کشور می‌باشد.

تبصره ۲- در صورت نیاز به افزایش هیأت‌های مستشاری رئیس دیوان محاسبات کشور به ازای هر هیأت پنج نفر را که واجد شرایط مذکور در این ماده باشند به کمیسیون دیوان محاسبات، بوجه و امور مالی مجلس معرفی خواهد نمود. کمیسیون از میان افراد پیشنهادی سه نفر را به‌عنوان عضو اصلی هیأت مستشاری و یک نفر را به‌عنوان عضو جانشین انتخاب و به رئیس دیوان محاسبات کشور معرفی خواهد کرد.

۱- ماده ۱۷ قانون در تاریخ ۱۳۷۰ ملغی و حذف شده است.

۲- تبصره‌های ذیل به‌عنوان تبصره‌های ۱ و ۲ و ۳ به ماده ۲۱ اضافه می‌گردد:

تبصره ۱- هر گاه در مواعد مقرر حساب ماهانه یا سالانه و صورت‌های مالی و هر نوع سند و یا مدرک مورد نیاز در اختیار دیوان محاسبات کشور قرار نگیرد، دادستان دیوان محاسبات کشور موظف است به محض اعلام، علیه مسؤول یا مسؤولین امر دادخواست تنظیم و جهت طرح در هیأت‌های مستشاری به رئیس دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

ماده ۲۲- دیوان محاسبات کشور از لحاظ مقررات استخدامی تابع آیین‌نامه خاصی خواهد بود که از طرف دیوان مزبور تهیه و با رعایت اصل (۷۴) قانون اساسی به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد و تا تصویب آیین‌نامه فوق‌الذکر، تابع قانون استخدام کشوری خواهد بود.

فصل چهارم: نحوه کار هیأت‌های مستشاری

ماده ۲۳- موارد ارجاعی که در هیأت‌های مستشاری مورد رسیدگی و اعلام نظر قرار می‌گیرد علاوه بر موارد مذکور در این قانون عبارتند از:

الف: عدم ارائه صورت‌های مالی، حساب درآمد و هزینه، دفاتر قانونی و صورت حساب کسری و یا اسناد و مدارک در موعد مقرر به دیوان محاسبات کشور.

ب: تعهد زائد بر اعتبار و یا عدم رعایت قوانین و مقررات مالی.

ج: عدم واریز به موقع درآمد و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در بودجه عمومی به حساب مربوط هم‌چنین عدم واریز وجوهی که به‌عنوان رده یا وجه‌الضمان و یا وثیقه و یا نظایر آن‌ها دریافت می‌گردد.

د: عدم پرداخت به موقع تعهدات دولت که موجب ضرر و زیان به بیت‌المال می‌گردد.

ه: سوءاستفاده و غفلت و تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی و یا هر خرج نادرست که باعث اتلاف یا تضييع بیت‌المال بشود.

و: پرونده‌های کسری ابواب‌جمعی مسؤولین مربوط.

ز: ایجاد موانع و محظورات غیرقابل توجیه از ناحیه مسؤولین ذی‌ربط دستگاه‌ها در قبال ممیزین و یا حسابرس‌ها و سایر کارشناسان دیوان محاسبات کشور در جهت انجام وظایف آنان.

ح: پرداخت و دریافت‌هایی که خلاف قوانین موجود به دستور کتبی مقامات مسؤول صورت گیرد.

ط: تأیید و یا صدور رأی نسبت به گزارشات حسابرسان داخلی و خارجی شرکت‌ها و مؤسسات و سازمان‌های مربوطه.

تبصره ۲- دادستان دیوان محاسبات کشور موظف است به مورد کسری ابواب‌جمعی مسؤولین و موارد مذکور در ماده ۲۳ این قانون و هم‌چنین سایر مواردی که رسیدگی به آن‌ها در صلاحیت دیوان محاسبات کشور می‌باشد، رسیدگی و پس از تکمیل پرونده با صدور دادخواست مراتب را جهت طرح در هیأت‌های مستشاری به رئیس دیوان محاسبات کشور اعلام دارد.

تبصره ۳- رئیس دیوان محاسبات کشور مکلف است حداکثر ظرف ده روز دادخواست دادستان را به هیأت‌های مذکور ارجاع دهد.

تبصره- این هیأت‌ها در صورت احراز وقوع جرم و یا تخلف از ناحیهٔ مسؤول یا مسؤولین ضمن اعلام رأی پرونده را جهت صدور حکم مقتضی به مراجع صالحه ارسال خواهند داشت.^۱

مادهٔ ۲۴- هرگاه ثابت شود که از ناحیهٔ مسئولان بدون سوءنیت ضرری به بیت‌المال وارد شده است از طرف هیأت‌های مستشاری رأی به جبران آن طبق مادهٔ (۲۸) این قانون صادر خواهد شد و در مورد تخلفاتی که ناشی از دستور رئیس‌جمهوری و نخست‌وزیر و وزراء بوده و اثر مالی داشته باشد علاوه بر جبران ضرر، گزارش لازم حسب مورد جهت استحضار و اخذ تصمیم به مجلس داده خواهد شد.

مادهٔ ۲۵- هرگاه دیوان محاسبات کشور ضمن انجام وظایف به یکی از جرایم عمومی برخورد نماید مکلف است موضوع را از طریق دادستان دیوان محاسبات کشور برای تعقیب به مراجع قضایی اعلام نماید. این امر مانع از ادامهٔ رسیدگی مزبور در دیوان محاسبات کشور نخواهد بود.

مادهٔ ۲۶- آراء دیوان محاسبات کشور را دادستان و یا نمایندهٔ او برای اجراء به دستگاه‌های مربوط ابلاغ و نسخه‌ای از آن را به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال و در اجراء آن‌ها مراقبت می‌نماید. در صورتی که آراء مزبور بلااجراء بماند، دادستان دیوان محاسبات کشور موظف است مراتب را به مجلس شورای اسلامی اعلام نماید.

۱- صدر مادهٔ ۲۳ و بند «ه» آن به صورت زیر اصلاح و بند «ی» به صورت زیر به آن اضافه و تبصرهٔ آن به شرح ذیل به سه تبصره تغییر می‌یابد: مادهٔ ۲۳- هیأت‌های مستشاری علاوه بر موارد مذکور در این قانون به موارد زیر نیز رسیدگی و انشاء رأی می‌نمایند:

ه- سوء استفاده، غفلت و تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی و یا هر خرج یا تصمیم نادرست که باعث اتلاف یا تضییع بیت‌المال شود.

ی- رسیدگی و صدور رأی نسبت به گزارش‌های حسابرسی و گواهی حساب‌های صادره توسط دیوان محاسبات کشور.

تبصرهٔ ۱- هیأت‌ها در صورت احراز وقوع تخلف ضمن صدور رأی نسبت به ضرر و زیان وارده متخلفین را حسب مورد به مجازات‌های اداری ذیل محکوم می‌نمایند:

الف- توبیخ کتبی با درج در پروندهٔ استخدامی؛

ب- کسر حقوق و مزایا حداکثر یک سوم از یک ماه تا یک سال؛

ج- انفصال موقت از یک ماه تا یک سال؛

د- اخراج از محل خدمت؛

ه- انفصال دائم از خدمات دولتی.

تبصرهٔ ۲- هیأت‌ها در صورت احراز وقوع جرم ضمن اعلام رأی نسبت به ضرر و زیان وارده، پرونده را از طریق دادرسی دیوان محاسبات کشور برای تعقیب به مراجع قضایی ارسال خواهد داشت.

تبصرهٔ ۳- آرای هیأت‌های مستشاری در موارد بندهای «الف» و «ب» و «ج» تبصرهٔ ۱ این ماده قطعی و لازم‌الاجراء است و در مورد بندهای «د» و «ه» در مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ در هیأتی مرکب از سه نفر از مستشاران که در پروندهٔ مطروحه سابقه رأی نداشته باشند با تعیین رئیس دیوان محاسبات کشور قابل تجدیدنظر می‌باشد.

ماده ۲۷- هیأت‌های مستشاری، اسناد و مدارکی را که مورد تقاضای دادستان دیوان محاسبات کشور باشد در اختیار مشارالیه می‌گذارد.

ماده ۲۸- آراء هیأت‌های مستشاری ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به محکوم علیه از طرف وی و دادستان قابل تجدیدنظر است. مرجع تجدیدنظر منحصرأً به موارد اعتراض رسیدگی و مبادرت به صدور حکم می‌نماید. حکم صادره قطعی است. در صورتی که رأی صادره هیأت‌های مستشاری مستند به قبول محکوم علیه و دادستان باشد و یا حضوری بوده و ابلاغ نیز واقعی باشد، با انقضای موعده مذکور، این رأی قطعی و لازم الاجرا خواهد بود.

تبصره ۱- مرجع رسیدگی به تقاضای تجدیدنظر، محکمه صالحه است که تشکیل می‌شود از یک نفر حاکم شرع به انتخاب شورای قضایی و دو نفر از مستشاران دیوان محاسبات به‌عنوان کارشناس و به انتخاب رئیس دیوان که در پرونده مطروحه سابقه رأی نداشته باشند. محل تشکیل محکمه مذکور در تهران خواهد بود.

تبصره ۲- در مواردی که ابلاغ واقعی آراء هیأت‌ها میسر نباشد و نیز در مورد آرای غیابی با انقضای موعده مقرر در ماده (۲۸)، دادستان دیوان محاسبات مکلف است پرونده را به انضمام رأی صادره و با اظهارنظر به مرجع تجدیدنظر مذکور در تبصره یک این ماده ارسال نماید. اعلام قطعیت با مرجع تجدیدنظر مذکور در تبصره یک این ماده خواهد بود.

ماده ۲۹- تقاضای اعاده دادرسی در موارد زیر قبول می‌شود:

الف: در صورتی که در نوشتن ارقام یا در عملیات حسابداری اشتباهی شده باشد.

ب: در صورتی که ضمن رسیدگی به سایر حساب‌ها ثابت شود که اقلامی به حساب نیامده و یا مکرر به حساب آمده است.

ج: هرگاه پس از صدور رأی و حکم اسنادی به‌دست آید که محرز شود اسناد مزبور در موقع رسیدگی موجود بوده، لیکن به‌عللی در دسترس نبوده و یا مورد توجه هیأت قرار نگرفته باشد.

د: هرگاه رأی و حکم به استناد اسنادی صادر شده که مجعول بودن اسناد مزبور در مراجع دادگستری به حکم قطعی ثابت شده باشد.

تبصره ۱- تقاضای اعاده دادرسی در محکمه‌ای رسیدگی و مورد صدور حکم واقع می‌شود که حکم قبلی را صادر نموده است و منحصر به قسمتهایی از حساب است که مورد تقاضای اعاده دادرسی واقع شده است. تقاضای اعاده دادرسی موجب توقف اجرای حکم نیست، مگر پس از اخذ تأمین مقتضی.

تبصره ۲- محکمه مکلف است ظرف یک ماه نظر خود را مبنی بر قبول و یا رد تقاضای اعاده دادرسی اعلام نماید.

ماده ۳۰- تاریخ تشکیل و دستور جلسه رسیدگی هیأت‌های دیوان محاسبات کشور و دادگاه مربوطه به دادستان و یا نماینده او و مسؤول یا مسؤولین امر ابلاغ شود. حضور دادستان یا نماینده او در جلسات رسیدگی الزامی است، لیکن عدم حضور مسؤول یا مسؤولین امر مانع رسیدگی و صدور رأی و حکم نخواهد بود و هیأت و دادگاه پس از استماع نظر دادستان یا نماینده او مبادرت به صدور رأی و حکم خواهد نمود.^۱

ماده ۳۱- هرگاه یکی از هیأت‌های مستشاری ضمن رسیدگی متوجه شود موردی که قبلاً رسیدگی و نسبت به آن رأی صادر گردیده است از موارد اعاده دادرسی است باید حسب مورد مراتب را کتباً به محکوم‌علیه یا دادستان اعلام کند.

ماده ۳۲- تصحیح و رفع ابهام آراء هیأت‌های مستشاری و احکام دادگاه تجدیدنظر با هیأت‌ها و دادگاه صادرکننده رأی و حکم می‌باشد.

ماده ۳۳- مطالبات دولت ناشی از آراء و احکام قطعی صادره بر طبق مقررات اجرائی احکام مراجع قضایی خواهد بود.

ماده ۳۴- رسیدگی و صدور رأی از دیوان محاسبات کشور و همچنین احکام مرجع تجدیدنظر مبنی بر جبران خسارت در مورد اشخاص، مانع رسیدگی و محکومیت آنان به مجازات‌های اداری یا تعقیب کیفری در مراجع صالحه نخواهد بود.

ماده ۳۵- در مورد کسر ابواب جمعی مسؤولین مالی، دادسرای دیوان محاسبات کشور می‌توانند از مراجع تجدیدنظر درخواست تأمین خواسته را نمایند. مرجع مربوط در صورتی که دلایل درخواست

۱- ماده ۳۰ به شکل زیر اصلاح و تبصره‌های ذیل به‌عنوان تبصره‌های ۱ و ۲ به آن اضافه می‌گردد: ماده ۳۰- رسیدگی به پرونده‌ها در هیأت‌های مستشاری و محکمه تجدیدنظر تابع تشریفات آیین دادرسی نبوده و هیأت‌های مستشاری و یا حاکم شرع از طریق دیوان محاسبات کشور دستور تعیین وقت رسیدگی خواهند داد. دفتر بلافاصله به‌هر نحوی که ابلاغ وقت ممکن باشد، وقت رسیدگی را به اطلاع اشخاصی که حضور آنان در جلسه رسیدگی لازم است، می‌رساند. هیأت و یا محکمه پس از استماع نظر دادستان و یا نماینده او مبادرت به صدور رأی و یا حکم می‌نماید. ابلاغ آرای هیأت‌های مستشاری و محکمه تجدیدنظر نیز بلافاصله به ترتیب فوق انجام می‌گیرد. عدم حضور اشخاص ذی‌ربط پس از ابلاغ وقت مانع رسیدگی نخواهد بود.

تبصره ۱- در صورتی که ابلاغ وقت به‌وسیله دفتر دیوان محاسبات کشور میسر نباشد، ضابطین دادگستری سراسر کشور مکلف به ابلاغ اوراق دفتر مذکور می‌باشند.

تبصره ۲- ابلاغ آرای هیأت‌های مستشاری و محکمه تجدیدنظر نیز بلافاصله به ترتیب فوق انجام می‌گیرد.

تأمین خواسته را کافی بداند قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار مذکور طبق مقررات اجرایی مربوط به احکام تأمین خواسته قابل اجرا می‌باشد.^۱

ماده ۳۶- هیأت عمومی دیوان محاسبات کشور با حضور حداقل ۱۶ نفر اعضای اصلی هیأت‌های مستشاری با دعوت و به ریاست رئیس دیوان محاسبات کشور برای رسیدگی به موارد زیر تشکیل می‌شود:

الف: ایجاد هماهنگی در انجام وظایف هیأت‌های مستشاری؛

ب: اظهار نظر در خصوص گزارش تفریح بودجه و گزارش نهایی؛

ج: اظهار نظر در آیین‌نامه‌ها و روش‌های اجرایی مربوط به نحوه کار دیوان محاسبات کشور؛

د: سایر مواردی که رئیس دیوان محاسبات کشور تشکیل هیأت عمومی را لازم بداند.

تبصره: تصمیمات هیأت مذکور با رأی ۱۲ نفر از مستشاران حاضر در جلسه معتبر است. تاریخ جلسات هیأت عمومی و دستور جلسه به دادستان دیوان محاسبات کشور اعلام می‌شود. دادستان دیوان محاسبات کشور می‌تواند در مذاکرات هیأت عمومی بدون داشتن حق رأی شرکت نماید.^۲

فصل پنجم: مقررات متفرقه

ماده ۳۷- تخلفات اداری اعضای هیأت‌های مستشاری طبق دستور رئیس به وسیله دادستان دیوان محاسبات در هیأتی مرکب از سه نفر از رؤسای هیأت‌های مستشاری مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. مرجع تجدیدنظر در این مورد، هیأت عمومی دیوان محاسبات کشور است.^۱

۱- ماده ۳۵ قانون به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

ماده ۳۵- دادسرای دیوان محاسبات کشور می‌تواند درخواست تأمین خواسته و یا محکوم‌به را از محکمه تجدیدنظر بنماید. محکمه مذکور در صورتی که دلایل درخواست تأمین را کافی بداند، قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار مذکور طبق مقررات اجرایی مربوط به احکام تأمین خواسته قابل اجرا می‌باشد.

۲- ماده ۳۶ قانون و تبصره آن به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

ماده ۳۶- هیأت عمومی با حضور حداقل سه چهارم از مستشاران اصلی دیوان محاسبات کشور با دعوت و به ریاست رئیس دیوان محاسبات کشور برای

رسیدگی به موارد زیر تشکیل می‌شود. تصمیمات هیأت با رأی اکثریت مطلق حاضرین در جلسه معتبر است.

الف- ایجاد هماهنگی و وحدت رویه در انجام وظایف هیأت‌های مستشاری؛

ب- صدور رأی در خصوص تفریح بودجه و گزارش نهایی آن؛

ج- سایر مواردی که رئیس دیوان محاسبات کشور تشکیل هیأت عمومی را لازم بداند.

تبصره- تاریخ جلسات هیأت عمومی و دستور جلسه به دادستان دیوان محاسبات کشور اعلام می‌شود و دادستان مکلف به حضور در این جلسه بوده و دارای حق رأی می‌باشد.

ماده ۳۸- تخلفات اداری رئیس یا دادستان دیوان محاسبات کشور بنابه دستور رئیس مجلس و نظارت کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی در هیأت عمومی که بدون حضور رئیس یا دادستان تشکیل می‌گردد بر اساس قوانین مربوط مورد رسیدگی و صدور رأی قرار می‌گیرد. مرجع تجدیدنظر در این مورد دیوان عالی کشور خواهد بود.^۲

ماده ۳۹- دستگاه‌ها مکلفند حساب‌های درآمد و هزینه، صورت‌های مالی اسناد و مدارک مربوط را به‌نحوی که دیوان محاسبات کشور تعیین می‌نمایند به دیوان مزبور تحویل نمایند. حسابرسی و رسیدگی آن‌ها به تشخیص دیوان محاسبات کشور در ادارات دیوان یا محل خود آن دستگاه‌ها انجام می‌گیرد.^۳

ماده ۴۰- تعیین نحوه حفظ و نگهداری و بایگانی صورت‌حساب‌های مالی و اسناد و مدارک مربوط در دستگاه‌ها به‌عهده دیوان محاسبات کشور است.

ماده ۴۱- دیوان محاسبات کشور علاوه بر موارد پیش‌بینی‌شده در این قانون، موضوعات مرتبط با وظایف دیوان محاسبات را که از طرف مجلس شورای اسلامی حسب مورد به آن ارجاع می‌شود رسیدگی و اظهار نظر می‌نماید.

ماده ۴۲- دیوان محاسبات کشور برای انجام وظایف خود می‌تواند در تمامی امور مالی کشور تحقیق و تفحص نماید و در تمامی موارد مستقیماً مکاتبه برقرار نماید و تمام مقامات جمهوری اسلامی ایران و قوای سه‌گانه و سازمان‌ها و ادارات تابعه و کلیه اشخاص و سازمان‌هایی که به‌نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند مکلف به پاسخ‌گویی مستقیم می‌باشند حتی در مواردی که از قانون محاسبات عمومی مستثنی شده باشند.

ماده ۴۳- دیوان محاسبات به حساب‌های تا آخر سال ۱۳۵۹ به تفکیک قبل و بعد از انقلاب رسیدگی می‌نماید. نحوه رسیدگی به‌وسیله کمیسیونی مرکب از نمایندگان دیوان محاسبات کشور و وزارت امور

۱- ماده ۲۷ قانون به‌صورت زیر اصلاح می‌شود: ماده ۳۷- تخلفات اعضای هیأت‌های مستشاری با اعلام رئیس دیوان محاسبات کشور در کمیسیون دیوان محاسبات، بودجه و امور مالی مجلس شورای اسلامی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. دستورالعمل اجرایی این ماده توسط کمیسیون دیوان محاسبات مجلس تصویب خواهد شد.

۲- ماده ۳۸ قانون دیوان محاسبات و ماده واحده اصلاحیه قانون مزبور و تبصره‌ها و بندهای آن مصوب سوم خرداد ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی لغو می‌گردد.

۳- تبصره زیر به ماده ۳۹ اضافه می‌شود: تبصره- مدت و نحوه نگهداری، حفظ اسناد، دفاتر صورت حساب‌های مالی و مدارک مزبور که توسط دستگاه‌ها به دیوان محاسبات کشور ارسال می‌شود و یا مدارکی که توسط دیوان محاسبات کشور تهیه می‌گردد، به‌صورت عین و همچنین طرز تبدیل آن‌ها به عکس یا فیلم یا میکروفیلم و یا میکروفیش یا نظایر آن و همچنین طریقه محو اسناد و مدارک مزبور به‌موجب دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد رئیس دیوان محاسبات کشور به تصویب کمیسیون دیوان محاسبات، بودجه و امور مالی مجلس شورای اسلامی خواهد رسید. اسناد تبدیلی به‌نحو فوق در حکم اسناد اصلی است.

اقتصادی و دارایی و با تصویب مجلس تعیین می‌گردد و متعاقباً لایحه تفریح بودجه این حساب‌ها از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد.^۱

ماده ۴۴- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون و همچنین سازمان تفصیلی دیوان محاسبات کشور توسط دیوان مذکور تهیه و پس از تصویب مجلس شورای اسلامی قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۴۵- قانون دیوان محاسبات مصوب سال ۱۳۵۲ و مواد اصلاحی آن به‌طور کلی و کلیه قوانین و مقررات خاص در مواردی که با این قانون مغایر است از تاریخ اجرای این قانون ملغی است.

تبصره- تا زمانی که آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون به تصویب نرسیده، مقررات آیین‌نامه‌های مورد عمل تا حدی که با مفاد این قانون مغایر نباشد قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۴۶- اداره کلیه امور مالی و استخدامی و اداری دیوان محاسبات با رئیس دیوان است.^۲

۱۰-۳-۱-۲- لایحه قانونی نحوه استفاده از اتومبیل‌های دولتی و فروش

اتومبیل‌های زائد مصوب ۱۳۵۸^۳

ماده ۱- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی مکلفند اتومبیل‌های زائد خود را طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی ابلاغ خواهد شد به فروش برسانند. فروش اتومبیل‌های مزبور مشمول قانون منع مداخله کارمندان دولت در معاملات دولتی مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲ نبوده و نیز از پرداخت هرگونه مالیات و عوارض معاف خواهد بود. وجوه حاصله از فروش آن‌ها پس از وضع هزینه‌های مربوط حسب مورد به درآمد عمومی خزانه یا به حساب شرکت و مؤسسه دولتی مربوط منتقل خواهد شد.^۴

ماده ۲- تشخیص اتومبیل‌های زائد و اتومبیل‌هایی که در سرویس اداری برای انجام وظایف و خدمات مشخص باید استفاده شود و همچنین تعیین نوع آن‌ها برای استفاده در سرویس اداری به‌وسیله کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت امور اقتصادی و دارایی -سازمان برنامه و بودجه- نماینده وزارت‌خانه یا مؤسسه یا شرکت دولتی مربوط و در شهرستان‌ها در کمیسیونی مرکب از استاندار یا نماینده او -مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان- رییس دفتر برنامه بودجه استان و

۱- ماده ۴۳ قانون دیوان محاسبات و ماده واحده اصلاحیه قانون مزبور و تبصره‌ها و بندهای آن مصوب سوم خرداد ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی لغو می‌گردد.

۲- این ماده به عنوان ماده ۴۷ به قانون دیوان محاسبات ملحق می‌گردد: ماده ۴۷- ادامه عضویت دیوان محاسبات کشور جمهوری اسلامی ایران در سازمان بین‌المللی مؤسسات عالی حسابرسی (ایننوسای) و سازمان آسیائی مؤسسات عالی حسابرسی (آسوسای) بلا مانع می‌باشد.

۳- این قانون بر اساس تبصره ماده (۸) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

۴- این ماده منسوخ شده است.

نماینده واحد ذی‌ربط به عمل می‌آید. انواع اتومبیل‌هایی که در سرویس اداری باید استفاده شود از طرف شهربانی بنابه درخواست وزارت امور اقتصادی و دارایی و در شهرستان‌ها به درخواست مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان با پلاک مشخص شماره‌گذاری جدید خواهد شد.

ماده ۳- نحوه استفاده از اتومبیل‌های دولتی طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تنظیم و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۴- هیچ یک از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی حق اجاره اتومبیل‌های سواری را به هیچ عنوان نخواهند داشت.^۱

ماده ۵- استفاده غیر مجاز از اتومبیل دولتی مشمول مقررات تصرف غیر قانونی در اموال دولت بوده و در این مورد استفاده‌کننده و راننده مسؤول خواهند بود.

ماده ۶- رانندگانی که در اجرای این مقررات زائد تشخیص شوند به سازمان امور اداری و استخدامی کشور معرفی خواهند شد تا در صورت نیاز سایر وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و به شرط داشتن شرایط لازم برای مشاغل دیگری به خدمت خود ادامه دهند یا در صورتی که بیش از ۲۰ سال سابقه خدمت داشته باشند بر اساس مقررات مربوط بازنشسته شوند و بقیه طبق مقررات مربوط سوابق خدمت آن‌ها بازخرید شود مدت اجرای مقررات این ماده حداکثر ۶ ماه خواهد بود و در این مدت، رانندگان مذکور حقوق و مزایای خود را از وزارت‌خانه یا مؤسسه یا شرکت دولتی مربوط دریافت خواهند داشت.

ماده ۷- اتومبیل‌های ارتش جمهوری اسلامی و شهربانی و ژاندارمری کل کشور تابع مقررات مربوط به خود خواهند بود.

ماده ۸ - مؤسسات و شرکت‌های دولتی که شمول مقررات عمومی مربوط به دولت موکول به ذکر نام آن‌ها می‌باشد مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

۱۱-۳-۲- لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای

برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸^۲

ماده ۱- هرگاه برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی وزارت‌خانه‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت، هم‌چنین شهرداری‌ها و بانک‌ها و دانشگاه‌های دولتی و سازمان‌هایی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام باشد و از این پس «دستگاه اجرایی» نامیده می‌شوند به اراضی، ابنیه، مستحدثات، تأسیسات و سایر حقوق مربوط به اراضی مذکور متعلق

۱- این ماده با توجه به قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور منسوخ شده است.

۲- این قانون بر اساس ماده (۱) ماده (۱۰) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

به اشخاص حقیقی یا حقوقی نیاز داشته باشند و اعتبار آن قبلاً وسیله «دستگاه اجرایی» یا از طرف سازمان برنامه و بودجه تأمین شده باشد «دستگاه اجرایی» می‌تواند مورد نیاز را مستقیماً یا به وسیله هر سازمان خاصی که مقتضی بداند بر طبق مقررات مندرج در این قانون خریداری و تملک نماید.^۱

ماده ۲- برنامه‌های مذکور در ماده یک شامل برنامه‌هایی است که اجرای به‌موقع آن برای امور عمومی و امنیتی «دستگاه اجرایی» لازم و ضروری باشد. ضرورت اجرای طرح باید به تأیید و تصویب بالاترین مقام اجرایی «دستگاه اجرایی» برسد.

تبصره ۱- دستگاه اجرایی موظف است برای اجرای طرح حتی‌المقدور از اراضی ملی شده یا دولتی استفاده نماید. عدم وجود این قبیل اراضی حسب مورد باید به تأیید وزارت کشاورزی و عمران روستایی یا سازمان عمران اراضی شهری در تهران و ادارات کل و شعب مربوط در استان‌ها رسیده باشد.

تبصره ۲- اداره ثبت اسناد و املاک محل مکلف است محل وقوع وضع ثبتی ملک را با توجه به نقشه ارائه شده حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ استعلام پاسخ دهد.

ماده ۳- بهای عادلانه اراضی، ابنیه، مستحذات، تأسیسات و سایر حقوق و خسارات وارده از طریق توافق بین «دستگاه اجرایی» و مالک یا مالکین و صاحبان حقوق تعیین می‌گردد.

تبصره ۱- در صورت توافق در مورد بهای عادلانه، هرگاه مبلغ مورد معامله یا خسارت هر یک از مالکین بیش از یک میلیون ریال نباشد «دستگاه اجرایی» می‌تواند رأساً نسبت به خرید ملک و پرداخت خسارات اقدام نماید و هرگاه مبلغ مورد معامله یا خسارت هر یک از مالکین بیش از یک میلیون ریال باشد بهای خرید ملک یا میزان خسارت و انجام معامله باید به تصویب هیأت مقرر در ماده (۷۱) قانون محاسبات عمومی و در مورد شهرداری‌ها به تصویب شورای شهر برسد.

تبصره ۲- در صورت حصول توافق «دستگاه اجرایی» موظف است حداکثر ظرف سه ماه نسبت به خرید ملک و پرداخت حقوق یا خسارات اقدام و یا آن‌که انصراف خود را از خرید و تملک کتباً به

۱- قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱) لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸: در مواردی که اسناد یا اقدامات دستگاه‌های اجرائی مبنی بر مالکیت قانونی (اعم از این‌که به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار شده یا نشده باشد) به موجب احکام لازم‌الاجراء قضائی ابطال گردیده یا می‌گردد، دستگاه مربوطه موظف است املاک یاد شده را به مالک آن مسترد نماید، لکن چنان‌چه در اثر ایجاد مستحذات یا قرار گرفتن اراضی مذکور در طرح‌های مصوب، استرداد آن به تشخیص مرجع صادرکننده حکم متعذر باشد دستگاه اجرائی ذی‌ربط می‌تواند با تأمین اعتبار لازم نسبت به تملک این قبیل املاک مطابق این قانون اقدام نماید. در صورتی که حکم دادگاه مبنی بر خلع ید یا قلع و قمع صادر شده باشد دادگاه مزبور یا درخواست دستگاه اجرائی دستور توقف اجرای حکم مزبور را صادر و دستگاه اجرایی ذی‌ربط موظف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ صدور دستور موقت نسبت به پرداخت یا تودیع قیمت روز املاک یاد شده اقدام نماید (مصوب ۱۳۸۸).

مالک یا مالکین اعلام نماید. به هر حال عدم اقدام به خرید یا اعلام انصراف در مدت مذکور به منزله انصراف است.

ماده ۴- هرگاه نسبت به تعیین بهای عادلانه اراضی و ابنیه و تأسیسات و حقوق و خسارات وارده بین «دستگاه اجرایی» و مالک توافق حاصل نشود: بهای عادلانه توسط هیأتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می‌گردد. کارشناسان یک نفر از طرف «دستگاه اجرایی» یک نفر از طرف مالک یا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفین و در صورت عدم توافق یا استتکاف به معرفی دادگاه صالحه محل وقوع ملک انتخاب می‌شوند. رأی اکثریت هیأت مزبور قطعی و لازم‌الاجرا است. تبصره ۱- در صورتی که در محل، کارشناس رسمی دادگستری وجود نداشته باشد طبق ماده (۲۹) قانون کارشناسان رسمی مصوب ۱۳۱۷ عمل می‌شود.

تبصره ۲- هرگاه مالک یا مالکین کارشناس خود را حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ اعلام «دستگاه اجرایی» که به یکی از صور ابلاغ کتبی، انتشار در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار یا آگهی در محل به اطلاع عموم می‌رسد تعیین ننماید و یا به علت مجهول بودن مالک، عدم تکمیل تشریفات ثبتی، عدم صدور سند مالکیت، اختلاف در مالکیت، فوت مالک و موانعی از این قبیل، امکان انتخاب کارشناس میسر نباشد دادگاه صالحه محل وقوع ملک و موانعی از این قبیل، امکان انتخاب کارشناس میسر نباشد دادگاه صالحه محل وقوع ملک حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ مراجعه «دستگاه اجرایی» به دادگاه نسبت به تعیین کارشناس اقدام می‌نماید.^۱

ماده ۵- ملاک تعیین قیمت عبارت است از بهای عادلانه روز تقویم اراضی و ابنیه و تأسیسات و حقوق و خسارات مشابه واقع در حوزه عملیات طرح بدون در نظر گرفتن تأثیر طرح در قیمت آن‌ها. تبصره ۱- در مواردی که ملک محل سکونت یا ممر اعاشه مالک باشد علاوه بر بهای عادلانه، صدی پانزده به قیمت ملک افزوده خواهد شد. تشخیص این که مالک در محل ساکن است یا ملک ممر اعاشه وی می‌باشد با «دستگاه اجرایی» است و در صورت بروز اختلاف، تشخیص نهایی با دادگاه صالحه محل وقوع ملک می‌باشد که به تقاضای هر یک از طرفین اظهار نظر خواهد کرد.

تبصره ۲- در صورتی که طبق نظر اداره کشاورزی و عمران روستایی محل، زارعین حقوقی در ملک مورد بحث داشته باشند حقوق زارعین ذی‌نفع به تشخیص اداره مذکور از محل ارزش کل ملک به آنان پرداخت و بقیه در هنگام انجام معامله به مالک پرداخت خواهد شد. چنانچه در ملک مورد معامله، ساختمان‌های روستایی فاقد سند مالکیت و نیز هرگونه اعیانی و یا حقوق نظیر حق ریشه، بهای شخم، بذر، کود و سایر زحماتی که زارع برای آماده کردن زمین متحمل شده است وجود داشته

۱- این ماده با توجه به قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری‌ها مصوب ۱۳۷۰ نسخ شده است.

باشد، بهای اعیان و حقوق متعلق به آنان برابر قراردادهای موجود بین زارع و یا طبق مقررات یا عرف محل از طریق توافق یا از سوی کارشناسان تعیین و از محل ارزش کل ملک به ایشان و بقیه به مالک پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- چنانچه ملک مورد معامله، محل کسب و پیشه اشخاص باشد در صورتی به آن حق کسب و پیشه تعلق خواهد گرفت که حداقل یک سال قبل از اعلام تصمیم «دستگاه اجرایی» محل کسب و پیشه بوده باشد.

تبصره ۴- نسبت به املاک موقوفه‌ای که طبق تشخیص سازمان اوقاف تبدیل به احسن آنها قانوناً مجاز است به طریق مذکور در این قانون اقدام و آنها را که شرعاً مجاز نیست به طریق اجاره طویل‌المدت عمل خواهد شد. در مورد املاک اخیر، در صورت وجود اعیانی متعلق به اشخاص و یا حقوق مندرج در تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۵) این قانون، حقوق فوق از سوی هیأت کارشناسی مندرج در این قانون تعیین و از محل اعتبار طرح پرداخت و مال‌الاجاره ملک موقوفه با در نظر گرفتن پرداخت مزبور از سوی هیأت کارشناسی تعیین خواهد شد.

تبصره ۵- در کلیه موارد مندرج در این قانون، هیأت کارشناسی مکلف است بر اساس مقررات و ضوابط مندرج در قانون کارشناسی مصوب سال ۱۳۱۷ و سایر مقررات مربوط حداکثر ظرف یک ماه نظرات خود را دقیقاً اعلام نماید. دستمزد کارشناسان طبق آیین‌نامه دستمزد کارشناسان رسمی و اصلاحات بعدی آن و در صورت اختلاف طبق نظر دادگاه محل مشخص و از محل اعتبار مربوط به طرح قابل پرداخت می‌باشد. نصف هزینه کارشناسی پرداخت شده که به‌عهده مالک می‌باشد در هنگام انجام معامله از ارزش ملک کسر می‌گردد.

ماده ۶- در مواردی که «دستگاه اجرایی» مقتضی بداند و در صورت رضایت مالک، عوض اراضی تملیک شده، از اراضی مشابه ملی یا دولتی متعلق به خود تأمین و با حفظ ضوابط مندرج در قوانین و مقررات مربوط، به مالکین واگذار می‌نماید. در این صورت نیز تعیین بهای عوض و معوض به‌عهده هیأت کارشناسی مندرج در این قانون می‌باشد.

ماده ۷- «دستگاه اجرایی» مجاز است به جای پرداخت حق کسب و پیشه در صورت رضایت صاحب حق، تعهد نماید که پس از انجام طرح، محل کسبی در همان حدود به صاحب حق واگذار نماید.

ماده ۸- تصرف اراضی، ابنیه و تأسیسات و خلع ید مالک قبل از انجام معامله و پرداخت قیمت ملک یا حقوق مالک مجاز نمی‌باشد، مگر آن‌که در اثر موانعی از قبیل استنکاف مالک از انجام معامله، اختلافات مالکیت، مجهول بودن مالک رهن یا بازداشت ملک، فوت مالک و غیره انجام معامله قطعی ممکن نگردد، در این صورت به‌منظور جلوگیری از وقفه یا تأخیر در اجرای طرح به شرح زیر اقدام

می‌شود: چنان‌چه مالک ظرف یک ماه از تاریخ اعلام «دستگاه اجرایی» به یکی از انحاء مقرر در تبصره (۲) ماده (۴) برای انجام معامله مراجعه نکند یا از انجام معامله به‌نحوی استنکاف نماید مراتب برای بار دوم اعلام و پس از انقضاء ۱۵ روز مهلت مجدد، ارزش تقویمی ملک که طبق نظر هیأت کارشناسی مندرج در ماده (۴) یا تبصره (۲) آن تعیین شده است به میزان و مساحت مورد تملک به صندوق ثبت محل تودیع و دادستان محل یا نماینده وی سند انتقال را امضاء و ظرف یک ماه به تخلیه و خلع ید اقدام خواهد نمود و بهای ملک یا حقوق یا خسارات به میزان مالکیتی که در مراجع ذی‌ربط احراز می‌گردد از سوی اداره ثبت به ذی‌حق پرداخت و اسناد قبلی مالک حسب مورد اصلاح یا ابطال و مازاد سپرده طبق مقررات مربوط به صندوق دولت مسترد می‌شود. اداره ثبت محل موظف است بر اساس سند انتقال امضاء شده به‌وسیله دادستان یا نماینده وی سند مالکیت جدیدی به میزان و مساحت اراضی، ابنیه و تأسیسات مورد تملک به نام «دستگاه اجرایی» صادر و تسلیم نماید.

ماده ۹- در صورتی که فوریت اجرای طرح با ذکر دلایل موجه به تشخیص وزیر دستگاه اجرایی ضرورت داشته باشد به‌نحوی که عدم تسریع در انجام طرح موجب ضرر و زیان جبران‌ناپذیری گردد، «دستگاه اجرایی» می‌تواند قبل از انجام معامله قطعی و با تنظیم صورت‌مجلس وضع موجود ملک با حضور مالک یا نماینده وی و در غیاب او و نماینده دادستان و کارشناس رسمی نسبت به تصرف و اجرای طرح اقدام نماید لکن «دستگاه اجرایی» مکلف است حداکثر تا سه ماه از تاریخ تصرف نسبت به پرداخت یا تودیع قیمت عادلانه طبق مقررات این قانون اقدام نماید.

تبصره- مالک یا صاحب حق می‌تواند در صورت عدم پرداخت بها در مدت مذکور با مراجعه به دادگاه صالحه درخواست توقیف عملیات اجرایی را تا زمان پرداخت بها بنماید و محاکم صالحه به موضوع خارج از نوبت رسیدگی و حکم لازم صادر می‌نماید و در صورت پرداخت قیمت تعیین‌شده بلافاصله رفع توقیف عملیات اجرایی به‌عمل خواهد آمد.

ماده ۱۰- چنان‌چه قبل از تصویب این قانون، اراضی، ابنیه یا تأسیساتی بر اساس قوانین موضوعه قبلی به تصرف وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و یا وابسته به دولت و همچنین شهرداری‌ها، بانک‌ها و دانشگاه‌های دولتی یا سازمان‌هایی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام باشد درآمده و یا در محدوده مورد تصرف قرار گرفته باشد که بر اساس قوانین مذکور دولت مکلف به پرداخت بهای عادلانه و حقوق و خسارات متعلقه بوده ولی تعیین بهای آن و یا حقوق و خسارات متعلقه منجر به صدور نظر قطعی در مراجع ذی‌صلاح نشده باشد و یا به تصرف مجری طرح درنیامده باشد بها و حقوق و خسارات مربوط به شرح زیر پرداخت خواهد شد:

الف: ارزش کلیه اعیانی اعم از هرگونه ساختمان، تأسیسات مستحدثات و سایر حقوق متعلقه طبق مقررات این قانون تقویم و نقداً پرداخت می‌شود.

ب: بهای زمین‌های دایر در بخش خصوصی به قیمت روز تقویم و پرداخت خواهد شد و بابت زمین‌های موات، جنگل‌ها، مراتع و هر قسمتی که طبق قانون اساسی جزء اموال عمومی درآمده وجه پرداخت نخواهد شد. زمین‌های دایر را به آن قسمت که اضافه بر حداکثر مجاز زمین‌های مذکور در قانون مصوب شورای انقلاب که توسط وزارت کشاورزی پیشنهاد شده هیچ‌گونه وجهی تعلق نمی‌گیرد.

تبصره ۱- ارزش تقویم‌شده زمین در صورت اختلاف نظر از طرف هیأت کارشناسان موضوع ماده (۴) این قانون با درنظر گرفتن میانگین ارزش کل مساحت هر ملک تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- هر گونه انتقال قهری و یا ملکیت مشاع به منزله یک واحد مالکیت خواهد بود.

تبصره ۳- «دستگاه‌های اجرایی» مکلف می‌باشند اعتبار مورد نیاز جهت اجرای مفاد ماده (۱۰) این قانون را پیش‌بینی و پس از تأمین اعتبارنامه لازم به ترتیب فراهم شدن مقدمات انجام معامله قطعی حداکثر ظرف ۵ سال، بهای کلیه اراضی متصرفی را پرداخت و تملک نمایند. ادارات ثبت اسناد و املاک مکلف به صدور سند مالکیت می‌باشند.

تبصره ۴- طرح‌های موضوع این قانون از تاریخ شروع به اجراء از پرداخت هر نوع عوارض مستقیم به شهرداری‌ها مثل انواع عوارض متعلق به زمین و ساختمان و سایر اموال منقول و غیر منقول و حق تشرف و حق مرغوبیت و مشابه آن معاف هستند.

ماده ۱۱- هرگاه برای اجرای طرح «دستگاه اجرایی» احتیاج به اراضی دایر یا بایر، ابنیه یا تأسیسات متعلق به سایر وزارت‌خانه‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت و همچنین شهرداری‌ها، بانک‌ها و دانشگاه‌های دولتی و سازمان‌هایی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است داشته باشد واگذاری حق استفاده به موجب موافقت وزیر یا رییس مؤسسه یا شرکت که ملک را در اختیار دارد ممکن خواهد بود. این واگذاری به صورت بلاعوض می‌باشد و در صورتی که مسئولین مربوط به توافق نرسند طبق نظر نخست‌وزیر^۱ عمل خواهد شد.

تبصره- در صورتی که اراضی و ابنیه و تأسیسات یا حقوق آن متعلق به شرکت یا سازمان یا مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت بوده و واگذاری بلاعوض آن برابر اساس‌نامه شرکت مقدر نباشد، بهای آن بر اساس ارزش تعیین شده در ترازنامه شرکت قابل پرداخت است. در این صورت ملک به صورت قطعی به «دستگاه اجرایی» منتقل خواهد شد.

۱- بر اساس بازنگری در قانون اساسی در ۱۳۶۸ اختیارات نخست‌وزیر به رییس‌جمهور منتقل شده است.

ماده ۱۲- کلیه قوانین و مقرراتی که تا این تاریخ در مورد لایحه نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمرانی و نظامی دولت تصویب شده و با این قانون مغایرت دارد از تاریخ تصویب این قانون ملغی‌الاثرب می‌باشد.

۲-۱-۴- سایر

۱-۴-۱-۲- قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر مصوب ۱۳۹۴

ماده ۱- در این قانون، معروف و منکر عبارتند از هرگونه فعل، قول و یا ترک فعل و قولی که به‌عنوان احکام اولی و یا ثانوی در شرع مقدس و یا قوانین، مورد امر قرار گرفته و یا منع شده باشد. تبصره- در احکام حکومتی، نظر مقام ولی فقیه ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۲- امر به معروف و نهی از منکر، دعوت و واداشتن دیگران به معروف و نهی و بازداشتن از منکر است.

ماده ۳- امر به معروف و نهی از منکر در این قانون ناظر به رفتاری است که علنی بوده و بدون تجسس مشخص باشد.

ماده ۴- مراتب امر به معروف و نهی از منکر، قلبی، زبانی، نوشتاری و عملی است که مراتب زبانی و نوشتاری آن وظیفه احاد مردم و دولت است و مرتبه عملی آن در موارد و حدودی که قوانین مقرر کرده تنها وظیفه دولت است.

ماده ۵- در اجرای امر به معروف و نهی از منکر نمی‌توان متعرض حیثیت، جان، مال، مسکن، شغل و حریم خصوصی و حقوق اشخاص گردید، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

تبصره- اماکنی که بدون تجسس در معرض دید عموم قرار می‌گیرند، مانند قسمت‌های مشترک آپارتمان‌ها، هتل‌ها، بیمارستان‌ها و نیز وسایل نقلیه مشمول حریم خصوصی نیست.

ماده ۶- هیچ شخص یا گروهی حق ندارد به‌عنوان امر به معروف و نهی از منکر به اعمال مجرمانه از قبیل توهین، افتراء، ضرب، جرح و قتل مبادرت نماید. مرتکب طبق قانون مجازات اسلامی، مجازات می‌شود.

ماده ۷- مجازات اشخاصی که مبادرت به اعمال مجرمانه نسبت به امر به معروف و ناهی از منکر نمایند، قابل تخفیف و یا تعلیق نیست و صدور حکم مجازات قابل تعویق نمی‌باشد.

تبصره- چنانچه مجنی‌علیه یا اولیای دم از حق خود گذشت نمایند، جنبه عمومی جرم حسب مورد مطابق ماده (۶۱۴) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم-تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده

۱- این قانون بر اساس ماده (۱۸) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ (۱۳۷۵) و تبصره ماده (۲۸۶) از کتاب دوم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ رسیدگی می‌شود.

ماده ۸- مردم از حق دعوت به خیر، نصیحت، ارشاد در مورد عملکرد دولت برخوردارند و در چهارچوب شرع و قوانین می‌توانند نسبت به مقامات، مسئولان، مدیران و کارکنان تمامی اجزای حاکمیت و قوای سه‌گانه اعم از وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، نیروهای مسلح و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، امر به معروف و نهی از منکر کنند.

ماده ۹- اشخاص حقیقی یا حقوقی حق ندارند در برابر اجرای امر به معروف و نهی از منکر مانع ایجاد کنند. ایجاد هر نوع مانع و مزاحمت که به موجب قانون جرم شناخته شده است؛ علاوه بر مجازات مقرر، موجب محکومیت به حبس تعزیری یا جزای نقدی درجه هفت می‌گردد. در مورد اشخاص حقوقی، افرادی که با سوءاستفاده از قدرت یا اختیارات قانونی و اداری از طریق تهدید، اخطار، توییح، کسر حقوق یا مزایا، انفصال موقت یا دائم، تغییر محل خدمت، تنزل مقام، لغو مجوز فعالیت، محرومیت از سایر حقوق و امتیازات، مانع اقامه امر به معروف و نهی از منکر شوند؛ علاوه بر محکومیت اداری به موجب قانون رسیدگی به تخلفات اداری، حسب مورد به مجازات بند (پ) ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شوند.

تبصره- وجوه حاصل از اجرای این ماده پس از واریز به خزانه کل کشور با پیش‌بینی در بودجه سالانه، صددرصد (۱۰۰٪) در اختیار ستاد قرار می‌گیرد.

ماده ۱۰- وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان بسیج مستضعفین، شهرداری‌ها و سایر نهادها و دستگاه‌های فرهنگی مکلفند شرایط اقامه امر به معروف و نهی از منکر و بالابردن سطح آگاهی‌های عمومی در این خصوص را از طریق آموزش و اطلاع‌رسانی فراهم کنند.

ماده ۱۱- قوه قضاییه مکلف است به منظور تسریع در رسیدگی به جرائم موضوع این قانون شعب ویژه‌ای را اختصاص دهد.

تبصره- آمران به معروف و ناهیان از منکر مشمول حمایت‌های قضائی موضوع ماده (۴) قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱ مجلس شورای اسلامی می‌گردند.

ماده ۱۲- وزارت امور خارجه، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند اتباع خارجی را قبل و حین ورود به کشور نسبت به قوانین و مقررات و رعایت شؤن اسلامی آگاه کنند.

ماده ۱۳- در مواردی که نسبت به امر به معروف و ناهی از منکر جنایتی واقع شود و جانی شناسایی نشود و یا در صورت شناسایی، به علت عدم تمکن مالی، ناتوان از پرداخت دیه در مهلت مقرر باشد، در صورت تقاضای دیه از سوی مجنی‌علیه یا اولیای دم حسب مورد، پس از صدور حکم قطعی از سوی مرجع صالح قضایی، دیه از محل تبصره ماده (۹) این قانون پرداخت می‌شود.

تبصره- هرگاه جانی شناسایی شود یا تمکن مالی پیدا کند، ستاد می‌تواند در صورت اذن مجنی‌علیه یا ولی وی حسب مورد نسبت به وصول دیه و خسارات مربوطه از طریق محاکم قضایی اقدام نماید.

ماده ۱۴- سازمان‌های مردم‌نهادی که اساس‌نامه آن‌ها در زمینه امر به معروف و ناهی از منکر به ثبت رسیده می‌توانند مطابق ماده (۶۶) قانون آیین دادرسی کیفری و تبصره‌های آن اقدام کنند.

ماده ۱۵- هرگاه به فردی که در مقام اجرای امر به معروف و ناهی از منکر موضوع این قانون اقدام می‌کند، آسیب جسمی یا جانی وارد شود؛ حسب مورد آسیب جسمی و جانی مزبور منطبق با قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام و آیین‌نامه اجرایی آن احراز و تعیین می‌شود.

تبصره- احراز شهادت یا جانبازی با پیشنهاد کمیته کشوری متشکل از نمایندگان قوه قضاییه، نیروی انتظامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بنیاد شهید و امور ایثارگران و ستاد با تشخیص دادگاه صلاحیت‌دار صورت می‌گیرد.

ماده ۱۶- ستاد امر به معروف و ناهی از منکر که در این قانون ستاد نامیده می‌شود؛ عهده‌دار وظایف زیر است:

۱- تعیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های اساسی در زمینه ترویج و اجرای امر به معروف و ناهی از منکر و پیشنهاد آن به مبادی ذی‌ربط؛

۲- تبادل اطلاعات و نظرات برای شکل‌گیری سیاست‌های مربوط به امر به معروف و ناهی از منکر؛

۳- آسیب‌شناسی و ریشه‌یابی علل ترک معروف و ارتکاب منکر؛

۴- تعیین الگوهای رفتاری؛

۵- زمینه‌سازی جهت مشارکت همه‌جانبه آحاد مردم و دستگاه‌های اداری و رسانه‌های عمومی در امور مربوط به فریضه امر به معروف و ناهی از منکر؛

۶- رصد اقدامات انجام‌شده در اجرای این قانون و انعکاس آن به مراجع ذی‌ربط؛

- ۷- تدوین راهبردهای آموزشی برای سطوح مختلف جامعه؛
  - ۸- آموزش و پژوهش و تحقیق در زمینه امر به معروف و نهی از منکر و ترویج گسترش فرهنگ آن؛
  - ۹- شناسایی ظرفیت‌ها و کمک به تشکیل جمعیت‌ها و تشکل‌های مردمی فعال؛
  - ۱۰- حمایت همه‌جانبه از اقدامات قانونی آمران به معروف و ناهیان از منکر؛
  - ۱۱- پیگیری مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در ارتباط با تکالیف ستاد در خصوص راه‌کارهای اجرائی فرهنگ عفاف و حجاب؛
  - ۱۲- ارائه گزارش سالانه به مقام معظم رهبری و قوای سه‌گانه و مردم.
- تبصره ۱- وزارت کشور پس از کسب نظر مشورتی ستاد، نسبت به صدور مجوز برای سازمان‌های مردم‌نهادی که در زمینه امر به معروف و نهی از منکر قصد فعالیت دارند، اقدام می‌نماید.
- تبصره ۲- ستادهای استانی و شهرستانی می‌توانند درخواست اشخاص حقیقی و حقوقی برای تجمع و راهپیمایی در موضوعات مرتبط با امر به معروف و نهی از منکر را بررسی و در صورت تأیید، نظر مشورتی خود را جهت صدور مجوز حسب مورد به استانداری، فرمانداری یا بخشداری ارسال کنند.
- تبصره ۳- هرگاه مسؤولان ذی‌ربط با تشخیص مراجع قضایی بدون عذر موجه از صدور مجوز موضوع تبصره‌های (۱) و (۲) استنکاف نمایند؛ مستوجب مجازات موضوع ماده (۵۷۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم-تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۷۵/۳/۲) می‌باشند.
- تبصره ۴- وظایف ستاد، نافى مسؤولیت‌های وزراء، مسؤولان دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، رؤسای قوای سه‌گانه و مراجع قضائی و ضابطان دادگستری در ارتباط با آن‌چه در این قانون مقرر شده، نمی‌باشد.
- ماده ۱۷- سازمان بسیج مستضعفین موظف است با به‌کارگیری آحاد بسیجیان در چهارچوب قوانین نسبت به فرهنگ‌سازی و اجرای امر به معروف و نهی از منکر در مرتبه زبانی اقدام کند.
- تبصره ۱- مفاد این ماده نافى مسؤولیت ضابطان قضایی بسیج در مواردی که در قانون پیش‌بینی شده است، نمی‌باشد.
- تبصره ۲- تبصره (۳) ماده (۱) قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱ به شرح زیر اصلاح می‌شود:
- تبصره ۳- ستاد امر به معروف و نهی از منکر با همکاری سازمان بسیج مستضعفین برای مرتبه عملی امر به معروف و نهی از منکر موضوع ماده (۴) قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر برای افراد مورد نیاز از سازمان بسیج مستضعفین به‌عنوان ضابطان امر به معروف و نهی از منکر، دوره آموزشی برگزار کند.

ماده ۱۸- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و مؤسسات و شرکت‌های خصوصی و مراکز خدمات عمومی و اماکن عمومی و واحدهای صنفی موظف به رعایت این قانون می‌باشند.

ماده ۱۹- اعضای ستاد امر به معروف و نهی از منکر به شرح زیر است:

۱- یکی از ائمه جمعه موقت شهر تهران به انتخاب شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه به‌عنوان رئیس ستاد؛

۲- وزیر کشور؛

۳- وزیر اطلاعات؛

۴- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛

۵- وزیر آموزش و پرورش؛

۶- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری؛

۷- وزیر صنعت، معدن و تجارت؛

۸- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به پیشنهاد کمیسیون فرهنگی و انتخاب مجلس به‌عنوان ناظر؛

۹- نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضاییه؛

۱۰- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران؛

۱۱- رئیس سازمان تبلیغات اسلامی؛

۱۲- فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران؛

۱۳- رئیس سازمان بسیج؛

۱۴- دبیر ستاد ائمه جمعه؛

۱۵- دو نفر مجتهد به انتخاب شورای عالی حوزه‌های علمیه؛

۱۶- یک نفر مجتهد به انتخاب شورای عالی حوزه‌های علمیه خواهران؛

۱۷- دبیر ستاد به انتخاب رئیس ستاد.

تبصره ۱- اشخاص دیگر نمی‌توانند به‌جای اعضای ستاد در جلسات شرکت کنند.

تبصره ۲- مصوبات ستاد توسط رئیس جهت اجرا به مبادی ذی‌ربط ابلاغ می‌شود و در چهارچوب این قانون لازم‌الاجرا است.

ماده ۲۰- ستادهای استانی و شهرستانی، وظایف محوله در چهارچوب این قانون را زیر نظر ستاد انجام می‌دهند.

اعضای ستاد استان عبارت است از:

- ۱- امام جمعه مرکز استان به‌عنوان رئیس ستاد؛
  - ۲- استاندار؛
  - ۳- مدیرکل اطلاعات استان؛
  - ۴- مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
  - ۵- مدیرکل آموزش و پرورش؛
  - ۶- رییس یکی از دانشگاه‌های استان با انتخاب رئیس ستاد؛
  - ۷- رییس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان؛
  - ۸- دو نفر از نمایندگان مردم استان در مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجمع نمایندگان استان به‌عنوان ناظر؛
  - ۹- دادستان مرکز استان؛
  - ۱۰- مدیرکل سازمان تبلیغات اسلامی استان؛
  - ۱۱- رییس شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی استان؛
  - ۱۲- مدیرکل صدا و سیمای استان؛
  - ۱۳- فرمانده ناجا در استان؛
  - ۱۴- فرمانده ارشد سپاه در استان؛
  - ۱۵- دبیر ستاد ائمه جمعه استان؛
  - ۱۶- یک نفر از مدیران مدارس علمیه استان به انتخاب شورای حوزه‌های علمیه استان؛
  - ۱۷- مدیر مدارس علمیه خواهران در استان؛
  - ۱۸- دبیر ستاد به انتخاب رئیس ستاد؛
- تبصره- ستاد استان مسئولیت ستاد شهرستان مرکز استان را نیز عهده‌دار است.
- اعضای ستاد شهرستان عبارتند از:
- ۱- امام جمعه شهرستان به‌عنوان رییس ستاد شهرستان؛
  - ۲- فرماندار؛
  - ۳- رییس اداره اطلاعات شهرستان؛
  - ۴- مدیر آموزش و پرورش شهرستان؛
  - ۵- رییس یکی از دانشگاه‌های شهرستان به انتخاب رییس ستاد شهرستان در صورت وجود؛
  - ۶- مدیر اداره صنعت، معدن و تجارت شهرستان؛

- ۷- رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان؛
  - ۸- نماینده یا نمایندگان شهرستان در مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر؛
  - ۹- دادستان شهرستان؛
  - ۱۰- رئیس واحد خبر در شهرستان؛
  - ۱۱- رئیس اداره تبلیغات اسلامی؛
  - ۱۲- فرمانده انتظامی شهرستان؛
  - ۱۳- فرمانده سپاه؛
  - ۱۴- یک نفر از مدیران مدارس علمیه شهرستان به انتخاب ستاد شهرستان در صورت وجود؛
  - ۱۵- مدیر یکی از مدارس علمیه خواهران شهرستان به انتخاب رئیس ستاد شهرستان در صورت وجود؛
  - ۱۶- دبیر ستاد به انتخاب رئیس ستاد.
- تبصره ۱- هر یک از اعضای ستادهای مذکور باید شخصاً در جلسات حضور پیدا کنند.
- تبصره ۲- مصوبات ستاد در چهارچوب اختیارات موضوع این قانون توسط رئیس جهت اجرا به مبادی ذی‌ربط ابلاغ می‌شود که برای آن‌ها لازم‌الاجرا است.
- تبصره ۳- جلسات ستادهای موضوع این ماده و ماده (۲۰) این قانون با حضور اکثریت مطلق اعضا رسمیت می‌یابد و مصوبات آن منوط به رأی اکثریت مطلق حاضران است.
- ماده ۲۱- دستگاه‌های اجرایی موضوع این قانون موظفند گزارش عملکرد خود را در مورد چگونگی اجرای این قانون حداقل شش‌ماه یک‌بار به ستاد ارائه دهند.
- ماده ۲۲- ستاد موظف است گزارش عملکرد سالانه خود را در هفته‌های احیای امر به معروف و نهی از منکر به کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.
- ماده ۲۳- علاوه بر استفاده از ردیف بودجه ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر جدول شماره (۱۷) - «کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء (۳) ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول شماره (۹)» - به دولت اجازه داده می‌شود از بودجه فرهنگی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موضوع این قانون به امر به معروف و نهی از منکر اختصاص دهد.
- ماده ۲۴- دستورالعمل اجرایی این قانون توسط ستاد حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون تصویب و ابلاغ می‌شود.

۲-۱-۴-۲- قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- در این قانون اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار برده می‌شود:

۱- بازار: به فضای جغرافیایی یا مجازی اطلاق می‌شود که در آن خریداران و فروشندگان، کالاها و خدمات مشابه یا جانشین نزدیک را مبادله می‌کنند.

۲- کالا: هر شیء منقول و یا غیرمنقول که می‌تواند مورد مبادله و استفاده قرار گیرد.

۳- خدمت: محصول غیرملموسی که استفاده از آن از فرآیند تولید آن قابل تفکیک نیست.

۴- بنگاه: واحد اقتصادی که در تولید کالا یا خدمت فعالیت می‌کند، اعم از آن که دارای شخصیت حقوقی یا حقیقی باشد.

۵- شرکت: شخص حقوقی که با رعایت قانون تجارت یا قانون خاص حسب مورد تشکیل شده باشد.

۶- سهام مدیریتی: میزانی از سهام یک شرکت که دارنده آن طبق اساس‌نامه، اختیار تعیین حداقل یک عضو را در هیأت مدیره شرکت دارد.

۷- سهام کنترلی: حداقل میزان سهام مورد نیاز برای آن که دارنده آن قادر به تعیین اکثریت اعضاء هیأت مدیره شرکت باشد.

۸- شرکت تعاونی: شخص حقوقی است که با رعایت قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی و موادی از قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ که نسخ نشده است و اصلاحات بعدی آن‌ها تشکیل شده باشد. این نوع شرکت، تعاونی متعارف نیز نامیده می‌شود.

۹- شرکت تعاونی سهامی عام: نوعی شرکت سهامی عام است که با رعایت قانون تجارت و محدودیت‌های مذکور در این قانون تشکیل شده باشد.

۱- این قانون بر اساس ماده (۸۶) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد. از سوی دیگر احکام قوانین مرتبط با این قانون به شرح زیر می‌باشند:

۱- بند (ض) ماده (۳) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰: وظایف و اختیارات گمرک ایران به شرح ذیل است:

ض- رعایت مفاد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به منظور واگذاری امور غیرحاکمیتی گمرکی به بخش‌های خصوصی و تعاونی.

۲- ماده (۱) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹: دولت مکلف است در راستای تحقق سند چشم‌انداز بیست ساله کشور، سیاست‌های کلی نظام و قانون سیاست‌های اجرایی اصل (۴۴) قانون اساسی و به موجب این قانون، زمینه‌ها، برنامه‌ها، تسهیلات و امکانات ارتقاء بهره‌وری و اصلاح الگوهای تولید و مصرف در بخش کشاورزی و منابع طبیعی را فراهم و به‌مرحله اجراء درآورد.

- شرکت تعاونی فراگیر ملی: نوعی تعاونی متعارف یا سهامی عام است که برای فقرزدایی از سه دهک پایین درآمدی تشکیل می‌شود. عضویت سایر افراد در این تعاونی آزاد است ولی در بدو تشکیل، حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) اعضاء آن باید از سه دهک پایین درآمدی باشند.
- ۱۱- رقابت: وضعیتی در بازار که در آن تعدادی تولیدکننده، خریدار و فروشنده مستقل برای تولید، خرید و یا فروش کالا یا خدمت فعالیت می‌کنند، به طوری که هیچ یک از تولیدکنندگان، خریداران و فروشندگان قدرت تعیین قیمت را در بازار نداشته باشند یا برای ورود بنگاه‌ها به بازار یا خروج از آن محدودیتی وجود نداشته باشد.
- ۱۲- انحصار: وضعیتی در بازار که سهم یک یا چند بنگاه یا شرکت تولیدکننده، خریدار و فروشنده از عرضه و تقاضای بازار به میزانی باشد که قدرت تعیین قیمت و یا مقدار را در بازار داشته باشد یا ورود بنگاه‌های جدید به بازار یا خروج از آن با محدودیت مواجه باشد.
- ۱۳- انحصار طبیعی: وضعیتی از بازار که یک بنگاه به دلیل نزولی بودن هزینه متوسط، می‌تواند کالا یا خدمت را به قیمتی عرضه کند که بنگاه دیگری با آن قیمت قادر به ورود یا ادامه فعالیت در بازار نباشد.
- ۱۴- انحصار قانونی: وضعیتی از بازار که به موجب قانون، تولید، فروش و یا خرید کالا و یا خدمت خاص در انحصار یک یا چند بنگاه معین قرار می‌گیرد.
- ۱۵- وضعیت اقتصادی مسلط: وضعیتی در بازار که در آن توانایی تعیین قیمت، مقدار عرضه یا تقاضای کالا یا خدمت یا شرایط قرارداد در اختیار یک یا چند شخص حقیقی و یا حقوقی قرار گیرد.
- ۱۶- ادغام: اقدامی که براساس آن چند شرکت، ضمن محو شخصیت حقوقی خود، شخصیت حقوقی واحد و جدیدی تشکیل دهند یا در شخصیت حقوقی دیگری جذب شوند.
- ۱۷- تجزیه: اقدامی که براساس آن یک شرکت ضمن محو شخصیت حقوقی خود، دو یا چند شخصیت حقوقی جدید تشکیل دهد.
- ۱۸- بنگاه یا شرکت کنترل‌کننده: بنگاه یا شرکتی که از طریق تملک تمام یا قسمتی از سهام یا سرمایه یا مدیریت و یا از طرق دیگر، فعالیت‌های اقتصادی بنگاه‌ها یا شرکت‌های دیگر را در یک بازار کنترل می‌کند.
- ۱۹- مدیران شرکت: اعضاء هیأت مدیره، مدیر عامل و افراد دارای عناوین مشابه یا هر شخص دیگری که مسؤولیت تصمیم‌گیری در شرکت، به موجب قانون و یا اساس‌نامه آن، یا به موجب حکم دادگاه و یا مراجع ذی صلاح قانونی به آن‌ها واگذار شده باشد.

۲۰- اخلال در رقابت: مواردی که موجب انحصار، احتکار، افساد در اقتصاد، اضرار به عموم، منتهی شدن به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص، کاهش مهارت و ابتکار در جامعه و یا سلطه اقتصادی بیگانه بر کشور شود.

۲۱- مجوز کسب و کار: هر نوع اجازه کتبی اعم از مجوز، پروانه، اجازه‌نامه، گواهی، جواز، استعلام، موافقت، تأییدیه یا مصوبه است که برای شروع، ادامه، توسعه یا بهره‌برداری فعالیت اقتصادی توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۰، شوراها، شوراهای اسلامی شهر و روستا، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، اتاق‌های تعاون یا اصناف، تشکل‌های اقتصادی، اتحادیه‌ها، شوراها، مجامع و نظام‌های صنفی یا نمایندگان و متصدیان مستقیم یا غیر مستقیم آن‌ها صادر می‌شود.

۲۲- پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار: پایگاه اینترنتی شامل کتاب الکترونیک است که شرایط دریافت یا تمدید مجوز کسب و کار در همه مشاغل، صنایع، کشاورزی، خدمات، به تفکیک در آن درج و پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، مرجع رسمی اعلام شرایط صدور یا تمدید مجوزهای کسب و کار محسوب می‌شود.

فصل دوم- قلمرو فعالیت‌های هر یک از بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی

ماده ۲- فعالیت‌های اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران شامل تولید، خرید و یا فروش کالاها و یا خدمات به سه گروه زیر تقسیم می‌شود:

گروه یک- تمامی فعالیت‌های اقتصادی به جز موارد مذکور در گروه دو و سه این ماده.

گروه دو- فعالیت‌های اقتصادی مذکور در صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به جز موارد مذکور در گروه سه این ماده.

گروه سه- فعالیت‌ها، مؤسسات و شرکت‌های مشمول این گروه عبارتند از:

۱- شبکه‌های مادر مخابراتی و امور واگذاری بسامد (فرکانس)؛

۲- شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی؛

۳- تولیدات محرمانه یا ضروری نظامی، انتظامی و امنیتی به تشخیص فرماندهی کل نیروهای مسلح؛

۴- شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز؛

۵- معادن نفت و گاز؛

۶- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک

توسعه صادرات، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه تعاون؛

۷- بیمه مرکزی و شرکت بیمه ایران؛

۸- شبکه‌های اصلی انتقال برق؛

۹- سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران؛

۱۰- سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی.

۱۱- رادیو و تلویزیون، شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران. تشخیص، انطباق و طبقه‌بندی فعالیت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی موضوع این ماده با هر یک از سه گروه، به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی ظرف شش ماه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و در مورد بند (۳) گروه سه، مصوبه هیأت وزیران باید به تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح برسد.

ماده ۳- قلمرو فعالیت‌های اقتصادی دولت به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت برای دولت در آن دسته از بنگاه‌های اقتصادی که موضوع فعالیت آن‌ها مشمول گروه یک ماده (۲) این قانون است، اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تأسیس مؤسسه و یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی و تعاونی و بخش عمومی غیردولتی، به هر نحو و به هر میزان ممنوع است.

تبصره ۱- دولت مکلف است سهم، سهم‌الشرکه، حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت خود را در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که موضوع فعالیت آن‌ها جزء گروه یک ماده (۲) این قانون است، تا پایان قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.

تبصره ۲- تداوم مالکیت، مشارکت و مدیریت دولت در بنگاه‌های مربوط به گروه یک ماده (۲) این قانون و بعد از انقضاء قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی و یا شروع فعالیت در موارد ضروری تنها با پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی و برای مدت معین مجاز است.

تبصره ۳- دولت می‌تواند از طریق سازمان‌های توسعه‌ای پس از فراخوان عمومی از سوی وزارتخانه یا شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط و احراز عدم تمایل بخش‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری بدون مشارکت دولت در طرح‌های اقتصادی موضوع فعالیت‌های گروه یک ماده (۲) این قانون، در مناطق کم‌تر توسعه یافته و یا در صنایع پیشرفته با فناوری بالا و یا صنایع خطرپذیر در کلیه مناطق کشور به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش‌های غیردولتی اقدام کند. در صورتی که پس از اعلان فراخوان عمومی محرز شود که بخش‌های غیردولتی تمایلی به سرمایه‌گذاری در طرح‌های مورد نظر را به هر

میزان ندارند، سازمان‌های توسعه‌ای می‌توانند نسبت به سرمایه‌گذاری در طرح مورد نظر تا صددرصد (۱۰۰٪) اقدام کنند. هیأت وزیران موظف است مشخصات طرح‌های موضوع این تبصره را که قبل از فراخوان عمومی توسط وزارت‌خانه ذی‌ربط پیشنهاد می‌شود حداکثر ظرف مدت چهل و پنج روز به تصویب برساند. مصادیق صنایع پیشرفته با فناوری بالا و صنایع خطرپذیر به‌موجب آیین‌نامه‌ای تعیین می‌شود که ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت‌خانه‌های «امور اقتصادی و دارایی» و «صنعت، معدن و تجارت» تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. دولت مکلف است طرح‌های موضوع این تبصره را به‌منظور فراخوان عمومی در یک پایگاه اطلاع‌رسانی (که در آن نام سازمان توسعه‌ای مربوطه، موضوع طرح، محل اجرای طرح به تفکیک استان، شهرستان و مراحل پیشرفت طرح که در اجراء مشخص می‌شود) به اطلاع عموم برساند. حداکثر مدت زمان لازم برای فراخوان عمومی و بررسی طرح‌های موضوع این تبصره سه ماه از زمان ثبت مشخصات طرح در پایگاه اطلاع‌رسانی می‌باشد. سهام یا قدرالسهم دولتی ناشی از این نوع سرمایه‌گذاری باید در قالب بنگاه جدید حداکثر ظرف مدت سه سال پس از اخذ پروانه بهره‌برداری با رعایت مقررات این قانون واگذار شود. عدم واگذاری بنگاه، در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی محسوب می‌شود. دولت مکلف است سهم سازمان‌های توسعه‌ای از اعتبارات موضوع تبصره (۷) این ماده و بخشی از اعتبارات موضوع بندهای (۳)، (۵) و (۷) ماده (۲۹) این قانون را در ردیف‌های مستقل و مشخص بودجه سالانه کل کشور درج و به سازمان‌های توسعه‌ای به‌منظور تحقق اهداف این تبصره، پرداخت کند. دولت (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور) موظف است فهرست و مشخصات این طرح‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها را همه ساله به‌صورت جداگانه و پیوست لوایح بودجه سنواتی به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند. حکم این تبصره در مورد سرمایه‌گذاری‌های جدید تا پایان برنامه ششم توسعه اعتبار دارد.

تبصره ۴- سازمان‌های توسعه‌ای مجازند منابع داخلی خود را با اولویت به‌صورت وجوه اداره‌شده نزد بانک‌های توسعه‌ای دولتی برای اعطاء تسهیلات یا کمک به طرح‌های مصوب در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته به بخش‌های غیردولتی اختصاص دهند.

تبصره ۵- سازمان صنایع کوچک با شهرک‌های صنعتی ایران و واحدهای تابعه استانی آن، به‌عنوان سازمان توسعه‌ای تعیین می‌شود و امور حاکمیتی آن‌ها مشمول واگذاری نمی‌باشد. تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی و ساختار واحدهای تابعه استانی سازمان بر اساس مواد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون مدیریت و خدمات کشوری صورت می‌گیرد. واگذاری شهرک‌ها و نواحی صنعتی به مالکان واحدهای مستقر در آن‌ها کماکان بر طبق

قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرک‌های صنعتی مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ انجام می‌پذیرد و وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران نسبت به اجرای کامل قانون و انتقال مدیریت به شرکت‌های خدماتی مذکور در قانون فوق اقدام نماید. در مورد اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که متقاضی احداث شهرک یا ناحیه صنعتی در زمین شخصی یا دولتی واقع در حریم یا خارج از حریم شهرها می‌باشند، واحدهای تابعه استانی سازمان با رعایت قوانین و مقررات ذی‌ربط مکلف به صدور پروانه برای متقاضی هستند و موظفند ضمن اعمال نظارت، حمایت‌های لازم را به عمل آورند. در مناطق غیربرخوردار و کم‌تر توسعه‌یافته که شهرک‌ها و نواحی صنعتی واگذار نگردیده است و یا در مناطقی که متقاضی غیردولتی برای احداث شهرک یا نواحی صنعتی وجود ندارد، همچنان سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و واحدهای تابعه استانی مربوطه، وظیفه ایجاد، خدمات‌رسانی و تأمین زیرساخت‌ها را برعهده دارند. آیین‌نامه اجرایی این تبصره حداکثر ظرف سه ماه پس از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری معاونت توسعه مدیریت و سرمایه‌انسانی رئیس‌جمهور و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۶- شرکت پژوهش و فناوری پتروشیمی به‌عنوان یک واحد پژوهش بنیادی و توسعه‌ای است که در جهت خودکفایی به‌صورت یک شرکت حاکمیتی فعالیت می‌کند.

تبصره ۷- سرمایه‌گذاری و مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای کشور در فعالیت‌های موضوع گروه (۲) ماده (۲) این قانون و در چهارچوب قانون تأسیس و اساس‌نامه آن سازمان‌ها، با رعایت سقف تعیین شده در مورد سهم بازار موضوع تبصره (۱) بند (ب) ماده (۳) مجاز است، مشروط به این‌که موارد مشارکت و سرمایه‌گذاری در گروه (۲) باشد و مازاد بر سقف تعیین‌شده برای فعالیت‌های این گروه حداکثر ظرف سه سال از شروع بهره‌برداری واگذار شود. سهام سهم‌الشرکه و حق تقدم سازمان‌ها در بنگاه‌های موضوع گروه‌های (۱) و (۲) تا هنگامی که واگذار نشده است توسط سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط اداره می‌شود. وجوه حاصل از واگذاری‌ها جهت اجرای مفاد بند (د) سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی به خزانه واریز می‌شود. هفتاد درصد (۷۰٪) وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور در اختیار سازمان‌های مذکور برای مشارکت با بخش غیردولتی به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کم‌تر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری مصرف می‌شود. برای انجام بقیه تکالیف مذکور در بند (د) سیاست‌ها و ماده (۲۹) قانون اجرای

سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی از محل وجوه حاصل از واگذاری سایر شرکت‌ها عمل می‌شود.

ب- دولت مکلف است هشتاد درصد (۸۰٪) از ارزش مجموع سهام بنگاه‌های دولتی در هر فعالیت مشمول گروه دو ماده (۲) این قانون به استثناء راه و راه‌آهن را به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.

تبصره ۱- دولت مجاز است به منظور حفظ سهم بهینه بخش دولتی در فعالیت‌های گروه دو ماده (۲) این قانون با توجه به حفظ حاکمیت دولت، استقلال کشور، عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی به میزانی سرمایه‌گذاری نماید که سهم دولت از بیست درصد (۲۰٪) ارزش این فعالیت‌ها در بازار بیشتر نباشد.

تبصره ۲- بخش‌های غیردولتی مجاز به فعالیت در زمینه راه و راه‌آهن هستند. سهم بهینه بخش‌های دولتی و غیردولتی در فعالیت‌های راه و راه‌آهن مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک وزارت راه و شهرسازی و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی خواهد رسید.

تبصره ۳- دولت مکلف است در حد مقابله با بحران، نسبت به تأمین کالاهای اساسی مانند گندم و سوخت برای مدت معین، تمهیدات لازم را ببیند.

ج- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در فعالیت‌ها و بنگاه‌های مشمول گروه سه ماده (۲) این قانون منحصرأ در اختیار دولت است.

تبصره ۱- خرید خدمات مالی، فنی، مهندسی و مدیریتی از بنگاه‌های بخش‌های غیردولتی در فعالیت‌های گروه سه ماده (۲) این قانون به شرط حفظ مالکیت صددرصد (۱۰۰٪) دولت طبق آیین‌نامه‌ای که ظرف مدت شش ماه به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی با هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، مجاز است. آیین‌نامه مربوط به کالاها و خدمات نظامی، انتظامی و امنیتی نیروهای مسلح و امنیتی حداکثر ظرف مدت سه ماه توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و جهت تصویب به فرماندهی کل نیروهای مسلح تقدیم خواهد شد.

تبصره ۲- فعالیت‌های حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ مشمول این قانون نیست و هرگونه توسعه توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی و همچنین هرگونه واگذاری به بخش غیردولتی در این حوزه‌ها مطابق لایحه‌ای خواهد بود که ظرف مدت یک سال از ابلاغ این قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ماده ۴- قلمرو فعالیت‌های اقتصادی بخش غیردولتی به شرح زیر تعیین می‌شود:
الف- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در فعالیت‌های گروه یک ماده (۲) این قانون منحصراً در اختیار بخش غیردولتی است.

تبصره- ورود دولت در این فعالیت‌ها با رعایت تبصره‌های (۲) و (۳) بند (الف) ماده (۳) این قانون مجاز است.

ب- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در فعالیت‌های گروه دو ماده (۲) این قانون برای بخش‌های خصوصی، تعاونی و مؤسسات عمومی غیردولتی مجاز است.

ج- فعالیت بخش‌های خصوصی و تعاونی و عمومی غیردولتی در موارد مشمول گروه سه ماده (۲) این قانون با رعایت تبصره (۱) بند «ج» ماده (۳) این قانون مجاز است.

ماده ۵- بانک‌های غیردولتی و مؤسسات مالی و اعتباری و سایر بنگاه‌های واسطه پولی که قبل و بعد از تصویب این قانون تأسیس شده یا می‌شوند و بانک‌های دولتی که سهام آن‌ها واگذار می‌شود صرفاً در قالب شرکت‌های سهامی عام و تعاونی سهامی عام مجاز به فعالیت هستند. سقف مجاز تملک سهام به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم برای هر شرکت سهامی عام یا تعاونی سهامی عام یا هر مؤسسه و نهاد عمومی غیر دولتی ده درصد (۱۰٪) و برای اشخاص حقیقی و سایر اشخاص حقوقی پنج درصد (۵٪) تعیین می‌شود. معاملات بیش از سقف‌های مجاز در این ماده توسط هر یک از اشخاص مذکور باطل و ملغی‌الاثراست. افزایش سقف سهم مجاز از طریق ارث نیز مشمول این حکم است و وراثت و یا اولیاء قانونی آن‌ها ملزم به فروش مازاد بر سقف، ظرف مدت دو ماه پس از صدور گواهی حصر وراثت خواهند بود. افزایش قهری سقف مجاز سهام به هر طریق دیگر باید ظرف مدت سه ماه به سقف‌های مجاز این ماده کاهش یابد.

تبصره ۱- اشخاص حقیقی سهامدار بنگاه‌های موضوع این ماده و اعضاء خانواده آن‌ها شامل همسر، فرزندان و همسران آنان، برادر، خواهر، پدر و مادر منحصراً تا سقفی مجاز هستند سهام داشته باشند که نتوانند مشترکاً بیش از یک عضو هیأت مدیره را در این بنگاه تعیین کنند.

تبصره ۲- دولت مکلف است با پیشنهاد بانک مرکزی که به تأیید شورای پول و اعتبار می‌رسد، اقدامات قانونی لازم را ظرف مهلت سه ماه در خصوص نحوه تأسیس و اداره بنگاه‌های موضوع این ماده به انجام رساند.

تبصره ۳- بنگاه‌های غیردولتی موجود موضوع این قانون موظفند ظرف یک سال از تاریخ تصویب این قانون خود را با شرایط این ماده تطبیق دهند.

تبصره ۴- تعاونی‌های اعتباری قرض‌الحسنه و صندوق‌های قرض‌الحسنه‌ای که منحصرأً به امر قرض‌الحسنه می‌پردازند، از شمول این ماده مستثنی بوده و تابع مقررات خود می‌باشند.

تبصره ۵- در تأسیس بانک مشترک ایرانی و خارجی، سهم طرف خارجی از سقف‌های مندرج در این ماده مستثنی است.

۱- دولت جمهوری اسلامی ایران تنها مجاز است با مشارکت خارجی اقدام به تأسیس بانک توسعه‌ای نماید.

۲- اشخاص حقوقی خارجی با حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) سهام ایرانی، ایرانی محسوب می‌شوند.

ماده ۶- به منظور تسهیل حضور بخش‌های غیر دولتی، خصوصی و تعاونی در فعالیت‌های اقتصادی و برقراری رقابت سالم و ایجاد امنیت برای سرمایه این بخش‌ها مقرر می‌گردد:

۱- اشخاص حقوقی: مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی، نهادهای نظامی و انتظامی کشور، سازمان‌ها و مؤسسات خیریه کشور، نهادها و سازمان‌های وقفی و بقاع متبرکه، کلیه صندوق‌های بازنشستگی اعم از کشوری و لشکری، نظیر صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های اجرایی و وابسته به دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است و نهادهای انقلاب اسلامی و کلیه شرکت‌های تابعه و وابسته آن‌ها که قانوناً مجوز فعالیت اقتصادی را دارند، می‌توانند در بازار تولید کالا و خدمات فعالیت داشته باشند، مگر آن‌که فعالیت آن‌ها موجب اخلال در رقابت گردد. این اشخاص موظفند گزارش مجموع مالکیت مستقیم و غیر مستقیم کلیه شرکت‌های تابعه و وابسته خود را در هر بازار تولید کالا و خدمات هر شش ماه یک بار به شورای رقابت ارسال کنند. عدم ارائه اطلاعات و یا خلاف واقع بودن آن توسط اشخاص مذکور مشمول حکم ماده (۷۲) این قانون است.

۲- اشخاص حقوقی بند (۱) این ماده و شرکت‌های تابعه و وابسته آن‌ها حق مالکیت مستقیم و غیر مستقیم مجموعاً حداکثر تا چهل درصد (۴۰٪) سهم بازار هر کالا و یا خدمت را دارند.

تبصره ۱- اشخاص حقوقی بند (۱) این ماده و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها، نمی‌توانند به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم سهام کنترلی شرکت کنترل‌کننده در بازار را در اختیار داشته باشند. نظارت بر اجرای این بند و تبصره و تعیین مصادیق شرکت‌های کنترل‌کننده در بازار توسط شورای رقابت انجام می‌شود. اجرای مفاد این حکم در خصوص شرکت‌ها و نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار با هماهنگی آن سازمان انجام می‌شود.

تبصره ۲- در مواردی که ارائه کالا و خدمات توسط مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و واحدهای تابعه و وابسته آنها در قانون تأسیس یا اساسنامه آنها به عنوان وظیفه اصلی آنها شناخته شده و تأمین، تولید و یا عرضه کالا و خدمات مذکور در جهت رفع نیازهای عمومی جامعه باشد، در صورتی که رعایت این بند موجب اختلال در تولید، تأمین و یا عرضه آن کالا و خدمات بشود، به پیشنهاد دستگاه اجرایی ذی ربط و تأیید شورای رقابت از شمول این بند مستثنی خواهند بود. فهرست این دسته از بنگاه‌ها در پایگاه (سایت) رسمی مرکز ملی رقابت و یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار با مشخصات کامل بنگاه و کالا و خدمات تولیدی و یا عرضه شده از سوی آنها درج می‌شود.

۳- مجموع حق مالکیت مستقیم و غیر مستقیم سهام و کرسی مدیریتی (سهام در هیأت مدیره) در هر بنگاه اقتصادی تا سقف چهل درصد (۴۰٪) برای هر مؤسسه و نهاد عمومی غیر دولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی که قانوناً مجوز فعالیت اقتصادی دارند، مجاز می‌باشد.

تبصره ۱- مؤسسات و نهادهای موضوع این بند می‌توانند واحدهای تولیدی و خدماتی با مالکیت صددرصدی (۱۰۰٪) احداث نمایند. در این صورت مکلفند حداکثر تا چهار سال پس از بهره‌برداری، سهم و کرسی مدیریتی (سهام در هیأت مدیره) خود در هر بنگاه را تا سقف مشخص شده در این بند کاهش دهند.

تبصره ۲- مؤسسات و نهادهای عمومی مذکور مکلفند سهام و کرسی مدیریتی (سهام در هیأت مدیره) مزاد بر سقف در این بند را به صورت مرحله‌ای حداکثر تا پنج سال پس از ابلاغ این قانون واگذار نمایند.

۴- تسویه، تهاتر و تأدیه بدهی‌های قانونی دولت به اشخاص حقوقی بند (۱) این ماده و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها و بانک‌ها و شرکت‌های وابسته به آنها از طریق واگذاری سهام بنگاه‌ها، اموال و دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی ممنوع است. دولت می‌تواند از طریق فروش سهام بنگاه‌ها و اموال و دارایی‌های خود و شرکت‌های دولتی و تبدیل به وجوه نقد، در چهارچوب بودجه‌های سنواتی بدهی‌های خویش را تأدیه نماید.

۵- شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی که در مالکیت مستقیم و یا غیرمستقیم اشخاص حقوقی زیر هستند موظفند نسبت به ارائه اطلاعات کامل مالی خود جهت ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مطابق قوانین و مقررات مربوط عمل کنند. بنگاه‌های مذکور موظفند در صورت لزوم نسبت به مطابقت ساختار و شیوه گزارشگری مالی برابر قوانین و مقررات بازار سرمایه اقدام کنند. سازمان

بورس و اوراق بهادار موظف است در صورت درخواست شورای رقابت گزارش‌های مالی مربوطه را ارائه کند.

الف- مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی؛

ب- نهادهای نظامی و انتظامی کشور؛

ج- سازمان‌ها و مؤسسات خیریه کشور؛

د- نهادها و سازمان‌های وقفی و بقاع متبرکه؛

ه- کلیه صندوق‌های بازنشستگی اعم از کشوری و لشگری، نظیر صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های

اجرایی و وابسته به دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است؛

و- نهادهای انقلاب اسلامی.

اشخاص حقوقی موضوع این بند موظفند صورت‌های مالی تلفیقی شرکت‌ها و بنگاه‌های مشمول خود در این بند را به سازمان بورس و اوراق بهادار نیز ارائه دهند.

تبصره ۱- منظور از بنگاه و شرکت در این بند، بندهای (۴) و (۵) ماده (۱) این قانون است.

تبصره ۲- سازمان بورس موظف است نسبت به ارائه گزارش‌های عملکرد سالانه در خصوص اجرای این بند به مجلس شورای اسلامی اقدام کند.

تبصره ۳- از زمان ابلاغ این قانون نهادهای مذکور حداکثر طی شش ماه موظف به اجرای تکالیف مقرر در این بند هستند. مرجع ثبت شرکت‌ها مکلف است امور ثبتی مربوط به شرکت‌هایی که موضوع این بند هستند را در صورت دریافت مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار، انجام دهد. اعطای مجوز توسط سازمان مذکور صرفاً پس از ارائه گزارش‌های مالی حسابرسی شده توسط اشخاص حقوقی موضوع این بند به سازمان بورس و اوراق بهادار مجاز است و سازمان مکلف به انتشار این اطلاعات می‌باشد؛ نحوه و سطح دسترسی عموم به اطلاعات شرکت‌ها با رعایت سایر مواد این قانون و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ انجام می‌شود.

هم‌چنین در صورت تخلف از اجرای این بند، با اعلام سازمان بورس و اوراق بهادار و حکم مرجع قضایی ذیصلاح، بانک‌ها و مؤسسات غیربانکی موظفند حساب‌های بانکی اعضای هیأت مدیره شرکت‌های مشمول این بند اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی را تا زمان انجام تکالیف مقرر، مسدود نمایند. سازمان بورس و اوراق بهادار می‌تواند بابت اجرای تکالیف مندرج در این بند، با تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار به صورت درصدی از سرمایه ثبتی بنگاه و شرکت تا سقف صد میلیون ریال، کارمزدی را از هر بنگاه و یا شخص حقوقی مشمول، در هر سال دریافت کند. سقف

کارمزدها هر سه سال یکبار متناسب با نرخ تورم اعلامی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار افزایش می‌یابد. در صورتی که مدیران اشخاص حقوقی موضوع این بند از اجرای تکالیف قانونی تخلف نمایند، متخلف محسوب و به پرداخت جریمه نقدی بر اساس ترتیبات مقرر در ماده (۱۴) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ محکوم می‌شوند. وجوه حاصل از این جریمه‌ها باید به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز شود.

تبصره ۴- اشخاص مذکور در این بند که برای انجام مأموریت‌های خاص حاکمیتی بر اساس مجوزهای قانونی تشکیل شده‌اند و افشای اطلاعات اقتصادی آن‌ها دارای طبقه‌بندی می‌باشد، با تأیید شورای عالی امنیت ملی مشمول حکم این بند نمی‌باشند.

تبصره ۵- عدم اجرای این قانون در مورد نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری هستند با اذن ایشان می‌باشد.

تبصره ۶- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است بر حسن اجرای این ماده نظارت کند و در صورت مشاهده موارد مغایر، آن‌را به شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم جهت اتخاذ تصمیم اعلام کند.

ماده ۷- به منظور تسهیل سرمایه‌گذاری در ایران، مراجع صدور مجوزهای کسب و کار موظفند شرایط و فرآیند صدور یا تمدید مجوزهای کسب و کار را به نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب و کار در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند. سقف زمانی برای صدور مجوز در هر کسب و کار، توسط هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار تعیین و در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور اعلام می‌شود.

تبصره ۱- در صورتی که هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب و کار از ارائه مجوز در ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی یادشده امتناع کند، متقاضی مجوز می‌تواند علاوه بر ارائه شکایت حضوری یا الکترونیک به مرکز ملی رقابت، کتباً از بالاترین مقام دستگاه اجرایی با استاندار مربوط، تسریع در صدور مجوز مورد نیاز خود را درخواست کند. در این موارد، بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است ظرف حداکثر هفت روز کاری از تاریخ ثبت درخواست، با دعوت از متقاضی صدور مجوز و مراجع صادرکننده مجوز، موضوع را بررسی و در چهارچوب قوانین، زمینه صدور فوری مجوز مورد درخواست را فراهم کند. بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است اشخاصی که در صدور مجوز کسب و کار اخلال یا اهمال کرده‌اند را به هیأت تخلفات

اداری معرفی کند. این اشخاص چنانچه هیأت مذکور تخلفشان را تأیید کند، به مجازات‌های مقرر در بندهای (د) به بعد ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ محکوم می‌شوند.

تبصره ۲- هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب و کار موظفند درخواست متقاضیان مجوز کسب و کار را مطابق شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور دریافت و بررسی کنند. صادرکنندگان مجوز کسب و کار اجازه ندارند به دلیل «اشباع بودن بازار»، از پذیرش تقاضا یا صدور مجوز کسب و کار امتناع کنند. امتناع از پذیرش مدارک و درخواست مجوز و تأخیر بیش از ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور در صدور مجوز برای متقاضیانی که مدارک معتبر مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی یادشده را ارائه داده‌اند، مصداق «اخلال در رقابت» موضوع ماده (۴۵) این قانون است و شورای رقابت موظف است به شکایت ذی‌نفع رسیدگی و بالاترین مقام مسؤول دستگاه مربوطه را به مجازات تعیین شده در بند (۱۲) ماده (۶۱) این قانون محکوم کند.

تبصره ۳- کلیه مراجعی که مجوز کسب و کار صادر می‌کنند موظفند نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوزهایی را که صادر می‌کنند به‌همراه مبانی قانونی مربوطه ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون، تهیه و به «هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار»، مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی به صورت الکترونیکی و پس از تأیید نماینده تام‌الاختیار یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی ارسال کنند. این هیأت هر ماه حداقل یک‌بار به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با حضور دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات کشور یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان، دو نماینده مجلس شورای اسلامی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، رئیس اتاق تعاون مرکزی ایران، رئیس اتاق اصناف ایران و حسب مورد نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و دارندگان ردیف و عنوان در قانون بودجه سنواتی مربوط، تشکیل می‌شود.

این هیأت موظف است حداکثر تا مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، شرایط و مراحل صدور مجوزهای کسب و کار در مقررات، بخش‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و مانند این‌ها را به‌نحوی تسهیل و تسریع نماید و هزینه‌های آن‌را به‌نحوی تقلیل دهد که صدور مجوز کسب و کار در کشور با حداقل هزینه و مراحل آن ترجیحاً به‌صورت آنی و غیرحضور و راه‌اندازی آن کسب و کار در کم‌ترین زمان ممکن صورت پذیرد. مصوبات هیأت مذکور درمورد بخش‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و در مورد تصویب‌نامه‌های هیأت وزیران پس از تأیید هیأت وزیران برای کلیه مراجع صدور مجوزهای کسب و کار و کلیه دستگاه‌ها و نهادها که در صدور مجوزهای کسب و کار نقش دارند لازم‌الاجراء می‌باشد. فعالیت این هیأت پس از انجام تکالیف مذکور نیز

استمرار یافته و در صورتی که تحقق این اهداف به اصلاح قوانین نیاز داشته باشد، هیأت مذکور موظف است پیشنهادهای لازم را برای اصلاح قوانین تهیه و به مراجع مربوطه ارائه کند.

تبصره ۴- «هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» موضوع تبصره (۳) این ماده، موظف است ظرف مدت حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون، شرایط صدور مجوزهای کسب و کار را به تفکیک هر کسب و کار در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار منتشر کند. پس از راه اندازی «پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور»، تغییر در شرایط صدور یا تمدید مجوزهای کسب و کار چنانچه در جهت تسهیل صدور و تمدید مجوزها باشد، بلافاصله به دستور رئیس هیأت در پایگاه اطلاع‌رسانی یادشده اعمال می‌شود و چنانچه تغییر، شامل افزایش مراحل یا مدارک مورد نیاز و به هر نحو، مشکل کردن صدور یا تمدید باشد، شرایط جدید باید از شش ماه قبل از اجراء، در این پایگاه اعلام شود. مراجع صادرکننده مجوز کسب و کار حق ندارند حتی با توافق متقاضی مجوز، هیچ شرط یا مدرکی یا هزینه‌ای بیش از آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مربوطه تصریح شده، از متقاضی دریافت مجوز کسب و کار مطالبه کنند. تخلف از حکم این تبصره مشمول مجازات موضوع ماده (۶۰۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم: تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده، مصوب ۱۳۷۵/۳/۲) است.

تبصره ۵- از تاریخ تصویب این قانون، وظایف و اختیارات «کارگروه موضوع ماده (۶۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵»^۱ به «هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» موضوع قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۹۳/۴/۱ منتقل می‌شود و ماده (۶۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لغو می‌شود.

تبصره ۶- در مورد آن دسته از فعالیتهای اقتصادی که نیازمند اخذ مجوز از دستگاه‌های متعدد می‌باشند، دستگاه اصلی موضوع فعالیت، وظیفه مدیریت یک‌پارچه، هماهنگی و اداره امور اخذ و تکمیل و صدور مجوز را برعهده خواهد داشت و از طریق ایجاد پنجره واحد به صورت حقیقی یا در فضای مجازی با مشارکت سایر دستگاه‌های مرتبط به گونه‌ای اقدام می‌نماید که ضمن رعایت اصل همزمانی صدور مجوزها، سقف زمانی موردنظر برای صدور مجوز از زمان پیش‌بینی شده توسط هیأت «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» تجاوز ننماید. در ایجاد فرآیند پنجره واحد،

۱- ماده (۶۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: به منظور بهبود فضای کسب و کار در کشور وزارت بازرگانی مکلف است با همکاری اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، اتاق تعاون، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط با هماهنگی معاونت و در چهارچوب بودجه‌های سنواری، ضوابط و سیاست‌های تشویقی لازم از جمله اهداء جوایز یا اعطاء تسهیلات یا کمک‌های مالی، برای استفاده کالاها و خدمات از نام و نشان تجاری در بازار خرده‌فروشی و عمده‌فروشی با حفظ حقوق معنوی صاحب نشان را تا پایان سال اول برنامه تهیه و برای اجراء ابلاغ نماید.

دستگاه‌های فرعی صدور مجوز موظفند نسبت به ارائه خدمات از طریق استقرار نماینده تام‌الاختیار در محل پنجره‌های واحد و یا در فضای مجازی اقدام و همکاری لازم را به عمل آورند. دستورالعمل‌های مربوطه شامل رویه‌ها و ضوابط و نحوه برخورد با متخلفان (براساس قوانین و مقررات)، که به تأیید هیأت وزیران رسیده است و همچنین فهرست دستگاه‌های اصلی در صدور مجوز در فعالیت‌های مختلف متناسب با شرایط توسط هیأت «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» موضوع ماده (۳) قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی تهیه و ابلاغ می‌شود. از تاریخ تصویب این قانون، ماده (۷۰) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لغو می‌شود.

تبصره ۷- مصوبات کمیته مذکور در ماده (۷۶) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران که مرتبط با وظایف و اختیارات هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار می‌باشد به این هیأت ارسال می‌شود.

ماده ۸- هر امتیازی که برای بنگاه‌های دولتی با فعالیت اقتصادی گروه یک و دو ماده (۲) این قانون مقرر شود، عیناً و با اولویت برای بنگاه یا فعالیت اقتصادی مشابه در بخش خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی باید در نظر گرفته شود.

تبصره- دولت مکلف است ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون کلیه امتیازات موجود موضوع این ماده را لغو کند یا تعمیم دهد.

فصل سوم- سیاست‌های توسعه بخش تعاون

ماده ۹- به منظور افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور به بیست و پنج درصد (۲۵٪) تا پایان سال ۱۳۹۳، دولت موظف است اقدامات زیر را معمول دارد:

الف- سند توسعه بخش تعاون توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران که در آن مجموعه راه‌کارهای نیل به سهم بیست و پنج درصد (۲۵٪) و مسؤلیت هریک از دستگاه‌ها تعیین شده باشد، تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران تقدیم می‌شود. این سند باید مبنای تدوین بودجه‌های سالانه قرار گیرد.

ب- در کلیه مواردی که دولت برای حمایت از بخش غیردولتی مشوق‌هایی را -به جز مالیات‌ها- ارائه می‌کند، این حمایت برای تعاونی‌ها بیست درصد (۲۰٪) بیش از بخش غیر تعاونی خواهد بود.

ج- علاوه بر حمایت موضوع بند «ب» این ماده، حمایت‌های زیر در شرکت‌های تعاونی انجام خواهد گرفت:

۱- کمک بلاعوض و پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه برای تأمین تمام یا بخشی از آورده شرکت‌های تعاونی که اعضاء آن در زمان دریافت این حمایت جزء سه دهک اول درآمدی جامعه باشند.

۲- تخفیف حق بیمه سهم کار فرما برای اعضاء شاغل در هر تعاونی به میزان بیست درصد (۲۰٪).

۳- ارائه مشاوره، کمک به ارتقاء بهره‌وری، آموزش کارآفرینی، مهارت، کارآموزی، به صورت رایگان.

۴- پرداخت یارانه سود تسهیلات بانکی و سایر هزینه‌های سرمایه‌گذاری اولیه برای راه‌اندازی شرکت تعاونی.

۵- کمک به انجام مطالعات، تهیه طرح، راه‌اندازی بانک اطلاعاتی، تملک و آماده‌سازی اراضی.

د- کمک به تشکیل شرکت‌های تعاونی سهامی عام و تعاونی‌های فراگیر ملی برای فقرزدایی و ایجاد و گسترش اتحادیه تعاونی تخصصی.

ه- حمایت مالی برای توانمندسازی اطلاق‌های تعاون.

و- تأسیس بانک توسعه تعاون با سرمایه اولیه معادل پنج هزار میلیارد ریال از محل حساب ذخیره ارزی توسط دولت برای تأمین منابع سرمایه‌ای بخش تعاون. اساس نامه این بانک حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون با رعایت قوانین و مقررات بانکی با پیشنهاد مشترک وزارت تعاون و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. وزیر تعاون، رئیس مجمع عمومی بانک مذکور خواهد بود.

تبصره ۱- صندوق تعاون پس از تأسیس بانک توسعه تعاون با اصلاح اساس نامه به صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون بدون داشتن حق ایجاد شعبه، تبدیل می‌شود. شعب صندوق با کلیه امکانات، دارایی و نیروی انسانی آن به بانک توسعه تعاون واگذار می‌شود. تسویه حساب فی‌مابین صندوق و بانک توسط کارگروهی متشکل از وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ظرف حداکثر سه ماه پس از واگذاری شعب انجام می‌گردد.

تبصره ۲- سهم دولت از سود قابل تقسیم بانک توسعه تعاون برای تأمین بخشی از کمک‌های دولت به بخش تعاون صرف می‌شود.

تبصره ۳- حمایت‌های مذکور در این ماده مانع از اختصاص سایر حمایت‌های مربوط به افشار خاص مثل روستاییان، افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی، ایثارگران و نظایر آن نخواهد بود.

ز- منابع لازم برای اجراء این ماده در بودجه سالانه در ردیف مستقلی تحت عنوان «شکل گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها» منظور خواهد شد.

ح- وزارت تعاون موظف است در جهت حذف مداخله دولت در امور اجرایی و مدیریتی تعاونی‌ها و بهبود سیاست‌های توسعه بخش، با همکاری اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به بازنگری در قوانین و مقررات حاکم بر بخش تعاونی اقدام و لوایح مورد نیاز را به هیأت وزیران پیشنهاد نماید.

ماده ۱۰- کلیه شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی مجازند در بدو تأسیس یا هنگام افزایش سرمایه تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) سهام خود را با امکان اعمال رأی حداکثر تا سی و پنج (۳۵٪) کل آراء و تصدی کرسی‌های هیأت مدیره به همین نسبت به شرط عدم نقض حاکمیت اعضاء و رعایت سقف معین برای سهم و رأی هر سهامدار غیر عضو که در اساس‌نامه معین خواهد شد به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر عضو واگذار نمایند. فروش به اشخاص غیر ایرانی باید با رعایت مقررات حاکم بر سرمایه‌گذاری خارجی باشد. همچنین شرکت‌های تعاونی مجازند نسبت به تشکیل اتحادیه‌های تعاونی تخصصی در چهارچوب مواد (۶۱) و (۶۲) قانون شرکت‌های تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰ و بدون رعایت تبصره «۲» ماده (۴۳) قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ اقدام نمایند. در مجمع عمومی انواع اتحادیه‌های تعاونی میزان رأی اعضاء متناسب با تعداد اعضاء و میزان سهام یا حجم معاملات آن‌ها با اتحادیه یا تلفیقی از آن‌ها وفق اساس‌نامه تعیین می‌گردد. معاملات مدیران شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های تعاونی مشمول ماده (۱۲۹) قانون تجارت خواهد بود.

ماده ۱۱- متن زیر به‌عنوان تبصره «۶» به ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن الحاق می‌گردد:

تبصره ۶- درآمد مشمول مالیات ابرازی شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی متعارف و شرکت‌های تعاونی سهامی عام مشمول بیست و پنج درصد (۲۵٪) تخفیف از نرخ موضوع این ماده می‌باشد.

ماده ۱۲- وزارت تعاون موظف است تمهیدات لازم را به‌منظور تشکیل و توسعه تعاونی‌های سهامی عام با رعایت شرایط زیر معمول داشته و بر حسن اجراء آن نظارت نماید:

۱- حداکثر سهم هر شخص حقیقی، مستقیم و غیرمستقیم در زمان تأسیس و طول فعالیت نباید از نیم درصد سرمایه شرکت تجاوز کند.

۲- اشخاص حقوقی سهامدار شرکت تعاونی سهامی عام، هرگاه خود شرکت تعاونی فراگیر ملی یا تعاونی سهامی عام باشند حداکثر حق مالکیت ده درصد (۱۰٪) سهام را دارند. سایر اشخاص حقوقی

متناسب با تعداد سهامداران مستقیم و غیرمستقیم خود حداکثر حق مالکیت پنج درصد (۵٪) از سهام را دارند.

۳- هر یک از اشخاص حقوقی دولتی و مجموع آن‌ها با رعایت مفاد این قانون در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته تا چهل و نه درصد (۴۹٪) و در سایر مناطق تا بیست درصد (۲۰٪) فعالیت‌های مجاز در این قانون مجاز به مشارکت با تعاونی از منابع داخلی خود هستند. مؤسسات عمومی غیردولتی نیز هر یک تا بیست درصد (۲۰٪) و جمعاً تا چهل و نه درصد (۴۹٪) مجاز به مشارکت هستند. در هر حال سهم مجموع بنگاه‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی و شرکت‌های دولتی مستقیم و غیرمستقیم چه در میزان سهام و چه در کرسی‌های هیأت مدیره نباید از چهل و نه درصد (۴۹٪) بیشتر گردد.

۴- در زمان افزایش سرمایه، در صورتی که تمام یا برخی سهامداران از حق تقدم خود استفاده نکردند کارکنان غیر سهامدار شرکت در خرید این سهام تقدم دارند.

۵- مجامع عمومی در تعاونی سهامی عام که تعداد سهامداران آن از پانصد نفر بیشتر باشد با بلوک‌بندی برگزار خواهد شد. هر یک از سهامداران مخیرند از طریق بلوک، نماینده انتخاب کنند و یا مستقیماً در مجمع عمومی حضور یابند. برای رعایت حقوق سهامداران خرید، نحوه بلوک‌بندی در آیین‌نامه‌ای تعیین می‌شود که مشترکاً توسط وزارت تعاون و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۶- کلیه سهام، با نام بوده و تملک یا نقل و انتقال آن منوط به ثبت در دفتر سهام شرکت و رعایت سقف مالکیت سهام مقرر در اساس‌نامه به تشخیص هیأت مدیره است که نباید از سقف مقرر در این ماده تجاوز کند. هر توافقی بر خلاف حکم این بند باطل و بلااثر خواهد بود.

۷- شرکت‌های تعاونی سهامی عام می‌توانند به عضویت اطلاق‌های تعاون درآیند.

فصل چهارم- سامان‌دهی شرکت‌های دولتی

ماده ۱۳- به‌منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکت‌هایی که با رعایت ماده (۳) این قانون در بخش دولتی باقی می‌مانند دولت مکلف است:

الف- کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی را که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود طی دو سال از تاریخ تصویب این قانون از شرکت‌های دولتی منفک و به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول کند. تبصره- تبدیل وضعیت کارکنان شرکت‌های موضوع این بند با رعایت حقوق مکسبیه در قالب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ب- شرکت‌هایی که دولتی باقی می‌مانند و یا بر اساس این قانون دولتی تشکیل می‌شوند به استثنای بانک‌ها و بیمه‌ها صرفاً در دو قالب فعالیت خواهند کرد:

۱- شرکت مادر تخصصی یا اصلی که سهامدار آن مستقیماً دولت و یا رئیس مجمع عمومی آن رئیس جمهور است.

۲- شرکت‌های عملیاتی یا فرعی که سهامداران آن‌ها شرکت‌های مادر تخصصی یا اصلی هستند. تأسیس شرکت جدید یا تملک شرکت‌های دیگر توسط این شرکت‌ها به شرطی مجاز است که اولاً در محدوده‌ای که قانون برای آن‌ها تعیین کرده باشد و ثانیاً صددرصد (۱۰۰٪) سهام شرکت‌های تأسیس یا تملک شده دولتی بوده یا به تملک دولت درآید.

تبصره ۱- مشارکت و سرمایه‌گذاری هر شرکت دولتی در سایر شرکت‌های دولتی فقط در صورتی مجاز است که موضوع فعالیت شرکت سرمایه‌پذیر با فعالیت شرکت سرمایه‌گذار مرتبط باشد و دولت جواز آن را صادر کند. این حکم شامل بانک‌ها، مؤسسات اعتباری، بیمه‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری آن‌ها نمی‌شود.

تبصره ۲- میزان و چگونگی مالکیت سهام سایر بنگاه‌های اقتصادی توسط بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی به پیشنهاد شورای پول و اعتبار به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید ولی در هر صورت سرمایه‌گذاری بانک‌ها در بنگاه‌های دیگر نباید به گونه‌ای باشد که در اختصاص منابع بانکی به متقاضیان تسهیلات، خللی ایجاد نماید.

تبصره ۳- افتتاح و تداوم فعالیت دفاتر و شعب خارج از کشور شرکت‌های دولتی تنها با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیأت وزیران مجاز است. بانک‌ها و بیمه‌های دولتی از شمول این حکم مستثنی هستند.

تبصره ۴- دولت مکلف است ترتیباتی اتخاذ نماید که تغییر و تصویب اساس‌نامه بنگاه‌های دولتی و وابسته به دولت که بر اساس مفاد این قانون در جریان واگذاری قرار می‌گیرند به تصویب مراجع ذی‌صلاح برسد.

تبصره ۵- دولت موظف است آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مغایر با موضوع این ماده و تبصره‌های آن را ملغی‌الاثراً اعلام نماید.

ماده ۱۴- عملیات واگذاری توسط دولت باید به‌نحوی انجام گیرد که حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۳ کلیه واگذاری‌ها خاتمه یابد.

ماده ۱۵- دولت موظف است حداکثر ظرف شش ماه زمینه‌های تأسیس انجمن‌های صنفی-حرفه‌ای را به صورت سازمان‌های مردم‌نهاد فراهم نماید. این انجمن‌ها برای تحقق مقررات صنفی و

حرفه‌ای، اصول اخلاق حرفه‌ای و توسعه علمی و تکنولوژی در رشته‌های مرتبط فعالیت می‌نمایند. دستگاه‌های اجرایی موظفند در تدوین و اصلاح ضوابط و مقررات از این انجمن‌ها نظر مشورتی اخذ نمایند.

ماده ۱۶- به منظور حمایت از نیروی انسانی، حفظ سطح اشتغال و استمرار تولید در بنگاه‌های مشمول واگذاری، هیأت واگذاری مکلف است کلیه کارکنان هر شرکت را پیش از واگذاری، در برابر بیکاری بیمه نماید و به تناسب اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- بازنشستگی پیش از موعد براساس مواد (۹) و (۱۰) قانون بازسازی و نوسازی صنایع مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۲۶ که برای این بنگاه‌ها تا پایان سال ۱۳۹۳ تمدید می‌گردد.

۲- بازخرید بر اساس توافق.

۳- پس از اقدامات فوق، تعداد کارکنان هر شرکت قابل واگذاری را در سند واگذاری ثبت و این شرط را در شرایط واگذاری بگنجانند که مدیران شرکت‌های واگذار شده تا پنج سال حق کاهش تعداد کارکنان خویش را ندارند.

۴- برای خریداران شرکت‌هایی که حاضر باشند تعداد کارکنان شرکت را پس از واگذاری افزایش دهند مشوق‌های مالی و یا غیر مالی از جمله تخفیف در اصل قیمت اعلام نماید.

۵- آموزش و به‌کارگیری نیروی مازاد در واحدهای دیگر راساً و یا به کمک خریداران بنگاه‌ها با استفاده از مشوق‌های مالی و غیرمالی.

تبصره ۱- اعمال مشوق‌های مالی و یا غیر مالی موضوع این ماده بر اساس دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد هیأت واگذاری به تصویب شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی خواهد رسید.

تبصره ۲- خریداران مکلفند در ازاء برخورداری از مشوق‌های مالی و یا غیر مالی، برنامه کتبی خود را برای حفظ سطح اشتغال موجود و بازآموزی کارکنان بنگاه در حال واگذاری به هیأت واگذاری ارائه کنند.

فصل پنجم- فرآیند واگذاری بنگاه‌های دولتی

ماده ۱۷- کلیه دستگاه‌های دولتی موضوع ماده (۸۶) این قانون مکلفند ظرف شش ماه از تصویب این قانون کلیه بنگاه‌های دولتی مشمول گروه‌های (۱) و (۲) ماده (۲) این قانون را در هر بازار بر اساس عواملی از جمله اندازه شرکت، فن‌آوری، وضعیت مالی، روابط صنعتی و میزان حساسیت مصرف‌کننده نسبت به محصول تولیدی شرکت طبقه‌بندی نموده و فهرست شرکت‌ها و حقوق و دارایی‌های مصرح در تبصره (۱) ماده (۳) این قانون، پیشنهاد واگذاری آن‌ها را به همراه تعداد نیروی

انسانی، فهرست اموال منقول و غیر منقول، کلیه اطلاعات و مدارک لازم و آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده را به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه نمایند.

الف- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است اطلاعات و مدارک و صورت‌های مالی مربوط به بنگاه‌های قابل واگذاری را دریافت و توسط سازمان حسابرسی یا حسابداران رسمی بررسی و تأیید نماید.

ب- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است در صورت تقاضای خریدار، اطلاعات، مدارک و صورت‌های مالی تأیید شده را در اختیار آن‌ها قرار دهد.

ج- سازمان خصوصی‌سازی مکلف است با رعایت مفاد این ماده برای فروش بنگاه‌های مشمول واگذاری بازاریابی نموده و فرآیند واگذاری را پس از طی مراحل مذکور در این قانون با زمان‌بندی مشخص دو ماهه انجام دهد. آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل نحوه طبقه‌بندی بنگاه‌ها، تأیید صورت‌های مالی و بازاریابی بنگاه‌های مشمول واگذاری بنابه پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر ظرف مدت سه ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- تخلف از احکام این ماده و یا ارائه اطلاعات ناقص یا نادرست یا کتمان اطلاعات مشمول حکم ماده (۸۵) این قانون است.

تبصره ۲- اعضاء هیأت مدیره، مدیر عامل و سایر مدیران بنگاه‌هایی که اقدام به کتمان وقایع مالی یا انتشار گزارش‌های مالی غیر واقع، جهت پنهان نمودن وضعیت واقعی بنگاه نمایند متخلف محسوب و به مجازات‌های مقرر در مواد (۷۲) و (۷۵) این قانون محکوم خواهند شد.

تبصره ۳- سازمان خصوصی‌سازی مکلف است خسارات ناشی از کتمان وقایع مالی و یا انتشار گزارش‌های مالی غیر واقع را با رأی مراجع ذی‌ربط به خریداران خسارت‌دیده پرداخت نماید.

ماده ۱۸- جهت تسهیل امر واگذاری بنگاه‌های مشمول واگذاری، از زمان تصویب فهرست بنگاه‌ها توسط هیأت واگذاری اقدامات زیر انجام می‌شود:

۱- کلیه حقوق مرتبط با اعمال مالکیت بنگاه‌ها به وزارت امور اقتصادی و دارایی منتقل می‌شود.
 ۲- از زمان تصویب واگذاری، هرگونه نقل و انتقال اموال و دارایی‌های ثابت بنگاه بدون مجوز وزارت امور اقتصادی و دارایی در حکم تصرف غیر قانونی در اموال دولتی محسوب و قابل پیگرد قانونی است.

۳- به هیأت واگذاری اجازه داده می‌شود در اساس‌نامه و مقررات حاکم بر شرکت‌های قابل واگذاری به بخش غیردولتی (صرفاً در مدت یک‌سال و قابل تمدید تا دو سال) در قالب قانون تجارت در جهت

تسهیل در واگذاری و اداره شرکت‌ها، اصلاحات لازم را انجام دهد. در دوره زمانی مذکور، این شرکت‌ها مشمول مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی نیستند.

۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی ملزم است کلیه شرایط لازم را برای عرضه در بورس اوراق بهادار برای بنگاه‌های مشمول بند «الف» ماده (۲۰) این قانون فراهم نماید.

۵- در اجراء این قانون وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است آن دسته از طرح‌ها و تصدی‌های اقتصادی و زیربنایی دولتی قابل واگذاری را که به صورت شرکت مستقل اداره نمی‌شوند و یا در قالب غیر شرکتی اداره می‌شوند و به نحو موجود قابل واگذاری نمی‌باشند و صرفاً به منظور واگذاری، ابتدا تبدیل به شخص حقوقی مناسب نموده و سپس نسبت به واگذاری آن‌ها ظرف یک سال از زمان تبدیل و با رعایت تبصره‌های (۲) و (۳) بند «الف» ماده (۳) این قانون اقدام نماید. این حکم تا پایان سال ۱۳۹۲ معتبر است.

تبصره- وزارت امور اقتصادی و دارایی جهت امر واگذاری بنگاه‌ها می‌تواند از خدمات حقوقی و فنی اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و یا غیردولتی حسب مورد استفاده کند.

ماده ۱۹- هیأت واگذاری مجاز است حسب شرایط متناسب با مفاد این ماده از کلیه روش‌های ممکن برای واگذاری بنگاه‌ها و مالکیت (اجاره به شرط تملیک، فروش تمام یا بخشی از سهام، واگذاری اموال) و واگذاری مدیریت (اجاره، پیمان کاری عمومی و پیمان مدیریت)، تجزیه، واگذاری، انحلال و ادغام شرکت‌ها حسب مورد به شرح ذیل استفاده نماید:

الف- واگذاری: در مواردی که شرایط واگذاری از هر جهت آماده است، هیأت واگذاری رأی به واگذاری می‌دهد.

ب- بازسازی ساختاری: در مواردی که مقدمات واگذاری بنگاه فراهم نباشد ولی با انجام اصلاحات ساختاری بنگاه قابل واگذاری می‌شود، وزارت امور اقتصادی و دارایی در چهارچوبی که هیأت واگذاری مشخص می‌کند، بنگاه را حداکثر ظرف یک سال بازسازی ساختاری نماید. دوره بازسازی ساختاری در موارد خاص قابل تمدید است. هم‌چنین در موارد نیاز، هیأت واگذاری می‌تواند نسبت به دادن مجوز قرارداد اجاره و پیمان مدیریت بنگاه قابل واگذاری به بخش‌های غیردولتی، موافقت نماید. در این موارد هیأت واگذاری موظف است چهارچوب بهره‌برداری از شرکت مورد اجاره را دقیقاً مشخص نماید و پس از بررسی صلاحیت فنی و علمی از طریق برگزاری مناقصه یا مزایده اقدام کند.

ج- تجزیه: در مواردی که واگذاری شرکت دولتی در چهارچوب بند (۱۲) ماده (۱) این قانون موجب انتقال موقعیت انحصاری شرکت دولتی به بخش‌های غیردولتی می‌شود، هیأت واگذاری می‌تواند در

جهت کاهش سهم بازار بنگاه قابل واگذاری و یا افزایش بهره‌وری آن، نسبت به تفکیک و تجزیه شرکت اتخاذ تصمیم نماید و سپس حکم به واگذاری شرکت دهد.

د- ادغام: دولت می‌تواند چند شرکت قابل واگذاری دولتی را در هم ادغام کند و سپس به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه دهد نسبت به واگذاری آن اقدام نماید.

ه- تحصیل: دولت می‌تواند سهام چند شرکت قابل واگذاری (تحصیل‌شونده) را بدون محو شخصیت حقوقی هرکدام به یک شرکت قابل واگذاری دیگر (تحصیل‌کننده) منتقل کرده و سپس به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه دهد نسبت به واگذاری شرکت تحصیل‌کننده اقدام نماید.

و- انحلال: در مواردی که بازسازی ساختاری بنگاه قابل واگذاری مقدور نباشد و پس از سه بار آگهی، واگذاری شرکت ممکن نگردد، یا ارزش خالص دارایی‌های شرکت منفی باشد و یا به هر دلیل موجه، انحلال آن مناسب تشخیص داده شود، هیأت واگذاری می‌تواند رأی به انحلال شرکت دهد.

ز- هبه یا صلح غیرمعوض: در چهارچوب مجوزهای قانونی، دولت می‌تواند نسبت به هبه و یا صلح غیرمعوض شرکت‌های دولتی موضوع گروه دو ماده (۲) این قانون که غیر قابل عرضه در بورس باشند به مؤسسات عمومی غیردولتی مشروط بر این که شرکت مورد واگذاری در چهارچوب وظایف مؤسسه مذکور باشد، تصمیم‌گیری نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده مشترکاً توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و ظرف شش ماه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- نقل و انتقال سهام، سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه و حق تقدم بنگاه‌های مشمول واگذاری در فرآیند تجزیه، ادغام، تحصیل و انحلال تا زمانی که بنگاه دولتی بوده و واگذار نشده باشد از پرداخت مالیات نقل و انتقال معاف است. بنگاه‌هایی که در اجراء این قانون واگذار می‌شوند یا بین دستگاه‌های اجرایی نقل و انتقال می‌یابند تا زمان واگذاری نیز از شمول مالیات نقل و انتقال معاف هستند. همچنین انتقال سهام به شرکت‌های تأمین سرمایه که ناشی از تعهد پذیرهنویسی باشد از مالیات نقل و انتقال معاف است.

تبصره ۲- پرداخت هرگونه غرامت، خسارت و نظایر آن در ارتباط با موارد ملی یا مصادره شده که متعلق به دوره پیش از واگذاری باشد برعهده دولت است.

ح- نحوه واگذاری طرح‌های نیمه تمام شرکت‌های قابل واگذاری مشمول ماده (۳) این قانون به شرح زیر خواهد بود:

۱- واگذاری طرح‌ها به بخش غیردولتی از طریق مزایده.

۲- مشارکت با بخش غیردولتی و آورده طرح نیمه تمام به‌عنوان سهم دولتی و واگذاری سهم دولتی به بخش غیردولتی ظرف سه سال بعد از بهره‌برداری آن.

۳- واگذاری حق بهره‌برداری از سهم دولتی در طرح به بخش غیر دولتی.

۴- واگذاری حق بهره‌برداری در طرح‌های غیرانتفاعی در مقابل تکمیل طرح برای مدت معین متناسب با هزینه‌های طرح.

تبصره- طرح‌هایی که توجیه فنی، اقتصادی ندارد ولی جنبه عمومی، اجتماعی و سیاسی دارد از شرکت‌های قابل واگذاری دولتی، منفک و توسط دولت درباره آن‌ها اتخاذ تصمیم خواهد شد.

ماده ۲۰- هیأت واگذاری برای واگذاری بنگاه‌ها با ترجیح بند (الف) و رعایت ترتیب، به روش‌های زیر تصمیم می‌گیرد:

الف- فروش بنگاه از طریق عرضه عمومی سهام در بورس‌های داخلی یا خارجی؛

ب- فروش بنگاه یا سهام بلوکی از طریق مزایده عمومی در بازارهای داخلی و یا خارجی؛

ج- فروش بنگاه یا سهام بلوکی از طریق مذاکره.

تبصره ۱- مجوز عرضه سهام در بورس‌های خارجی با رعایت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴/۹/۱- به پیشنهاد هیأت واگذاری توسط شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی صادر می‌شود.

تبصره ۲- در مواردی که پس از برگزاری دو نوبت مزایده، خریداری وجود نداشته باشد واگذاری از طریق مذاکره به‌موجب مصوبه هیأت واگذاری مجاز است. همچنین استفاده از روش مذاکره به غیر از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی در قالب سهام عدالت، درخصوص شرکت‌های مشاور و دانش پایه که دارای دارایی‌های فیزیکی و مالی محدودی بوده و ارزش شرکت عمدتاً دارایی‌های نامشهود باشد و نیز شرکت‌های سهامی عام که در آن‌ها به استفاده از تخصص‌های مدیریتی نیاز باشد به مدیران و یا گروهی از مدیران و کارشناسان متخصص همان بنگاه مجاز است. تشخیص شرایط مدیران و متخصصین برعهده هیأت واگذاری است.

تبصره ۳- فروش اقساطی حداکثر پنج درصد (۵٪) از سهام بنگاه‌های مشمول واگذاری به مدیران و کارکنان همان بنگاه و حداکثر پنج درصد (۵٪) به سایر مدیران باتجربه و متخصص و کارآمد مجاز است. شرایط مدیران مشمول و نیز ضوابط روش اقساطی، توسط هیأت واگذاری تعیین می‌شود.

تبصره ۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است در زمان عرضه سهام بنگاه‌هایی که با روش‌های «ب» و «ج» این ماده واگذار می‌شوند ترتیبی اتخاذ نماید تا در شرایط یکسان، بخش تعاونی در اولویت خرید قرار گیرد.

تبصره ۵- در کلیه موارد این ماده رعایت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰ الزامی است.

ماده ۲۱- قیمت‌گذاری و زمان‌بندی مناسب واگذاری بنگاه‌های دولتی متناسب با روش و گستره هر بازار مطابق بندهای زیر خواهد بود:

الف- در مورد واگذاری از طریق عرضه عمومی سهام، قیمت‌گذاری عرضه اولین بسته از سهام هر شرکت، اندازه بسته سهام، روش انتخاب مشتریان استراتژیک و متقاضی خرید سهام کنترلی و مدیریتی، زمان مناسب عرضه سهام حسب مورد پس از انجام مطالعات کارشناسی با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیأت واگذاری تعیین خواهد شد. در عرضه عمومی سهام، رعایت قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴/۹/۱- الزامی است.

ب- در مورد فروش دارایی‌ها، قراردادهای اجاره و پیمان مدیریت، تعیین قیمت فروش دارایی‌ها، تعیین میزان مال‌الاجاره و حق‌الزحمه پیمان مدیریت و سایر شرایط لازم برای واگذاری مبتنی بر ارزیابی فنی و مالی حسب مورد باید در چهارچوب قانون مناقصات و معاملات دولتی به پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیأت واگذاری باشد.

تبصره- مزایده یک مرحله‌ای و دومرحله‌ای در چهارچوب قانون مناقصات مصوب ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی قابل اجرا است. در صورت تغایر برگزاری مزایده با احکام این قانون، قوانین و مقررات ناظر بر معاملات دولتی مجری است.

ماده ۲۲- سازمان خصوصی‌سازی می‌تواند از خدمات بانک‌ها و شرکت‌های تأمین سرمایه و سرمایه‌گذاری جهت تعهد پذیرهنویسی یا تعهد خرید سهام استفاده نماید. این‌گونه مؤسسات می‌توانند سهام عرضه‌شده را در چهارچوب قرارداد پذیرهنویسی که به تأیید هیأت واگذاری خواهد رسید خریداری نمایند. دستورالعمل اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد.

تبصره- به سازمان خصوصی‌سازی اجازه داده می‌شود حق‌الزحمه بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های تأمین سرمایه طرف قرارداد خود که تعهد پذیرهنویسی یا تعهد خرید سهام را به‌عهده می‌گیرند به‌صورت درصدی از ارزش کل معامله بپردازد. ضوابط پرداخت حق‌الزحمه مزبور در دستورالعمل موضوع این ماده درج خواهد شد.

ماده ۲۳- سازمان خصوصی‌سازی مکلف است پس از انجام هر معامله، در مورد واگذاری سهام مدیریتی و کنترلی بنگاه‌ها، بلافاصله با انتشار اطلاعیه‌ای در روزنامه کثیرالانتشار موارد زیر را اعلام کند:

- نام بنگاه و خلاصه اطلاعات مالی و مدیریتی آن؛
  - خلاصه‌ای از معامله انجام شده شامل میزان سهام واگذار شده؛
  - نام مشاور یا مشاورانی که در فرآیند معامله به سازمان خصوصی‌سازی خدمات مشاوره‌ای داده‌اند؛
  - نام و نشانی خریدار؛
  - نام شرکت تأمین سرمایه که پذیرهنویسی سهام را متعهد گردیده است؛
  - نام کارشناس رسمی دادگستری یا مؤسسات خدمات مالی که قیمت‌گذاری بنگاه را انجام داده‌اند.
- تبصره- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است گزارش فعالیت‌های واگذاری سالانه طبق این قانون را تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد به اطلاع مجلس شورای اسلامی برساند.
- ماده ۲۴- وزیر، معاونان، مدیران وزارت امور اقتصادی و دارایی و آن دسته از کارکنان این وزارتخانه که در امر واگذاری دخالت دارند، اعضاء هیأت واگذاری، اعضاء شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، وزراء مشاوران، معاونان و مدیران دستگاه‌هایی که سهام شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته آن‌ها مورد واگذاری قرار می‌گیرد (حسب مورد)، اعضاء هیأت عامل، رئیس و کارکنان سازمان خصوصی‌سازی و اعضاء شرکت‌های مشاور و کمیته‌های فنی و تخصصی دست‌اندرکار واگذاری حق ندارند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در خرید سهام، سهم‌الشرکه، حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه و حق بهره‌برداری مدیریت قابل واگذاری را، خریداری نمایند.
- تبصره ۱- کلیه معاملات و واگذاری‌هایی که بر خلاف حکم این ماده صورت می‌گیرد، باطل است و دادگاه رسیدگی‌کننده مکلف است کلیه موارد معامله شده یا واگذار شده را مجدداً به مالکیت دولت برگرداند.
- تبصره ۲- حکم این ماده به بستگان تمام افراد مذکور در ماده به شرح مندرج در قانون منع مداخله کارکنان دولت مصوب ۱۳۳۷ و اصلاحات بعدی آن تسری می‌یابد.
- تبصره ۳- حکم این ماده و تبصره‌های (۱) و (۲) آن شامل مدیران شرکت‌هایی که مورد واگذاری قرار می‌گیرند نیز می‌شود.
- ماده ۲۵- سازمان خصوصی‌سازی قبل از واگذاری سهام کنترلی شرکت‌های دولتی، حسب مورد شرایطی نظیر سرمایه‌گذاری جدید در همان شرکت، ارتقاء کارایی و بهره‌وری شرکت، تداوم تولید و

ارتقاء سطح آن، ارتقاء فناوری و افزایش یا تثبیت سطح اشتغال در بنگاه را در واگذاری شرط می‌نماید. چنان‌چه خریدار به شرایط عمل نماید، به پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی هیأت واگذاری مجاز است سود فروش اقساطی را کاهش یا دوره فروش اقساطی را تمدید یا در اصل قیمت تخفیف دهد. انتقال قطعی سهام یا آزادسازی ضمانت‌های خریدار متناسب با انجام این تعهدات خواهد بود. نحوه اخذ تعهدات و درج این شروط توسط طرفین براساس دستورالعملی خواهد بود که با رعایت ضوابط و مقررات قانونی به پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی ظرف سه ماه از تصویب قانون به تصویب هیأت واگذاری خواهد رسید.

ماده ۲۶- وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌تواند رئیس سازمان خصوصی‌سازی را به‌عنوان نماینده تام‌الاختیار خود در اعمال تمام یا بخشی از اختیارات خویش در امر واگذاری موضوع این قانون تعیین کند.

ماده ۲۷- اساس‌نامه سازمان خصوصی‌سازی با توجه به مأموریت‌های جدید توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تدوین و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- سازمان خصوصی‌سازی مجاز است با تصویب هیأت وزیران تا سقف پست‌های سازمانی مصوب، کارمند استخدام نماید.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی مکلفند بنابه درخواست سازمان خصوصی‌سازی کارشناسان خود را به آن سازمان مأمور یا منتقل نمایند.

تبصره ۳- سازمان خصوصی‌سازی مجاز است از خدمات فنی و تخصصی کارشناسان، اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و یا غیردولتی به شکل ساعتی و کار معین استفاده کند.

تبصره ۴- دولت مجاز است برای آموزش‌های کوتاه‌مدت تخصصی، ترغیب و تشویق و پاداش کارکنان سازمان خصوصی‌سازی، هر ساله یک ردیف اعتبار در قانون بودجه منظور نماید. اعتبارات این ردیف طبق آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد هیأت واگذاری به تصویب شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی خواهد رسید هزینه می‌شود.

ماده ۲۸- منابع مالی و شرایط تأمین مالی مورد نیاز برای اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به شرح زیر است:

۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند سالانه حداقل ده میلیارد دلار خط اعتباری جهت تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های بخش‌های غیردولتی از خارج از کشور فراهم نمایند.

۲- دولت مکلف است سیاست‌هایی را اتخاذ نماید که از طریق هیأت امانت حساب ذخیره ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانک‌های عامل چهل درصد (۴۰٪) از مانده حساب ذخیره ارزی سال پیش را به بخش غیردولتی اختصاص دهد و در صورت وجود تقاضا در این بخش و داشتن طرح‌های دارای توجیه فنی و اقتصادی به متقاضیان پرداخت نماید. در هر صورت، سهم بخش غیردولتی در هر سال نباید از چهل درصد (۴۰٪) برداشت از حساب ذخیره ارزی در آن سال کم‌تر باشد.

۳- به هیأت امانت حساب ذخیره ارزی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به منظور افزایش سهم تسهیلات ارزی به بخش غیردولتی، بخشی از ارز حساب ذخیره ارزی و یا ارز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را به‌عنوان سپرده در بانک‌های عامل جهت باز کردن خط اعتباری ارزی توسط بانک‌های عامل و بانک‌های خارجی و پرداخت تسهیلات بیشتر منظور نماید.

ماده - باتوجه به بند (د) سیاست‌های کلی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود:

- ۱- ایجاد خوداتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی؛
- ۲- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) این قانون؛
- ۳- ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کم‌تر توسعه‌یافته؛
- ۴- اعطاء تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کم‌تر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون؛
- ۵ - مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کم‌تر توسعه‌یافته؛
- ۶ - تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون؛
- ۷ - ایفاء وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر؛
- ۸ - بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری.^۱

۱- ماده (۲) قانون حمایت از صنعت برق مصوب ۱۳۹۵: در راستای اجرای ماده (۲۹) قانون سیاست‌های کلی اجرای اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی، به دولت اجازه داده می‌شود، تا هفتاد درصد (۷۰٪) منابع حاصل از واگذاری‌های مرتبط با صنعت برق را در بودجه سنواتی پیش‌بینی و جهت تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام صنعت برق (موضوع بند (۶) ماده مذکور) به شرکت توانیر اختصاص دهد.

تبصره ۱- اعتبارات بندهای فوق در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج خواهد شد.
تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۳۰- مواد (۲۰) تا (۲۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تنفیذ می‌گردد.

تبصره ۱- دستورالعمل اجرایی موضوع ماده (۲۴) قانون مزبور حداکثر ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت واگذاری خواهد رسید.

تبصره ۲- مصوبات این شورا در اجراء اصول هشتاد و پنجم (۸۵) و یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای ریاست مجلس شورای اسلامی ارسال می‌گردد. در صورت اعلام مغایرت از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی، شورا موظف است نسبت به اصلاح یا لغو مصوبات خود اقدام کند.

ماده ۳۱- ارتباط استخدامی کارکنان بنگاه‌های دولتی واگذار شده با دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط قطع می‌گردد و آن دسته از کارکنان بنگاه‌های دولتی که از نظر مقررات بازنشستگی تابع صندوق‌های خاص بازنشستگی وابسته به وزارت‌خانه و مؤسسات و شرکت‌های دولتی هستند و ارتباط استخدامی آن‌ها با دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط در اجراء سیاست‌های فروش سهام، قطع می‌گردد، می‌توانند در صورت ادامه اشتغال در واحدهای فروخته شده و با رعایت ضوابط پرداخت حق بیمه مقرر به تفکیک سهم بیمه شده و کارفرما، هم‌چنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

تبصره- کلیه قوانین و مقررات مربوط به کسر حق بیمه و اختیارات سازمان تأمین اجتماعی در امور دریافت حق بیمه و اخذ جرائم ناشی از دیرکرد پرداخت حق بیمه از جمله مواد (۴۹) و (۵۰) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ نسبت به افراد و صندوق‌های فوق مجری خواهد بود.

ماده ۳۲- قوه قضاییه مکلف است برای رسیدگی به تخلفات و جرائم ناشی از اجراء این قانون و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴/۹/۱- شعب خاصی را تعیین کند. این شعب منحصراً به دعوی و شکایات مربوط به این دو قانون رسیدگی می‌نماید.

تبصره- قوه قضاییه مکلف است لایحه رسیدگی به تخلفات و جرایم موضوع این قانون را حداکثر ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون از طریق دولت تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

ماده ۳۳- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مکلف به انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی و اعمال تدریجی و قانونمند آن در کلیه بنگاه‌های اقتصادی می‌باشد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل زمان‌بندی اعمال استانداردها ظرف مدت سه ماه به پیشنهاد مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم - توزیع سهام عدالت^۱

ماده ۳۴- در اجراء سیاست گسترش مالکیت عمومی به منظور تأمین عدالت اجتماعی، دولت مجاز است تا چهل درصد (۴۰٪) مجموع ارزش سهام بنگاه‌های قابل واگذاری در هر بازار موضوع گروه دو ماده (۲) این قانون را با ضوابط ذیل به اتباع ایرانی مقیم داخل کشور واگذار نماید:

الف- در مورد دو دهک پایین درآمدی با اولویت روستائینان و عشایر، پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف در قیمت سهام واگذاری با دوره تقسیط ده ساله.

ب- در مورد چهار دهک بعدی تقسیط تا ده سال حسب مورد داده خواهد شد.

تبصره ۱- مبنای قیمت‌گذاری، قیمت فروش نقدی سهام در بورس خواهد بود.

تبصره ۲- تخفیف‌های مذکور در بند «الف» این ماده به حساب کمک‌های بلاعوض به اقشار کم‌درآمد منظور می‌شود.

تبصره ۳- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر نهادهای ذی‌ربط حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تصویب این قانون، افراد مشمول این ماده را با سازوکارهای علمی و دقیق شناسایی و شرایط واگذاری سهام به مشمولان را فراهم نماید.

ماده ۳۵- مشمولین بندهای «الف» و «ب» ماده (۳۴) این قانون در قالب شرکت‌های تعاونی شهرستانی ساماندهی شده و از ترکیب آن‌ها شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به صورت شرکت‌های سهامی تشکیل و بر اساس قانون تجارت فعالیت می‌کنند. دولت موظف است جهت پذیرفته شدن شرکت‌های مذکور در بورس اوراق بهادار کمک‌های لازم را انجام دهد. منظور از شرکت‌های سهامی مندرج در ماده (۳۵) قانون مذکور همان شرکت‌های سهامی عام مندرج در ماده (۴) قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۱۴ می‌باشد.

۱- ماده (۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳: شرکت‌های سرمایه‌پذیر مکلفند سود سهام عدالت تقسیم شده مصوب مجامع عمومی موضوع فصل ششم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی را تا تسویه حساب کامل اقساط از زمان تصویب قانون یاد شده به سازمان خصوصی‌سازی پرداخت نمایند. سازمان مذکور می‌تواند جهت وصول سود سهام موضوع این ماده و سایر اقساط معوق شرکت‌های واگذار شده از طریق ماده (۴۸) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶ اقدام نماید. اجرائیات سازمان امور مالیاتی کشور موظف است خارج از نوبت در خصوص وصول این اقساط با سازمان خصوصی‌سازی همکاری کند.

ماده ۳۶- سازمان خصوصی‌سازی موظف است سهام موضوع ماده (۳۴) از هر بنگاه قابل واگذاری را مستقیماً بین شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی تقسیم کند. سهم هر یک از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی متناسب با تعداد اعضاء تعاونی‌های شهرستانی هر استان تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- نقل و انتقال سهام از سازمان خصوصی‌سازی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی از مالیات معاف است.

تبصره ۲- افزایش سرمایه در شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی ناشی از دریافت سهام از سازمان خصوصی‌سازی همچنین افزایش سرمایه در شرکت‌های تعاونی شهرستانی ناشی از افزایش دارایی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی مربوط از این محل، از مالیات معاف است.

ماده ۳۷- فروش سهام واگذار شده به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی قبل از ورود این شرکت‌ها به بورس به میزانی که اقساط آن پرداخت شده یا به همین نسبت مشمول تخفیف واقع شده در بازارهای خارج از بورس مجاز است و سهام واگذار شده به همین نسبت از قید وثیقه آزاد می‌شود.

ماده ۳۸- دولت مکلف است سهام موضوع ماده (۳۴) را به گونه‌ای واگذار نماید که موجبات افزایش یا تداوم مالکیت و مدیریت دولت در شرکت‌های مشمول واگذاری را فراهم ننماید. در انتخاب مدیران، دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۸۶) این قانون مجاز به أخذ وکالت از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی نخواهند بود. آیین‌نامه اجرایی این فصل با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت تعاون و با همکاری نهادهای ذی‌ربط ظرف مدت حداکثر سه ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران خواهد رسید.

تبصره- مصوبات این شورا در اجراء اصول هشتاد و پنجم (۸۵) و یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای ریاست مجلس شورای اسلامی ارسال می‌گردد. در صورت اعلام مغایرت از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی، شورا موظف است نسبت به اصلاح یا لغو مصوبات خود اقدام کند.

فصل هفتم- هیأت واگذاری و وظایف آن

ماده ۳۹- به منظور هماهنگی در اجراء مواد این قانون، هیأت واگذاری به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی متشکل از اعضاء زیر تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر امور اقتصادی و دارایی؛

۲- وزیر دادگستری؛

۳- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور بدون حق رأی؛

۴- وزیر وزارتخانه ذی‌ربط بدون حق رأی؛

۵- دو نفر از نمایندگان مجلس به‌عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

دبیرخانه هیأت در سازمان خصوصی‌سازی مستقر است. مصوبات هیأت مذکور را وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ می‌کند.

ماده ۴۰- وظایف و اختیارات هیأت واگذاری به شرح زیر است:

الف:

۱- اجراء برنامه‌ها و خط‌مشی‌های کلی واگذاری و تعیین تکلیف بنگاه‌های مشمول واگذاری؛

۲- تهیه آیین‌نامه نظام اقساطی واگذاری و نحوه دریافت بهای حقوق قابل واگذاری؛

۳- تهیه آیین‌نامه شیوه‌های قیمت‌گذاری بنگاه‌ها و نحوه اعمال شیوه‌های مذکور در همین چهارچوب؛

۴- تهیه نظام تأمین مالی، حمایت و تشویق خریداران به همراه تعیین چهارچوب تعهدات خریداران و فروشنده؛

۵- تهیه ضوابط نحوه انجام اصلاح ساختار بنگاه‌ها در موارد ضروری متضمن چهارچوب حفظ و صیانت نیروی انسانی شاغل؛

۶- تهیه نظام‌نامه فعالیت‌های فرهنگی-تبلیغاتی برای بسترسازی، بهبود و شفافیت امر واگذاری؛

۷- تهیه پیشنهاد واگذاری بلوکی بنگاه‌های مشمول واگذاری در بورس‌های خارجی؛

۸- تهیه آیین‌نامه نحوه واگذاری سهام ترجیحی به مدیران و کارکنان.

تبصره ۱- موارد فوق باید به تصویب شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی برسد.

تبصره ۲- مصوبات این شورا در اجراء اصول هشتاد و پنجم (۸۵) و یک‌صد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای ریاست مجلس شورای اسلامی ارسال می‌گردد و در صورت اعلام مغایرت از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی، شورا موظف است نسبت به اصلاح یا لغو مصوبات خود اقدام کند.

ب-

۱- تصویب آیین‌نامه نحوه بیمه مجریان و دست‌اندرکاران امر واگذاری

۲- تصویب فهرست هر یک از موارد قابل فروش، انحلال، ادغام، تجزیه، اجاره و پیمان مدیریت و زمان بندی لازم به همراه میزان و روش واگذاری آن‌ها در هر سال. فهرست مذکور شامل برنامه

زمان بندی اقدام، روش، میزان و سایر شرایط واگذاری با توجه به وضعیت هر بازار مشترکاً توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت ذی‌ربط تهیه می‌شود.

۳- تصویب قیمت موارد واگذاری

۴- تصویب دستورالعمل نحوه تنظیم قراردادهای واگذاری مشتمل بر تعیین اختیارات و تعهدات طرفین قراردادها، وثایق و تضمین‌ها، شرایط فسخ یا اقاله، نحوه اعمال تخفیفات و جرائم در چهارچوب ضوابط و مقررات قانونی

۵- تصویب دستورالعمل مربوط به ویژگی‌های لازم و نحوه انتخاب مدیران و متخصصان در موارد واگذاری از طریق مذاکره با رعایت مفاد این قانون.

۶- تصویب دستورالعمل اجرایی نحوه تنظیم قراردادهای تعهد پذیره نویسی یا تعهد خرید سهام مؤسسات تأمین سرمایه متضمن ضوابط پرداخت حق الزحمه آن‌ها.

۷- تصویب دستورالعمل ماده (۳۰) این قانون .

فصل هشتم- شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و وظایف آن.

ماده ۴۱- شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی برای ایفاء وظایف محوله در این قانون مرکب از اعضاء زیر تشکیل می‌شود:

۱- رئیس‌جمهور یا معاون اول وی به‌عنوان رئیس شورا؛

۲- وزیر امور اقتصادی و دارایی (دبیر شورا)؛

۳- وزیر تعاون ، کار و رفاه اجتماعی؛

۴- وزیر یا وزراء وزارت‌خانه‌های ذی‌ربط؛

۵- وزیر دادگستری؛

۶- وزیر اطلاعات؛

۷- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور؛

۸- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۹- دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام؛

۱۰- دادستان کل کشور؛

۱۱- رئیس سازمان بازرسی کل کشور؛

۱۲- رئیس دیوان محاسبات کشور؛

۱۳- سه نفر از نمایندگان مجلس به انتخاب مجلس شورای اسلامی؛

- ۱۴- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران؛
  - ۱۵- رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران؛
  - ۱۶- رئیس اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
  - ۱۷- سه نفر خبره و صاحب‌نظر اقتصادی از بخش‌های خصوصی و تعاونی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی با حکم رئیس‌جمهور؛
  - ۱۸- رئیس سازمان خصوصی‌سازی؛
  - ۱۹- رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار.
- تبصره ۱- این شورا طبق آیین‌نامه‌ای اداره خواهد شد که توسط اعضاء مذکور در بندهای (۱) تا (۶) به تصویب می‌رسد و این آیین‌نامه مشمول تبصره ماده (۴۲) خواهد بود.
- تبصره ۲- دبیرخانه شورا زیر نظر وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌شود.
- ماده ۴۲- وظایف و اختیارات شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به شرح زیر است:
- ۱- تبیین سیاست‌ها و خط مشی‌های اجرایی سالانه؛
  - ۲- نظارت بر فرآیند اجراء قوانین و مقررات مرتبط با سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی؛
  - ۳- سازمان‌دهی فعالیت‌های فرهنگی-تبلیغاتی برای اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی؛
  - ۴- تصویب آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، نظام‌نامه‌ها و ضوابطی که در این قانون مرجع تصویب آن این شورا است؛
  - ۵- تصویب شاخص‌های اجرایی برای تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به منظور اعمال نظارت دقیق بر اجراء آن‌ها؛
  - ۶- تدوین سازوکارهای جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی؛
  - ۷- تبیین نقش سیاست‌گذاری و هدایت و نظارت دولت؛
  - ۸- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی در اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی؛
  - ۹- تمهیدات لازم برای تشویق عموم به سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و بهبود فضای کسب و کار.
- تبصره- مصوبات این شورا را وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ می‌نماید.
- فصل نهم- تسهیل رقابت و منع انحصار

ماده ۴۳- تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی بخش‌های عمومی، دولتی، تعاونی و خصوصی مشمول مواد این فصل هستند.

ماده ۴۴- هرگونه تبانی از طریق قرارداد، توافق و یا تفاهم (اعم از کتبی، الکترونیکی، شفاهی و یا عملی) بین اشخاص که یک یا چند اثر زیر را به دنبال داشته باشد به‌نحوی که نتیجه آن بتواند اخلال در رقابت باشد ممنوع است:

۱- مشخص کردن قیمت‌های خرید یا فروش کالا یا خدمت و نحوه تعیین آن در بازار به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم؛

۲- محدود کردن یا تحت کنترل درآوردن مقدار تولید، خرید یا فروش کالا یا خدمت در بازار؛

۳- تحمیل شرایط تبعیض‌آمیز در معاملات همسان به طرف‌های تجار؛

۴- ملزم کردن طرف معامله به عقد قرارداد با اشخاص ثالث یا تحمیل کردن شروط قرارداد به آن‌ها؛

۵- موکول کردن انعقاد قرارداد به قبول تعهدات تکمیلی توسط طرف‌های دیگر که بنا بر عرف تجاری با موضوع قرارداد ارتباطی ندارد؛

۶- تقسیم یا تسهیم بازار کالا یا خدمت بین دو یا چند شخص؛

۷- محدود کردن دسترسی اشخاص خارج از قرارداد، توافق یا تفاهم به بازار؛

تبصره- قراردادهای میان تشکل‌های کارگری و کارفرمایی به‌منظور تعیین دستمزد و مزایا، تابع قانون کار است.

ماده ۴۵- اعمال ذیل که منجر به اخلال در رقابت می‌شود، ممنوع است:

الف- احتکار و استنکاف از معامله

۱- استنکاف فردی یا جمعی از انجام معامله و یا محدود کردن مقدار کالا یا خدمت موضوع معامله؛

۲- وادار کردن اشخاص دیگر به استنکاف از معامله و یا محدود کردن معاملات آن‌ها با رقیب؛

۳- ذخیره یا نابود کردن کالا یا امتناع از فروش آن و نیز امتناع از ارائه خدمت به نحوی که این ذخیره‌سازی، اقدام یا امتناع منجر به بالا رفتن ساختگی قیمت کالا یا خدمت در بازار شود، اعم از این که به‌طور مستقیم یا با واسطه انجام گیرد.

ب- قیمت‌گذاری تبعیض‌آمیز

عرضه و یا تقاضای کالا یا خدمت مشابه به قیمت‌هایی که حاکی از تبعیض بین دو یا چند طرف معامله و یا تبعیض قیمت بین مناطق مختلف به‌رغم یکسان بودن شرایط معامله و هزینه‌های حمل و سایر هزینه‌های جانبی آن باشد.

ج- تبعیض در شرایط معامله

قائل شدن شرایط تبعیض آمیز در معامله با اشخاص مختلف در وضعیت یکسان .

د- قیمت‌گذاری تهاجمی

۱- عرضه کالا یا خدمت به قیمتی پائین‌تر از هزینه تمام‌شده آن به نحوی که لطمه جدی به دیگران وارد کند یا مانع ورود اشخاص جدید به بازار شود؛

۲- ارائه هدیه، جایزه، تخفیف یا امثال آن که موجب وارد شدن لطمه جدی به دیگران شود. تبصره- تشخیص لطمه جدی، برعهده شورای رقابت است.

ه- اظهارات گمراه‌کننده

هر اظهار شفاهی، کتبی یا هر عملی که:

۱- کالا یا خدمت را به صورت غیر واقعی با کیفیت، مقدار، درجه، وصف، مدل یا استاندارد خاص نشان دهد و یا کالا و یا خدمت رقبا را نازل جلوه دهد.

۲- کالای تجدید ساخت شده یا دست دوم، تعمیر یا کهنه را نو معرفی کند.

۳- وجود خدمات پس از فروش، ضمانت‌نامه تعهد به تعویض، نگه‌داری، تعمیر کالا یا هر قسمتی از آن و یا تکرار یا تداوم خدمت تا حصول نتیجه معینی را القاء کند، در حالی که چنین امکاناتی وجود نداشته باشد.

۴- اشخاص را از حیث قیمت کالا یا خدمتی که فروخته یا ارائه شده است یا می‌شود، فریب دهد. و- فروش یا خرید اجباری

۱- منوط کردن فروش یک کالا یا خدمت به خرید کالا یا خدمت دیگر یا بالعکس.

۲- وادار کردن طرف مقابل به معامله با شخص ثالث به صورتی که اتمام معامله به عرضه یا تقاضای کالا یا خدمت دیگری ارتباط داده شود.

۳- معامله با طرف مقابل با این شرط که طرف مذکور از انجام معامله با رقیب امتناع ورزد.

ز- عرضه کالا یا خدمت غیراستاندارد

عرضه کالا و یا خدمت مغایر با استانداردهای اجباری اعلام‌شده توسط مراجع ذی‌صلاح از جمله راجع به کاربرد، ترکیب، کیفیت، محتویات، طراحی، ساخت، تکمیل و یا بسته‌بندی.

ح- مداخله در امور داخلی و یا معاملات بنگاه یا شرکت رقیب، ترغیب، تحریک و یا وادار ساختن یک یا چند سهامدار، صاحب سرمایه، مدیر یا کارکنان یک بنگاه و یا شرکت رقیب از طریق اعمال حق رأی، انتقال سهام، افشاء اسرار، مداخله در معاملات بنگاه‌ها و یا شرکت‌ها یا روش‌های مشابه دیگر به انجام عملی که به ضرر رقیب باشد.

ط- سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط

- سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط به یکی از روش‌های زیر:
- ۱- تعیین، حفظ و یا تغییر قیمت یک کالا یا خدمت به صورتی غیر متعارف؛
  - ۲- تحمیل شرایط قراردادی غیرمنصفانه؛
  - ۳- تحدید مقدار عرضه و یا تقاضا به منظور افزایش و یا کاهش قیمت بازار؛
  - ۴- ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب در یک فعالیت خاص؛
  - ۵- مشروط کردن قراردادها به پذیرش شرایطی که از نظر ماهیتی یا عرف تجاری، ارتباطی با موضوع چنین قراردادهایی نداشته باشد؛
  - ۶- تملک سرمایه و سهام شرکت‌ها به صورتی که منجر به اخلال در رقابت شود.
- ی- محدود کردن قیمت فروش مجدد مشروط کردن عرضه کالا یا خدمت به خریدار به پذیرش شرایط زیر:
- ۱- اجبار خریدار به قبول قیمت فروش تعیین شده یا محدود کردن وی در تعیین قیمت فروش به هر شکلی؛
  - ۲- مقید کردن خریدار به حفظ قیمت فروش کالا یا خدمتی معین، برای بنگاه یا شرکتی که از او کالا یا خدمت خریداری می‌کند یا محدود کردن بنگاه یا شرکت مزبور در تعیین قیمت به هر شکلی.
- ک- کسب غیرمجاز، سوءاستفاده از اطلاعات و موقعیت اشخاص.
- ۱- کسب و بهره‌برداری غیرمجاز از هرگونه اطلاعات داخلی رقبا در زمینه تجاری، مالی، فنی و نظایر آن به نفع خود یا اشخاص ثالث؛
  - ۲- کسب و بهره‌برداری غیرمجاز از اطلاعات و تصمیمات مراجع رسمی، قبل از افشاء یا اعلان عمومی آن‌ها و یا کتمان آن‌ها به نفع خود یا اشخاص ثالث؛
  - ۳- سوءاستفاده از موقعیت اشخاص به نفع خود یا اشخاص ثالث.
- ماده ۴۶- هیچ یک از مدیران، مشاوران یا سایر کارکنان شرکت یا بنگاه مجاز نیستند با هدف ایجاد محدودیت یا اخلال در رقابت در یک و یا چند بازار، به‌طور همزمان متصدی سمتی در شرکت و یا بنگاهی مرتبط و یا دارای فعالیت مشابه باشند.
- ماده ۴۷- هیچ شخص حقیقی یا حقوقی نباید سرمایه یا سهام شرکت‌ها یا بنگاه‌های دیگر را به نحوی تملک کند که موجب اخلال در رقابت در یک و یا چند بازار گردد.
- تبصره- موارد زیر از شمول این ماده مستثنی است:

۱- تملک سهام یا سرمایه به‌وسیله کارگزار یا کارگزار معامله‌گری که به کار خرید و فروش اوراق بهادار اشتغال دارد، مادامی که از حق رأی سهام برای اخلال در رقابت سوءاستفاده نشود؛
۲- دارا بودن یا تحصیل حقوق رهنی نسبت به سهام و سرمایه شرکت‌ها و بنگاه‌های فعال در بازار یک کالا یا یک خدمت مشروط بر این که منجر به اعمال حق رأی در این شرکت‌ها یا بنگاه‌ها نشود؛
۳- در صورتی که سهام یا سرمایه تحت شرایط اضطراری تملک شده باشد، مشروط بر این که حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ تملک، موضوع به اطلاع شورای رقابت برسد و بیش‌تر از مدت زمانی که شورا تعیین می‌کند، تملک ادامه نیابد.

ماده ۴۸- ادغام شرکت‌ها یا بنگاه‌ها در موارد زیر ممنوع است:

۱- در جریان ادغام یا در نتیجه آن اعمال مذکور در ماده (۴۵) اعمال شود؛
۲- هرگاه در نتیجه ادغام، قیمت کالا یا خدمت به طور نامتعارفی افزایش یابد؛
۳- هرگاه ادغام موجب ایجاد تمرکز شدید در بازار شود؛
۴- هرگاه ادغام، منجر به ایجاد بنگاه یا شرکت کنترل‌کننده در بازار شود.
تبصره ۱- در مواردی که پیش‌گیری از توقف فعالیت بنگاه‌ها و شرکت‌ها یا دسترسی آن‌ها به دانش فنی جز از طریق ادغام امکان‌پذیر نباشد، هر چند ادغام منجر به بندهای (۳) و (۴) این ماده شود، مجاز است.

تبصره ۲- دامنه تمرکز شدید را شورای رقابت تعیین و اعلام می‌کند.

ماده ۴۹- بنگاه‌ها و شرکت‌ها می‌توانند در مورد شمول مواد (۴۷) و (۴۸) این قانون بر اقدامات خود از شورای رقابت کسب تکلیف کنند. شورای رقابت مکلف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول تقاضا در هر یک از موارد مذکور آن‌را بررسی و نتیجه را به‌طور کتبی یا به‌وسیله دادن پیام مطمئن به متقاضی اعلام کند. در صورت اعلام عدم شمول مواد (۴۷) و (۴۸) این قانون به اقدامات موضوع استعلام یا عدم ارسال پاسخ از سوی شورا ظرف مدت مقرر، اقدامات مذکور صحیح تلقی می‌شود.
ماده ۵۰- افراد صنفی مشمول قانون نظام صنفی که به عرضه جزیی (خرده فروشی) کالاها یا خدمات می‌پردازند، از شمول این فصل مستثنی هستند.

ماده ۵۱- حقوق و امتیازات انحصاری ناشی از مالکیت فکری نباید موجب نقض مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون شود، در این صورت شورای رقابت اختیار خواهد داشت یک یا چند تصمیم زیر را اتخاذ کند:

الف- توقف فعالیت یا عدم اعمال حقوق انحصاری از جمله تحدید دوره اعمال حقوق انحصاری.

ب- منع طرف قرارداد، توافق یا مصالحه مرتبط با حقوق انحصاری از انجام تمام یا بخشی از شرایط و تعهدات مندرج در آن.

ج- ابطال قراردادها، توافق‌ها یا تفاهم مرتبط با حقوق انحصاری در صورت مؤثر نبودن تدابیر موضوع بندهای «الف» و «ب» این ماده.

ماده ۵۲- هرگونه کمک و اعطاء امتیاز دولتی (ریالی، ارزی، اعتباری، معافیت، تخفیف، ترجیح، اطلاعات یا مشابه آن)، به صورت تبعیض آمیز به یک یا چند بنگاه یا شرکت که موجب تسلط در بازار یا اخلال در رقابت شود، ممنوع است.

ماده ۵۳- برای نیل به اهداف این فصل شورایی تحت عنوان «شورای رقابت» تشکیل می‌شود. ترکیب و شرایط انتخاب اعضاء شورا به شرح زیر است:

الف- ترکیب اعضا

۱- سه نماینده مجلس از بین اعضای کمیسیون‌های اقتصادی، برنامه و بودجه و محاسبات و صنایع و معادن از هر کمیسیون یک نفر به انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر؛

۲- دو نفر از قضات دیوان عالی کشور به انتخاب و حکم رئیس قوه قضاییه؛

۳- دو صاحب نظر اقتصادی برجسته به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و حکم رئیس جمهور؛

۴- یک حقوق دان برجسته و آشنا به حقوق اقتصادی به پیشنهاد وزیر دادگستری و حکم رئیس جمهور؛

۵- دو صاحب نظر در تجارت به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و حکم رئیس جمهور؛

۶- یک صاحب نظر در صنعت به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و حکم رئیس جمهور؛

۷- یک صاحب نظر در خدمات زیربنایی به پیشنهاد رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و حکم رئیس جمهور؛

۸- یک متخصص امور مالی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و حکم رئیس جمهور؛

۹- یک نفر به انتخاب اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران؛

۱۰- یک نفر به انتخاب اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

تبصره ۱- رئیس شورا از بین صاحب نظران اقتصادی عضو شورا، موضوع بند (۳) به پیشنهاد اعضاء و با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.

تبصره ۲- نایب رئیس از بین اعضاء شورا به پیشنهاد اعضاء و با حکم رئیس شورا منصوب می‌شود.

ب- شرایط انتخاب اعضا

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران؛

- ۲- دارا بودن حداقل چهل سال سن؛
  - ۳- دارا بودن مدرک دکترای معتبر برای اعضاء صاحب‌نظر اقتصادی و حقوق‌دان و حداقل مدرک کارشناسی برای صاحب‌نظران تجاری و صنعتی و خدمات‌زیربنایی و مالی؛
  - ۴- نداشتن محکومیت‌های موضوع ماده (۶۲) مکرر قانون مجازات اسلامی و یا محکومیت قطعی به ورشکستگی به تقصیر یا به تقلب؛
  - ۵- دارا بودن حداقل ده سال سابقه کار مفید و مرتبط؛
  - ۶- نداشتن محکومیت قطعی انتظامی از بند «د» به بالا موضوع ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷.
- تبصره- به استثناء قاضی، بازنشسته بودن افراد مانع انتخاب نخواهد بود.
- ماده ۵۴- به‌منظور انجام امور کارشناسی و اجرایی و فعالیت‌های دبیرخانه‌ای شورای رقابت، مرکز ملی رقابت در قالب مؤسسه‌ای دولتی مستقل زیر نظر رئیس‌جمهور تشکیل می‌شود که تشکیلات آن به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شود. تغییرات بعدی تشکیلات مرکز ملی رقابت با پیشنهاد شورای رقابت و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.
- تبصره ۱- رئیس شورای رقابت، رئیس مرکز ملی رقابت نیز می‌باشد.
- تبصره- در تأمین نیروی انسانی مورد نیاز مرکز ملی رقابت، اولویت با کارکنان رسمی و پیمانی وزارت‌خانه‌ها و دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی است.
- تبصره ۳- آیین‌نامه تشویق اعضاء شورای رقابت و کارکنان مرکز ملی رقابت به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- ماده ۵۵- دوره تصدی، اشتغال و رويه یا نحوه رسیدگی به تخلفات اعضاء شورای رقابت به شرح زیر است:
- ۱- دوره تصدی عضو قاضی دو سال و سایر اعضاء شش سال است و انتصاب مجدد آنان برای عضو قاضی دو دوره و برای سایر اعضاء یک دوره دیگر مجاز خواهد بود.
  - ۲- دوره تصدی کسانی که به‌دلایلی جانشین اعضاء شورا می‌شوند، به میزان بقیه دوره تصدی عضو قبلی خواهد بود.
  - ۳- اعطاء مأموریت به کارمندان دولت و قوه قضائیه برای عضویت آنان در شورا و هیأت تجدیدنظر الزامی است.

۴ - اشتغال رئیس و اعضاء شورای رقابت به صورت تمام وقت است. افراد مذکور نمی‌توانند همزمان شغل و یا مسؤولیت دیگری در بخش عمومی، خصوصی یا تعاونی داشته باشند. تبصره- اعضاء هیأت علمی دانشگاه‌ها در صورتی که حداکثر به اندازه ساعات موظف تدریس کنند و اعضاء مذکور در اجزاء (۸)، (۹) و (۱۰) بند (الف) ماده (۵۳) این قانون از شمول این بند مستثنی هستند.

۵ - به تخلفات اعضاء شورای رقابت و هیأت تجدیدنظر، به جز قاضی منتخب رییس قوه قضاییه و نیز کارمندان مرکز ملی رقابت برابر مقررات قانون نحوه رسیدگی به تخلفات اداری و به تخلفات قاضی منتخب رییس قوه قضاییه، طبق مقررات قانونی در دادسراها و دادگاه‌های انتظامی قضات رسیدگی خواهد شد.

ماده ۵۶- تضمین موقعیت شغلی اعضاء شورا و نحوه استقلال آن به شرح زیر است:

۱- هیچ‌یک از اعضاء شورای رقابت را نمی‌توان برخلاف میل او از عضویت در شورا برکنار کرد مگر در موارد زیر:

الف- ناتوانی در انجام وظایف محوله به تشخیص دو سوم اعضاء شورا؛

ب- محکومیت‌های مذکور در جزءهای «۳» و «۵» بند «ب» ماده (۵۳) این قانون؛

ج- محکومیت قطعی به دلیل سوءاستفاده از مقررات مواد (۷۵) و (۷۶) این قانون؛

د- از دست دادن اهلیت استیفاء؛

ه- غیبت غیرموجه بیش از دو ماه متوالی و سه ماه غیرمتوالی در هر سال از حضور در شورا، با تشخیص اکثریت اعضاء شورای رقابت؛

و- نقض تکالیف و محدودیت‌های موضوع ماده (۶۸) این قانون و تخطی از مقررات موضوع مواد (۷۵) و (۷۶) به تشخیص اکثریت اعضاء شورای رقابت.

۲- در صورت کناره‌گیری داوطلبانه یا فوت هر یک از اعضاء شورا و همچنین در صورت بروز موجبات عزل به نحو مذکور در فوق، مراتب همراه با دلایل و مدارک و مستندات مربوط حسب مورد توسط رئیس شورا یا نایب رئیس وی به مرجع انتصاب‌کننده عضو، جهت انتصاب عضو جانشین اعلام می‌شود. مرجع مزبور مکلف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول تقاضا، در چهارچوب ماده (۵۳) این قانون، عضو جانشین را انتخاب و به شورای رقابت معرفی کند.

۳- اعضاء شورای رقابت را نمی‌توان به دلیل اتخاذ تصمیمات در چهارچوب وظایف قانونی و یا اظهاراتی که به استناد قانون می‌کنند، تحت تعقیب قرار داد.

۴- شورای رقابت در رسیدگی و تصمیم‌گیری مطابق مقررات این فصل از استقلال کامل برخوردار است.

ماده ۵۷- جلسات شورا با حضور دو سوم اعضاء و به ریاست رئیس و در غیاب او نایب رئیس رسمیت خواهد داشت. تصمیمات شورا با رأی اکثریت اعضای صاحب رأی مشروط بر آن که از پنج رأی کم‌تر نباشد معتبر خواهد بود و تصمیمات شورا در خصوص ماده (۶۱) این قانون در صورتی اعتبار خواهد داشت که رأی حداقل یک قاضی عضو نیز در آن مثبت باشد.

ماده ۵۸- علاوه بر موارد تصریح شده در سایر مواد، این شورا وظایف و اختیارات زیر را نیز دارد:
۱- تشخیص مصادیق رویه‌های ضد رقابتی و معافیت‌های موضوع این قانون و اتخاذ تصمیم در مورد این معافیت‌ها در خصوص امور موردی مندرج در این قانون؛

۲- ارزیابی وضعیت و تعیین محدوده بازار کالاها و خدمات مرتبط با مواد (۴۴) تا (۴۸)؛

۳- تدوین و ابلاغ راهنماها و دستورالعمل‌های لازم به منظور اجراء این فصل و دستورالعمل‌های داخلی شورا؛

۴ - ارائه نظرات مشورتی به دولت برای تنظیم لوایح مورد نیاز؛

۵ - تصویب دستورالعمل تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات انحصاری در هر مورد با رعایت مقررات مربوط.

ماده ۵۹- شورای رقابت می‌تواند در حوزه کالا یا خدمتی خاص که بازار آن مصداق انحصار طبیعی است، پیشنهاد تشکیل نهاد تنظیم‌کننده بخشی را برای تصویب به هیأت وزیران ارائه و قسمتی از وظایف و اختیارات تنظیمی خود در حوزه مزبور را به نهاد تنظیم‌کننده بخشی واگذار نماید. ترکیب اعضاء نهادهای تنظیم‌کننده بخشی به پیشنهاد شورای رقابت با تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شود. شرایط انتخاب اعضاء این نهادها، مطابق بند «ب» ماده (۵۳) این قانون است و اعضاء آنها در حیطه وظایف و اختیارات تفویض شده، مسؤولیت‌های پیش‌بینی شده در این قانون برای اعضاء شورای رقابت را برعهده دارند. در هر حال هیچ نهاد تنظیم‌کننده بخشی نمی‌تواند مغایر با این قانون یا مصوبات شورای رقابت در زمینه تسهیل رقابت تصمیمی بگیرد یا اقدامی کند.

ماده ۶۰ - اختیار شورا برای بازرسی و تحقیق به شرح زیر است:

الف- بازرسی

شورای رقابت اختیار دارد در اجراء وظایف و مأموریت‌های خود برای رسیدگی به دعاوی و پرونده‌های طرح شده، بنگاه‌ها و شرکت‌ها را بازرسی کند و اجازه ورود به اماکن، انبارها، وسایل نقلیه، رایانه‌ها و تفتیش آنها و نیز جواز بازرسی از فعالیت‌های اقتصادی، اموال، رایانه‌ها، دفاتر و سایر اوراق را صادر

کند. شرکت در جلسات مجامع عمومی و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از جمله مصوبات هیأت مدیره نیز مشمول اختیار بازرسی شورا است.

ب- تحقیق

شورا اختیار دارد در اجراء وظایف و مأموریت‌های خود، با استفاده از یک یا چند راه‌کار زیر، رسیدگی به موضوعات مرتبط با این قانون و شکایات را انجام دهد:

۱- احضار مشتکی عنه برای حضور در شورا یا مرکز به منظور انجام تحقیقات از او؛
۲- احضار شهود و یا هر شخص دیگر که حضور آن‌ها به منظور رسیدگی به شکایات ضروری تشخیص داده شود؛

۳- درخواست گزارش، اطلاعات، مدارک، مستندات و سوابق (اعم از کاغذی یا الکترونیکی) مرتبط با رویه‌های ضد رقابتی از اشخاص حقیقی و حقوقی؛

۴- دعوت از کارشناسان و مؤسسات تخصصی و دریافت اظهارنظر آنان در فرآیند تحقیق و بازرسی.
تبصره ۱- شورای رقابت باید صدور مجوز تحقیقات و بازرسی و محدوده آن‌را در اجراء این ماده در هر مورد حسب مورد از یکی از قضات عضو شورا یا یکی از پنج قاضی که بدین منظور توسط رییس قوه قضاییه (از بین قضات با حداقل ده سال سابقه) انتخاب و معرفی می‌شوند، درخواست کند. قاضی موظف است حداکثر ظرف دو هفته تصمیم بگیرد. انجام تحقیقات و بازرسی منوط به حکم قاضی است.

تبصره ۲- شورا می‌تواند امر تحقیق و بازرسی را به مؤسسات تخصصی و اشخاص متخصص حقیقی و حقوقی که طبق قوانین خاص تشکیل و احراز صلاحیت شده‌اند، ارجاع کند.

ماده ۶۱- هرگاه شورا پس از وصول شکایات یا انجام تحقیقات لازم احراز کند که یک یا چند مورد از رویه‌های ضد رقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون توسط بنگاهی اعمال شده است، می‌تواند حسب مورد یک یا چند تصمیم زیر را بگیرد:

۱- دستور به فسخ هر نوع قرارداد، توافق و تفاهم متضمن رویه‌های ضد رقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون؛

۲- دستور به توقف طرفین توافق یا توافق‌های مرتبط با آن از ادامه رویه‌های ضد رقابتی مورد نظر؛

۳- دستور به توقف هر رویه ضد رقابتی یا عدم تکرار آن؛

۴- اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بیشتر بازار؛

۵- دستور به عزل مدیرانی که برخلاف مقررات ماده (۴۶) این قانون انتخاب شده‌اند؛

۶- دستور به واگذاری سهام یا سرمایه بنگاه‌ها یا شرکت‌ها که برخلاف ماده (۴۷) این قانون حاصل شده است؛

۷- الزام به تعلیق یا دستور به ابطال هرگونه ادغام که برخلاف ممنوعیت ماده (۴۸) این قانون انجام شده و یا الزام به تجزیه شرکت‌های ادغام شده؛

۸- دستور استرداد اضافه درآمد و یا توقیف اموالی که از طریق ارتکاب رویه‌های ضد رقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون تحصیل شده است از طریق مراجع ذیصلاح قضایی؛

۹- دستور به بنگاه یا شرکت جهت عدم فعالیت در یک زمینه خاص یا در منطقه یا مناطق خاص؛

۱۰- دستور به اصلاح اساس‌نامه، شرکت‌نامه یا صورت‌جلسات مجامع عمومی یا هیأت مدیره شرکت‌ها یا ارائه پیشنهاد لازم به دولت درخصوص اصلاح اساس‌نامه‌های شرکت‌ها و مؤسسات بخش عمومی؛

۱۱- الزام بنگاه‌ها و شرکت‌ها به رعایت حداقل عرضه و دامنه قیمتی در شرایط انحصاری؛

۱۲- تعیین جریمه نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال، در صورت نقض ممنوعیت‌های ماده (۴۵) این قانون. آیین‌نامه مربوط به تعیین میزان جرائم نقدی متناسب با عمل ارتكابی به پیشنهاد مشترک وزارت‌خانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۶۲- شورای رقابت تنها مرجع رسیدگی به رویه‌های ضد رقابتی است و مکلف است رأساً و یا بر اساس شکایت هر شخصی اعم از حقیقی یا حقوقی از جمله دادستان کل یا دادستان محل، دیوان محاسبات کشور، سازمان بازرسی کل کشور، تنظیم‌کننده‌های بخشی، سازمان‌ها و نهادهای وابسته به دولت، تشکل‌های صنفی، انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و دیگر سازمان‌های غیردولتی، بررسی و تحقیق در خصوص رویه‌های ضد رقابتی را آغاز و در چهارچوب ماده (۶۱) این قانون تصمیم بگیرد. شورا مکلف است برای رسیدگی به موضوع شکایات، وقت رسیدگی تعیین و آن را به طرفین ابلاغ نماید. طرفین می‌توانند شخصاً در جلسه حضور یابند یا وکیل معرفی نمایند یا لایحه دفاعیه به شورا تقدیم کنند.

تبصره- تخلفات موضوع فصل هشتم قانون نظام صنفی چنانچه موجب اخلال در رقابت باشد مطابق مقررات این قانون رسیدگی خواهد شد. در صورت بروز اختلاف، حل اختلاف با کمیته‌ای مرکب از یکی از اعضاء شورای رقابت به انتخاب رئیس شورا، یک نفر نماینده از هیأت عالی نظارت موضوع ماده (۵۳) قانون نظام صنفی و یک نفر به انتخاب وزیر دادگستری خواهد بود. رأی اکثریت اعضاء این هیأت قطعی است. محل استقرار کمیته، در وزارت دادگستری خواهد بود.

ماده ۶۳- تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)، ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به ذی‌نفع قابل تجدیدنظر در هیأت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون است. این مدت برای اشخاص مقیم خارج دو ماه خواهد بود. در صورت عدم تجدیدنظرخواهی در مدت یاد شده و همچنین در صورت تأیید تصمیمات شورا در هیأت تجدیدنظر، این تصمیمات قطعی است.

تبصره- در مواردی که تصمیمات شورا، به تشخیص شورا جنبه عمومی داشته باشد، پس از قطعیت باید به هزینه محکوم‌علیه در یکی از جراید کثیرالانتشار منتشر شود.^۱

ماده ۶۴- محل استقرار، ترکیب هیأت تجدیدنظر، شرایط انتخاب و نحوه تصمیم‌گیری در این هیأت به شرح زیر است:

هیأت تجدیدنظر که در تهران مستقر خواهد بود، از افراد زیر تشکیل می‌شود:

الف- سه قاضی دیوان عالی کشور به انتخاب و حکم رییس قوه قضاییه؛

ب- دو صاحب‌نظر اقتصادی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و حکم رئیس‌جمهور؛

ج- دو صاحب‌نظر در فعالیتهای تجاری و صنعتی و زیربنایی به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت و حکم رئیس‌جمهور.

۲- اعضاء هیأت تجدیدنظر باید حداقل دارای پانزده سال سابقه کار مفید و مرتبط باشند. سایر شرایط انتخاب اعضاء و همچنین ضوابط مرتبط با دوره تصدی اعضاء، اشتغال، عزل و رسیدگی به تخلفات اعضاء و نیز موقعیت شغلی و ضوابط استخدامی و حقوق و مزایای آنان به ترتیبی خواهد بود که در بند «ب» ماده (۵۳) و مواد (۵۵) و (۵۶) این قانون ذکر شده است.

۳- نحوه تصمیم‌گیری هیأت تجدیدنظر به شرح زیر است.

الف- تصمیمات هیأت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضاء آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیأت باشد.

ب- هیأت تجدیدنظر می‌تواند، امر تحقیق و بازرسی را به مؤسسات تخصصی و اشخاص حقیقی و حقوقی متخصص که طبق قوانین خاص تشکیل و احراز صلاحیت شده‌اند، ارجاع کند.

ج- هیأت تجدیدنظر می‌تواند تصمیمات شورا را نقض یا عیناً تأیید یا حسب مورد آن را تعدیل یا اصلاح کند یا مستقلاً تصمیم دیگری بگیرد.

د- تصمیمات هیأت تجدیدنظر به شرح بند فوق قطعی و لازم‌الاجراء خواهد بود.

۱- تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چهارچوب ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی قابل تجدیدنظر توسط هیأت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون می‌باشد.

۴- هیأت تجدیدنظر می‌تواند طرفین دعوا را برای اداء توضیحات دعوت نماید و همچنین طرفین و یا وکیل آن‌ها بنا به تشخیص خود می‌توانند حضوراً یا با ارائه لایحه دفاعیه نسبت به ادای توضیحات در جلسه رسیدگی به پرونده مطروحه اقدام نمایند، در غیر این صورت، هیأت با توجه به مدارک و مستندات مضبوط در پرونده، تصمیم مقتضی خواهد گرفت.

ماده ۶۵- تصمیمات شورای رقابت جز در مورد بند «۱۲» ماده (۶۱) این قانون پس از ابلاغ به ذی‌نفع قابل اجراء است و تجدیدنظرخواهی ذی‌نفع به موجب ماده (۶۳) مانع اجراء نخواهد شد. در هر صورت ذی‌نفع می‌تواند هم‌زمان با تجدیدنظرخواهی یا پس از آن تا زمان تصمیم‌گیری هیأت تجدیدنظر، توقف اجراء تصمیم شورای رقابت را تقاضا کند و هیأت تجدیدنظر فوراً به تقاضا رسیدگی کرده و می‌تواند با اخذ تأمین یا تضمین مناسب، دستور توقف اجراء تصمیمات شورای رقابت را صادر کند.

ماده ۶۶- اشخاص حقیقی و حقوقی خسارت‌دیده از رویه‌های ضد رقابتی مذکور در این قانون، می‌توانند حداکثر ظرف یک سال از زمان قطعیت تصمیمات شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر مبنی بر اعمال رویه‌های ضد رقابتی، به منظور جبران خسارت به دادگاه صلاحیت‌دار دادخواست بدهند. دادگاه ضمن رعایت مقررات این قانون در صورتی به دادخواست رسیدگی می‌کند که خواهان رونوشت رأی قطعی شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر را به دادخواست مذکور پیوست کرده باشد.

تبصره- در مواردی که تصمیمات شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر جنبه عمومی داشته و پس از قطعیت از طریق جراید کثیرالانتشار منتشر می‌شود، اشخاص ثالث ذی‌نفع می‌توانند با اخذ گواهی از شورای رقابت مبنی بر شمول تصمیم مذکور بر آن‌ها، دادخواست خود را به دادگاه صلاحیت‌دار بدهند. صدور حکم به جبران خسارت، منوط به ارائه گواهی مذکور است و دادگاه در صورت درخواست خواهان مبنی بر تقاضای صدور گواهی با صدور قرار اناطه، تا اعلام پاسخ شورای رقابت از رسیدگی خودداری می‌نماید. رسیدگی شورا به درخواست‌های موضوع این تبصره خارج از نوبت خواهد بود.

ماده ۶۷- شورای رقابت می‌تواند در کلیه جرایم موضوع این قانون سمت شاکی داشته باشد و از دادگاه صلاحیت‌دار برای جبران خسارت وارد شده به منافع عمومی درخواست رسیدگی کند.

ماده ۶۸- تکالیف و محدودیت‌های اعضاء شورای رقابت، هیأت تجدیدنظر و کارکنان مرکز ملی رقابت به شرح زیر است:

۱- ممنوعیت شرکت در جلسات و تصمیم‌گیری در موارد موضوع ماده (۹۱) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی تصمیماتی که بدون رعایت این بند اتخاذ شود و منجر به

تحصیل منافی مستقیم و یا غیرمستقیم یا معافیت از تکلیفی برای عضو مربوط شود، باطل و فاقد اثر قانونی خواهد بود.

تبصره- چنانچه بنا به محدودیت فوق، فرد یا افرادی از اعضاء شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر از شرکت در جلسات شورا و تصمیم‌گیری منع شوند، شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر از مرجع معرفی‌کننده عضو مزبور، درخواست معرفی عضو جایگزین را برای رسیدگی به این موضوع می‌کند.

۲- وظیفه حفظ اطلاعات داخل

اعضاء شورای رقابت، هیأت تجدیدنظر و هم‌چنین کارکنان مرکز ملی رقابت و هر شخصی که قبلاً در این سمت‌ها مشغول به کار بوده است، نباید اطلاعات داخلی بنگاه‌ها، شرکت‌ها یا اشخاصی را که در جریان انجام وظیفه یا به این مناسبت از آن‌ها اطلاع یافته‌اند، فاش کنند یا به‌طور مخفیانه از آن به نفع خود یا اشخاص دیگر بهره بگیرند.

۳- ممنوعیت اظهارنظر قبل از اتخاذ تصمیم

اعضاء شورای رقابت و هیأت تجدیدنظر و نیز کارکنان مرکز ملی رقابت نباید قبل از اتخاذ تصمیم، در خصوص تخلفات بنگاه‌ها، شرکت‌ها یا اشخاص از مقررات این قانون به‌صورت کتبی یا شفاهی اظهارنظر کنند.

ماده ۶۹- شورای رقابت موظف است امکان دسترسی عموم به ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با این فصل را فراهم و گزارش عملکرد سالیانه اجراء این فصل را تنظیم و برای عموم منتشر کند.

ماده ۷۰- تصمیمات قطعی شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر حسب مورد توسط واحد اجراء احکام مدنی دادگستری اجراء می‌شود.

ماده - آیین‌نامه اجرائی موضوع این فصل از جمله نحوه بازرسی، تحقیق، ثبت استعلامات و وصول شکایات به پیشنهاد شورای رقابت حداکثر ظرف مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷۲- هر کس برای اخذ گواهی یا مجوزهای موضوع این فصل یا در جریان رسیدگی به رویه‌های ضد رقابتی اعم از مرحله بازرسی و تحقیقات اظهارات خلاف واقع کند و یا از ارائه اطلاعات و اسناد و مدارکی که می‌تواند در نتیجه تصمیمات شورای رقابت و هیأت تجدیدنظر مؤثر باشد خودداری کند و هم‌چنین هر کس که به شورای رقابت، هیأت تجدیدنظر و مرکز ملی رقابت مدارک و اسناد جعلی یا خلاف واقع تسلیم کند یا اطلاعات، مدارک و اسناد مرتبط با رویه‌های ضد رقابتی را صرف‌نظر از قالب آن‌ها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم نابود کند، تغییر دهد یا تحریف کند، به حبس

تعزیری از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی از ده میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۱۰) ریال تا یکصد میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۱۰۰) ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

چنانچه ارائه اسناد و مدارک یا بیان اظهارات خلاف واقع یا جعلی منجر به اخذ گواهی یا مجوزهای مذکور در این فصل شده باشد، دادگاه علاوه بر تعیین مجازات مقرر در این ماده، با تقاضای ذی‌نفع، حسب مورد حکم به ابطال گواهی یا مجوز مزبور صادر می‌کند.

ماده ۷۳- هر کارشناس یا خبره یا صاحب‌نظری که شهادت یا اظهارنظر او برابر مقررات این فصل درخواست شود و برخلاف واقع شهادتی دهد که در تصمیمات شورای رقابت و هیأت تجدیدنظر مؤثر واقع شود، به حبس تعزیری از یک تا سه سال یا به جزای نقدی از شصت و چهار میلیون و هشتاد هزار ریال تا ششصد و چهل میلیون و هشتصد هزار ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

تبصره- علاوه بر مجازات‌های فوق، شهادت کذب مشمول مجازات مقرر در قانون مجازات اسلامی نیز می‌باشد.

ماده ۷۴- هر کس به قصد صدمه زدن به اعتبار تجاری و حرفه‌ای بنگاه‌ها یا شرکت‌ها و یا مدیران یا صاحبان آنها شکایتی به شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر تسلیم کرده باشد که پس از رسیدگی ثابت شود واهی بوده است، علاوه بر محکومیت به جبران خسارت به حبس از شش ماه تا دو سال یا به جزای نقدی معادل خسارت وارده یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۷۵- هر کس که به‌موجب این فصل مکلف به حفظ اطلاعات داخلی شرکت‌ها، بنگاه‌ها و یا سایر اشخاص شده است، آنرا منتشر و یا افشاء کند و یا از این اطلاعات به نفع خود یا اشخاص دیگر بهره بگیرد، حسب مورد به حبس تعزیری از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از هشتاد و پنج میلیون و چهار صد و چهل هزار ریال تا هشتصد و پنجاه و چهار میلیون و چهار صد هزار ریال یا هر دو مجازات و نیز جبران خسارات ناشی از افشاء و یا انتشار اطلاعات محکوم خواهد شد.

ماده ۷۶- هر یک از اعضاء شورای رقابت، اعضاء هیأت تجدیدنظر، رؤسا و کارکنان مرکز ملی رقابت و همچنین هر یک از حقوق‌بگیران آنها و اشخاص طرف قرارداد آنها و نیز هر شخص دیگری که از مقررات این قانون برای ضربه زدن به منافع مالی یا اعتبار تجاری و حرفه‌ای اشخاص حقیقی یا حقوقی سوءاستفاده کند، علاوه بر جبران خسارات به حبس تعزیری از سه تا پنج سال یا جزای نقدی از یکصد و شش میلیون و هشتصد هزار ریال تا یک میلیارد و شصت و هشت میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۷۷- نقض هر یک از بندهای «۱»، «۲» و «۳» ماده (۶۸) این قانون تخلف انتظامی محسوب می‌شود و مرتکب علاوه بر مجازات‌های مذکور در این قانون حسب مورد در یکی از مراجع مذکور در بند «۵» ماده (۵۵) محاکمه خواهد شد.

ماده ۷۸- هر کس که به هر شکلی مانع از انجام تحقیقات و بازرسی مأموران و بازرسان مرکز ملی رقابت شود، به جزای نقدی از ده میلیون و ششصد و هشتاد هزار ریال تا چهل و دو میلیون و هفتصد و بیست هزار ریال محکوم خواهد شد و در صورت ادامه مانع‌تراشی به ازای هر روز، مبلغ دو میلیون و یکصد و سی و شش هزار ریال به جزای نقدی تعیین شده اضافه خواهد شد.

ماده ۷۹- مجازات اشخاص حقوقی به شرح زیر است:

۱- در صورت ارتکاب هر یک از جرائم موضوع مواد این فصل توسط اشخاص حقوقی، مدیران آنها در زمان ارتکاب حسب مورد به مجازات مقرر در این قانون برای اشخاص حقیقی محکوم خواهند شد.

۲- چنانچه ارتکاب جرم توسط شخص حقوقی، در نتیجه تعدد یا تقصیر هر یک از حقوق‌بگیران آن انجام گیرد، علاوه بر آنچه که مشمول بند (۱) می‌شود، فرد مزبور نیز حسب مورد برابر مقررات این قانون مسئولیت کیفری خواهد داشت.

۳- چنانچه هر یک از مدیران یا حقوق‌بگیران اشخاص حقوقی ثابت کند که جرم بدون اطلاع آنان انجام گرفته یا آنان همه توان خود را برای جلوگیری از ارتکاب آن به کار برده‌اند یا بلافاصله پس از اطلاع از وقوع جرم آن را به شورای رقابت یا مراجع ذیصلاح اعلام کرده‌اند، از مجازات مربوط به آن عمل معاف خواهد شد.

تبصره- در موارد لزوم جبران خسارت، در صورت پیش‌بینی این امر در اساس‌نامه یا دخالت اشخاص در این امر، اشخاص حقوقی متضامناً با افراد مذکور در این ماده مسؤول خواهند بود.

ماده ۸۰- مطالبه خسارات موضوع این قانون منوط به تقدیم دادخواست به دادگاه ذیصلاح است.

ماده - چنانچه در خصوص جرایم مذکور در این فصل، مجازات‌های سنگین‌تری در قوانین دیگر پیش‌بینی شده باشد، مجازات‌های سنگین‌تر اعمال خواهد شد.

ماده ۸۲- به جرائم موضوع مواد (۷۲) تا (۷۸) این فصل در دادرها و دادگاه‌های عمومی، مطابق مقررات جاری و مقررات این قانون و خارج از نوبت رسیدگی می‌شود.

ماده ۸۳- در اجراء این قانون، ضابطان دادگستری مکلف به همکاری با شورای رقابت، هیأت تجدیدنظر و مرکز ملی رقابت هستند.

ماده ۸۴- مبالغ جزای نقدی مندرج در این فصل هر سه سال یک‌بار متناسب با رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به‌طور رسمی اعلام می‌شود، با پیشنهاد شورای رقابت و تصویب هیأت وزیران تعدیل می‌شود.

فصل دهم- مواد متفرقه

ماده ۸۵- بالاترین مقام هر یک از دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۸۶) این قانون، مسؤول اجراء صحیح و به موقع تکالیف مقرر شده برای آن‌ها در این قانون می‌باشد و موظف است گزارش پیشرفت کار را هر سه ماه یک‌بار به شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی ارائه نماید. در صورت تأخیر یا تعلل یا توقف در انجام وظایف مشخص شده در این قانون، بالاترین مقام دستگاه موظف است حداکثر ظرف یک هفته فرد خاطی را به هیأت تخلفات اداری معرفی کند. هیأت موظف است پس از رسیدگی و احراز تخلف بندهای (ج) تا (ط) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری را نسبت به فرد خاطی اعمال نماید. چنان‌چه علت تأخیر، تعلل یا توقف، اشکال و یا نارسایی در قانون باشد دولت موظف است حداکثر ظرف دو ماه پس از تشخیص، لایحه اصلاح قانون را با قید یک فوریت به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۸۶- کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و همچنین کلیه دستگاه‌های اجرایی، شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام آن‌ها است، از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن، سایر شرکت‌های وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه آن، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه آن، سازمان در حال تصفیه صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه آن، مرکز تهیه و توزیع کالا و همچنین سهام متعلق به دستگاه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های فوق‌الذکر در شرکت‌های غیردولتی و شرکت‌هایی که تابع قانون خاص می‌باشند و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در فعالیتهای اقتصادی مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۸۷- کلیه آیین‌نامه‌های مورد نیاز این قانون که مرجع تهیه آن مشخص نشده است با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر ظرف مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. آیین‌نامه‌های موضوع فصل سوم این قانون که مرجع تهیه آن‌ها مشخص نشده باشد به پیشنهاد وزارت تعاون با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۸- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است هر شش ماه یکبار گزارش عملکرد اجراء این قانون را به تفکیک مواد و تبصره‌ها به مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس شورای اسلامی ارائه و برای اطلاع عموم منتشر نماید.

ماده ۸۹- این قانون از شمول ماده (۱۶۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مستثنی است.

ماده ۹۰- چنانچه دولت به هر دلیل قیمت فروش کالاها یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری و یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را به قیمتی کم‌تر از قیمت بازار تکلیف کند، دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام‌شده را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجراء پرداخت کند و یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر نماید.

ماده ۹۱- به‌منظور تأمین شرایط هر چه مساعدتر برای مشارکت و مسؤلیت‌پذیری بخش غیردولتی در فعالیتهای اقتصادی:

الف- کلیه کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی می‌توانند در بررسی لوایح و طرح‌های اقتصادی نظر مشورتی فعالان اقتصادی را کسب و مورد استفاده قرار دهند.

ب- کلیه کمیسیون‌ها، هیأت‌ها، شوراها و ستادهای تصمیم‌گیری در دولت مجازند در تصمیمات اقتصادی خود، نظر فعالان اقتصادی را جویا شده و مورد توجه قرار دهند. دولت موظف است عضویت رئیس یا نماینده اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اطاق تعاون در شوراها، تصمیم‌گیری اقتصادی را از طریق اصلاح قانون یا آیین‌نامه‌های مربوطه رسمیت بخشد. از این پس رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اطاق تعاون به‌عنوان عضو رسمی به ترکیب اعضاء شورای اقتصاد، هیأت امانت حساب ذخیره ارزی، هیأت سرمایه‌گذاری خارجی (موضوع قانون جلب و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی) و هیأت عالی واگذاری (موضوع قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران) اضافه می‌شود.

ج- قوه قضاییه موظف است با تشویق ارجاع پرونده‌های اقتصادی به داوری، در داوری این گونه پرونده‌ها و همچنین بازرسی در موضوعات اقتصادی، از ظرفیتهای کارشناسی بخش غیردولتی نهایت استفاده را به‌عمل آورد.

د- اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اطاق تعاون موظفند در ایفاء نقش قانونی خود به‌عنوان مشاور سه قوه، سازوکار لازم برای سامان‌دهی و هماهنگی تشکلهای اقتصادی و کسب نظرات فعالان اقتصادی را فراهم نموده و با کمک به ایجاد فضای تعامل سازنده بخش خصوصی با ارکان حکومت، در مسایل اقتصادی پیشنهادهای کارشناسانه لازم را ارائه نمایند. در این راستا، اطاق‌ها

موظفند با تأسیس واحد پایش و پیگیری اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، گزارش‌های منظم لازم را به شورای عالی اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی تقدیم نمایند و هم‌چنین پیش‌نویس قانون «ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار» را تهیه و ارائه کنند.

ماده ۹۲- از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن نسخ می‌گردد و مادام که در قوانین بعدی نسخ و یا اصلاح مواد و مقررات این قانون صریحاً و با ذکر نام این قانون و ماده مورد نظر قید نشود، معتبر خواهد بود.

۳-۴-۱-۲- قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس مصوب ۱۳۷۷^۱

ماده ۱- مؤسسات پزشکی، کلیه مراکز پزشکی و وابسته به پزشکی نظیر بیمارستان، زایشگاه، آسایشگاه، آزمایشگاه، پلی‌کلینیک‌ها، مطب پزشکان و داروخانه‌ها و محل کار سایر اقشار پزشکی و مؤسسات فیزیوتراپی و الکتروفیزیوتراپی، هیدروتراپی، آزمایشگاه‌های تشخیص و پژوهشی، درمانگاه، رادیولوژی، مراکز پزشکی هسته‌ای، مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی، بخش‌های تزریقات و پانسمان و یا هر تشکیلاتی که به هر نام و عنوان با اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایجاد شده یا خواهد شد (اعم از بخش دولتی-خصوصی و خیریه) و واحدهای مشابه در دانشگاه‌های علوم پزشکی و کلیه کارکنان فنی و اداری و خدماتی آن‌ها مشمول این قانون می‌گردند.

تبصره- کلیه وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسساتی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و به امر بهداشت و درمان می‌پردازند موظف به رعایت مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۲- در اجرای ماده (۳) قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۴/۷/۹، این وزارت‌خانه موظف است به منظور انطباق امور درمانی، بهداشتی و آموزش پزشکی با موازین شرع مقدس اسلام، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و تدوین آیین‌نامه اجرایی جهت عملی نمودن انطباق امور مذکور با موازین شرع مقدس را به انجام رساند.

ماده ۳- به منظور نیل به اهداف مندرج در مواد این قانون شورایی به نام شورای عالی انطباق در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به ریاست وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌گردد. اعضای این شورا به مدت دو سال به عضویت شورا منصوب می‌شوند عبارتند از:

۱- معاون امور فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان قائم مقام دبیر شورا؛

۱- این قانون بر اساس تبصره ماده (۱) بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تسری دارد.

- ۲- معاون امور درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۳- معاون امور پشتیبانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۴- معاون امور آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۵- معاون امور بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۶- رییس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها؛
  - ۷- یک نفر از اعضای کمیسیون بهداری و بهزیستی مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر به پیشنهاد کمیسیون مزبور و انتخاب مجلس؛
  - ۸- یک نفر از اعضای کمیسیون امور زنان و جوانان و خانواده مجلس شورای اسلامی به‌عنوان ناظر به پیشنهاد کمیسیون مزبور و انتخاب مجلس؛
  - ۹- رییس سازمان نظام پزشکی یا نماینده تام‌الاختیار وی؛
  - ۱۰- مشاور وزیر بهداشت در امور زنان؛
  - ۱۱- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به انتخاب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
  - ۱۲- دو نفر از رؤسای دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به انتخاب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- تبصره ۱- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌تواند نسبت به تشکیل کمیته‌های انطباق در استان‌ها اقدام نماید. کمیته‌های موضوع این ماده موظف خواهند بود نتایج اقدامات خود را به شورای عالی انطباق در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گزارش نمایند.
- تبصره ۲- کمیته‌های انطباق استانی زیر نظر رییس دانشگاه علوم پزشکی تشکیل می‌شود و موظف به اجرای مصوبات شورای عالی انطباق می‌باشند.
- ماده ۴- اعتبارات مورد نیاز این قانون در سال جاری کماکان از ردیف ۴۲۲۶۰۰ (بند (و) تبصره ۱۰)) تأمین می‌گردد و در سال‌های آتی با توجه به امکانات وزارت مربوطه عمل خواهد شد.
- ماده ۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است آیین‌نامه اجرایی این قانون را به‌گونه‌ای تنظیم نماید که با ارتقای کیفیت خدمات پزشکی همراه و بیمار در انتخاب پزشک مختار باشد و در ارائه خدمات اورژانس، حفظ حیات بیمار بالاترین اولویت را داشته باشد.
- ماده ۶- رؤسای دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، مسؤولین فنی و مدیران بیمارستان‌ها و واحدهای بهداشتی درمانی مسؤول حسن اجرای این قانون در استان‌ها بوده و با بازرسی مستمر و نیز براساس شکایات وارده به مراجع ذی‌ربط به تخلفات رسیدگی می‌کنند.

ماده ۷- آیین‌نامه اجرای این قانون حداکثر ظرف مدت شش ماه توسط وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران لازم‌الاجرا می‌باشد و تا ابلاغ آیین‌نامه جدید، آیین‌نامه انطباق و اصلاحیه‌های بعدی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کماکان به قوت خود باقی است.

۴-۴-۱-۲- قانون آمادگی ملی و بسیج غیر عمومی مصوب ۱۳۵۴^۱

ماده ۱- به منظور ایجاد حداکثر آمادگی در وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات تابع و وابسته به آن‌ها و سایر سازمان‌های بخش عمومی و خصوصی و مردم در مقابله با رویدادهای اضطراری همچنین ایجاد هماهنگی بین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات تابع و وابسته به آن‌ها در این خصوص سازمان آمادگی ملی و بسیج غیر نظامی زیر نظر نخست‌وزیر تشکیل می‌گردد. رئیس سازمان مذکور، سِمَتِ معاونت نخست‌وزیر را خواهد داشت و بنابر پیشنهاد نخست‌وزیر منصوب می‌گردد.^۲

تبصره- مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر نام آن‌ها در قوانین و مقررات می‌باشند نیز مشمول این قانون خواهند بود.

ماده ۲- در زمان اضطرار برای حفظ ادامه حیات مردم و منافع ملی در زمان صلح و جنگ، همچنین پشتیبانی از نیروهای مسلح شاهنشاهی در زمان جنگ به منظور تأمین حداکثر توانایی و بسیج غیر نظامی، دولت مکلف است به میزان مورد احتیاج از تمام نیروی انسانی و امکانات و منابع کشور با حفظ حقوق صاحبان آن‌ها استفاده کند.

ماده ۳- زمان اضطرار از لحاظ این قانون و قانون و مقررات سازمان دفاع غیر نظامی عبارت از وضعی است که تمامیت ارضی کشور، امنیت ملی یا زندگی عادی مردم در اثر اقدامات عناصر ضد ملی داخلی یا دشمنان خارجی یا حوادث و سوانح غیر مترقبه طبیعی و بروز آفات به مخاطره افتد که در این حالت بنابر ضرورت در یک یا چند منطقه یا سراسر کشور با تصویب هیأت وزیران زمان اضطرار اعلام می‌گردد.^۳

ماده ۴- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون به وسیله سازمان آمادگی ملی و بسیج غیر نظامی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مرحله اجرا گذارده می‌شود.

۱- این قانون بر اساس ماده (۱) آن بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام تشریح دارد.

۲- این ماده بر اساس قانون راجع به حذف عبارت «فرمان همایونی» در قوانین و مقررات مربوط به انتصاب افراد به بعضی از مقامات کشور در سال ۱۳۶۰ اصلاح شده است.

۳- این ماده بر اساس قانون راجع به حذف عبارت «فرمان همایونی» در قوانین و مقررات مربوط به انتصاب افراد به بعضی از مقامات کشور در سال ۱۳۶۰ اصلاح شده است.

ماده ۵- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات تابع و وابسته به آن‌ها و سایر سازمان‌های بخش عمومی و خصوصی و افراد مکلف هستند دستورالعمل‌هایی را که در حدود این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن تهیه و با امضای نخست‌وزیر صادر می‌شود اجرا کنند.

۲-۲- حکومت بخشی از قانون

۲-۲-۱- مجموعه قوانین ایثارگران، جانبازان و آزادگان

۲-۲-۱-۱- استخدام فرزندان شهید، جانبازان و آزادگان در دستگاه‌های دولتی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که به‌نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و نیز کلیه مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مکلفند یکی از فرزندان کارکنان شهید، جانباز بیست و پنج درصد (۲۵٪) و به بالا و آزاده (اعم از شاغل، فوت‌شده و یا ازکارافتاده) را که واجد شرایط عمومی استخدام می‌باشند علاوه بر سهمیه استخدامی ایثارگران در همان دستگاه استخدام نمایند.^۱

۲-۲-۱-۲- حداکثر سن داوطلبان استخدام

در مورد داوطلبان استخدام رسمی یا ثابت و عناوین مشابه در وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و شرکت‌های تحت پوشش آن‌ها، شرکت‌های بیمه و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، مؤسسات و شرکت‌های ملی و مصادره شده و مؤسساتی که به‌نحوی از بودجه و کمک دولت استفاده می‌کنند، نهادهای انقلاب اسلامی و شرکت‌های تحت پوشش آن‌ها، شرط حداکثر سن ورود به خدمت و استخدام که در مقررات استخدامی مربوط پیش‌بینی شده با رعایت موارد زیر افزایش می‌یابد:

الف- داوطلبانی که در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل به‌طور داوطلبانه خدمت نموده‌اند به میزان مدت حضور در جبهه و همچنین مدت زمان بستری شدن و یا استراحت پزشکی رزمندگان داوطلب در اثر مجروحیت در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل.

ب- داوطلبانی که در طول جنگ تحمیلی به اسارت دشمن بعثی و یا گروه‌های ضد انقلاب درآمده‌اند به‌میزان مدت اسارت و حضور در جبهه.

ج- افراد خانواده شهید، جانبازان، آزادگان و مفقودالانرها (همسر، فرزندان، پدر و مادر، و برادر و خواهر) تا میزان پنج سال.

۱- ماده (۴۸) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴.

د- رئیس‌جمهور و مقامات موضوع ماده (۳) قانون استخدام کشوری و هم‌طرازان آن‌ها، اعضای شورای نگهبان، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، معاونین رئیس‌جمهور، رئیس دیوان محاسبات، دادستان و مستشاران دیوان محاسبات که بعد از ۵۷/۱۱/۲۲ منصوب و انتخاب شده‌اند به مدت تصدی سمت‌های مزبور.

ه- داوطلبانی که به‌صورت غیر رسمی و تمام وقت در دستگاه‌های موضوع این قانون از تاریخ ۵۷/۱۱/۲۲ به خدمت اشتغال داشته‌اند به‌میزان مدت خدمت غیر رسمی آن‌ها.^۱

۲-۱-۳- نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور

کلیه وزارت‌خانه‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است می‌توانند مستخدمین معلول (اعم از جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی، معلولین حوادث ناشی از کار، بیماران ناشی از شرایط خاص کار و معلولین عادی) رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (به جز کارگران مشمول قانون کار) به شرط داشتن حداقل بیست سال تمام سابقه خدمت براساس درخواست کتبی آنان و تصویب شورای امور اداری و استخدامی کشور با افزودن سنوات خدمت ارفاقی که مدت آن ذیلاً برحسب نوع و درجه معلولیت و یا بیماری مشخص گردیده است، به مدت خدمات آنان بدون پرداخت کسور فقط از لحاظ احتساب حقوق بازنشستگی بازنشسته نمایند.^۲

۲-۱-۴- حقوق و مزایای مشمولین احکام موضوع این قانون

آن عده از مستخدمین رسمی یا ثابت و نیز کارکنان تمام وقت وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی از جمله سازمان‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مستخدمین شهرداری‌ها که برای حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران و یا به سبب شرکت یا همکاری در عملیات نظامی دفاع از تمامیت و استقلال کشور جمهوری اسلامی ایران معلول و از کارافتاده شناخته می‌شوند و یا به درجه شهادت نایل می‌گردند، با رعایت مقررات مربوط به خود، مشمول احکام مربوط به از کارافتادگی و فوت به سبب انجام وظیفه شناخته شده و حقوق وظیفه آنان یا عائله تحت تکفل آنان عبارت خواهد بود از مجموع حقوق وظیفه‌ای که بر این اساس حسب مقررات مربوط تعیین می‌شود به اضافه حقوق پایه یک گروه یک جدول حقوق موضوع ماده (۳۲)

۱- ماده واحده قانون اصلاح حداکثر سن داوطلبان استخدام مصوب ۱۳۷۱.

۲- ماداً واحداً قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷.

قانون استخدام کشوری که از صندوق بازنشستگی کشوری یا صندوق بازنشستگی و وظیفه مربوط حسب مورد پرداخت خواهد شد.^۱

- حقوق وظیفه موضوع لایحه قانونی راجع به برقراری حقوق وظیفه درباره کارکنان دولت و مشمولین قانون تأمین اجتماعی که در جریان انقلاب اسلامی ایران از کارافتاده یا به درجه شهادت نایل شده یا می‌شوند مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران در مورد مستخدمین رسمی یا ثابت وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، عبارت خواهد بود از مجموع حقوق وظیفه‌ای که بر اساس لایحه قانونی مزبور تعیین گردیده به اضافه حقوق پایه یک گروه یک جدول موضوع ماده (۳۲) قانون استخدام کشوری که از صندوق بازنشستگی و وظیفه مربوط پرداخت خواهد شد.^۲

- آن عده از مستخدمین بازنشسته وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و همچنین سازمان‌های دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و نیز شهرداری‌ها که به‌علل مذکور در ماده یک معلول و از کارافتاده شده یا به درجه شهادت نایل گردیده یا می‌گردند حقوق وظیفه آنان یا عائله تحت تکفل آنان عبارت خواهد بود از حقوق بازنشستگی مربوط به اضافه حقوق پایه یک گروه یک جدول موضوع ماده (۳۲) قانون استخدام کشوری که از صندوق بازنشستگی و وظیفه مزبور پرداخت خواهد شد.

تبصره- در صورتی که مستخدمین از کارافتاده موضوع این ماده فوت شوند، تمام حقوق وظیفه‌ای که برای آنان برقرار شده است با افزایش‌های موضوع ماده (۵)^۳ این قانون به عائله تحت تکفل آنان پرداخت خواهد شد.^۴

۱- ماده (۱) قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهداء انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱.

۲- ماده (۲) قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهداء انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱.

۳- ماده (۵) قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهداء انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱: در صورتی که تعداد افراد عائله تحت تکفل مستخدم وظیفه‌بگیر با احتساب مستخدم، همچنین تعداد افراد عائله تحت تکفل مستخدم شهید موضوع این قانون، بیش از چهار نفر باشد به‌ازاء هر فرد مازاد بر چهار نفر تا زمانی که افراد مزبور از حقوق وظیفه مقرر استفاده می‌کنند و یا تحت تکفل مستخدم وظیفه‌بگیر محسوب می‌شوند پنج‌هزار ریال به حقوق وظیفه موضوع این قانون اضافه می‌شود و از همان صندوقی که حقوق وظیفه پرداخت می‌شود پرداخت خواهد شد.

تبصره- افزایش موضوع این ماده شامل برادر و خواهر مستخدم نمی‌باشد.

۴- ماده (۱۳) قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهداء انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱.

۲-۱-۵- تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

وزارت‌خانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، موظفند ۴۰ درصد ظرفیت پذیرش دانشجوی خود را به واجدین شرایط موضوع این قانون تخصیص دهند.^۱

۲-۱-۶- نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به ایثارگران

کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها، شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها، شرکت‌های ملی نفت و گاز و پتروشیمی، بانک‌ها و کلیه مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است موظفند به هنگام واگذاری سهام شرکت‌ها و کارخانجات، تسهیلات ذیل را با اولویت به ایثارگران، رزمندگان و بسیجیان اعطاء نمایند.^۲

۲-۲-۲- مجموعه قوانین استخدامی

۲-۲-۱- مأموریت مستخدمان دستگاه‌های دولتی به مدارس غیردولتی

مأموریت مستخدمان وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی دارای سابقه آموزشی، به مدارس غیردولتی بنابه تقاضای این مدارس و موافقت دستگاه ذی‌ربط با رعایت قوانین و مقررات مربوط به‌عنوان مدیر و معاون امکان‌پذیر است. حقوق و مزایای مستمر این افراد حسب توافق دستگاه اجرایی ذی‌ربط با مدرسه غیردولتی توسط این مدارس یا دستگاه مذکور قابل پرداخت است. سابقه خدمت در مدارس غیردولتی از لحاظ گروه، رتبه، پایه، درجه یا هر عنوان مشابه دیگر و بازنشستگی و وظیفه طبق مقررات جزء سوابق دولتی آنان منظور می‌شود.^۳

۲-۲-۲- سقف افزایش حقوق و مزایای دستگاه‌های دولتی

سقف افزایش حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های نقدی و غیرنقدی شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی، بانک‌ها و بیمه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به کارکنان و مدیران خود سالانه توسط هیأت وزیران تعیین می‌شود. از ابتدای هر سال، اجرای بودجه شرکت‌های مذکور در سقف یادشده امکان‌پذیر است. در

۱- ماده ۲ قانون ایجاد تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۳۶۷.

۲- ماده (۱) قانون نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به ایثارگران و کارگران مصوب ۱۳۷۳.

۳- ماده (۲۴) قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی مصوب ۱۳۹۵.

اصلاحیه بودجه سالانه عناوین مذکور، افزایش پرداخت نقدی و غیر نقدی از قبیل حقوق و مزایا، پاداش تحت هر عنوان، عیدی و نظایر آن و همچنین کمک‌های نقدی و غیرنقدی به کارکنان و مدیران و اعضای هیأت مدیره نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و شرکت‌های دولتی و شرکتهایی که شمول قانون در مورد آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، علاوه بر پرداخت‌های قانونی منظور شده در سقف بودجه مصوب سالانه دستگاه‌های مذکور ممنوع است.^{۲۰۱}

۲-۲-۳- ممنوعیت به‌کارگیری افراد بازنشسته در دستگاه‌های دولتی

هر نوع به‌کارگیری افراد بازنشسته در وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و مؤسسات و شرکت‌های وابسته و تابع آنها و هر دستگاهی که

۱- ماده (۷۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳.
 ۲- ماده (۲۹) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران: دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از این‌که قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن‌ها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آن‌ها را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هر یک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند. اجرای این حکم درخصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود. دستگاه‌های مشمول این ماده مکلفند حقوق، فوق‌العاده‌ها، هزینه‌ها، کمک‌هزینه‌ها، کارانه، پرداخت‌های غیرماهانه و مزایای ناخالص پرداختی ماهانه اعم از مستمر و غیرمستمر، نقدی و غیرنقدی (معادل ریالی آن) و سایر مزایا به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را از هر محل (از جمله اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، درآمدهای اختصاصی، اعتبارات متفرقه، اعتبارات کمک‌های رفاهی، اعتبارات بودجه عمومی و منابع عمومی و همچنین اعتبارات موضوع ماده (۲۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳، تبصره «۱» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مواد (۱۶۰) تا (۱۶۲) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ و یا اعتبارات خاص ناشی از واگذاری و فروش شرکت‌ها در سازمان خصوصی‌سازی، اعتبارات مربوط به ردیف‌های کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر درآمدها و موارد مشابه)، منحصرأ در فیش حقوقی منعکس و پس از ثبت در سامانه فوق، پرداخت کنند، به نحوی که میزان هرگونه ناخالص پرداختی ماهانه به هر یک از افراد مذکور بلافاصله در سامانه اطلاعاتی هر دستگاه مشخص باشد.

به‌نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌نماید، جز با تصویب هیأت وزیران تحت هر عنوان ممنوع می‌باشد. (ایشانگران تا قبل از سی سال خدمت از حکم این ماده مستثنی هستند). کلیه قوانین عام و خاص مغایر با این ماده ملغی‌الاثراست.^۱

۲-۲-۴- نحوه پرداخت به کارشناسان رسمی دادگستری توسط دستگاه‌های

دولتی

کلیه مراجع قضایی و انتظامی، وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌ها، بانک‌ها، شهرداری‌ها، بنیادها، نهادهای انقلاب اسلامی و اشخاص حقوقی اعم از دولتی و غیر دولتی و سایر مراجع عمومی و دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا ذکر صریح نام است موظف هستند مبلغ بند (ب) ماده (۳۰) این قانون را از دستمزد کارشناسان رسمی کسر و به حساب کانون مربوط واریز نمایند. همچنین مکلف می‌باشند مالیات متعلقه را نیز با رعایت قوانین مالیاتی کسر و به حساب خزانه‌داری کل واریز کنند.^۲

۲-۲-۵- محدودیت‌های قانونی کارشناسان دستگاه‌های دولتی

کارشناسانی که مستخدم شاغل دولت یا مؤسسات دولتی یا شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا سایر نهادهای عمومی غیر دولتی و یا سایر شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، می‌باشند، نمی‌توانند در دعوی و سایر امور مستلزم امر کارشناسی رسمی که مربوط به دستگاه متبوع آن‌هاست به‌عنوان کارشناس رسمی مداخله و اظهارنظر کنند، مگر این‌که در آن رشته کارشناس رسمی دیگری وجود نداشته و یا مرضی‌الطرفین باشند یا آن‌که کارمند مذکور طبق مقررات مربوط به آن دستگاه قانوناً ملزم به اظهارنظر باشد. هیچ‌کدام از مراجع قضایی و ادارات دادگستری و ثبت اسناد و املاک نمی‌توانند امر کارشناسی رسمی را به کارشناسانی که کارمند شاغل قضایی یا اداری دادگستری یا ثبت اسناد و املاک می‌باشند ارجاع کنند، مگر این‌که در آن رشته جز قاضی و یا کارمند شاغل، کارشناس دیگری وجود نداشته باشد.^۳

۲-۲-۶- هماهنگی کلیه صندوق‌های بازنشستگی دستگاه‌های دولتی

۱- ماده (۱۱) و تبصره‌های آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۱۱- به‌منظور هماهنگی برنامه‌های کلیه صندوق‌های بازنشستگی و وظیفه و عناوین مشابه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی از جمله وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که شمول

۱- ماده (۴۱) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴.

۲- ماده (۳۲) قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱.

۳- ماده (۳۳) قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱.

مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است شورای هماهنگی مرکب از رئیس‌ان صندوق‌های بازنشستگی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- کلیه صندوق‌های بازنشستگی موضوع این ماده دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق ضوابط خود اداره خواهند شد.

تبصره ۲- از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، تأسیس صندوق‌های بازنشستگی جدید و تصویب و اصلاح اساس‌نامه آن‌ها، هم‌چنین اصلاح اساس‌نامه سازمان بازنشستگی کشوری با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۳- سازمان بازنشستگی کشوری، صندوق‌های بازنشستگی و وظیفه نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی موضوع این ماده از شمول قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی می‌باشند.

تبصره ۴- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است حداکثر ظرف مدت دو سال با اخذ پیشنهادهای شورای هماهنگی صندوق‌های بازنشستگی برای ایجاد وحدت رویه مالی و خدماتی صندوق‌ها نسبت به اصلاح مقررات و قوانین صندوق‌ها از طریق مراجع ذی‌ربط اقدام نماید.^۱

۲-۲-۷- تبدیل وجوه بازنشستگی به اوراق مشارکت

کلیه صندوق‌های بازنشستگی و عناوین مشابه از جمله صندوق بازنشستگی مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و سازمان تأمین اجتماعی و کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت از جمله شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قوانین و مقررات عمومی در مورد آن‌ها مستلزم ذکر نام است و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به شهرداری‌ها، حسب مورد مجازند درصدی از وجوهی را که به هر عنوان برای بازنشستگی یا پس‌انداز دریافت و یا در حساب‌های مربوط وارد و ثبت می‌نمایند به اوراق مشارکت منتشره از سوی دولت تبدیل کنند. هم‌چنین کلیه شرکت‌های تعاونی و بخش خصوصی مجازند درصدی از سپرده‌ها و ذخایر قانونی خود را که توسط هیأت وزیران تعیین می‌شود به اوراق مزبور تبدیل نمایند.^۲

۲-۲-۸- عدم ممنوعیت استخدام دارندگان معافیت پزشکی

استخدام افراد دارای معافیت پزشکی در صورتی که واجد شرایط مورد احتیاج دستگاه مربوطه باشند بلامانع است.

۱- ماده واحده قانون اصلاح برخی از مواد قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۸۰.

۲- ماده واحده قانون الحاق یک ماده به قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب ۱۳۷۹.

تبصره- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، بانک‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است موظفند مواردی را که مانع استخدام می‌باشد قبلاً اعلام نمایند.^۱

۲-۲-۹- تعریف و شرایط مأموریت در وزارت اطلاعات

بند ط ماده ۱- مأموریت عبارت است از:

۱- محول شدن وظیفه موقت به مستخدم غیر از وظیفه اصلی که در پست سازمانی خود دارد.
۲- اعزام مستخدم به طور موقت به دیگر وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و غیر دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، نهادهای انقلاب اسلامی، شهرداری‌ها و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و یا دارای قانون خاص می‌باشند.

۳- اعزام مستخدم برای طی دوره‌های آموزشی یا کارآموزی در داخل یا خارج از کشور.^۲
کسورات بازنشستگی مستخدمین وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و غیر دولتی وابسته به دولت و شهرداری‌ها و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است در صورتی که به این وزارتخانه منتقل شوند اعم از سهم فرد یا سازمان، برابر قوانین و مقررات مربوط به صندوق بازنشستگی وزارتخانه واریز خواهد شد.^۳
به‌کارگیری مستخدمین وزارتخانه در کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و بانک‌ها و شهرداری‌ها بدون مجوز وزارتخانه ممنوع است.^۴

۲-۲-۱۰- نحوه پرداخت عیدی و پاداش به کارکنان دستگاه‌های دولتی

- به کارکنان رسمی، ثابت و دارای عناوین مشابه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت^۵ - مصوب ۱۳۷۰- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مشمول مقررات استخدامی هیأت علمی دانشگاه تهران در صورت رضایت از خدمت آنان به هنگام بازنشستگی،

۱- ماده واحده قانون عدم ممنوعیت استخدام دارندگان معافیت پزشکی مصوب ۱۳۷۷.

۲- بند ط ماده (۱) قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴.

۳- ماده (۴۱) قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴.

۴- ماده (۸۵) قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴.

۵- ماده (۱۲) قانون نظام هماهنگ پرداخت مصوب ۱۳۷۰: ماده ۱۲- کلیه دستگاه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی که دارای مقررات خاص استخدامی می‌باشند، بانک‌ها و شهرداری‌ها و نیز شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است تابع ضوابط و مقررات این قانون خواهند بود.

معادل دو ماه آخرین دریافتی بابت حقوق و فوق‌العاده شغل و سایر فوق‌العاده‌ها به‌عنوان پاداش خدمت پرداخت می‌شود. خدمت مازاد بر سی سال در پرداخت پاداش موضوع این قانون قابل احتساب نخواهد بود.^۱

دولت موظف است اعتباری که هر ساله برای پرداخت عیدی به کارکنان خود تخصیص می‌دهد، اعم از نقدی یا غیر نقدی، به‌طور مساوی به کلیه کارکنان خود پرداخت نماید. این امر شامل کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور از جمله شرکت‌های دولتی که شمول قانون به آن‌ها مستلزم ذکر نام است، شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های دولتی تابعه، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های دولتی تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های دولتی تابعه و مراکز تهیه و توزیع کالا و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی گاز، شرکت پتروشیمی، بانک‌ها، شهرداری‌ها و مؤسساتی که تمام یا قسمتی از بودجه آن‌ها از بودجه عمومی تأمین می‌شود، نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی و نهادهای انقلاب اسلامی، مشمولان قانون استخدام نیروهای مسلح و غیر نظامیان ارتش و نیروهای انتظامی، قضات، اعضاء هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مشمولان قانون کار، مشمول این قانون می‌گردند. پرداخت هرگونه وجه دیگری تحت عنوان پاداش آخر سال و یا امثال آن به کارمندان خاص ممنوع می‌باشد.^۲

۲-۲-۱۱- حمایت از مادران در دوران شیردهی

دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت از جمله سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و دیگر دستگاه‌هایی که به لحاظ مقررات خاص استخدامی، مشمول قانون کار نیستند موظف به ایجاد تسهیلات مناسب برای تغذیه شیرخوارگان با شیر مادر در جوار محل کار کارکنان زن می‌باشند.^۳

۲-۲-۱۲- پرداخت کمک هزینه به دانشجویان کارآموز در حال خدمت دستگاه‌های اجرایی

۱- ماده (۱) قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵.

۲- ماده واحده قانون نحوه پرداخت عیدی به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۴.

۳- ماده (۴) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴.

کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مجازند نسبت به پرداخت کمک هزینه دانشجویانی که بر اساس مقررات مربوط به‌عنوان کارآموز به خدمت می‌گیرند از محل اعتبارات مربوطه دستگاه اقدام نمایند.^۱

۲-۲-۱۳- وضعیت استخدامی و بازنشستگی محافظین نمایندگان در دستگاه‌های دولتی

محافظین نمایندگان تا زمانی که به‌عنوان محافظ از طرف نماینده مورد تأیید باشند جزء مستخدمین قراردادی مجلس محسوب می‌گردند. در صورتی که این گونه افراد در وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است به استخدام رسمی یا ثابت درآمده یا درآیند این مدت با رعایت مقررات مربوط، صرفاً از نظر بازنشستگی جزء سنوات خدمت دولتی آنان منظور و محسوب خواهد شد.^۲

۲-۲-۱۴- نحوه پرداخت حقوق و مزایا به همسر کارمندان موضوع این قانون کسانی که همسر آنان از وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و بانک‌ها و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی و سایر مؤسسات وابسته به دولت که به‌نحوی از بودجه عمومی یا کمک دولت استفاده می‌کنند، حقوق، دستمزد، اجرت و یا حقوق بازنشستگی یا وظیفه یا مستمری دریافت می‌نمایند از وجوه موضوع بند ۳ این ماده برخوردار نخواهند شد.^۳

۲-۲-۱۵- شرایط بازنشستگی مستخدمین دستگاه‌های دولتی براساس قانون استخدام کشوری

۱- ماده واحده قانون اجازه پرداخت کمک هزینه به دانشجویانی که به‌عنوان کارآموز در دستگاه‌های اجرایی خدمت می‌نمایند مصوب ۱۳۷۲.

۲- تبصره (۳) ماده (۲) قانون استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۲.

۳- ب- کمک هزینه عائله‌مندی بر اساس عائله تحت تکفل پرسنل شاغل، بازنشسته، جانباز و معلول مشمول این قانون به شرح زیر تعیین و پرداخت می‌گردد:

۱- بابت هر فرزند یا سایر افراد تحت تکفل ماهانه حاصل ضرب عدد حقوقی (۲۰) در ضریب ریالی حداکثر تا ۳ نفر.

۲- بابت همسر ماهانه حاصل ضرب عدد حقوقی (۵۰) در ضریب ریالی.

۴- تبصره ۷ ماده ۱۴۹ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰.

بازنشستگی مستخدمین رسمی، ثابت و دارای عناوین مشابه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است با حداقل سی سال سابقه خدمت قابل قبول، از لحاظ بازنشستگی طبق مقررات مربوط خواهد بود. تبصره - مستخدمین رسمی و یا ثابت مشمول این قانون می‌توانند با دارا بودن شرایط زیر و موافقت دستگاه دولتی متبوع خود بازنشسته شوند:

الف- مستخدمین مرد با ۵۰ سال سن و بیست و پنج سال سابقه خدمت؛

ب- مستخدمین زن با ۲۰ سال سابقه خدمت.^۱

تبصره ۲- صرفاً بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، معلولین، شاغلین مشاغل سخت و زیان‌آور و نیز مشمولین ماده (۷۷) و بند الف ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری از شمول حکم این ماده مستثنی بوده و تابع مقررات مربوط به خود و حداقل سن بازنشستگی خواهد بود.

تبصره ۳- میزان حقوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمین مشمول تبصره (۱) این ماده و نیز مستخدمینی که بر اساس بند الف ماده (۷۴) و مواد (۷۷) و (۷۹) قانون استخدام کشوری با کم‌تر از سی سال سابقه خدمت بازنشسته یا از کارافتاده می‌شوند، پس از محاسبه بر اساس مفاد ماده (۱) این قانون، نتیجه یک سی‌ام در سنوات خدمت قابل قبول آنان ضرب می‌شود.

تبصره ۴- در مواردی که سابقه خدمت مشمولین ماده (۷۷) و بند الف ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری^۲ کم‌تر از پانزده سال باشد، سنوات خدمت مورد نظر پانزده سال محسوب خواهد شد.^۱

۱ - قانون اصلاح بند تبصره (۱) ماده (۲) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۷۰.

۲- از قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵؛ ماده ۷۴- قانون استخدام کشوری: مستخدم رسمی می‌تواند طبق شرایط زیر تقاضای بازنشستگی کند و دولت مکلف به قبول آن است:

الف- داشتن حداقل شصت سال سن با هر قدر سابقه خدمت؛

ب- داشتن حداقل پنجاه و پنج سال سن با لااقل سی سال سابقه خدمت.

تبصره ۱- (اصلاحی ۱۳۶۵/۰۳/۲۷) کلیه وزارت‌خانه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، می‌توانند مستخدمین رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (به‌جز مشمولان قانون کار و تأمین اجتماعی)، در مشاغل غیر تخصصی بر اساس درخواست کتبی آنان و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی مشروط به آن که بیش از بیست سال سابقه خدمت داشته باشند بر اساس سنوات خدمت بازنشسته و در صورتی که سابقه خدمت آنان کم‌تر از بیست سال باشد، بازخرید نمایند. به افرادی که بر اساس این قانون بازخرید می‌شوند، مبلغی معادل ۴۵ روز حقوق و مزایای مستمر در اثناء هر سال سابقه خدمت قابل قبول (در صورتی که کسر یک‌سال بیش از شش ماه باشد، یک‌سال تمام محسوب خواهد شد) به‌علاوه، کسور بازنشستگی یا حق بیمه پرداختی سهم مستخدم و حقوق و مزایای مرخصی‌های استحقاقی استفاده‌نشده وی پرداخت خواهد شد.

۲-۲-۱۶- اعطاء مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی دارای شرایط

موضوع این قانون

مستخدمین مشمول قانون استخدام کشوری و شرکت‌های دولتی مشمول مقررات استخدامی شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۵۲/۳/۵ و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، مستخدمین کادر نظامی و انتظامی نیروهای مسلح و کادر سیاسی وزارت امور خارجه و همچنین مستخدمین مؤسسات و شرکت‌های دولتی که دارای مقررات استخدامی خاص می‌باشند و نیز نهادهای انقلاب اسلامی ایران و مؤسساتی که شمول مقررات عمومی نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است و شهرداری‌ها و بانک‌ها و مؤسسات بیمه و به‌طور کلی مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و مؤسسات و شرکت‌های تابعه یا وابسته به مؤسسات فوق‌الذکر که همسر آنان به مأموریت خارج از کشور اعزام می‌شوند، می‌توانند بدون رعایت محدودیت زمانی تا پایان مدت مأموریت مذکور از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند. موافقت با این مرخصی پس از اعلام دستگاه اعزام‌کننده مأمور و تعیین مدت مأموریت مستخدم، به‌عمل خواهد آمد. مرخصی بدون حقوق موضوع این قانون حداکثر از شش سال تجاوز نخواهد کرد.^۲

۲-۲-۱۷- نحوه بازنشسته کردن مستخدمین دستگاه‌های دولتی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، می‌توانند مستخدمین رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (به جز مشمولان قانون کار و تأمین اجتماعی)، در مشاغل غیر تخصصی براساس درخواست کتبی آنان و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی مشروط به آن‌که بیش از

تبصره ۲- (اصلاحی ۱۳۶۵/۰۳/۲۷) مفاد تبصره یک در مشاغل تخصصی نیز با درخواست کتبی مستخدم و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی و تصویب شورائی مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار وزیر برنامه و بودجه و دبیر کل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و دستگاه اجرایی مربوط قابل اجراء خواهد بود.

تبصره ۳- (الحاقی ۱۳۶۵/۰۳/۲۷) مستخدمینی که بیش از یک سال از آمادگی به خدمت آنان بگذرد، در صورتی که در این مدت با توجه به معرفی سازمان امور اداری و استخدامی کشور در مشاغل که شرایط احراز آن‌را دارند، جذب دستگاه‌های دولتی نگردند طبق شرایط این قانون بازخرید یا بازنشسته می‌شوند.

ماده ۷۷- وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی مشمول این قانون مکلفند کلیه مستخدمین رسمی را که شصت و پنج سال سن دارند بازنشسته کنند.

۱- ماده (۲) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۸؛

۲- ماده واحده قانون اعطاء مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی یا ثابت که همسران آنان به مأموریت ثابت خارج از کشور اعزام می‌شوند مصوب ۱۳۶۶؛

بیست سال سابقه خدمت داشته باشند بر اساس سنوات خدمت بازنشسته و در صورتی که سابقه خدمت آنان کم‌تر از بیست سال باشد، بازخرید نمایند.^۱

۲-۲-۱۸- شرایط خدمت نیمه‌وقت بانوان

در اجرای بندهای (۱) و (۲) از اصل (۲۱) قانون اساسی، بانوان کارمند رسمی و ثابت وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و نیروهای مسلح و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است می‌توانند در صورت موافقت وزیر یا بالاترین مقام مؤسسه متبوع خود از خدمت نیمه‌وقت استفاده نمایند.^۲

ماده واحده قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب ۱۳۶۲: وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات مشمول قانون استخدام کشوری و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است می‌توانند در صورت تقاضای بانوان کارمند رسمی و ثابت خود و موافقت بالاترین مقام مسؤول خدمت آن‌ها را نیمه‌وقت تعیین نمایند. مدت و نحوه و ترتیب انجام خدمت نیمه‌وقت و وضع پست ثابت سازمانی خود و میزان حقوق و مزایا و نحوه محاسبه سنوات خدمت و بازنشستگی و اعطاء پایه و ارتقاء گروه و مرخصی به‌موجب قانونی که از طرف سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه شده و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید مشخص خواهد گردید.

۲-۲-۱۹- نحوه احتساب سوابق خدمت مستخدمین در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی

الف: مستخدمین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است در صورتی که قبل از استخدام سابقه خدمت در نهادهای انقلاب اسلامی داشته باشند، سابقه خدمت تمام‌وقت آنان در نهادهای مزبور از لحاظ پایه یا درجه یا هر عنوان مشابه دیگر و بازنشستگی و وظیفه، جزء سوابق خدمت دولتی آنان منظور و محسوب خواهد شد.

ب- شرکت‌های دولتی مشمول مقررات استخدامی شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۵۲/۳/۵ کمیسیون‌های استخدام مجلسین سابق می‌توانند مستخدم ثابت خود را به‌طور موقت به شرکت‌های دولتی دیگر، وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی اعم از مشمول قانون استخدام کشوری یا غیر مشمول آن، شهرداری‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی یا به سازمان‌های بین‌المللی که دولت ایران عضویت

۱- تبصره ۱ ماده واحده قانون اصلاح تبصره یک ماده ۷۴ قانون استخدام کشوری و الحاق سه تبصره به آن مصوب ۱۳۶۵.

۲- ماده ۱ قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب دهم آذرماه ۱۳۶۲ مصوب ۱۳۶۵.

آن‌ها را پذیرفته یا سازمان‌هایی که دولت ایران شرکت در آن‌ها را مقتضی بداند همچنین سازمان‌هایی که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد مأمور نمایند.

ج- حقوق و مزایای مستخدمین موضوع این ماده در مدت مأموریت منحصرأ از طریق یک صندوق قابل پرداخت است. آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^۱

۲-۲-۲۰- اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت

وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و همچنین مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است می‌توانند مستخدمین رسمی یا ثابت را که با دارا بودن حداقل ۱۵ سال تمام خدمت دولتی بر طبق قوانین و مقررات مربوط بازنشسته شده یا بشوند به استثنای آن دسته از مستخدمینی که دارای شصت و پنج سال یا بیش‌تر سن باشند یا بازنشستگی آنان در اجرای مقررات پاک‌سازی باشد، در صورت ضرورت و نیاز به تخصص آنان و موافقت مستخدم با تصویب هیأت وزیران به خدمت اعاده نمایند.

تبصره ۱- گروه مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری و همچنین مستخدمین ثابت شرکت‌ها و مؤسسات دولتی با توجه به شغل ارجاعی به شرط دارا بودن شرایط احراز آن شغل تعیین می‌شود و پایه آنان، آخرین پایه قبل از بازنشستگی خواهد بود. در مورد مستخدمین سایر مؤسسات دولتی که در مقررات استخدامی آن‌ها عناوین دیگری به غیر از گروه و پایه پیش‌بینی گردیده، اعاده به خدمت مستخدم با رعایت شرایط احراز بر طبق مقررات خاص استخدامی مورد عمل آن مؤسسات صورت می‌گیرد.

تبصره ۲- در مورد دارندگان پایه‌های قضایی و اعضاء رسمی هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی علمی دولتی، اعاده به خدمت آنان با آخرین رتبه قضایی یا مرتبه علمی و پایه‌ای که داشته‌اند صورت می‌گیرد.

تبصره ۳- مستخدمینی که بر اساس این ماده واحده به خدمت اعاده می‌شوند منحصرأ می‌توانند از مرخصی استحقاقی و استعلاجی که به مدت اشتغال مجدد آنان تعلق می‌گیرد با رعایت کلیه مقررات مربوط استفاده نمایند. از تاریخ تصویب این ماده واحده، کلیه مقررات مغایر با آن ملغی می‌گردد.^۲

۱- ماده (۱) قانون احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۶۴.

۲- ماده واحده قانون راجع به اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت مصوب ۱۳۶۰.

۲-۲-۲۱- مجازات متخلفین از قانون برنامه و بودجه کشور مصوب سال

۱۳۵۱

هر یک از مقامات و مستخدمین وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی من جمله شرکت‌های دولتی که شمول حکم بر آنها مستلزم ذکر نام است و سایر دستگاه‌های اجرایی مذکور در بند (۱۱) ماده (۱) قانون برنامه و بودجه کشور از اجرای احکام مواد (۱۹)، (۲۲) و (۳۵) آن قانون کلاً یا بعضاً خودداری نماید یا اطلاعات ناقص یا غیر واقع ارائه دهد و یا از ارائه مدارک لازم به سازمان مذکور استنکاف کند به حکم مرجع صالح به مجازات مقرر در ماده (۵) قانون محاسبات عمومی محکوم خواهد شد.^۱

۲-۲-۲۲- کسر اقساط معوقه و استیفای مطالبات بانک مسکن از محل حقوق و دریافتی‌های بدهکاران دستگاه‌های دولتی

به بانک مسکن اجازه داده می‌شود به منظور استیفای مطالبات خود و وصول اقساط معوقه بابت وام‌هایی که مستقیماً یا به قائم‌مقامی یا نمایندگی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی به کارمندان و مستخدمین دولت و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت یا مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است پرداخت نموده یا می‌نماید، در صورت عدم اجرای تعهدات و پرداخت به موقع اقساط و دو نوبت اخطار کتبی ده روز و عدم مراجعه بدهکار و پرداخت بدهی به نحوی که بانک مقرر می‌کند، با ابلاغ موضوع به دستگاه متبوع بدهکار، درخواست کسر اقساط معوقه را از حقوق و مزایا و یا دستمزد بدهکار بنماید و دستگاه متبوع بدهکار، ملزم به انجام درخواست و واریز کسور مذکور به حساب بانک مسکن می‌باشند، مشروط به آن که حداکثر از اقساط ماهانه معوقه بیش‌تر نباشد.

تبصره ۱- سازمان بازنشستگی کشور و نیز کلیه سازمان‌ها و مؤسسات که به مستخدمین و کارکنان بازنشسته خود یا به ورثه آنان حقوق بازنشستگی یا مستمری و وظیفه پرداخت می‌نمایند مشمول احکام این قانون می‌باشند.

تبصره ۲- مطالبات فوق شامل اصل و کارمزد وام خواهد بود.

۱- ماده واحده قانون مجازات متخلفین از مقررات مواد ۱۹، ۲۲ و ۳۵ قانون برنامه و بودجه کشور مصوب اسفند ماه ۱۳۵۱ مصوب ۱۳۵۵.

تبصره ۳- در مورد شهرداری‌ها و شرکت‌های خصوصی و مؤسسات مشابه که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، بانک با توافق بدهکاران می‌تواند به طریق فوق عمل نماید و در صورت عدم توافق به دادگاه صالحه مراجعه نمایند.^۱

۲-۲-۲۳- نظام‌های اداری و استخدامی شرکت‌های تابعه وزارت نفت

نظام‌های اداری و استخدامی و پرداخت حقوق و مزایای آن دسته از کارکنان شرکت‌های تابعه وزارت نفت که در واحدهای عملیاتی و تخصصی شاغل می‌باشند با رویکرد تقویت رقابت‌پذیری و سرعت بخشیدن به بهره‌برداری از میادین مشترک و حفظ نیروی انسانی متخصص تابع آیین‌نامه خاصی است که بدون الزام به رعایت قانون مدیریت خدمات کشوری با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوطه و با پیشنهاد وزارت نفت و تأیید معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور تهیه می‌شود و حداکثر ظرف شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب رئیس‌جمهور می‌رسد.^۲

۲-۲-۳- مجموعه قوانین مالی، مالیاتی

۲-۳-۱- صلاحیت سازمان حسابرسی

وظایف و اختیارات سازمان عبارت است از:

الف- انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول (۴۴) و (۴۵) قانون اساسی که مالکیت عمومی بر آن‌ها مترتب می‌باشد از قبیل بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌های انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آن‌ها و شرکت‌ها و کارخانجات و مؤسساتی که صرف‌نظر از چگونگی مالکیت سرمایه آن‌ها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرایی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساس‌نامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرسی قانونی و انجام حسابرسی می‌باشد.

ب- انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آن‌ها به‌طور مستقیم و یا غیر مستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بند الف فوق می‌باشد.

۱- ماده واحده قانون اجازه کسر اقساط معوقه و استیفای مطالبات بانک مسکن از محل حقوق و دریافتی‌های بدهکاران ۱۳۶۱.

۲- ماده (۱۰) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱.

تبصره- انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی توسط سازمان در شرکت‌ها و مؤسسات موضوع این بند که قسمتی از سهام آن‌ها متعلق به بخش غیر دولتی (تعاونی-خصوصی) می‌باشد، موکول به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام است و چنان‌چه در اساس‌نامه اختیار تعیین بازرس قانونی و امور حسابرسی از جمله وظایف مجمع عمومی نباشد، طبق اساس‌نامه عمل خواهد شد و در هر صورت نمایندگان صاحب سهام دولت و همچنین نمایندگان صاحب سهام شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های مذکور در بند الف این ماده موظفند رأی به انتخاب سازمان بدهند.

ج- حسابرسی طرح‌های عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) مورد اجرا در دستگاه‌های موضوع بندهای الف و ب این ماده.^۱

۲-۳-۲- صلاحیت سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران^۱

کلیه وزارت‌خانه‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و مؤسسات عمومی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مکلفند کلیه اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذاری خارجی و گزارش سرمایه‌گذاری‌های خارجی انجام‌شده را در اختیار سازمان قرار دهند تا این سازمان براساس ماده فوق^۲ عمل نماید.^۳

۲-۳-۳- طرز استفاده از تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور

استفاده از تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور مصوب تیر ماه ۱۳۵۱ موکول به تأیید بانک مرکزی ایران و موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی است. مؤسسات و شرکت‌های دولتی که

۱- ماده (۶) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷، مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ اصلاحات بعدی: در اجرای قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ به‌منظور جلب سرمایه‌گذاری خارجی، در اجرای طرح‌های زیربنایی و تولیدی از قبیل طرح‌های نیروگاهی، انتقال نیرو، پالایشگاه تأمین و انتقال آب، فاضلاب، راه‌آهن، راه و آزادراه، فرودگاه، بندر، ناوگان ریلی و طرح‌های مخابراتی با اولویت سرمایه‌گذار ایرانی به دولت اجازه داده می‌شود علاوه بر تضمین‌های قابل ارائه در چهارچوب قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹:

۱- نسبت به تضمین پرداخت تعهدات قراردادی شرکت‌های دولتی ایرانی طرف قرارداد (که نهایتاً کالا و خدمات آن‌ها الزاماً می‌بایست توسط دولت خریداری شود) اقدام نماید.

۲- در صورتی که بنابر تصمیم دولت یا قوانین رایج، بهای فروش محصول (کالا یا خدمات) تولیدی این طرح‌ها به مشتریان کمتر از قیمت خرید تضمینی آن توسط دولت و شرکت دولتی از سرمایه‌گذار باشد، مابه‌التفاوت آن توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در بودجه سنواری پیش‌بینی و پرداخت آن توسط دولت (وزارت امور اقتصادی و دارایی) تضمین شود.

۳- در صورت اتخاذ تصمیم دولت به فروش شرکت‌های دولتی عامل، شرایط فروش باید به‌نحوی پیش‌بینی شود که تعهدات شرکت به سهام‌داران جدید منتقل و تضمین‌های دولت تا آخرین مراحل اجرای قرارداد معتبر و نافذ بماند.

۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی با تصویب دولت، تعهدات مذکور را از محل وجوه و منابع متعلق به این شرکت‌ها و با حق برداشت وجه از کلیه حساب‌های بانکی و وجوه و منابع متعلق به آن‌ها به‌نحوی که تعهدات آن از محل وجوه و منابع عمومی دولت نباشد تضمین می‌نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل شرایط پرداخت و تعهدات قراردادی و انتخاب طرح‌ها با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده (۱۴) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴: نحوه پذیرش و ورود و خروج سرمایه خارجی و سود حاصل از آن به منطقه و چگونگی و میزان مشارکت خارجی‌ان در فعالیت‌های هر منطقه بر اساس قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ انجام خواهد شد.

۲- ماده (۲۱) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱: سازمان مکلف است امکان دسترسی همگانی را به کلیه اطلاعات مربوط به سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاران خارجی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، شرکای ایرانی موضوع فعالیت و سایر اطلاعاتی که در اختیار آن سازمان قرار دارد فراهم نماید.

۳- ماده (۲۲) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱.

شمول مقررات عمومی نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول حکم این قانون خواهند بود.^۱

۲-۳-۴- نحوه اداره مراکز تفریحی، آموزشی و ورزشی دستگاه‌های ملی و استانی

کلیه دستگاه‌های ملی و استانی مذکور در ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۲ مکلفند کلیه مراکز جانبی از قبیل مراکز آموزشی، رفاهی، تفریحی، آموزشی و ورزشی که برای استفاده کارکنان و خانواده آن‌ها در اختیار دارند را به طریق خودگردان درآمد-هزینه‌ای اداره نمایند به نحوی که برای اداره و نگهداری این مراکز هیچ‌گونه هزینه‌ای (اعم از هزینه پرسنلی، اداری، تجهیزاتی، مواد مصرفی و نظایر آن) بر دولت تحمیل نگردد.^۳ استفاده از اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ نیز برای این امور ممنوع می‌باشد.^۴

۲-۳-۵- یک پارچگی و مدیریت تملک اراضی، املاک و ابنیه‌های دستگاه‌های دولتی

کلیه اراضی، املاک و ابنیه‌ای که برای استفاده وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی از جمله مؤسساتی که مشمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام یا تابع مقررات و قوانین خاص است به یکی از طرق قانونی تملک شده است و یا به نام آن وزارت‌خانه، مؤسسه خریداری شده یا می‌شود متعلق به دولت بوده و در اسناد مالکیت آن‌ها نام دولت جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان مالک با حق استفاده

۱- ماده واحده قانون طرز استفاده از تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۵.

۲- ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) «قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۰» و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که مشمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

۳- ماده واحده قانون اخذ ورودیه از بازدیدکنندگان موزه‌های تخصصی مصوب ۱۳۸۸: کلیه دستگاه‌های اجرایی دارای موزه‌های تخصصی مجازند با هماهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری از بازدیدکنندگان مبلغی بابت ورودیه اخذ و به حساب خزانه واریز نمایند. معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی جهت تأمین بخشی از هزینه‌های حفظ و نگهداری موزه‌های یادشده در بودجه‌های سالیانه آن‌ها تخصیص و در اختیار دستگاه اجرایی مربوط قرار خواهد گرفت.

۴- ماده (۴۴) قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴.

وزارت‌خانه یا مؤسسهٔ مربوط درج می‌گردد. تغییر دستگاه بهره‌بردار در هر مورد به‌عهدهٔ هیأت وزیران می‌باشد.^۱ کلیهٔ اسناد، سوابق، مدارک موجود مرتبط با این اموال در اختیار وزارت اموراتصادی و دارایی (ادارهٔ کل اموال دولتی) قرار می‌گیرد و در خصوص واگذاری حق استفاده از ساختمان‌های مازاد دستگاه‌های مذکور مطابق بند (ب) مادهٔ (۸۹) این قانون اقدام خواهد شد.

تبصرهٔ ۱- اراضی ملی و دولتی و منابع طبیعی که حسب اختیارات قانونی دستگاه‌ها برای واگذاری جهت مصارف عمومی یا اختصاصی اشخاص غیر دولتی در اختیار آن‌ها می‌باشد و تاکنون واگذار نشده از جمله اراضی در اختیار وزارت جهاد کشاورزی موضوع مواد (۳۱) و (۳۲) لایحهٔ قانونی اصلاح لایحهٔ قانونی احیاء و واگذاری اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۱ شورای انقلاب^۲ و اراضی موضوع قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶/۶/۲^۳ تابع مقررات مربوط است و چنانچه دستگاه‌های اجرایی، نیروهای مسلح و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام یا تابع قوانین و مقررات خاص است برای نیازهای عمومی و عمرانی و یا عوض آن نیاز به این اراضی داشته باشند در حدی که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد با رعایت مفاد این ماده به صورت بلاعوض در اختیار آن‌ها قرار خواهد گرفت. در مورد اراضی واگذار شده توسط کمیسیون‌های مواد (۳۱) و (۳۲) قانون مذکور و هیأت‌های واگذاری زمین مشروط بر آن که مطابق طرح مصوب احیاء گردیده‌اند چنانچه در داخل حریم و محدودهٔ قانونی شهرها قرار گرفته و مالکیت اراضی به وزارت مسکن و شهرسازی یا سازمان‌های تابعه منتقل گردیده است وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان‌های تابعه مکلفند^۴ اسناد این اراضی را به قیمت کارشناسی روز بدون لحاظ کردن ارزش افزودهٔ ناشی از سرمایه‌گذاری انجام شده توسط سرمایه‌گذاران به آن‌ها منتقل نمایند.

تبصرهٔ ۲- فروش و واگذاری املاک و اراضی که دولت حق استفاده از آن‌ها را در اختیار شرکت‌های دولتی قرار داده است نیز موکول به تصویب هیأت وزیران است، مگر آن که مورد نیاز دستگاه‌های این ماده باشد که به ترتیب مقرر در آن در اختیار وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی قرار می‌گیرد.

۱- در اجرای مادهٔ (۶۹) و تبصره‌های آن، تصویب‌نامه‌های متعدد مبنی بر تغییر دستگاه‌های بهره‌بردار، واگذاری اموال غیرمنقول و حق استفاده از آن‌ها به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

۲- لایحهٔ قانونی اصلاح لایحهٔ قانونی احیا و واگذاری اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران که تاریخ تصویب صحیح آن ۱۳۵۹/۱/۲۶ می‌باشد، جمعاً ۹ ماده دارد و به نظر می‌رسد مواد ۳۱ و ۳۲ آیین‌نامهٔ اجرایی لایحهٔ قانونی اصلاح لایحهٔ قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ مورد نظر بوده است.

۳- احکام مواد (۹) و (۱۰) قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶ بر دستگاه‌های مستلزم ذکر نام حکومت دارد.

۴- در روزنامه رسمی، واژه مکلفند، به اشتباه ملکفند تحریر شده است.

تبصره ۳- نحوه تنظیم اسناد اراضی و سایر اموال غیرمنقول طرح‌های عمرانی موضوع ماده (۱۱۳) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ که مجری آن وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌باشند تابع مقررات این ماده خواهد بود.

تبصره ۴- تعیین بهره‌بردار، بهره‌برداری، چگونگی تنظیم سند عرصه و اعیان املاک و اراضی که برای استفاده دولت و یا مؤسسات دولتی وقف شده است با رعایت وقف‌نامه‌های مربوط، تابع ترتیبات مقرر در این ماده خواهد بود.

تبصره ۵- واگذاری حق استفاده از اراضی و املاک این قانون به نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی و مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه با تصویب هیأت وزیران در جهت تحقق اهداف و احکام برنامه‌های پنج ساله و قوانین مربوط امکان‌پذیر خواهد بود. پس از رفع نیاز آن‌ها به تشخیص وزارت‌خانهٔ مربوط و تصویب هیأت وزیران، ملک یا زمین مورد واگذاری به دولت اعاده خواهد شد.

تبصره ۶- چنان‌چه املاک و اراضی که به‌موجب وظایف قانونی سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی در اختیار این سازمان قرار گرفته است، مورد نیاز دستگاه‌های دولتی باشد، حسب مورد با پیشنهاد وزیر یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه مستقل و تصویب هیأت وزیران و با رعایت شرایط این ماده در اختیار آن دستگاه قرار می‌گیرد. سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی مکلف است برای تسهیل در اجرای این ماده، فهرست اموال غیر منقول در اختیار خود را به هیأت دولت ارائه نماید.

تبصره ۷- عدم اجرای این قانون توسط هر یک از مقامات و کارمندان در حکم تصرف غیرمجاز در اموال دولتی محسوب می‌شود.

تبصره ۸- به‌منظور فراهم آوردن موجبات تسریع در رفع اختلافات مربوط به ساختمان‌ها، تأسیسات و اراضی وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی که در گذشته بر اساس نیازها و ضرورت‌های مختص اوایل انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، بدون اخذ مجوز قانونی و موافقت متصرف پیشین یا با موافقت آن تصرف گردیده و در حال حاضر مورد نیاز متصرفان پیشین می‌باشد کمیسیونی مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار وزرای امور اقتصادی و دارایی، مسکن و شهرسازی، جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و نماینده تام‌الاختیار وزراء یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه‌های مستقل طرف اختلاف با مسؤولیت معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور تشکیل گردد. اجرای حکم این ماده در مورد ساختمان‌هایی که مورد تصرف نهادها و نیروهای مسلح زیرنظر مقام معظم رهبری است با رعایت نظر موافق آن مقام خواهد بود. آرای صادره کمیسیون فوق‌الذکر برای دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط لازم‌الاجراء است. در صورت عدم اجرای آراء

مذکور در مهلت تعیین شده به هر دلیل توسط دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است معادل ارزش قیمت روز مایملک مورد تصرف را بنابه پیشنهاد کمیسیون مذکور بر حسب مورد، بدون الزام به رعایت محدودیت‌های جابه‌جایی در بودجه جاری و عمرانی، از بودجه سنواتی دستگاه مذکور کسر و به بودجه دستگاه اجرایی ذی‌نفع اضافه نماید.

تبصره ۹- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، اسناد اراضی و املاک دولتی را براساس این قانون و یا اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی و بدون نیاز به اخذ نظر سازمان متصرف و یا سازمانی که اسناد مالکیت را در اختیار دارد اصلاح و سند جدید صادر می‌نماید. با صدور سند جدید، اسناد قبلی از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

تبصره- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است بانک اطلاعاتی جامع از اراضی و املاک دولت موضوع این قانون با استفاده از تجهیزات رایانه‌ای تهیه و در اختیار دستگاه‌های اجرایی قرار دهد.^۱

۲-۳-۶- تخصیص بودجه برای توسعه فعالیت‌های بخش غیر دولتی

در اجرای بند (ب) ماده (۱۴۵) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۱۶۰)^۲ قانون مذکور موظفند به منظور کاهش حداقل سه درصد (۳٪) از تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی، تولیدی، خدماتی و نظایر آن‌ها، حداقل یک و نیم درصد (۱٪/۵) از اعتبارات تخصیص‌یافته خود را برای توسعه فعالیت‌های بخش غیر دولتی و خرید خدمات از این‌گونه بخش‌ها اختصاص دهند، به‌نحوی که امکان تحقق این بند فراهم گردد. آیین‌نامه اجرایی این ماده بنابه پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۳

۲-۳-۷- خرید خدمات از بخش غیردولتی

۱- ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۲- ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، ازجمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

۳- ماده (۴۷) قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴.

به دستگاه‌های اجرایی مذکور در ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱ اجازه داده می‌شود به منظور ارتقای کیفیت خدمات و کاهش اعتبارات هزینه‌ای، نسبت به خرید خدمات، برای انجام مأموریت‌ها و وظایف قانونی غیر حاکمیتی خود از بخش غیر دولتی به شرطی که متضمن اخذ هزینه اضافه از مردم نگردد، اقدام نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده بنابه پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۲

۲-۲-۳-۸- صلاحیت مجامع عمومی یا شوراهای عالی شرکت‌ها تغییر ارقام مربوط به بودجه

به مجامع عمومی یا شوراهای عالی شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی (به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه) و همچنین سایر شرکت‌های دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا که بودجه آن‌ها در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد، اجازه داده می‌شود با کسب نظر از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ارقام مربوط به بودجه مندرج در قوانین مزبور را بر اساس سیاست‌های دولت، یا تصمیماتی که طبق اساس‌نامه یا قانون تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات مذکور، مجاز به اتخاذ آن هستند، یا در صورت فراهم شدن موجبات افزایش تولید یا دیگر فعالیت‌های اصلی شرکت یا بنابر مقتضیات ناشی از نوسان قیمت‌ها، یا به تبع دیگر تحولات اقتصادی و مالی، با رعایت مقررات اساس‌نامه مورد عمل تغییر دهند مشروط به این که این تغییر:

۱- ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

۲- ماده (۴۶) قانون الحاق مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴.

اولاً- موجب کاهش ارقام مالیات و سود سهام دولت و همچنین بازپرداخت وام‌های داخلی و خارجی از جمله وام موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۵ مندرج در بودجه مصوب (یا اصلاحی احتمالی) نشود.

ثانیاً- میزان استفاده شرکت از محل بودجه عمومی دولت را افزایش ندهد.
ثالثاً- میزان تسهیلات قابل دریافت از سیستم بانکی کشور افزایش نیابد. مجامع عمومی یا شوراها عالی شرکت‌های موضوع این ماده، در موقع رسیدگی و تصویب صورت‌های مالی موظفند گزارش تطبیق عملیات شرکت با بودجه مصوب را که با توجه به هدف‌های کمی توسط شرکت یا مؤسسه انتفاعی تهیه می‌شود و پس از رسیدگی و اظهارنظر روشن و صریح بازرس قانونی در باب انطباق عملیات اجرایی با هدف‌ها و هزینه‌های مصوب شرکت به مجمع عمومی یا شورای عالی ارائه می‌گردد ارزیابی کنند و تصمیمات مقتضی اتخاذ نمایند. رؤسای شوراها عالی و مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مسؤول اجرای این ماده خواهند بود. آخرین زمان مجاز برای اصلاح بودجه توسط شرکت‌های دولتی موضوع این ماده تا پانزدهم آبان ماه هر سال تعیین می‌شود.
تبصره- در اجرای تبصره (۲) ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،^۱ دولت مجاز است حداکثر تا بیست درصد (۲۰٪) برای شرکت‌های دولتی موضوع این ماده مجوز مشارکت و سرمایه‌گذاری صادر نماید.^۲

۲-۳-۹- تأمین نقدینگی موضوع ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰

- اجازه داده می‌شود کمبود نقدینگی و وجوه مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون از منابع سیستم بانکی با رعایت موارد زیر تأمین گردد:
الف- سقف ریالی تسهیلات بانکی قابل اعطاء به شرکت‌های دولتی باید ضمن رعایت سیاست‌های پولی موضوع ماده (۱۹) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸^۳ و حداکثر تا سقف‌های

۱- تبصره (۲) ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: مشارکت و سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی به استثنای بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در سایر شرکت‌های دولتی موضوع این ماده، مستلزم کسب مجوز از هیأت وزیران است.

۲- ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۳- ماده (۱۹) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲: سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی کوتاه مدت (یک ساله) به پیشنهاد مجمع عمومی بانک مرکزی و تصویب هیأت دولت تعیین شده و سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی پنج ساله و دراز مدت در ضمن لوایح برنامه‌های عمرانی پنج ساله و درازمدت کشور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی، به استثناء تسهیلات بانکی برای سرمایه در گردش آن‌ها با رعایت مفاد سایر تبصره‌های مندرج در قوانین مزبور به‌طور جداگانه به تصویب هیأت وزیران برسد.

ب- پرداخت تسهیلات مذکور منوط به بازپرداخت اقساط سررسید وام‌های قبلی از محل ذخایر و اندوخته‌ها می‌باشد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظفند هر شش ماه یک‌بار عملکرد این تسهیلات را به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی گزارش نمایند.^۱

- به‌منظور تأمین منابع ارزی مورد نیاز طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست محیطی به شرکت‌های دولتی اجازه داده می‌شود در حدود ارقام مقرر در قوانین بودجه سنواتی حسب مورد نسبت به صدور اوراق صکوک و یا اوراق مشارکت ارزی در بازارهای مالی داخلی و خارجی با رعایت ضوابط بانک مرکزی و در سقف مقرر در قوانین برنامه‌های توسعه اقدام کنند. صدور اوراق یادشده منوط به تأیید بانک یادشده و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور بوده و بازپرداخت و تضمین اصل و سود این اوراق با شرکت‌های مربوط است. صدور اوراق مشارکت یا صکوک اسلامی با سود تشویقی منوط به تأیید شورای پول و اعتبار است. در اجرای این بند رعایت ماده (۸۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۲ الزامی است.^۱

۱- ماده (۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۲- از قانون بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰:

ماده ۲- به مجامع عمومی یا شوراهای عالی شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی (به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه) و همچنین سایر شرکت‌های دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا که بودجه آن‌ها در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد، اجازه داده می‌شود با کسب نظر از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ارقام مربوط به بودجه مندرج در قوانین مزبور را بر اساس سیاست‌های دولت، یا تصمیماتی که طبق اساس‌نامه یا قانون تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات مذکور، مجاز به اتخاذ آن هستند، یا در صورت فراهم شدن موجبات افزایش تولید یا دیگر فعالیت‌های اصلی شرکت یا بنابر مقتضیات ناشی از نوسان قیمت‌ها، یا به‌تبع دیگر تحولات اقتصادی و مالی، با رعایت مقررات اساس‌نامه مورد عمل تغییر دهند مشروط به این‌که این تغییر:

اولاً- موجب کاهش ارقام مالیات و سود سهام دولت و همچنین بازپرداخت وام‌های داخلی و خارجی از جمله وام موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۵ مندرج در بودجه مصوب (یا اصلاحی احتمالی) نشود.

ثانیاً- میزان استفاده شرکت از محل بودجه عمومی دولت را افزایش ندهد.

ثالثاً- میزان تسهیلات قابل دریافت از سیستم بانکی کشور افزایش نیابد. مجامع عمومی یا شوراهای عالی شرکت‌های موضوع این ماده، در موقع رسیدگی و تصویب صورت‌های مالی موظفند گزارش تطبیق عملیات شرکت با بودجه مصوب را که با توجه به هدف‌های کمی توسط شرکت یا مؤسسه انتفاعی تهیه می‌شود و پس از رسیدگی و اظهارنظر روشن و صریح بازرس قانونی در باب

۲-۳-۱۰- ممنوعیت دریافت هرگونه وجه از سوی دستگاه‌های دولتی

دریافت هرگونه وجه، کالا و یا خدمات تحت هر عنوان از اشخاص حقیقی و حقوقی توسط وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی غیر از مواردی که در مقررات قانونی مربوط معین شده یا می‌شود، هم‌چنین اخذ هدایا و کمک نقدی و جنسی در قبال کلیه معاملات اعم از داخلی و خارجی توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی، مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است و یا تابع قوانین خاص هستند ممنوع می‌باشد.^۲

۲-۳-۱۱- مجوزهای موضوع قانون به دستگاه‌های مستلزم ذکر نام

- کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی تعلق داشته باشد و هم‌چنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا که مشمول مفاد این ماده می‌باشند.

الف- به کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع این ماده اجازه داده می‌شود که با رعایت سیاست واگذاری امور خدماتی به بخش غیر دولتی و در قالب بودجه مصوب، خودروی سواری داخلی خریداری نمایند. تبصره- نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور از ممنوعیت خرید خودروی سواری خارجی مستثنی هستند. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مجاز است سالانه با پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیأت دولت از محل اعتبارات سالانه مصوب، خودروی خارجی خریداری نماید.

انطباق عملیات اجرایی با هدف‌ها و هزینه‌های مصوب شرکت به مجمع عمومی یا شورای عالی ارائه می‌گردد ارزیابی کنند و تصمیمات مقتضی اتخاذ نمایند.

ماده ۸۷- شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند که تمام طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی بیش از هشت میلیارد (۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال خود را، برای یک‌بار به تأیید شورای اقتصاد برسانند.

۱- بند ک ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳.

۲- ماده (۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

ب- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تدوین و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^۱

- خرید یا اجاره نمودن هواپیمای اختصاصی توسط وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است و مشمولان ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و نیز مسافرت‌های مسؤلان و کارکنان دستگاه‌های مذکور با هواپیمای اختصاصی مطلقاً ممنوع است و موارد استثناء در صورت ضرورت با تصویب هیأت وزیران تعیین می‌گردد. رؤسای سه قوه از شمول ممنوعیت اجاره هواپیما مستثنی هستند.^۲

- انجام هرگونه هزینه توسط دستگاه‌های مذکور در ماده (۳۰) این قانون برای چاپ تقویم و سال‌نامه و اطلاعیه آگهی‌های مربوط به تبریک و تشکر و تسلیت و پلاکاردهای تشریفاتی و میهمانی‌های فردی و جمعی داخلی از محل اعتبارات جاری و عمرانی و اعتبارات خارج از شمول و کمک‌ها و درآمدهای اختصاصی قوانین بودجه سنواتی ممنوع و در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی و عمومی است.^۳

- هرگونه فعالیت تجاری اعم از خرید و فروش کالاهای داخلی و خارجی و صدور و ورود آن و نیز صدور مجوز سهمیه مشارکت سرمایه‌گذاری برای این نوع فعالیت‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۳۰) این قانون^۴ و همچنین مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی که فعالیت بازرگانی جزء وظایف آن‌ها نیست ممنوع است.

تبصره- صدور مجوز برای انجام فعالیت‌های موضوع این ماده صرفاً بایستی توسط وزارت‌خانه یا مؤسسه دولتی ذی‌ربط صورت گیرد.^۵

- شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند که تمام طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی بیش از هشت میلیارد (۸ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال خود را برای یک‌بار به تأیید شورای اقتصاد برسانند.^۶

۱- ماده (۳۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۲- ماده (۳۱) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۳- ماده (۳۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۴- رجوع شود به ماده (۳۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۵- ماده (۵۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۶- ماده (۸۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ که با توجه به شرکت‌های ماده (۲)، مشمول دستگاه‌های مستلزم ذکر نام می‌شود. در اجرای این ماده مصوبات متعدد به تصویب شورای اقتصاد رسیده است.

۲-۳-۱۲- تأمین امکانات لازم شهرهای جدید توسط دستگاه‌های عمومی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و سایر شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مکلفند ضمن همکاری در ایجاد شهر جدید به گونه‌ای برنامه‌ریزی و اقدام به تأمین اعتبار کنند که متناسب با پیشرفت عملیات احداث و اسکان شهر جدید، خدمات مورد نیاز براساس تعرفه‌های شهرهای مشابه به شهر جدید نیز ارائه گردد.^۱

۲-۳-۱۳- اقدامات دستگاه‌ها در حوزه طرح‌های عمومی و عمرانی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام باشد، مکلف می‌باشند در طرح‌های عمومی یا عمرانی که ضرورت اجراء آن‌ها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی با رعایت ضوابط مربوطه تصویب و اعلان شده باشد و در اراضی و املاک شرعی و قانونی اشخاص (اعم از حقیقی و حقوقی) قرار داشته و در داخل محدوده شهرها و شهرک‌ها و حریم استحفاظی آن‌ها باشد، پس از اعلام رسمی وجود طرح، حداکثر ظرف مدت هجده ماه نسبت به انجام معامله قطعی و انتقال اسناد رسمی و پرداخت بهاء یا عوض آن طبق قوانین مربوطه اقدام نمایند.^۲

۲-۳-۱۴- صلاحیت وزارت مسکن و شهرسازی در امور اراضی

وزارت مسکن و شهرسازی موظف است زمین‌های مورد نیاز برای امر مسکن و خدمات عمومی را ضمن استفاده از کلیه اراضی موات و دولتی در شهرهایی که به پیوست این قانون به دلیل عدم تکاپوی اراضی مذکور در این شهرها ضرورت آن حتمی است به ترتیب از زمین‌های بایر و دایر شهری تأمین نماید. مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و بنیادها و نهادها و ارگان‌های دولتی و غیر دولتی موظفند زمین‌های مورد نیاز دولت یا شهرداری‌ها را که موضوع این قانون است به منظورهای ذیل و با تقویم دولت به آن‌ها (دولت و شهرداری‌ها) بفروشند:

الف- تفکیک و فروش توسط وزارت امور مسکن و شهرسازی به افراد واجدالشرایط دریافت زمین جهت مسکن و یا اجرای طرح‌های ساختمان‌سازی مسکونی؛

۱- ماده (۵) قانون ایجاد شهرهای جدید مصوب ۱۳۸۰.

۲- ماده واحده قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها مصوب ۱۳۶۷.

ب- ایجاد تأسیسات عمومی و عمرانی و اداری و اجرای طرح‌های مصوب شهری و عوض طرح‌های شهری حسب مورد به‌وسیله وزارت‌خانه‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است؛

ج- حفاظت از میراث فرهنگی کشور.^۱

- از تاریخ تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ کلیه زمین‌های متعلق به وزارت‌خانه‌ها و نیروهای مسلح و مؤسسات دولتی و بانک‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول حکم مستلزم ذکر نام است و کلیه بنیادها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد. شهرداری‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از شمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری این‌گونه اراضی را بدون اجازه وزارت راه و شهرسازی ندارند، مگر به‌عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و معوض املاک واقع در طرح‌های مصوب شهری.^۲

۲-۳-۱۵- ممنوعیت اختصاص هرگونه وجه از سوی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی از چاپ و انتشار نشریات غیرضروری

اختصاص و پرداخت هرگونه وجه از محل اعتبارات جاری و عمرانی منظور در قانون بودجه سالیانه کل کشور و اموال و ثروت‌های عمومی از سوی وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی و استفاده کردن از امکانات دولتی و کارکنان برای جمع‌آوری مطالب، تحریر، تنظیم، چاپ و انتشار هرگونه کتاب، روزنامه، مجله، نشریات مشابه و هر نوع اوراق و پارچه‌های تبلیغاتی، جزوه، بروشور، تراکت، پوستر (به استثنای پوستر و بروشورهای آموزشی) سفارش چاپ هرگونه آگهی تبریک، تسلیت و تشکر و اطلاعیه‌های غیر ضروری که مستقیماً با وظایف آن‌ها ارتباط نداشته باشد در روزنامه و نشریات کشور ممنوع می‌باشد. این ممنوعیت شامل تمامی اعتبارات دستگاه‌های مذکور حتی اعتباراتی که مستثنی از قانون محاسبات عمومی و یا سایر مقررات عمومی دولت هستند نیز باشد.^۳

۲-۳-۱۶- تشریفات ورود و خروج کالا و خدمات از کشور

کلیه واردکنندگان و صادرکنندگان اعم از وزارت‌خانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آن‌ها

۱- ماده (۹) قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶ (اصلاحی ۱۳۹۰).

۲- ماده (۱۰) قانون زمین شهری مصوب ۱۳۶۶.

۳- ماده واحده قانون ممنوعیت وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی از چاپ و انتشار نشریات غیرضروری مصوب ۱۳۶۵.

منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و همچنین سایر شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و وزارت جهاد کشاورزی و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا همچنین سهام متعلق به دستگاه‌های فوق‌الذکر در شرکت‌های غیردولتی و شرکت‌هایی که تابع قانون خاص می‌باشند و نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی و تعاونی و مؤسسات خیریه موظفند کلیه کالاهای وارداتی و صادراتی خود را با تسلیم اظهارنامه گمرکی و انجام تشریفات لازم از اسکله‌ها، فرودگاه‌ها و راه‌های مجاز مطابق با دستورالعمل‌های گمرک ایران وارد یا صادر نمایند، در غیر این صورت، مورد مشمول مقررات قاچاق خواهد بود.^۱

۲-۳-۱۷- سامانه تدارکات الکترونیکی دولت

دولت مجاز است سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمام مراحل انواع معاملات وزارت‌خانه‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و سایر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی، با رعایت قانون تجارت الکترونیکی و قانون برگزاری مناقصات تکمیل کند. دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و دیگر معامله‌کنندگان بخش عمومی، از جمله دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنان مستلزم ذکر یا تصریح نام است و کلیه مؤسسات دولتی یا عمومی غیردولتی، باید برنامه زمان‌بندی مورد تأیید هیأت وزیران در این سامانه ثبت‌نام کنند و با امضای الکترونیکی معتبر و رعایت مقررات مربوط، تمام مراحل معاملات خود مانند درخواست استعلام، فراخوان، توزیع و دریافت اسناد، گشایش الکترونیکی پاکت‌ها یا پیشنهادهای، انعقاد قرارداد و دادوستد وجوه و تضمینات و نیز هرگونه الحاق، اصلاح، فسخ، ابطال و خاتمه قرارداد را از طریق این سامانه و به‌طور الکترونیکی انجام دهند.^۲

۲-۳-۱۸- الزامات قراردادی دستگاه‌های اجرایی

دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و شرکت‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و دستگاه‌هایی که شمول حکم بر

۱- ماده واحده قانون یکسان‌سازی تشریفات ورود و خروج کالا و خدمات از کشور مصوب ۱۳۸۲ که بر اساس ماده (۱۶۵) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ لغو می‌گردد.

۲- ماده (۵۰) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵.

آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است در صورت وجود مجوز قانونی یا تصریح در قرارداد می‌توانند قراردادهای، تعهدات، توافقات، واگذاری‌ها، مجوزها و پروانه‌های قانونی صادرشده را لغو کنند یا تغییر دهند یا متوقف یا عطف به ماسبق کنند در غیر این صورت، اقدامات فوق مستلزم جلب رضایت اشخاص ذی‌نفع می‌باشد.^۱

۲-۲-۳-۱۹- تعریف عرضه‌کنندگان کالا

عرضه‌کنندگان کالا و خدمات: به کلیه تولیدکنندگان، واردکنندگان، توزیع‌کنندگان، فروشندگان کالا و ارائه‌کنندگان خدمات اعم از فنی و حرفه‌ای و همچنین کلیه دستگاه‌ها، مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است و به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم و به‌صورت کلی یا جزئی کالا یا خدمت به مصرف‌کننده ارائه می‌نمایند اطلاق می‌شود.^۲

۲-۲-۳-۲۰- شرایط و نحوه نقل و انتقال زمین

از تاریخ اجرای این قانون، نقل و انتقال زمین‌های بدون بنا یا دارای بنا یا مستحقات غیر متناسب با مساحت زمین واقع در محدوده خدماتی شهرها و در شهرک‌ها فقط برای یک‌بار مجاز است و نقل و انتقال بعدی موکول به ایجاد بنا یا مستحقات متناسب با مساحت زمین می‌باشد. هرگونه معامله بر خلاف مقررات این ماده باطل و ثبت سند آن در دفاتر اسناد رسمی تحت هر عنوان اعم از عقود لازم و جایز ولو از طریق وکالت ممنوع است، در صورت تخلف، انتقال‌دهنده و سردفتر مسؤول به حبس جنحه‌ای از سه ماه تا دو سال محکوم می‌شوند و سردفتر علاوه بر مجازات مذکور به انفصال دائم از شغل سردفتری نیز محکوم خواهد شد. مورد معامله نیز مجاناً به ملکیت وزارت مسکن و شهرسازی درآمده تا برای اجرای طرح‌های مربوط به احداث مراکز آموزشی و ورزشی و تفریحات سالم و یا ایجاد فضای سبز در اختیار سازمان‌های ذی‌ربط بگذارد.^۳

۱- ماده (۱۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴.

۲- ماده (۱) قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۳۸۸.

۳- این ماده و تبصره ۳ در سال ۱۳۹۰ به شکل زیر اصلاح شده است: از تاریخ اجرای این قانون، نقل و انتقال زمین‌های بدون بنا یا دارای بنا یا مستحقات غیر متناسب با مساحت زمین واقع در محدوده خدماتی شهرها و در شهرک‌ها فقط برای یک‌بار مجاز است و نقل و انتقال بعدی موکول به ایجاد بنا یا مستحقات متناسب با مساحت زمین می‌باشد. هرگونه معامله بر خلاف مقررات این ماده باطل و ثبت سند آن در دفاتر اسناد رسمی تحت هر عنوان اعم از عقود لازم و جایز ولو از طریق وکالت ممنوع است. در صورت تخلف انتقال‌دهنده و سردفتر مسؤول به حبس جنحه‌ای از سه ماه تا دو سال محکوم می‌شوند و سردفتر علاوه بر مجازات مذکور به انفصال دائم از شغل سردفتری نیز محکوم خواهد شد. مورد معامله نیز مجاناً به ملکیت وزارت راه و شهرسازی درآمده تا برای اجرای طرح‌های مربوط به احداث مراکز آموزشی و ورزشی و تفریحات سالم و یا ایجاد فضای سبز در اختیار سازمان‌های ذی‌ربط بگذارد.

تبصره ۱- معاملات شرطی و رهنی در مورد اخذ وام از مؤسسات اعتباری مجاز برای احداث ساختمان یا فعالیت‌های ساختمانی در زمین مورد معامله و همچنین انتقالات بلاعوض به دولت یا شهرداری‌ها یا مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه مندرج در بند ۴ ماده (۱۸۳) قانون مالیات‌های مستقیم و انتقالات قهری، همچنین تملیک ناشی از معاملات شرطی و رهنی مذکور در فوق و فروش آن به وسیله مؤسسات اعتباری مجاز و وثیقه قرارداد زمین در قبال باقی‌مانده بهای آن نزد فروشنده و تملیک ناشی از معاملات شرطی و رهنی ثبت شده قبل از تصویب این قانون مشمول ممنوعیت مذکور در این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲- در مورد انتقالات قهری هرگاه زمین از نظر ضوابط شهرداری‌ها بین مالکین قابل تفکیک نباشد با گواهی شهرداری مربوط فقط برای یک‌بار دیگر اجازه معامله داده می‌شود.

تبصره ۳- معاملات وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها در حدود قوانین و مقررات مربوط در موارد زیر مشمول ممنوعیت مذکور در این ماده نخواهد بود.

الف- معاملات وزارت راه و شهرسازی و سازمان‌های وابسته به آن برای اجرای طرح‌های شهرسازی و شهرک‌سازی و تأمین مسکن و احتیاجات عمومی و انجام طرح‌هایی که طبق قانون اجرای آن به عهده وزارت مذکور می‌باشد.

ب- معاملات سایر وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی برای اجرای طرح‌های مصوب مربوط به خود. این حکم شامل سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی که به موجب قوانین خاص خود مشمول قوانین و مقررات عمومی در مورد آن‌ها موقوف به ذکر نام آن‌ها است نیز خواهد بود.

ج- معاملات شهرداری‌ها برای اجرای طرح‌های توسعه و عمران شهری.

د- معاملات شهرداری‌ها به منظور اجرای طرح‌های تهیه مسکن در صورتی که به تصویب وزارت راه و شهرسازی رسیده باشد.^۱

۲-۲-۳-۲۱- تعیین تکلیف مالکیت زمین‌های دستگاه‌های دولتی

از تاریخ تصویب این قانون کلیه زمین‌های متعلق به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و بانک‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که مشمول حکم مستلزم ذکر نام آن‌ها است و کلیه بنیادها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت راه و شهرسازی قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- شهرداری‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از مشمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری این‌گونه اراضی را بدون اجازه وزارت راه و شهرسازی ندارند، مگر به‌عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و معوض املاک واقع در طرح‌های مصوب شهری.

تبصره ۲- اراضی غیر موات وقفی به وقفیت خود باقی و عمل به وقف می‌شود، لکن هرگونه واگذاری اراضی از طرف اوقاف یا آستان قدس رضوی یا سایر متولیان بایستی بر طبق ضوابط شهرسازی با نظر وزارت راه و شهرسازی صورت گیرد.^{۲۰۱}

۲-۲-۳-۲۲- تکلیف سازمان امور مالیاتی کشور نسبت به دستگاه‌های اجرایی

متن زیر به‌عنوان تبصره (۶) به ماده (۱۰۴) الحاق می‌گردد:

تبصره ۶- سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند در صورت خودداری پرداخت‌کنندگان وجوه موضوع این ماده از انجام تکالیف مقرر، به آن‌ها مراجعه و پس از رسیدگی‌های لازم، مالیات متعلق را مطالبه کند. در صورت استتکاف آن‌ها از پرداخت، از طریق عملیات اجرایی موضوع فصل نهم از باب چهارم این قانون، مالیات را وصول و در مورد کلیه دستگاه‌های اجرایی دولت، نهادهای عمومی غیر دولتی و سایر سازمان‌ها و مؤسساتی که به‌نحوی از اعتبارات دولتی استفاده می‌کنند و همچنین سایر دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است، از حساب بانکی آن‌ها برداشت کند.^{۴۳}

۲-۲-۳-۲۳- شرایط فروش اموال منقول مزاد

به شرکت‌های دولتی مشمول ماده (۲) این قانون^۵ و سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت مقررات مربوط نسبت به فروش اموال منقول مزاد بر نیاز خود به استثنای خودرو از طریق مزایده و همچنین کسب درآمد پخش آگهی ثبتی موضوع مواد (۱۱)، (۱۲) و (۱۴) قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰/۱۲/۲۶ و اصلاحات بعدی^۶ (قیمت و آگهی ثبت شرکت‌ها) به‌طور نقد یا اقساط اقدام نمایند.^۱

۱- این ماده توسط قانون تشکیل وزارت راه و شهرسازی اصلاح شده است.

۲- ماده (۱۰) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰.

۳- به موجب بند ۲۵ ماده واحده قانون اصلاح مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴، ماده ۱۰۴ و تبصره‌های آن حذف شد.

۴- قانون اصلاح موادی از قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی.

۵- رجوع شود به ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ که در این کتاب آمده است.

۶- از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰/۱۲/۲۶ با اصلاحات بعدی:

ماده ۱۱- از تاریخ انتشار اولین آگهی مذکور در ماده ۱۰ تا شصت روز باید متصرفین به‌عنوان مالکیت و اشخاص مذکور در دو ماده ۲۷ و ۳۲ نسبت به املاک واقع در آن ناحیه به‌وسیله اظهارنامه درخواست ثبت نمایند. اداره ثبت مکلف است تا نود روز پس از انتشار اولین آگهی مذکور صورت کلیه اشخاصی را که اظهارنامه داده‌اند با نوع ملک و شماره که از طرف اداره ثبت هر ملک معین شده در روزنامه‌ها آگهی نماید و این آگهی تا شصت روز هر بیست روز یک نوبت منتشر خواهد شد.

تبصره- (الحاقی ۱۳۱۷/۰۷/۱۰) در مورد اراضی و املاکی که آثار تصرف مالکانه فعلی کسی نسبت به آن‌ها موجود نباشد درخواست ثبت از کسی پذیرفته می‌شود که بر مالکیت یا بر تصرف سابق خود به‌عنوان مالکیت یا بر تصرف خود به‌عنوان تلقی از مالک یا

۲-۲-۴- سایر موضوعات

۲-۲-۴-۱- ساختار و صلاحیت شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری

شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری به ریاست رئیس‌جمهور یا معاون اول رئیس‌جمهور و عضویت رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و وزیر امور خارجه، راه و شهرسازی، کشور، فرهنگ و ارشاد اسلامی، علوم، تحقیقات و فناوری، امور اقتصادی و دارایی و آموزش و پرورش و رؤسای سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و حفاظت محیط زیست و چهار نفر کارشناس خبره با پیشنهاد رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و حکم رئیس‌جمهور تشکیل می‌گردد.^۲

تبصره ۱- رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری دبیر شورای عالی خواهد بود و دبیرخانه شورای عالی در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲- کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است در حدود وظایف قانونی خود، موظف به اجرای مصوبات این شورای عالی می‌باشند.^۳

۲-۲-۴-۲- تعامل دستگاه‌ها با سازمان مدیریت بحران کشور

- سازمان مدیریت بحران کشور که در این قانون به اختصار سازمان نامیده می‌شود به‌منظور ایجاد مدیریت یک‌پارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرایی

قائم‌مقام قانونی مدارکی داشته باشد چنانچه تقاضای ثبت نسبت به این قبیل املاک به یکی از عناوین مذکور در دو ماده ۲۷ و ۳۲ باشد در صورتی تقاضای ثبت پذیرفته می‌شود که تقاضاکننده مدارکی بر عنوان مذکور یا بر تصرف سابق خود به آن عنوان و یا بر تصرف کسی که تقاضاکننده، قائم مقام قانونی او محسوب می‌شود داشته باشد.

ماده ۱۲ - (اصلاحی ۱۳۲۲/۰۳/۱۰) نسبت به املاکی که مجهول‌المالک اعلان شده اشخاصی که حق تقاضای ثبت دارند می‌توانند در ظرف مدت دو سال از تاریخ اجرای این قانون تقاضای ثبت نمایند و پس از گذشتن مدت دو سال معاملات راجع به آن املاک قبل از تقاضای ثبت در دفتر اسناد رسمی پذیرفته نمی‌شود و صدی ۲۵ از حق‌الثبت معمولی در موقع تقاضای ثبت علاوه دریافت خواهد شد و نسبت به املاکی که آگهی نوبتی آن‌ها منتشر نشده از تاریخ انتشار اولین آگهی نوبتی مذکور در ماده ۱۱، معاملات این املاک به‌هیچ عنوان قبل از تقاضای ثبت در دفتر اسناد رسمی پذیرفته نخواهد شد و پس از یک‌سال از تاریخ اولین آگهی نوبتی صدی ۲۵ از حق ثبت معمولی در موقع تقاضای ثبت علاوه دریافت خواهد شد. در این موارد املاکی که قیمت آن‌ها تا پنج هزار ریال است از پرداخت حق‌الثبت به‌کلی معاف هستند و املاکی که قیمت آن‌ها تا ده هزار ریال است فقط از پرداخت صدی ۲۵ اضافی معاف خواهند بود.

۱- ماده (۸۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۲- این ماده بر اساس قانون تشکیل وزارت راه و شهرسازی مصوب ۱۳۹۰ اصلاح شده است.

۳- ماده (۳) قانون تشکیل میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲.

و پژوهشی، اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و سامان‌دهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده و استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و عمومی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، مؤسسات عمومی غیردولتی، شوراهای اسلامی، شهرداری‌ها، تشکلهای مردمی، مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح در صورت تفویض اختیار معظم‌له، جهت بهره‌مندی بهینه از توانمندی‌های ملی، منطقه‌ای و محلی در مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش‌بینی نشده تشکیل می‌گردد.^۱

– کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۲ مصوب ۱۳۸۳ و مؤسسات عمومی غیردولتی از جمله دستگاه‌های تحت‌نظر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح (با اذن فرماندهی معظم کل قوا)، شهرداری‌ها و واحدهای سازمانی زیرنظر شهرداری‌ها و نیز سازمان‌ها، تشکلهای و بنگاه‌های فعال در بخش‌های خصوصی و تعاونی، در مراحل مدیریت جامع بحران (به‌ویژه در مرحله آمادگی) موظفند در چهارچوب وظایف و ضوابط محوله عمل نموده، گزارش عملکرد خود را از طریق مراجع دولتی ذی‌ربط در مقاطع زمانی که تعیین خواهد شد به سازمان ارائه دهند.

تبصره ۱- در هنگام بروز بحران، تمامی دستگاه‌های مذکور در این ماده موظفند بنابه اعلام ریاست شورای عالی طبق برنامه‌های از پیش تعیین‌شده در عملیات مقابله با بحران شرکت نمایند و گزارش اقدامات خود را از طرق معمول به اطلاع سازمان برسانند. توقف و خاتمه عملیات مقابله، با اعلام ریاست شورای عالی صورت می‌گیرد.^۳

۱- ماده (۶) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷ (این قانون به‌طور آزمایشی به تصویب رسیده که مجلس شورای اسلامی اجرای آزمایشی آن را در سال ۱۳۹۳ طی ماده واحده زیر تمدید کرده است: ماده واحده- مدت اجرای آزمایشی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ تا پایان سال ۱۳۹۳ تمدید می‌شود).

۲- ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران: کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند وهم‌چنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

۳- ماده (۱۰) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷.

۲-۴-۳- صلاحیت شورای عالی سازمان مدیریت بحران کشور

وظایف شورای عالی به شرح زیر است:

اقدام قانونی لازم جهت تصویب وظایف دقیق و نقش وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی، شوراها، شهرداری‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، نیروهای نظامی و انتظامی و کلیه نهادهای و دستگاه‌های تحت نظر مقام معظم رهبری، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و رسانه‌های گروهی، تشکلهای مدنی و مردمی مرتبط با مدیریت بحران در مجلس شورای اسلامی.^۱

۲-۴-۴- ارائه اطلاعات از سوی دستگاه اجرایی

- کلیه دستگاه‌های دولتی و عمومی، سازمان‌ها، شرکت‌ها، بانک‌ها، نهادهای شهرداری‌ها و همچنین دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است ملزم می‌باشند در ابتدا کلیه اطلاعات لازم در خصوص انجام کار و ارائه خدمت را در اختیار مراجعان قرار دهند.^۲

- در هر یک از رشته‌های کارشناسی که اظهارنظر کارشناس رسمی نسبت به موضوع ارجاع شده لزوماً محتاج به کسب اطلاعاتی است که تنها در اختیار وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت، نهادهای عمومی غیر دولتی و سایر شرکت‌های دولتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است، می‌باشد، کارشناس مذکور مکلف به مراجعه به دستگاه یا دستگاه‌های ذی‌ربط بوده و دستگاه یا دستگاه‌های یادشده نیز موظف به در اختیار گذاشتن اطلاعات مورد نیاز برای اظهارنظر کارشناسی رسمی می‌باشند.^۳

- سازمان می‌تواند در اجرای وظایف قانونی خود با مجوز دادستان کل کشور، اطلاعات مورد نیاز در چهارچوب این قانون را از کلیه بانک‌ها، مؤسسات اعتباری، شرکت‌های دولتی، دستگاه‌های دولتی و عمومی، از جمله دستگاه‌هایی که شمول حکم نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام آن‌هاست و

۱- بند ۳ ماده (۴) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷.

۲- ماده (۶) قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۳۸۸.

۳- ماده (۳۶) قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱.

نیز اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر دولتی مطالبه نماید. کلیه دستگاه‌ها و اشخاص مذکور مکلفند اطلاعات مورد نیاز سازمان را در موعد تعیین شده ارائه نمایند.^۱

۲-۴-۵- مجوز اصلاح اساس‌نامه‌هایی که به موجب قانون به هیأت وزیران واگذار شده

موضوع استفساریه:

آیا در مواردی که مجلس شورای اسلامی اجازه تصویب اساس‌نامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت از جمله مؤسساتی را که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است به دولت داده است، اصلاح اساس‌نامه در هر مورد نیازمند کسب مجوز مجدد از مجلس شورای اسلامی است یا اصلاح اساس‌نامه که در واقع اصلاح تصمیم دولت است، برعهده هیأت وزیران می‌باشد؟

نظر مجلس:

هرگونه تغییر یا اصلاح اساس‌نامه‌هایی که به موجب تصویب مجلس شورای اسلامی به هیأت دولت واگذار شده است، چون تغییر نظر دولت محسوب می‌شود با هیأت وزیران است.^۲

۲-۴-۶- ارائه لایحه اصلاحی عنوان انجمن شهر از سوی دستگاه‌ها

وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است موظف‌اند در طول مدت یک سال مذکور در تبصره فوق با بررسی قوانین و مقررات مربوط به خود هر کجا نامی از انجمن شهر سابق آمده و وظایفی را به آن محول نموده است جهت اصلاح این‌گونه موارد، لایحه اصلاحی به مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.^۳

۲-۴-۷- همکاری دستگاه‌ها جهت برگزاری انتخابات

کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، ادارات دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و نهادها و کلیه سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است موظفند حسب درخواست وزارت کشور، استانداران،

۱- ماده (۱۹) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴.

۲- ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساس‌نامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷.

۳- تبصره (۲) ماده (۷۱) قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵.

فرمانداران و بخشداران، کارکنان و سایر امکانات خود را تا خاتمه انتخابات در اختیار آنان قرار دهند. مدت همکاری کارکنان مذکور جزء مأموریت نامبردگان محسوب خواهد شد.^۱

۲-۴-۸- ممنوعیت به‌کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه

به‌منظور حفظ قوت و اصالت زبان فارسی به‌عنوان یکی از ارکان هویت ملی ایران و زبان دوم عالم اسلام و معارف و فرهنگ اسلامی، دستگاه‌های قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی کشور و سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و کلیه شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و تمامی شرکت‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مذکور در بند (د) تبصره (۲۲) قانون برنامه دوم توسعه موظفند از به‌کاربردن کلمات و واژه‌های بیگانه در گزارش‌ها و مکاتبات، سخنرانی‌ها، مصاحبه‌های رسمی خودداری کنند و هم‌چنین استفاده از این واژه‌ها بر روی کلیه تولیدات داخلی اعم از بخش‌های دولتی و غیر دولتی که در داخل کشور عرضه می‌شود ممنوع است.^۲

۲-۴-۹- شرایط اخذ امتیاز روزنامه

شخص حقیقی متقاضی صاحب امتیاز باید دارای شرایط زیر باشد:

- ۱- تابعیت ایران؛
  - ۲- دارا بودن حداقل ۲۵ سال؛
  - ۳- عدم حجر، ورشکستگی به تقلب و تقصیر؛
  - ۴- عدم اشتها به فساد اخلاق و سابقه محکومیت کیفری بر اساس موازین اسلامی که موجب سلب حقوق اجتماعی باشد؛
  - ۵- داشتن صلاحیت علمی در حد لیسانس و یا پایان سطح در علوم حوزه‌ای به تشخیص هیأت نظارت موضوع ماده (۱۰) این قانون.
- تبصره ۵- نخست‌وزیران،^۳ وزیران، استانداران، امرای ارتش و شهربانی، ژاندارمری رؤسای سازمان‌های دولتی، مدیران عامل و رؤسای هیأت مدیره شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و کلیه شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول حکم در مورد آن مستلزم ذکر نام است، نمایندگان مجلسین، سفرا، فرمانداران، شهرداران، رؤسای شوراهای شهر و شهرستان تهران و مراکز استان‌ها، اعضای ساواک، رؤسای دفاتر رستخیز در تهران و مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و وابستگان به رژیم سابق که در فاصله زمانی پانزدهم خرداد ۱۳۴۲ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ در مشاغل مذکور بوده و هم‌چنین کسانی که

۱- ماده (۸۶) قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵.

۲- ماده واحده قانون ممنوعیت به‌کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه مصوب ۱۳۷۵.

۳- بر اساس بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸، کلیه اختیارات نخست‌وزیر به رئیس‌جمهور منتقل شده است.

در این مدت از طریق مطبوعات، رادیو تلویزیون با سخنرانی در اجتماعات خدمتگزار تبلیغاتی رژیم گذشته بوده‌اند، از انتشار نشریه و هر گونه فعالیت مطبوعاتی محرومند.^۱

۲-۲-۴-۱۰- صلاحیت سازمان بازرسی کل کشور

وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر می‌باشد:

الف- بازرسی و نظارت مستمر کلیه وزارتخانه‌ها و ادارات و امور اداری و مالی دادگستری، سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه قوه قضاییه و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آن‌ها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام‌المنفعه و نهادهای

۱- این ماده بر اساس قانون اصلاح قانون مطبوعات مصوب ۱۳۷۹ به شکل زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۶- در ماده (۹) اصلاحات زیر به عمل می‌آید:

۱- متن ماده به شرح زیر اصلاح می‌شود:

الف- شخص حقیقی متقاضی امتیاز باید دارای شرایط زیر باشد :

۱- تابعیت ایران؛

۲- دارا بودن حداقل ۲۵ سال سن؛

۳- عدم حجر و ورشکستگی به تقلب و تقصیر؛

۴- عدم اشتها به فساد اخلاق و سابقه محکومیت کیفری بر اساس موازین اسلامی که موجب محرومیت از حقوق اجتماعی باشد؛

۵- داشتن صلاحیت علمی در حد لیسانس و یا پایان سطح در علوم حوزه‌ای به تشخیص هیأت نظارت موضوع ماده (۱۰) این قانون؛

۶- پایبندی و التزام عملی به قانون اساسی.

ب- اشخاص حقوقی متقاضی امتیاز باید دارای شرایط ذیل باشند:

۱- مراحل قانونی ثبت شخصیت حقوقی طی شده باشد و در اساس‌نامه و یا قانون تشکیل خود مجاز به انتشار نشریه باشد؛

۲- زمینه فعالیت نشریه مرتبط با زمینه فعالیت شخص حقوقی بوده و محدوده جغرافیائی انتشار آن همان محدوده جغرافیائی شخصیت حقوقی باشد؛

۲- به انتهای تبصره (۵)، بعد از انتشار نشریه، عبارت و هر گونه فعالیت مطبوعاتی اضافه می‌شود.

۳- سه تبصره به عنوان تبصره‌های (۶)، (۷) و (۸) به ماده الحاق می‌گردد:

تبصره ۶- هیأت نظارت موظف است جهت بررسی صلاحیت متقاضی و مدیر مسؤول از مراجع ذیصلاح (وزارت اطلاعات و دادگستری و نیروی انتظامی

جمهوری اسلامی ایران) استعلام نمایند. مراجع مذکور موظفند حداکثر تا دو ماه نظر خود را همراه مستندات و مدارک معتبر به هیأت نظارت اعلام نمایند. در صورت عدم پاسخ از سوی مراجع مذکور و فقدان دلیل دیگر، صلاحیت آنان تأیید شده تلقی می‌گردد.

تبصره ۷- مسؤولیت مقالات و مطالبی که در نشریه منتشر می‌شود به‌عهده مدیر مسؤول است ولی این مسؤولیت نافی مسؤولیت نویسنده و سایر اشخاصی که در ارتکاب جرم دخالت داشته باشند نخواهد بود.

تبصره ۸- اعضاء و هواداران گروه‌های ضد انقلاب و یا گروه‌های غیرقانونی و محکومین دادگاه‌های انقلاب اسلامی که به جرم اعمال ضد انقلابی و یا علیه امنیت داخلی و خارجی محکومیت یافته‌اند و همچنین کسانی که علیه نظام جمهوری اسلامی ایران فعالیت و یا تبلیغ می‌کنند حق هیچ‌گونه فعالیت مطبوعاتی و قبول سمت در نشریات را ندارند.

انقلابی و سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به‌نحوی از انحاء بر آن‌ها نظارت یا کمک می‌نماید و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون نسبت به آن‌ها مستلزم ذکر نام آن‌ها است بر اساس برنامه منظم.

ب- انجام بازرسی‌های فوق‌العاده حسب‌الامر مقام معظم رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضاییه و یا درخواست رئیس جمهور و یا کمیسیون اصل نود قانون اساسی مجلس شورای اسلامی و یا بنابه تقاضای وزیر یا مسؤول دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود.

ج- اعلام موارد تخلف و نارسایی‌ها و سوءجریان‌ات اداری و مالی در خصوص وزارتخانه‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیادها به رئیس جمهور و در خصوص مؤسسات و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت به وزیر ذی‌ربط و در مورد شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به وزیر کشور و در خصوص مؤسسات غیردولتی کمک‌بگیر از دولت به وزیر ذی‌ربط و در خصوص سوءجریان‌ات اداری و مالی مراجع قضایی و واحدهای تابعه دادگستری به رئیس قوه قضاییه و در موارد ارجاعی کمیسیون اصل نود قانون اساسی، نتیجه بازرسی به آن کمیسیون اعلام خواهد شد.

د- در مواردی که گزارش بازرسی متضمن اعلام وقوع جرمی است، چنانچه جرم دارای حیثیت عمومی باشد، رئیس سازمان یا مقامات مأذون از طرف وی یک نسخه از گزارش را با دلایل و مدارک مربوط برای تعقیب و مجازات مرتکب به مرجع صالح قضایی ارسال و موضوع را تا حصول نتیجه نهایی پیگیری نمایند و در مورد تخلفات اداری، انضباطی و انتظامی مستقیماً مراتب را به مراجع ذی‌ربط منعکس نموده و پیگیری لازم را به عمل آورند. مراجع رسیدگی‌کننده مکلفند وقت رسیدگی و جهت حضور را به اطلاع سازمان بازرسی کل کشور برسانند.^۱

۲-۴-۱۱- سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای

- سازمان‌های توسعه‌ای مصوب دولت پس از فراخوان عمومی از سوی وزارتخانه یا شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط و احراز عدم تمایل بخش‌های غیر دولتی برای سرمایه‌گذاری بدون مشارکت دولت در طرح‌های اقتصادی موضوع فعالیت‌های گروه یک ماده (۲) این قانون در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته می‌توانند به هر میزان اقدام به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش‌های غیر دولتی نمایند. سهام یا

۱- ماده (۲) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰.

قدرالسهم دولتی ناشی از این نوع مشارکت باید ظرف حداکثر سه سال پس از بهره‌برداری با رعایت مقررات این قانون واگذار شود.^۱

۲-۲-۴-۱۲- لزوم ارائه ادله، اوراق و اسناد در تحقیق امر کیفری

مقامات و مأموران وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی و نهادها و شرکت‌های وابسته به آن‌ها، سازمان‌های نظامی و انتظامی، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، دفاتر اسناد رسمی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مکلفند اسباب، ادله و اطلاعات راجع به جرم و آن قسمت از اوراق و اسناد و دفاتری را که مراجعه به آن‌ها برای تحقیق امر کیفری لازم است، به درخواست مرجع قضایی در دسترس آنان قرار دهند، مگر در مورد اسناد سری و به‌کلی سری که این درخواست باید با موافقت رئیس قوه قضاییه باشد.^۲

۲-۲-۴-۱۳- ارائه تسهیلات به کارکنان وظیفه عمومی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثناء بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه موظفند با همکاری شهرداری‌ها خدمات و تسهیلات لازم نظیر استفاده از ورزشگاه‌ها، قطارها، اتوبوس‌ها، گردشگاه‌ها، سینماها و موزه‌ها را برای کارکنان وظیفه در حین خدمت فراهم نمایند.^۳

۲-۲-۴-۱۴- ممنوعیت ایجاد دانشکده و مؤسسات آموزشی

ایجاد و توسعه هرگونه دانشکده، مؤسسه آموزشی با مقطع تحصیلی بالاتر از کاردانی توسط وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است به جز

۱- ماده واحده تبصره (۳) قانون اصلاح قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی.

۲- ماده (۱۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲.

۳- ماده (۸۰) قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰.

وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همچنین دانشگاه‌های نیروهای مسلح بدون مجوز شورای گسترش آموزش عالی ممنوع است.^۱

۲-۴-۱۵- استفاده از کد ملی و کد پستی برای امور اداری

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی، وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، دانشگاه‌ها، بانک‌ها، شهرداری‌ها، نهادهای انقلاب اسلامی و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است موظفند از شماره ملی و کد پستی ده رقمی که توسط سازمان ثبت احوال کشور و در قالب کارت شناسایی و با همکاری شرکت پست جمهوری اسلامی ایران برای شناسایی افراد و اشخاص و محل کار یا سکونت آن‌ها حسب مورد اختصاص خواهد یافت تبعیت نموده و به کار گیرند.^۲

۲-۴-۱۶- نظارت بر مسافرت‌های خارجی کارکنان دولت

مواد (۱) و (۳) قانون نظارت بر مسافرت‌های خارجی کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۳ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

۱- صدر ماده (۱) به صورت زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۱- برای نظارت بر امر مسافرت‌ها و مأموریت‌های غیر ثابت خارجی کارکنان کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و همچنین شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، هیأتی از افراد ذیل در وزارت امور خارجه یا محل مورد نظر هیأت وزیران تشکیل می‌گردد:

۱- نماینده رئیس جمهور به‌عنوان رئیس هیأت.

۲.....^۳

۲-۴-۱۷- نحوه استفاده از نماینده حقوقی دستگاه‌های اجرایی

در متن ماده واحده قانون استفاده بعضی از دستگاه‌ها از نماینده حقوقی در مراجع قضایی و معافیت بنیاد شهید انقلاب اسلامی و کمیته امداد امام خمینی (ره) از پرداخت هزینه دادرسی، عبارت «و شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از جمله شرکت‌های دولتی و مؤسسات

۱- ماده (۱۰۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰.

۲- ماده (۲) قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی مصوب ۱۳۷۶.

۳- ماده واحده قانون اصلاح قانون نظارت بر مسافرت‌های خارجی کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵.

انتفاعی وابسته به دولت که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی» بعد از عبارت دانشگاه‌های غیر دولتی افزوده می‌شود.^۱

۲-۲-۴-۱۸- حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح

تمام وزارت‌خانه‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات و سازمان‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، هم‌چنین نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) مکلفند بنابه درخواست کارکنان خود در زمان حیات و یا وراثت درجه اول آنان پس از فوت در دعوایی که از انجام وظیفه آنان ناشی می‌شود یا به‌نحوی با وظایف ایشان مرتبط است با استفاده از کارشناسان حقوقی شاغل، به آنان خدمات حقوقی ارائه کنند.^۲

۲-۲-۴-۱۹- پرداخت حق محرومیت از مطب به کارکنان پزشکی

اجازه داده می‌شود به دارندگان مدرک دکتری در رشته‌های گروه پزشکی (پزشکی، دندان‌پزشکی، دام‌پزشکی، داروسازی، علوم‌آزمایشگاهی) و پیراپزشکی و بهداشتی که به‌طور رسمی برابر مقررات مربوط در وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی شاغل می‌باشند و مستقلاً توان اشتغال در خارج از محیط اداری را دارند در صورتی که به‌طور تمام وقت در رشته‌های بهداشتی، درمانی، کشاورزی و یا محیط زیست در خدمت بوده و به کار انتفاعی تخصصی (اعم از مطب، داروخانه و آزمایشگاه و غیره) اشتغال نداشته باشند و ۶۰ ساعت در ماه در غیر ساعات اداری مشغول خدمت باشند (در قبال انجام وظایف و مأموریت‌های محوله در غیر ساعات اداری) با تشخیص بالاترین مقام اجرایی دستگاه، مبلغی حداکثر معادل حقوق و فوق‌العاده شغل یا مزایای شغل دریافتی، به‌عنوان حق محرومیت از مطب پرداخت شود.^۳

۲-۲-۴-۲۰- استفاده حداکثری از توان فنی مهندسی، تولید و صنعتی و اجرایی

کشور

ماده (۱) قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به‌منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۶: به‌منظور استفاده هرچه بیش‌تر از

۱- ماده واحده قانون اصلاح قانون استفاده بعضی از دستگاه‌ها از نماینده حقوقی در مراجع قضایی و معافیت بنیاد شهید انقلاب اسلامی و کمیته امداد امام خمینی (ره) از پرداخت هزینه دادرسی مصوب ۱۳۷۶.

۲- ماده واحده قانون حمایت قضایی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۶.

۳- ماده (۱) قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب مصوب ۱۳۶۶.

توان فنی مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور، کلیه وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت (موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی)، بانک‌ها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع (ماده (۵) قانون محاسبات عمومی) مؤسسات عمومی یا عام‌المنفعه، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی و همچنین تمامی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات، دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز، شرکت پتروشیمی، سازمان هواپیمایی کشوری، سازمان صدا و سیما، شرکت ملی فولاد و شرکت ملی صنایع مس ایران اعم از این که قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن‌ها موظفند در ارجاع کارهای خدمات مهندسی مشاور، پیمان‌کاری، ساختمانی، تأسیساتی و تجهیزاتی پروژه‌های خود اعم از این که از بودجه عمومی دولت و یا از درآمدهای خود و یا از اعتبارات و تسهیلات ارزی و ریالی دستگاه‌های مزبور استفاده می‌کنند براساس این مصوبه اقدام کنند.

۲-۲-۴-۲۱- بیمه همگانی خدمات درمانی کشور

ماده واحده قانون اصلاح ماده (۵) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور مصوب ۱۳۷۴: به انتهای متن ماده (۵) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور مصوب ۱۳۷۷^۱ عبارت «و در صورتی تابع مقررات عمومی دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند می‌شود که در مقررات مزبور صراحتاً از آن یاد شده باشد» اضافه می‌شود.^۲

۲-۲-۴-۲۲- حقوق اجتماعی موضوع قانون مجازات اسلامی

حقوق اجتماعی موضوع این قانون به شرح زیر است:

۱- ماده (۵) قانون بیمه همگانی مصوب ۱۳۷۳: به منظور تأمین موجبات و امکانات بیمه خدمات درمانی کارکنان دولت، افراد نیازمند، روستاییان و سایر گروه‌های اجتماعی سازمان بیمه خدمات درمانی که پس از این سازمان نامیده می‌شود تشکیل و به‌صورت شرکت دولتی اداره خواهد شد.

۲- بر اساس بند ب ماده (۳۸) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹: به دولت اجازه داده می‌شود بخش‌های بیمه‌های درمانی کلیه صندوق‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور را در سازمان بیمه خدمات درمانی ادغام نماید. تشکیلات جدید «سازمان بیمه سلامت ایران» نامیده می‌شود. کلیه امور مربوط به بیمه سلامت در این سازمان متمرکز می‌شود. اساس‌نامه سازمان بیمه سلامت ایران با پیشنهاد معاونت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. ماده (۳) اساس‌نامه سازمان بیمه سلامت ایران بیان می‌دارد سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری است و به‌صورت شرکت دولتی اداره می‌شود و مدت فعالیت آن نامحدود است. در نتیجه می‌توان گفت با توجه به ساختار جدید ایجاد شده، قانون‌گذار آن را مشمول قوانین و مقررات عمومی دانسته است.

- الف- داوطلب شدن در انتخابات ریاست جمهوری، مجلس خبرگان رهبری، مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی شهر و روستا.
- ب- عضویت در شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام یا هیأت دولت و تصدی معاونت رئیس‌جمهور.
- پ- تصدی ریاست قوه قضاییه، دادستانی کل کشور، ریاست دیوان عالی کشور و ریاست دیوان عدالت اداری.
- ت- انتخاب شدن یا عضویت در انجمن‌ها، شوراهای احزاب و جمعیت‌ها به موجب قانون یا با رأی مردم.
- ث- عضویت در هیأت‌های منصفه و امناء و شوراهای حل اختلاف.
- ج- اشتغال به عنوان مدیر مسؤول یا سردبیر رسانه‌های گروهی.
- چ- استخدام و یا اشتغال در کلیه دستگاه‌های حکومتی اعم از قوای سه‌گانه و سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته به آن‌ها، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح و سایر نهادهای تحت نظر رهبری، شهرداری‌ها و مؤسسات مأمور به خدمات عمومی و دستگاه‌های مستلزم تصریح یا ذکر نام برای شمول قانون بر آن‌ها.
- ح- اشتغال به عنوان وکیل دادگستری و تصدی دفاتر ثبت اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتراری.
- خ- انتخاب شدن به سمت قیم، امین، متولی، ناظر یا متصدی موقوفات عام.
- د- انتخاب شدن به سمت داوری یا کارشناسی در مراجع رسمی.
- ذ- استفاده از نشان‌های دولتی و عناوین افتخاری.
- ر- تأسیس، اداره یا عضویت در هیأت مدیره شرکت‌های دولتی، تعاونی و خصوصی یا ثبت نام تجارتی یا مؤسسه آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و علمی.
- تبصره ۱- مستخدمان دستگاه‌های حکومتی در صورت محرومیت از حقوق اجتماعی، خواه به عنوان مجازات اصلی و خواه مجازات تکمیلی یا تبعی، حسب مورد در مدت مقرر در حکم یا قانون، از خدمت منفصل می‌شوند.
- تبصره ۲- هر کس به عنوان مجازات تبعی از حقوق اجتماعی محروم گردد پس از گذشت مواعد مقرر در ماده (۲۵) این قانون، اعاده حیثیت می‌شود و آثار تبعی محکومیت وی زائل می‌گردد، مگر در مورد بندهای (الف)، (ب) و (پ) این ماده که از حقوق مزبور به طور دائمی محروم می‌شود.^۱

۱- ماده (۲۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲.

۲-۲-۴-۲۳- اصلاح اساسنامه دستگاه‌های اجرایی توسط وزارت رفاه و تأمین اجتماعی ظرف یک سال

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به بررسی و اصلاح اساسنامه‌های کلیه دستگاه‌های اجرایی، صندوق‌ها و نهادهای دولتی و عمومی فعال در قلمروهای بیمه‌ای، حمایتی و امدادی (در چهارچوب طرح جامع امداد و نجات کشور) نظام و سایر دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، اقدام و مراتب را پس از تأیید شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی به تصویب هیأت وزیران برساند، استفاده از اعتبارات عمومی برای دستگاه‌ها، صندوق‌ها و نهادهای مصوب جدید مجاز خواهد بود. اصلاح آن بخش از اساسنامه‌ها که مربوط به ارکان نهادهای فوق‌الذکر می‌باشد، باید به ترتیبی صورت پذیرد که ترکیب کلی ارکان آن‌ها به صورت زیر باشد:

الف- شورا یا مجمع و یا هیأت امناء با شرایط زیر:

۱- نصف به علاوه یک اعضاء با پیشنهاد وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و تأیید شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و تصویب هیأت وزیران انتخاب خواهند شد.

۲- مابقی اعضاء به تناسب تعداد افراد تحت پوشش توسط «خدمت‌گیرندگان متشکل و سازمان‌یافته» آن‌ها بر اساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، تعیین خواهند شد و در صورت عدم وجود تشکلهای رسمی موصوف و تا زمان شکل‌گیری آن‌ها، اعضاء مزبور به پیشنهاد وزیر رفاه و تأمین اجتماعی و تأیید شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و تصویب هیأت وزیران انتخاب خواهند شد.

تبصره- در مواردی که برای کارکنان یک یا چند دستگاه اجرایی منفرداً یا مجتمعاً صندوق خاص بیمه‌ای لازم باشد، دو نفر از طرف بالاترین مقام یا مقامات آن دستگاه یا دستگاه‌ها به‌عنوان ناظر در جلسات شورا یا مجمع یا هیأت امناء شرکت خواهند کرد.

ب- هیأت مدیره: مرکب از پنج یا هفت نفر دارای تخصص و تجارب مختلف موردنیاز می‌باشد که از سوی شورا یا مجمع و یا هیأت امناء مربوطه برای مدت چهارسال به‌صورت موظف (بدون پذیرش مسؤولیت اجرایی) انتخاب خواهند شد و انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع بوده و از میان خود یک نفر را به‌عنوان رئیس هیأت مدیره تعیین خواهند نمود.

ج- مدیرعامل: فردی خارج از مجمع و هیأت مدیره که به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب شورا یا مجمع یا هیأت امناء مربوطه برای مدت چهار سال انتخاب خواهد شد و انتخاب مجدد وی بلامانع می‌باشد.

د- هیأت نظارت: مرکب از سه نفر دارای تخصص‌ها و تجارب مختلف موردنیاز می‌باشد که از سوی شورا یا مجمع و یا هیأت اماناء مربوطه برای مدت چهار سال انتخاب خواهند شد و انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع می‌باشد. (وظایف بازرس قانونی به‌عهده سازمان حسابرسی بوده که گزارش خود را به هیأت نظارت جهت بررسی و اظهارنظر ارائه خواهد نمود).

تبصره ۱- شرط عضویت در کلیه سطوح ارکان فوق، داشتن حداقل مدرک کارشناسی ارشد با پنج سال سابقه کار تخصصی در رشته‌های مدیریت، حسابداری، بیمه، مالی، اقتصاد، انفورماتیک و گروه پزشکی خواهد بود و انتصاب افراد مزبور پس از تأیید احراز شرایط سمت از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نافذ می‌باشد.

تبصره ۲- کلیه مسؤولیت‌ها و اختیارات مربوط به دستگاه‌های اجرایی دولتی و عمومی، صندوق‌ها و نهادهای فعال در حوزه‌های بیمه‌ای، حمایتی و امدادی نظام، از وزراء مربوطه یا بالاترین مقام مسؤول آن‌ها سلب و به وزیر رفاه و تأمین اجتماعی تفویض می‌گردد. این امر شامل عضویت و یا ریاست شوراها، مجامع و هیأت‌های اماناء نهادهای موصوف و کمیسیون‌های فرعی و اصلی دولت، شوراها و عالی فرابخشی و مجامع بین‌المللی مرتبط نیز می‌باشد.

۲-۲-۴-۲۴- همکاری با مجریان قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی^۱

کلیه وزارت‌خانه‌ها، دستگاه‌ها، نهادها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و مراجع صدور پروانه ساختمان مکلف به همکاری با مجریان این قانون می‌باشند.^۲

۲-۲-۴-۲۵- همکاری دستگاه‌ها با بسیج سازندگی

کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و نهادهای دولتی و عمومی، شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، به ویژه وزارت‌خانه‌های جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و شهرسازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، نیرو، آموزش و پرورش، سازمان حفاظت محیط زیست، دفتر مناطق محروم ریاست جمهوری، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مجازند متناسب با میزان آمادگی بسیج سازندگی، بخشی از فعالیت‌ها، طرح‌ها و پروژه‌های تملک‌داری زود بازده، کم هزینه و عام‌المنفعه،

۱- این قانون به موجب ماده ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۷ در سال ۱۳۸۷ لازم‌الاجرا نیست.

۲- ماده (۱۳) قانون بیمه‌های اجباری کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶.

امدادی، فرهنگی و مردم‌یاری خود را با استفاده از نیروهای داوطلب بسیجی و مردمی، جوانان و متخصصین سازمان‌یافته، توسط سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج اجراء نمایند.^۱

۲۶-۴-۲-۲- تشکیل موزه‌های پژوهشی و تخصصی با مشارکت سازمان میراث

فرهنگی و گردشگری

در اجرای بند (ب) ماده (۱۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۲ به کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه مزبور اجازه داده می‌شود برای تشکیل موزه‌های پژوهشی و تخصصی با مشارکت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری اقدام نمایند.^۳

- به منظور توسعه گردشگری داخلی و حمایت از سفرهای کارکنان دولت (شاغلین، بازنشستگان، موظفین و ...). و اعضای درجه یک خانواده آنان به کلیه دستگاه‌های مشمول ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۴ اجازه داده می‌شود در صورت مشارکت بخش گردشگری به میزان سی و پنج درصد (۳۵٪) و افراد ذی‌نفع هر یک به میزان چهل درصد (۴۰٪)، بیست و پنج درصد (۲۵٪) هزینه سفرهای ارزان قیمت کارکنان خود را در قالب بن سفر از محل اعتبارات رفاهی بودجه مصوب خود، پرداخت نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد مشترک سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و میراث فرهنگی و گردشگری به

۱- ماده (۲) قانون اصلاح اختیارات سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۹۰.

۲- از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ک.ص.ب. ۱۳۸۶/۶/۱۱:

ماده ۱۱۴- دولت موظف است به منظور اهتمام ملی در شناسائی، حفاظت، پژوهش، مرمت، احیاء، بهره‌برداری و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارتقاء توان گردشگری، تولید ثروت و اشتغال‌زایی و مبادلات فرهنگی در کشور اقدامات زیر را در طول برنامه چهارم به انجام برساند:

ب- ایجاد و توسعه موزه‌های پژوهشی-تخصصی وابسته به دستگاه‌های اجرایی.

ماده ۱۶۰- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آن‌ها متفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که مشمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

۳- ماده (۲۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ با اصلاحات بعدی مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵.

۴- به ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مراجعه شود.

تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. دولت مکلف است تمهیدات لازم در خصوص گردشگری دانشجویان و دانش‌آموزان موضوع ماده (۲۵) را به عمل آورد.^۱

۱- ماده (۲۵) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۱/۲۷/۱۱ با اصلاحات بعدی مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵.

بیوست‌ها

بیوست شماره ۱ - احکام مرتبط با ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب

۱۳۸۶

ردیف	ماده/ قانون	حکم
۱	ماده (۳) قانون الحاق برخی مواد تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	شرکت‌های دولتی موضوع مواد (۴) و (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و شرکت‌های دولتی موضوع بند (۳) ماده (۱۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، به‌استثنای بانک‌ها و بیمه‌های دولتی و سازمان‌های توسعه‌ای شامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط و شرکت شهرک‌های کشاورزی، مشمول مقررات مواد (۳۱)، (۳۹) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور می‌باشند و تمام درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات آن‌ها به حساب‌های معرفی‌شده از سوی خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود تا حسب‌مورد طبق احکام و مقررات قانونی مربوط هزینه شود. عدم رعایت مفاد ماده (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور در مورد حساب‌هایی که خلاف مقررات مذکور گشایش یافته است، تصرف غیرقانونی در اموال عمومی محسوب می‌شود. بانک‌های عامل حسب اعلام بانک مرکزی و خزانه‌داری کل کشور موظفند نسبت به بستن حساب‌هایی که خلاف مقررات مذکور افتتاح شده‌اند، اقدام کنند.
۲		کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بانک‌ها که در بودجه کل کشور برای آن‌ها سود ویژه پیش‌بینی می‌شود موظف به واریز مالیات علی‌الحساب و سود

سهام علی‌الحساب بودجه مصوب به‌صورت یک دوازدهم در هر ماه می‌باشند. به خزانه‌داری کل کشور اجازه داده می‌شود در صورت عدم واریز مالیات و سود سهام دولت به‌صورت علی‌الحساب و یک دوازدهم، عوارض و مالیات برارزش افزوده (براساس اعلام سازمان امور مالیاتی کشور) توسط هریک از شرکت‌های دولتی و بانک‌ها، از موجودی حساب آن‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور برداشت و مالیات و سود سهام را به حساب درآمدهای عمومی کشور و عوارض را به حساب‌های شهرداری‌ها و حساب تمرکز وجوه به نام وزارت کشور حسب مورد واریز نماید. تسویه حساب قطعی دولت بر مبنای صورت‌های مالی حسابرسی شده و مصوب مجمع عمومی انجام خواهد شد. شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که قسمتی از سهام آن‌ها متعلق به بخش غیردولتی است، به تناسب میزان سهام بخش غیردولتی، مشمول پرداخت وجوه موضوع این ماده نمی‌باشند. وصول مبالغ یادشده تابع احکام مربوط و مقرر در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن است.	ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	
به دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری اجازه داده می‌شود، واحدهای خدماتی و رفاهی و مجتمع‌های فرهنگی، هنری و مازاد ورزشی را از طریق برگزاری مزایده به اشخاص صاحب صلاحیت بخش‌های خصوصی، تعاونی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با اولویت بخش تعاونی در شرایط برابر و در اماکن ورزشی در شرایط مساوی با اولویت فدراسیون‌های ورزشی، رده‌های مقاومت بسیج و هیأت‌های ورزشی استانی و شهرستانی به‌صورت اجاره واگذار نماید. نظارت بر کاربری و استانداردهای بهره‌برداری و خدمات‌رسانی این مؤسسات و همچنین رعایت حقوق مصرف‌کننده به‌عنوان بخشی از قرارداد فی‌مابین برعهده دستگاه اجرایی مربوط است. معادل	ماده (۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۳

وجوه حاصل از اجرای این ماده براساس ردیف‌های درآمد- هزینه‌ای که در قوانین بودجه سنواتی به صورت ملی یا استانی پیش‌بینی می‌شود، به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط ملی یا استانی اختصاص می‌یابد تا در قالب مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور هزینه شود. آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل نحوه واگذاری، تعیین و واریز وجوه اجاره‌بها به درآمدهای عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور، نحوه تعیین صلاحیت شرکت‌ها و ارائه خدمات به مصرف‌کنندگان با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.		
به دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به جز نهادهای عمومی غیردولتی اجازه داده می‌شود که پروژه‌های نیمه‌تمام دولتی مندرج در قوانین بودجه سنواتی و یا مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان خود را بر اساس آیین‌نامه اجرایی که به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، با استفاده از مشارکت خیرین تکمیل نمایند.	ماده (۱۰) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۴
شرکت‌های دولتی موضوع مواد (۴) و (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که فهرست آن‌ها توسط هیأت وزیران تعیین می‌شود، مکلفند حداقل یک‌بار در طول سال‌های برنامه‌های توسعه از طریق سازمان حسابرسی و یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران حسب مورد در جهت افزایش صرفه اقتصادی، کارایی و اثربخشی فعالیت شرکت‌ها و افزایش قابلیت اعتماد گزارش‌های مالی، نسبت به انجام حسابرسی عملیاتی و ارائه آن به مجمع عمومی اقدام کنند. هیأت مدیره این شرکت‌ها مسؤولیت اجرای این ماده را برعهده دارند. تبصره ۱- شرکت‌هایی که براساس مصوبه هیأت وزیران دارای	ماده (۲۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۵

طبقه‌بندی می‌باشند، از شمول این ماده مستثنی می‌شوند. تبصره ۲- سازمان حسابرسی مکلف است چهارچوب و استانداردهای حسابرسی عملیاتی را ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون تهیه و ابلاغ نماید.		
شرکت‌های دولتی و بانک‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که در بودجه کل کشور برای آن‌ها سود ویژه پیش‌بینی شده است، مکلفند حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سود پیش‌بینی شده را هر سال با ساز و کار ماده (۴) این قانون به حساب درآمد عمومی واریز نمایند. شرکت‌های دولتی که قسمتی از سهام آن‌ها متعلق به بخش غیردولتی است، به تناسب میزان سهام بخش غیردولتی، مشمول پرداخت وجوه موضوع این بند نمی‌باشند و سهم بخش غیردولتی از پنجاه درصد (۵۰٪) سود ابرازی (سود ویژه) مذکور باید توسط شرکت‌های دولتی ذی‌ربط به سهامداران بخش یادشده پرداخت شود. وصول مبلغ یادشده تابع احکام مربوط و مقرر در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن است.	بند ج ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۶
ب- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که در چهارچوب وظایف خود مجاز به کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی از محل اعتبارات قوانین بودجه سنواتی می‌باشند، موظفند با رعایت تخصیص اعتبار، نسبت به اخذ شماره ملی اشخاص حقیقی گیرنده و یا سهامداران و صاحبان سهم‌الشرکه و اعضای هیأت‌مدیره و بازرسان قانونی اشخاص حقوقی گیرنده کمک و درج آن در بانک اطلاعاتی که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای این منظور ایجاد می‌گردد، اقدام و سپس مبلغ کمک را پرداخت کنند. کمک از محل منابع و ردیف‌های در اختیار سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نیز مشمول این حکم است. گردش عملیات مالی (دریافت‌ها و پرداخت‌ها) و حساب سالانه اشخاص	بند ب ماده (۳۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۷

حقوقی کمک‌گیرنده و انطباق هزینه‌های انجام‌شده توسط کمک‌گیرنده با اهداف اعلام‌شده توسط دستگاه اجرائی پرداخت‌کننده کمک باید توسط حسابرس و بازرس قانونی کمک‌گیرنده رسیدگی شود و نتیجه رسیدگی توسط دستگاه اجرائی کمک‌کننده تا پایان شهریورماه سال بعد به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارسال شود.		
دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مجازند به منظور توسعه ورزش همگانی و قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزش و امور جوانان در قالب قوانین بودجه سنواتی یک درصد (۱٪) از بودجه خود به استثنای فصول (۱) و (۶) هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم را که طی دستورالعملی توسط وزارت ورزش و جوانان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و ابلاغ می‌گردد، هزینه کنند. تبصره ۱- سی درصد (۳۰٪) از این اعتبار صرف توسعه فضاهای ورزشی مدارس می‌شود. تبصره ۲- سی درصد (۳۰٪) از اعتبار برای تکمیل فضاها و اماکن ورزشی در اختیار وزارت ورزش و جوانان قرار می‌گیرد. حداقل سی درصد (۳۰٪) منابع موضوع این تبصره صرف توسعه ورزش در روستاها می‌شود.	ماده (۵۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۸
کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاه‌های موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مکلفند علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل دستگاه در قوانین بودجه سالانه منظور شده است، یک درصد (۱٪) از اعتبارات تخصیص‌یافته هزینه‌ای به استثنای فصول (۱) و (۶) و در مورد شرکت‌های دولتی از هزینه‌های غیرعملیاتی را برای امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه کنند. تبصره- دستگاه‌های مذکور ضمن رعایت چهارچوب نقشه جامع	ماده (۵۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	۹

علمی کشور و اولویت‌های تحقیقاتی دستگاه ذی‌ربط که به‌تصویب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری می‌رسد، مکلفند نحوه هزینه‌کرد این ماده را هر شش ماه یک‌بار به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و مرکز آمار ایران گزارش دهند. شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری موظف است گزارش عملکرد این ماده را به‌طور سالانه حداکثر تا پایان مردادماه به مجلس شورای اسلامی ارائه کند. همچنین مرکز آمار ایران مکلف است سالانه اطلاعات مربوط به هزینه‌کرد تحقیق و توسعه را منتشر نماید.		
نیروی انتظامی موظف است در خصوص شناسایی، تعقیب و دستگیری مضمولان غایب و رسیدگی به وضعیت آنان اقدام نماید و کلیه نهادها و دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) <u>قانون مدیریت خدمات کشوری و شرکت‌های دولتی و مؤسسات غیردولتی و خصوصی و بانک‌ها و نیروهای مسلح باید همکاری لازم را در این مورد به عمل آورند. آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور و دفاع تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.</u>	ماده (۴۳) قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰	۱۰
<u>دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و شرکت‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و دستگاه‌هایی که شمول حکم بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است در صورت وجود مجوز قانونی یا تصریح در قرارداد می‌توانند قراردادهای، تعهدات، توافقات، واگذاری‌ها، مجوزها و پروانه‌های قانونی صادرشده را لغو کنند یا تغییر دهند یا متوقف یا عطف به‌ماسبق کنند در غیر این صورت اقدامات فوق مستلزم جلب رضایت اشخاص ذی‌نفع می‌باشد.</u>	ماده (۱۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۱۱
<u>دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات</u>	ماده (۱۸) قانون	۱۲

<u>کشوری مصوب ۱۳۸۶/۸</u> و مؤسسات و شرکت‌های خصوصی و مراکز خدمات عمومی و اماکن عمومی و واحدهای صنفی موظف به رعایت این قانون می‌باشند.	حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر	
<u>کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸</u> مکلفند در برنامه‌های تشویقی و اهدای جوایز غیرنقدی، با اولویت از تولیدات صنایع دستی و فرش دستباف اصیل ایرانی استفاده کنند.	ماده (۶) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی	۱۳
<u>کشوری</u> و شهرداری‌ها مکلفند در طراحی فضاهای عمومی شهری از نمادهای صنایع دستی و فرش دستباف و هنرهای سنتی متناسب با معماری ایرانی و اسلامی استفاده کنند.	ماده (۹) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی	۱۴
دولت مجاز است به‌منظور گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه‌ها): پ- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود به‌منظور استفاده از دارایی‌های دولت برای انتشار صکوک اسلامی پیش‌بینی شده در این قانون و سامان‌دهی و مدیریت دارایی‌ها و اموال در مالکیت دولت و تمرکز اختیارات مربوط به نحوه نقل و انتقال اموال منقول و غیرمنقول و سایر دارایی‌های دولت، ضمن اجرای سامانه جامع اطلاعات اموال غیرمنقول دستگاه‌های اجرائی (سادا) حسب مورد نسبت به انجام اقدامات مورد نیاز برای مدیریت و استفاده از دارایی‌ها و اموال دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات <u>کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸</u> به‌استثنای انفال، اموال دستگاه‌های زیر نظر مقام معظم رهبری و موارد و مصادیق مندرج در اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی به‌منظور پشتوانه انتشار صکوک اسلامی نظیر ارزیابی توسط کارشناسان رسمی، شناسایی، تعیین و تغییر بهره‌بردار، واگذاری و هرگونه نقل و انتقال یا فروش اموال مذکور با تصویب هیأت وزیران اقدام کند.	بند (پ) ماده (۱۰) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران	۱۵

کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در اجرای ماده (۱۳۷) قانون محاسبات عمومی کشور و تبصره (۱۰) ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مکلفند ضمن همکاری لازم حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به ثبت کلیه اموال غیرمنقول اعم از اراضی، املاک، ساختمان‌ها و فضاهای اداری در اختیار یا تصرف اعم از این که دارای سند مالکیت بوده یا فاقد سند مالکیت باشند، اجاره‌ای یا وقفی یا ملکی در سامانه اقدام نمایند. صدور هرگونه مجوز برای واگذاری حق استفاده، تغییر بهره‌بردار، فروش اموال غیرمنقول دولتی بدون ثبت اطلاعات در سامانه مذکور و اخذ شناسه (کد) رهگیری ممنوع است. انتشار صکوک اسلامی برای دستگاه‌های وابسته به قوه قضائیه، قوه مقننه و سایر نهادهای حکومتی غیر قوه مجریه و استفاده از دارایی‌ها و اموال این دستگاه‌ها حسب مورد منوط به موافقت عالی‌ترین مقام آن‌ها است.		
ب- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاه‌های موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مکلفند علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل دستگاه در قوانین بودجه سالانه منظور شده است، یک درصد (۱٪) از اعتبارات تخصیص یافته هزینه‌ای به استثنای فصول (۱) و (۶) و در مورد شرکت‌های دولتی از هزینه‌های غیرعملیاتی را برای امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه کنند.	ماده (۶۴) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران	۱۶
به منظور حفظ کرامت ایثارگران و خانواده معظم شهدا، جانبازان	بند (ث) ماده (۸۷)	۱۷

و آزادگان، دستگاه‌های موضوع ماده (۲) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و ماده (۵) قانون مدیریت خدمات <u>کشوری</u> مجاز نیستند ایثارگران شاغل در آن دستگاه را به استثنای موارد محکومیت در هیأت تخلفات اداری به‌عنوان نیروی مازاد (عدم نیاز) معرفی نمایند.	قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران	
عقد قرارداد و هرگونه پرداخت مازاد بر تعرفه تعیین شده برای آن دسته از خدمات تشخیصی، بهداشتی و درمانی که در بسته بیمه پایه سلامت اعلام می‌شود توسط شرکت‌های بیمه تجاری و سازمان بیمه سلامت ایران با اشخاص حقیقی و حقوقی تحت هر عنوان ممنوع است. پرداخت حق سرانه بیمه تکمیلی به جز در مواردی که در قوانین خاص معین شده است، برعهده افراد بیمه شده است. منظور از بیمه تکمیلی فهرست خدماتی است که در تعهد بیمه پایه سلامت نیست. تبصره ۱- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون <u>مدیریت خدمات کشوری</u> موظف به اجرای موضوع این حکم و رعایت تعرفه‌های مصوب هستند.	تبصره (۱) ماده (۸) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	۱۸
کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات <u>کشوری</u> مکلفند به منظور تقویت زیرساخت‌های برنامه‌ریزی، ایجاد شفافیت و استقرار دولت الکترونیک و پیش‌گیری از جعل هویت اشخاص و تضمین صحت اسناد و قراردادهای رسمی و دستیابی قوای سه‌گانه به بانک‌های اطلاعاتی موجود کشور به استعلام‌های صورت‌گرفته در حوزه وظایف قانونی خود توسط هر یک از دستگاه‌های وابسته به قوای سه‌گانه به‌صورت رایگان پاسخ دهند.	بند (ث) ماده (۳۸) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	۱۹
منابع بودجه عمومی دولت اعم از درآمدهای عمومی، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات <u>کشوری</u> که به حساب‌های بانکی مربوط به نام خزانه‌داری کل	قانون ماده (۴۰) احکام دائمی برنامه‌های توسعه	۲۰

کشور واریز شده یا می‌شود، به‌استثنای فعالیت پیمان‌کاری آن‌ها، مشمول پرداخت مالیات‌های موضوع قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحات بعدی آن نیست.	کشور	
دولت مکلف است نسبت به رعایت اصول پدافند غیرعامل در مطالعه، طراحی و اجرای طرح‌های حساس و مهم و نیز تأسیسات زیربنایی و ساختمان‌های حساس و شریان‌های اصلی و حیاتی کشور و آموزش عموم مردم توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به‌منظور پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیر طبیعی و ایجاد سامانه پایش، هشدار، خنثی‌سازی درخصوص تهدیدات نوین در مراکز مذکور اقدام کند.	ماده (۵۸) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	۲۱
کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و دارندگان ردیف در قوانین بودجه سنواتی مکلفند: الف- در صورت درخواست متقاضی بخش خصوصی یا تعاونی، وجه مورد مطالبه در قبال فروش محصول یا ارائه خدمت یا صدور مجوز یا پروانه بیش از یک میلیارد ریال، از سرمایه‌گذاران، تولیدکنندگان، صادرکنندگان، واردکنندگان و پیمان‌کاران ایرانی را طبق آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد مشترک وزارت‌خانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور حداکثر تا مدت دو ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به‌صورت نقد و یا اقساطی و یا مدت‌دار یک‌جا وصول نمایند. ب- در صورت درخواست برای پرداخت اقساطی یا مدت‌دار یک‌جا، به دستگاه‌های مذکور اجازه داده می‌شود به غیر از موارد مربوط به درآمدهای عمومی و سایر موارد که طبق قوانین مربوط وصول می‌نمایند، برای مدت بیش از سه ماه، معادل نرخ سود تسهیلات بانکی برای مدت اقساط یا پرداخت یک‌جا به	ماده (۹) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۲۲

مبلغ نقدی مورد مطالبه اضافه نمایند.		
معاملات و دریافت‌ها و پرداخت‌های موضوع انتشار اوراق بهادار دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ از طریق نهاد واسط موضوع بند (د) ماده (۱) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم ( ) قانون اساسی به منظور تأمین مالی از طریق انتشار اوراق بهادار در مواردی که خرید، فروش و اجاره دارایی جزء لاینفک ابزار تأمین مالی است با تأیید خزانه‌داری کل کشور از رعایت تشریفات مقرر در قانون محاسبات عمومی کشور و قوانین مربوط به مناقصات و مزایده‌ها مستثنی است. سقف درآمدهای موضوع انتشار اوراق بهادار مذکور در این ماده ضمن قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این ماده با اولویت دادن به بخش‌های تولیدی، ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.	ماده (۱۴) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۲۳
دولت موظف است به منظور افزایش تولید محصولات دانش‌بنیان و کسب و گسترش سهم بین‌المللی ایران در صادرات این محصولات و افزایش تقاضای داخلی از این محصولات، حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، برنامه توسعه تولید محصولات دانش‌بنیان را تدوین کند و فهرست انواع حمایت‌ها از شرکت‌های تولیدکننده این محصولات را به‌خصوص در حوزه فناوری‌های نوین از قبیل: هوا فضا، ریزفناوری (نانو)، زیست فناوری (بایو) و زیست مهندسی را منتشر کند. کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی آن و دارندگان ردیف در قوانین بودجه سنواتی مکلفند با رعایت قانون حداکثر استفاده از	ماده (۴۳) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۲۴

توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱، در برگزاری مناقصه‌ها از تولیدکنندگان داخلی موضوع مناقصه با اولویت محصولات مذکور دعوت و در شرایط مساوی به لحاظ قیمت و کیفیت بین تولیدکنندگان داخلی و خارجی موظف به خرید و عقد قرارداد با تولیدکننده داخلی هستند.		
تبصره (۳) ماده (۳) قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به شرح زیر اصلاح می‌شود و سه تبصره دیگر به عنوان تبصره‌های (۵)، (۶) و (۷) به این ماده الحاق می‌شود: تبصره ۳- کلیه مراجعی که مجوز کسب و کار صادر می‌کنند موظفند نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوزهایی را که صادر می‌کنند به همراه مبانی قانونی مربوطه ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون، تهیه و به «هیأت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار»، مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی به صورت الکترونیکی و پس از تأیید نماینده تام‌الاختیار یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی ارسال کنند. این هیأت هر ماه حداقل یک بار به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با حضور دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات کشور یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان، دو نماینده مجلس شورای اسلامی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، رئیس اتاق تعاون مرکزی ایران، رئیس اتاق اصناف ایران و حسب مورد نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و دارندگان ردیف و عنوان در قانون بودجه سنواتی مربوط، تشکیل می‌شود. این هیأت موظف است حداکثر تا مدت سه ماه پس از	ماده (۵۷) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۲۵

ابلاغ این قانون، شرایط و مراحل صدور مجوزهای کسب و کار در مقررات، بخش‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و مانند این‌ها را به‌نحوی تسهیل و تسریع نماید و هزینه‌های آن‌را به‌نحوی تقلیل دهد که صدور مجوز کسب و کار در کشور با حداقل هزینه و مراحل آن ترجیحاً به‌صورت آنی و غیرحضورى و راه‌اندازی آن کسب و کار در کم‌ترین زمان ممکن صورت پذیرد. مصوبات هیأت مذکور در مورد بخش‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و در مورد تصویب‌نامه‌های هیأت وزیران پس از تأیید هیأت وزیران برای کلیه مراجع صدور مجوزهای کسب و کار و کلیه دستگاه‌ها و نهادها که در صدور مجوزهای کسب و کار نقش دارند لازم‌الاجراء می‌باشد. فعالیت این هیأت پس از انجام تکالیف مذکور نیز استمرار یافته و در صورتی که تحقق این اهداف به اصلاح قوانین نیاز داشته باشد، هیأت مذکور موظف است پیشنهادهای لازم را برای اصلاح قوانین تهیه و به مراجع مربوطه ارائه کند.		
در متن ماده واحده قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کم‌تر توسعه‌یافته مصوب ۱۳۹۳/۷/۳۰ عبارت «و فضاهای فرهنگی، مذهبی، ورزشی» بعد از عبارت «درآمد شهرداری‌ها» و عبارت «شهری، روستایی و حسب مورد عشایری» بعد از عبارت «طرح‌ها و پروژه‌های» اضافه و یک تبصره به شرح زیر به آن الحاق می‌شود: تبصره - پرداخت هرگونه وجهی توسط وزارت خانه و مؤسسات دولتی و شرکت‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ به دستگاه‌های اجرایی به‌عنوان کمک یا هدیه به‌صورت نقدی و غیرنقدی به استثنای مواردی که در مقررات قانونی مربوط تعیین شده یا می‌شود و مبالغی که به دانشگاه‌های دولتی و احداث خوابگاه‌های دانشجویی دولتی، مؤسسات آموزش عالی دولتی، مساجد، حوزه‌های علمیه،	ماده واحده قانون اصلاح قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کم‌تر توسعه‌یافته	۲۶

آموزش و پرورش، ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی کشور، امور میراث فرهنگی، کمیته امداد امام خمینی (ره) و طرح‌های ورزشی و بهداشتی و روستایی پرداخت می‌گردد، ممنوع است.		
دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ دستورات دیوان را در مقام اجرای حکم اجراء کنند. تخلف از مقررات این ماده، علاوه بر تعقیب اداری و انتظامی، حسب مورد مستوجب مجازات مقرر در ماده (۱۱۲) این قانون است.	ماده (۱۱۸) قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان اداری	۲۷
در صورتی که دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸، ملزم به تسلیم یا تملیک اموالی به صغیر یا سایر محجوران باشند، این اموال با تشخیص دادستان در حدود تأمین هزینه‌های متعارف زندگی باید در اختیار شخصی قرار گیرد که حضانت و نگهداری محجور را عهده‌دار است، مگر آن که دادگاه به نحو دیگری مقرر کند.	ماده (۴۴) قانون حمایت خانواده	۲۸
تبصره (۴) ماده واحده قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۷۶/۱۲/۱۳ به شرح ذیل اصلاح و به‌عنوان تبصره (۶) محسوب و دو تبصره به‌عنوان تبصره‌های (۴) و (۵) به آن الحاق می‌شود و عبارت «سازمان تربیت بدنی» در قانون مذکور به عبارت «وزارت ورزش و جوانان» تغییر می‌یابد. تبصره ۵- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ می‌توانند علاوه بر مشمولین تبصره (۴) این قانون، مقام‌های دوم و سوم بازی‌های آسیایی و مسابقات جهانی را با معرفی وزارت ورزش و جوانان و با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوطه به‌صورت پیمانی جذب و استخدام نمایند.	ماده واحده قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان	۲۹
دستگاه‌های اجرایی: شامل کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ است.	بند (ح) ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار	۳۰

اگر مرتکب، از کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری باشد، به محرومیت مندرج در جزء (۷) بند (الف) نیز محکوم می‌شود.	تبصره (۱) ماده (۵) قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد	۳۱
کلیه دستگاه‌های اجرائی موضوع تبصره (۱) ماده (۳) این قانون و ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی مکلفند در امر تدوین استانداردها و سایر امور مربوط با سازمان همکاری داشته باشند. نحوه همکاری با هماهنگی دستگاه‌های مذکور تعیین می‌گردد.	ماده (۴) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد	۳۲
حزب می‌تواند با رعایت شروط اصل بیست و ششم (۲۶) قانون اساسی از هر نام و نام اختصاری و نمادی استفاده نماید، مگر اسامی موهن یا مغایر با شؤونات دینی، فرهنگی و همچنین عناوینی که منع قانونی دارد و یا توسط دستگاه‌ها و نهادهای عمومی موضوع ماده (۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و یا احزاب دیگر مورد استفاده قرار گرفته‌اند و نیز عناوین مشابه آن‌ها که عرفاً موجب اشتباه گردد، همچنین عناوین عام و غیرمسمی به تشخیص کمیسیون احزاب.	تبصره (۴) ماده (۲) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی	۳۳
هرگونه استفاده احزاب از منابع و امکانات دولتی دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری توسط احزاب موجب اعمال بندهای ماده (۱۹) این قانون می‌شود.	تبصره (۲) ماده (۱۶) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی	۳۴
دستگاه‌ها: کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاه‌های موضوع مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون محاسبات عمومی کشور.^۱	بند (۶) ماده (۱) قانون جامع حدنگار (کاداستر) کشور	۳۵

۱ - هر جای قانون جامع حدنگار (کاداستر) کشور اشاره به دستگاه‌ها داشته منظور دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری می‌باشد

پیوست شماره ۲- فهرست دستگاه‌های اجرایی مستلزم ذکر یا تصریح نام واگذارشده

۱- شرکت سهامی بیمه آسیا

ماده (۱) اساس‌نامه شرکت سهامی بیمه آسیا مصوب ۱۳۶۸: شرکت سهامی بیمه آسیا که در این اساس‌نامه شرکت نامیده می‌شود با رعایت قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری و قانون اداره امور شرکت‌های بیمه، طبق مقررات این اساس‌نامه اداره خواهد شد که در مواردی پیش‌بینی نشده مشمول قانون تجارت می‌باشد و در صورتی تابع مقررات عمومی مربوط به دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند می‌گردد که در مقررات مزبور صراحتاً از شرکت سهامی بیمه آسیا نام برده شده باشد. شرکت دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است.

۲- شرکت سهامی بیمه البرز

ماده (۱) اساس‌نامه شرکت سهامی بیمه البرز مصوب ۱۳۶۸: شرکت سهامی بیمه البرز که در این اساس‌نامه شرکت نامیده می‌شود با رعایت قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری و قانون اداره امور شرکت‌های بیمه، طبق مقررات این اساس‌نامه اداره خواهد شد که در مورد پیش‌بینی نشده مشمول قانون تجارت می‌باشد و در صورتی تابع مقررات عمومی مربوط به دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند می‌گردد که در مقررات مزبور صراحتاً از شرکت بیمه البرز نام برده شده باشد. شرکت دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است.

۳- شرکت سهامی بیمه دانا

ماده (۱) اساس‌نامه شرکت سهامی بیمه دانا مصوب ۱۳۶۸: شرکت سهامی بیمه دانا که در این اساس‌نامه شرکت نامیده می‌شود با رعایت قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری و قانون اداره امور شرکت‌های بیمه، طبق مقررات این اساس‌نامه اداره خواهد شد که در مواردی پیش‌بینی نشده مشمول قانون تجارت می‌باشد و در صورتی تابع مقررات عمومی مربوط به دولت و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند می‌گردد که در مقررات مزبور صراحتاً از شرکت سهامی بیمه دانا نام برده شده باشد. شرکت دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است.

۴- شرکت سهامی معادن مس سرچشمه کرمان

ماده (۳) قانون تشکیل شرکت سهامی معادن مس سرچشمه کرمان مصوب ۱۳۵۰: شرکت دارای استقلال مالی است و تابع مقررات این قانون و اساس‌نامه مربوط به خود می‌باشد. شرکت تابع قانون استخدام کشوری نیست و قوانین و مقررات مربوط به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته

به‌دولت در صورتی شامل شرکت سهامی معادن مس سرچشمه کرمان خواهد بود که صراحتاً از آن نام برده شود.

۵- شرکت دخانیات ایران

ماده (۳) اساس‌نامه شرکت دخانیات ایران مصوب ۱۳۴۷: شرکت سهامی و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است و بر طبق اصول بازرگانی و این اساس‌نامه اداره می‌شود و تابع قانون محاسبات عمومی نیست و برای انجام منظور در حدود این اساس‌نامه دارای اختیارات لازم می‌باشد.^۱

۱- بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور در اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و با توجه به لغو قانون انحصار دولتی دخانیات مصوب سال ۱۳۰۷، سهام شرکت دخانیات ایران واگذار شده است.

پیوست شماره ۳- اسامی دانشگاه‌های دولتی، وابسته و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی، پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها، دانشکده‌ها، آموزشکده‌ها، مجتمع‌های آموزش عالی، مدارس عالی و مراکز آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری و فرهنگستان‌ها

الف- فهرست دانشگاه‌های دولتی، وابسته و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی- غیرانتفاعی، پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها، دانشکده‌ها، آموزشکده‌ها، مجتمع‌های آموزش عالی، مدارس عالی و مراکز آموزش عالی:^۱

- ۱) آموزشکده تربیت بدنی (وابسته به سازمان تربیت بدنی ایران)
- ۲) آموزشکده فنی الکترونیک شیراز (وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح)
- ۳) آموزشکده فنی انرژی هسته‌ای بوشهر (وابسته به سازمان انرژی اتمی)
- ۴) آموزشکده فنی تربت حیدریه- تربت حیدریه
- ۵) آموزشکده فنی توحید اصفهان (وابسته به وزارت معادن و فلزات)
- ۶) آموزشکده فنی جنگ‌افزار سازی (وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح)
- ۷) آموزشکده فنی نقشه برداری (وابسته به سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح)
- ۸) آموزشکده فنی نقشه‌برداری (وابسته به سازمان نقشه‌برداری کشور)
- ۹) آموزشکده‌های فنی صنایع سنگین و سبک (تهران- اراک- کرج- لاله جین- مشهد)، (وزارت صنایع)
- ۱۰) پژوهشکده اسناد (کتابخانه ملی)
- ۱۱) پژوهشکده الکترونیک و مخابرات شهید بهشتی (وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح)
- ۱۲) پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی
- ۱۳) پژوهشکده بیمه (بیمه مرکزی)
- ۱۴) پژوهشکده حمل و نقل
- ۱۵) پژوهشکده حمل و نقل (راه و ترابری)
- ۱۶) پژوهشکده حوزه و دانشگاه
- ۱۷) پژوهشکده ساختمان و مسکن (وابسته به وزارت مسکن)

۱- اسامی دانشگاه‌های دولتی، وابسته و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی- غیرانتفاعی، پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها، دانشکده‌ها، آموزشکده‌ها، مجتمع‌های آموزش عالی، مدارس عالی و مراکز آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری و فرهنگستان‌ها از سایت سازمان امور دانشجویان به نشانی <http://grad.saorg.ir> آورده شده است.

- ۱۸) پژوهشکده صنعت نفت
- ۱۹) پژوهشکده علوم زمین (سازمان زمین‌شناسی و اکتشاف معدنی کشور)
- ۲۰) پژوهشکده علوم شناختی
- ۲۱) پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی (سازمان تبلیغات اسلامی)
- ۲۲) پژوهشکده میکروالکترونیک (سازمان گسترش و نوسازی)
- ۲۳) پژوهشکده هنر (فرهنگستان هنر)
- ۲۴) پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله
- ۲۵) پژوهشگاه پلیمر ایران
- ۲۶) پژوهشگاه دانش‌های بنیادی (مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات)
- ۲۷) پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ۲۸) پژوهشگاه لیزر (سازمان انرژی اتمی ایران)
- ۲۹) پژوهشگاه مواد و انرژی
- ۳۰) پژوهشگاه هوا و فضا (ماهواره)
- ۳۱) جامعه المصطفی العالمیه (مرکز جهانی علوم اسلامی)
- ۳۲) دانشکده آمار و انفورماتیک (وابسته به سازمان سنجش آموزش کشور)
- ۳۳) دانشکده حفاظت محیط زیست (وابسته به سازمان حفاظت محیط زیست)
- ۳۴) دانشکده ریاضی و کامپیوتر خوانسار
- ۳۵) دانشکده اصول‌الدین
- ۳۶) دانشکده الهیات و معارف اسلامی (هدی)
- ۳۷) دانشکده حفاظت و بهداشت کار (وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی)
- ۳۸) دانشکده خبر (وابسته به سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران)
- ۳۹) دانشکده روابط بین‌الملل (وابسته به وزارت امور خارجه)
- ۴۰) دانشکده صنعت هواپیمایی کشوری (وابسته به سازمان هواپیمایی کشوری)
- ۴۱) دانشکده علمی-کاربردی پست و مخابرات (وابسته به پست و تلگراف و تلفن)
- ۴۲) دانشکده علوم و فنون فارابی (وابسته به ارتش جمهوری اسلامی ایران)
- ۴۳) دانشکده فرماندهی و ستاد-دافوس (وابسته به ارتش جمهوری اسلامی ایران)
- ۴۴) دانشکده فرماندهی و ستاد-دافوس (وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران)
- ۴۵) دانشکده فنی و مهندسی بجنورد- بجنورد

- ۴۶) دانشکده فنی و مهندسی گلپایگان
۴۷) دانشکده معارف قرآنی - شهر اصفهان
۴۸) دانشگاه اراک
۴۹) دانشگاه اردکان
۵۰) دانشگاه ارومیه
۵۱) دانشگاه اصفهان
۵۲) دانشگاه افسری امام علی (ع)، (وابسته به نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران)
۵۳) دانشگاه الزهراء
۵۴) دانشگاه امام باقر(ع)، (وابسته به وزارت اطلاعات)
۵۵) دانشگاه امام حسین (ع)، (وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)
۵۶) دانشگاه امام صادق(ع)
۵۷) دانشگاه ایلام
۵۸) دانشگاه آیت‌الله حائری میبدی
۵۹) دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)
۶۰) دانشگاه بجنورد
۶۱) دانشگاه بوعلی سینا همدان
۶۲) دانشگاه بیرجند
۶۳) دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
۶۴) دانشگاه پیام‌نور
۶۵) دانشگاه تبریز
۶۶) دانشگاه تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان
۶۷) دانشگاه تربیت مدرس
۶۸) دانشگاه تربیت معلم آذربایجان
۶۹) دانشگاه تربیت معلم تهران
۷۰) دانشگاه تربیت معلم سبزوار
۷۱) دانشگاه تفرش
۷۲) دانشگاه تهران
۷۳) دانشگاه جامع علمی-کاربردی

- ۷۴) دانشگاه حضرت معصومه (س)
- ۷۵) دانشگاه خلیج فارس
- ۷۶) دانشگاه رازی
- ۷۷) دانشگاه زابل
- ۷۸) دانشگاه زنجان
- ۷۹) دانشگاه سمنان
- ۸۰) دانشگاه سیستان و بلوچستان
- ۸۱) دانشگاه شاهد
- ۸۲) دانشگاه شهدای هویزه
- ۸۳) دانشگاه شهرکرد
- ۸۴) دانشگاه شهید باهنر کرمان
- ۸۵) دانشگاه شهید بهشتی
- ۸۶) دانشگاه شهید چمران
- ۸۷) دانشگاه شهید مطهری
- ۸۸) دانشگاه شیراز
- ۸۹) دانشگاه صدا و سیما، (وابسته به سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران)
- ۹۰) دانشگاه صنعت آب و برق (شهید عباس‌پور)
- ۹۱) دانشگاه صنعت نفت، (وابسته به وزارت نفت)
- ۹۲) دانشگاه صنعتی جندی شاپور
- ۹۳) دانشگاه صنعتی سیرجان
- ۹۴) دانشگاه صنعتی اراک
- ۹۵) دانشگاه صنعتی ارومیه
- ۹۶) دانشگاه صنعتی اصفهان
- ۹۷) دانشگاه صنعتی امیرکبیر
- ۹۸) دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
- ۹۹) دانشگاه صنعتی سهند تبریز
- ۱۰۰) دانشگاه صنعتی شاهرود
- ۱۰۱) دانشگاه صنعتی شریف

- ۱۰۲) دانشگاه صنعتی شیراز
- ۱۰۳) دانشگاه صنعتی مالک اشتر، (وابسته به سازمان صنایع دفاع)
- ۱۰۴) دانشگاه عالی دفاع ملی، (وابسته به ارتش جمهوری اسلامی ایران)
- ۱۰۵) دانشگاه علامه طباطبایی (ره)
- ۱۰۶) دانشگاه علم و صنعت ایران
- ۱۰۷) دانشگاه علم و فناوری مازندران
- ۱۰۸) دانشگاه علوم اسلامی رضوی، (وابسته به تولیت آستان قدس رضوی)
- ۱۰۹) دانشگاه علوم اقتصادی
- ۱۱۰) دانشگاه علوم انتظامی، (وابسته به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران)
- ۱۱۱) دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی
- ۱۱۲) دانشگاه علوم پایه دامغان
- ۱۱۳) دانشگاه علوم دریایی امام خمینی(ره)، (وابسته به نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران)
- ۱۱۴) دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، (وابسته به دادگستری - قوه قضائیه)
- ۱۱۵) دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان
- ۱۱۶) دانشگاه علوم و فنون دریایی خرم‌شهر
- ۱۱۷) دانشگاه علوم و فنون هوایی شهید ستاری، (وابسته به نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران)
- ۱۱۸) دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، (وابسته به سازمان حج و اوقاف و امور خیریه)
- ۱۱۹) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی عدالت
- ۱۲۰) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی علم و هنر یزد
- ۱۲۱) دانشگاه غیر دولتی - غیر انتفاعی قران و حدیث
- ۱۲۲) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی ادیان و مذاهب
- ۱۲۳) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی امام رضا (ع)
- ۱۲۴) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی باقرالعلوم(ع)، (مؤسسه آموزش عالی باقرالعلوم سابق)
- ۱۲۵) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی خاتم
- ۱۲۶) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی خیام - مشهد
- ۱۲۷) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی سوره
- ۱۲۸) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی شمال
- ۱۲۹) دانشگاه غیر انتفاعی - غیر دولتی شهید اشرفی اصفهانی

- ۱۳۰) دانشگاه غیرانتفاعی - غیردولتی شیخ بهائی
۱۳۱) دانشگاه غیرانتفاعی - غیردولتی صنعتی سجاد- مشهد
۱۳۲) دانشگاه غیرانتفاعی - غیردولتی علم و فرهنگ، (مؤسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی سابق)
۱۳۳) دانشگاه غیرانتفاعی - غیردولتی علوم و فنون مازندران
۱۳۴) دانشگاه فردوسی مشهد
۱۳۵) دانشگاه فرهنگیان
۱۳۶) دانشگاه فسا
۱۳۷) دانشگاه فناوری‌های نوین آمل
۱۳۸) دانشگاه فناوری‌های نوین گل‌بهار
۱۳۹) دانشگاه فنی و حرفه‌ای
۱۴۰) دانشگاه قم
۱۴۱) دانشگاه کاشان
۱۴۲) دانشگاه کردستان
۱۴۳) دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین
۱۴۴) دانشگاه گیلان
۱۴۵) دانشگاه لرستان
۱۴۶) دانشگاه مازندران
۱۴۷) دانشگاه محقق اردبیلی
۱۴۸) دانشگاه مذاهب اسلامی (وابسته به مجلس)
۱۴۹) دانشگاه معارف اسلامی
۱۵۰) دانشگاه مفید
۱۵۱) دانشگاه ملایر
۱۵۲) دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان
۱۵۳) دانشگاه هرمزگان
۱۵۴) دانشگاه هنر
۱۵۵) دانشگاه هنر اصفهان
۱۵۶) دانشگاه هنر تبریز
۱۵۷) دانشگاه یاسوج

۱۵۸) دانشگاه یزد

۱۵۹) سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران

۱۶۰) سازمان مدیریت صنعتی، (وابسته به سازمان مدیریت صنعتی)

۱۶۱) سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

۱۶۲) مجتمع آموزش عالی بناب

۱۶۳) مرکز آموزش عالی بوئین زهرا

۱۶۴) مرکز آموزش عالی کاشمر

۱۶۵) مرکز آموزش عالی محلات

۱۶۶) مرکز آموزش عالی تربیت مربی عقیدتی، سیاسی، (وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران)

۱۶۷) مرکز آموزش عالی تعاون، (وابسته به وزارت تعاون)

۱۶۸) مرکز آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی اهل بیت(ع) - وابسته به مجمع جهانی اهل بیت(ع)

۱۶۹) مرکز آموزش عالی کتابداری، (وابسته به کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران)

۱۷۰) مرکز آموزش عالی میراث فرهنگی، (وابسته به سازمان میراث فرهنگی)

۱۷۱) مرکز پژوهش‌های شیمی و مهندسی شیمی ایران

۱۷۲) مرکز تحقیقات نجوم و اختر فیزیک مراغه

۱۷۳) مرکز ملی اقیانوس‌شناسی

۱۷۴) مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی

۱۷۵) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیر دولتی پارسیان - قزوین

۱۷۶) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی - مجازی ایرانیان

۱۷۷) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی ابرار

۱۷۸) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی احرار

۱۷۹) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی جویندگان علم

۱۸۰) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی فاران

۱۸۱) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی معماری و هنر پارس

۱۸۲) مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی - غیردولتی هرمان بیرجند

۱۸۳) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی فراز گچساران

۱۸۴) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی کوثر قزوین

۱۸۵) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی انرژی

- ۱۸۶) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی ایمان و دانش
- ۱۸۷) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی رضویه
- ۱۸۸) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی سردار جنگل
- ۱۸۹) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی سفیر دانش
- ۱۹۰) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی شمس تبریزی
- ۱۹۱) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی طلوع
- ۱۹۲) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی علوم و فناوری آریان (ایرانیکا سابق)
- ۱۹۳) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی کادوس
- ۱۹۴) مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی میزان
- ۱۹۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اثیرالدین ابهری
- ۱۹۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ادیب مازندران (خزر ساری سابق)
- ۱۹۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ادیبان - شهر گرمسار
- ۱۹۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اردبیل
- ۱۹۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اردبیل
- ۲۰۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ارس
- ۲۰۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ارس - شهر تبریز
- ۲۰۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ارشاد - دماوند
- ۲۰۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی البرز (گسترده علم البرز سابق)
- ۲۰۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی الغدير - شهر تبریز
- ۲۰۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی المهدی - شهر اصفهان
- ۲۰۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی الوند - شهر همدان
- ۲۰۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی امام علی (ع)
- ۲۰۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اندیشمند لاهیجان
- ۲۰۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اندیشمند - لاهیجان
- ۲۱۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی اندیشه چهارم - شهر چهارم
- ۲۱۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی انرژی
- ۲۱۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ایوانکی - شهر ایوانکی
- ۲۱۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آبا - آبیگ قزوین

- ۲۱۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آبادانی و توسعه روستاها - همدان
- ۲۱۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آباده - شهر آباده
- ۲۱۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آذر آبادگان - شهر ارومیه
- ۲۱۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آرادان - شهر گرمسار
- ۲۱۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آرین - شهر شیراز
- ۲۱۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آفریش - شهر بروجرد
- ۲۲۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آل طه
- ۲۲۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آمل - شهر آمل
- ۲۲۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی آیندگان - شهر تنکابن
- ۲۲۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بابل
- ۲۲۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی باختر - ایلام
- ۲۲۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بجنورد
- ۲۲۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بروجرد
- ۲۲۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بزرگمهر
- ۲۲۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بصیر آبیگ
- ۲۲۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بعثت - شهر کرمان
- ۲۳۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بهار - شهر مشهد
- ۲۳۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی بینالود - شهر مشهد
- ۲۳۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پارس
- ۲۳۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پارس - در شهر مهر فارس
- ۲۳۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پارس مهر - فارس
- ۲۳۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پارسا - بابلسر
- ۲۳۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پاسارگاد - شهر شیراز
- ۲۳۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پاسارگاد - شیراز
- ۲۳۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پژوهش صنایع ایران
- ۲۳۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پیشتاژان
- ۲۴۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پیام گلپایگان
- ۲۴۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی پیام گلپایگان

- ۲۴۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی تابران - شهر مشهد
- ۲۴۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی تابناک
- ۲۴۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی توحید - در گلوگاه - شهر مازندران
- ۲۴۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی توس
- ۲۴۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جابر ابن حیان
- ۲۴۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جندی شاپور - اهواز
- ۲۴۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جواد - شهر یزد
- ۲۴۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جواد - یزد
- ۲۵۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جهاد دانشگاهی استان یزد
- ۲۵۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جهاد دانشگاهی خوزستان (اهواز)
- ۲۵۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی جهاد دانشگاهی رشت
- ۲۵۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی چالوس
- ۲۵۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حافظ - شهر شیراز
- ۲۵۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حسابداری و مدیریت آذربایجان
- ۲۵۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حکیم توس مشهد
- ۲۵۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حکمت رضوی
- ۲۵۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حکمت رضوی - شهر مشهد
- ۲۵۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی حکیم جرجانی - شهر گرگان
- ۲۶۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی خاوران
- ۲۶۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی خاوران - شهر مشهد
- ۲۶۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی خراسان
- ۲۶۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی خزر - محمود آباد
- ۲۶۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی خواجهی کرمانی - شهر کرمان
- ۲۶۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی دانش پژوهان سپاهان - شهر اصفهان
- ۲۶۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی دانشستان - ساوه
- ۲۶۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی دانشوران - شهر تبریز
- ۲۶۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی دیلمان - لاهیجان
- ۲۶۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی راغب اصفهانی

- ۲۷۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی راه دانش - بابل
- ۲۷۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی راهیان نور - شهر ساری
- ۲۷۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رایانه ای
- ۲۷۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رجاء - قزوین
- ۲۷۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رحمان
- ۲۷۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رشد دانش - شهر سمنان
- ۲۷۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رضویه
- ۲۷۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رفسنجان
- ۲۷۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رفسنجان - شهر رفسنجان
- ۲۷۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی رودکی - شهر تنکابن
- ۲۸۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی روز بهان - ساری
- ۲۸۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی روزبه - زنجان
- ۲۸۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی روزبهان - شهر ساری
- ۲۸۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی زرندیه
- ۲۸۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی زند - شهر شیراز
- ۲۸۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سارویه - ساری
- ۲۸۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ساری
- ۲۸۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ساریان
- ۲۸۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سبز - شهر آمل
- ۲۸۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سبلان
- ۲۹۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سبلان
- ۲۹۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سپهر اصفهان
- ۲۹۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سراج - تبریز
- ۲۹۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سلمان - شهر مشهد
- ۲۹۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سمنگان
- ۲۹۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سنا - شهر ساری
- ۲۹۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سنائی - اصفهان
- ۲۹۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سوره شیراز

- ۲۹۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی سینا - شهر کاشان
- ۲۹۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شاهرود
- ۳۰۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شاهرود
- ۳۰۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شرق
- ۳۰۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شفق در تنکابن - مازندران
- ۳۰۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شمس - شهر گنبد
- ۳۰۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شهاب دانش - شهر قم
- ۳۰۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی شهید رضایی - کرمانشاه
- ۳۰۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صبح صادق - اصفهان
- ۳۰۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صدرالمطالین
- ۳۰۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صفاهان
- ۳۰۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صنعتی فولادشهر - اصفهان
- ۳۱۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صنعتی مازندران
- ۳۱۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی صنعتی مراغه
- ۳۱۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی طبرستان
- ۳۱۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی طبری بابل
- ۳۱۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی عبدالرحمن صوفی رازی - شهر زنجان
- ۳۱۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی عبدالرحمن صوفی - زنجان
- ۳۱۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی عرفان - شهر کرمان
- ۳۱۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی عطار - مشهد
- ۳۱۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علاءالدوله سمنانی - شهر گرمسار
- ۳۱۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علامه امینی - در بهنمیر مازندران
- ۳۲۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علامه جعفری - شهر رفسنجان
- ۳۲۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علامه رفیعی - شهر قزوین
- ۳۲۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علامه فیض کاشانی
- ۳۲۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علامه قزوینی
- ۳۲۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علم و فن
- ۳۲۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علمی - کاربردی هتلداری و جهانگردی

- ۳۲۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علوم و فنون سپاهان
- ۳۲۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فارابی
- ۳۲۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فخر رازی - ساوه
- ۳۲۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فردوس
- ۳۳۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فروردین - قائم‌شهر
- ۳۳۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فن و دانش ساوه
- ۳۳۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی فیض الاسلام - شهر خمینی شهر (اصفهان)
- ۳۳۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی قدر
- ۳۳۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی قشم (منطقه آزاد قشم)
- ۳۳۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی کار (رفسنجان - قزوین - خرم‌دره - تهران)
- ۳۳۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی کمال‌الملک - شهر نوشهر
- ۳۳۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی کومش
- ۳۳۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی کومش - سمنان
- ۳۳۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی کیش
- ۳۴۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی گلستان - شرق
- ۳۴۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی گلستان - گرگان
- ۳۴۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی گنج‌نامه همدان
- ۳۴۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی لامعی گرگانی
- ۳۴۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی لاهیجان
- ۳۴۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مارلیک - شهر نوشهر
- ۳۴۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مازیار - رویان نور
- ۳۴۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مجازی نور طوبی - شهر تهران
- ۳۴۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
- ۳۴۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مطهر - شهر مشهد
- ۳۵۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی معصومیه - شهر قم
- ۳۵۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مقدس اردبیلی
- ۳۵۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مولانا - آبیگ قزوین
- ۳۵۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مولوی

- ۳۵۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مولوی - ایوانکی
- ۳۵۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مهر اراک
- ۳۵۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مهر آستان
- ۳۵۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی مهرگان محلات
- ۳۵۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی میرداماد
- ۳۵۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی میرعماد - قزوین
- ۳۶۰) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی ناصر خسرو - ساوه
- ۳۶۱) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی نبی اکرم (ص)
- ۳۶۲) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی نجف‌آباد
- ۳۶۳) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی نهبوند
- ۳۶۴) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی نیما
- ۳۶۵) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی هاتف - زاهدان
- ۳۶۶) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی هدف
- ۳۶۷) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی هراز
- ۳۶۸) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی علوم و فناوری سپاهان - اصفهان
- ۳۶۹) مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی - غیردولتی معارف قرآنی - اصفهان
- ۳۷۰) مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- ۳۷۱) مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه
- ۳۷۲) مؤسسه تحقیقات شیلات ایران
- ۳۷۳) مؤسسه تحقیقات مخابرات ایران
- ۳۷۴) مؤسسه توسعه دانش و پژوهش ایران
- ۳۷۵) مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی (وابسته به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور)
- ۳۷۶) مؤسسه آموزش عالی غیردولتی - غیر انتفاعی شان‌دیز
- ۳۷۷) آموزشکده کشاورزی (وابسته به وزارت کشاورزی)

ب- فهرست پارک‌های علم و فناوری

تعداد	عنوان مؤسسه/سازمان مؤسس	زمینه فعالیت پارک
۱	پارک علم و فناوری اردبیل	۸۰ درصد کشاورزی- بیوتکنولوژی و صنایع وابسته به آن- گردشگری و توریسم و صنایع وابسته به آن و ۲۰ درصد در سایر حوزه‌ها
۲	شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان	جامع
۳	پارک علم و فناوری شیخ بهائی اصفهان	جامع
۴	پارک علم و فناوری غیاث‌الدین جمشید کاشانی	نساجی و صنایع مرتبط (نظیر صنعت فرش)، کشاورزی و داروهای گیاهی، تولید اسانس و سایر
۵	پارک علم و فناوری البرز	جامع
۶	پارک علم و فناوری ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT)	ICT
۷	پارک علم و فناوری ایلام	۸۰ درصد حوزه کشاورزی (با تأکید بر زراعت و اصلاح نباتات، تولید سموم باغبانی و گیاهان دارویی)، دامپروری، صنایع دستی، گردشگری، و توریسم و ۲۰ درصد سایر حوزه‌ها
۸	پارک علم و فناوری آذربایجان شرقی	جامع
۹	پارک علم و فناوری آذربایجان غربی	جامع
۱۰	پارک علم و فناوری خلیج فارس (بوشهر)	فناوری اطلاعات، ارتباطات (ict) و الکترونیک- صنایع نفت، گاز، پتروشیمی و نانو تکنولوژی- صنایع غذایی و بیوتکنولوژی- کشتی‌سازی و صنایع دریایی
۱۱	پارک علم و فناوری دانشگاه تربیت مدرس	جامع

جامع	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	۱۲
۸۰ درصد حوزه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، انرژی و بهینه‌سازی مصرف انرژی، نانو تکنولوژی و مواد نو و پیشرفته، هوافضا و صنایع مرتبط با آن و ۲۰ درصد سایر حوزه‌ها	پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف	۱۳
جامع	پارک علم و فناوری پردیس	۱۴
۸۰ درصد زمینه‌های تخصصی صنایع (خودرو، دارویی، صنایع غذایی و کشاورزی) و ۲۰ درصد سایر زمینه‌ها	پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی	۱۵
حوزه‌های دارویی (سیستم‌های نوین داروسازی، نانو دارو، داروهای رادیواکتیو، رادیو دارو، تولید گیاهان دارویی)، تجهیزات (ارتوپدی، تولید بافت، تجهیزات آزمایشگاهی و کمک آموزشی پزشکی و توان‌بخشی، تجهیزات طب سنتی) خدمات تخصصی (استانداردسازی آزمایشگاه‌های تخصصی، بررسی ایمنی واکنش‌ها و فرآورده‌های بیولوژیک)	پارک علم و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران	۱۶
۸۰ درصد در حوزه‌های فضای مجازی- آب، انرژی و محیط زیست و فناوری‌های دارویی (با تأکید بر محصولات طبیعی و نو ترکیب) و ۲۰ درصد در سایر حوزه‌ها	پارک علم و فناوری دانشگاه شهید بهشتی	۱۷
فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی	پارک علم و فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی	۱۸

کشاورزی و باغداری (سیب زمینی، بادام، هلو، گردو) و صنایع تبدیلی کشاورزی- شیلات (آبزیان و ماهی‌های سردابی)- گردشگری و محیط زیست- معادن (مس، سنگ‌های تزئینی، سنگ گچ، مارنو دولومیت صنعتی)- آب و صنایع وابسته- صنایع فلزی (فولاد)- گیاهان دارویی	پارک علم و فناوری چهارمحال و بختیاری	۱۹
معدن، کشاورزی، صنایع سبک، فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT IT، مواد و انرژی، مکانیک	پارک علم و فناوری خراسان جنوبی	۲۰
جامع	پارک علم و فناوری خراسان رضوی	۲۱
کشاورزی، دام‌پروری، صنعت و معدن	پارک علم و فناوری خراسان شمالی	۲۲
صنایع نفت- گاز و پتروشیمی- کشاورزی- شیلات و صنایع تبدیلی- فولاد و صنایع وابسته- انرژی و منابع آب	پارک علم و فناوری خوزستان	۲۳
جامع	پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۲۴
۸۰ درصد در حوزه صنایع معدنی، برق و الکترونیک و فناوری اطلاعات و ارتباطات ۲۰ درصد در سایر حوزه‌ها	پارک علم و فناوری زنجان	۲۵
جامع	پارک علم و فناوری دانشگاه سمنان	۲۶
جامع	پارک علم و فناوری سمنان	۲۷
انرژی‌های نو (انرژی بادی و خورشیدی)- معدن و فرآورده‌های معدنی غیر فلزی)- کشاورزی (محصولات گرم‌سیری: موز و خرما و محصولات مقاوم به شوری و کم‌آبی)- دام‌پروری و فرآورده‌های دامی- شیلات و آبی‌پروری	پارک علم و فناوری سیستان و بلوچستان	۲۸

۲۹	پارک علم و فناوری فارس	فناوری اطلاعات و ارتباطات - ict الکترونیک - مکانیک - نفت، گاز و پتروشیمی، نانو تکنولوژی، صنایع غذایی - خدمات تخصصی فنی مهندسی
۳۰	پارک علم و فناوری قزوین	معدن و کانی‌های غیر فلزی - مکانیک (ساخت و طراحی) - صنایع شیمیایی - صنایع شوینده و بهداشتی
۳۱	پارک علم و فناوری قم	جامع
۳۲	پارک علم و فناوری کردستان	کشاورزی (محصولات باغی، گیاهان دارویی و صنایع فرآوری و تبدیلی آن) - معدن (استخراج و فرآوری سنگ و طلا) - ICT (هوشمندسازی، اتوماسیون و دولت الکترونیک)
۳۳	پارک علم و فناوری دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته کرمان	عمومی
۳۴	پارک علم و فناوری جهاد دانشگاهی کرمانشاه	جامع
۳۵	پارک علم و فناوری کهگیلویه و بویراحمد	۸۰ درصد کشاورزی و گیاهان دارویی، صنعت نفت و گاز، گردشگری و توریسم و ۲۰ درصد در سایر حوزه‌ها
۳۶	پارک علم و فناوری گلستان	کشاورزی و منابع طبیعی (دانه‌های روغنی و غلات) - صنعت سلولوزی - صنایع غذایی و شیلات - گیاهان دارویی و فرآورده‌های آن
۳۷	پارک علم و فناوری گیلان	فناوری اطلاعات و ارتباطات - فناوری نانو - زیست فناوری - صنایع تکمیلی جانبی کشاورزی شیلات - منابع طبیعی و گیاهان دارویی - ساخت و تولید (مکانیک - مواد - مکاترونیک - صنایع غذایی و شیمیایی) و ...

فناوری‌ها و صنایع مربوط به حوزه کانی‌های غیر فلزی - کشاورزی - گیاهان دارویی و داروهای گیاهی - باستان‌شناسی	پارک علم و فناوری لرستان	۳۸
کشاورزی (برنج، مرکبات و افزایش بهره‌وری زمین) - صنایع تبدیلی کشاورزی و شیلات - فناوری‌های حوزه سلامت (گیاهان دارویی، تغذیه سالم، فناوری‌های پیش‌گیری) - صنعت (موتورها، چوب و کاغذ) - صنایع دریایی (زمینه‌های ممتاز دریای خزر)	پارک علم و فناوری مازندران	۳۹
فنی و مهندسی (صنایع شیمیایی و فلزی، صنعت آلومینیوم، فناوری اطلاعات و ارتباطات و ...)	پارک علم و فناوری مرکزی	۴۰
کشاورزی (مبتهی بر آب شور)، شیلات (با تأکید بر میگو)، فناوری‌های دریایی - صنایع آلومینیوم و فولاد - صنایع پالایش - حمل و نقل دریایی و ترانزیت	پارک علم و فناوری هرمزگان	۴۱
	پارک زیست فناوری خلیج فارس (قشم)	۴۲
جامع	پارک علم و فناوری همدان	۴۳
تکنولوژی اطلاعات، بیوتکنولوژی، نساجی و انرژی‌های نو	پارک علم و فناوری یزد	۴۴

ج - فهرست فرهنگستان‌ها

- ۱- فرهنگستان علوم
- ۲- فرهنگستان هنر
- ۳- فرهنگستان علوم پزشکی
- ۴- فرهنگستان زبان و ادب فارسی

پیوست شماره ۴ - فهرست سازمان‌های توسعه‌ای غیر مستلزم ذکر یا تصریح ذکر نام

با توجه به این که تمرکز این مجموعه بر دستگاه‌های مستلزم یا تصریح ذکر نام است و از طرفی دیگر با بررسی اساس‌نامه‌های دستگاه‌های زیر می‌توان گفت، این دستگاه‌ها صرفاً سازمان‌های توسعه‌ای بوده و در این جا فقط به ذکر آن‌ها می‌پردازیم:

۱- شرکت تولید نیروی برق حرارتی بر اساس مصوبه ۷۶۴۰۸/ت/۵۳۱۲۱-هـ مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۵ هیأت وزیران.

۲- سازمان فناوری اطلاعات ایران بر اساس مصوبه‌های شماره ۱۴۶۶۱۴/ت/۴۹۷۴۹-هـ مورخ ۱۳۹۲/۰۹/۱۰ و شماره ۱۴۰۲۹/ت/۵۳۵۴۷ مورخ ۱۳۹۷/۰۲/۱۳ هیأت وزیران مصوبه شماره ۱۱۸۳۲۰/ت/۴۹۵۱۵-هـ مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۱ هیأت وزیران.

۳- شرکت سهامی مدیریت تولید و انتقال نیروی برق ایران بر اساس مصوبه شماره ۱۱۸۳۲۰/ت/۴۹۵۱۵-هـ مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۱ هیأت وزیران.

۴- شرکت سهامی آب و فاضلاب کشور بر اساس مصوبه شماره ۱۱۸۳۲۰/ت/۴۹۵۱۵-هـ مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۱ هیأت وزیران.

۵- بانک توسعه تعاون بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۶۰/ت/۴۳۰۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی.

۶- بانک توسعه صادرات ایران بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۶۰/ت/۴۳۰۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی.

۷- بانک صنعت و معدن بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۶۰/ت/۴۳۰۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی.

۸- بانک کشاورزی بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۶۰/ت/۴۳۰۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی.

۹- بانک مسکن بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۰۴۴۶۰/ت/۴۳۰۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی.

۱۰- صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی بر اساس مصوبه شماره ۱۸۹۶۴۰/ت/۵۰۰۲۳-هـ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۵ هیأت وزیران.

۱۱- شرکت مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی ایران بر اساس مصوبه شماره ۱۳۳۳۱۹/ت/۵۱۹۸۶-هـ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۱۳ هیأت وزیران.